UNIVERSITATEA DE STAT DIN MOLDOVA
ȘCOALA DOCTORALĂ ȘTIINȚE UMANISTE ȘI ALE EDUCAȚIEI

Cu titlu de manuscris
C.Z.U.: 81`373.46=111=135.1(043)

NICHITA CRISTINA

ABORDAREA COGNITIVĂ A TERMINOLOGIEI MULTILINGVE ÎN TRIADA INTELIGENȚA EMOȚIONALĂ-INTELIGENȚA COGNITIVĂ-INTELIGENȚA ARTIFICIALĂ (ÎN LIMBILE ENGLEZĂ ȘI ROMÂNĂ)

Specialitatea 621.04: Lexicologie și lexicografie, terminologie și limbaje specializate, traductologie

Teză de doctor în filologie

Conducător științific: Zbanț Ludmila, doctor habilitat în filologie, profesor universitar

Autor: Nichita Cristina

CHIȘINĂU, 2023

© Nichita Cristina, 2023

CUPRINS

ADNOTARE **6**

LISTA DE FIGURI **9**

LISTA DE ABREVIERI **10**

INTRODUCERE **11**

1 REPERE COGNITIVE ALE CONSTITUIRII ȘI FUNCȚIONĂRII GÂNDIRII TEORETICE ÎN TERMINOLOGIE

1.1 Afirmarea terminologiei ca știință 19

1.2 Dimensiunea sociopragmatică în terminologie 24

1.3 Abordarea sociocognitivă în terminologie 33

1.4 Demersul cognitiv în limbaj, lingvistică și terminologie, aplicat domeniului de investigație 39

Concluzii la capitolul 1 45

2 CARACTERISTICILE FUNCȚIONĂRII LIMBAJELOR DE SPECIALITATE ÎN DOMENIILE INTELIGENȚEI EMOȚIONALE, COGNITIVE ȘI ARTIFICIALE

2.1 Delimitarea statutului limbajelor specializate în contextul cercetărilor moderne 47

2.2 Terminologia triadei inteligența emoțională – inteligența cognitivă – inteligența artificială - parte a limbajelor specializate 48

2.2.1 Originea conceptuală a formării domeniilor inteligența emoțională – inteligența cognitivă – inteligența artificială 49

2.2.2 Încadrarea domeniilor de specialitate și a terminologiilor din triada inteligențelor emoțională, cognitivă și artificială în limbajele specializate 50

2.3 Dezvoltarea domeniilor de specialitate a inteligenței emoționale, cognitive și artificiale din punct de vedere terminologic 56

2.4 Suportul metodologic aplicat la constituirea corpusului faptic al inteligenței emoționale – inteligenței cognitive – inteligenței artificiale 67

Concluzii la capitolul 2 73

3 FUNCȚIONAREA TERMENILOR ÎN TRIADA INTELIGENȚA COGNITIVĂ, INTELIGENȚA EMOȚIONALĂ ȘI INTELIGENȚA ARTIFICIALĂ ÎN LIMBILE ENGLEZĂ ȘI ROMÂNĂ

3.1 Varietatea procedeelor de formare studiate în terminologie 75

3.2 Analiza funcțională a terminologiei din domeniul inteligențelor 76

3.2.1 Inteligența cognitivă 77

3.2.2 Inteligența emoțională 91

3.2.3 Inteligența artificială 103

3.3 Delimitarea echivalentelor terminologice interlingvistice pentru terminologia din triada: inteligența cognitivă – inteligența emoțională – inteligența artificială 120

3.4 Studiul transversal al terminologiei din domeniile: inteligența cognitivă, inteligența emoțională și inteligența artificială 125

Concluzii la capitolul 3 128

CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI 130

BIBLIOGRAFIE 135

ANEXE

Anexa 1. Termeni în limba engleză din domeniul teoriei inteligențelor în ordine cronologică .. 151

Anexa 2. Fișele documentare pentru corpusul terminologic 175

Anexa 3. Fișele de corespondență din triada: inteligența emoțională, inteligența cognitivă, inteligența artificială 277

Anexa 4. Fișele terminologice din triada: inteligența emoțională, inteligența cognitivă, inteligența artificială 318

Anexa 5. Paul Ekman Emotions Revealed: Emoţiile date pe faţă.....467

Anexa 6. Daniel Goleman Emotional Intelligence: Inteligenţa emoţională 469

Anexa 7. Glosar terminologic din triada: inteligența emoțională, inteligența cognitivă, inteligența artificială.....471

Anexa 8. Glosar terminologic din domeniul inteligențelor cu traducerile din corpusul paralel .474

Anexa 9. Procentul de reterminologizare în triadă.....477

Anexa 10. Totalul unităților reterminologizate pe tipuri de inteligențe 478

Anexa 11. Schema de migrare a termenilor din triadă conform domeniului receptor 479

Anexa 12. Schema de clasificare a termenilor din corpusul faptic în domeniul inteligenței emoționale 480

Anexa 13. Schema de clasificare a termenilor din corpusul faptic în domeniul inteligenței cognitive 480

Anexa 14. Schema de clasificare a termenilor din corpusul faptic în domeniul inteligenței artificiale.....482

Declarația cu privire la originalitatea tezei de doctorat 483

CV 484

ADNOTARE

Cristina NICHITA: Abordarea cognitivă a terminologiei multilingve în triada inteligența emoțională – inteligența cognitivă – inteligența artificială (în limbile engleză și română), teză de doctor în filologie, Chișinău, 2023

Structura tezei: introducere, trei capitole, concluzii generale, 2 figuri, 2 diagrame, bibliografie, constituită din 175 de titluri, 14 anexe, declarația privind asumarea răspunderii și CV-ul autoarei.

Rezultatele tezei au fost reflectate în 11 lucrări științifice.

Cuvinte-cheie: concept, inteligență artificială, inteligență cognitivă, inteligență emoțională, metaforizare, metonimizare, migrare terminologică, reterminologizare, termen, terminologie.

Scopul și obiectivele tezei. ***Scopul*** lucrării este abordarea funcțională comparată prin prisma cognitivă a trei domenii reunite prin noțiunea de inteligențe. ***Obiectivele*** tezei rezidă în:

- reevaluarea abordării cognitive aplicate terminologiei din domeniul inteligențelor;
- conturarea unui sistem conceptual rezultat din evoluția teoriei în domeniul inteligențelor prin terminologia creată în acest parcurs;
- prezentarea metodologiei și criteriilor de formare a corpusului de texte specializate și a corpusului terminologic, aplicate domeniului examinat;
- descrierea metodologiei aplicate la analiza terminologiei din domeniul inteligențelor;
- compararea procedeelor de formare a termenilor în triada inteligențelor;
- examinarea fenomenului de reterminologizare în triada inteligențelor;
- elaborarea statisticii de migrare terminologică în triada inteligențelor pe baza investigației noastre.

Noutatea și originalitatea lucrării. Noutatea lucrării constă în studierea interferenței conceptuale, respectiv terminologice, a trei domenii. Suprapunerea conceptuală a triadei inteligențelor poate fi un subiect productiv de cercetare și de necesitate în contextul actual al globalizării, ceea ce poate servi ca un instrument util părților interesate.

Importanța teoretică a cercetării. Lucrarea are un suport teoretic concludent pentru trasarea evoluției dimensiunii cognitive în teoria terminologiei. Pe linia lingvisticii cognitive, terminologia cognitivă a triadei inteligențelor creează un dublu demers în cognitivism. De aceea această metaterminologie și metacogniție este un parcurs în profunzime în latura conceptuală a terminologiei pentru toate părțile interesate: specialiști, traducători, studenți și nespecialiști.

Valoarea aplicativă a cercetării. Rezultatele cercetării constituie un glosar terminologic pentru multilingv destinat celor interesați de domeniul inteligențelor: specialiști, traducători și studenți, iar analiza funcțională reprezintă un model al suprapunerilor conceptuale în triada inteligențelor emoțională, cognitivă și artificială pentru specialiști, traducători și studenți.

Implementarea rezultatelor. Rezultatele cercetării cumulate în noutatea științifică a lucrării pot fi o bună sursă pentru toate părțile interesate de terminologia triadei inteligențelor emoțională, cognitivă și artificială – pentru uzul în cadrul activității profesioniștilor din domeniile umaniste, precum și pentru publicul larg.

АННОТАЦИЯ

Кристина Никита: Когнитивный подход к многоязычной терминологии в триаде: эмоциональный интеллект – когнитивный интеллект – искусственный интеллект (в английском и румынском языках). Диссертация на соискание ученой степени кандидата филологических наук. Кишинёв, 2023.

Структура диссертации: введение, три главы, общие выводы, 2 диаграммы, 2 схемы, библиография из 175 названий, 14 приложений, заявление об ответственности за оригинальность и автобиографию.

Результаты диссертации нашли отражение в 11 научных работах.

Ключевые слова: искусственный интеллект, когнитивный интеллект, концепт, метафоризация, метонимизация, ретерминологизация, термин, терминологическая миграция, терминология, эмоциональный интеллект.

Цель и задачи диссертации. Целью диссертации является сопоставление функционального подхода через когнитивную призму трех областей, объединенных понятием интеллекта. **Задачи диссертации** заключаются в следующем:

- переоценка когнитивного подхода к терминологии в области интеллекта;
- определение концептуальной системы, возникшей в результате эволюции теории в области интеллекта, посредством терминологии, созданной на этом пути;
- представление методики и критериев формирования корпуса специализированных текстов и терминологического корпуса применительно к исследуемой области;
- описание методологии анализа терминологии в сфере исследования;
- сравнение способов образования терминов в триаде интеллектов;
- рассмотрение явления ретерминологизации в триаде интеллектов;
- разработка терминологической миграционной статистики в триаде интеллектов на основе нашего исследования.

Новизна и оригинальность исследования. Новизна работы заключается в изучении понятийно-терминологической интерференции трёх предметных областей. Концептуальное перекрытие триады интеллектов может быть продуктивной и необходимой темой исследования в нынешних условиях глобализации; которое может служить полезным инструментом для заинтересованных сторон.

Теоретическая значимость исследования. Работа имеет значительное теоретическое обоснование для изучения эволюции когнитивного аспекта в теории терминологии. По аналогии с когнитивной лингвистикой, когнитивная терминология триады интеллектов создает в когнитивизме двойной подход. Таким образом, эта «метатерминология» и «метапознание» представляет собой углубленный подход к концептуальному направлению развития терминологии для всех заинтересованных сторон: специалистов, переводчиков, студентов и неспециалистов.

Прикладное значение исследования. Результаты исследования представляют собой двуязычный терминологический глоссарий для интересующихся сферой интеллекта: специалистов, переводчиков и студентов. Функциональный анализ представляет собой модель концептуальных совпадений в триаде эмоционального, когнитивного и искусственного интеллекта - для специалистов, переводчиков и студентов.

Внедрение результатов. Накопленные в научной новизне работы результаты исследования могут стать хорошим источником для всех интересующихся терминологией триады эмоционального, когнитивного и искусственного интеллектов для использования в работе специалистов гуманитарных специальностей, а также для широкой общественности.

ANNOTATION

Cristina NICHITA: A cognitive approach to multilingual terminology in the triad: emotional intelligence – cognitive intelligence – artificial intelligence (in English and Romanian Languages), PhD thesis in Philology, Chisinau, 2023.

Structure of the thesis: introduction, three chapters, general conclusions, 2 figures, 2 charts, the bibliography composed of 175 titles, 14 annexes, the statement regarding the accountability for the originality of the paper and the CV of the author.

The results of the thesis were reflected in 11 scientific articles.

Keywords: artificial intelligence, cognitive intelligence, concept, emotional intelligence, metaphorization, metonymization, reterminologization, term, terminological migration, terminology.

The purpose and objectives of the theme. The aim of the paper is the cognitive approach of three domains united by the notion of intelligences with the objectives:

- re-evaluation of the cognitive approach applied to terminology in the field of intelligences;
- outlining a conceptual system resulting from the evolution of the theory in the field of intelligence through the terminology created;
- presentation of the methodology and criteria for the formation of the corpus of specialized texts and the terminological corpus applied to the examined field;
- description of the methodology applied to the analysis of terminology in the field of intelligences;
- comparing the methods of creating the terms in the triad of intelligences;
- examination of the reterminologization phenomenon in the triad of intelligences;
- elaboration of terminological migration statistics in the triad of intelligences based on our investigation.

The novelty and originality of the paper. The novelty of the paper consists of studying the conceptual and terminological interferences of three domains. The conceptual overlap of the triad of intelligences can be a productive and necessary topic of research in the current context of globalization, which can serve as a useful tool to users.

The theoretical importance of the research. The paper has a useful theoretical support for tracing the evolution of the cognitive dimension in the theory of terminology. Along the lines of cognitive linguistics, the cognitive terminology of the triad of intelligences creates a double approach in cognitivism. Therefore, this metaterminology and metacognition is an in-depth investigation into the conceptual side of terminology for all users: specialists, translators, students and non-specialists.

The applied value of the research. The research results are a terminological glossary for those interested in the field of intelligence: specialists, translators and students. The functional analysis represents a model of conceptual overlaps in the triad of emotional, cognitive and artificial intelligences useful for specialists, translators and students.

Implementation of results. The research results accumulated in the scientific novelty of the work can be a good source for all parties interested in the terminology of the triad of emotional, cognitive and artificial intelligences - for use in the work of professionals in the humanities fields, as well as for the general public.

LISTA DE FIGURI

Fig. 2.2.1.1 Disciplinele care stau la baza științelor cognitive – p. 49

Fig. 2.3.1 Schema de migrare a termenilor în triada: inteligența emoțională, inteligența cognitivă, inteligența artificială – p. 66

Fig. 3.1 Procentul de reterminologizare în triadă – p. 128

Fig. 3.2 Totalul unităților reterminologizate pe tipuri de inteligențe – p. 129

LISTA DE ABREVIERI

BD – bază de date

CVC – (Centrum voor Vaktaal en Comunicatie) Centrul de Terminologie și Comunicare de la Bruxelles

DEX – Dicționarul explicativ al limbii române

IE – din domeniul inteligenței emoționale

IA – din domeniul inteligenței artificiale

IATE – baza de date terminologice a Uniunii Europene (Terminologie Interactivă pentru Europa)

IQ – din domeniul inteligenței cognitive

ISO – Organizația Internațională de Standardizare

IST – (Information Society Technologies) Societatea de tehnologii informaționale

lat. – latin(ă)

LC – limbaj comun

LS – limbaj specializat

TAL – (Traitement automatique de langues) procesarea automată a limbajului natural

TCT – Teoria Comunicativă a Terminologiei

TGT – Teoria Generală a Terminologiei

TKB – (Terminological Knowledge Bases) baze de date terminologice

UoU – (Unit of Understanding) unitate de înțelegere

INTRODUCERE

Actualitatea și importanța problematicii abordate. În contextul contemporan al paradigmei cognitive încadrate în evoluția socială și tehnologică ce propulsează dezvoltarea științei, ne propunem o investigație în scopul de a revalorifica dinamica evoluției limbajului, un pilon important al teoriei cunoașterii, în particular, prin intermediul studierii terminologiei a trei domenii strâns integrate în procesul cunoașterii – al inteligenței emoționale, inteligenței cognitive și inteligenței artificiale. Dezvoltarea inteligenței artificiale la nivelul actual, în care deja se utilizează modele generative pentru rezolvarea problemelor la nivelul capacităților umane, ar fi una dintre marile etape ale evoluției la care a ajuns tehnologia. Limbajul, ca sursă de informații științifice atractive și ca mijloc de comunicare, face parte din realitatea imediat înconjurătoare, iar la nivel diacronic permite să urmărim procesul de globalizare și politicile lingvistice la care se supune.

În prezent, politicile lingvistice acceptă fenomenul globalizării, ceea ce ne ajută să trasăm domeniile și sursa de origine a termenilor vizați. Totodată, constatăm că termenii selectați în corpusul faptic, la fel și fundamentele teoretice aplicate subiectului investigat, pot să contribuie la subiectul examinat în studiul nostru prin elucidarea unui grad de rezonanță între domeniile de origine și domeniile receptoare, precum și între limba-sursă a termenului original, adică limba-donator, și limba care urmează sursa prin diferite mijloace de creare a echivalentelor.

Formarea termenilor apare ca o sursă bogată de trăsături și atribute terminologice și, mai ales, prezintă motivarea termenului împreună cu latura lui semantică. Actualitatea temei noastre poate fi confirmată prin literatura de specialitate consultată în vederea elaborării tezei de doctorat, ea se bazează pe științele și instrumentele legate de cogniție, cum ar fi lingvistica cognitivă, terminologia cognitivă, metaforele conceptuale, și, respectiv, inteligențele cognitivă, emoțională și artificială. Intenția de a constitui baza metodologică a cercetării noastre ne-a motivat să apelăm la scrierile unor autori precum P. Carter, M. Diki-Kidiri, E. Dupoux, P. Ekman, P. Faber, C. Fillmore, J. Gao, D. Goleman, K. Kerremans, G. Lakoff, A. McEnery, M. Minsky, A. Rees, R. J. Seitz, R. Temmerman, M. Vanderhasselt, Y. Wang, E. Wüster, A. Yousefi ș.a.; în spațiul românesc am găsit multe răspunsuri la subiectul investigat la autori ca A. Bidu-Vrănceanu, I. Busuioc, I. Coteanu, G. Drăgan, I. Druță, E. Gheorghiță, F. Leon, E. Munteanu, A. Pascaru, M. Vrejoiu, L. Zbanț ș.a. Literatura de specialitate contribuie la demersul dublu cognitiv al investigației noastre – adică vorbim despre un demers *metacognitiv*, care a permis un studiu în profunzime al structurilor revelatoare caracteristice pentru terminologia din domeniul inteligențelor, venind cu o explicitare a domeniilor de specialitate și a teoriilor

fundamentale ale lingvisticii cognitive, ceea ce confirmă, o dată în plus, actualitatea acestei cercetări.

Scopul și obiectivele tezei. ***Scopul*** lucrării este abordarea funcțională comparată prin prisma cognitivă a trei domenii reunite prin noțiunea de inteligențe. ***Obiectivele*** tezei rezidă în:

- reevaluarea abordării cognitive în terminologie pentru domeniul inteligențelor;
- conturarea unui sistem conceptual rezultat din evoluția teoriei în domeniul inteligențelor prin terminologia creată în acest parcurs;
- stabilirea și prezentarea metodologiei și criteriilor de formare a corpusului de texte specializate și a corpusului terminologic aplicate domeniului examinat;
- descrierea metodologiei aplicate la analiza terminologiei din domeniul inteligențelor;
- compararea procedeelor de formare a termenilor în triada inteligențelor;
- examinarea fenomenului de reterminologizare în triada inteligențelor;
- elaborarea statisticii de migrare terminologică în triada inteligențelor pe baza investigației noastre.

- *Reevaluarea abordării cognitive în terminologie pentru domeniul inteligențelor*. Căutăm să aducem în prim-plan parcursul abordării cognitive pentru care optăm și descriem gama de particularități și oportunități ale acestei laturi. Facem o delimitare între curentele din terminologie și expunem narațiunea evoluției și afirmării terminologiei cognitive. De asemenea, încadrăm perspectiva cognitivă în limbaj, iar limbajul îl descriem ca parte a abordării cognitive.
- *Conturarea unui sistem conceptual rezultat din evoluția teoriei în domeniul inteligențelor prin terminologia creată în acest parcurs*. Studierea acestui subiect permite să obținem un sistem conceptual inițial, după care să ne conducem în alcătuirea corpusului faptic. Astfel, avem un punct de reper pentru colectarea unităților în vederea validării lor în corpusul terminologic. Acest fapt este posibil datorită studiului evoluției terminologiei în teoriile emergente despre inteligențe.
- *Stabilirea și prezentarea metodologiei și criteriilor de formare a corpusului de texte specializate și a corpusului terminologic, aplicate domeniului examinat*. Studiem metodologia de creare a corpusului faptic și, de asemenea, de formare a termenilor, ca să obținem rezultate optime în cercetarea domeniilor de specialitate în triadă – și anume termenii din domeniile inteligențelor emoțională, cognitivă și artificială.
- *Descrierea metodologiei aplicate la analiza terminologiei din domeniul inteligențelor*. Expunem metodologia de creare a termenilor în profunzime și demonstrăm apartenența la textele de specialitate din domeniile examinate, precum și spectrul terminologiei în triada inteligențelor

cognitivă, emoțională și artificială pentru a explicita nivelul de specializare și caracteristicile termenilor aferenți din triada inteligențelor.

- *Compararea procedeelor de formare a termenilor din triada inteligențelor*. Analizăm formarea termenilor reprezentativi din triada inteligențelor după analiza semică sau componențială, obținând astfel o perpectivă neexhaustivă, dar relevantă, a unităților de conținut și de suprafață a termenilor. Concluzionăm în finalul investigației referitor la natura și caracteristicile terminologiilor anunțate din triadă.
- *Examinarea fenomenului de reterminologizare în triada inteligențelor*. Analizăm și descompunem unitățile create prin reterminologizare conform metodologiei de creare a termenilor și, respectiv, procedeelor de metaforizare și metonimizare, stabilind întregul context al evoluției și etimologiei termenilor cercetați din domeniile de specialitate ale inteligențelor cognitivă, emoțională și artificială.
- *Elaborarea statisticii de migrare terminologică în triada inteligențelor pe baza investigației noastre*. Urmărim parcursul reterminologizării cu ajutorul etimologiei părților componente ale termenilor și în acord cu evoluția terminologiei din triada inteligențelor cognitivă, emoțională și artificială. O atare abordare ne permite să conturăm un tablou al migrării termenilor în triada inteligențelor, evidențiind totodată evenimentele care au stat la baza acestor evoluții. Efectele respective sunt analizate atât la nivelul teoriilor emergente în domeniul inteligențelor, cât și referitor la corpusul terminologic construit. În acest sens, prezentăm date statistice privind proporțiile de reterminologizare în cazul domeniilor de specialitate investigate.

Obiectivele propuse facilitează studiul inteligențelor cu accent pe o dimensiune multiaspectuală, cercetată în profunzimea laturii cognitive a terminologiei extrase și a întregului domeniului de specialitate aflat în centrul investigației noastre.

Ipoteza. Ipoteza emisă în lucrarea de față pornește de la natura cognitivă a abordării terminologiei din triada inteligențelor emoțională, cognitivă și artificială. Instrumentarul aplicat la extragerea suprapunerilor conceptuale și, respectiv, terminologice a permis studierea caracteristicilor specifice fiecărui domeniu în parte, dar și în ansamblu.

Cercetarea noastră se axează pe următoarele teze științifice propuse pentru a fi susținute:

- dezvoltarea terminologiilor în triada inteligențelor emoțională, cognitivă și artificială are drept sursă domeniul inteligenței cognitive, adică admitem că, din punct de vedere terminologic, în triada inteligențelor pot prevala unitățile din domeniul inteligenței cognitive;
- la nivel terminologic se conturează interferențe între cele trei domenii, care se manifestă ca tangențe, coincidențe sau interferențe stabile; anume din aceste considerente recurgem la analize ale caracteristicilor comune pentru terminologia din domeniile inteligențelor și încercăm

să identificăm etimologia termenilor care migrează interdomenial, pentru ca, într-un final, să evaluăm stabilitatea relațiilor conceptuale observate;

- puntea de legătură între domeniile din triada inteligențelor emoțională, cognitivă și artificială este constituită ca urmare a operației semantice de reterminologizare, procedeu care include reconceptualizări transdisciplinare,
- în triada inteligențelor emoțională, cognitivă și artificială funcționează procedeul determinologizării rezultat din procesul de popularizare a psihologiei cognitive ca instrument de cunoaștere socială care devine accesibil publicului larg, astfel terminologia în domeniile respective își pierde din gradul de specializare.

Metodologia cercetării științifice. Instrumentele teoretice de bază utilizate în lucrare includ analiza și sinteza, metoda funcțională, metoda corpusului, analiza componențială, statistica, instrumente calitative și analiză contrastivă. Intenția de a constitui baza metodologică a prezentei cercetării ne-a motivat să apelăm la scrierile unor autori precum P. Carter, M. Diki-Kidiri, E. Dupoux, P. Ekman, P. Faber, C. Fillmore, J. Gao, D. Goleman, K. Kerremans, G. Lakoff, A. McEnery, M. Minsky, A. Rees, R. J. Seitz, R. Temmerman, M. Vanderhasselt, Y. Wang, E. Wüster, A. Yousefi ș.a.; în spațiul românesc am găsit multe răspunsuri la subiectul investigat la autori precum A. Bidu-Vrănceanu, I. Busuioc, I. Coteanu, G. Drăgan, I. Druță, E. Gheorghiță, F. Leon, E. Munteanu, A. Pascaru, M. Vrejoiu, L. Zbanț ș.a. Am pus accent pe analiza semică și componențială, propusă în teoriile lui G. Lakoff, M. Johnson, R. Langacker, L. Talmy ș.a. Analiza termenilor s-a bazat pe metoda corpusului paralel și comparat și pe fișe bilingve, elaborate pentru o analiză contrastivă prin compararea definițiilor la validarea termenilor. De asemenea, constituirea corpusului terminologic a fost influențată de studiul prealabil al evoluției terminologiei inteligențelor în teoriile existente cu referire la formarea și dezvoltarea domeniilor inteligențelor, ceea ce a contribuit indubitabil la construirea și examinarea sistemului conceptual al triadei inteligențelor în baza corpusului terminologic.

Corpusul faptic al cercetării. Lucrarea se bazează pe corpusuri de texte comparate și paralele în limba română și engleză, extrase din publicații specializate pe suport de hârtie din domeniul la care se raportează investigația noastră și pe suport electronic extrase din sursele Web of Science, Scopus, Index Copernicus, care oferă texte de diferit nivel de specializare. Revistele științifice specializate la care am apelat pentru constituirea corpusului faptic sunt publicate în SUA, Canada, Marea Britanie, Germania, România și Republica Moldova, la edituri de renume internațional precum Cognitive Science Society, Elsevier, Springer, Massachussets Institute of Technology, Hindawi Publishing Corporation ș.a. și cele din spațiul de limbă

română: Editura Academiei Române, Academia Română – Institutul de Inteligență Artificială, Trinitas, Asociația de Psihologie Industrială și Organizațională ș.a.

Corpusul conține texte produse în limba română și engleză, precum și texte cu traduceri din limba engleză în română. Pentru constituirea corpusului terminologic am consultat 65 de articole științifice din domeniul neurobiologiei, psihologiei sociale și inteligenței artificiale în limba engleză și în limba română, dintre care 21 sunt în limba engleză. Am precizat deja că direcția de cercetare pornește de la limba engleză și, în acest caz, am aliniat termenii în limba română celor extrași din surse în engleză, conform domeniilor emergente în spațiul anglofon. Corpusul terminologic a întrunit 119 fișe terminologice bilingve și 274 de fișe documentare monolingve (în limba engleză și în limba română).

Noutatea și originalitatea lucrării. Noutatea lucrării constă în studierea interferenței conceptuale, respectiv terminologice, a trei domenii ale inteligențelor. Suprapunerea conceptuală a triadei inteligențelor este un subiect promițător și productiv de cercetare, de actualitate în contextul actual al globalizării și poate servi ca un instrument util părților interesate.

Problema științifică soluționată rezidă în studiul teoretic şi practic al formării, funcționării și interferențelor în cadrul terminologiei cognitive între domeniile inteligenţa emoţională – inteligenţa cognitivă – inteligenţa artificială. Ne referim în mod special la procesele de reterminologizare, cercetate prin intermediul termenilor care migrează între aceste trei domenii, ceea ce a permis crearea unei baze teoretice a conexiunilor interdisciplinare şi elaborarea unui glosar bilingv de termeni (în limbile română şi engleză) pentru domeniile legate de cogniție.

Importanța teoretică a cercetării. Lucrarea propune un suport teoretic concludent pentru trasarea evoluției dimensiunii cognitive în teoria terminologiei. Pe linia lingvisticii cognitive, terminologia cognitivă a triadei inteligențelor creează un dublu demers cognitiv: abordarea cognitivă a terminologiei în domenii legate de cogniție. De aceea, această metaterminologie și metacogniție constituie un studiu în profunzime al laturii conceptuale a terminologiei, de care pot beneficia toate părțile interesate: specialiști, traducători, studenți și nespecialiști.

Valoarea aplicativă a cercetării. Rezultatele cercetării sunt reunite într-un glosar terminologic, destinat celor interesați de domeniul inteligențelor: specialiști din domeniile de referință, traducători, terminologi ș.a. Analiza funcțională la care am recurs în lucrare reprezintă un model al suprapunerilor conceptuale în triada inteligențelor emoțională, cognitivă și artificială, care poate servi drept strategie de abordare a unor subiecte asemănătoare în diverse domenii specializate.

Aprobarea rezultatelor. Rezultatele cercetării au fost prezentate la colocviile din cadrul „Collège Doctoral Francophone d'Europe centrale et orientale en Arts, Langues, Lettres et Sciences humaines", la Conferința Științifică Națională cu Participare Internațională „Integrare prin cercetare și inovare" și la Colocviul Internaţional de Ştiinţe ale Limbajului „Eugeniu Coşeriu", cu un total de 11 publicații. Temele publicațiilor cadrează investigația realizată în prezenta teză de doctorat: „Calitatea cărții de specialitate reflectată în terminologie și traducerea ei", „Metafora ca sursă de conceptualizare în terminologia din domeniul inteligenței artificiale" și „O diacronie a cazurilor de reterminologizare în triada: inteligența emoțională – inteligența cognitivă – inteligența artificială" – publicate în numerele 7, 8 și 9 ale revistei *Etudes Interdisciplinaires en Sciences Humaines*, „Evoluția terminologiei în domeniul inteligenței cognitive, emoționale și artificiale în limba engleză" și „«Migrarea» termenilor în triada inteligență cognitivă – inteligență emoțională – inteligență artificială (în limbile engleză și română)" – în numerele 10 (140) și 4 (144) ale revistei *Studia Universitatis Moldaviae*, „Term Creation in the Dynamic Domain of Artificial Intelligence" – în numărul 31 al revistei *ANADISS* de la Centre de Recherche – Analyse du discours – (CADISS), „Terminologia reprezentativă din domeniul inteligenței umane (în limbile engleză și română)" – în numărul ½ (57/58) al revistei *Intertext*, „Procedeul de metonimizare în inteligența artificială (în limbile engleză și română)" în numărul 2 (320) al revistei *Philologia*, „Istoria inteligenței cognitive, emoționale și artificiale pe plan internațional din punct de vedere terminologic" în Volumul Științe Umanistice a materialelor Conferinței științifice naționale cu participare internațională „Integrare prin cercetare și inovare", USM, ediția 2019, „Conceptul de transpunere în viziunea lui Eugeniu Coșeriu – o perspectivă traductologică și terminologică" – în lucrările Colocviului Internaţional de Ştiinţe ale Limbajului, ediția a XVI-a și „Aspecte de raport între dimensiunea pragmatică și cognitivă în terminologie" în cadrul conferinței internaționale „Traducerea: act creativ între știință și artă", ediția 1-a.

Sumarul și compartimentele lucrării

Lucrarea noastră este alcătuită din adnotări (română, rusă și engleză), introducere, trei capitole, concluzii, bibliografie de 175 de titluri, anexe și 134 de pagini de text.

Capitolul 1, ***Repere cognitive ale constituirii și funcționării gândirii teoretice în terminologie***, abordează demersul cognitiv încă de la începuturile cercetării în terminologie, punând accent pe fundamentele terminologiei, elaborate de inginerul austriac E. Wüster, și continuând cu teoriile actuale asupra terminologiei. Cercetătorul austriac adoptă Teoria Generală a Terminologiei despre concepte, natura conceptelor, relațiile conceptuale, relațiile dintre termeni și concepte și atribuirea de desemnări conceptelor. În lucrarea noastră au fost punctate și

reevaluate postulatele lui E. Wüster în Teoria Generală a Terminologiei și postulatele terminologiei cognitive valabile pentru acea perioadă. Abordarea sociocognitivă a terminologiei conține o revizuire a TGT și a principiilor terminologiei sociocognitive, trecând în revistă dezvoltarea și evoluția cercetării în domeniul cognitiv din punct de vedere terminologic, analizând noutatea acestui subiect, incluzând termontografia și unitățile de înțelegere ca trăsături de bază derivate de la teoria terminologiei sociocognitive. Capitolul 1 mai aduce în prim-plan latura cognitivă a terminologiei, explicând în final noțiunile utilizate în lucrare la acest subiect. Datorită inovațiilor interdisciplinare și demersului cognitiv, o atare abordare funcționează drept una reprezentativă în investigația de față. Concluziile la care ajungem pun în valoare interesele cercetării și accentuarea rolului metacognitiv al lucrării noastre.

Capitolul 2, ***Caracteristicile funcționării limbajelor de specialitate în domeniile inteligenței emoționale, cognitive și artificiale***, conține o trecere în revistă a limbajului într-un diapazon de la nivelul științific la cel specializat și analizează particularitățile ce rezonează cu textele din corpusul faptic al lucrării. Venim cu o retrospectivă organizată pe plan contrastiv a evoluției domeniilor inteligențelor în spațiul anglofon și în spațiul românesc. Paralel cu studierea textelor din domeniile de referință, analizăm evoluția terminologiei în cadrul triadei inteligențelor: cognitivă, emoțională și artificială, operând cu sistemul conceptual format prin cercetările anterioare ale terminologiei din domeniul inteligențelor, acestea constituind fundamentul pentru cercetarea cognitivă în terminologia triadei anunțate. Teoriile emergente despre inteligențe sunt o sursă esențială pentru construirea unui sistem conceptual de termeni validați, reuniți într-un corpus terminologic. Cu ajutorul acestuia am reușit să elaborăm un glosar terminologic cu termeni incluși în triada: inteligența emoțională, cognitivă și artificială. În capitolul respectiv descriem, de asemenea, criteriile de selectare a corpusului de texte specializate.

În capitolul 3, ***Funcționarea termenilor în triada inteligența cognitivă, inteligența emoțională și inteligența artificială în limbile engleză și română***, propunem o analiză conceptuală multiaspectuală a terminologiei din domeniul inteligențelor, bazându-ne pe 119 fișe terminologice cu termeni-vedetă în limba engleză, aceasta fiind limba spațiului emergent al domeniilor din triadă, căci toate teoriile inteligențelor se dezvoltă mai întâi în acest spațiu social și lingvistic. Am constatat că inteligența cognitivă este primul tip de inteligență studiat din punct de vedere teoretic și cercetat ca bază pentru alte tipuri de inteligență. Anume aceste circumstanțe ne-au motivat să începem analiza componențială a termenilor validați cu acest domeniu de inteligență, pentru a extinde ulterior investigația spre domeniul inteligenței emoționale și al inteligenței artificiale. Printre procedeele de formare a terminologiei în domeniile inteligențelor

constatăm prezența derivării, compunerii, conversiunii, terminologizării, reterminologizării și determinologizării. Nu sunt excluse din listă nici procedeele de metaforizare și metonimizare, în care se regăsește din plin latura cognitivă a formării și funcționării terminologiei. Datele statistice care însoțesc analiza formării termenilor au contribuit la conturarea sistemelor conceptuale ale celor trei domenii specializate. Propunem, de asemenea, echivalentele termenilor reprezentativi, incluși într-un glosar terminologic bilingv. Acest capitol reprezintă partea aplicativă, elaborată din punct de vedere cognitiv pentru trei domenii cu dimensiune cognitivă, ceea ce apare ca metacogniție și pune în valoare nivelul de complexitate specific unui astfel de demers.

În ***Concluzii și recomandări*** evaluăm în ce măsură au fost realizate obiectivele investigației noastre, completate argumentat prin datele statistice. De asemenea, răspundem la ipotezele investigației pentru a confirma valoarea demersului nostru de cercetare a terminologiei din triada inteligențelor emoțională, cognitivă și artificială.

1 REPERE COGNITIVE ALE CONSTITUIRII ȘI FUNCȚIONĂRII GÂNDIRII TEORETICE ÎN TERMINOLOGIE

1.1 Afirmarea terminologiei ca știință

Statutul terminologiei poate fi trasat de-a lungul viziunilor conceptuale înregistrate în studiile terminologilor, practicienilor și teoreticienilor, adică ale cercetătorilor reprezentativi din domeniu. În teoria terminologiei din ultimele decenii există mai multe perspective asupra afirmării terminologiei ca știință. Este studiată delimitarea terminologiei sub aspectul ei științific, disciplinar, interdisciplinar, practic, artistic etc. Unii cercetători prezintă terminologia ca știință, alții – ca disciplină autonomă, totodată, aceasta mai include perspectiva unei practici sau a unei arte. Totuși, cu toate interpretările existente, este lesne de observat că terminologia se află în proces permanent de studiu pentru dezvăluirea argumentărilor în alegerea unei concepții comune asupra funcționării limbajelor specializate și, respectiv, a termenilor în domeniile concrete.

Pe parcursul dezvoltării terminologiei s-au remarcat câteva perspective cu referire la această disciplină. Existau adepți care se alăturau afirmațiilor precum: terminologia este o știință; terminologia este o practică; terminologia este un domeniu interdisciplinar. Interesul pentru delimitarea dimensiunii conceptuale a terminologiei a apărut mai evident la reprezentanții moderni ai terminologiei, care, în virtutea unei baze teoretice deja existente în acest sens, construiesc o viziune întrucâtva diferită comparativ cu cele deja existente [52, p. 37].

În urma lecturării literaturii cu privire la evoluția terminologiei, descoperim că la începutul secolului al XX-lea, E. Wüster, reprezentantul Școlii de la Viena, împreună cu reprezentanții Școlii de la Praga și Școlii de la Moscova, a pus bazele teoriei terminologiei. În lucrările lor, ei au abordat terminologia ca disciplină autonomă și interdisciplinară în serviciul disciplinelor științifice și tehnice, vorbind, în 1981, despre terminologie ca despre o știință și susținând că acest fapt este argumentat mai ales de latura ei interdisciplinară [43].

În standardele internaționale sunt propuse două accepții de bază ale noțiunii de terminologie: în ISO 1087/2000, se afirmă că **terminologia** este 1. un ansamblu de desemnări aparținând unei limbi de specialitate; și 2. știință studiind structura, formarea, dezvoltarea, folosirea și gestionarea terminologiilor în diverse domenii. Publicul care operează cu noțiunea de terminologie ca știință este constituit din lingviști, oamenii de știință care cercetează științele cognitive și sociolingviști, traducători, specialiști din alte domenii.

Se disting patru etape în evoluția terminologiei.

Originile disciplinei se consideră că se încadrează între anii 1930–1960. Începând cu anii 1930 ai secolului al XX-lea, au fost depuse eforturi pentru ca Austria, Cehoslovacia, Germania și Uniunea Sovietică să pună bazele științifice ale terminologiei ca știință. În această perioadă se stabilesc metodele activității terminologice referitoare la caracterul sistematic al termenilor și apar primele texte teoretice ale lui E. Wüster și D. Lotte. E. Wüster este considerat părintele terminologiei, cu o contribuție substanțială de natură metodologică și normativă, punând accentele în terminologie pe dezambiguizarea științifică și tehnică [31].

Perioada de structurare se încadrează între anii 1960–1975. În această perioadă, aportul cel mai important este al informaticii și al tehnicilor documentare. Apar bazele de date și se fac primii pași pentru organizarea internațională a terminologiei. Astfel, în procesul de standardizare a limbilor, terminologia începe să aibă o importanță considerabilă.

Perioada de maturizare se consideră anii 1975–1985, când informatica începe să se dezvolte și să contribuie în cazul terminologiei prin microinformatică. În această etapă de modernizare a limbilor și societăților, terminologia devine tot mai importantă datorită proiectelor de amenajare lingvistică. În 1979 a fost creat un centru de cercetare a terminologiei în Canada, la Universitatea Laval din Québec, numit Groupe Interdisciplinaire de Recherche Scientifique et Appliquée en Terminologie.

În *perioada actuală*, ce începe din 1985, se atestă o adevărată industrie a limbilor, în care terminologia ocupă un loc semnificativ. În acest sens, se dezvoltă relațiile internaționale și, datorită cooperării internaționale intense, apar primele rețele internaționale care grupează țări cu o problematică comună. Astfel, se dezvoltă și standardizarea, precum și amenajarea lingvistică la nivel internațional, mai ales grație procesului de globalizare.

Statutul de știință i-a fost acordat terminologiei în urma unui proces mai lung, în care, datorită fundamentelor sale teoretice și metodologice, și laturii sale pragmatice, adică de dezvoltare a tuturor mijloacelor tehnologice și informatice de prelucrare a datelor, a putut fi studiată și armonizată. Astfel, terminologia s-a încadrat în curente mai mari precum cele clasice și moderne [52, p. 15].

Curentele clasice în terminologie reprezintă fundamentul teoriei, metodologiei și praxiologiei în terminologie și anume acestea au contribuit la afirmarea statutului de știință al terminologiei. Teoriile fundamentale, precum și metodologia, împreună cu reprezentanții curentelor în terminologie, ne permite să prezentăm terminologia ca o știință deschisă cercetărilor, ce poate fi studiată din prisma orientărilor, curentelor și școlilor sale tradiționale, precum și a teoreticienilor reprezentativi pentru teoriile fundamentale în terminologie. În acest

sens, curentele clasice în terminologie includ școlile tradiționale fundamentale în cadrul a trei orientări ale acestei discipline, clasificate corespunzător obiectivelor în terminologie.

Potrivit viziunilor expuse în scrierile lui P. Auger, cercetător canadian, au fost studiate trei mari curente în terminologie care pornesc de la obiectivele terminologiei. Putem face deosebire între: terminologia orientată spre lingvistică; terminologia orientată spre traducere și terminologia orientată spre planificarea lingvistică. În cadrul curentului terminologiei orientate spre lingvistică, sunt reprezentative trei școli (care stau la baza apariției și dezvoltării domeniului terminologiei): Școala de la Viena, Școala de la Praga și Școala de la Moscova. Terminologia orientată spre traducere include activitățile organismelor internaționale multilingve, precum cele ale Organizației Națiunilor Unite, care au contribuit la crearea unor bănci de date terminologice (internaționale). Curentul terminologiei orientate spre planificarea lingvistică include țări cu unele limbi în situația de limbă minoritară, de exemplu, limba franceză în Québec, având obiectivul de a restabili statutul lor de limbă majoritară [31].

Școala de la Viena are ca fundament lucrările lui **E. Wüster** și adoptă o Teorie Generală a Terminologiei. Este prima și unica școală care elaborează un sistem de principii ce constituie fundamentul terminologiei moderne, atât la nivel teoretic, cât și practic. Școala de la Viena a acoperit necesitatea de standardizare a termenilor pentru facilitarea comunicării profesionale și transferul de date între specialiști. Astfel, în acest sens, un loc important ocupă documentarea, elaborarea vocabularelor de specialitate și transferul de date.

E. Wüster consideră terminologia un domeniu interdisciplinar, dar independent, care conlucrează cu mai multe discipline: lingvistică, ontologie, logică, informatică și domeniile de specialitate. El a dezvoltat **Teoria Generală a Terminologiei** (TGT), având în centru conceptul, natura conceptelor, relațiile conceptuale, relațiile dintre termeni și concepte și, de asemenea, atribuirea de desemnări conceptelor.

Principalele obiective expuse de E. Wüster în Teoria Generală a Terminologiei erau: eliminarea ambiguității din limbajele tehnice prin intermediul standardizării terminologice pentru a servi drept instrumente eficiente de comunicare, convingerea tuturor utilizatorilor de limbaje tehnice de beneficiile terminologiei standardizate, stabilirea terminologiei ca disciplină cu aplicare praxiologică și conferirea terminologiei a statutului de știință.

Unul dintre principiile de bază ale teoriei lui E. Wüster constă în abordarea onomasiologică, acesta fiind și obiectivul principal al terminologiei clasice: atribuirea unui termen unui nou concept apărut în limba respectivă. În procesul de desemnare, terminologii pornesc de la un concept, deja definit și încadrat într-un sistem conceptual, înainte de a-i fi atribuit un nou termen, demers ce definește abordarea onomasiologică, spre deosebire de direcția

semasiologică, care se regăsește în lingvistică, în lexicologie, unde se acordă atenție semnelor, cuvintelor și sensului sau laturii semantice a acestora. Pentru adepții TGT era important să se găsească o modalitate prin care terminologia să fie cât mai eficientă și să lipsească ambiguitatea. Această teorie pune în valoare precizia conceptelor (monosemia) și lipsa sinonimiei (univocitatea), adică obiectivul TGT rezidă în standardizarea terminologiei, prin care este posibilă o comunicare specializată clară, fără ambiguitate, indiferent de posibile diferențe culturale.

Totodată, dacă am proceda la detalierea platformei teoretice a lui E. Wüster, este bine să precizăm că originile terminologiei ca știință au fost trasate de el în teza de doctorat „Internationale Sprachnormung in der Technik, besonders in der Elektrotechnik", la Berlin, în 1931 [83]. Lucrarea a fost tradusă în mai multe limbi, fiind un punct de plecare pentru inițierea activităților terminologice la nivel internațional, și, prin urmare, contribuind la formarea școlilor de terminologie pe plan internațional. În 1968, la Londra, inginerul vienez semnează o nouă lucrare de referință: „The Machine Tool. An Interlingual Dictionary of Basic Concepts" [29]. În acest context, cercetătorul prezintă necesitatea de standardizare terminologică pentru o comunicare științifică și tehnică cu o terminologie fără elemente de ambiguitate, denominații plurivalente sau multiple ale aceluiași concept.

În lucrarea sa „The Machine Tool. An Interlingual Dictionary of Basic Concepts", E. Wüster a propus Teoria Generală a Terminologiei (TGT) și a venit cu principii de compilare și descriere terminologică [*ibid.*]. TGT a fost pe parcursul timpului interpretată și dezvoltată de succesorii săi. Aceasta a oferit setul unic de principii și premise despre compilarea termenilor, ceea ce a reprezentat o viziune fixă despre semantica termenilor, și o perspectivă restrânsă a conceptelor incluse în cunoașterea specializată, dorind să se excludă latura multidimensională.

TGT studiază conceptele de cunoaștere specializată pentru descrierea și organizarea informațiilor terminologice. Conceptele sunt expuse ca separate de desemnarea lor lingvistică, adică termenul. Conceptele sunt entități cognitive abstracte, care fac referire la lumea reală, iar termenii în esența lor sunt o simplă etichetă lingvistică. În plus, în timp ce terminologia devine semiindependentă, se dezvoltă teorii ce stabilesc diferențele dintre limbajul specializat și limbajul comun, dintre termeni și cuvinte. Această diferențiere a pus accent clar asupra faptului că termenii ar fi simboluri abstracte ce se referă la conceptele din lumea reală și faptul că se ia mai puțin în calcul latura lingvistică a termenilor. Diferența dintre termeni și cuvinte a continuat cu explicarea importanței temei monosemiei în terminologie, și anume a monosemiei prezente între termen și concept, că termenii sunt monosemici, inclusiv în texte specializate. În această teorie, inginerul vienez optează pentru latura sincronică a termenilor, fără a include sintaxa lor.

Postulatele cele mai însemnate ale teoriei lui E. Wüster, promovate de Școala de la Viena, pot fi rezumate astfel:

1. Conceptele sunt ierarhizate în sisteme conceptuale, care sunt fundamentale în terminologie.

2. Un sistem conceptual este logic și structurat: atât la nivel orizontal (la nivelul înțelegerii) și vertical (la nivelul de extensiune/intensiune). Sistemul conceptual poate exista în aria unui domeniu de specialitate.

3. Particularitatea fundamentală a termenului este univocitatea. Raportul dintre concept și denominație este, în principiu, monoreferențial. Postulatul recomandă eliminarea sinonimiei și imperativul privind standardizarea terminologiei.

4. Definiția este primordială: aceasta permite delimitarea conceptelor învecinate. Anume lui E. Wüster i se datorează metodologia strictă de elaborare a definiției și uniformitatea definițiilor în terminologie.

5. Documentarea este indispensabilă, de asemenea, indispensabile sunt știința și tehnica clasificării.

6. Pentru elaborarea de ansambluri terminologice care ar facilita comunicarea specializată, se impune necesitatea de standardizare a metodelor lexicografiei terminologice (terminografice).

Fiind lexicograf și normalizator, dar având preocupări metodologice și normative, E. Wüster susține terminologia ca parte a lingvisticii aplicate, dar limbajele specializate le consideră drept creații artificiale [52].

O atare abordare teoretică a terminologiei a fost considerată mai târziu o perspectivă restrânsă a comunicării specializate, deoarece, în procesul de examinare a textelor specializate, s-a revelat faptul că se întâmplă frecvent să se observe variații terminologice și astfel de variații pot să apară în funcție de numeroși parametri din comunicarea specializată, precum nivelul de specializare și prestigiul vorbitorilor, funcțiile textelor, conținutul textelor ș.a. Totodată, același concept poate fi desemnat prin mai mulți termeni și aceeași formă lingvistică poate fi folosită pentru a desemna mai multe concepte. Termenii pot avea poziții sintactice diferite, se pot comporta diferit în texte, în funcție de accentul care se intenționează la nivel conceptual.

Până în anii 1990, **terminologia cognitivă** este cea care domină perspectivele de studiu terminologic, respectând totodată postulatele TGT. Vorbim astfel despre următoarele principii aplicate la funcționarea terminologiilor:

– termenii sunt instrumente de dezambiguizare ce pot apărea în limbajele specializate, care trebuie standardizați de către forurile abilitate;

- definirea termenilor se face transparent, logic și onomasiologic, de la concept spre termeni;
- definiția permite ierarhizarea conceptelor, obiectul definiției fiind conceptul;
- între concept și denominație este o relație monoreferențială, astfel monosemia este un deziderat al terminologiei cognitive;
- sinonimia reprezintă un obstacol în limbajul specializat și se acceptă în mod controlat;
- cercetarea terminologică se face doar în sincronie;
- termenul este nominal și este studiat sub aspect lexical;
- standardizarea și planificarea lingvistică controlează evoluția terminologiei [5, p. 166].

Reprezentanții curentelor moderne în terminologie, ale căror lucrări coagulează teoriile sociale, comunicative și cognitiviste în cercetarea terminologică, sunt P.F. Benitez, H. Béjoint, J.-J. Briu, M.T. Cabré, D. Candel, L. Depecker, F. Gaudin, L. Guilbert, P. Lerat, G. Otman, F. Rastier, A. Rey, J.C. Sager, R. Temmerman, P. Thoiron ș.a. Formarea teoriilor sociale, comunicative și cognitiviste a fost propulsată mai cu seamă de cercetători influenți ai terminologiei contemporane precum J.C. Sager, M.T. Cabré și R. Temmerman, care au adus noutate cercetării terminologice, și au propus noi teorii ce stau la baza curentelor moderne în terminologie, fiind totodată cei mai critici cercetători ai școlilor curentelor clasice [11].

În consecință, afirmarea terminologiei ca știință se produce pe baza teoriilor emergente în spațiul vienez, care pun accent pe latura cognitivă și ontologică a terminologiei, având un răsunet din domeniul ingineriei spre lingvistică. Este o încercare interdisciplinară care caută să cerceteze latura specializată a limbajului și aduce terminologia la statutul de știință.

Terminologia se afirmă ca disciplină, ca știință, într-un final, având la bază teorii, metodologii și produse, ceea ce confirmă statutul ei de știință, parte a lingvisticii, a limbajelor specializate și având un caracter interdisciplinar. Curentele clasice în terminologie reprezintă baza teoretică și metodologică pentru curentele moderne din terminologie. Aspectul cognitiv și direcția onomasiologică – dinspre concept spre termen – reliefează importanța și prioritatea care se acordă conceptelor și abordării cognitive ce prezintă interes în lucrarea noastră.

1.2 Dimensiunea sociopragmatică în terminologie

Etapele de evoluție a gândirii științifice în terminologie cuprind o perioadă care începe după anii 1985, semnificând un interval de contribuții științifice teoretice inovative, cu noi propuneri și idei care au integrat terminologia într-un amplu context social, comunicativ și lingvistic. În curentele moderne din terminologie se deosebesc aspecte ale terminologiei care dezvoltă diferite perspective în cercetare și proiectează noi direcții de cercetare terminologică.

Astfel, **termenul** este studiat din mai multe perspective și, concomitent, sunt delimitate obiective distincte în cercetarea terminologică, având în vedere nevoile sociale și conștientizarea cadrului rigid al terminologiei normative.

În această perioadă, **terminologia** reprezintă o știință căreia i se acordă un interes cu o importanță tot mai mare din partea cercetătorilor și se dezvoltă, mai ales, la nivel interdisciplinar, ceea ce semnifică și o latură caracteristică a terminologiei, generând, concomitent, direcțiile inovatoare în cercetare. În terminologie se disting două direcții noi în cercetare: teoriile sociale și comunicative și teoriile cognitiviste ale terminologiei.

În cadrul curentelor moderne și al teoriilor sociale, comunicative și cognitiviste ale terminologiei, se reliefează noile linii în cercetarea terminologică: *socioterminologia* și *Teoria Comunicativă a Terminologiei* – două ramuri ale teoriilor sociale și comunicative ale terminologiei; terminologia sociocognitivă și terminologia bazată pe frame-uri – două ramuri ale teoriilor cognitiviste ale terminologiei. În contextul curentelor moderne se discută despre pragmaterminologie, terminologie cognitivă, terminologie computațională, terminologie descriptiv-lingvistică (în contrast cu terminologia normativă), terminologie dinamică, terminologie externă (în contrast cu terminologia internă), terminologie textuală ș.a. Astfel, continuă cercetarea în terminologie și, totodată, se delimitează contribuțiile științifice teoretice în cadrul curentelor moderne [55].

Socioterminologia a apărut ca o reacție la abordarea prescriptivă a lui E. Wüster, fiind un focus pe studiul limbii vorbite – *parole* și recunoscând diversitatea limbajelor împreună cu varietatea contextelor culturale și sociale. O importanță deosebită în apariția acestui curent a avut utilizarea textelor și corpusurilor în cercetările terminologice în Franța și Spania.

Conform opiniei lui F. Gaudin, socioterminologia aplică principii sociolingvistice teoriei terminologiei și presupune variații terminologice prin identificarea variantelor terminologice, având în vedere diferite contexte în care se utilizează acestea. Parametrii de variație terminologică se bazează pe criterii sociale și etnice, care influențează comunicarea între experți și specialiști, ceea ce poate genera termeni diferiți pentru același concept și mai multe concepte pentru același termen. De asemenea, T. Pihkala susține ideea că dimensiunea socioterminologiei se axează pe aspecte sociale și contextuale ale comunicării în cadrul limbajelor specializate, ceea ce poate afecta comunicarea între experți și poate produce variația termenilor. Socioterminologii consideră standardizarea un obiectiv greu de atins în condițiile în care limbile și limbajele se află într-un continuu proces de schimbare. Polisemia și sinonimia sunt inevitabile în terminologie și în cadrul textelor specializate, iar utilizarea unui termen în locul altui termen poate reflecta gradul de cunoaștere, statutul social și profesional al unui grup de utilizatori și, de asemenea,

relațiile ierarhice dintre vorbitori. Variația terminologică, de asemenea, indică faptul că sistemele conceptuale și definițiile nu sunt statice. Aceasta este o realitate pe care teoriile care aspiră la adecvare și la un conținut explicit trebuie să o ia în calcul [36, p. 247-257].

În jurul anilor 1990, terminologia este studiată din punctul de vedere al discursului. Este vorba despre o terminologie care satisface obiectivele sociale. În acest sens, se referă la constituirea corpusurilor de discursuri specializate. Astfel, corpusul a devenit pentru lingvistică, terminologie și ingineria documentară un obiect de analiză fundamental. Cercetători care se manifestă semnificativ în această perioadă sunt A. Rey și L. Guilbert. Ei au dirijat redactarea marilor dicționare ale editurilor Robert și Larousse. Comunitatea TAL (Traitement automatique de langues), formată din grupul de lucru A. Condamines, D. Bourigault și, inițial, G. Otman, prin proiectul de cercetare „Terminologie et intelligence artificielle", ajunge la concluzia că valorile termenului pot fi revelate obiectiv numai în interiorul unui discurs. D. Candel scrie despre expertiza științifică și uzajul discursiv; M.-F. Mortureux emite ideea că terminologia se află între știință și discurs, așa cum lexicologia se află între limbă și discurs etc. Astfel, se dezvoltă o terminologie textuală sau o terminologie computațională [11].

Asistăm la dezvoltarea metodologiei centrate pe lingvistica corpusurilor în ceea ce privește extragerea automată și semiautomată a termenilor și contextelor în vederea unei analize în condiții naturale, realiste (nu construite artificial) a discursurilor specializate și a terminologiilor înglobate de acestea. Se pune accent, în consecință, pe relația dintre limbă și gândire, confirmând teoria conform căreia procesul de desemnare sau de terminologizare este simultan procesului de conceptualizare, și nu ulterior acestuia. Astfel, confirmând unitatea dintre limbă și gândire, terminologia textuală revoluționează concepția clasică în esența ei.

Pentru cercetătoarea M.T. Cabré, Teoria Generală a Terminologiei este o teorie idealizată a termenilor. Această teorie nu este o perspectivă care ia în calcul folosirea termenilor în condiții reale, unde datele terminologice fac parte dintr-un discurs cu diferite registre, ambiguu și nelinear. Cercetătoarea catalană recomandă să fie acceptat rolul diversității în terminologie pentru a corespunde complexității și dinamicii lucrurilor și fenomenelor în viața reală. M.T. Cabré invocă argumentul că terminologia a apărut din diversitate și datorează o mare parte din dezvoltarea sa propriei diversități în abordări, aplicații, funcții și practici [52].

M.T. Cabré vede terminologia ca o știință complexă, interdisciplinară, care preia instrumente din lingvistică, documentare, științele comunicării, informatică și științele cognitive. Analizând postulatele teoriei lui E. Wüster și confruntându-le cu noile tendințe, cercetătoarea a propus o variantă de „compromis": *Teoria Comunicativă a Terminologiei* (TCT) [*ibid.*].

În Teoria Comunicativă a Terminologiei, lingvistica și terminologia au început să se apropie din perspectivă științifică. În acest sens, teoria enunțată reprezintă o propunere ambițioasă, care intenționează să ia în calcul complexitatea unităților de limbaje specializate dintr-o perspectivă socială, lingvistică și cognitivă. Potrivit studiilor cercetătoarei M.T. Cabré, o teorie a terminologiei trebuie să propună un cadru metodologic pentru studierea unităților terminologice. Cercetătoarea insistă asupra faptului că unitățile de cunoaștere specializată sunt multidimensionale și pot fi analizate din perspectivă cognitivă, lingvistică și sociocomunicativă. Iar în perspectivă, termenii se comportă ca și cuvintele din limbajul general. Astfel, TCT abordează unitățile terminologice ca un set de condiții aferente domeniului de cunoaștere/specialitate, structurii conceptuale, sensului lor, structurii și valenței lexicale și sintactice, precum și contextului de comunicare a discursului specializat [54].

Criticile asupra TGT se prezintă din trei direcții: de la științe cognitive, științe ale limbajului și științe informatice. Din perspectivă cognitivă, filosofia și psihologia cognitivă demonstrează că este extrem de dificil să se facă o deosebire clară între cunoștințe: specializate și generale, pentru că cunoștințele specializate au la bază cunoștințele generale. La nivel de științe ale limbajului, prin prisma lingvisticii și sociolingvisticii, s-a pus la îndoială o separare radicală între limbajele specializate și limbajul comun. Astfel, acestea au inclus repere sociale în cadrul limbajelor de specialitate și diversitatea lor în cadrul limbajului. În consecință, s-au formulat ipoteze pentru construirea unor modele generale despre integrarea limbajului comun și a limbajelor de specialitate. În plus, în acest context, un rol important au semantica și pragmatica; din care reiese că, în cadrul terminologiei, modelele lingvistice ar trebui să țină cont de latura cognitivă și funcțională. Științele informatice, pe de altă parte, s-au axat de-a lungul timpului pe scenarii comunicative și modele sub formă de scheme pentru o comunicare specializată. Comunicarea specializată este prezentată sub forma unei serii de opțiuni în cadrul unei astfel de scheme. În acest context, analiza discursului investighează discursul specializat din întreaga perspectivă: atât la nivel de reprezentare, cât și din perspectiva difuzării sociale.

Conform datelor terminologice, în discurs, terminologia este mai puțin sistematică și variază în diverse registre de comunicare specializată, care sunt mai puțin univoce sau universale, anume în aceasta constă diferența comparativ cu postulatele Teoriei Generale a Terminologiei. Diferența respectivă rezultă din faptul că în discursul specializat, oral și scris, terminologia este un mijloc de comunicare și de exprimare marcat de redundanță și de variație conceptuală și sinonimică. Astfel, putem constata manifestarea principiului absenței echivalenței perfecte între limbi.

În încercarea de a reconcilia diferite puncte de vedere asupra termenului, M.T. Cabré fundamentează, începând cu 1996, concepția Teoriei Comunicative a Terminologiei – o teorie lingvistică asupra unității terminologice cu o latură cognitivă și comunicativă [54].

Autoarea noii concepții teoretice propune *teoria intrărilor multiple*, o metaforă care reprezintă modalități posibile pentru accesarea, analizarea și înțelegerea unităților terminologice. Termenul poate fi abordat ca o *entitate poliedrică*, adică prin diferite modalități. În mod similar, o unitate terminologică poate fi examinată din perspectiva a trei dimensiuni: o dimensiune cognitivă, o dimensiune lingvistică și o dimensiune comunicativă. Fiecare dimensiune poate funcționa ca o *intrare* prin care pot fi abordate unitățile terminologice. De asemenea, alegerea unei intrări sau a unui focus nu presupune excluderea celorlalte două perspective. Descrierea unei unități terminologice se înscrie în dimensiunea cognitivă (concept), dimensiunea lingvistică (termenul) și dimensiunea sociocomunicativă (situație). În acest context, cercetătoarea catalană consideră că latura conceptuală a unei unități poate reprezenta o intrare pentru descrierea și explicarea unităților terminologice, fără a respinge multidimensionalitatea sa. Așadar, fiind analizate ca unități lingvistice, unitățile terminologice nu își pierd natura lor cognitivă și socială. Dacă studiem terminologia prin intrarea de comunicare, avem de a face cu diferite situații de comunicare în care unitățile lingvistice au în comun un spațiu de exprimare/expresie cu unitățile lingvistice ale altor sisteme de comunicare. Se pune accent pe obiectul din centrul terminologiei, exprimat prin unitatea terminologică. Potrivit M.T. Cabré, TCT conlucrează cu unitățile terminologice prin modalitatea lingvistică, prin combinarea aspectelor semantice și pragmatice pentru a face compatibilă o analiză împreună cu teoria cunoașterii și comunicării, adică a contextului general al comunicării specializate [52, p. 184].

Revenim astfel la principiile fundamentale ale *Teoriei Comunicative a Terminologiei*, de o importanță indubitabilă în contextul prezentei investigații:

▪ unitățile terminologice sunt niște *poliedre* (cu proprietăți *lingvistice*, *cognitive* și *sociocomunicative*);

▪ unitățile terminologice pot fi abordate după principiul *intrărilor*: din perspectiva lingvisticii, a științelor cognitive și a științelor comunicării sociale;

▪ termenii sunt denominații supuse variației terminologice (prin polisemie și sinonimie);

▪ unitățile terminologice exprimă cunoștințe specializate, rol pe care îl îndeplinesc cu ajutorul unităților lingvistice (morfeme, sintagme etc.);

▪ unitățile terminologice, în raport cu unitățile lingvistice, se poziționează astfel: coincid cu unitățile lexicale, fac parte din sistemul conceptual al unui domeniu și, din punct de vedere semantic, reprezintă unități autonome minime în acest sens;

▪ o teorie lingvistică cognitivă și funcțională, datorită componentei gramaticale, semantice și pragmatice, poate descrie unitățile terminologice stabilind tangențe cu unitățile lexicale nonspecializate.

Limitele unei cercetări terminologice se pot extinde mai mult pe bază de principii de nivel lingvistic. Într-un demers integrativ, termenului va depinde de un context (discurs sau text) în care își îndeplinește funcțiile, un rol deosebit revenind semanticii și pragmaticii [52, p. 163-199].

Terminologia bazată pe frame-uri sau cadre este o latură recentă a terminologiei, propusă de P.F. Benítez și de colegii săi de la Universitatea din Granada. Abordarea respectivă prezintă o linie pragmatică trasată în scopul de a reprezenta conceptele sub formă de *frame*, ceea ce în traducere în limba română sunt cadrele. Conceptul de *frame* este inspirat din științele informatice și, în special, din inteligența artificială. Acesta are o aplicație complexă, iar cercetătorii care studiază frame-urile sau cadrele în alte domenii spre care a migrat acest concept pornesc cercetarea de la posibilitățile pe care le permite acest concept și care poate fi dezvoltat și aplicat multimodal și multidomenial [65, p. 40].

În contextul științelor limbajului, terminologia bazată pe frame-uri sau cadre împărtășește multe dintre premisele Teoriei Comunicative a Terminologiei și ale terminologiei sociocognitive. Această teorie pornește de la ideea că încercarea de a face o distincție radicală între termeni și cuvinte nu mai este valabilă și că cea mai bună modalitate de a studia unitățile de cunoaștere specializate ține de studiul comportamentului lor în texte. Deoarece funcția generală a textelor din limbajele specializate este transmiterea de cunoștințe, astfel de texte încearcă să corespundă unor *șabloane* pentru a răspunde scopului și a facilita înțelegerea lor, fiind caracterizate printr-o mai mare repetiție de termeni, expresii, propoziții sau chiar paragrafe. Unitățile de cunoaștere fac parte din accentele pe care se bazează traducerea specializată când utilizează memoriile de traducere. Textele științifice și tehnice sunt, de obicei, bogat terminologizate datorită multitudinii de unități lingvistice specializate și se deosebesc prin construcțiile sintactice folosite.

Unitățile lingvistice specializate sunt, în mare parte, reprezentate de formule cu compuși nominali folosite în domeniul științific sau tehnic și au unități de sens specifice acestui domeniu, atât la nivel sintactic, cât și combinatoric. În mod firesc, astfel de expresii nominale prezintă configurații care pot varia de la o limbă/un limbaj la altă limbă/alt limbaj. Un număr mare de astfel de combinații într-un text denotă o dezvoltare specifică a sectoarelor domeniului respectiv, precum și a nivelului de cunoaștere în cadrul lor. Prin urmare, înțelegerea textelor bogat terminologizate presupune cunoașterea domeniului, conceptelor lui, relațiilor dintre propozițiile textului, relațiilor conceptuale dintre conceptele domeniului respectiv, ceea ce reprezintă primul

pas în crearea unui text-țintă acceptabil din perspectiva traducerii. Iar acest areal de subiecte anunțate reprezintă tabloul complet al intereselor în cadrul terminologiei bazate pe frame-uri/cadre.

Cercetătorii subliniază faptul că o astfel de teorie a terminologiei investighează limbajele specializate doar din contexte, constituite din corpusuri de texte sau cotexte. Deși contextul nu este unicul care poate crea un cadru pentru reprezentarea terminologiei, totuși terminologia bazată pe frame-uri sau cadre este generalizată la extragerea terminologiei dintr-un domeniu conform unui șablon. Iar în evoluția acestei noi teorii în domeniul terminologiei, noțiunea de cadru poate fi extinsă și în afara noțiunii de context.

Într-o scurtă istorie a conceptului de *frame* sau *cadru*, sintetizăm faptul că *frame*-urile sunt parte a unei *teorii semantice a cadrelor* din lucrarea „Frame Semantics", elaborată de C. Fillmore în jurul anilor 1990 [56]. Scopul acestor studii rezidă în structurarea domeniilor specializate și crearea de reprezentări nelingvistice specifice. Astfel de configurații se referă la sensul conceptual din textele specializate produse în diferite limbi și contribuie la facilitarea obținerii cunoștințelor specializate. Studierea *frame-urilor* sau *cadrelor* a început odată cu cercetările lui M. Minsky, în perioada dezvoltării domeniului inteligenței artificiale, în lucrarea „Framing for Representing Knowledge", scrisă în 1974, unde se căuta o modalitate de reprezentare a minții umane prin intermediul inteligenței artificiale [61]. Definiția *frame-urilor*, propusă de C. Fillmore în 1982, se referă la orice sistem de concepte relaționate astfel încât, pentru a înțelege unul dintre ele, trebuie să înțelegi întreaga structură în care se încadrează. În contextul terminologiei, considerăm oportun să abordăm descrierea noțiunii de *frame* realizată de R. Entman în 1993, care se referă la *frame* sau *cadru* ca la o selecție a unor aspecte ale realității percepute pentru a le evidenția într-un text. Se poate face referire la *frame-uri* ca la o modalitate de a crea *definiții* și de a forma *cunoștințe enciclopedice* referitoare la acel termen (concept) [12].

Operând cu noțiunea de frame-uri, constatăm că se profilează conceptul de domeniu, care este complex atât în terminologie, cât și în lingvistică. Structura domeniilor și șabloanele după care se reprezintă conceptele sau termenii prin intermediul frame-urilor fac referire la noțiunea de categorii. Structura categoriilor de concepte specializate rămâne a fi un subiect important în terminologie, având în vedere că Teoria Generală a Terminologiei nu oferă o explicație clară privind organizarea și reprezentarea acestora dintr-o perspectivă psihologică. Domeniile sunt, de asemenea, esențiale în Teoria Comunicativă a Terminologiei și în terminologia sociocognitivă, dar fără o reflecție sistematică despre elaborarea, designul și organizarea acestei structuri. Referitor la domeniile conceptuale, există două perspective: cea în care domeniul înseamnă cunoștințele pe care le reprezintă și a doua, în care acesta se referă la categoriile de concepte din

domeniul specializat respectiv, ceea ce poate influența mult structura internă a domeniului. Conceptul de domeniu rămâne a fi ambiguu atât în terminologie, cât și în lingvistică, astfel încât, și în modelele lingvistice, structura conceptuală este considerată mai puțin relevantă, deși, datorită relației dintre limbă/limbaj și gânduri/gândire, pentru a înțelege mai bine o limbă/un limbaj, este de asemenea important să înțelegem conceptele desemnate prin formele lingvistice corespunzătoare. Sunt perspective importante pentru procesul de mediere interlingvistică, precum este cel al traducerii [88]. În acest sens, abordările lingvisticii cognitive consideră structura conceptuală ca o parte fundamentală a limbii/limbajului.

Terminologia bazată pe frame-uri se axează pe: 1) organizarea conceptuală; 2) natura multidimensională a unităților terminologice; 3) extragerea informațiilor semantice și sintactice din corpusurile multilingve. În cadrul acestei teorii cognitiviste, rețelele conceptuale se bazează pe un eveniment, parte a unui domeniu, care generează *șabloane* pentru acțiunile și procesele care au loc în domeniul specializat respectiv, împreună cu entitățile/obiectele care participă. Metodologia acesteia se fundamentează pe derivarea sistemului conceptual al domeniului prin intermediul unei abordări integrate de tip *top-down* (de sus în jos) și *bottom-up* (de jos în sus). Metoda *bottom-up* constă în extragerea informațiilor dintr-un corpus de texte multilingv, relaționat în mod specific domeniului. În cadrul abordării *top-down* se includ informații propuse de dicționare specializate și alte materiale de referință, complementate de experți în domeniul respectiv. În mod paralel, se menționează cadrul conceptual al unui *eveniment*, parte a unui domeniu de cunoaștere specializată. Categoriile generice sau de bază ale unui domeniu sunt configurate ca *eveniment* prototipic dintr-un domeniu anumit sau ca interfață dintre acțiuni și mediile care le generează, ceea ce propune un *șablon* aplicabil tuturor nivelurilor de structurare a informațiilor. Astfel, se obține o structură care facilitează sau încurajează procesul de obținere a informațiilor și, mai ales, a cunoașterii/cunoștințelor, deoarece termenii respectivi sunt coerenți atât intern, cât și extern [*ibid.*].

Dintr-o perspectivă pragmatică a *socioterminologiei*, dezvoltarea limbilor este legată și de *terminologia culturală*, care se prezintă ca o terminologie în vizorul dezvoltării societăților. Ea are ca obiectiv principal aproprierea noilor cunoștințe într-o societate, permițând să folosească cuvintele potrivite pentru a exprima noi concepte, făcând apel la toate resursele lingvistice ale propriei culturi și orientându-se după propria percepție a realității. Astfel, această ideologie se îndepărtează radical de TGT, unde cea din urmă consideră terminologia un obstacol pentru comunicare din cauza tehnicității și a limbajului științific conținut. Viziunea clasică nu include dimensiunea socială a terminologiei, iar terminologia culturală include ca disciplină latura

socială, cognitivă și sociocognitivă într-o dimensiune importantă. La baza terminologiei socioculturale stă ființa umană ca individ sau văzut la nivel de comunitate [34, p. 1].

Istoricitatea proprie fiecărui individ sau fiecărei comunități determină cultura sa particulară și formează diversitatea culturilor. Ansamblul de experiențe și cunoștințe reprezintă punctul de reper și orientează percepția realului. Cultura reprezintă ansamblul de experiențe și cunoștințe în acord cu istoricitatea și activitățile ființei umane și contribuie la formarea și conservarea culturii unei comunități. Realitatea unei comunități este realizată și menținută conform unei memorii proprii fiecărui membru al comunității. Noua realitate, în acest sens, va fi păstrată și categorizată conform memoriei unui colectiv. Percepția realității de către fiecare popor, comunitate sau individ are loc în cadrul propriei culturi. Activitatea de traducere este o activitate de reconceptualizare a termenului tradus și de schimbare de percept dintr-o cultură în alta [33].

Apar noțiunile de concept, percept și semnificant, care reprezintă, pe rând, o noțiune cu definiție, un punct de vedere ce integrează perceptul ca felul său de gândire și semnificantul este de natură lingvistică, formală sau simbolică. Termenul științific sau tehnic este o unitate complexă constituită dintr-un concept care aparține unui domeniu de specialitate și căruia i se atribuie un percept și un semnificant. În acest caz, termenul aparține unui limbaj de specialitate și, totodată, respectă regulile generale ale limbii/limbajului ca și alte cuvinte din limbajul general al unei limbi concrete. În acest context putem întâlni efecte ale variației lingvistice, polisemiei, sinonimiei și omonimiei.

Deosebirile dintre terminologia clasică și terminologia culturală rezidă în obiectivul principal, importanța culturii, conceptul de termen și relațiile semantice. Terminologia clasică are scopul să normalizeze la nivel internațional termenii, cultura este exclusă din cadrul funcționării terminologiei, termenul are doar concept și semnificant, iar relațiile semantice sunt biunivoce și nu există sinonime absolute. În contrast, terminologia culturală caută să integreze științele și tehnologiile, iar cultura este la baza demersului terminologic, termenul are trei părți: conceptul, perceptul și semnificantul și urmărește scopul să integreze polisemia, sinonimia și omonimia [34, p. 2-4].

În acest context, dezvoltarea teoriilor privind terminologia se bazează în continuare pe latura socială și pragmatică a formării termenilor, începând cu socioterminologia, Teoria Comunicativă a Terminologiei, terminologia bazată pe frame-uri fiind o noutate a laturii pragmatice în terminologie și, într-un final, în actualitate, în această direcție se înscrie terminologia culturală – care iarăși întoarce punctul de vedere al terminologiei la cel al ființei

umane. Astfel, se înregistrează o evoluție circulară a teoriilor sociopragmatice în terminologie, care încearcă să integreze laturile diverse ale acesteia.

Terminologia modernă dă prioritate pragmaticii prin teoriile terminologilor J.C. Sager, M.T. Cabré și P.B. Faber ș.a., având un aport considerabil la păstrarea importanței sistemelor conceptuale, referenților din spațiul extralingvistic, pragmatic și concret. Acest aport contribuie la evoluția terminologiilor spre teorii sociocognitive, bazate pe ontologii și unități de conținut.

Teoriile sociopragmatice în terminologie aduc un salt în evoluția terminologiilor, punând la punct o metodologie concretă de lucru cu termenii. Ceea ce mai urmează să evolueze spre un curent sociocognitiv este dimensiunea de sistem conceptual, care trebuie să ia în considerare relațiile conceptuale și ontologice de la baza conceptelor.

1.3 Abordarea sociocognitivă în terminologie

Terminologia sociocognitivă aparține curentelor actuale în evoluția terminologiei și se încadrează în teoriile cognitiviste ale terminologiei. Este un concept propus de R. Temmerman, în lucrarea „Towards New Ways of Terminology Description", unde apare clar modul în care teoria terminologiei este influențată de elemente din semantica cognitivă și, de asemenea, se pun sub semnul întrebării idei fundamentale din terminologia tradițională. Teoria se concentrează pe potențialul cognitiv al terminologiei în limbajele de specialitate și pe variația terminologică, punând accent pe contextele verbale, situaționale și cognitive în discurs, investigate prin prisma unei varietăți ample de medii de comunicare [42, p. 16].

R. Temmerman critică obiectivul de standardizare vehiculat de școala tradițională în terminologie. În primul rând, din momentul în care multe concepte nu au o delimitare clară, cercetătoarea pune sub semnul întrebării posibilitatea de a le delimita prin compararea caracteristicilor. În plus, operarea cu o definiție intensională (de altfel, tipul preferat de definiție în terminologia tradițională) nu este posibilă sau rațională pentru multe concepte. De asemenea, R. Temmerman se opune ideii de univocitate a termenilor din moment ce este demonstrat faptul că polisemia și sinonimia sunt aspecte funcționale necesare și inevitabile în terminologie [55].

Terminologia sociocognitivă completează abordarea clasică a conceptelor printr-o abordare ce include categorii și, în comparație față de terminologia clasică, include unități de înțelegere în loc de concepte, cu o structură prototipică și bazându-se pe categorii. În locul definițiilor care pun în evidență caracteristicile esențiale ale conceptelor, unitățile de înțelegere folosesc definiții care includ diferite module de informații, inclusiv informații mai mult sau mai puțin esențiale, în funcție de tipul unității (de înțelegere). Idealul de univocitate în terminologia

clasică deschide o perspectivă de producere a efectelor de polisemie și sinonimie pentru a spori înțelegerea și, prin urmare, vădește un scop funcțional.

R. Temmerman critică Teoria Generală a Terminologiei și în lucrările sale demonstrează că principiile de bază ale școlii tradiționale nu sunt realiste, nefiind capabile să descrie și să explice limbajele specializate exact așa cum sunt folosite în situațiile de comunicare interculturală, precum traducerea specializată.

Cercetătoarea belgiană are în vizor în mod special următoarele postulate ale TGT:

1. conceptele au un rol central în desemnarea lor lingvistică;

2. conceptele și categoriile sunt în mod clar delimitate;

3. definițiile terminografice întotdeauna trebuie să fie intensionale;

4. referințele monosemice reprezintă regula în terminologie, unde există o corespondență de unu-la-unu între termeni și concepte;

5. limbajele specializate pot fi studiate doar sincronic.

Rita Temmerman prezintă premisele respective ca fiind nevalide, venind, la rândul său, cu următoarele principii:

1. limbajul/limba nu poate fi separat(ă) de concepte, deoarece are un rol crucial în conceperea categoriilor;

2. limitele multor categorii sunt greu de trasat și nu pot fi clar definite;

3. structura și tipul de definiție optimă nu ar trebui limitate la o singură modalitate și, în ultimă instanță, depind de conceptul definit;

4. în limbajele specializate întâlnim des fenomenele polisemiei și sinonimiei, care trebuie incluse în orice analiză terminologică realistă;

5. categoriile, conceptele și termenii evoluează în timp și trebuie studiate în plan diacronic. În acest sens, modelele cognitive au un rol important în dezvoltarea noilor idei.

Astfel, aceste principii lansează Teoria Terminologiei Sociocognitive, care este în concordanță cu Teoria Socioterminologică a lui F. Gaudin și Teoria Comunicativă a Terminologiei a M.T. Cabré, având la bază o abordare descriptivă, ce pune termenul în centrul analizei terminologice. Totuși, se discută foarte puțin despre latura și comportamentul sintactic al termenilor [54, p. 22].

Diferența dintre terminologia sociocognitivă și alte teorii constă anume în accentul care se pune pe organizarea conceptuală și pe structura categoriilor din perspectiva abordărilor lingvisticii cognitive. În timp ce, conform TGT, sistemele conceptuale sunt organizate prin relații conceptuale generice și partitive, categoriile cognitive au o structură prototipică, iar reprezentările conceptuale, în faza inițială, iau forma unor modele cognitive/conceptuale. O altă

diferență importantă este faptul că terminologia sociocognitivă este, posibil, prima abordare care ia în calcul latura istorică și diacronică a termenilor.

În baza studiilor asupra conceptelor, R. Temmerman conchide că majoritatea terminologiilor pot fi studiate doar după metodele terminologiei sociocognitive. Cercetătoarea consideră că aceste metode pot atribui mai puțină importanță metodologiei clasice de definire a conceptelor, care operează cu termenul generic și caracteristicile ce deosebesc conceptele, concentrându-se mai mult pe definirea termenilor din utilizarea lor în corpusuri de texte. Modalitatea de descriere a unui concept poate varia în funcție de mai mulți parametri, de exemplu: tipul de categorie definită, nivelul de cunoaștere de către emițător și receptor a textului și profilul utilizatorului bazei terminologice respective [42].

Probabil, cea mai interesantă latură a Teoriei Sociocognitive a Terminologiei este studiul termenilor și conceptelor din perspectivă diacronică, în contradicție cu TGT, care se bazează exclusiv pe o analiză sincronică.

Destul de recent, terminologia sociocognitivă a început să se concentreze pe ontologii, considerate drept o formă fiabilă de implementare a reprezentărilor conceptuale. Combinația dintre terminologie și ontologie creează *termontografia*. Termontografia este un termen hibrid, o combinație dintre terminologie, ontologie și terminografie. Obiectivul principal este să creeze o relație între ontologii și informații terminologice multilingve și să încorporeze ontologiile în resurse terminologice. R. Temmerman și K. Kerremans, în 2003, descriu termontografia ca o abordare multidisciplinară, în care teoriile și metodele pentru analiză terminologică multilingvă sunt combinate cu metode și principii de analiză ontologică [*ibid.*].

Așa cum subliniază însăși R. Temmerman, termontografia este descrisă, în mare parte, conform lucrărilor lui I. Meyer, unde cercetătoarea a fost una dintre primii terminologi care au propus ideea că bazele de date ar fi mult mai valoroase dacă organizarea lor ar purta o asemănare cu modalitatea de reprezentare a conceptelor la nivel mintal. Atunci când bazele de date devin baze de cunoștințe terminologice, potrivit studiilor lui I. Meyer, acestea sporesc potențialul și capacitatea volumului de date, deoarece conceptele și desemnările sunt conectate și la nivel de relații de sens/la nivel semantic. Deși relațiile de tip generic – specific și partitive sunt o parte a acestei teorii, sunt luate în calcul și alte tipuri de relații, care îmbogățesc structurarea cunoștințelor prin relații de tip cauză – efect sau obiect – funcție ș.a. În acest fel se creează spațiu pentru o reprezentare multidimensională a conceptelor [68].

Deși termontografia a evoluat ca o idee originală și inovatoare a terminologiei sociocognitive, în ultimii ani aceasta a evoluat și a depășit cadrul inițial, devenind o entitate total diferită. Tehnicile sofisticate de inginerie a cunoașterii și procesele de creare a ontologiilor

descrise în studiile recente, precum cele semnate de R. Temmerman, K. Kerremans și G. Zhao în 2005, au doar o tangență cu analiza bazată pe modele cognitive, propusă inițial de R. Temmerman în 2001. Astfel, termontografia pare să fi parcurs o metamorfoză completă, fără a conține vreo asemănare cu premisele inițiale atribuite terminologiei sociocognitive. Drept exemplu servesc reprezentările conceptuale propuse sub forma unor ontologii implementate în cadrul științelor computerizate și acestea nu mai pun atât de mult accent pe prototipuri, modele cognitive idealizate sau categorii radiale, care, în această perspectivă, nu sunt compatibile cu aplicațiile computerizate [42, p. 84-85].

În legătură cu noua practică de termontografie, în lucrările semnate de R. Temmerman, K. Kerremans și alții, se discută despre crearea ontologiilor și descrierea terminologiei/terminologiilor dintr-o perspectivă sociocognitivă. Această metodă de lucru prezintă rezultatul colaborării dintre terminologii de la *Centrum voor Vaktaal en Comunicatie (CVC) Brussels* și inginerii în ontologie din cadrul *Proiectului European FF POIROT (IST 2001-38248)*. Scopul acestei direcții în terminologie rămâne reprezentarea și managementul cunoașterii. Pe de o parte, se discută despre modul în care terminologia poate contribui la noile provocări ale viitorului în cadrul unui *web semantic (World Wide Web) multilingv*. Pe de altă parte, se cercetează cum poate facilita terminologia și managementul terminologiei accesul la noile tehnologii informaționale și computerizate și prelucrarea limbajului natural, mai ales, cu ajutorul cărora managementul terminologiei ar contribui la ontologiile create [63].

Acest subiect este abordat din perspectiva următoarelor trei schimbări care au afectat domeniul terminologiei în ultimele decenii, pentru a argumenta noua metodă a termontografiei în ingineria ontologiilor multilingve. Astfel sunt generate reflecții importante asupra viitoarelor cercetări în cadrul disciplinei numite terminologie. Iar la începutul secolului al XXI-lea, teoria terminologiei și practica terminografiei au fost supuse unor numeroase schimbări.

În primul rând, revoluția tehnologică a afectat managementul terminologiei și metodele de lucru în terminografie. Corpusurile electronice/digitale au influențat substanțial metodele de lucru ale terminografilor prin intermediul aplicațiilor pentru managementul terminologiei, ceea ce a adus mai multă rigoare și uniformitate atât în structura, cât și în conținutul fișelor terminologice. S-au făcut numeroase cercetări în privința extragerii informațiilor din corpusuri de texte și din webul semantic în mod automat și semiautomat. Au fost elaborate aplicații de extragere a termenilor pentru obținerea informațiilor; de extragere a termenilor din corpusuri bilingve și multilingve pentru traducere și alte aplicații; de îmbogățire a extragerii termenilor pentru ierarhii cu categorii sau rețele și căutarea informațiilor din perspectivă semantică și la nivel de categorii; pentru studierea contextelor textuale și lexicale și pentru extragerea de relații

și definiții. Iar pentru crearea fișelor și listelor terminologice, în prezent există aplicații/software sau instrumente digitale pentru managementul datelor terminologice.

A doua schimbare care s-a produs în acest sens ține de constatarea că terminologia tradițională a fost un punct de reper în ulterioarele completări și revizuiri. Terminologia s-a bucurat de noile perspective, propuse de lingvistica cognitivă și cea computațională. O atare situație a contribuit la conturarea unor principii și metodologii care permit o abordare flexibilă și o diversificare a cercetărilor terminologice, în funcție de necesitățile utilizatorului fiecărui proiect în terminologie. Această schimbare ia în calcul faptul că are loc o trecere de la terminologia orientată spre standardizare și concept la o terminologie orientată spre funcționalitate în comunicare și discurs, denumită, conform studiilor R. Temmerman, *terminologie sociocognitivă*. R. Temmerman abordează în cercetarea sa elemente de semantică cognitivă (teoria prototipului, metafora în procesul de creare a categoriilor și în înțelegerea lor) și de semantică computațională, care au avut un impact important asupra terminologiei și a studiului limbajelor specializate. Ulterior, în loc să descrie conceptele ca fiind clar delimitate, cercetătoarea a prezentat termenii ca expresii lingvistice importante în analiza terminologică, ce se manifestă în cadrul textelor. Schimbarea de la concepte spre unități de înțelegere și categorii a produs o direcție de studiu al conceptualizării în perspectivă, și anume, conceptualizarea independentă de limbaj. Deja se discută despre *modele cognitive* și *categorical framework* (un cadru pentru categorii). În același context, se pun sub semnul întrebării subiecte precum intensiunea, univocitatea, definiția, utilizatorul, sinonimia, polisemia, modelele metaforice, diacronia, motivația termenilor ș.a. Prin urmare, devine importantă evoluția termenilor și a categoriilor conceptuale în plan diacronic [*ibid.*].

A treia schimbare care s-a produs este trecerea de la baze de date terminologice la *Terminological Knowledge Bases* (*TKB*), baze terminologice de cunoaștere, un termen introdus în circuit de I. Meyer în 1992 [68, p. 159]. Crearea TKB implică studierea termenilor așa cum sunt utilizați în texte și descoperirea relațiilor semantice care există între ei. Se face referire în permanență la bazele terminologice de cunoaștere, acestea fiind considerate drept *ontologii*. Ontologia este un repozitoriu de cunoștințe, în care se definesc *categoriile* (*termenii*), precum și relațiile dintre aceste categorii, iar informațiile implicite pentru ființele umane trebuie să fie explicite pentru tehnologiile computerizate. *Institute of Electrical and Electronics Engineers* (*IEEE*) – Institutul Inginerilor Electrotehniști și Electroniști, prin intermediul *proiectului* propriei asociații de standardizare – *Standard Upper Ontology Working Group* – compară ontologia/ontologiile cu dicționare și glosare de un grad mai înalt de detaliu și structură, care permit computerelor procesarea conținuturilor respective. De asemenea, în cadrul proiectului

anunțat, ontologiile sunt definite ca un set de concepte, axiome și relații care descriu un domeniu de interes; ele pot fi monolingve, multilingve sau pot cuprinde limbaje formale și automate. În fond, proiectele europene pentru dezvoltare și cercetare în cadrul *Information Society Technologies* (*IST*) *cu al 6-lea program-cadru* implementează o strategie pentru ca tehnologiile să contribuie la procesul de acumulare, modelare, navigare, extragere, reprezentare, vizualizare, interpretare și diseminare a cunoașterii/cunoștințelor; iar aceste funcții pot fi integrate în sisteme semantice și contextuale, care includ instrumente de ordin cognitiv și sunt bazate pe agenții în tehnologii informatice, cu utilizarea resurselor de cunoștințe/ontologiilor, pentru a pune la dispoziție o gamă amplă de servicii și aplicații de web semantic de o nouă generație. În acest sens, una dintre finalități constă în necesitatea de a modela volumele de informații în format electronic, de exemplu, *World Wide Web*, pentru a ajuta computerele să gestioneze informații complexe și disparate și pentru a facilita diseminarea informațiilor. De asemenea, ontologiile devin o sursă bogată de informații pentru motoarele de căutare din spațiul informatic și digital de tip *www*, care răspund cerințelor și căutărilor utilizatorilor de internet. Este important de menționat faptul că analiza terminologică poate fi de ajutor inginerilor de ontologii și, la rândul lor, terminografii pot fi asistați prin accesul la ontologiile existente în compilarea noilor baze de date terminologice și de repozitorii de cunoaștere/cunoștințe. Într-un final, ontologiile sunt utile mai ales traducătorilor, prin informațiile extrasemantice pe care le oferă, cu referire la informații intercategoriale, lingvistice și la comportarea termenilor în contexte. Textele în limbaj natural sunt preprocesate de inginerii de ontologii pentru colectarea de informații; dar și ontologiile pot asista eforturile terminografilor și lexicografilor în crearea bazelor de date, prin contribuții semnificative în compilarea corpusurilor și analiza lor.

În definitiv, analiza în terminologie și ontologie/ontologii operează cu elemente comune semnificative. De exemplu, în crearea unei ontologii sau compilarea unei baze terminologice, atât inginerii ontologi, cât și terminografii încep prin identificarea obiectivelor, restricțiile în cadrul acestui domeniu, specificarea cerințelor utilizatorului, precum și acumularea cunoștințelor despre domeniul respectiv pentru extragerea și înțelegerea categoriilor și termenilor. În consecință, termontografia este o metodologie de management și reprezentare a cunoașterii pentru domenii de specialitate care combină expertiza în acel domeniu cu informațiile din limbajul natural, iar problemele multilingvismului la acest nivel sunt parte integrantă a analizei anunțate. Metoda de termontografie combină abordările *top-down* și *bottom-up* pentru o captare și reprezentare ideală a cunoștințelor acumulate din texte. Inițial, la nivel *top-down*, se elaborează un cadru de categorii și relații intercategoriale cu ajutorul specialiștilor în domeniu, cu o analiză ontologică a acestui domeniu, care servește ca un *șablon* pentru extragerea manuală

și semiautomată a cunoștințelor din corpusuri; astfel, se creează o rețea de relații semantice, cu categorizări specifice diverselor culturi implicate, iar prin completarea acestui *șablon* la nivel *bottom-up* are loc definitivarea acestui *categorical framework*, un *cadru de categorii* ce are scopul să definitiveze o bază de date termontologică, ca resursă în ingineria cunoștințelor formale. *Categoriile* și *cadrele de categorii* pot fi revelatoare în acest context, pentru că formularea categoriilor este un aspect important în reprezentarea termenilor, unde precizia categoriilor trebuie să țină cont, pe lângă elementele multilingve, și de posibile diferențe de limbaj, culturale și de formulare a categoriilor. De aceea, conform studiilor, optica *terminologiei sociocognitive* generează o suprapunere a concepțiilor de *categorie* și *termen* [42].

K. Kerremans descrie faptul că în cadrul socioterminologic, înainte de a construi un model conceptual sau o ontologie, este necesară o înțelegere excelentă a categoriilor și relațiilor dintre ele, independente de oricare cultură sau limbă într-un domeniu de interes. La acest tip de categorii se referă și noțiunea de *unit of understanding* (*UoU*) din limba engleză, adică *unitatea de înțelegere*. Cu toate acestea, rar se întâlnesc *unități de înțelegere pure*, atunci când limbajul și cultura pătrund reprezentările mentale la toate nivelurile de conceptualizare. Admițând faptul că există astfel de unități, se discută forma pe care o au acestea [63, p. 179-184].

Curentul sociocognitiv se orientează spre înregistrarea ontologică și enciclopedică de clasificare a informațiilor pentru crearea unei terminologii regrupate într-un sistem conceptual. Scopul terminologiei sociocognitive este de a crea baze de date și sisteme conceptuale pentru clasificarea obiectelor terminologiei și unica soluție potrivită acestui scop este termontografia, propusă complementar terminologiei sociocognitive.

Abordarea sociocognitivă a terminologiei aduce în prim-plan latura ontologică și de sistem conceptual a terminologiei, ceea ce oferă structură terminologiei și reconfirmă statutul ei de știință. Operând cu noțiuni precum categorii, unități de conținut, baze terminologice de cunoștințe ș.a., aceasta lărgește spectrul de funcționalitate a terminologiei, aduce abordarea cognitivă în centrul terminologiei și exprimă chintesența acesteia.

1.4 Demersul cognitiv în limbaj, lingvistică și terminologie, aplicat domeniului de investigație

Un aspect esențial în demersul investigației noastre este dimensiunea cognitivă, ocupând un loc central ca abordare, subiect și ca domeniu de specialitate. Acest dublu demers cognitiv se referă și la metodologia de cercetare, și la textele de specialitate, care fac parte din domeniul teoriei informației și teoriei cunoașterii. Aceasta din urmă nu poate fi văzută decât științific și

ontologic structurată. De aceea, la acest subiect se includ concepte, concepte despre concepte – ca dublu demers cognitiv, sisteme conceptuale, teorii ale informației, teorii ale limbajului ș.a.

Tema lucrării abordează cognitivismul de pe ambele fețe ale acestuia: la nivel de limbaj și la nivel de structură a domeniului de specialitate. Termenul „cognitivism" se referă astăzi la: un program de cercetare privind „mecanismul gândirii" umane; studiul procesării informațiilor care ajung la o persoană prin diferite canale; construirea modelelor mentale ale lumii; aranjarea sistemelor care asigură diverse tipuri de acte cognitive; înțelegerea și formarea de către o persoană și un program de calculator a gândurilor exprimate în limbaj natural; realizarea unui model de program de calculator capabil să înțeleagă și să producă text. De aceea, subiectul ales reprezintă o largă gamă de discipline și necesită un nivel înalt al metodologiei alese de cercetare.

Demersul cognitiv în lucrarea noastră tratează conceptual teoria cunoașterii, cognitivismul, ceea ce necesită o privire în profunzime asupra naturii conceptelor. De aici se creează o viziune globală, integratoare referitoare la teoria limbajului din perspectivă cognitivă. Formarea conceptelor în mintea umană este posibilă fără limbaj, dar astfel de concepte alcătuiesc o mică parte din întregul sistem conceptual. Odată cu înțelegerea unei limbi de către o persoană, împreună cu socializarea sa, astfel de concepte sunt, de obicei, completate, îmbogățite. În cele mai multe cazuri, apariția noilor concepte și îmbogățirea celor vechi au loc cu participarea directă a limbii. Cu alte cuvinte, omul înțelege lumea în principal prin limbaj. Limbajul și terminologia pot fi studiate și din perspectivă socioculturală și traductologică, precum confirmă și publicațiile cercetătorilor autohtoni L. Zbanț și R. Taban [30].

Se pune accent, nu în ultimul rând, pe noile tendințe ale lingvisticii – lingvisticii cognitive, care vine să integreze teoriile asupra limbajului. Lingvistica cognitivă împrumută din psihologia cognitivă conceptul de „modele conceptuale și cognitive". Funcționarea limbajului se bazează, într-adevăr, pe mecanisme psihologice, deoarece limbajul este cea mai importantă verigă în acumularea și conservarea experienței clasificate a interacțiunii umane cu lumea sau cunoașterea. Întrucât baza oricărei experiențe este percepția și memoria, studiul cunoașterii și limbajul este imposibil fără a lua în considerare caracteristicile proceselor perceptuale care sunt studiate în cadrul psihologiei. Dar, în pofida acestui fapt, interacțiunea lingviștilor și psihologilor a întâmpinat obstacole serioase: este greu de găsit cel puțin două științe umaniste care diferă în metodologia lor la fel de mult ca și acel al lingvisticii, care face parte dintr-un fel de „ciclu semiotic" de discipline și gravitează spre ciclul „fizic" al ştiinţelor psihologiei [92].

Revenim în context la noțiunea de concept, care reprezintă conceptul de bază al lucrării noastre; acesta este o formațiune semantică marcată de specificul lingvocultural ce reflectă, într-un fel sau altul, tabloul lumii, al exponenților unei anumite culturi etnice, conform teoriilor de

ultimă oră din lingvistică și terminologie. Abordarea noțiunii de concept luat în profunzime creează o frumoasă teorie a limbajului și o întreagă ideologie asupra lumii. Cercetătorii ruși descriu tendințele contemporane în lingvistică incluzând lingvistica cognitivă și noțiunea de concept în centrul acesteia. Aceștia susțin că conceptul marchează imaginea lingvistică etnică a lumii și este un element constitutiv pentru construcția „casei ființei" [99], dar, în același timp, este un fel de cuantum de cunoaștere, care reflectă conținutul întregii activități umane. Este important să conștientizăm faptul că orice concept nu provine direct din sensul cuvântului, ci este rezultatul unei coliziuni a sensului din dicționar al cuvântului cu experiența personală a unei persoane [91, p. 4] și este înconjurat de un halou emoțional, expresiv, evaluativ, caracteristic pentru tabloul conceptual și lingvistic al lumii trăit de către o comunitate etnică. În consecință, putem afirma: conceptul este multidimensional, se poate distinge atât rațional, cât și emoțional, atât abstract, cât și concret, atât universal, cât și etnic, atât național, cât și individual-personal.

Analizând produsele pe care le oferă o astfel de abordare, putem distinge din structura și proprietățile conceptului definiția, care este o sursă esențială de informații în terminologie. Și anume, în structura sferei conceptului există un nucleu (structura cognitiv-propozițională a unui concept important), o zonă centrală (alte reprezentări lexicale ale unui concept important, sinonimele acestuia etc.) și o periferie (reprezentări asociativ-figurative). Miezul și zona aproape nucleară reprezintă, în principal, cunoștințe universale și naționale, în timp ce periferia reprezintă cunoștințe individuale. Conceptul include caracteristici esențiale și necesare și caracteristici neesențiale [91, p. 16-20]. Toată activitatea cognitivă umană (cogniția) poate fi considerată ca dezvoltarea capacității de a cunoaște lumea, iar această activitate este asociată cu nevoia de a identifica și de a distinge obiectele: conceptele apar pentru a furniza operațiuni de acest fel. În acest context se conturează necesitatea de a analiza definițiile conceptelor sau termenilor identificați anume după trăsăturile esențiale și periferice conceptuale.

Alte opinii despre definirea noțiunii de concept aparțin cercetătoarei A. Wierzbicka, care înțelege conceptul drept un obiect din lumea „Ideală", ce posedă un nume și reflectă ideea condiționată cultural a unei persoane despre „Realitate" [89, p. 11]. D.S. Lihaciov a înțeles conceptul ca „un fel de expresie algebrică a sensului pe care o persoană îl folosește în discursul său scris" [91, p. 29]. P.M. Frumkina definește conceptul drept un concept verbalizat reflectat în categoriile de cultură [98]. Din punctul de vedere al lui V.N. Telia, conceptul este un produs al gândirii umane și un fenomen ideal și, prin urmare, inerent conștiinței umane în general, și nu doar lingvisticii. Un concept este un construct; nu este recreat, ci „reconstruit" prin exprimarea sa lingvistică și cunoștințele extralingvistice [97]. În acest context, aderăm la viziunea despre concept propusă de V.N. Telia și A.Wierzbicka, conform cărora conceptul este un fenomen din

lumea ideală care reconstruiește gândirea umană prin exprimarea lingvistică și datele și cunoștințele extralingvistice.

Latura ontologică a temei lucrării noastre pune în prim-plan sistemele conceptuale și logica științifică. În profunzime, aspectul ontologic și enciclopedic poate să se rezume la un singur sistem conceptual – cel științific și biologic; de asemenea, acesta trebuie să corespundă cu principiile teoriei cunoașterii, teoriei limbajului despre lume, teoriei informației ș.a. Această latură enciclopedică și ontologică a lingvisticii și terminologiei ne conduce spre noțiunea de sistem conceptual. În acest sens, secvența de construcție *sistem conceptual* în conştiinţă corespunde principiilor logicii. Această proprietate a sistemului determină posibilitatea unei tranziții logice de la un concept la altul, definirea unor concepte prin altele, construirea unor concepte noi pe baza celor existente. Logicitatea sistemului face posibilă construirea de noi concepte în cadrul acestuia, nu asimilate din experiența reală, ci trecute în conștiință prin limbaj.

Aceasta explică posibilitatea introducerii unor concepte abstracte în sistemul conceptual uman. Sistemele conceptuale au proprietăți care le păstrează stabilitatea și ajută la identificarea și recunoașterea lor în terminologie. Aceste proprietăți sunt de ordin chintesențial în lucrarea noastră, deoarece tratează demersul cognitiv în limbaj, lingvistică și terminologie și, de asemenea, descriu principiile domeniilor de specialitate alese. În acest sens, proprietățile în discuție identifică cu claritate structurarea logică și formarea conceptelor în mintea umană. Putem distinge următoarele etape ale formării lor în mintea umană: nonverbale (prelingvistice) și verbale (lingvistice) și proprietățile lor, cum ar fi variabilitatea (această proprietate este asociată cu acumularea de experiență și dobândirea de noi cunoștințe) și consistența (această proprietate este asociată cu particularitățile construirii unui sistem conceptual în minte) [92].

În această ordine de idei, abordarea cognitivă a terminologiei nu poate să excludă teoriile marilor cercetători din lingvistica cognitivă și teoria cunoașterii referitoare la limbaj, pentru că nu ne putem îndepărta de teoriile despre cognitivism, limbaj, concept, sistem conceptual, Gestalt ș.a. Acestea reprezintă fundamentul unei bune înțelegeri a relațiilor conceptuale pe care se sprijină formarea și descrierea abordării cognitive în orice domeniu, în cazul nostru, în terminologie. Un mare interes prezintă teoriile elaborate de R.M. Frumkina, D.S. Lihaciov, E.S. Kubreakova, A. Wierzbicka ș.a., deoarece formează un cadru pentru abordarea cognitivă referitoare la concept, sistem conceptual, definiții ș.a. Teoriile moderne în direcția lingvisticii cognitive încadrează astfel terminologia, ea având la bază dimensiunea cognitivă, ca una dintre funcțiile ei. Având în vedere că demersul cognitiv al terminologiei în lucrarea noastră se bazează pe trei domenii axate pe teoria cunoașterii, este important să structurăm poziția terminologiei, lingvisticii și limbajului în cadrul cognitivismului. De aceea, demersul cognitiv al limbajului și

lingvisticii, împreună cu terminologia, are scopul să integreze conceptual limbajul și conținutul lui, adică cunoașterea.

În lucrarea de față ne bazăm cu preponderență pe criteriile *terminologiei sociocognitive* ale cercetătoarei R. Temmerman, deci ideile expuse cu referire la concept se regăsesc în ansamblul lor în direcția respectivă de cercetări terminologice. O atare perspectivă permite examinarea mai reușită, mai complexă, într-o dimensiune interdisciplinară, a trei domenii legate de raportul inteligențe/cognitiv, care au la bază cunoștințe enciclopedice și ontologice valabile. Argumentarea alegerii noastre se bazează și pe studierea unității de înțelegere și a cadrului sociocognitiv în jurul subiectului de inteligență umană. În plus, în cercetarea noastră aplicăm metodele de categorizare și clasificare din termontografie, ceea ce ne oferă aranjarea logică a materialului empiric, analizat în plan contrastiv. Corpusul terminologic reprezintă o aplicare a principiilor din terminologia sociocognitivă, care urmărește să realizeze baze de date pentru configurarea în mod termontografic a termenilor unui domeniu de specialitate.

Terminologia sociocognitivă și a triadei inteligențelor emoțională, cognitivă și artificială studiază termenii utilizați în descrierea potențialului ființei umane și al tehnologiilor. Anume acest subiect de actualitate, ce tratează din perspectivă sociocognitivă termenii aferenți inteligențelor emoțională, cognitivă și artificială, este un dublu demers cognitiv din toate punctele de vedere. Organizarea cunoștințelor prin termeni, categorii, acestea fiind despre logica ființei umane și aplicarea acesteia în tehnologii, care, la rândul lor, prin metaforizare, se adresează utilizatorilor, de asemenea, prin categorii cognitive, aduce o perspectivă metacognitivă. Datorită laturilor biologice și tehnologice atrase în studiul domeniilor specializate, terminologia sociocognitivă poate fi utilizată la subiectul termenilor inteligențelor emoțională, cognitivă și artificială, prin termeni și categorii din științele sociale, psihologie și tehnică, având la bază funcționarea sistemului nervos la om.

Am extras faptele comune valabile pentru termenii din triada domeniilor supuse examinării în lucrarea noastră prin prisma terminologiei sociocognitive: este vorba despre efectele fenomenului de metaforizare, analiza capacităților cognitive ale omului, ingineria cunoașterii și sistemele computerizate ale acesteia. De asemenea, dezvoltarea internetului presupune o evoluție a aplicațiilor și bazelor de date, care se sprijină pe logica umană. Pornind de la teoria cunoașterii, observăm că, tradițional, corpusurile electronice sunt separatee pe categorii și contribuie la procesul de acumulare a cunoștințelor conform modelului centrat pe noul concept al unităților de înțelegere. Motivația termenilor este una de metaforizare conform structurii corpului omenesc și funcțiilor organelor respective. Astfel, se încearcă o conceptualizare adaptată la ambele cazuri. Sectorul serviciilor poate înregistra o dezvoltare

profundă datorită demersului cognitiv sau/și metacognitiv. Astfel, spațiul World Wide Web se orientează spre internaționalizare datorită ingineriei cunoașterii și informațiilor despre categorii, care sunt marcate prin termeni – în termontografie. Cunoașterea termenilor și clasificărilor existente poate genera o evoluție exponențială și o tehnologizare utilă în societate.

Alegerea modelului termontografic corespunde termenilor din triada inteligențelor, întrucât este cel mai apropiat și mai adaptat demers în domeniul de specialitate pentru care am optat în investigația noastră. Glosarul prezentat în anexele lucrării poate fi un bun început pentru studierea modalităților de organizare a cunoștințelor sau pentru găsirea unor conexiuni între categoriile cognitive. Astfel, terminologia sociocognitivă corespunde triadei inteligențelor emoțională, cognitivă și artificială, ceea ce poate fi productiv în abordarea practică a acestui subiect. În consecință, se aplică o abordare onomasiologică, dinspre concepte spre termeni, dinspre structurarea ontologică și enciclopedică cu scopul selecției terminologiei pentru investigație și apoi o abordare semasiologică, pentru structurarea terminologiei triadei inteligențelor emoțională, cognitivă și artificială.

Pe parcursul apariției și dezvoltării teoriilor științifice despre inteligență, de-a lungul istoriei în care se încadrează aceste studii, identificăm fundamente teoretice care operează în raza tipurilor de inteligențe. În centrul investigației noastre plasăm inteligența umană, reprezentată prin inteligența emoțională și inteligența cognitivă, apoi alăturând inteligența artificială, considerându-le reprezentative ca tipuri de inteligență. Inteligența emoțională se dezvoltă pe tot parcursul vieții și denotă o maturizare a funcțiilor organismului uman, inclusiv prin dezvoltarea unei metacogniții. Din acest motiv, terminologia sociocognitivă este alegerea potrivită a unui model pentru termenii din triada inteligențelor emoțională, cognitivă și artificială.

Fiind un subiect de actualitate complex, necesită o abordare de ultimă oră și întrunirea a tot ce este valabil la subiect, la nivel de analiză, tehnici, metode, prezentând suprapuneri la nivelul triadei din domeniul inteligențelor din perspectivă cognitivă. Acest fenomen impune o investigație detaliată pentru a discrimina suprapunerile terminologice posibile și coincidente. În acest sens, ne propunem să realizăm o retrospectivă a aspectului cognitiv de la care pornește terminologia și, mai ales, terminologia cognitivă.

Concluzii la capitolul 1

1. În standardele internaționale sunt propuse două accepții de bază ale noțiunii de terminologie: terminologia este 1. un ansamblu de desemnări aparținând unei limbi de specialitate și 2. știință studiind structura, formarea, dezvoltarea, folosirea și gestionarea terminologiilor în diverse domenii. Terminologia se afirmă ca disciplină, ca știință, într-un final, având la bază teorii, metodologii și produse, ceea ce confirmă statutul ei de știință, parte a lingvisticii, a limbajelor specializate și având un caracter interdisciplinar.

2. Curentele clasice în terminologie conțin fundamentele teoretice, metodologice și praxiologice care au contribuit la afirmarea terminologiei ca știință. Prin teoriile fundamentale și metodele elaborate ale terminologilor bine cunoscuți, care reprezintă școlile tradiționale în terminologie și mijloacele tehnologice computerizate, s-au dezvoltat fundamente științifice ale terminologiei ca știință deschisă cercetărilor, ceea ce ne permite să prezentăm terminologia prin prisma orientărilor, curentelor și școlilor tradiționale, precum și a teoreticienilor reprezentativi pentru teoriile fundamentale în terminologie. Curentele clasice în terminologie reprezintă baza teoretică și metodologică pentru curentele moderne din terminologie. Aspectul cognitiv și direcția onomasiologică – dinspre concept spre termen – reliefează importanța și prioritatea care se acordă conceptelor și abordării cognitive ce reprezintă interes în lucrarea noastră.

3. Terminologia modernă dă prioritate pragmaticii prin teoriile terminologilor precum J.C. Sager, M.T. Cabré, P.B. Faber ș.a., având un aport considerabil în păstrarea importanței sistemelor conceptuale, referenților din spațiul extralingvistic, pragmatic și concret. Acest aport contribuie la evoluția terminologiilor spre teorii sociocognitive, bazate pe ontologii și unități de conținut. Teoriile sociopragmatice în terminologie aduc un salt în evoluția terminologiilor, punând la punct o metodologie concretă de lucru cu termenii. Ceea ce mai urmează să evolueze spre un curent sociocognitiv este dimensiunea de sistem conceptual, care trebuie să ia în considerare relațiile conceptuale și ontologice dintre concepte.

4. Abordarea sociocognitivă a terminologiei aduce în prim-plan latura ontologică și de sistem conceptual a terminologiei, ceea ce oferă structură terminologiei și reconfirmă statutul ei de știință. Operând cu noțiuni precum categorii, unități de conținut, baze terminologice de cunoștințe ș.a., aceasta lărgește spectrul de funcționalitate a terminologiei, aduce abordarea cognitivă în centrul terminologiei și exprimă chintesența acesteia. Abordarea cognitivă a terminologiei reprezintă cea mai evoluată latură de cercetare a terminologiei la momentul actual, cu ieșire spre spațiul tehnologic și electronic. Abordarea cognitivă a terminologiei caută să exploreze întregul potențial al terminologiei și să valorifice limbajul la nivel interdisciplinar.

Terminologia sociocognitivă, postulată de R. Temmerman, reprezintă apogeul abordării cognitive în cercetarea terminologică în cadrul curentelor cognitive.

5. Un aspect esențial în demersul investigației noastre este dimensiunea cognitivă, ocupând un loc central ca abordare, subiect și ca domeniu de specialitate. Acest dublu demers cognitiv se referă și la metodologia de cercetare, și la textele de specialitate, care fac parte din domeniul teoriei informației și teoriei cunoașterii. Aceasta din urmă nu poate fi văzută decât științific și ontologic structurată. De aceea, la acest subiect se includ concepte, concepte despre concepte – ca dublu demers cognitiv, sisteme conceptuale, teorii ale informației, teorii ale limbajului ș.a. Interesele cercetării noastre au un dublu demers cognitiv și pentru că, în primul rând, pornesc de la paradigma cognitivă aplicată la terminologie și, în al doilea rând, investigația noastră doctorală are în vizor studiul terminologic axat pe trei domenii: triada inteligențelor emoțională, cognitivă și artificială. În alți termeni, avem de a face cu o abordare a terminologiei legată de inteligență din perspectivă cognitivă, ceea ce pune în valoare nivelul de complexitate al temei de cercetare elaborate.

6. Terminologia sociocognitivă aplicată studiului termenilor din domeniul inteligențelor anunțate reprezintă o analiză terminologică din perspectivă cognitivă a termenilor cognitivi, ceea ce generează o investigație la nivel de metacogniție, adică este vorba despre suprapunerea metodelor, tehnicilor de analiză cognitivă asupra termenilor triadei inteligențelor, cu o trecere în revistă a ceea ce a fost investigat până la momentul actual în diverse curente teoretice, cu un demers praxiologic centrat pe rezultatele obținute în lucrarea de față.

2 CARACTERISTICILE FUNCȚIONĂRII LIMBAJELOR DE SPECIALITATE ÎN DOMENIILE INTELIGENȚEI EMOȚIONALE, COGNITIVE ȘI ARTIFICIALE

2.1 Delimitarea statutului limbajelor specializate în contextul cercetărilor moderne

Limba ca sistem de semne verbale prescrie proceduri de utilizare a acestora, cu ajutorul cărora pot fi produse diverse enunţuri. Din perspectiva semioticii, limbajul reprezintă un sistem de semne cu reguli pentru fixarea, prelucrarea și transmiterea informațiilor. În baza unor reguli, semnele sunt substituite și desemnează un alt obiect (semnul este ca un obiect care desemnează alt obiect) [37, p. 5].

În cadrul limbii cofuncționează mai multe limbaje, care alcătuiesc vocabularul acesteia: distingem limba literară, familiară, limbajele specializate, argoul, jargonul etc. Limbajele specializate înglobează limbajul științific și limbajul tehnic, care au la bază terminologii specifice domeniului de specialitate respectiv [13].

Școala funcționalistă praghează susține că fenomenul de stratificare a limbii este unul natural, iar limba, ca parte a activităților umane, depinde și este influențată direct de un factor pragmatic. De aceea, „din punct de vedere funcțional, limba reprezintă un sistem de mijloace de expresie determinate de un anumit scop”. Prin urmare, utilizând limba în calitate de sistem de comunicare, este foarte important să nu pierdem din vizor deosebirea dintre scopul și intențiile locutorului. Din această perspectivă, limba ca sistem lingvistic general este subdivizată în subsisteme funcționale: limbajul comun, limbaje specializate, limbajul popular, limbajul științific, limbajul poetic etc. [11].

Aderăm la opinia conform căreia termenii științifici și tehnici alcătuiesc lexicul specializat, care cuprinde vocabularele de specialitate, iar sistemul de termeni ce aparține unui domeniu științific sau tehnic constituie terminologia de specialitate a domeniului corespunzător [13].

Stilul științific și stilul tehnic oferă spațiul în care limbajele specializate funcționează în toată dimensiunea lor, ambele domenii posedând o terminologie cu un grad concret de specializare și un domeniu îngust de cunoaștere. Când ne referim la tipurile de text specifice limbajului științific, vorbim despre monografii, articole, culegeri de articole prezentate la conferințe, simpozioane, prelegeri, prezentări, manuale, teze, literatură științifică ș.a. Limbajul tehnic aparține unui domeniu de specialitate ce are, în primul rând, scopul de a asigura comunicarea specialiștilor din domeniul respectiv. Totodată, există un volum impunător de texte

de popularizare și comunicare a informațiilor și produselor tehnologice adresate unui public larg. Textele limbajului tehnic sunt documentele tehnice, patentele și avertismentele tehnice ș.a.

Scopul unui text științific este să convingă de originalitatea descoperirilor științifice, iar textul tehnic are scopul să informeze și să transmită informația complexă într-un mod accesibil auditoriului. În cadrul limbajelor specializate întâlnim deseori cofuncționarea caracteristicilor din ambele stiluri, ele includ obiectivitatea și denotativul limbajelor științifice și tehnice, cărora le sunt caracteristice parasinteza, structurile strict formulate, abrevierile, acronimele, registrele literare și standard ale limbii și terminologia specifică domeniilor și scopurilor acestora [48].

Importanța studierii și abordării informate a limbajelor de specialitate determină o bună funcționare a domeniilor profesionale și a domeniilor de cunoaștere, ceea ce permite atât o dezvoltare a științei, cât și o contribuție la progresul social. Valoarea textelor de specialitate rezidă, în consecință, în:

- achiziția de cunoștințe, deprinderi și abilități specifice muncii intelectuale eficiente din surse autentice;
- înțelegerea literaturii de specialitate și familiarizarea cu noutățile din domeniu;
- un punct de plecare în studierea altor domenii; mobilitatea forței de muncă, a cercetătorilor și studenților;
- comunicarea profesională la nivel global ș.a. [4].

De aceea, limbajele de specialitate, având la bază structuri, terminologie și gramatică specifice domeniului de specialitate, completează scopurile de comunicare în cadrul sistemului general al limbii și deschid accesul la studierea domeniului de specialitate din punct de vedere lingvistic. În același timp, limbajul științific și cel tehnic funcționează ca parte a limbajului de specialitate, păstrând distanța ce separă propriile caracteristici ca fiind două stiluri aparte ale limbajului (cu interferențe importante).

2.2 Terminologia triadei inteligența emoțională – inteligența cognitivă – inteligența artificială - parte a limbajelor specializate

Domeniile de specialitate din triadă inteligența emoțională – inteligența cognitivă – inteligența artificială și studiul terminologiei triadei au în comun noțiunea de *specializare*. În acest caz, triada anunțată are o origine conceptuală sau/și o organizare conceptuală, pe care o putem devoala din definirea acestora din surse specializate; iar terminologia triadei rezultată din corpusul terminologic al lucrării poate fi încadrată în limbaje specializate (LS), respectând particularitățile distinctive ale LS descrise de lingviști și cercetători notorii. Acest demers de

observare a *specializării* terminologiei triadei inteligența emoțională – inteligența cognitivă – inteligența artificială reprezintă un nucleu de la care pornim cercetarea în lucrare.

2.2.1 Originea conceptuală a formării domeniilor inteligența emoțională – inteligența cognitivă – inteligența artificială

Direcțiile de ultimă oră de cercetare în jurul conceptului de *inteligență* au ajuns până în punctul în care se pune întrebarea dacă *inteligența* poate fi o știință separată la cofluența mai multor discipline. În studiile marilor cercetători ai acestui concept putem observa că *inteligența* este văzută dintr-o multitudine de perspective.

Pentru a clarifica poziția *inteligenței*, am decis să pornim de la *termenul de inteligență*, având la bază definiția lui în ambele spații – anglofon și românesc. În acest sens, dicționarele Oxford arată etimologia termenului *intelligence*, care este înregistrat în anii 1350 – 1400 în limba latină ca *intellegentia*, de la *intellegere*, care înseamnă *a discerne*, *a înțelege*, care – în mod literal - se traduce: *a alege dintre*, de la *inter-* + *legere* – *a alege*. Definiția termenului de inteligență în limba engleză, propusă de dicționarele Oxford, explică că *intelligence* este „*capacity for learning, reasoning, understanding, and similar forms of mental activity; aptitude in grasping truths, relationships, facts, meanings etc*” - în care putem observa primul cuvânt cu care se începe definiția acestui termen *capacity – capacitate*. În spațiul românesc, *inteligența* este definită în DEX ca „*capacitatea de a înțelege ușor și bine, de a sesiza ceea ce este esențial, de a rezolva situații sau probleme noi pe baza experienței acumulate anterior; deșteptăciune*”, și, de asemenea, observăm cuvântul *capacitate*. *Capacitatea* acestei activități mentale – denumită *inteligență* – se referă în mod expres doar la *inteligența umană*.

Conceptul de *inteligență* reprezintă obiectul de cercetare al *științelor cognitive*. Potrivit lui P. Thagard, științele cognitive se folosesc de instrumentele și perspectivele pe care le pun la dispoziție mai multe discipline. Precum se poate observa, *Fig. 2.2.1.1 Disciplinele care stau la*

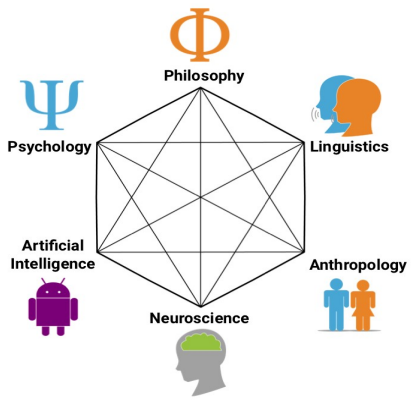

Fig. 2.2.1.1 Disciplinele care stau la baza științelor cognitive

baza ştiinţelor cognitive relevă faptul că inteligența este studiată la confluența următoarelor domenii - psihologia, filosofia, lingvistica, antropologia, neuroștiințele și inteligența artificială.

În aceeași ordine de idei, triada din lucrare enumeră trei inteligențe: inteligența emoțională, inteligența cognitivă și inteligența artificială, iar acestea au la bază termenul de *inteligență*, care își are originea implicit din conceptul de *inteligență umană*.

Din triadă, *inteligența artificială* reprezintă, conform dicționarelor Oxford, „*the branch of computer science involved with the design of computers or other programmed mechanical devices having the capacity to imitate human intelligence and thought*" – o ramură a informaticii care are capacitatea să studieze funcțiile mentale umane și să le modeleze pe programe computerizate. Ceea ce se confirmă și în definiția din DEX „*capacitate a sistemelor tehnice evoluate de a obține performanțe cvasiumane*". În consecință, *inteligența artificială* este un artefact, o creație a omului, care dorește să emuleze inteligența umană. Astfel, *inteligența artificială* este o ramură a domeniului de specialitate *informatica*.

În cadrul inteligenței umane, care include inteligența cognitivă – *care se referă la cunoaştere în general* și inteligența emoțională – *care studiază emoțiile*, putem poziționa *inteligența artificială* ca *produs al inteligenței umane*. În consecință, triada inteligența emoțională – inteligența cognitivă – inteligența artificială se bazează pe conceptul de *inteligență* (umană).

Tipurile de inteligență din triada inteligența emoțională – inteligența cognitivă – inteligența artificială reprezintă *subdomenii ale științelor cognitive*, care studiază cunoașterea la care a ajuns societatea până în prezent. Prin urmare, *tipurile de inteligență din triada inteligența emoțională – inteligența cognitivă – inteligența artificială sunt domenii de specialitate, cu specializare îngustă, care pot fi alăturate într-o triadă, având în comun studiul multilateral al inteligenței*.

2.2.2 Încadrarea domeniilor de specialitate și a terminologiilor din triada inteligențelor emoțională, cognitivă și artificială în limbajele specializate

Limbajele specializate sunt considerate sisteme de comunicare, definite astfel: a) un cod lingvistic care este diferit de cel general și este alcătuit din părți care se conduc după reglementările existente; b) o variantă a limbajului primar; c) o submulțime pragmatică a limbajului general. În literatura de specialitate sunt vehiculate următoarele noțiuni: limbaje specializate, limbi specializate și limbi speciale. În alte surse mai întâlnim noțiunile limbaje tehnice, subcoduri (abordare pragmatică), limbaj de specialitate, microlimbi (abordare glotodidactică). Rita Temmerman, de exemplu, vede în LS o colecție de discursuri scrise și orale

aferente unui domeniu de cunoaștere. P. Lerat consideră că un limbaj specializat nu este altceva decât utilizarea specializată a limbilor naturale. I. Druță propune o definiție asemănătoare, afirmând că „limbajul specializat poate fi definit ca aplicarea unei limbi naturale pentru a exprima în mod tehnic cunoștințele specializate” [6].

Fiecare din varietățile lingvistice are propriile particularități sintactice, lexicale și discursive, care pot contribui la realizarea scopului comunicării la locutori. R. Jakobson explică funcțiile limbajului față de obiectivele stabilite de locutori, evidențiind funcțiile: emotivă, conativă, referențială, poetică, fatică, metalingvistică. Funcția de bază a limbajului specializat este cea referențială (cognitivă), funcționând ca o bază pentru cunoașterea specializată și a progresului științific și profesional în domeniul de activitate concret. Odată cu diminuarea gradului de densitate terminologică, se produce alunecarea treptată a limbajului de specialitate în limbaj comun. Trecerea de la LS spre/dinspre LC este cel mai bine observată în textele de popularizare sau de vulgarizare a cunoștințelor specializate. Analiza textelor reflectă, în general, funcțiile discursive prin care se realizează scopul comunicării și cunoașterii [*ibid.*].

M. T. Cabré, cunoscuta cercetătoare catalană, împărtășește viziunea referitoare la tipul limbajelor specializate conform căreia acestea se realizează în funcție de trei variabile: domeniul tematic (domeniul de întrebuințare), tipul de utilizare (destinatarul) și tipul situației de comunicare: câmpurile tematice speciale (domenii speciale ale subiectului) sunt produsul procesului de învățare și nu pot fi incluse în cultura generală a vorbitorilor; receptorii pot fi publicul general, care este antrenat într-o comunicare pasivă în timpul în care acumulează cunoștințe; pentru comunicarea cu ajutorul limbilor speciale este nevoie de formalitate datorită criteriilor profesionale și științifice; limbajele speciale sunt caracterizate de particularități de ordin lingvistic (unități și norme) și textuale (un anumit tip de text și document); limba specială implică anumite variații, nu în mod necesar fiind o structură unitară, care depinde de modalitatea de utilizare și de situația de comunicare: a) gradul de abstractizare al câmpului tematic, recepționarea informațiilor; b) scopul comunicării, care poate dicta tipul de text și variațiile lui; c) dialectele (geografic, istoric și social); d) stilul personal; limbile speciale au particularități pragmatice și lingvistice, fapt care nu permite să fie considerate o submulțime a limbajului comun. Ele au tangențe cu limbajul comun, cu care nu numai că au trăsături comune, ci are loc în permanență un interschimb de reguli și unități lexicale [52].

Una dintre trăsăturile lexicului specializat este *monoreferențialitatea*. Monoreferențialitatea presupune situația când unui cuvânt într-un anumit context i se acceptă un singur sens. Relația dintre termen și concept este biunivocă: unui concept îi corespunde un singur termen și invers. Relația dintre termen și concept înseamnă că un termen nu poate fi substituit

printr-un sinonim, ci printr-o explicație sau o parafrazare. Pentru a evita ambiguitatea sau alunecările de sens, utilizatorul este constrâns să formeze termeni noi.

Funcția denotativă a termenilor este o altă trăsătură a limbajului specializat. Trăsătura denotativă și informativă prevalează asupra altor funcții ale limbajului specializat (emotivă, estetică, conotativă ș.a.) tipice limbii comune, ceea ce creează un ton artificial al limbajului. Termenii trebuie să nu aibă conotație negativă și să fie cât mai neutri.

Precizia referențială este o altă particularitate a lexicului specializat. Fiecare termen trebuie să corespundă direct cu conceptul său, fără a avea referințe indirecte.

Transparența presupune accesarea/extragerea promptă a sensului termenului din forma sa (de suprafață). Deci dacă sensul termenului poate fi dedus din morfologia lui, adică din elementele de compunere, înseamnă că termenul este transparent. Structurile denominative, chiar explicative, exprimă natura și relațiile internoționale ale referentului, care va avea o structură de bază, distinctivă, ce reprezintă termenul. Afixele convenționale sunt unul dintre procedeele cel mai des folosite pentru a asigura transparența limbajului specializat. Acestea au căpătat o valoare precisă în procesul de sistematizare și standardizare. Afixele ajută la structurarea în unități logice și la organizarea, codificarea termenilor și, desigur, a textelor. Astfel, principiul transparenței se referă la împărțirea în unități a termenilor pentru a putea înțelege mai bine sensul și, respectiv, textele. Prin urmare, fiecare adăugare la tema cuvântului/termenului a afixelor reprezintă o adăugare semantică și o modificare cantitativă și calitativă la enunțuri, texte, crearea de noi termeni.

Principiul *consecvenței* înseamnă că termenul trebuie să facă parte dintr-un sistem terminologic coerent, cu respectarea unui anumit model formal.

Concizia duce la economia de mijloace lingvistice sau la exprimarea prin cea mai scurtă formă a unui mesaj, cât mai bogat din punct de vedere informativ. Atunci când vorbim despre concizie, ne referim la următoarele condiții: derivarea zero (procedeu întâlnit mai des în limbajul general); îmbinarea într-un singur termen a două lexeme, adică reducția, juxtapunerea; prepozițiile și premodificatorii sunt omiși acolo unde este o structură nominală constituită din două substantive. Deseori există un conflict între concizie și precizie, când termenul nu este transparent, de exemplu, în cazul abrevierilor.

Redundanța se referă la situația în care se adaugă ceva în plus în enunț, text, termen, de exemplu, în cazul expresiilor pleonastice. Este dificil de respectat acest principiu, pentru că el contribuie la evitarea ambiguității.

Derivabilitatea susține construcția sistemului conceptual: cu cât este mai productiv limbajul specializat și terminologia sa, cu atât mai eficient poate fi încadrat acesta într-un sistem lingvistic, într-o paradigmă [37, p. 15-46].

Prin urmare, limbajul specializat (LS), ca subsistem al limbajului primar, ce are scopul să comunice cunoștințe specializate, realizează o funcție fundamentală referențială, comparativ cu limbajul general, în care funcțiile alternează, deci funcția referențială nu este la fel de pregnantă. Funcția referențială a limbajului specializat denotă un nivel înalt de specializare la nivel lexical. Anume de aceea, limbajul specializat este strâns legat de terminologie, iar unii cercetători chiar pun un semn de egalitate între aceste două noțiuni. De exemplu, lingvista din România A. Bidu-Vrănceanu susține că vorbim despre un „limbaj specializat sau sistem ştiinţific care utilizează o terminologie şi alte mijloace lingvistice şi nelingvistice pentru a realiza o comunicare de specialitate non-ambiguă cu funcţia majoră de a transmite cunoştinţe într-un domeniu particular de activitate profesională", iar sensul (2) este „ansamblu de termeni sau cuvinte specializate, aparţinând unui subsistem lingvistic, termenii caracterizându-se prin univocitate, non-ambiguitate şi relaţii lexico-semantice proprii" [2, p. 80].

Din perspectiva lingvisticii, susținută prin argumente științifice, vocabularul este divizat în lexic specializat, folosit în comunicare în diverse domenii științifice, și lexic comun, folosit de nespecialiști. Lexicul din limbajul general al unei limbi este cel comun, constituind fundamentul unei limbi. El este cunoscut de vorbitorii limbilor respective și reprezintă un cadru funcțional pentru limbă. Lexicul specializat sau terminologiile sunt termenii (cuvintele) care corespund unui domeniu profesional și este/sunt utilizat(e) majoritar de specialiștii din domeniul respectiv [37, p. 5].

Diferența generată de binomul lexic comun/lexic specializat duce la formarea/delimitează mai multe subdomenii. *Delimitarea* subdomeniilor presupune mai multe criterii ca puncte de reper: circulația sau frecvența lor și criteriul stilistic și funcțional (în funcție de domeniul de activitate și de apartenența socioculturală). Liniile de cercetare țin de subiectul respectiv și au în centrul atenției: a) lexicul cu termeni obligatorii pentru orice domeniu, care se sprijină pe vocabularul activ; b) lexicul specific unei pregătiri culturale medii sau limba standard curentă (în afară de limbajul științific și artistic); c) lexicul științific și tehnic sau limbajul (limbile) specializat(e)/terminologiile [3].

În contextul studiului nostru, revenim la nivelurile de specializare a textelor, în funcție de gradul de atestare a densității terminologice, propuse de M.T. Cabré în lucrarea „Terminologie: teorii, metode şi aplicații": a) la cel mai înalt nivel de specializare sunt utilizate simbolurile artificiale, vorbim despre o funcționare valabilă preponderent pentru științele fundamentale; b)

un nivel foarte înalt de specializare în care se operează cu simboluri artificiale, un limbaj general, este întrebuințat în științele experimentale; c) un nivel înalt de specializare, când este combinat limbajul comun cu o numeroasă prezență a terminologiei specializate, asistate de o sintaxă fixă, un „mixt" valabil pentru științele aplicate; d) un nivel scăzut de specializare, cu o terminologie specializată, o sintaxă relativ liberă, valabil pentru descrierea producerii materialelor și utilizat de muncitori specializați; e) un nivel foarte scăzut de specializare, cu prezența majoră a elementelor din limbajul natural și doar a unor termeni, valabil pentru descrierea modului de consum și în comunicarea între consumatori [52].

La rândul său, A. Bidu-Vrănceanu afirmă că termenii asigură precizie în comunicarea din fiecare domeniu de specialitate, prin urmare, se impune un șir de condiții de respectat în vederea asigurării unei comunicări cât mai reușite. Este vorba despre funcția denotativă, definiția calitativă, monoreferențialitatea, monosemantismul și non-ambiguitatea, prezente în biunivocitatea denumirilor; câmpul terminologic, invariabilitatea și stabilitatea, stabilitatea obținută datorită normărilor și codificărilor, stabilitatea diacronică, neutralitatea și evitarea conotațiilor [2].

Aspectul textual al limbajelor de specialitate trebuie exprimat clar, exact, se va ține cont de *precizie, exactitate* – termenii fac direct referire la sens; *obiectivitate* – fără interpretări și obiecții personale; *neutralitate emotivă* – excluderea conotaţiilor; *lipsă de ambiguitate* – unui lexem îi este atribuit doar un concept; *impersonalitate* – fenomenul este cercetat, nu cercetătorul; *coerenţă logică* – claritatea textului, termeni tehnici, simboluri și figuri [1, p. 5].

Atari perspective permit construirea unui fundament metodologic bine argumentat în vederea încadrării ulterioare a terminologiei din domeniul inteligențelor în limbajul specializat din domeniile respective, în virtutea căruia identificăm criterii care să confirme că terminologia întrunită în corpusul faptic din studiul nostru este parte constitutivă a unui limbaj specializat.

În contextul investigației noastre, domeniul de limbaj specializat vizează terminologia triadei constituite din inteligența emoțională, inteligența cognitivă și inteligența artificială. În acest scop, am inițiat procesul de examinare a noțiunilor prin a ne referi la dicționarele electronice pentru limba engleză și limba română care propun definiții specializate – *dicționarele Oxford, Cambridge, Collin's, Merriam-Webster, DEX, BD IATE*.

Dicționarele menționate dispun de versiuni electronice cu secțiuni specializate. Pentru a constitui corpusul terminologic care să înglobeze triada examinată în cercetarea noastră, am apelat la mai multe domenii specializate: constatăm că, pentru terminologia din domeniul inteligenței emoționale, termenii sunt înregistrați la domeniul psihologiei și al științelor sociale; pentru inteligența cognitivă, termenii se regăsesc în domeniul biologiei și al medicinei, iar pentru

inteligența artificială, termenii sunt atribuiți domeniului tehnicii, tehnologiilor, mașinilor și computerelor. De asemenea, includem în corpusul faptic termeni care fac parte din limbajul general, datorită specificului lor social (sunt utilizați frecvent în contexte mai puțin specializate sau chiar nespecializate), este vorba preponderent de domeniul inteligenței emoționale. Astfel, nivelul de specializare este fluctuant, implicând texte de specialitate din triada anunțată, începând cu un nivel scăzut de specializare, destinat atât specialiștilor, cât și publicului larg interesat.

Pentru corpusul faptic al studiului nostru am mai folosit diverse reviste de profil în limbile engleză și română: „Behavioral Sciences", „Brain and Cognition", „Cognition", „Cognitive Science", „Cognitive Sciences and Human Development", „Cognitive, Affective and Behavioral Neuroscience", „EMERG", „International Journal of Cognitive Informatics and Natural Intelligence", „Meridian 1", „Neural Computation", „Psychologies", „Identitatea limbii și literaturii române în perspectiva globalizării", „Psihologia resurselor umane", „Psihologie – revistă științifico-practică", „Revista de filosofie", „Sociologie și științe politice", „Revista economie și sociologie", „Revista română de informatică și automatică", „Revista română de interacțiune om-calculator", „Tehnocopia" ș.a.

Operăm cu un grad de specializare mediu al publicațiilor științifice, dar am acceptat și publicații cu tendințe de popularizare a cunoștințelor, adică cele cu un grad scăzut de specializare. Corpusul conține texte produse în limbile engleză și română, precum și texte cu traduceri din limba engleză în română, fiind texte publicate sub formă de cărți cu tendințe de popularizare și tehnice pentru domeniul IT.

Menționăm că pentru structurarea corpusului terminologic apelăm la perspectiva diacronică a evoluției teoriilor terminologiei din triada anunțată, făcând referire la termeni-cheie ai sistemului conceptual în triada inteligențelor. Am extras unitățile specializate din textele incluse în corpusul de texte paralel și comparat. După completarea fișelor documentare, elaborate în baza dicționarelor de specialitate pentru confirmarea și validarea termenilor, am constituit fișele terminologice incluse în versiunea finală a corpusului terminologic destinat examinării în prezenta investigație, în total 119 termeni validați pentru domeniile de specialitate ale triadei anunțate.

Gradul de specializare a corpusului de texte utilizat pentru extragerea termenilor este argumentat prin caracterul științific al publicațiilor utilizate și destinatarii lucrărilor respective. Sunt teme de cercetare la confluența neurobiologiei și tehnicii, cu termeni care trec prin procese de terminologizare, reterminologizare și determinologizare. Este un subiect cu trei domenii specializate: inteligențele emoțională, cognitivă și artificială, care se discută des în psihologie, în

neurobiologie și în tehnologiile informaționale. Alte argumente pentru alegerea nivelului de specializare pornesc de la domeniile științifice ca atare, se utilizează des nominalizări, se caracterizează prin precizie, prin termenii cu care fac referire la ființa umană și la aplicațiile tehnologice ale funcțiilor inspirate pe baza ei. Mai vorbim despre abrevieri, procedee de metaforizare și metonimizare, situații de migrare a termenilor din domeniile tehnologice spre domeniile sociale. Gradul de abstractizare este înalt, textele variind de la complexitatea medie la una scăzută, utilizatorii acestora pot fi atât specialiștii, cât și publicul larg, iar discursul este impersonal. Sperăm că glosarul final (*Anexa 7*) va fi util pentru un public cu diferite așteptări și interese pentru domeniile examinate în investigația noastră.

2.3 Dezvoltarea domeniilor de specialitate a inteligenței emoționale, cognitive și artificiale din punct de vedere terminologic

Vom porni de la spațiul lingvistic anglofon, relevant pentru studiul evoluției și diacroniei inteligențelor aflate în centrul investigației noastre. Este și punctul emergent de dezvoltare a teoriilor despre inteligențe, și sursă a termenilor utilizați în descrierea acestora. La rândul său, spațiul românesc este cel receptor pentru teoriile din domeniul științelor cognitive și al teoriei cunoașterii, în care este creat, respectiv, ansamblul terminologic pentru fiecare tip de inteligențe conform procedeelor de bază ale formării termenilor, la care revenim în detalii în partea practică a prezentei cercetări. Subliniem că în spațiul românesc aspectele referitoare la teoriile inteligențelor cunosc mai mult un demers holistic, la nivel de filosofie, psihologie și gnoseologie. Aceasta din urmă este abordarea teoriilor despre inteligențe preferată în spațiul românesc și pentru care (după cum constatăm în urma lecturilor de specialitate) au optat mai mulți teoreticieni, cercetători și filosofi.

Istoria dezvoltării teoriilor din domeniul științelor cognitive, o ramură a științelor ce se preocupă de teoria cunoașterii și domeniile aferente acesteia, cuprinde mai mult de o sută de ani, având sursa în psihologie, o ramură a filosofiei care face cunoscută istoria dezvoltării teoriilor despre om și mediul de evoluție a acestuia. În cadrul filosofiei și psihologiei se găsesc mai multe subdomenii care studiază inteligențele sau psihologia cognitivă la om. Studiul inteligențelor a evoluat concomitent, în unele spații, fiind numit diferit în spații culturale și lingvistice concrete.

Lumea anglofonă înregistrează cu mai mult de un secol existența numeroaselor școli ideologice care studiau măsurarea inteligenței. La sfârșitul secolului al XIX-lea, englezul F. Galton a fost unul dintre primii teoreticieni care au manifestat un interes sporit pentru inteligență. Abia la începutul secolului al XX-lea, francezul A. Binet a elaborat primul test de inteligență, foarte asemănător cu testele de inteligență de astăzi. Psihologul german W. Stern a introdus ideea

unui coeficient de inteligență – IQ. L.M. Terman, profesor de psihologie cognitivă la Stanford University, a adaptat testul Binet pentru SUA. Iar în anii 1930, un alt psiholog american, D. Wechsler, a dezvoltat în continuare ideea de evaluare a inteligenței adulte, folosind teste în scris [49, p. 3]. Una dintre primele teorii psihometrice vine de la psihologul britanic C.E. Spearman, care a publicat primul articol esențial despre inteligență în 1904. Acesta scria că inteligența este un factor *g, factor general al inteligenței,* care ar putea fi clasat ca energie mentală. Psihologul american L.L. Thurstone a criticat teoria lui C.E. Spearman, argumentând că există 7 factori, pe care i-a identificat ca abilități mentale primare: comprehensiune verbală, fluență verbală, numerică, vizualizare spațială, inducție, memorie și viteză perceptuală.

Deși dezbaterea dintre C.E. Spearman și L.L. Thurstone rămâne nerezolvată, psihologii P.E.Vernon și R.B. Cattell sugerează că pot fi două tipuri de abilități: fluide și cristalizate. Abilitățile fluide reprezintă rațiunea și rezolvarea problemelor măsurate în teste sub formă de analogii, clasificări și completare de șiruri. Abilitățile cristalizate decurg din cele fluide și se manifestă prin vocabular, informația generală și cunoștințele despre anumite domenii [*ibid.*].

Mai târziu, R. Sternberg a sugerat că această abordare cuprinde abilități cognitive de nivel scăzut și periferic. Acesta propune un model mai complex pentru acea perioadă, prin care se fac analogii verbale [79, p. 5]. În cercetările ulterioare, psihologul britanic I. Deary a argumentat ideea că timpul de inspecție face diferența de inteligență, luând în considerare rata de recepționare și procesare a informațiilor ca stimuli simpli. Alți psihologi, care pot fi considerați adepți ai direcției cognitive, au studiat inteligența umană prin construirea unor modele computerizate ale cogniției umane. Doi lideri care s-au remarcat în acest domeniu sunt A. Newell și H.A. Simon. La sfârșitul anilor 1950 și 1960, aceștia au lucrat cu expertul în științe informatice C. Shaw pentru a construi un model computerizat al abilității umane de rezolvare a problemelor. Numit *General Problem Solver*, acesta putea soluționa o gamă largă de probleme structurate, precum demonstrări logice și probleme de compunere a cuvintelor [49].

După cum am menționat deja, în spațiul românesc se pune accent mai mult pe filosofie, psihologie și gnoseologie atunci când se face referire la teoria cunoașterii. Este interesant faptul că sunt reprezentative în acest sens studiile încă din perioada feudală, când în spațiul românesc circulă „Învățăturile lui Neagoe Basarab către fiul său Teodosie", cel mai vechi monument literar românesc, având un conținut esențialmente politic și moral.

Se poate considera că D. Cantemir a pus bazele limbajului științific românesc prin lucrări precum „Sacrosanctae scientiae indepingibilis imago" și „Micul compendiu de logică generală", în care se pun în discuție raportul dintre suflet și natură și dualitatea acestora.

T. Maiorescu descrie psihologia ca parte a filosofiei și, în conferințele sale, acesta abordează teme precum „Cunoașterea de sine și Cunoașterea altora”, „Înțelesul cuvintelor”, „Limba și inteligența” și „Originea limbajului”.

P. Negulescu se preocupă de probleme gnoseologice în lucrarea sa „Critica apriorismului și empirismului”, unde pune accent pe valența logicii și pe greutatea erorilor de logică în formarea științelor. M. Ralea, în studiul său „Sociologia și teoria cunoașterii”, exprimă ideea interacțiunii dintre individ și societate. L. Blaga, un poet de cea mai înaltă valoare, a reușit să ne ofere un sistem filosofic original al „Trilogiei cunoașterii”, „Trilogiei culturii”, „Trilogiei valorilor” și „Trilogiei cosmologice”, în care abordează natura ca ontologie și tema istoriei filosofiei. N. Iorga, în scrierile sale, vorbește despre istoria filosofiei și estetică. T. Vianu abordează tema filosofiei culturii și tema esteticii, iar M. Eliade tratează tema istoriei religiilor și dualitatea sacrului și profanului [24].

P. Zimbargo și R. Gerrig consideră că inteligența artificială este un domeniu al științelor cognitive. Diferite direcții ale științelor cognitive, precum neuroștiința și lingvistica, influențează substanțial cercetarea în domeniul inteligenței artificiale (IA).

IA își propune să folosească modelul proceselor mentale începând cu recunoașterea discursului și antrenarea în conversații complexe. Astfel, a fost studiat modelul care face posibile aceste procese; iar IBM – International Business Machines – a fost pionierul, în acest sens, propunând calculul cognitiv – *cognitive computing*, *machine learning* și *deep learning*, care cuprind calcule foarte complexe și mașinării ce pot învăța și automatiza anumite procese [11].

Parcursul istoriei IA a fost marcat de următoarele evenimente: 1943 – evoluția neuronilor artificiali; 1950 – mașina Turing, care poate rezolva teste, având un rezultat comparabil cu un test rezolvat de oameni; 1956 – confirmarea domeniului IA – Conferința de la Dartmouth, în care J. McCarthy a utilizat termenul de *inteligență artificială*. Entuziasmul pentru acest domeniu era mare, apar limbajele de programare *Fortran, Cobol, LISP*; 1966 – primul *Chatboat – ELIZA*; 1972 – primul robot inteligent – *WABOT* 1; 1974–1980 – prima depresiune în domeniul IA; 1980 – sistemele expert; 1987–1993 – a doua depresiune IA; 1997 – *IBM Deep blue* – primul computer care a învins un campion mondial la șah; 2002 – IA în casă – robotul *ROOMBA*; 2011 – *IBM Watson* – câștigă un concurs de întrebări; 2012 – Google; 2014 – Chatboat E. Goostman învinge testul *Turing*; 2015 – *Amazon Echo*; 2017 – robotul umanoid *Sophia* ș.a., acestea fiind surse terminologice bogate de studiere a terminologiei din domeniul inteligenței artificiale. La momentul actual domeniul se dezvoltă rapid și sunt multe succese în tehnologie, fiind o perioadă înfloritoare și promițătoare în și pentru inteligența artificială [58].

Cercetătorii din România N. Țândăreanu, R. Andonie, D. Tufiș, A. Zadeh, P.D. Cristea, I. Băjenescu, H.N. Teodorescu ș.a. studiază inteligența computațională, sistemele expert și inferența în cadrul lor, sistemele fuzzy, rețelele neuronale, modelele numerice pentru inteligența artificială ș.a. Sunt conducători de doctorat și cercetători pe plan internațional cu lucrări scrise atât în limba română, cât și în engleză. D. Tufiș și S. Marcus studiază și lingvistica matematică și traducerea în cadrul inteligenței artificiale [6].

Prin urmare, în ambele spații lingvistice și sociale incluse în investigația noastră (spațiul anglofon, cel emergent al teoriei cunoașterii, și spațiul românesc) există teorii pertinente ale cunoașterii, inteligenței, rațiunii, logicii, filosofiei, psihologiei și sociologiei, inclusiv teoriile fundamentale ce stau la baza inteligențelor emoțională, cognitivă și artificială, care se bucură de un interes sporit și printre cercetătorii români.

Analiza evoluției terminologiei din domeniul inteligențelor emoțională, cognitivă și artificială în limba engleză pornește de la viziunile cercetătorilor H. Gardner, D. Goleman, J.P. Guilford, M. Minsky, C. Spearman, R.J. Sternberg, L.L. Thurstone ș.a., care au pus la dispoziția utilizatorilor publicații din domeniul psihologiei și al tehnologiilor informaționale.

În studiul nostru operăm cu publicații scrise în limba engleză cu referire la tipurile de inteligențe anunțate, deoarece spațiul de limbă engleză este cel emergent pentru dezvoltarea teoriilor despre inteligențe. Punem accent pe terminologia respectivă, analizată în plan diacronic, iar, pentru mai multă comoditate și economie în exprimare, vom recurge la termenul generic *terminologia din domeniul inteligențelor*. În corpusul nostru, limba engleză este limba în care s-a scris/originală/limba-sursă, adică analiza materialului faptic pornește de la limba engleză – sursă care materializează informațiile despre apariția și evoluția domeniilor investigate.

Resursele pentru echivalențele în limba română au fost extrase din IATE, Baza Terminologică a UE, și din lucrarea „The complete book of intelligence tests” (și varianta tradusă: „Cartea completă a testelor de inteligență”) scrisă de P. Carter. Pentru definiții în limba engleză am recurs la dicționarul „Oxford”, care oferă definițiile specializate necesare și traduceri.

Din perspectivă diacronică, terminologia din domeniul inteligențelor, termeni și concepte cognitive, există încă din cele mai vechi timpuri; iar primii termeni de filosofie provin încă din scrierile lui Platon. Totuși, se consideră că teoriile moderne ale inteligențelor, ca surse de termeni, au fost elaborate începând cu secolele XVIII-XIX.

Pentru a studia evoluția terminologiei din domeniile de referință, ne-am orientat după următoarele perioade și criterii de periodizare: secolele XVIII-XIX – apariția teoriilor despre inteligențe, prima jumătate a secolului al XX-lea – elaborarea primului test de inteligență, a doua jumătate a secolului al XX-lea – dezvoltarea inteligenței artificiale, secolul al XXI-lea –

dezvoltarea științelor cognitive. Drept criteriu pentru o astfel de periodizare ar putea servi apariția teoriilor științifice inovatoare, cum ar fi primul test de inteligență, inițierea dezvoltării inteligenței artificiale, dezvoltarea științelor cognitive și conlucrarea lor interdisciplinară. Astfel, studiem 69 de termeni care provin din sursele teoretice în limba engleză din domeniul inteligențelor. Termenii sunt extrași conform apariției teoriilor științifice respective, în ordine cronologică (*Anexa 1*). Multitudinea de teorii despre inteligențe a generat o serie de termeni din domeniul inteligențelor, care au fost preluați, în mare parte, în cercetările ulterioare [53].

Reasoning, raționament sau rațiune în limba română, face parte din teoria facultăților – prima teorie a cunoașterii, fiind preluat în continuare în teoriile inițiate în domeniul inteligențelor, dezvoltate în perioada Primului Război Mondial, continuate în teoriile lui L.L. Thurstone, termenul fiind descris precum *ceea ce îl face pe un subiect să descopere regulile sau principiile implicate*, fiind împărțit în mai multe tipuri: *inductive reasoning*, raționament inductiv, traducere în română, și *spatial reasoning*, ca raționament spațial; termenul a fost redenumit sau interpretat ca *logical-mathematical intelligence*, în limba română *inteligență logico-matematică*, în teoria inteligențelor a lui H. Gardner. *Reasoning* este un termen din domeniul inteligențelor, pe baza căruia s-au dezvoltat teorii ulterioare.

Termenii ***discrimination***, în limba română *discriminare*, și *imagination*, în limba română *imaginație*, au fost preluați în teoriile ulterioare, dar utilizarea lor era limitată. În teoria despre factorul *g* și inteligența generală a lui C. Spearman, putem întâlni termeni precum: *numerical discrimination*, în limba română *discriminare numerică*, și *acoustic discrimination*, în limba română *discriminare acustică*. Dicționarul „Oxford" oferă o explicație în acest context în secțiunea sa specializată denumită *Psychology*: „The ability to distinguish between different stimuli", adică este vorba despre abilitatea de a face deosebirile necesare între stimuli variați. *Imagination* a evoluat spre conceptul de *creative intelligence* în 1990 la R.J. Sternberg; în limba română este termenul *imaginație*, folosit alături de *gândirea laterală*, fiind inclus în lucrările personalităților A. Einstein, P. Picasso ș.a.

Understanding, în limba română *înțelegere* sau *comprehensiune*: termenul se regăsește în testarea militarilor din perioada Primului Război Mondial ca test de abilități nonverbale. Acest termen a fost folosit de C. Spearman atunci când a analizat ideea de inteligență generală, descriindu-l ca „a da sens" lucrurilor sau „a înțelege ce este de făcut", iar în teoriile lui L.L. Thurstone, în 1930, termenul funcționează ca *verbal understanding/comprehension*, în limba română fiind termenul *comprehensiune verbală*. În teoriile ce se înscriu în domeniul inteligenței emoționale, în 1990, rezultate din colaborarea cercetătorilor R.J. Sternberg, J. Mayer, P. Salovey și D. Goleman, sunt propuși termenii *emotional understanding*, în limba română *înțelegerea*

emoțiilor, și *social understanding*, în limba română *înțelegerea altor persoane*, noțiuni descrise drept procese de identificare a emoțiilor.

C. Spearman publicase, în 1904, în limba engleză, teoria inteligenței generale – *general* ***intelligence***. Termenul propus ca *G factor* a fost completat de un termen precum *g factor* și desemnează o abilitate generală sau comună, unde *G* desemnează diferite specii, iar *g* – aceeași specie. Factorul „G/g" este unul universal, reprezentând o capacitate intrinsecă. Apoi, a fost propus binomul *S factor* și *s factor* pentru a denumi un grup de abilități specifice, cu varianta în limba română *factorul S/s* (interspecii și intraspecii), adică ceea ce rezultă din mediul înconjurător/mediul social. Inteligența generală, în accepția lui C. Spearman, a fost descrisă ca *energie mentală*. Acest concept este dezvoltat și în teoriile despre inteligențe, în 1993, elaborate de J.B. Carrol.

În prima jumătate a secolului al XX-lea apar termeni precum *induction/inductive reasoning, numerical ability, perceptual speed, spatial reasoning, verbal comprehension, word fluency*, înregistrați în 1930 în teoria elaborată de L.L. Thurstone. Cele 7 abilități identificate de teoretician completează viziunile anterioare. Acestea se referă la abilitățile de operare cu numere și cuvinte în viteză și în cel mai scurt timp. Noutatea acestei teorii rezidă în termeni precum: *numerical ability*, în limba română *aptitudini numerice* – un concept care a fost preluat în 1983 de H. Gardner sub forma de *logical-mathematical intelligence*, în limba română *inteligență logico-matematică*; un alt termen este *perceptual speed*, în limba română *viteza de percepție*, *viteza perceptivă* – preluat apoi, în 1973, în teoriile lui E. Hunt și C.E. Lunneborg, care includ termenul *perception*, în limba română *percepție*, și în teoriile lui J.B. Carrol prin termenii *visual perceptual speed*, în limba română *viteza percepției vizuale* și *inspection time* (în 1991, în teoriile lui I. Deary), pentru care în limba română avem echivalentul *timpul de inspecție*; iar *word fluency*, în limba română *fluența verbală*, a fost unul dintre termenii preluați în teoriile ulterioare.

Artificial neuron marchează dezvoltarea tehnologiilor informaționale în 1943, când a fost propusă pentru prima dată ideea unui neuron artificial. Termenul fusese pus în circuit de către W. McCulloch și W. Pitts în lucrarea despre rețelele de neuroni cerebrali și analiza posibilității de a crea ceva asemănător pentru calculatoare/computere. *Artificial neuron* se află în același sistem conceptual cu *neural network*, în limba română *rețea neuronală*. Termenul aduce în comunicarea specializată noul tip de inteligență, care se sprijină pe un model general al inteligenței umane, iar *artificial intelligence*, în limba română *inteligență artificială*, este o idee propusă în 1956 de J. McCarthy, care declanșează o nouă revoluție în domeniul inteligențelor/cunoașterii. Teoreticienii

P. Zimbardo și R. Gerrig au preluat noțiunile complexe ale inteligenței umane și le-au suprapus cu inteligența artificială.

Cognition, în limba română *cogniție* sau *cunoaștere*, reprezintă un termen general pe care, în 1967, J.P. Guilford l-a folosit pentru a denumi o operație mentală într-un model de intelect ce descrie procesul acumulării cunoștințelor. În 1973, ideea este preluată de E. Hunt și C.E. Lunneborg prin noțiuni precum *learning*, în limba română *învățare*, ce acoperă practic aceeași descriere. Rădăcina lui *cognition* poate fi folosită ca hiperonim în denumirea *cognitivismului*, *științelor cognitive*, *inteligenței cognitive* ș.a.m.d.

Pentru ***production***, în teoriile lui J.P. Guilford mai figurează termenul compus *convergent production*, în limba română *producție*, *gândire convergentă*, și *divergent production*, în limba română *producție*, *gândire divergentă*, care se referă la două fenomene opuse, precum găsirea unei singure soluții și găsirea unor multitudini de soluții creative. Noțiunea *production*, în altă formă – *production of ideas*, în limba română *producere de idei*, se regăsește la J.B. Carrol în 1993.

O altă operație mentală este denumită de J.P. Guilford, în teoriile din 1967, ***evaluation***, în limba română *evaluare*. Este descris un fenomen de analiză a rezultatelor. Constatăm că teoreticienii nu au mai intervenit cu schimbări asupra acestui termen și a formei lui inițiale.

Genetic factor, în limba română *factor genetic*, este termenul propus în 1969 de P.E. Vernon, atunci când descrie influența și factorii care contribuie substanțial la inteligență. Este vorba de transmiterea inteligenței generale prin gene. Teoria a fost preluată indirect în 1971 în studiile ulterioare elaborate de R. Cattell în teoria despre termenii *abilitățile fluide și cristalizate* – în limba română, *fluid abilities* și *crystallized abilities* – în limba engleză. Aspectul fluid al inteligențelor consideră că inteligența este o capacitate fundamentală, datorată unui potenţial genetic. Teoria inteligenței sau a abilităților cristalizate descrie capacitatea care se creează din experiențe, învățare și cunoașterea mediului înconjurător, datorate impactului trecutului și noilor experiențe. Termenii sunt preluați în 1993 în teoriile lui J.B. Carrol sub forma de *fluid intelligence*, în limba română *inteligență fluidă*, noțiune care coincide cu descrierea teoriei anterioare.

În acest răstimp are loc crearea diferitelor obiecte, tehnologii și, prin urmare, apar concepte noi, generând, respectiv, termeni noi în domeniul informaticii, tehnologiilor informaționale și inteligenței artificiale. În acest sens, citățm termenul ***intelligent robot***, în limba română *robot inteligent* – o tehnologie care operează automat cu sarcini complexe, fiind asemănătoare ființei umane. Termenul este creat de M. Minsky în 1972, când s-a utilizat denumirea respectivă. Apoi apare termenul *expert systems*, în limba română *sisteme expert* –

sisteme de calcul bazate pe inferențe logice, termen utilizat în teoriile lui E. Feigenbaum în 1980. Urmează *frame*, în limba română rămâne *frame* sau *cadru, șablon, cadru de gândire* etc., fiind un termen prezent și în teoriile din 1983 elaborate de H. Gardner.

În aceeași perioadă (1982), în teoriile lui A.E. Hendrickson s-au conturat termeni precum *information processing, neuronal center, signal, synapse*, care vin în completarea teoretică a conceptelor tehnologice inspirate din biologie. Teoreticianul se conduce după procesul de transmitere a semnalelor, procesarea informațiilor prin intermediul centrilor neuronali, precum și după arhitectura sistemelor de sinapse. Apare ca o zonă din care se pot aduce mari contribuții în perspectiva înțelegerii inteligenței umane. Termenii au fost folosiți ulterior ca tip al unor teorii ale inteligențelor.

Intrapersonal intelligence, în limba română *inteligență intrapersonală*, este cunoașterea de sine și aplicarea cunoștințelor despre propriul organism. Concepțiile sunt reluate în teoriile lui J. Mayer și P. Salovey, de D. Goleman în 1990 sub forma de *self awareness*, mai târziu le regăsim și la R.J. Sternberg.

Interpersonal intelligence, în limba română *inteligență interpersonală*, este în concordanță cu abilitățile interpersonale, sociale și aplicarea lor. Termenul este reluat în teoriile lui J. Mayer și P. Salovey, de D. Goleman în 1990, sub forma *social awareness*, în limba română *cunoaștere socială*, *social management*, în limba română *management social, gestionarea relațiilor*, apoi le regăsim și la R.J. Sternberg.

Termenii extrași din teoriile lui D. Goleman (1990): *emotional understanding*, divizat în *emotional perception, emotional learning* și *emotional management*. Astfel, se creează o legătură dintre două tipuri de inteligență anunțate mai sus. Termenul ***emotional intelligence***, în limba engleză, în română *inteligență emoțională*, este produsul unor cercetări de durată. Acest tip de inteligență este studiat încă în perioada Primului Război Mondial, apoi aceste studii au fost dezvoltate în teoriile lui L.L. Thurstone, J.P. Guilford, E. Hunt, C. . Lunneborg, A. Newell, H. A. Simon, A.E. Hendrickson, H. Gardner, R.J. Sternberg, J. Mayer și P. Salovey. Subiectul și termenul respectiv a fost conturat de J. Mayer și P. Salovey, când cercetătorii au definit termenul ca o abilitate de percepție a emoțiilor, acces și generare a emoțiilor rezultate din procese cognitive și de gestionare a emoțiilor menite să susțină evoluția emoțională și intelectuală; termenii folosiți mai apoi sub formă de adjective: *affective*, în limba română *afectiv*, sau *cognitive*, în limba română *cognitiv*, funcționează în tehnologiile informaționale unde sunt descrise calcule bazate pe indicii afectivității umane.

Machine learning și ***deep learning*** sunt termenii utilizați în teoriile avansate în 2010 de P. Zimbardo și R. Gerrig referitor la psiholingvistică și tehnologiile informaționale. Termenii

compuși *machine learning*, în limba română *învățare automată*, și *deep learning*, în limba română *învățare profundă*, se referă la sistemele de calcul care învață informații, reguli și algoritmi, valabile pentru *machine learning*, iar învățarea noilor raționamente în decursul funcționării de programe presupune operarea cu *deep learning*. În prezent, aceștia sunt termenii care se folosesc masiv în domeniul de specialitate respectiv și am presupus că ei ar fi dezvoltat întregul sistem conceptual în relațiile de hiperonimie și hiponimie, cu perspective de extindere în continuare.

Unul dintre conceptele inginerești mai recente extrase din domeniul inteligenței artificiale este ***humanoid robot***, în limba română *robot umanoid*. *Humanoid robot* este menționat prima dată în 1973 și se referă mai mult la primul robot inteligent, cu includerea componentei afective și sociale în sensul și concepția termenului abia în 2017. Acest obiect și, respectiv, conceptul și termenul înglobează o bună parte din componentele inteligenței umane, obținute artificial, și a devenit, în consecință, în ultima perioadă, un termen cu o intensiune mai mare.

În terminologia din domeniul inteligenței umane ne-a atras atenția termenul ***computational thinking***, în limba română *gândire computațională*, care migrează din tehnologiile informaționale prin logică inversă, dinspre informatică spre logica umană (se referă la comportamentul uman și la o asistare, prezicere a acestuia într-o anumită activitate, pornind de la principiile împrumutate din informatică). Este prezent și în teoria R. Gerrig și P. Zimbardo din 2010, dar nu sunt dovezi că i-a mai fost preluată forma în alt domeniu sau subdomeniu sau dacă este formal modificat.

În studiul evoluției terminologiei din triada inteligențelor emoțională, cognitivă și artificială [21], au fost înregistrate și cazuri de reterminologizare. Criteriile aplicate de noi pentru selecția cazurilor de reterminologizare se sprijină pe termeni extrași din scrierile teoretice din domeniul inteligențelor care s-au repetat în câteva domenii ale triadei respective.

Cazurile de reterminologizare înregistrate în acest studiu includ termeni precum: *memory – memorie, manipulation – manipulare, neuron – neuron, intelligence – inteligență, problem solving – rezolvarea problemelor, learning – învățare, frame – frame, cadru, inference – inferență, mapping – mapping, atribuire, cartografiere*. În situațiile de reterminologizare am organizat termenii reterminologizați în mod diacronic, adică în ordinea lor cronologică.

În analiza retrospectivă întreprinsă în investigația noastră, indicăm prima apariție a termenilor din teoria triadei inteligențelor anunțate, mișcarea sau/și migrarea inter/transdomenială, menționând aspectul temporal și motivul reterminologizării.

Memory, cu echivalentul în limba română *memorie*, apare pentru prima dată în 1883 în teoria facultăților a lui F. Galton și este utilizat ulterior pe tot parcursul dezvoltării tehnologice,

fiind folosit în 1960 pentru prima dată în informatică. Migrarea de la domeniul inteligenței cognitive înspre cel al inteligenței artificiale se datorează dezvoltării tehnologice care a cuprins toate domeniile în secolul al XX-lea.

Manipulation, în limba română *manipulare*, este reterminologizat prin alunecarea din domeniul inteligenței emoționale în cea cognitivă. A apărut pentru prima dată în limbajul general pentru a descrie un șir de abilități umane, trăgându-se inițial de la unitatea de măsură pentru farmaciști și devenind prin extensiune o parte a testului de inteligență pentru soldații din Primul și Al Doilea Război Mondial. Migrarea între domeniile inteligenței cognitive și celei emoționale se repetă în plan diacronic, având în vedere că, la început, unitatea lexicală fusese parte a limbajului general, ulterior devenind clar că s-a produs o dublă specializare.

Neuron, în limba română de asemenea *neuron*, este un termen folosit prima dată în secolul al XIX-lea; el reprezintă mișcarea dinspre domeniul inteligenței cognitive spre cel al inteligenței artificiale, mișcare ce se produce în 1943, la propunerea lui W. McCulloch și W. Pitts, în condițiile dezvoltării tehnologice din secolul al XX-lea.

Intelligence, în limba română *inteligență*, este un termen propus prima dată în 1904 de Spearman și se referă, în primul rând, la inteligența cognitivă. Odată cu evoluția teoriei despre inteligențe, în perioada Primului Război Mondial și în secolul marilor dezvoltări tehnologice, se face deosebire între *inteligența cognitivă, emoțională* și *artificială*. De aceea, o diacronie a migrării acestui termen include perioadele 1883 – 1914 – 1956.

Problem solving, în limba română *rezolvarea problemelor*, funcționează din 1950 în teoriile despre inteligențe și trece din limbajul general spre terminologia domeniului inteligenței emoționale, cu o rezonanță importantă în domeniul inteligenței artificiale, care dorește să simuleze, prin tehnologii, inteligența umană. Anii de cotitură în migrarea și diacronia termenului sunt 1972, fiind înregistrată prima utilizare în descrieri din domeniul inteligenței artificiale, și 1990, atunci când R. Sternberg face deja o retrospectivă a termenului. De aceea, migrarea termenului este strâns legată de domeniul inteligenței emoționale.

Learning, cu echivalentul în limba română *învățare*, este folosit prima dată în 1973 de E. Hunt și C. Lunneborg și trece prin toate cele trei domenii din triadă, adică este remarcat în domeniul inteligenței emoționale în 1990, apoi apare în cel al inteligenței artificiale prin termenii *machine learning* și *deep learning*.

Frame se manifestă pentru prima dată în limbajul general și apoi se specializează în același timp în terminologia teoriilor inteligenței umane și a celei artificiale prin extensiunea sensului și dezvoltarea tehnologică, funcționare remarcată atât în teoria lui H. Gardner despre inteligențele multiple, cât și în terminologia utilizată în domeniul inteligenței artificiale.

Deși ***inference***, în limba română *inferență*, se regăsește ca termen în teoria lui C. Peirce, la finalul secolului al XIX-lea, prima utilizare în domeniul teoriei inteligențelor este înregistrată în 1985 la R. Sternberg, cu o propagare concomitentă a termenului în perioada 1960–1970 în cadrul informaticii. În acest moment are loc o trecere de la terminologia domeniului cognitiv la cel tehnic, proces motivat de necesitățile tehnologiilor avansate.

Mapping migrează din terminologia domeniului inteligenței umane spre inteligența artificială, iar utilizarea lui este frecvent înregistrată mai întâi în 1973, în domeniul inteligenței artificiale, ca termen în domeniul informaticii care descrie modul în care operează tehnica, apoi termenul apare în teoria lui R. Sternberg despre inteligență în perioada 1987–1990, fiind ulterior popularizat pe larg în domeniul inteligenței artificiale.

Prin urmare, înregistrăm în domeniile inteligențelor emoțională, cognitivă și artificială o interferență semnificativă, care generează un limbaj specializat mixt, bazat pe cele trei domenii specializate, determinate de seme ce se păstrează diacronic, prin reterminologizare și prin contiguitate, adică avem de a face cu termeni marcați printr-un caracter interdisciplinar, cu relații de contiguitate, și care se manifestă în mod sincronic în domeniile de specialitate examinate. Mai vorbim despre termeni care funcționează în texte cu mai multe niveluri de specializare și sunt destinate atât specialiștilor din domeniile anunțate, cât și publicului larg.

Astfel, ordinea utilizării și evoluția termenilor bazați pe teoriile despre domeniul inteligențelor contribuie la constatarea faptului că inteligența emoțională și inteligența artificială trec printr-un proces de terminologizare. Domeniile de origine a termenilor vădesc tendința de a evolua, de obicei, dinspre inteligența cognitivă, orientându-se spre domeniul inteligenței artificiale, dar există anumite procese de reflux din domeniul inteligenței artificiale spre cel al inteligenței umane. Migrarea acestor termeni din triadă este un proces influențat de progresul tehnologic și de teoriile emergente în domeniile respective în a doua jumătate a secolului al XX-lea.

Putem generaliza informația analizată mai sus prin afirmația că, pentru studiul nostru, sunt relevante unitățile terminologice care se caracterizează prin migrarea termenilor, proces exprimat în figura de mai jos:

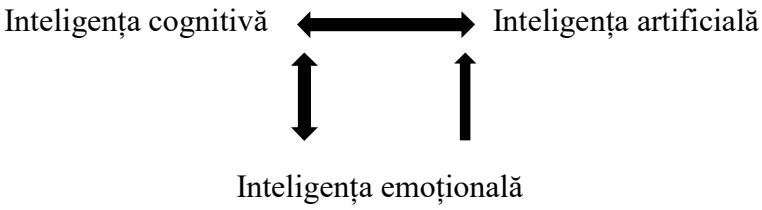

Fig. 2.3.1 Schema de migrare a termenilor în triada: inteligența emoțională, inteligența cognitivă, inteligența artificială

Putem observa că inteligența cognitivă pornește cu un aport exponențial asupra manifestării și funcționării celorlalte două tipuri de inteligențe, și se formează o dependență în terminologia triadei. Totodată, constatăm că, pornind de la corpusul de care dispunem pentru examinarea problematicii anunțate, termenii din domeniul inteligenței emoționale practic nu sunt influențați de dezvoltarea tehnologiilor.

Conform datelor terminologice selectate cu privire la cazurile de reterminologizare, evenimentele care stau la baza evoluției triadei pot fi diverse: conflictele internaționale, primele teorii în psihologie, relațiile internaționale, progresul științific și teoretizarea, alături de factori ca dezvoltarea tehnologiilor, perioada de industrializare ș.a.

Reterminologizarea are loc în cazul unităților terminologice importante ce funcționează în triada inteligențelor analizate în investigația noastră. Avansarea cronologică a apariției termenilor reprezentativi creați prin reterminologizare depinde de extinderea viziunilor spre direcțiile respective sub impactul progresului științific și tehnologic, inclusiv prin dezvoltarea tehnologiilor performante.

2.4 Suportul metodologic aplicat la constituirea corpusului faptic al inteligenței emoționale – inteligenței cognitive – inteligenței artificiale

În virtutea asigurării condiției de fiabilitate a examinării funcționării termenilor, este necesară o documentare riguroasă care să confirme calitatea lor și gradul de corespondență prin verificarea unităților de suprafață (formă) și de adâncime (conținut sau, în terminologie, concept). În încercarea de a respecta o continuitate a studiilor elaborate până în prezent, folosim recomandările și abordările întrunite până la acest moment pentru a defini cadrul teoretic la care ne referim în investigația de față. Astfel, am plasat în centrul atenției corpusul terminologic, definit de *Dicționarul explicativ al limbii române* (ediția a doua) drept o *culegere sau colecție de texte, documente, inscripții, legi*. Corpusul elaborat pentru prezenta cercetare este, în primul rând, un corpus/o culegere de texte abordate într-o analiză din perspectivă terminologică, adică pentru identificarea termenilor din domeniile de referință asupra cărora este centrat interesul nostru de cercetare.

Pentru a prezenta tipurile de corpusuri de texte, facem apel la o serie de studii, în particular cele scrise de A. McEnery, A. Wilson și M. Baker, în care autorii susțin mai multe perspective aplicate la tipologia, dar și la funcționarea corpusurilor, în general [67].

Textele care servesc drept surse pentru un corpus pot fi clasificate după anumite criterii. Conform criteriului formei, sunt susținute teoriile unui *corpus paralel* vs *comparat*. Conținutul și scopul acestor corpusuri au determinat interesul pentru studiul unei lingvistici despre

corpus/corpusuri, o ramură relativ tânără a lingvisticii, care se dezvoltă progresiv începând cu anii 1980. Utilitatea și scopul acestor corpusuri oscilează în jurul domeniului traducerii și studiilor contrastive, o atenție sporită fiind acordată *corpusurilor multilingve* în contrast cu cele *monolingve*. În acest sens, A. McEnery, A. Wilson și M. Baker susțin ideea că un *corpus paralel* este un studiu despre traducerea unităților de conținut dintr-o limbă-sursă (scrise de nativi) în limba-țintă (traduceri: nenativi); iar *corpusul comparat* nu include traduceri și utilizează texte alese după anumite criterii fixate pentru ambele direcții (limbi), scrise de nativi în fiecare limbă de interes (conțin doar texte originale) [*ibidem*].

A. McEnery și Z. Xiao recomandă pentru un studiu terminologic de calitate combinarea acestor tipuri de corpus, ceea ce ar permite validarea și cercetarea multiaspectuală a termenilor în procesul studiilor contrastive.

Utilizarea textelor originale în limbile de referință, a traducerilor sau a altor surse de termeni (dicționare, enciclopedii, baze de date, consultații cu experți în domeniu etc.) relevă metodele de lucru cu termenii care se bazează pe principii de constituire a corpusului, elucidează abordarea generală de la care pornește organizarea studiului terminologic. Conform teoriilor integratoare contemporane din noua paradigmă terminologică ale P. Faber, abordările respective pot fi *bottom-up* (de jos în sus) sau *top-down* (de sus în jos), adică pornind de la dicționare, enciclopedii, consultarea experților și înaintând spre baze de date și analiză terminologică; pe de altă parte, poate fi urmat parcursul de la texte și contexte spre formarea corpusului și validarea termenilor. Conform cercetătorului francez D. Gouadec, un corpus de calitate trebuie să corespundă următoarelor principii: *fiabilitate* (autenticitate, varietatea surselor, varietatea autorilor, consultarea experților), *accesibilitate* (frecvența, specializarea/domeniul), *exhaustivitate* (abordare sistematică) și *posibilități de actualizare* (structură) în constituirea corpusului terminologic. Un alt cercetător francez, L.J. Rousseau, sumează metodele de lucru cu o bază de date/un corpus în *indexarea termenilor*, *inventarul terminologic* (fișe documentare) și *fișa terminologică* [41]. Astfel de strategii corespund abordării onomasiologice și semasiologice practicate în terminologie și lingvistică; cu toate acestea, în terminologie se acordă prioritate dimensiunii onomasiologice și analizei succesive componențiale în analiza semelor.

În opinia M. T. Cabré, criteriile de creare a unui corpus terminologic, prin coagularea unui corpus de texte, trebuie să corespundă anumitor condiții, precum: *actualitatea, domeniul delimitat de specializare, proporțiile, originalitatea, unitatea/abordarea completă, consecvența, omogenitatea genului, suportul de text, corespunderea obiectivelor/adecvarea și calitatea surselor*. Criteriile alese și perspectivele abordate trebuie să fie fixate în mod identic pentru

fiecare limbă de lucru, iar condițiile și metodele de extragere a terminologiei trebuie să fie aceleași în limbile de referință, ceea ce ar permite validarea termenilor [52].

Metoda analizei unităților terminologice este un procedeu de descompunere componențială sau semică specifică pentru semantica cognitivă, semiotica cognitivă și lingvistica cognitivă și îi are ca reprezentanți pe G. Lakoff, M. Johnson, R. Langacker, L. Talmy ș.a. Este, de asemenea, studiată și propusă de funcționaliști și structuraliști. Analiza semică sau componențială a elementelor comune și divergente la nivelul semelor poate fi realizată sub formă simplificată sau extinsă, pertinentă fiind latura conceptuală a unităților cu care se operează.

Alegerea metodei de descompunere formală și componențială este dicutată în spațiul anglofon contemporan din perspectiva granulării propuse de L. Talmy. Procedeele de analiză în lingvistica cognitivă propuse de L.Talmy se referă la granulare. Ceea ce este împărţit în *componente majore* şi *componente individuale*. Componentele majore au *formă, bază/sens/definiţie şi referinţă/domeniu*. Cele individuale au *dimensiune, volum, geometrie/efect/mişcare, consolidare/asociere, motiv, limitare/durată*. Relaţiile dintre ele pot fi *relative, de contact, de dispersie, de direcţie şi contur*. Cele relative sunt *paralele, perpendiculare şi oblice.* Cele de contact pot *coincide sau pot fi adiacente*. Cele fără contac pot fi *apropiate, medii sau distanţate*. Relaţiile de dispersia pot fi *dense sau rare*, iar relaţia de contur depinde de stabilirea limitelor cu un plan extern. Pentru obiecte non-geometrice, Talmy aduce principiile de *dinamică (prezent/absent)*, stare afectivă/cognitivă (*localizare şi familiarizare*) şi prioritate – pot fi *co-egale şi ancilare* [80].

Analiza semică sau analiza componențială este este cea mai cunoscută metodă de tip structural pentru analiza semantică a cuvintelor. Propusă de lingvistul francez de origine lituaniană A. J. Greimas și realizată de B. Pottier [37; 39], metoda se inspiră din teoria mai veche a câmpurilor semantice, pentru selectarea grupului de lexeme supuse analizei; și din analiza fonologică propusă de Școala de la Praga, în special de N. Troubetzkoy, pentru identificarea caracteristicilor semantice și trăsăturilor distinctive ce descriu semnificatul cuvintelor [87].

La această teorie putem face referire la o metodă asemănătoare și inovatoare a *fractalului*, discutată în lucrările cercetătoarelor din spațiul românesc L. Zbanț și E. Gheorghiță; care, de asemenea, pune în valoare descompunerea formală și componențială ca metodă de analiză [45].

În acest sens, corpusul terminologic este un rezervor fiabil și constructiv pentru crearea glosarelor terminologice și completarea bazelor de date, fiind o sursă terminologică pentru traducere, terminologie, didactică și orice persoană interesată de acest gen de cercetări sau de o comunicare specializată reușită.

Pentru a studia terminologia din domeniul inteligențelor emoțională, cognitivă și artificială, am ales metoda compilării unui corpus terminologic bazat pe o selectare de texte din domeniile de referință scrise în limba engleză și limba română originale, care au oferit informația necesară pentru elaborarea fișelor terminologice. Am respectat următorul algoritm: colectarea, echivalarea și validarea informației terminologice, proces care pune în valoare evoluția terminologiei în triada inteligențelor cognitivă, emoțională și artificială în limba engleză [21].

Pentru a identifica un număr suficient de termeni din domeniul inteligențelor am optat pentru tipul de corpus care combină ambele modele de corpus: comparat și paralel. Termenul-vedetă provine din limba engleză, având în vedere geneza domeniilor de referință. În acest caz, corpusul paralel contribuie la confirmarea termenilor identificați și are rolul de verificare, atât pentru textele originale ale corpusului comparat, cât și pentru observarea și evaluarea calității traducerii în limba română. În urma identificării termenilor în format monolingv și a recunoașterii echivalentelor în română, am creat fișele terminologice bilingve, valabile atât pentru corpusul comparat, cât și pentru cel paralel. Fișele terminologice organizate pe domenii și subdomenii oferă sprijinul necesar pentru analiza contrastivă a terminologiei inteligențelor.

Am ales metoda indexării, inventarului și fișei terminologice pentru a ne asigura că identificăm corespunzător termenii și echivalentele pentru fișele terminologice bilingve în limba engleză și în limba română și pentru a asigura un nivel înalt de fiabilitate. Criteriile în baza cărora am selectat corpusul comparat de texte pornesc de la condiția să fie publicații științifice: articole/publicații din reviste științifice specializate în domeniile de referință, scrise în limba engleză și în limba română, în original, pe parcursul ultimilor 5-6 ani, de către autori recomandați și publicate la edituri de renume. Corpusul paralel include traduceri autorizate ale textelor din domeniile de referință.

Termenii urmează să fie validați aplicând criteriile de frecvență, tipul de unitate, subiect, echivalent, sinonime. În cazul echivalentelor în limba română validarea este posibilă dacă conținutul (definițiile și cuvintele-cheie) corespunde cu termenul-vedetă din limba-sursă.

Identificăm particularitățile de formare a termenilor printr-o descompunere formală și componențială a unităților terminologice în limba engleză și a echivalentelor lor în limba română, atât pentru relevarea laturii funcționale a termenilor, cât și pentru verificarea și analiza contrastivă componențială în cadrul aceleiași limbi și în cadrul confirmării echivalentelor în limba română.

Revistele științifice specializate la care am apelat pentru constituirea corpusului faptic sunt publicate în SUA, Canada, Marea Britanie, Germania, România și Republica Moldova, la edituri de renume internațional precum Cognitive Science Society, Elsevier, Springer, Institute

of Technology, Hindawi Publishing Corporation, IGI Global, APPM, ICJPS, COPE și cele din spațiul de limbă română: Editura Academiei Române, INCE, ICI, INSA, UTCN, Academia Română – Institutul de Inteligență Artificială, ACM – SIGCHI România, Trinitas, UNIMAS, Asociația de Psihologie Industrială și Organizațională, USM și USARB.

Pentru constituirea corpusului terminologic am consultat 65 de articole științifice din domeniul neurobiologiei, psihologiei sociale și inteligenței artificiale în limba engleză și în limba română, dintre care 21 sunt în limba engleză. Am precizat deja că direcția de cercetare pornește de la limba engleză și, în acest caz, am aliniat termenii în limba română celor din engleză, conform domeniilor emergente în spațiul anglofon.

Corpusul terminologic a întrunit 119 fișe terminologice bilingve (238 de termeni per total în limba engleză + limba română) și 274 de fișe documentare monolingve (în limba engleză și în limba română) (*Anexele 2-3-4*). Din 274 de fișe documentare, 36 de fișe nu au fost validate la nivel bilingv pentru a fi incluse în fișele terminologice, deoarece nu au răspuns criteriilor de validare. Corespondența dintre fișele documentare și fișele terminologice se face după criteriul conținutului cognitiv, dar și de formă (definiție și cuvinte-cheie). Corpusul paralel a confirmat marea majoritate a termenilor din corpusul comparat, adăugând/propunând și alte echivalente, oferind totodată un teren fertil pentru analiza traducerilor.

Din cele 119 fișe cu 238 de termeni în limbile română și engleză, am identificat 50 de termeni din domeniul inteligenței cognitive, 24 – din cel al inteligenței emoționale și 45 de termeni din domeniul inteligenței artificiale și i-am compilat într-un glosar terminologic (*Anexa 7*). În baza fișelor documentare înregistrate și a liniilor de corespondență între limbile, definițiile și contextele acestora, am validat 238 de fișe documentare monolingve – în limba engleză – ca domeniu emergent, de origine a teoriilor despre inteligențe, și în limba română.

Prin urmare, din totalul de 274 de fișe documentare, 36 de fișe au rămas nevalidate bilingv. Cauzele care au determinat astfel de rezultate pot fi analizate prin prisma mai multor factori:

- neconcordanța conceptuală exactă între liniile de cercetare în sistemul anglofon și sistemul creat în limba română;
- recurențele unice în corpusul faptic al lucrării respective.

Lista unităților nevalidate pentru corpusul terminologic include recurențe unice precum: *bottom-up*, *convergent*, *divergent*, *funcție cognitivă*, *stare de cunoaștere*, *știință cognitivă*, *top-down*; *instabilitate emoțională*; *Bayes*, *calcul inteligent*, *date senzoriale*, *rețea neuronală recurentă*; *deduction*; *affective instability*, *behavioral output*, *social connection*; *analytical computing*, *Bayesian filter*, *segmentation* etc.

Astfel, pentru partea practică a tezei, avem la dispoziție un corpus faptic (inclus integral în Anexe, Anexa 2-4), constituit dintr-o bază de date terminologice care include fișe documentare, fișe de corespondență și fișe terminologice. Fișele sunt structurate în ordine alfabetică, pe fiecare tip de inteligență, și sunt corelaționate între ele la nivelul limbilor engleză și română. Acestea au compartimentele recomandate pentru o bază de date terminologice, în funcție de tipul de fișă. Fișele documentare se bazează pe publicații și prezintă unități indexate din publicații specializate cu ocurența lor din corpusul de texte inițial. Dacă unitatea a mai fost întâlnită la alți autori, adică apare cel puțin de două ori, se consideră că unitatea poate fi validată ca termen. Fișele de corespondență sunt echivalate la nivel de definiție, cuvinte-cheie, echivalent și sinonime valabile pentru unitățile corespondente în engleză comparativ cu acele în limba română, extrase din fișele documentare monolingve. Într-un final, fișele terminologice exprimă rezultatul procesului de validare, în care o fișă terminologică prezintă termenul validat în limba engleză și echivalentul lui în limba română, comparând definiția, cuvintele cheie, domeniul și sinonimele.

În consecință, corpusul terminologic cuprinde termeni validați, necesari și reprezentativi pentru studierea terminologiei din triada inteligențelor cognitivă, emoțională și artificială în limbile engleză și română, ceea ce asigură o cercetare adecvată a terminologiei acestor trei domenii ale inteligențelor.

Concluzii la capitolul 2

1. Gradul de specializare a textelor în corpusul terminologic este argumentat prin caracterul științific al surselor care aparțin domeniului respectiv de specialitate. În investigația noastră avem de a face cu o abordare interdisciplinară a domeniilor de cercetare aferente biologiei, filosofiei și tehnicii, care oferă date exacte și se supun unor procese de terminologizare, reterminologizare și determinologizare. Subiectul investigat are și o dimensiune socială, centrată pe trei domenii specializate: inteligența emoțională, cognitivă și artificială, care sunt discutate des în psihologie, biologie și tehnologiile informaționale.

2. Evoluția termenilor bazați pe teoriile despre domeniul inteligențelor contribuie la constatarea faptului că inteligența emoțională și inteligența artificială trec printr-un proces de terminologizare. Domeniile de origine a termenilor vădesc tendința de a evolua, de obicei, dinspre inteligența cognitivă, orientându-se spre domeniul inteligenței artificiale, dar există anumite procese de reflux din domeniul inteligenței artificiale spre cel al inteligenței umane. Migrarea acestor termeni din triadă este un proces influențat de progresul tehnologic și de teoriile emergente în domeniile respective în a doua jumătate a secolului al XX-lea.

3. Reterminologizarea are loc în cazul unităților terminologice importante ce funcționează în triada inteligențelor analizate în investigația noastră. Avansarea cronologică a apariției termenilor reprezentativi creați prin reterminologizare depinde de extinderea viziunilor spre direcțiile respective sub impactul progresului științific și tehnologic, inclusiv prin dezvoltarea tehnologiilor performante.

4. Am ales metoda indexării, inventarului și fișei terminologice pentru a ne asigura că identificăm corespunzător termenii și echivalentele pentru fișele terminologice bilingve în limba engleză și limba română și pentru a asigura un nivel înalt de fiabilitate. Criteriile în baza cărora am selectat corpusul comparat de texte pornesc de la condiția să fie publicații științifice: articole din reviste științifice specializate în domeniile de referință, scrise în limba engleză și în limba română, în original, pe parcursul ultimilor 5-6 ani, de către autori recomandați și publicate la edituri de renume. Corpusul paralel include traduceri autorizate ale textelor din domeniile de referință.

5. Termenii urmează să fie validați aplicând criteriile de frecvență, tipul de unitate, subiect, echivalent, sinonime. În cazul echivalentelor în limba română validarea este posibilă dacă conținutul (definițiile și cuvintele-cheie) corespunde cu termenul-vedetă din limba-sursă.

6. Corpusul terminologic a întrunit 119 fișe terminologice bilingve (238 de termeni per total în limba engleză + limba română) și 274 de fișe documentare monolingve (în limba engleză

și în limba română). Din 274 de fișe documentare, 36 de fișe nu au fost validate bilingv pentru a fi incluse în fișele terminologice, deoarece nu au răspuns criteriilor de validare. Corespondența dintre fișele documentare și fișele terminologice se face după criteriul conținutului cognitiv, dar și de formă (definiție și cuvinte-cheie). Corpusul paralel a confirmat marea majoritate a termenilor din corpusul comparat, adăugând/propunând și alte echivalente, oferind totodată un teren fertil pentru analiza traducerilor.

7. Din cele 119 fișe cu 238 de termeni în limbile română și engleză, am identificat 50 de termeni din domeniul inteligenței cognitive, 24 – din cel al inteligenței emoționale și 45 de termeni din domeniul inteligenței artificiale și i-am compilat într-un glosar terminologic. În baza fișelor documentare înregistrate și a liniilor de corespondență între limbile, definițiile și contextele acestora, am validat 238 de fișe documentare monolingve – în limba engleză – ca domeniu emergent, de origine a teoriilor despre inteligențe, și în limba română.

3 FUNCȚIONAREA TERMENILOR ÎN TRIADA INTELIGENȚA COGNITIVĂ, INTELIGENȚA EMOȚIONALĂ ȘI INTELIGENȚA ARTIFICIALĂ ÎN LIMBILE ENGLEZĂ ȘI ROMÂNĂ

3.1 Varietatea procedeelor de formare studiate în terminologie

Cercetările contemporane în cadrul terminologiei centrate pe subiectul formării termenilor se orientează, în mare parte, după lucrările semnate de J.C. Sager, M.T. Cabré ș.a., variantele referitoare la desemnarea și interpretarea, compilarea și sinteza termenilor în ambele limbi venind cu elemente de noutate, pe care le prezentăm în continuare.

Formarea termenilor, în opinia lui J.C. Sager, urmează procedee care includ folosirea resurselor existente în limbă, modificarea resurselor existente în limbă și crearea termenilor noi. Folosirea resurselor existente impune procese de similitudine conceptuală, adică metafora. Modificarea resurselor existente cuprinde procesele de derivare, compunere, conversiune și abreviere, iar crearea termenilor noi prevede împrumuturi [78].

În acest context, M.T. Cabré vine cu o clasificare de metode/procedee formale, funcționale și semantice de formare a termenilor. Cele formale includ derivarea, compunerea și abrevierea; cele funcționale: conversiunea și lexicalizarea; iar cele semantice constau într-o extensiune a sensului, intensiune și schimbare a formei conceptuale de bază/a sensului. Vorbind despre crearea termenilor noi, M.T. Cabré distinge împrumutul direct și calcul lingvistic prin traducere [52].

G. Rondeau propune ideea de împrumut intern (între discipline) și extern (între limbi), care s-ar referi la sumarea metaforei conceptuale și a împrumuturilor din alte limbi. J. Humbley introduce termeni precum neologie secundară sau redenominare și denominare în cazul metaforei conceptuale.

A.V. Superanskaia, N.V. Vasilieva și N.V. Podolskaia continuă cercetările în acest context și vin cu ideea de terminologizare, reterminologizare, care explică aceste procedee ca o conversiune semantică a unităților: terminologizare și o conversiune terminologică: transterminologizare. Acestea prezintă două procedee de formare a termenilor la modul general: conversiunea și derivarea (modificarea formală a resurselor) [74]. Sunt autori care operează cu termeni ca terminologizare (J.C. Sager), reterminologizare și determinologizare (J. Halskov, A. Bidu-Vrănceanu) [2]. Noțiunea de reterminologizare reprezintă migrarea termenilor dintr-un domeniu în altul, iar M.-M. Rizea și I. Druță prezintă acest procedeu ca polisemie intradomenială, polisemie interdomenială și polisemie extradomenială [11].

În cazul metaforei conceptuale/terminologice/științifice se continuă cu ideea de modificare semantică – terminologizare, studiată de M.V. Kosova și A. B. Mihailovici, care operează cu termenul metasemie. Metasemia include metafora și metonimia terminologică. În acest sens, susținem încadrarea procedeului la reterminologizare.

Locul metaforei în cadrul acestui proces de migrare a termenilor se află la intersecția dintre terminologizare și reterminologizare, incluse în clasificarea tipurilor de modificări semantice în terminologizare la M.T. Cabré (restricția și extensiunea semantică) și în reterminologizare, intradomenială și transdomenială [15].

Astfel, metafora se regăsește în procesul de metasemie, împreună cu metonimia, în terminologizare și este inclusă în reterminologizarea transdomenială în situația când trece din lexicul comun în cel specializat prin terminologizare și dintr-un domeniu în altul prin reterminologizare.

În cercetarea noastră, am analizat formarea termenilor urmând obiectivele investigației, referindu-ne la procedeele formale de derivare, compunere, conversiune și abreviere, procedeele semantice de terminologizare, reterminologizare și determinologizare și crearea termenilor noi prin împrumut direct din alte limbi sau prin calc lingvistic.

În consecință, considerăm că există un proces continuu de migrare între limbajul comun și limbajele specializate sau între limbajele specializate, care poate avea un reflux repetat spre limbajul comun, dată fiind evoluția limbii și a realităților socioculturale. Ne referim, așadar, la o confirmare a viziunilor moderne asupra terminologiei și a termenului, în special, acceptând statutul de terminologie dinamică, în care este posibilă chiar polisemia, dacă aplicăm o abordare globală, integratoare.

3.2 Analiza funcțională a terminologiei din domeniul inteligențelor

În acest studiu analitic prezentăm domeniile de referință ale cercetării conform evoluției teoriei terminologiei din domeniul inteligențelor. În perspectiva funcțională și istorică a evoluției inteligenței înregistrăm diverse viziuni cu privire la dezvoltarea funcțiilor cognitive și a inteligențelor la nivel social, psihologic, biologic ș.a., care au rezultat într-un glosar de referință pentru selectarea termenilor în domeniile de specialitate din triadă. În consecință, în urma studierii evoluției diacronice a teoriilor din domeniul inteligențelor, demersul nostru analitic include următoarea ordine de structurare pe domenii: *inteligența cognitivă*, *inteligența emoțională* și *inteligența artificială*. Procedeele de formare a termenilor și analiza propriu-zisă a funcționării acestora în limbajele de referință respectă același algoritm.

Pornim de la definiții **ale unităților terminologice în limba engleză**, extrase din sursele corpusului terminologic și din dicționarele Oxford [175], Collins, Meriam-Webster, Cambridge și **corespondentele acestora în limba română**, extrase din DEX [173].

3.2.1 Inteligența cognitivă

Începem printr-o analiză semică a unor termeni reprezentativi pentru fiecare procedeu de formare a termenilor. Tradițional, este vorba despre următoarele procedee: *derivarea*, *compunerea*, *abrevierea*, *conversiunea*, *terminologizarea*, *reterminologizarea* (*metaforă* și *metonimie*), *determinologizarea*, *împrumutul și calcul lingvistic* etc. Unele procedee s-ar putea să nu se integreze în analiza aplicată domeniilor specializate încadrate în prezenta cercetare. În plus, este bine știut că, în funcționarea lor, termenilor li se aplică mai multe procedee consecutive de formare, adică, putem vorbi despre o varietate a strategiilor de formare.

În domeniul inteligenței cognitive am compilat un corpus terminologic din *50 de fișe terminologice în limba engleză*, rezultate din *117 fișe documentare* monolingve, pentru că, bazându-ne pe texte specializate, atât din corpusul comparat, cât și din cel paralel, ne-am propus să realizăm un volum de surse care ar asigura fiabiltatea necesară în vederea validării termenilor din domeniul inteligențelor, precum și confirmarea statutului de termen în baza analizei fișelor documentare extrase din inventarul textual inițial. Ca urmare a operării cu materialul din corpusul nostru, am extras următorii termeni din domeniul inteligenței cognitive:
ability – capacitate, adaptation – adaptare, association – relație, attention – atenție, behavior – comportament, belief – convingere, brain – creier, cognition – cunoaștere, cognitive intelligence – inteligență cognitivă, cognitive process – proces cognitiv, cognitive psychology – psihologie cognitivă, comprehension – înțelegere, concept – concept, creativity – creativitate, decision making – luarea deciziilor, decode – a decodifica, discrimination – discriminare, encode – a codifica, evaluation – evaluare, evolution – evoluție, expression – expresie, framework – cadru, imagination – imaginație, implicature – implicit, induction – inducție, inference – inferență, integration – integrare, intention – intenție, interpretation – interpretare, judgment – rațiune, learning – învățare, mapping – atribuire, memory – memorie, neural network – rețea neuronală, neuron – neuron, neurotransmitter – neurotransmițător, paradigm – paradigmă, pattern – model, perception – percepție, performance – performanță, problem solving – rezolvarea problemelor, processing – procesare, production – producție, projection – proiecție, representation – reprezentare, signal – semnal, stimulus – stimul, symbol – simbol, thought – gândire, update – reînnoire.

Validarea fișelor documentare monolingve și extinderea structurii și informațiilor respective spre fișele terminologice bilingve (cu echivalentul în limba română) au fost asigurate printr-un diferit grad de corespondență atât a definițiilor și cuvintelor-cheie, a sinonimelor (dacă este cazul) și a contextelor, cât și a aspectului formal al unităților terminologice în ambele limbi (engleză și română), dar și a frecvenței funcționării unităților respective în sursele alese conform criteriilor de constituire a corpusului terminologic (comparat și paralel), menționate în capitolul 2.

Derivarea

Prin acest procedeu de construcție formală a unităților terminologice subînțelegem derivarea zero, prefixarea, sufixarea și parasinteza. Termenii din domeniul inteligenței cognitive, compilați în corpusul pe care l-am elaborat, având în prim-plan limba engleză, se prezintă astfel:

derivare zero: *belief – convingere, brain – creier*, *concept – concept, pattern – model, symbol – simbol*;

prefixare: *decode – a decodifica/decoda, encode – a codifica, update – reînnoire;*

sufixare: *ability – capacitate, adaptation – adaptare, association – relație, attention – atenție, behavior – comportament, cognition – cunoaștere, comprehension – înțelegere, creativity – creativitate, evolution – evoluție, expression – expresie, imagination – imaginație, implicature – implicit, inference – inferență, integration – integrare, intention – intenție, interpretation – interpretare, judgment – rațiune, learning – învățare, mapping – atribuire, memory – memorie, neuron – neuron, perception – percepție, performance – performanță, processing – procesare, production – producție, projection – proiecție, signal – semnal, stimulus – stimul, thought – gândire*;

parasinteză: *discrimination – discriminare, evaluation – evaluare, induction – inducție, representation – reprezentare.*

Parasinteza se observă în termenul *representation*, cu prefixul *re-* și sufixul *-ation*. Provine din engleza medievală cu sensul de *imagine* sau *asemănare*, din franceza veche *representation* și latinescul *repraesentatio(n-)*, de la *repraesentare* (a aduce în față, a expune). Echivalentul în română este *reprezentare*, în urma unei adaptări a formei pentru o echivalență totală, ceea ce este valabil și prin coincidența definițiilor și în urma unei analize componențiale:

- (in some theories of perception) a **mental** state or concept regarded as corresponding to a **thing perceived**; [(în unele teorii despre percepție) o stare mentală sau un concept considerat că corespunde cu ceva perceput];
- imagine senzorială a obiectelor și fenomenelor realității, evocată **mintal**, în absența acestora, pe baza **percepțiilor** anterioare;

unde se face referire la un fenomen mental/o imagine ulterior percepției obiectelor care participă la conceptualizare, iar apartenența la domeniul cognitiv mai este confirmată prin contexte:

- în limba engleză:

*In contrast to general **learning theories**, the **core knowledge** approach accepts that some domain-specific **representations** and/or specialized **learning mechanisms** are present from birth* [168];

- și în limba română:

*Pentru asigurarea unei **funcționări** la parametri optimi, organizațiile își alcătuiesc **reprezentări** despre propria lor **stare de cunoaștere*** [122].

Mai este vorba despre noțiuni precum cunoaștere, învățare, mecanisme, funcționare, teoretizare ș.a., care relevă gradul de importanță a acestei operațiuni/noțiuni în completarea sistemului logic de organizare a cunoașterii și în reiterarea caracterului integrator în domeniul inteligenței cognitive.

Compunerea

Este un procedeu de formare a termenilor care relevă o intensiune mai mare (sau o detaliere terminologică mai exactă) și o abordare top-down (descendentă) de creare a unităților terminologice, bazat pe organizarea unui sistem conceptual. În studiul nostru se încadrează atât termenii compuși din mai multe componente (în cadrul aceluiași cuvânt), cât și termenii complecși (formați din mai multe cuvinte separate) bimembri, dar ei sunt într-un număr redus comparativ cu termenii simpli:

- termenii compuși:

framework – cadru, neurotransmitter – neurotransmițător;

- și termenii complecși:

cognitive intelligence – inteligență cognitivă, cognitive process – proces cognitiv, cognitive psychology – psihologie cognitivă, decision making – luarea deciziilor, neural network – rețea neuronală, problem solving – rezolvarea problemelor,

care au o atare stabilitate și funcționare în domeniul inteligenței cognitive.

Framework este un termen compus, format din rădăcinile *frame* și *work*, fiind în anumite cazuri redus doar la *frame*, păstrând totuși conținutul integral al termenului compus. În acest sens, echivalentul în română *cadru* se pliază pe ambele forme în limba engleză. Aplicăm analiza semică pentru a descompune componențial termenii la care ne-am referit mai sus.

Astfel, coincidența de sens în engleză și română rezultă din următoarele definiții:

- a **basic structure** underlying a system, **concept**, or text (o structură de bază a unui sistem, concept sau text);

- fig. **Limitele** unei probleme, ale unui **subiect**, ale unei acțiuni etc.; *p. ext.* cuprinsul dintre aceste limite.

Anume aici funcționează același motiv și aceeași imagine/metaforă a *unei forme pentru un conținut*, cu o perspectivă abstractă, așa cum se observă în contextele termenului în ambele limbi:

- în limba engleză:

*Thus, in accordance with a **hypothetical framework** proposed by van Elk and Aleman (2017) we suggest that the neural processes underlying formation and maintenance of **beliefs** in an increasingly complex social environment demanded augmented **processing** resources in the brain* [165];

- și în limba română:

*Astfel, **cadrul** problematicii devine unul propice în ascensiunea nu doar a **aspectelor**, ci și a **reperelor**, alternându-le la capitolul intercomunicărilor, interdependențelor și interacțiunilor pe toate palierele vieții sociale, susținute de oportunitățile societății bazate pe **cunoaștere*** [130],

care operează cu categorii cognitive: *ipoteze, convingeri, aspecte, repere, procesare, cunoaștere* ș.a., ceea ce validează termenul ca parte a terminologiei inteligenței cognitive.

O altă unitate, **decision making**, care este un termen complex bimembru, conectează două substantive, *decision* și *making*, cu echivalentul în limba română *luarea deciziilor*, exprimând o echivalență totală. Să comparăm componențial gradul de coincidență a definițiilor:

- the **action** or **process** of **making** important **decisions** (acțiunea sau procesul de luare a deciziilor importante);
- un **proces** prin care managerii răspund la șanse și amenințări, analizând opțiunile și **luând decizii** cu privire la obiectivele și direcțiile de **acțiune**.

Observăm că este vorba despre un întreg *proces având drept efect acțiunea*, *trecerea de la cognitiv la planul material/fizic*. Unitatea terminologică relevă o calitate a gândirii și se încadrează în domeniul inteligențelor, ceea ce poate fi observat și în contextele de mai jos:

- în limba engleză:

*As **belief formation** seems to reflect to the individual subject the meaning of his/her past and future **interactions** with the environment, beliefs are closely linked to guidance of **spontaneous and contextualized behavior** as well as **decision making*** [158];

- și în limba română:

În primul rând, studiile evidenţiază în cazul utilizatorilor intensivi de Internet existenţa unor modificări puternice ale fibrelor nervoase care compun materia albă din cortexul orbito-frontal

care sunt responsabile de conectarea unor părţi vitale a creierului implicate în ***emoţii, luarea deciziilor şi autocontrol*** [143].

Are loc trecerea de la cognitiv la interactiv, precum se observă în câmpul noțional al termenului în contextele de mai sus: *convingeri, emoții, autocontrol, comportament spontan și contextualizat, interacțiune* ș.a. Astfel, termenul este validat pentru a aparține terminologiei din domeniul inteligenței cognitive.

Conversiunea

Un exemplu de termen având ca procedeu de formare conversiunea este **update**. În domeniul cognitiv/filosofie, termenul este utilizat ca un substantiv, astfel, termenul-lexem verb *update* este transformat prin conversiune în substantiv, cu echivalentul *reînnoire*. Componențial, există o coincidență de sens și este un neonim în domeniul de referință:

verb: make (something) more **modern** or **up to date** [a face (ceva) să fie mai modern sau actualizat];

verb: a **restabili**, a relua, a **reîncepe**;

substantiv: an act of updating something or someone or an updated **version** of something (acțiunea de a actualiza ceva sau pe cineva sau o versiune actualizată a ceva);

substantiv: 1. **preschimbare**. **2.** v. împrospătare. **3.** v. repetare.

Este un proces care transmite, și în cazul verbelor, și al substantivelor ceva *nou, schimbat, cu modificări*. Astfel, putem să observăm că a avut loc o adaptare reușită de conținut pentru o echivalență practic completă. Iar varianta de referință este elaborată și specializată, cu o *deschidere spre reinterpretări* în domeniul inteligenței cognitive.

Terminologizarea

Procedura de terminologizare presupune crearea termenilor folosind unitățile preluate din limbajul comun. În acest sens, limbajul comun conține cele mai frecvente și mai utilizate lexeme din toate limbajele specializate, ele existând ca atare înainte de formarea și structurarea domeniilor respective. Totuși, în cadrul domeniului specializat, termenilor le este caracteristică o intensiune semantică corespunzătoare. În domeniul inteligenței cognitive, unul relativ tânăr, observăm termeni care au preluat o definiție din limbajul general, deși, nu rareori, este dificil de delimitat consecutivitatea proceselor de terminologizare, determinologizare și fenomenul unei alunecări spre un nou proces de terminologizare:

ability – abilitate, attention – atenție, behavior – comportament, belief – convingere, imagination – imaginație, intention – intenție, learning – învățare, symbol – simbol, thought – gândire.

În continuare, analizăm termenii preluați din limbajul comun, creați prin procedeul de terminologizare:

- **ability – capacitate**

din limbajul comun:

- possession of the means or **skill to do something** (posedarea mijloacelor sau abilităților de a face ceva);
- **calitate** a celui care este **capabil** să înțeleagă sau **să facă ceva**;

din limbajul specializat:

- **talent, skill, or proficiency in a particular area** (talent, abilitate sau performanță într-un anumit domeniu);
- **îndemânare, abilitate, aptitudine, forță** de a face ceva într-un **anumit domeniu**.

Putem conchide că specializarea s-a produs prin actualizarea semantică cu referire la latura practică: *a face ceva într-un domeniu anumit*. Echivalentul în română rezultă dintr-o adaptare de conținut, dar exprimă o echivalență totală conform cuvintelor-cheie: *îndemânare/performanță* sau abilitate la superlativ (contează intensitatea) *într-un anumit domeniu*.

- **attention – atenție**

din limbajul comun:

- **notice** taken **of someone or something**; the regarding of someone or something as interesting or **important** (observarea a ceva sau a cineva, considerarea cuiva sau a ceva ca fiind important sau interesant);
- **interes**, grijă, preocupare **specială a cuiva pentru ceva**;

din limbajul specializat:

- the **mental faculty** of **considering** or taking notice of someone or something (facultatea mentală în care consideri sau observi ceva sau pe cineva);
- **proces psihic** complex care contribuie la perceperea distinctă numai a anumitor impresii din mai multe impresii simultane, prin **orientarea și concentrarea** conștiinței într-o anumită direcție.

Terminologizarea aici are loc prin accentul pus pe ideea de *proces psihic, orientare și concentrare pe ceva/cineva*. În limba română, echivalentul este format prin adaptarea formei și în fond prin noțiunile de *concentrare și orientare, interes pentru ceva/cineva*.

- **behavior – comportament**

din limbajul comun:

- the **way** in which one **acts** or conducts oneself, especially **towards others** (felul în care cineva procedează sau se poartă, în special în raport cu ceilalți);
- **modalitate** de a **acționa** în anumite împrejurări sau situații; **conduită, purtare,** comportare;

din limbajul specializat:

- the **way** in which an **animal or person** behaves in response to a **particular situation or stimulus** (felul în care un animal sau o persoană se poartă ca răspuns unei situații sau unui stimul);
- ansamblul **manifestărilor** obiective ale **animalelor** și ale **oamenilor** prin care se exteriorizează **viața psihică**.

Terminologizarea în acest caz are loc prin încadrarea în domeniul de specialitate respectiv a lexemului analizat datorită unor noțiuni ca: *manifestare, stimul, viață psihică* și se menționează categoriile la care se face referire: animal și om. Deși se produce crearea unei echivalențe totale în urma adaptării conținutului, căci se operează cu același concept și termenul înregistrează o largă frecvență/este preferat, totuși perspectiva comportamentului ca *reacție la un stimul* lipsește în limba română.

- **belief – convingere**

din limbajul comun:

- an **acceptance that something exists** or is true, especially one without proof (acceptarea faptului că există ceva sau este adevărat, în special fără a avea dovezi);
- a-și da seama, a **recunoaște că ceva este** într-un anumit fel, a se încredința de ceva;

din limbajul specializat:

- **trust, faith, or confidence** in (someone **or something**) (încredere, credință în ceva sau cineva);
- **părere fermă** asupra **unui lucru**.

Terminologizarea conlucrează în acest caz cu intensitatea, însoțită de noțiuni ca *siguranța, credința, fermitatea asupra unui lucru*. Echivalentul în română, *convingere*, s-a format prin adaptarea conținutului, dar are o echivalență totală având în vedere cuvinte-cheie precum: *confidence – părere fermă* și *asupra unui lucru – in something*. În consecință, termenul în limba engleză, împreună cu echivalentul lui în limba română, este validat pentru terminologia din domeniul inteligenței cognitive.

- **imagination – imaginație**

din limbajul comun:

- the ability of the mind to be **creative** or resourceful (abilitatea minții de a fi creativă sau o resursă);
- închipuire, **fantezie**;

din limbajul specializat:

- the **faculty** or action of **forming new ideas**, or **images** or concepts of external objects not present to the senses (facultatea sau acțiunea prin care se formează noi idei, imagini sau concepte despre obiecte exterioare, care nu sunt prezente simțurilor);
- **capacitate omenească** de a **crea noi reprezentări** sau **idei** pe baza percepțiilor, reprezentărilor sau ideilor acumulate anterior.

Menționăm că terminologizarea produce o reprezentare clară, explicită, bine încadrată a acestui termen datorită noțiunilor de *facultate/capacitate omenească* și *noutate*. Echivalența totală este asigurată de adaptarea formei termenului-vedetă și în fond prin noțiuni ca: *crearea reprezentărilor și ideilor*.

- **intention – intenție**

din limbajul comun:

- a thing intended; an **aim** or **plan** (un lucru intenționat, un scop sau un plan);
- dorință, **gând de a face, de a întreprinde ceva**; proiect, **plan**;

din limbajul specializat:

- **conceptions** formed by **directing** the **mind** towards an object (concepțiile formate prin direcționarea minții spre obiect);
- **pornire interioară conștientă**, însoțită de un **efort volitiv** (de a înfăptui ceva).

În seria de termeni și unități terminologice precizate observăm că *concepția/partea mentală* sau *pornirea interioară conştientă* definește specializarea sau terminologizarea. Echivalentul în limba română este adaptat formal, iar partea mentală este complementată în fond prin noțiuni precum *direcția* și *efortul/voința*.

- **learning – învățare**

din limbajul comun:

- **the acquisition of knowledge** or skills through **study, experience, or being taught** (obținerea cunoștințelor sau abilităților prin studiu sau experiență);
- **a însuși** prin **eforturi susținute**;

din limbajul specializat:

- **knowledge acquired** through **study, experience, or being taught** (cunoștințe dobândite prin studiu, experiență sau predare);

- **a dobândi cunoștințe** prin studiu, a ajunge prin **muncă sistematică** să cunoști o meserie, o artă, o limbă etc.; a studia.

Terminologizarea este centrată pe rezultat, pe nominalizare, și nu pe proces; în plus, se pune accent și pe *efortul sistematic*. Echivalentul preferat în română este o adaptare la nivel de conținut și se deosebește prin noțiuni precum*: cunoștințe dobândite prin muncă/efort sistematic*; observăm, de asemenea, prezența unui sinonim: *studiu*.

- **symbol – simbol**

din limbajul comun:

- a **mark** or character used as a **conventional representation** of an object, **function**, or **process**, e.g. the letter or letters standing for a chemical element or a character in musical notation (un semn sau un caracter folosit ca reprezentare convențională a unui obiect, a unei funcții sau a unui proces, de ex., litera sau literele unui element chimic ori un caracter al notelor muzicale);
- **semn convențional** sau grup de semne convenționale folosit în știință și tehnică, care **reprezintă** sume, cantități, **operații, fenomene**, formule;

din limbajul specializat:

- a **thing** that **represents** or stands for something else, especially a **material object** representing something **abstract** (un lucru care reprezintă sau semnifică altceva, în special, un obiect material care exprimă ceva abstract);
- semn, **obiect**, imagine etc. care **reprezintă** indirect (în mod convențional sau în virtutea unei **corespondențe analogice**) un obiect, o ființă, **o noțiune, o idee**, o însușire, un sentiment etc.

În exemplele de mai sus, procesul de terminologizare țintește *legătura dintre obiecte/materiale și corespondența cu abstractul*. Echivalentul în limba română este confirmat atât formal, printr-un împrumut-transcriere, cât și ca *entitate abstractă aplicată unui obiect material/unei imagini/unui semn*.

- **thought – gândire**

din limbajul comun:

- an idea or opinion produced by **thinking**, or occurring **suddenly** in the mind (o idee sau o opinie produsă prin gândire sau care se produce imediat în minte);
- **conștiință**, cuget, spirit, suflet, (livr.) for interior, (înv.) cunoștință, **știință**, (grecism înv.) sinidisis;

din limbajul specializat:

- the action or **process** of **thinking** (acțiunea sau procesul de gândire);

- **facultate superioară a creierului** omenesc, care reflectă în mod generalizat realitatea obiectivă prin noțiuni, **judecăți**, teorii.

În exemplele imediat precedente, terminologizarea se produce prin acoperirea noțiunilor de *judecată, proces, facultate superioară a creierului*, ceea ce include termenul în același sistem conceptual. Echivalentul în română exprimă în totalitate funcționarea termenului-vedetă în urma unei adaptări a conținutului.

Reterminologizarea

Într-un context interdisciplinar, în care se încadrează prezenta lucrare, au loc constant procese semantice semnificative, referindu-ne în acest caz la procesul de reterminologizare. Vizând preponderent reterminologizarea transdomenială/transdisciplinară, am ținut cont în analiza noastră de perpectivele proceselor de metasemie (metaforă și metonimie).

Prin definiție, reterminologizarea include elementul *transdisciplinar*, în care putem încadra polisemii interdomeniale și care permite *metaforizarea*. Locul *metonimiei* în acest context poate genera o reterminologizare transdomenială – între domenii conexe sau similare.

În corpusul faptic elaborat de noi, am identificat unități terminologice care au fost supuse procesului de modificare semantică și de migrare terminologică spre domeniul inteligenței cognitive:

adaptation – adaptare; decode – a decodifica; encode – a codifica; expression – expresie; mapping – atribuire; pattern – model; performance – performanță; production – producție; projection – proiecție; signal – semnal; update – reînnoire.

La nivel de raportare și comparație, includem direcțiile în reterminologizare spre domeniul în care sunt acceptate noile unități terminologice (domeniul receptor), în cazul nostru – terminologia din domeniul inteligenței cognitive. Termenii sunt validați și fac parte din corpusul terminologic compilat *(Anexa 4)*:

Inteligența cognitivă ← inteligența artificială (6):

decode – a decodifica; encode – a codifica; mapping – atribuire; pattern – model; projection – proiecție; update – reînnoire.

Inteligența cognitivă ← inteligența emoțională (2):

adaptation – adaptare; expression – expresie.

Inteligența cognitivă ← alte domenii (3):

performance – performanță; *production – producție; signal – semnal*.

Prin urmare, având în vedere raportul numeric al termenilor care migrează spre domeniul inteligenței cognitive de 6:2:3, dezvoltarea tehnologică are impact asupra terminologiei domeniului inteligenței cognitive.

Dintre acestea, identificăm:

metafore: *decode – a decodifica; mapping – atribuire; pattern – model; performance – performanță; production – producție; projection – proiecție; signal – semnal; encode – a codifica; update – reînnoire;*

metonimii: *adaptation – adaptare; expression – expresie.*

În acest caz, metonimiile sunt condiționate de legătura dintre domeniul inteligenței cognitive și domeniul inteligenței emoționale, care sunt conexe și complementare.

Ilustrăm afirmația prin câteva exemple de metafore și metonimii din domeniul inteligenței cognitive, având în vedere că este un domeniu interesant care, de obicei, constituie sursa pentru conceptualizare și, de cele mai multe ori, funcționează ca un domeniu de origine din punct de vedere terminologic.

Metafora terminologică

Deși există mai multe variații terminologice în denumirea procesului care se produce în cadrul metaforei terminologice, se impune să distingem metafora științifică, metafora conceptuală/ontologică și metafora terminologică. Având în vedere direcția migrației termenilor spre domeniul inteligenței umane (inteligența cognitivă), utilizăm varianta *metaforă terminologică*, subliniind condiția de variație a funcționării acesteia dacă domeniul receptor este unul tehnologizat (cum este cazul domeniului inteligenței artificiale). Astfel, se întâmplă deseori un reflux terminologic dinspre un domeniu emergent spre unul originar/general.

De exemplu, metafora terminologică **mapping** a prins contur în cadrul inteligenței artificiale, având un traseu în mai multe domenii tehnologice. Ulterior, conceptul a cunoscut o resemantizare/denominare a unui proces în inteligența cognitivă. Astfel, *mapping* este definit ca:

- an **operation** that **associates** each element of a **given** set (the domain) with one or more elements of a second set (the range) (o operație ce asociază fiecare element dintr-un domeniu cu unul sau mai multe elemente dintr-un alt set);
- the **activity** of **discovering** where in the brain **particular** tasks are performed

(o activitate de descoperire a locului de operare a diverse sarcini în creier).

Definițiile citate demonstrează că la nivel structural termenul se trage din domeniul inteligenței umane, dar este fixat mai întâi în științele exacte și în tehnologii. Domeniul-sursă în care a fost fixat termenul *mapping* este mai aproape de inteligența artificială. Este mai degrabă o asociere sau o legătură care poate exista atât în mediul natural, artificial, cât și în cel uman. Termenul este în relație cu legile matematice și calculele spațiale. În acest context, metafora constă într-o *activitate despre spațiu/spațială/locală*.

În limba română există echivalentul *atribuire*, cu definiția:

1. a acorda, a conferi. 2. **a repartiza.** 3. **a pune pe seama** cuiva.

Se produce o echivalență completă, având în vedere semul principal integrator de *repartizare* în urma unei adaptări reușite a conținutului.

Contextul acestuia confirmă latura cognitivă a termenului analizat:

- în limba engleză:

*In their **task**, individuals made a simple **judgment** with regard to a number's **value**, with one **category** being **mapped** into a Go response and the other to a No-Go response, each of which were equiprobable* [149]*;*

- și în limba română:

*În schimb, o revenire la **criterii** în **logica atribuirilor periodizărilor** fie culturale, fie civilizaționale, se minimalizează susceptibilitatea derapărilor și sporește responsabilitatea reprezentanților din toate **domeniile*** [130],

unde noțiunile precum *rațiune, valoare, categorie, sarcină, criterii, logică, domenii, periodizare* ș.a. se înscriu în șirul unităților din domeniul inteligenței cognitive.

Un alt termen aparent necaracteristic domeniului inteligenței cognitive este **encode**. Echivalentul în limba română este *a codifica*. Este vorba despre o adaptare a conținutului cu o echivalență completă, având în vedere semele comune din definițiile termenilor:

- **convert** into a coded **form** (a converti într-o anumită formă);
- **a reuni legi** disparate, norme juridice **într-un cod**,

ceea ce *întrunește legi/instrucțiuni/informații în mod formal*.

Având în vedere domeniul inteligenței artificiale din care termenul își trage originea în engleză, reterminologizarea prin metaforă se produce la următorul nivel:

- **convert** (information or an **instruction**) **into a particular form** (a converti informații sau instrucțiuni într-o anumită formă);
- **convert** into a coded **form** (a converti într-o anumită formă),

unde se face apel la faptul că *orice conținut poate fi codificat în orice formă*.

Contextul în care se regăsește este:

- în limba engleză:

*Now, that **sensory** **encoding** differs from **reality filtering** which are partially independent **processes** involving different **neural structures*** [165];

- și în limba română:

*Pentru fiecare epocă îi sunt caracteristice un anumit **sistem al cunoașterii,** mai mult sau mai puțin omogen și **coerent**, susținut de practici specifice urmând **teme, reprezentări și modele***

*dominante care **codifică** și privilegiază **criterii de certitudine**, validate pentru o anumită ierarhie a genurilor și **formelor de cunoaștere** relativ distincte, **atitudini și valori** care mențin **sistemul cunoașterii*** [122].

Vorbim astfel despre noțiuni din domeniul cognitiv/al inteligenței cognitive precum: *senzorial, realitate, proces, structuri neuronale, sistem al cunoașterii, coerență, teme, reprezentări, modele, criterii de certitudine, forme de cunoaştere, atitudini, valori* ș.a., ceea ce îl face să fie un termen absorbit practic complet în domeniul inteligenței cognitive.

Metonimia

Un proces de resemantizare, care, în cazul corpusului nostru și al domeniilor inteligenței cognitive și inteligenței emoționale, aparține aceleiași surse – inteligența umană; prin urmare, în linii generale, relația care poate apărea este de tipul *cauză – efect* sau *abstract pentru concret*, având în vedere că metonimiile deplasează semnificația unui termen ca atribut al acestuia, adăugând sau făcând omitere de seme pentru a releva o implicație, o contiguitate, ce completează sau restrânge sensul unui termen originar de tip *acțiune – consecință, conținut – conținător, specific – general, semn – obiect semnificat* ș.a., care, de obicei, se produce în cadrul aceluiași domeniu sau în domenii foarte apropiate.

Putem constata că termenul **expression** aparținea inițial cadrului inteligenței umane, iar apoi a fost preluat de științele exacte și de informatică. Sensul termenului în domeniul inteligenței cognitive este:

- the **action** of **making known** one's thoughts or **feelings** (o acțiune care dezvăluie gândurile sau sentimentele cuiva).

În domeniul inteligenței emoționale înregistrăm:

- a **look** on someone's face that **conveys** a particular **emotion** (mimica feței cuiva care transmite o anumită emoție).

În cazul de față, metonimia constă în *abstract pentru concret* sau *funcție pentru obiect*, având în fond direcția: FAȚĂ → GÂNDURI sau FAȚĂ → TRANSMITE. Echivalentul în română este *expresie*; definiția în limba română permite să afirmăm că se păstrează același efect metonimic.

Contextul în care se regăsește termenul *expression* corespunde domeniului inteligenței cognitive:

- în limba engleză:

*In **languages** such as English, its **expression** is fairly **covert** and is **dependent** on subtle **syntactic patterns*** [168];

- și în limba română:

*Aceasta îi ajută să **înţeleagă** rapid şi just ceea ce oamenii îşi spun unul altuia (**expresia verbală**) în **contextul** unei anumite **situaţii**, **relaţii** reciproce concrete* [136].

În contextele citate regăsim noțiunile referitoare la *expresie*: *limbă, implicit, dependent, model sintactic, a înțelege, verbal, context, situație, relație* ș.a., ceea ce se referă la *ideea de verbalizare* sau *acțiunea de a face cunoscute gândurile și sentimentele* și, prin urmare, se confirmă sensul termenului ***expression*** în cadrul terminologiei domeniului inteligenței cognitive.

Termenul **adaptation** este format, de asemenea, prin procesul de metonimizare, având în vedere parcursul lui dinspre inteligența emoțională:

- the process of change by which an organism or species **becomes better suited** to **its environment** (procesul prin care un organism sau o specie se ajustează la mediul său);
- **become adjusted** to **new conditions** (a se ajusta la noi condiții).

Definițiile citate denotă o generalizare pentru domeniul inteligenței cognitive, deoarece în cazul inteligenței emoționale este vorba despre adaptarea la mediu (social/comunitate), iar în cazul termenului reterminologizat spre domeniul inteligenței cognitive se face referire la condiții noi, care pot fi de orice natură, nu doar socială sau de mediu. Astfel, metonimia se produce pe direcția SPECIFIC → GENERAL în inteligența cognitivă, iar în limba română echivalentul termenului este *adaptare*.

Contextul în care se regăsește este:

- în limba engleză:

*This is because most **cognitive tasks** incorporate different **stimuli** to trigger a specific **cognitive process**, and thus the RT is not merely the outcome of a single cognitive process but a complex combination of various processes, such as **attention** or **adaptation*** [172];

- în limba română:

*Acestea sunt completate cu **funcții** de ordin transformativ, de creare a noului pe **plan mental**; proiectiv, de vizare a viitorului; compensatoriu, de satisfacere pe plan fantastic a dorințelor și aspirațiilor; substitutiv, de înlocuire a scopurilor ilicite cu **scopuri posibile** în **plan imaginar**; **autoreglator**, de dirijare și **adaptare** a **comportamentului uman*** [133].

Acest termen conlucrează în limba română cu noțiuni precum: *cognitiv, proces cognitiv, stimul, atenție, funcție, plan mental, scopuri, plan imaginar, autoreglare, comportament* ș.a., care validează apartenența termenului la domeniul inteligenței cognitive.

În domeniul inteligenței cognitive se atestă procesul de metaforizare, care pornește de la domeniul de origine al inteligenței artificiale, și procesul de metonimizare, rezultat din interferențele cu domeniul conex al inteligenței umane – inteligența emoțională.

Așadar, atât metafora, cât și metonimia generează procese active de reterminologizare a domeniilor prin denominarea/redenominarea unităților, astfel încât să corespundă criteriilor de acceptare a termenilor de către utilizatori și validarea lor în perspectivă științifică și comunicativă.

Prin urmare, putem constata că procedeele de formare a termenilor, precum *derivarea, compunerea, conversiunea, terminologizarea* și *reterminologizarea (metaforă și metonimie)* înregistrează un proces activ și contribuie vizibil la dezvoltarea și direcțiile de cercetare în domeniul inteligenței cognitive. De asemenea, putem observa efectele interdisciplinarității rezultate din conlucrarea terminologiei din domeniul inteligenței cognitive cu terminologiile din domeniul inteligenței emoționale și al celei artificiale, respectiv, putem confirma efectul de interdisciplinaritate valabil pentru domeniile din triada: inteligența cognitivă, inteligența emoțională și inteligența artificială, având în vedere relațiile conceptuale ale terminologiilor ce se constituie în această triadă.

3.2.2 Inteligența emoțională

Analiza corpusului din domeniul inteligenței emoționale relevă *24 de termeni-vedetă* (fișe terminologice), având limba engleză ca limbă de origine și echivalentul/echivalentele în limba română din *52 de fișe documentare monolingve* pentru ambele limbi: engleză și română. Ținem să menționăm că alegerea limbii engleze ca sursă este motivată de originea domeniului inteligenței emoționale și, respectiv, de spațiul de dezvoltare, funcționare și cercetare în cadrul acestui tip de inteligență.

Termenii identificați din domeniul inteligenței emoționale sunt:
adaptation – adaptare, affective – afectiv, anger – furie, disgust – dezgust, emotion – emoție, emotion regulation – gestionarea emoțiilor, emotional awareness – înțelegerea emoțiilor, emotional intelligence – inteligență emoțională, emotional process – proces emoțional, emotional reaction – reacție emoțională, empathy – empatie, expression – expresie, fear – frică, interpersonal – interpersonal, intrapersonal – intrapersonal, joy – bucurie, recognition – recunoaștere, sadness – tristețe, self-regulation – autoreglare, sensation – senzație, social cognition – competențe sociale, social relationships – relații sociale, state – stare, surprise – surpriză.

Validarea fișelor documentare este condiționată de frecvența apariției unităților în textele specializate și, de asemenea, de corespunderea cu echivalentele în limba română prin coincidență componențială – de definiții, sinonime, domeniu și cuvinte-cheie (detaliile privind constituirea corpusului terminologic sunt prezentate în capitolul 2).

Am realizat o analiză componențială a termenilor din domeniul de referință conform procedeelor tradiționale de formare a termenilor: *derivare, compunere, abreviere, conversiune, terminologizare, reterminologizare, determinologizare, împrumut lingvistic* ș.a. Și în acest caz am presupus că unele procedee nu sunt pertinente pentru formarea termenilor, având în vedere particularitățile domeniului și/sau nivelul lui de dezvoltare; sunt cazuri când termenii au trecut prin mai multe procedee/procese de formare consecutive și neaferente unul altuia.

Derivarea

Procedeul de derivare include derivarea zero, prefixarea, sufixarea și parasinteza:

derivare zero: *anger – furie, fear – frică, joy – bucurie, state – stare, surprise –surpriză;*

prefixare: *disgust – dezgust;*

sufixare: *adaptation – adaptare, affective – afectiv, emotion – emoție, empathy – empatie, expression – expresie, sadness – tristețe, sensation – senzație;*

parasinteză: *interpersonal – interpersonal, intrapersonal – intrapersonal, recognition – recunoaștere.*

Recurgem la analiza semică, ce poate fi revelatoare atât în legătură cu particularitățile lingvistice ale termenilor din domeniul de referință, împreună cu latura lor cognitivă, cât și în legătură cu dezvoltarea terminologiei din triada inteligențelor cognitivă, emoțională și artificială.

Un termen din domeniul inteligenței emoționale este **interpersonal**. Etimologia lui arată că provine de la lexemul *persone* în limba engleză medievală, unitate preluată din limba franceză veche, și din latinescul *persona* (masca actorului, personaj într-o piesă) și apoi a căpătat sensul de *ființă umană*. Este un adjectiv format prin parasinteză – cu prefixul *inter-* și sufixul *-al*. Echivalentul în limba română – *interpersonal* – este un împrumut prin transliterare și exprimă o echivalență totală, precum e ușor de observat din perspectiva componențială:

- **relating to relationships** or communication **between people** (în legătură cu relațiile sau comunicarea dintre oameni);
- **(**despre **relații) dintre persoane**,

ceea ce denotă aspecte ale *relațiilor dintre oameni/persoane*.

Contextul termenului (adjectiv) neologic împrumutat, de fapt, din engleză este următorul:

- în limba engleză:

*They develop a **belief** of **interpersonal trust** (de Visser & Krueger, 2013) the deepest of which is usually called **love*** [165];

- și în limba română:

Inteligenţa socială *este definită în contextul capacităţii relaţionare de Mosst R.A. şi Hunt T. (1927), Hunt (1928);* ***cunoştinţelor interpersonale*** *de Strang R. (1930);* ***înţelegerii stărilor*** *şi trăsăturilor altor* ***persoane*** *de Vernon P.E. (1933);* ***aptitudinii de a evalua corect sentimentele, dispoziţiile şi motivaţiile*** *altora de Wedeck J. (1947);* ***funcţionării sociale*** *eficiente de Keating D.K. (1978), Ford M.E., Tisak M.S. (1983); aptitudinii de a* ***decoda indicii nonverbali*** *de Barners M.L. şi Sternberg R.J. (1989)* [134].

Termenul funcționează alături de noțiunilor revelatoare precum: *convingere, încredere, iubire, inteligență socială, cunoștințe interpersonale, înțelegerea stărilor, persoane, motivație, funcționare socială, a decoda, indici nonverbali*; este vorba despre un *miniunivers* al termenului în cadrul terminologiei inteligenței emoționale, care validează apartenența la domeniul de referință.

Compunerea

Acest procedeu de creare a termenilor are un rol deosebit în cadrul terminologiei inteligenței emoționale, deoarece reprezintă o parte complementară pentru inteligența cognitivă, ambele făcând parte din inteligența umană. Astfel, termenii compuși sau complecși relevă o intensiune mai mare; iar, având în vedere raportul dintre termenii simpli și cei compuși/complecși, putem afirma că domeniul inteligenței emoționale, ca sistem, este mai restrâns și mai concret, deși în ultima perioadă domeniul/terminologia domeniului se popularizează tot mai frecvent.

Să urmărim câțiva termeni compuși și complecși:

compuși: *self-regulation – autoreglare;*

complecși: *emotion regulation – gestionarea emoțiilor, emotional awareness – înțelegerea emoțiilor, emotional intelligence – inteligență emoțională, emotional process – proces emoțional, emotional reaction – reacție emoțională, social cognition – competențe sociale, social relationships – relații sociale.*

Unitățile formate prin compunere reprezintă o treime din toți termenii identificați în cadrul surselor ce provin din domeniul inteligenței emoționale, ceea ce confirmă ponderea procedeului de referință în formarea termenilor din domeniul analizat.

Termenul compus **self-regulation** are drept echivalent în limba română *autoreglare*, este, de asemenea, un termen compus, format prin adaptarea conținutului, și anume prin calc lingvistic, care permite o echivalare completă, ceea ce se poate observa și la compararea funcționării echivalentelor din punct de vedere componențial:

- self-regulation is concerned with how you **control** and **manage yourself** and your emotions, inner resources, and abilities (modul în care îți controlezi sau gestionezi emoțiile, resursele interioare și abilitățile);
- **control** exercitat asupra **propriei persoane,**

care explică ideea unui *control asupra propriei persoane*. Astfel, prin alăturarea a două rădăcini: *self* + *regulation* se simulează și alinierea în cazul limbii române *auto* + *reglare*, unde ambele rădăcini se potrivesc componențial ideii de mai sus *control asupra propriei persoane.*

Contextul în care se regăsește termenul este congruent cu domeniul inteligenței emoționale și se încadrează în terminologia inteligenței emoționale:

- în limba engleză:

Thus, another line of ***research*** *introduced an alternative approach: promoting participant's* ***active involvement*** *in achieving a self-regulatory* ***goal*** [148];

Performance monitoring *is considered here a* ***fundamental aspect*** *of* **self-regulation** [167].

- și în limba română:

BTPIE *conține un anumit număr de scale pentru fiecare dintre cele cinci componente structurale ale* ***inteligenței emoționale****:* ***autoreglarea, conștiința de sine, motivația, empatia, abilitățile sociale*** [134];

Cu nivel mediu de autoreglare au fost identificați, de asemenea, 44%, în timp ce la nivel scăzut s-au plasat 12% [125].

Termenul funcționează în paralel cu noțiunile *cercetare, implicare, scopuri, monitorizare, performanță, fundamental, BTPIE, inteligență emoțională, conștiința de sine, motivație, empatie, abilități sociale* ș.a., pe care le putem considera elemente ale câmpului semantic și ale minisistemului conceptual pe lângă care se validează încadrarea termenului *self-regulation* în terminologia domeniului inteligenței emoționale.

Emotional awareness – unul dintre termenii complecși ai domeniului inteligenței emoționale – are echivalentul în română *înțelegerea emoțiilor*. Constatăm o adaptare de conținut, în urma căreia s-a stabilit un echivalent interlingvistic, totuși vorbim despre o echivalență parțială, având în vedere expansivitatea suficient de largă a termenului *înțelegere* în limba română. Componențial, observăm coincidența definițiilor, care confirmă validarea echivalentului:

- **being able to identify** the **emotions you're experiencing** at any given time (capacitatea de a identifica emoțiile atunci când le ai într-un anumit moment);

- **capacitatea de a identifica** și a denumi corect **stările emoționale**, atât **proprii**, cât și pe cele ale celorlalți, dar și capacitatea de a face discriminări fine între intensități diferite ale aceleiași stări emoționale.

Este o *capacitate de a identifica emoții (inclusiv din perspectiva propriilor emoții)*. Astfel, prin extinderea definiției, în limba română se acoperă un sens mai larg.

Contextul acestui termen complex relevă sistemul conceptual din care face parte:

- în limba engleză:

*Based on the **functions** of the cingulate cortex in various **affective processes** such as **attention** to **emotional stimuli**, **emotional awareness** and **emotion regulation*** [171];

- și în limba română:

***Interacţiunile sociale** de la locul de muncă sunt importante pentru **înţelegerea emoţiilor**, a amănuntelor vieţii zilnice şi a **normelor** după care se conduc acestea* [112].

Termenul cofuncționează cu noțiuni precum *funcții, procese afective, atenție, stimuli, reglare emoțională, interacțiuni sociale, norme* ș.a., pe care le considerăm revelatoare nu doar ca apartenență la terminologia domeniului inteligenței emoționale, ci și cu funcții complementare și definitorii.

Un alt termen complex este **social cognition**, al cărui echivalent în limba română este *competențe sociale*. Echivalentul s-a format cu o adaptare de conținut, ceea ce a creat o echivalență parțială acceptată, având în vedere caracterul extensiv al lexemelor constituente în limba română. Acest fenomen se observă clar în conținutul definițiilor:

- sub-topic of social psychology that focuses on how people process, store, and **apply information about other people** and **social situations** (subtemă a psihologiei sociale care se axează pe felul în care oamenii procesează, memorează și aplică cunoștințele despre alți oameni și alte situații sociale);
- **abilitățile** folosite de o persoană pentru **a interacționa** corect **cu ceilalți**.

Se are în vedere, în linii generale, *caracterul aplicativ al cunoștințelor sociale în interacțiunea cu ceilalți*. În plan diacronic și cu referire la cunoștințe, expansiunea termenului-lexem *competențe* permite să validăm și să integrăm termenul folosit pe larg în literatura de specialitate din spațiul românesc.

Câteva exemple de contexte în care regăsim termenii de referință:

- în limba engleză:

*The inferior parietal and posterior cortex has a role in integrating **sensory information** from various parts of the body and **social cognition**, **working memory functions** and **motor processes***

*in **cognitive control** and **self and emotion regulation** tasks, such as **switching** and **attention*** [171];

- în limba română:

Termenul ***competenţe sociale*** *se compune din: a.* ***empatie*** *(**recunoaşterea sentimentelor** şi nevoilor celorlalţi), b.* ***abilităţi sociale*** *(abilitatea de a obţine răspunsuri dezirabile de la ceilalţi)* [139],

ceea ce validează atât termenul, cât și echivalentul său în limba română și confirmă apartenența la terminologia domeniului inteligenței emoționale prin noțiuni precum: *memorie, funcții, informație senzorială, proces, control cognitiv, reglare emoțională, autoreglare, atenție, empatie, recunoașterea sentimentelor, abilități sociale* ș.a., pe care le considerăm ca integratoare pentru termenul *social cognition* și echivalentul său în terminologia domeniului de referință.

Terminologizarea

Este un procedeu care presupune o specializare a lexemelor și integrarea lor într-un sistem conceptual, în cazul inteligenței emoționale. Este vorba despre un procedeu care se manifestă moderat. Astfel, în corpusul nostru am identificat acest fenomen la termeni precum: *expression – expresie, recognition – recunoaștere, state – stare*.

Termenul **recognition** este creat prin terminologizare, având în vedere particularitățile componențiale:

- **identification** of someone or something or person from previous encounters or knowledge (identificarea cuiva, a ceva sau a unei persoane din întâlniri anterioare sau cunoștințe);
- ***acknowledgement*** of the existence, **validity**, or legality of something (acceptarea existenței, validității sau legalității a ceva), ceea ce demonstrează importanța și transformarea/acceptarea lexemului ca termen, având un *rol hotărâtor de demonstrare a validității a ceva*. Echivalentul în română – *recunoaștere* – este o adaptare a conținutului termenului din limba engleză și formează o echivalență totală, având în vedere constituenții componențiali:
- **a identifica** un lucru, o persoană etc. cunoscute mai înainte;
- **a admite** (ca existent, ca bun, **ca valabil**).

Constatăm în fond o corespundere totală și, de asemenea, putem afirma că partea formală a termenului poate fi considerată ca fiind compusă din structuri echivalente: *re- + cognition* : *re- + cunoaștere*.

În cadrul terminologiei domeniului inteligenței emoționale, lexemul **expression** este terminologizat. Conform definițiilor, specializarea lexemului are loc în următoarea direcție:

- the **action** of making known one's thoughts or **feelings** (acțiunea de a face cunoscute gândurile și sentimentele proprii);
- a **look** on someone's face that conveys a **particular emotion** (o mimică pe fața cuiva care transmite o anumită emoție).

Lexemul concretizat devine un substantiv ce posedă un număr (singular și plural). Lexemul funcționează ca un termen – unul dintre termenii de bază în domeniul inteligenței emoționale, utilizat pentru a pune în valoare expresiile/mimica/gesturile/elementele nonverbale caracteristice ființelor umane. Acest termen poate fi abordat din diverse perspective, având în vedere procedeul de formare în cele trei domenii studiate în lucrare (inteligența cognitivă – inteligența emoțională – inteligența artificială), și este persistent în cadrul fiecărui domeniu din triadă. În limba română, echivalentul termenului, *expresie*, este o adaptare a formei și, astfel, constatăm prezența unei echivalențe complete, având în vedere și definițiile acestuia:

- **manifestare**, redare a ideilor, a **sentimentelor** etc. prin cuvinte, mimică etc;
- **înfățișare** care reflectă **starea sufletească** a omului; reflectarea stării interioare a cuiva (în privire, figură). Din punct de vedere componențial, definiția este congruentă.

Un alt termen, **state**, este multivalent; totuși definițiile care îl determină reflectă un proces complex de terminologizare:

- the **particular condition** that someone or something is in at a specific time (condiția particulară a cuiva sau a ceva la un moment dat în timp);
- an **agitated or anxious condition** (o condiție agitată sau anxioasă).

În definiție este accentuată restricția semantică referitoare la condiția emoțională a cuiva. Echivalentul *stare* este o adaptare a conținutului, care exprimă o echivalență completă în următoarele definiții:

- **situație** în care se află cineva sau ceva; mod, fel, chip în care se prezintă cineva sau ceva;
- **fel în care se simte cineva** (din punct de vedere fizic sau moral), dispoziție în care se află cineva.

Este ușor de observat evoluția termenului și specializarea funcțională orientată spre terminologia domeniului inteligenței emoționale.

Reterminologizarea

Procesul de reterminologizare se manifestă datorită faptului că terminologia din domeniul inteligenței emoționale se bucură de o largă popularizare și prezintă o evoluție permanentă, care presupune, de cele mai multe ori, un schimb reciproc dintre metaforă și metonimie. Astfel, mișcarea se produce în următoarele direcții: *metaforă → metonimie* și *metaforă ← metonimie*.

În corpusul nostru, se pretează reterminologizării termenii: *(emotion) regulation – gestionarea emoțiilor, (emotional) intelligence – inteligență emoțională, (emotional) process – proces emoțional, (emotional) reaction – reacție emoțională, (self-)regulation – autoreglare, (social) cognition – competențe interpersonale.*

Fenomenul de interschimb dinspre metonimie spre metaforă **(*metaforă* ← *metonimie*)** se înregistrează în cazul termenilor: *(emotional)* ***process*** *– proces emoțional, (emotional) reaction – reacție emoțională*; iar mișcarea dinspre metaforă spre metonimie **(*metaforă* → *metonimie*)** se conturează pentru termenii: *(social) cognition – competențe interpersonale, (emotional) intelligence – inteligență emoțională, (self-)****regulation*** *– autoreglare, (emotion)* ***regulation*** *– gestionarea emoțiilor*.

(*Emotional*) ***process*** ca termen și ca reprezentant al mișcării *metaforă* ← *metonimie*, împreună cu *(emotional)* ***reaction***, sunt exemple de reterminologizări, care au la bază o metonimie, o concretizare de tip GENERAL → SPECIFIC. *Process* și *reaction*, de exemplu, provin din limbajul comun și pătrund prin procesul de terminologizare în limbajul specializat al domeniului *inteligența cognitivă*. Într-o etapă ulterioară, acest tip de termen este concretizat în limbajul specializat *inteligența emoțională* – un domeniu care are tendință de popularizare pentru un public larg.

Pornim de la termenul *emotional process* și prezentăm etapele de migrare a sensului pentru *proces*:

- a **series** of **actions or steps taken** in order to achieve *a particular end* (un șir de acțiuni și pași pentru a obține un scop);
- a *natural* **series** of **changes** (o serie de schimbări firești/naturale);
- a concrete support for **structural arrangements** most obviously including *emotion* **work** and the *reflexive role-taking emotions* (suportul unor schimbări structurale la nivel de manifestare și funcționare a emoțiilor, ce include și emoțiile cu rol de reflecție).

În definiții are loc tranziția de la ideea de *scop* spre elementul *natural*, recurgând la concretizarea noțiunii de *emoție* pentru terminologia domeniului inteligenței emoționale.

În limba română avem echivalentul *proces emoțional*, iar strategia utilizată pentru transferul în limba-țintă este adaptarea formei printr-un calc lingvistic, fiind acceptat ca echivalent complet, ceea ce se poate observa prin structura componențială, confirmată printr-un șir de definiții:

- **succesiune** de operații, de stări sau de **fenomene prin care se efectuează o lucrare**;
- mers, **evoluție**, dezvoltare, **desfășurare** (**a unui fenomen, a unui eveniment** etc.);
- **fenomen emoțional** care se reglează la nivelul *mecanismelor personale*.

Se păstrează ideea unei succesiuni, unui fenomen firesc/eveniment și al emoțiilor/laturii personale. Iar contextul în care se regăsește confirmă apartenența la sistemul terminologic al domeniului inteligenței emoționale:

- în limba engleză:

*Within the past decade or so, our **knowledge** regarding reward systems in the **brain**, the nature of their **interactions** with other **brain systems**, and their influence on a wide range of **cognitive** and **emotional processes** has grown substantially* [149];

- și în limba română:

*Un exemplu este că există lucrări actuale care arată că **emoțiile și cogniția** sunt forțat separate și că este posibil ca unele **procese emoționale** (de exemplu, **calculul valenței**) să preceadă cogniția și ca urmare să nu fie o cauză a acestora* [104].

Unitatea terminologică *procese emoționale* funcționează alături de noțiuni precum: *cunoaştere, creier, interacţiune, sisteme cerebrale, emoţii, cogniţie, calculul valenței* – ceea ce validează atât apropierea dintre domeniile inteligenței cognitive și celei emoționale, cât și concretizarea/specializarea celui din urmă – cu elementele sale distinctive și includerea/validarea termenului de referință în terminologia domeniului inteligenței emoționale.

Pentru fenomenul de transfer *metaforă → metonimie* analizăm termenul (self-)**regulation** și sinonimul lui – (emotion) **regulation**. Echivalentele acestor termeni în limba română sunt *autoreglare* și *gestionarea emoțiilor*, ele contribuind la constituirea efectului de sinonimie între termeni. Pentru a identifica metafora care descrie fenomenul analizat, comparăm definițiile atât pentru limba engleză, cât și pentru limba română în ambele domenii în care se produce simularea conceptului (a metaforei conceptuale):

în limba engleză:

- **control** or maintenance over the rate or speed of (a *machine* or process) **so that it operates properly** (control sau mentenanță a funcționării sau vitezei unei mașini sau unui proces pentru o bună operare);
- how you **control** and manage *yourself* and your emotions, inner resources, and **abilities** (modul în care cineva se controlează, și anume – emoțiile, resursele interioare și abilitățile proprii);

și în limba română:

- **a realiza sau a reface** starea unui *sistem tehnic* ale cărui mărimi caracteristice s-au abătut de la anumite **condiții** impuse;
- **control exercitat** asupra propriei *persoane*.

Efectul de reterminologizare prin metaforă rezultă din simularea unui proces tehnic, și anume *simularea controlului pentru a realiza/a funcționa bine*. Echivalentul *autoreglare* este o adaptare a conținutului prin calc lingvistic și exprimă o echivalență completă a termenului prin ideea de *control asupra propriei persoane*. Este vorba despre un echivalent componențial, având în vedere factorii de ordin sociocultural și o dezvoltare a domeniului inteligenței emoționale în spațiul românesc ca o cultură receptoare, cultura de origine fiind spațiul anglofon. Astfel, *regulation*, având mai multe sinonime drept variante terminologice, este folosit ca o extensiune metonimică și pentru *emotion regulation*, fiind perceput în domeniul inteligenței emoționale într-o relație de tip GENERAL → SPECIFIC.

Contextele în care se regăsește termenul sunt:

- în limba engleză:

Thus, another line of ***research*** *introduced an alternative approach: promoting participant's* ***active involvement*** *in achieving a* ***self-regulatory goal*** [148];

- și în limba română:

BTPIE *conține un anumit număr de scale pentru fiecare dintre cele cinci componente structurale ale* ***inteligenței emoționale****:* ***autoreglarea****,* ***conștiința de sine, motivația, empatia, abilitățile sociale*** [134].

Termenul se înscrie în sistemul de noțiuni reflectat prin *cercetare, implicare activă, scopuri, BTPIE, inteligență emoțională, conștiință de sine, motivație, empatie, abilități sociale*, care sunt parte a terminologiei domeniului inteligenței emoționale și acest câmp semantic explică mediul terminologiei domeniului inteligenței emoționale al termenului de referință și îl validează.

Prin urmare, acest interchimb dintre metaforă și metonimie explică complexitatea și validitatea termenilor din domeniul de referință, dar și delimitarea acestui domeniu și interdisciplinaritatea în care se încadrează.

Determinologizarea

Terminologia domeniului inteligenței emoționale cunoaște și procesul de determinologizare, având în vedere latura socială a acestuia, adică ponderea comunicării legate de domeniul în cauză în societățile contemporane.

În corpusul terminologic compilat, cel mai des sunt supuse determinologizării noțiunile și unitățile terminologice din domeniul emoțiilor. În acest sens, vorbim cel mai frecvent despre o determinologizare a noțiunilor care denumesc emoții în situații când aceste noțiuni și termenii respectivi pot fi identificați/recunoscuți sau popularizați prin lucrări monografice scrise în domeniu respectiv sau cu ajutorul imaginilor, explicațiilor etc. Astfel, ne referim, de exemplu, la

Emotional Intelligence de D. Goleman și *Emotions Revealed* de P. Ekman, în care autorii relevă cele mai studiate emoții. În lucrările menționate și în traducerile lor putem observa și identifica termeni din domeniul inteligenței emoționale, și anume cei care se încadrează în categoria emoții – într-un număr de aproximativ 70 de termeni (*Anexa 5-6*). Aceiași autori sugerează că, dacă am recurge la o analiză scrupuloasă, am obține un număr mult mai mare de termeni, adică este clar că avem de a face cu un domeniu dinamic, în plină dezvoltare, în care apar permanent noi concepte și unități terminologice folosite pentru a crea confort în comunicarea din domeniu, constatând un grad diferit de specializare. Totuși, termenii din această categorie, care sunt cel mai des expuși procesului de determinologizare, odată cu popularizarea fundamentelor inteligenței emoționale, sunt termenii generici, hiperonimi, de o intensiune mică, ușor de identificat. În corpusul nostru terminologic am inclus următorii termeni: *anger – furie, disgust – dezgust, emotion – emoție, fear – frică, joy – bucurie, sadness – tristețe, sensation – senzație, surprise – surpriză.*

Determinologizarea ca procedeu de formare a termenilor poate fi încadrată în preluarea lor de o altă disciplină; totuși trebuie să ținem cont de condiția că, de fapt, atunci când are loc procesul de vulgarizare a unui termen, scade gradul de specializare a acestuia și nu se formează neapărat un termen. Direcția acestui fenomen este dinspre limbajul specializat spre limbajul comun (general). Motivul din care apare un astfel de fenomen își are sursele în funcționarea socială a informației de acest gen. O particularitate a fenomenului determinologizării constă în faptul că doar termenii generici și cu o intensiune redusă sunt supuși acestui proces, iar cei cu o intensiune mare își păstrează gradul de specializare.

Totuși, fiind obiectul domeniului inteligenței emoționale, emoțiile constituie o parte importantă în cadrul terminologiei domeniului inteligenței emoționale și, deși sunt supuse determinologizării, o parte din ele sunt reprezentative și definitorii pentru domeniul de referință. În acest sens, au un grad de specializare pe care îl putem identifica.

Termenul **fear** are echivalentul în limba română *frică*. Este un echivalent complet, creat prin adaptarea conținutului, ceea ce se poate observa în definițiile de mai jos:

- an unpleasant **emotion caused** by the threat of **danger**, pain, or harm (o emoție neplăcută, cauzată de o amenințare că urmează un pericol, un atac sau de durere);
- **stare** de adâncă neliniște și tulburare, **provocată** de un **pericol** real sau imaginar; lipsă de curaj, teamă, înfricoșare.

În aceste definiții, partea cognitivă comună este centrată pe *starea sau emoția provocată de pericol*. Iar contextul în care se regăsesc aceste echivalente este:

- în limba engleză:

*Accordingly, a **person** can have different **attitudes** like **fear, hope** or **desire** towards the same **proposition*** [165];

- și în limba română:

*Aglomerația, ambuteiajele, nerespectarea regulilor de circulație, graba permanentă îi determină pe conducătorii auto să treacă printr-o gamă variată de **stări emoționale**, ca: **alerta, stupoarea, exaltarea, surpriza, frica**, **furia, anxietatea, tristețea*** [125].

Câmpul noțional de funcționare a noțiunii analizate este constituit din noțiuni precum: *persoană, atitudine, speranță, dorință, propunere, stare emoțională, alertă, stupoare, exaltare, surpriză, furie, anxietate, tristețe* ș.a. Aceste noțiuni indică o gamă variată de emoții, atitudini și alte elemente care aparțin domeniului inteligenței emoționale și astfel este validat gradul de specializare a acestui termen, fiind parte a unui minisistem conceptual important al terminologiei din domeniul inteligenței emoționale.

Joy este un alt termen care desemnează noțiuni din categoria emoții din domeniul examinat. Echivalentul lui în limba română este *bucurie*. Avem o adaptare a conținutului care a format o echivalență acceptată practic complet, ceea ce se poate observa la analiza componențială:

- **a feeling** of **great pleasure** and **happiness** (un sentiment de plăcere și fericire);
- **sentiment** de **mulțumire vie**, de **satisfacție sufletească**.

Partea semantică comună este *sentimentul de mulțumire și împlinire sufletească* (*cu un plus de intensitate*), iar contextul în care se regăsește confirmă apartenența la terminologia domeniului de referință:

- în limba engleză:

*Once seeing this footage, the **audiences** are firstly **attracted** by the **smiling** pictures and videos of the news reporter and produce the primary **joy emotion** immediately* [171];

- și în limba română:

Ființele umane** au dezvoltat pentru a putea supraviețui opt **stări afective** primare (de bază): **bucurie**, **anticipare, mânie, dezgust, tristețe, surpriză, frică, încredere [104].

În ambele contexte citate mai sus termenul *bucurie* apare pe lângă noțiuni precum: *audiență, atracție, zâmbet, emoție, ființe umane, stare afectivă, anticipare, mânie, dezgust, tristețe, surpriză, frică, încredere* ș.a., toate aparținând terminologiei din domeniul inteligenței emoționale și relevând validitatea binomului termen-echivalent și a binomului termen-domeniu.

Prin urmare, deși termenii din categoria *emoții* din terminologia inteligenței emoționale sunt parțial supuși determinologizării, având în vedere principiile, particularitățile și obiectivele

domeniului, aceștia sunt reprezentativi și definitorii pentru domeniul de referință și terminologia domeniului de referință și sunt caracterizați de un anumit nivel de specializare.

Astfel, putem afirma că terminologiei domeniului inteligenței emoționale îi sunt caracteristice procedee terminologice precum: *derivarea, compunerea, terminologizarea, reterminologizarea și determinologizarea*. Sistemul noțional și conceptual, precum și terminologia domeniului de referință sunt dinamice, căci domeniul este unul creat relativ recent, iar aspectul său social și afectiv trasează direcțiile de formare a terminologiei și procedeele, precum și influențele semantice și difuzarea lor prin intermediul psihologiei sentimentelor pentru un spectru larg de utilizatori.

În domeniul inteligenței emoționale, majoritatea termenilor rezultă din procese consecutive de metaforizare și metonimizare, bazate preponderent pe domeniul inteligenței cognitive.

3.2.3 Inteligența artificială

Terminologia din domeniul inteligenței artificiale reflectă atât la nivel de suprafață, cât și la nivel de conținut principii de formare a termenilor care, la rândul lor, evidențiază aspecte importante ale noilor concepte și structuri în spațiul informatic și în noile tehnologii care se bazează pe inteligența artificială. Un aspect important în acest sens este preluarea unor principii de funcționare a inteligenței umane – a sistemului nervos uman –, ceea ce permite și studierea unei reterminologizări implicând operații complexe inspirate de funcționarea corpului/creierului uman. Astfel, vom aborda și metafora conceptuală din perspectiva culturii de origine a acestor domenii emergente în terminologia din limba engleză.

Procedeele de formare a termenilor pe care se fundamentează analiza de termeni identificați din cadrul inteligenței artificiale sunt din șirul: *derivare, compunere, conversiune, împrumut lingvistic, abreviere, terminologizare, reterminologizare, determinologizare* ș.a. Deschiderea spre aceste procedee permite selecția procedeelor care se pliază pe terminologia din domeniul inteligenței artificiale. Presupunem că este posibil ca unele dintre aceste procedee să nu se potrivească termenilor analizați în subcapitolul de față. În plus, este posibil ca termenii să fi fost supuși mai multor procedee consecutive și să fie incluși la câteva procedee de formare.

În corpusul terminologic identificăm *45 de fișe terminologice* bilingve cu termenul-vedetă în limba engleză și echivalentul în limba română din *105 fișe documentare monolingve* în limba engleză și în limba română, care relevă termenii validați din surse precum reviste specializate în limba engleză și în limba română din domeniul inteligenței artificiale.

În corpusul terminologic din domeniul inteligenței artificiale au putut fi identificați termenii: *adaptation – adaptare, affective computing – calcul afectiv, artificial intelligence – inteligență artificială, backpropagation – propagare înapoi, behavior – comportament, big data – big data, computation – calcul, concept – concept, convolutional neural network – rețea neuronală convoluțională, crowd-sourcing – externalizare, data – date, decision making – luarea deciziilor, decode – a decodifica, deep architectures – arhitecturi de rețele neuronale adânci RNA, deep learning – învățare profundă, encode – a codifica, evolutionary computation – calcul evolutiv, expression – expresie, feature extraction – extragerea caracteristicilor, feedforward – propagare înainte, framework – cadru, fusion – fuziune, fuzzy – logică fuzzy, image recognition – recunoașterea de imagini, inference – inferență, interpretation – interpretare, knowledge extraction – extragerea cunoștințelor, machine learning – învățare automată, mapping – mapare, memory – memorie, natural language processing – prelucrarea limbajului natural, neural computation – calcul neuronal, neural network – rețea neuronală, neuron – neuron, noise – zgomot, pattern – model, problem solving – rezolvarea problemelor, reaction – reacție, segmentation – segmentare, sensor – senzor, signal – semnal, stimulus – stimul, symbol – simbol, update – actualizare, visualization – vizualizare*, care sunt supuși în continuare unei analize componențiale cu privire la procedeele de formare a termenilor.

Validarea termenilor este în legătură cu frecvența lor în surse fiabile – reviste specializate – și a echivalentelor lor în reviste în limba română, alese după criteriile menționate în capitolul 2. Corespondența între ele este la nivel de fond – prin definiții și cuvinte-cheie, sinonime și contexte.

În continuare prezentăm analiza formării termenilor conform procedeelor de creare a termenilor care pot revela procese și dinamici, originea și domeniul receptor, precum și modalitatea de acceptare a conceptelor sau echivalarea lor în cultura-țintă. Am selectat termeni care sunt reprezentativi pentru procedeele de formare, au o continuitate sau un precedent în cazul terminologiei domeniului inteligenței artificiale (domeniul de referință) și pot fi considerați relevanți în cazul cercetării de față.

Derivarea

În cadrul acestui procedeu sunt incluse derivarea zero, prefixarea, sufixarea și parasinteza, iar în terminologia domeniului inteligenței artificiale identificăm următoarele procedee de derivare:

derivare zero: *concept – concept, pattern – model, symbol – simbol*;

prefixare: *decode – a decodifica, encode – a codifica, update – actualizare*;

sufixare: *adaptation – adaptare, behavior – comportament, computation – calcul, data – date, expression – expresie, fusion – fuziune, fuzzy – logică fuzzy, inference – inferență, interpretation – interpretare, mapping – mapare, memory – memorie, neuron – neuron, noise – zgomot, reaction – reacție, segmentation – segmentare, sensor – senzor, signal – semnal, stimulus – stimul, visualization – vizualizare,*

pe care le analizăm atât formal și componențial, cât și includem etimologia termenului pentru a reflecta cât mai granulat formarea termenilor și structura lor. În continuare folosim metoda analizei componențiale pentru a descompune termenii aferenți.

Termenul **pattern** își are originea în limba engleză medievală de la lexemul *patron* (ce servește ca model) din limba franceză veche. Modificarea sensului pentru a doua silabă constă într-un *patron* care dă un exemplu ce poate fi imitat/copiat. Această metateză pentru a doua silabă s-a întâmplat în secolul al XVI-lea. Diferența de sens dintre aceste două lexeme a determinat două forme diferențiate în anii 1700. Echivalentul în limba română este *model* – o adaptare a conținutului care a generat o echivalență completă componențială:

- a regular and intelligible **form or sequence discernible** in the way in which **something happens** or is done (format sau secvență regulată despre modalitatea de funcționare a ceva);
- **sistem ideal (logic-matematic)** sau material cu ajutorul căruia pot fi **studiate**, prin analogie, proprietățile și **transformările** unui **alt sistem** mai complex,

având în comun *logica sau formatul care studiază un sistem funcțional*. Contextul acestor echivalente confirmă validitatea lor și apartenența la domeniul de referință:

- în limba engleză:

*As shown in Figure 3, given the training **objects** with **labels**, the **CNN** uses the **convolutional layer** to **transfer input patterns** to **output feature maps*** [157];

- în limba română:

*Se prezintă în continuare o metodă de **modelare-simulare** utilizând **rețele neuronale cu trei straturi**, cu **algoritm de instruire backpropagation*** [109],

unde găsim termenul pe lângă noțiuni precum: *obiecte, etichete, intrări, ieșiri, strat convoluțional, rețea neuronală convoluțională, transfer, mapare, simulare, rețele neuronale cu trei straturi, algoritm de instruire, backpropagation* ș.a., care servesc drept bază pentru acceptarea termenului în terminologia domeniului inteligenței artificiale.

Encode este un termen prefixat: *en-* + *code*, unde rădăcina *code* își are originea în limba engleză medievală, limba franceză veche și latinescul *codex, codic-*. Inițial, termenul însemna o colecție sistematică de statute ale lui Iustinian, unul dintre ultimii împărați romani. Echivalentul

în limba română păstrează rădăcina din limba engleză, ceea ce putem considera ca adaptare a formei și o echivalență completă. Prezentăm definițiile pentru o descompunere componențială:

- **convert** (information or an **instruction**) into a particular **form** (a transforma informații sau instrucțiuni într-un alt format/în altă formulă);
- **a reuni** legi disparate, **norme** juridice într-un **cod**,

definiții care au în comun *convertirea unor instrucțiuni/norme/informații într-un alt cod*.

Contextul în care se regăsește termenul, împreună cu echivalentul lui, informează cu privire la domeniul din care face parte:

- în limba engleză:

In contrast to previous ***encoder-decoder models****, our proposed* ***modeling framework*** *incorporates* ***LFP spectral power*** *to* **encode** *and* ***decode*** *a* ***cognitive state*** [172];

- și în limba română:

(…) *trei variante pentru* ***codificarea*** *direcției vântului, și anume: (i) direcția este măsurată prin unghiul geometric (în grade) față de axa polului Nord, considerată ca* ***referință****; (ii) direcția este măsurată folosind o busolă cu 8 cadrane și* ***codificată*** *pe 3 biți; (iii) direcția este măsurată folosind o busolă cu 16 cadrane și* ***codificată*** *pe 4* ***biți*** [115],

unde găsim termenul pe lângă noțiuni precum: *model de codificare/decodificare, model-cadru, stare mentală, referință, biți* ș.a., ceea ce intră în categoria care validează termenul ca parte a terminologiei inteligenței artificiale.

Referitor la termenul sufixat **inference**, format din particulele *infer* + *-ence*, rădăcina acestuia a apărut la sfârșitul secolului al XV-lea, din latinescul *inferre* (a aduce în discuție, a include), care însemna în limba latină medievală „a deduce”, de la *into* + *ferre* (a aduce). În secolul al XVI-lea, în limba latină medievală au apărut variațiile *inferent* și *inferentia*. Echivalentul în limba română este *inferență*, o adaptare a formei ce exprimă o echivalență completă, precum observăm din analiză:

- a **conclusion** reached on the basis of evidence and **reasoning** (o concluzie la care se ajunge prin dovezi/exemple și raționament);
- **operație logică** de trecere de la un enunț la altul și în care ultimul enunț este **dedus** din primul,

care *se bazează pe logică și reprezintă o concluzie și/sau o deducție*. Contextul în care regăsim termenul reflectă partea tehnică a acestuia, aferentă domeniului inteligenței artificiale:

- în limba engleză:

(…) *with* ***neural computation*** *corresponding to both approximate* ***inference*** *in continuous – valued latent* ***variables*** *and* ***error backpropagation****, at the same time* [150];

- și în limba română:

Calculele *nemijlocite pot fi efectuate prin intermediul procesului de* ***inferență fuzzy*** [100].

Termenul se află pe lângă noțiuni precum: *calcul neuronal, variabile, eroare, calcule, fuzzy* ș.a., care sunt din domeniul inteligenței artificiale și validează termenul împreună cu echivalentul lui în limba română.

Astfel, considerăm că derivarea ca procedeu contribuie la formarea terminologiei din domeniul inteligenței artificiale printr-un număr mare de sufixări, ceea ce relevă că sufixarea este un procedeu de formare a termenilor și de îmbogățire a terminologiei din domeniul de referință.

Compunerea

Prin compunerea termenilor se formează două tipuri de unități: *termeni compuși* și *termeni complecși*. Aceștia suprapun rădăcini pentru a crea termeni cu o precizie și intensiune mai mare decât în termenii simpli. În corpusul terminologic din domeniul inteligenței artificiale am identificat:

termeni compuși: *backpropagation – propagare înapoi, crowd-sourcing – externalizare, feedforward – propagare înainte, framework – cadru;*

termeni complecși:

affective computing – calcul afectiv, artificial intelligence – inteligență artificială, big data – big data, convolutional neural network – rețea neuronală convoluțională, decision making – luarea deciziilor, deep architectures – arhitecturi de rețele neuronale adânci RNA, deep learning – învățare profundă, evolutionary computation – calcul evolutiv, feature extraction – extragerea caracteristicilor, image recognition – recunoașterea de imagini, knowledge extraction – extragerea cunoștințelor, machine learning – învățare automată, natural language processing – prelucrarea limbajului natural, neural computation – calcul neuronal, neural network – rețea neuronală, problem solving – rezolvarea problemelor.

Astfel, se observă una dintre particularitățile terminologiei din domeniul inteligenței artificiale – crearea termenilor complecși. Prin urmare, complexitatea terminologiei domeniului inteligenței artificiale relevă și confirmă complexitatea domeniului inteligenței artificiale.

Termenul **crowd-sourcing** este format prin compunerea rădăcinilor *crowd* și *source*, un termen compus în limba engleză, care are echivalentul *externalizare* în limba română printr-o adaptare a conținutului. Componențial, coincidența definițiilor arată astfel:

- the **practice** of obtaining information or **input** into a task or project by enlisting the services of a large number of people, either paid or unpaid, typically via the internet (practica de obținere a informațiilor sau de includere în **sarcini**, proiecte prin propunerea serviciilor **publicului**, gratis sau contra plată, de obicei, prin internet);

- **practică** de business prin care **sarcini** sau funcții ale companiei sunt **delegate** unei **terțe părți,** externe organizației,

ceea ce relevă o *practică de delegare de sarcini publicului* în ambele limbi. Contextul în care regăsim termenii confirmă apartenența la terminologia domeniului inteligenței artificiale:

- în limba engleză:

(…) *Field **Trial** of Tiramisu: **Crowd-sourcing** Bus Arrival Times to Spur **Co-design** and **Editing Behavior** to **Recognize** Authors of Crowdsourced **Content*** (…) [154];

- și în limba română:

Pogo** (Brouwers et al., 2012) este un **sistem** de **externalizare** către populaţie, care se concentrează pe distribuirea de **experimente** dezvoltate de **cercetători** către **publicul larg**, pentru a obţine un **transfer** mai mic prin **reţea [110].

Găsim termenul pe lângă noțiuni precum: *testare, design, editare, comportament, recunoaștere, conținut, Pogo, sistem, experimente, cercetători, publicul larg, transfer, rețea* ș.a., care confirmă complexitatea conceptului și încadrarea lui în domeniul inteligenței artificiale, iar a termenului – în terminologia domeniului inteligenței artificiale.

Un termen trimembru – **natural language processing** – are o complexitate ce derivă din componentele lui, similare proceselor cognitive, dar ca parte a terminologiei inteligenței artificiale. Echivalentul în limba română – *prelucrarea limbajului natural* – este un calc lingvistic, care rezultă într-o echivalență completă, ceea ce putem observa în coincidența definițiilor:

- a **branch** of **artificial intelligence that deals** with the interaction between **computers** and **humans** using the **natural language** (o ramură a inteligenței artificiale care abordează interacțiunea dintre computere și limbajul natural al oamenilor);
- un **subdomeniu** al lingvisticii, informaticii, ingineriei și **inteligenței artificiale ce se ocupă de** modul în care **calculatoarele** pot înțelege, procesa și analiza cantități mari de date privind **limbajul natural al oamenilor**,

care au în comun *un subdomeniu al inteligenței artificiale ce se ocupă de limbajul natural al oamenilor*, ceea ce confirmă echivalența totală. Contextele termenului și echivalentului confirmă termenul și apartenența la terminologia domeniului de referință:

- în limba engleză:

Big Data** analytics often involves the use **machine learning** techniques for* **natural language processing** *of **textual data** arising for example in the **Web, databases and social media [171];

- și în limba română:

*Ulterior, la **Adunarea Generală a CILR** din martie 2002 s-a hotărât împărţirea activităţii Comisiei în patru sectoare: **lingvistică** teoretică şi formală, **prelucrarea limbajului natural**, **prelucrarea vorbirii** şi **terminologie*** [111],

unde găsim termenul pe lângă noțiuni precum: *big data, învățare automată, date textuale, web, baze de date, rețele sociale, Adunarea Generală a CILR, lingvistică, prelucrarea vorbirii, terminologie* ș.a., care validează termenul și echivalentul lui ca parte a terminologiei domeniului inteligenței artificiale.

Conversiunea

Acest procedeu de formare a termenilor este caracterizat printr-o nouă categorie gramaticală a unui termen acceptat și funcțional. În corpusul terminologic putem enumera termenii formați prin conversiune: *mapping – mapare*, *update – actualizare* și *crowd-sourcing – externalizare*.

Termenul **mapping** este rezultatul conversiunii, pe care o putem prezenta ca o conversiune dublă în acest caz. Fenomenul este explicabil prin rădăcina termenului – *map*, de la care se formează participiul continuu *mapping*, care, apoi, este acceptat ca substantiv în terminologia inteligenței artificiale.

Tranziția are loc astfel:

map (*substantiv*) – a diagrammatic **representation** of an **area** of land or sea showing physical features, cities, roads, etc. (o reprezentare a unui teritoriu cu particularitățile sale fizice: orașe, drumuri etc.);

mapping (*verb*) – 1 **represent** (an **area**) on a map; **make** a map of (a reprezenta o zonă pe o hartă, a face o hartă); 2 **associate** (a **group** of **elements** or qualities) with an equivalent group, according to a particular **formula** or **model** (a asocia un grup de elemente sau calități cu un grup echivalent, conform unei formule sau unui model);

mapping (*substantiv*) – an **operation** that **associates** each **element** of a given set (the domain) with one or more elements of a second set (the range) (o operație de asociere a fiecărui element dintr-un set/domeniu cu unul sau mai multe elemente din al doilea set/o gamă),

ce denotă deplasarea sensului de la *reprezentare* a ceva fizic la acțiunea de *a reprezenta/a face*, care obține un sens secundar de *asociere* de elemente conform unui model/unei formule și devine acceptat ca *operație* de asociere de elemente, ceea ce relevă frecvența și utilitatea conceptului/operației în acest minisistem conceptual al domeniului inteligenței artificiale.

Echivalentul în limba română – *mapare* – este o adaptare a formei, care asigură un nivel de echivalență completă, iar acest fenomen este confirmat componențial prin definiția și regăsirea în contextele relevante:

- în limba engleză:

*In contrast, in the theory of **(digital) computation**, ‘‘**coding**’’ refers to one-to-one (sometimes, many-to-one) **mappings** between **classes** of strings of **digits*** [163];

- și în limba română:

*Acest **algoritm** mapează spațiul de intrare pentru **datele non-liniare** către spațiul caracteristicilor de **dimensiuni superioare**, folosind **maparea** non-liniară, iar membrii clasei sunt împărțiți de non-membri prin construirea unui **hiperplan*** [127],

unde găsim termenul pe lângă noțiuni precum: *calcul digital, codificare/programare, clase, cifre, algoritm, date non-liniare, dimensiuni superioare, hiperplan* ș.a., care scot în evidență dimensiunea inteligenței artificiale aferentă fondului acestui termen: *proces de **convertire** într-un **format** a **datelor** înscrise în alt format*. Astfel, putem observa nivelul de validare și acceptare a termenului în domeniul informaticii și al inteligenței artificiale, unde se indică datele ce sunt supuse unei *convertiri de formate*, ceea ce confirmă echivalentul în limba română și intensiunea corespondentă termenului în limba engleză.

Terminologizarea

În terminologia domeniului inteligenței artificiale putem observa termeni care au fost supuși procesului de terminologizare. Lexemele din limbajul comun au trecut printr-un proces de specializare a sensului și au devenit termeni. În corpusul terminologic compilat pentru terminologia inteligenței artificiale acestea se înregistrează mai puțin frecvent, din motivul că puțini termeni se formează din limbajul comun și deoarece contemporaneitatea are tendința de clasificare, catalogare și încadrare a majorității lexemelor/ulteriori termeni în domenii și subdomenii înguste. Exemple de terminologizare din corpusul nostru terminologic sunt: *computation – calcul* și *noise – zgomot.* Evoluția acestora în cadrul procesului semantic de terminologizare are loc astfel:

- **computation – calcul**

din limbajul comun:

- the action of **mathematical calculation** (operația de calcul matematic);
- ansamblu de **operații matematice** făcute cu scopul de a găsi valoarea uneia sau a mai multor mărimi; socoteală;

din limbajul specializat:

- the use of **computers**, especially as a subject of **research or study** (utilizarea computerelor, în special, ca subiect de studiu și cercetare);

- **mașină** pentru efectuarea unora sau a tuturor celor patru operații aritmetice fundamentale, eventual combinată cu mecanisme auxiliare pentru înregistrare sau imprimare, pentru sortare etc.

Procesul de terminologizare, în acest caz, trece de la manual la automatizat, de la operație matematică la mașină/computer și la știință. Echivalentul în limba română păstrează forma lexemului din limbajul comun în limba română; iar terminologizarea se produce și la nivel de echivalent, fiind, așa cum se întâmplă deseori, modificat doar la nivel de proces semantic.

- **noise – zgomot**

din limbajul comun:

- a **sound**, especially one that is **loud** or **unpleasant** or that causes disturbance (sunet care este la volum înalt, neplăcut și cauzează deranj);
- **sunet** sau amestec de sunete discordante, **puternice**, care impresionează în mod **neplăcut** auzul;

din limbajul specializat:

- random **fluctuations** that obscure or do not contain meaningful **data or other information** (fluctuații care nu conțin date sau alte informații importante);
- **perturbație** sonoră (de mică intensitate) care apare în orice mediu de transmisie a **semnalelor**.

Aici terminologizarea se produce *de la concret, prin metaforă, spre abstract – de la sunete reale la fluctuații sau perturbații de date/informații*. Echivalentul în limba română se păstrează ca și la lexemul de la care s-a produs specializarea/terminologizarea.

Reterminologizarea

Ca proces semantic de terminologizare secundară sau redenominare, reterminologizarea preia conceptul dintr-un domeniu și transferă forma lui prin metaforă și metonimie sau o combinație a acestor procese. În corpusul nostru terminologic din domeniul inteligenței artificiale, au fost supuși procesului de reterminologizare termenii:

adaptation – adaptare, affective computing – calcul afectiv, artificial intelligence – inteligență artificială, behavior – comportament, concept – concept, decision making – luarea deciziilor, *deep learning – învățare profundă, evolutionary computation – calcul evolutiv, expression – expresie, framework – cadru, fusion – fuziune, fuzzy – logică fuzzy, image recognition – recunoașterea de imagini, inference – inferență, interpretation – interpretare, knowledge extraction – extragerea cunoștințelor, machine learning – învățare automată, memory – memorie, natural language processing – prelucrarea limbajului natural, neural computation – calcul neuronal, neural network – rețea neuronală, neuron – neuron, pattern – model, problem*

solving – rezolvarea problemelor, reaction – reacție, segmentation – segmentare, signal – semnal, stimulus – stimul, symbol – simbol.

Metafora conceptuală

Teoria metaforei conceptuale își are originile în lucrarea lui G. Lakoff și M. Johnson, „Metaphors We Live By" (1980). Viziunile teoretice ale autorilor valorifică studii elaborate pe parcursul a mai multe secole în care metafora este interpretată nu doar ca un instrument ornamental în limbaj, ci ca un instrument conceptual, necesar pentru structurarea, restructurarea și chiar crearea realității. După publicarea lucrării autorilor americani (1980), au fost efectuate numeroase cercetări care au confirmat, dezvoltat și modificat ideile lor originale [65].

Amintim că definiția standard a metaforei conceptuale pune accentul pe condiția că o metaforă conceptuală este înțelegerea unui domeniu de experiență (care este, de obicei, abstract) în termenii altuia (care este, de obicei, concret). Această definiție surprinde metaforele conceptuale atât ca proces, cât și ca produs. Procesul cognitiv de înțelegere a unui domeniu pornește de la aspectul de proces al metaforei, în timp ce modelul conceptual rezultat este exprimat prin aspectul de produs [64, 65].

În cadrul terminologiei din domeniul inteligenței artificiale abordăm metafora din perspectiva ei ontologică, având în vedere migrarea termenilor – reterminologizarea – din alte domenii, mai ales din domeniul inteligenței cognitive și din domeniul inteligenței emoționale. Astfel, terminologia din domeniul inteligenței artificiale lasă loc pentru o abordare din perspectiva *metaforei conceptuale* și pentru o analiză semică, care include referiri la modelul conceptual al termenilor din domeniul discutat, bazat pe un sistem conceptual, ontologic, pe care îl desfășurăm în analiza termenilor.

Metafora conceptuală este o îmbinare între perspectiva lingvistică și cea cognitivă, iar această latură cognitivă este o parte foarte importantă din metafora conceptuală, pentru că metafora însăși este o categorie cognitivă complexă, care poartă un caracter ontologic și are legătură cu organizarea cunoștințelor și cunoașterea enciclopedică.

Despre tipurile de metafore conceptuale au scris G. Lakoff și M. Johnson, care le împart în: structurale, orientaționale și ontologice. Un cercetător local, M.-A. Tomoioagă, reorganizează aceste categorii în aceeași ordine, ca metafore de ființare, de concretizare și de resistematizare; referindu-se la relația dintre domeniul-sursă și domeniul-țintă și la finalitatea lor cognitivă, respectiv, în aceeași ordine: de proiectare a unor entități vii, de transfer de repere concrete de la domeniul-sursă la domeniul-țintă privind organizarea internă a sursei și de reorganizare după structura unui domeniu-sursă diferit.

Aceste categorii fac referire la domeniul-sursă care, din punctul de vedere al unui sistem conceptual amplu, ontologic și enciclopedic, reprezintă o ierarhie clasificată în grade diferite: 1. minerale, roci, soluri; 2.corpuri, obiecte, materiale; 3. plante; 4. animale; 5. om; 6. cosmos.

O altă perspectivă este cea a cercetătoarei E. Minina, care distinge cinci tipuri de metafore conceptuale: antropomorfică, zoomorfică, fitomorfică, naturomorfică și de artefact [93].

O viziune cuprinzătoare este cea a lui G. Lakoff și M. Johnson, care se bazează pe domeniul-sursă și care ne oferă *sloturile* necesare pentru încadrarea terminologiei din studiul nostru. Acestea sunt: 1. corpuri, obiecte, materiale; 2. plante; 3. animale; 4. om; 5. fenomene naturale. Ele reprezintă un domeniu conceptual sursă de sens primar [65].

În calitate de frame-uri am ales următoarea clasificare: 1) obiecte, substanțe; 2) fenomene, procese, acțiuni; 3) trăsături ale obiectelor și fenomenelor; 4) locul sau mediul producerii fenomenului; 5) numărul, cantitatea, dimensiunea sau volumul; 6) forma; 7) scopul, funcția etc., propusă în teoriile clasice ale terminologiei.

Astfel, studiem modelul conceptual – *patternul*/*urile* – care condiționează formarea termenilor în inteligența artificială printr-o analiză componențială a metaforei ca sursă de conceptualizare, inspirată din domeniile inteligența cognitivă și inteligența emoțională, dar și din alte domenii.

În continuare prezentăm termenii creați prin metaforă conceptuală în limba engleză din corpusul nostru:

adaptation – adaptare, behavior – comportament, concept – concept, decision making – luarea deciziilor, expression – expresie, framework – cadru, fusion – fuziune, image recognition – recunoașterea de imagini, inference – inferență, interpretation – interpretare, memory – memorie, neural network – rețea neuronală, neuron – neuron, pattern – model, problem solving – rezolvarea problemelor, reaction – reacție, segmentation – segmentare, signal – semnal, stimulus – stimul, symbol – simbol.

Sunt 20 de termeni creați prin metaforă conceptuală în terminologia domeniului inteligenței artificiale din 45 de termeni din corpusul nostru terminologic din domeniul de referință, unde se pune accent pe domeniul-țintă – terminologia din domeniul inteligenței artificiale.

Conform *domeniului-sursă* și *direcției de migrare a termenilor spre domeniul inteligenței artificiale*, termenii identificați se repartizează astfel:

Inteligența cognitivă → inteligența artificială (15):

behavior, concept, decision-making, framework, image recognition, inference, interpretation, memory, neural network, neuron, pattern, problem-solving, signal, stimulus, symbol.

Inteligența emoțională → inteligența artificială (2):

adaptation, expression.

Alte domenii → inteligența artificială (3):

fusion, reaction, segmentation.

Modelul conceptual al acestora îl putem identifica în urma analizei sloturilor și frame-urilor termenilor supuși procesului de reterminologizare prin metaforă conceptuală.

Termenul complex **neural network** din inteligența artificială este definit în inteligența cognitivă ca:

- an interconnected **system** of neurons, as in the **brain** or other parts of the **nervous system** (un sistem de neuroni interconectat, precum cel din creier sau din alte părți ale sistemului nervos),

iar în inteligența artificială, *neural network* este definit ca:

- a computer **system** modelled on the human **brain** and **nervous system** (un sistem computerizat creat după modelul creierului uman și sistemului nervos).

Așa cum spune și definiția în inteligența artificială, modelul conceptual al rețelei neuronale este creierul și sistemul nervos. Se imită noțiunea de sistem, creier și sistem nervos. Termenul apare mai întâi înregistrat pentru inteligența cognitivă, dar este cu o frecvență mare în descrierea structurii inteligenței artificiale. Domeniul-sursă este din slotul *4: Om* și frame-ul constă în *7: funcțiile* pe care le transferă sistemul de rețea neuronală. Modelul conceptual este sistemul neuronal – rețelele neuronale biologice, *neuronii interconectați cu funcție cognitivă*. Ca termen informatic, are mai multe hiponime, printre care *recurrent neural network*, *convolutional neural network*, *deep neural network* etc., ceea ce confirmă nivelul de siguranță a termenului și validează perspectiva de dezvoltare a domeniului inteligenței artificiale.

Termenul echivalent în română – *rețea neuronală* – este echivalent și valabil pentru terminologia engleză din ambele domenii – atât inteligența cognitivă, cât și cea artificială, prezentând același model conceptual:

- **relaţiile** regiunilor cerebrale şi **performanţa** lor în sarcini cognitive, conducând la înţelegerea **operaţiilor** elementare;
- sistem format dintr-un număr variabil (adesea mare) de elemente **interconectate** (modelul matematic al neuronului) **ce conlucrează** pentru **rezolvarea** unei probleme.

Behavior apare mai întâi în inteligența umană/a corpurilor vii, la intersecția și prin integrarea inteligenței cognitive și emoționale, și este definit în domeniul-sursă ca:

- **the way in which** an **animal or person responds** to a particular situation or stimulus (modul în care un animal sau o persoană răspunde la o situație sau la un stimul particular),

iar în domeniul informatic:

- **the way in which a machine or natural phenomenon works or functions** (modul în care o mașină funcționează sau un fenomen natural se manifestă).

Astfel, modelul conceptual este *felul în care ceva (animal, persoană, mașină, fenomen) acționează (funcționează/reacționează)*. Slotul este *2: Plante; 3: Animale; 4: Om* și frame-ul *2: fenomen, acțiune*.

Echivalentul în limba română este în ambele domenii *comportament*. Componențial, fiind un echivalent complet prin adaptarea conținutului, coincide și în limba română pentru ambele domenii:

- ansamblul **manifestărilor** obiective ale animalelor și ale oamenilor prin care se exteriorizează viața psihică;
- modalitate de a **acționa** în anumite situații,

astfel, păstrându-se modelul conceptual de *acționare/reacționare/manifestare*, nefiind exclusă și ideea de *modalitate* de acționare. De aceea, întregul binom de termen-echivalent este un exemplu de metaforă conceptuală.

Termenul **expression** este prezent în toate domeniile de referință, dar, în linii generale, este din cadrul inteligenței umane și apoi a fost preluat de științele exacte și informatică. Sensul în inteligențele umane este:

- the **action** of **making known** one's thoughts or **feelings** (acțiunea prin care îți faci cunoscute gândurile și sentimentele);
- a **look** on someone's face that **conveys** a particular **emotion** (o mimică pe înfățișarea cuiva care transmite o anumită emoție),

iar în inteligența artificială:

- a **collection of symbols** that jointly **express** a **quantity** (un șir de simboluri care, luate împreună, exprimă o cantitate).

Modelul aici este *ceva care transmite un conținut*; sloturile pot fi *3: Animale* și *4: Om*, iar frame-ul este *3: trăsături ale obiectelor și fenomenelor*.

Echivalentul în limba română pentru toate cele trei inteligențe: cognitivă, emoțională și artificială este *expresie*:

- manifestare, **redare** a **ideilor, a sentimentelor** etc. prin **cuvinte, mimică** etc.;
- **înfățișare** care **reflectă starea sufletească** a omului; **reflectarea stării interioare** a cuiva (în **privire, figură**);

- **grup de numere, litere** etc. legate între ele prin **simboluri** de **operații matematice**.

Prin urmare, se păstrează modelul conceptual a *ceva care transmite un conținut*. Fiind cel mai frecvent utilizat în toate cele trei domenii din triadă în lucrarea noastră, este un exemplu clasic de reterminologizare și *o metaforă conceptuală reprezentativă în sensul migrării termenilor în corpusul nostru terminologic*, comun pentru terminologia celor trei domenii din inteligența cognitivă, emoțională și artificială.

În caracterizarea metaforei conceptuale, se relevă caracterul reprezentativ al metaforelor în inteligența artificială. Făcând referire la corpusul terminologic și la metaforele conceptuale din terminologia din domeniul inteligenței artificiale, termenii migrează frecvent dinspre inteligența cognitivă. Sloturile includ *Omul și Corpuri, obiecte, materiale* și frame-urile încadrează *fenomene, procese, acțiuni și scopul, funcția*. Considerăm că patternul sau modelul conceptual se referă la *imitarea corpurilor vii* și a *acțiunii*.

Metonimizarea

Metonimia ca proces semantic presupune o contiguitate, o înlocuire, ceea ce înseamnă transmiterea unui concept cu un sem lipsă sau cu un sem în plus. Astfel de relații de reprezentativitate sunt cauză pentru efect, efect pentru cauză, general pentru specific, specific pentru general, conținut pentru conținător, conținător pentru conținut, abstract pentru concret, concret pentru abstract ș.a.

Studiul metonimiilor presupune luarea în calcul și a proceselor de metaforizare. Metaforele și metonimiile sunt procese care operează în consecutivitate pe parcursul formării și evoluției terminologiilor. Astfel, metonimizarea ca fenomen este un proces care poate fi succesiv sau anterior unei metaforizări. Prin urmare, fiecare proces de metonimizare decurge în mod independent. De aceea, generalizarea, în acest caz, este faptul că într-un proces de metonimizare putem include și procese de metaforizare, care pot preceda sau succeda metonimia.

Procese de metonimizare întâlnim la următorii termeni din domeniul inteligenței artificiale:

affective computing – calcul afectiv, artificial intelligence – inteligență artificială, deep learning – învățare profundă, evolutionary computation – calcul evolutiv, fuzzy – logică fuzzy, knowledge extraction – extragerea cunoștințelor, machine learning – învățare automată, neural computation – calcul neuronal, dintre care majoritatea sunt termeni compuși, iar compunerea lor, în mare, constă dintr-o metaforă și o metonimie într-o anumită consecutivitate.

Termenul complex **deep learning** este alcătuit dintr-o consecutivitate de metaforă și metonimie, metafora fiind ***learning***, iar metonimia, în acest caz, fiind ***deep***. Termenul aparținând domeniului inteligenței artificiale, întâi vorbim despre un proces de metaforizare și apoi despre

un proces de metonimizare. Metafora **learning** se bazează pe definiția termenului în inteligența cognitivă:

- the acquisition of knowledge or **skills** through **study**, experience, or being taught (obținerea cunoștințelor sau abilităților prin studii, experiență sau când îți predă un profesor);

pe când în inteligența artificială îl găsim ca hiperonim în:

- the use and development of computer systems that are **able** to **learn** and adapt without following explicit instructions, by using algorithms and statistical models to analyse and draw inferences from patterns in data (utilizarea și dezvoltarea sistemelor computerizate care sunt setate pentru a învăța și a se adapta fără instrucțiuni explicite prin algoritmi și modele statistice, care pot analiza și forma inferențe din tipare identificate în date).

Termenul apare mai întâi în inteligența cognitivă, iar modelul conceptual constă într-o *abilitate de a studia/învăța*. Metonimia **deep** se bazează pe ceva, așa cum ne indică și definiția: *profound or penetrating in awareness or understanding* dificil de înțeles: *difficult to understand* și, de asemenea, se poate referi la emoții profunde: *(of an emotion or feeling) intensely felt* – iar, conceptual, face parte din domeniul inteligenței umane, indicând procese complexe, în afara înțelegerii imediate. Această particulă servește pentru a descrie tendința inteligenței artificiale de a emula inteligența umană în funcții de o complexitate sporită. Metonimizarea are loc la nivel de SEMN → ORIGINE. Metonimia *semn pentru origine* înseamnă că *deep learning* este un termen format la o intersecție dintre inteligența umană și inteligența artificială. Relevă un nivel înalt de interdisciplinaritate, ceea ce putem deduce și din rezultatele unui astfel de proces de învățare în inteligența artificială.

Deep learning are ca echivalent în limba română *învățare profundă*. Din punct de vedere componențial, în limba engleză și în limba română termenul are următoarele definiții:

- a type of **machine learning** based on artificial neural networks in which multiple layers of **processing** are used to extract **progressively** higher level **features** from **data** (un tip de învățare automată bazată pe rețele neuronale artificiale, în care se utilizează straturi multiple de procesare pentru a extrage funcții avansate din date);
- **categorie** de algoritmi de **învățare automată** care se remarcă prin faptul că într-o primă **etapă învață** cum să se **prelucreze datele** de intrare și ulterior funcția dorită.

Ceea ce rămâne comun la nivel componențial este *un tip al învățării automate care procesează date în etape pentru a extrage/învăța o funcție*. Contextul acestui termen confirmă validarea lui la domeniul inteligenței artificiale:

- în limba engleză:

*Speech is not the only area where **deep learning** have shaken the **AI** landscape: **object recognition** (Krizhevsky, Sutskever, & Hinton, 2012; He et al., 2015), **language translation** (Wu et al., 2016; M. Johnson et al., 2016), and **speech synthesis** (Oord et al., 2016), are all areas where **neural networks** have displaced by a large margin the previous state-ofthe-art, while approaching **human performance*** [153].

- și în limba română:

*Qiu et. all (Qiu, 2016) au publicat un studiu cu privire la cele mai recente progrese în cercetarea privind **machine learning** pentru prelucrarea **Big Data**, analizând tehnicile de **învățare** a **mașinilor**, evidențiind câteva metode de învățare în studiile recente, cum ar fi **învățarea prin reprezentare**, **învățarea profundă**, **învățarea distribuită și paralelă**, **învățarea transferului, învățarea activă** și **învățarea bazată pe kernel*** [103].

În aceste contexte întâlnim noțiuni precum: *IA, recunoașterea obiectelor, traducere, sinteza discursului, rețele neuronale, performanța umană, kernel*, ceea ce validează termenul *deep learning* în terminologia din inteligența artificială.

Un alt termen, **neural computation**, este compus dintr-o metonimie, ***computation*** fiind din terminologia domeniului informaticii, iar ***neural*** este un sem adus la termenul complex prin metonimizare. Semul adăugat – ***neural*** – este reprezentat ca aferent sistemului nervos: *relating to a nerve or the nervous system*. Aici, metonimia este de tip SEMN → ORIGINE, relație prin care se expune o interdisciplinaritate între inteligența umană și cea artificială.

Termenul complex **neural computation** are echivalentul *calcul neuronal* în limba română. La nivel componențial, definițiile relevă o coincidență de nivelul următor:

- **the operations** of a computer that **uses neural networks** (operațiunile unui computer bazat pe rețele neuronale);
- **rezolvarea** în manieră clasică a unei probleme prin **utilizarea** unei **rețele neuronale** (sau a oricărui model bazat pe învățare automată).

În definițiile date comun este *operațiunile/rezolvarea problemelor prin utilizarea unor rețele neuronale (artificiale)*. La nivel de contexte, termenul complex aparține terminologiei inteligenței artificiale, ceea ce este confirmat de câmpul său noțional:

- în limba engleză:

*The ideas presented in this article could be an element of a theory for explaining how **brains** perform credit assignment in **deep hierarchies** as efficiently as **backpropagation** does, with **neural computation** corresponding to both approximate **inference** in continuous-valued latent variables and **error backpropagation**, at the same time* [150].

- și în limba română:

Tot în anul 1943, Warren McCulloch și Walter Pitts stabilesc ***fundațiile calculului neuronal****, publicând volumul "A* ***Logical Calculus*** *of the Ideas Immanent in* ***Nervous Activity"*** *(McCulloch and Pitts 1943)* [115].

Mini-sistemul conceptual contextual include noțiunile *creier, învățare profundă, propagare înapoi, inferență, fundație, calcul logic, activitate nervoasă* ș.a., ceea ce reprezintă o asimilare conceptuală a domeniului inteligenței umane printr- o terminologie din inteligența artificială, ceea ce validează termenul *neural computation* ca parte a terminologiei din domeniul inteligenței artificiale.

Affective computing este creat prin compunere, dar în cadrul acesteia are loc și un proces de metonimizare. ***Computing*** este un termen din informatică, iar ***affective*** este creat prin metonimizare. ***Affective*** este semul adăugat la *computing* pentru a implica combinația conceptuală asimilată prin termenul ***affective computing*** dintre domeniul inteligenței emoționale și al inteligenței artificiale, *affective* însemnând un termen care se referă, conform definiției: *relating to moods, feelings, and attitudes* - la dispoziție, sentimente și atitudini. Metonimia, în acest caz, constă în înlocuirea domeniului inteligenței emoționale cu un termen reprezentativ precum *affective*. Astfel, avem de a face cu o metonimie de tip SEMN → ORIGINE (semn pentru origine), ceea ce înseamnă că această metonimie are rolul de a ține locul originii acestui termen, și anume, al domeniului inteligenței emoționale.

Termenul ***affective computing*** are echivalentul în limba română *calcul afectiv*. Analiza componențială relevă coincidența conținuturilor:

- the study and **development** of systems and **devices** that can **recognize**, interpret, process, and simulate human affects (studiul și elaborarea sistemelor și programelor care pot recunoaște, interpreta, procesa și simula emoții umane);
- detectarea şi **recunoaşterea emoţiilor** pentru **construirea maşinilor** emoţionale.

Astfel, comun este *construirea mașinilor și/care au funcția de recunoaștere a emoțiilor*. Este termenul care desemnează principiile de bază ale inteligenței emoționale pentru aplicarea în inteligența artificială, fapt confirmat și de contextul în care se regăsește termenul și echivalentul său:

- în limba engleză:

In order to analyze the ***expressive patterns*** *of* ***emotions*** *in international* ***cyber languages****, a comparative study of Chinese, English, and Spanish languages was conducted in this paper, and finally an intelligent method was proposed for* ***affective computing*** *on the readable texts and nonreadable symbols in a unified PAD* ***emotional space*** [171].

- și în limba română:

Pentru o privire de ansamblu, sintetică, în Figura 1.2 se prezintă părțile unui ***sistem senzitiv la context (modelare, achiziție, adaptare****) la care s-au făcut inovările necesare integrării elementelor de* ***calcul afectiv*** *în sistemele senzitive la context* [104].

În aceste contexte găsim noțiuni ca *modele expresive, emoții, limbaj cibernetic, sistem senzitiv la context, modelare, achiziție, adaptare* ș.a., care sunt din câmpul noțional și conceptual al inteligenței emoționale, aplicat la domeniul inteligenței artificiale. *Affective computing* este un termen din terminologia inteligenței artificiale, care face referire la sisteme, programe și mașini care se bazează pe principiile inteligenței emoționale pentru ca sistemele în cauză să le recunoască; este o unitate reprezentativă pentru o ramură a inteligenței artificiale care asigură interferența dintre inteligența umană și inteligența artificială.

În domeniul inteligenței artificiale, terminologia se formează prin metafore conceptuale și metonimizare. De asemenea, observăm și cazuri de procese semantice consecutive atât de metaforizare, cât și de metonimizare la unii termeni. Modelul conceptual al metaforizării în inteligența artificială, cu domeniul de origine inteligența umană (cognitivă și emoțională), este cel al imitării ființei umane și corpurilor vii și al acțiunii. Metonimizarea, pe baza exemplelor analizate, are rolul de a contribui la formarea termenilor preciși care corespund conceptual cu obiectul de referință, sporind claritatea acestora.

Astfel, în domeniul inteligenței artificiale sunt identificați termeni, conform corpusului terminologic, care sunt creați prin procedee precum: *derivare, compunere, conversiune, terminologizare, reterminologizare (metafora conceptuală și metonimizare)*. O particularitate a termenilor din domeniul inteligenței artificiale este interdisciplinaritatea lor, relația dintre informatică și inteligența umană; iar în cadrul inteligenței umane este vorba atât despre inteligența cognitivă, cât și despre inteligența emoțională. Relațiile conceptuale dintre cele trei domenii din triada: inteligența cognitivă – inteligența emoțională – inteligența artificială se reflectă în terminologia aferentă fiecărui domeniu din triadă, ceea ce relevă cu claritate dezvoltarea tehnologiei și evoluția cunoașterii și aplicării ei prin intermediul demersului contemporan al interdisciplinarității.

3.3 Delimitarea echivalentelor terminologice interlingvistice pentru terminologia din triada: inteligența cognitivă – inteligența emoțională – inteligența artificială

Utilitatea traducerilor sau a unui corpus paralel în cazul lucrării noastre derivă din nevoia de suprapunere a variantelor de traducere acceptate pentru confirmarea unei fiabilități corespunzătoare (*Anexa 8*). De aceea, verificăm echivalentele în limba română pentru termenii în

limba engleză din corpusul comparat, folosind traduceri spre limba română pentru lucrări relevante precum: *Cartea completă a testelor de inteligență* (The complete book of intelligence tests) de P. Carter; *Inteligența emoțională* (Emotional Intelligence. Why it can matter more than IQ) de D. Goleman, *Emoții date pe față* (Emotions Revealed) de P. Ekman și *Sinteze de inteligență artificială* (Syntheses of Artificial Intelligence) de F. Leon.

În acest sens, am suprapus termenii validați din *Glosar* cu sursele menționate mai sus. Din *48 de traduceri* (corpus paralel) cu echivalentele deja identificate în limba română (din corpusul comparat), *39 de traduceri coincid, 10 termeni – traducerea diferă ca formă – nu corespund, iar 4 termeni traduși sunt asemănători formal* cu echivalentele identificate în corpusul comparat.

Astfel, din termenii suprapuși din corpusurile paralel și comparat, ***termenii care au fost confirmați și coincid*** sunt:

- în inteligența cognitivă:

ability – capacitate, brain – creier, concept – concept, creativity – creativitate, imagination – imaginație, perception – percepție, performance – performanță, processing – procesare, symbol – simbol, thought – gândire;

- în inteligența emoțională:

anger – furie, disgust – dezgust, emotional intelligence – inteligență emoțională, emotional reaction – reacție emoțională, empathy – empatie, fear – frică, interpersonal – interpersonal, intrapersonal – intrapersonal, joy – bucurie, sadness – tristețe, self-regulation – autoreglare, state – stare, surprise – surpriză;

- în inteligența artificială:

artificial intelligence – inteligență artificială, behavior – comportament, computation – calcul, concept – concept, deep learning – învățare profundă, evolutionary computation – calcul evolutiv, feedforward – propagare înainte, fuzzy – logică fuzzy, machine learning – învățare automată, memory – memorie, natural language processing – prelucrarea limbajului natural, neural network – rețea neuronală, neuron – neuron, noise – zgomot, pattern – model, problem solving – rezolvarea problemelor,

ceea ce indică un nivel înalt de fiabilitate al acestor termeni prin corespondența corpusului comparat cu cel paralel compilate, coincidența cu echivalentele termenilor din domeniile nominalizate de inteligență în limba română cu limba engleză și calitatea traducerii documentate, care relevă atât validarea termenilor, cât și apartenența la terminologiile domeniilor: inteligența cognitivă, inteligența emoțională și inteligența artificială.

Termenii ***asemănători formal*** cu echivalentele identificate și validate în corpusul comparat (de texte originale) sunt:

perception – percepere *vs percepție*, image recognition – recunoașterea imaginilor *vs recunoașterea de imagini*, adaptation – adaptabilitate *vs adaptare*, backpropagation – retropropagare *vs propagare înapoi*.

Totuși motivul, în acest caz, este tehnica de traducere sau de echivalare aleasă – adaptarea formei și calchierea lingvistică. Acestea au rezultat în mai multe versiuni de traducere, iar în evoluția terminologiei termenul preferat a rămas cel care are o frecvență mai mare, traducerile fiind o perspectivă asupra echivalentelor în limba română în evoluția domeniilor și terminologiei acestor domenii aferente.

Sunt și traduceri care ***diferă formal*** de echivalentele identificate în corpusul comparat bilingv, precum:

- în inteligența cognitivă:

pattern – șablon *vs model*, inference – deducție *vs inferență*, ability – capacitate personală/talent *vs capacitate*, mapping – cartografiere *vs atribuire;*

- în inteligența emoțională:

emotional awareness – conștientizare emoțională *vs înțelegerea emoțiilor*, emotion – sentiment *vs emoție*, anger – mânie *vs furie*, emotional regulation – reglare emoțională *vs gestionarea emoțiilor;*

- în inteligența artificială:

fuzzy – logică ambiguă/logică vagă *vs logică fuzzy*, backpropagation – backpropagation *vs propagare înapoi*;

iar între traducere și varianta terminologică preferată (din corpusul comparat – texte originale) există diferențe de conținut, de frecvență a termenului, de scop/utilizatori ai textelor și atât de evoluție a domeniilor și terminologiilor lor, cât și de formare a utilizatorilor/publicului textelor.

La nivel conceptual, adică de conținut, ***diferențele între echivalentele în limba română pentru termenii-vedetă din limba engleză*** și traduceri sunt:

- pattern – an **arrangement or sequence** regularly found in **comparable** objects (aranjări sau secvențe regulate, identificate între obiectele comparabile);

model – **sistem teoretic sau material** cu ajutorul căruia pot fi studiate indirect proprietățile și transformările altui sistem, mai complex, cu care primul sistem prezintă o **analogie**;

șablon – **obiect** determinat după care **se reproduc** *piese* identice; model; calapod; tipar,

pentru care diferența de conținut dintre ***model*** și *șablon* este faptul că *pattern* face parte din categoria abstractului, iar *șablon* este, conform definiției, din categoria lexemului concret;

- inference – a **conclusion** reached on the basis of evidence and **reasoning** (o concluzie pe baza dovezilor și raționamentelor);

inferență – **operație logică** de derivare a unui enunț din altul, prin care se admite o **judecată** (al cărei adevăr nu este verificat direct) în virtutea unei **legături** a ei cu alte judecăți considerate ca adevărate;

deducție – formă de **raționament** prin care, pornindu-se de la *idei generale*, se ajunge la **concluzii** *particulare*,

despre care putem presupune că echivalentul preferat a fost ales după corespunderea formală, pentru că *deducție* este un hiponim, în acest caz, posedând caracteristici particulare;

- ability – possession of the **means or skill to do** something (mijloacele sau abilitățile de a face ceva);

capacitate – îndemânare, **abilitate**, aptitudine, forță **de a face** ceva într-un anumit domeniu;

talent – **aptitudine**, *înclinare înnăscută* într-un anumit domeniu; **capacitate** *deosebită*, înnăscută sau dobândită, într-o ramură de activitate, care **favorizează o activitate** *creatoare*,

unde *talent* are o conotație personală și creatoare, ceea ce ar indica un alt registru al limbii decât cel formal;

- mapping – an operation that **associates each element of a given set (the domain) with one or more elements of a second set (the range)** (o operație ce asociază fiecare element dintr-un set/domeniu cu unul sau mai multe din al doilea set/gamă);

atribuire – 1. a acorda, a conferi. 2. **a repartiza**. 3. a pune pe seama cuiva;

cartografiere – a întocmi, ***reprezentând pe plan*** *suprafețe ale scoarței terestre*,

în care *cartografiere* se referă la activitatea concretă de întocmire a hărților, de exemplu, ceea ce implică doar activitate concretă, în timp ce *mapping* este o categorie a abstractului;

- emotion – **instinctive** or intuitive **feeling** as distinguished from reasoning or knowledge (sentiment instinctiv sau intuitiv ce diferă de raționament și cunoștințe);

emoție – **stare afectivă** intensă, **de durată relativ scurtă**, provocată de factori externi și caracterizată printr-o **bruscă** perturbație fizică și psihică;

sentiment – **proces afectiv** *mai durabil și mai complex decât emoția*, exprimând atitudinea pe care omul o are față de realitate; simțire, simțământ,

din care putem observa că *sentiment* ca un concept este mai durabil și mai complex decât *emoția*;

- anger – a **strong feeling of annoyance**, displeasure, or **hostility** (un sentiment puternic de iritare, neplăcere sau ostilitate);

furie – **stare de extremă iritare** în care se pierde stăpânirea de sine; mânie nestăpânită; **violență**;

mânie – *izbucnire* **de iritare *violentă***, dar trecătoare, **împotriva cuiva sau a ceva**; furie, supărare mare,

pentru care putem identifica *manifestarea violentă* în cazul *mâniei*, ceea ce rămâne doar *stare* în cazul **furiei**.

Prin urmare, diferența de conținut rezultă din categoria: abstract/concret; general/particular; registrul formal/informal și hiponim/hiperonim. În majoritatea cazurilor există un nivel/grad de similitudine/coincidență la nivel de conținut conform căruia se stabilește echivalentul preferat. Echivalentul preferat este acceptat și validat în funcție de uz și de publicul textelor, dar limbajul specializat implică un nivel de corectitudine sau respectare a normelor limbii receptoare în procesul de echivalare a termenilor. Astfel, printre termenii-traducere identificați și care nu au fost validați ca parte din limbajul specializat, având o frecvență scăzută, sunt:

emotional awareness – conștientizare emoțională *vs înțelegerea emoțiilor*, emotional regulation – reglare emoțională *vs gestionarea emoțiilor*, fuzzy – logică ambiguă/logică vagă *vs logică fuzzy*,

unde se observă calchieri lingvistice față de versiunea terminologică preferată (în cursiv). Astfel, frecvența termenului-echivalent față de termenul-traducere determină cât este de preferat de lingviști, teoreticieni, specialiști, cercetători ș.a.

Am constatat și un caz în care s-a recurs la împrumut din limba engleză, de exemplu: backpropagation – backpropagation *vs propagare înapoi*, iar frecvența calculului lingvistic este mai mare și, respectiv, acceptată în fața împrumutului *backpropagation*, care este perceput ca element străin și complex, în comparație cu normele limbii române. De asemenea, observăm că împrumutul lingvistic este puțin caracteristic terminologiei din domeniul inteligențelor din triadă.

Termenii identificați reprezintă un eșantion și un model de cercetare a 48 de termeni din glosarul terminologic care au servit la elaborarea unor statistici care validează calitatea acestuia. În urma examinării eșantionului am constatat că pentru 39 de termeni din 48 în total, adică în cazul a 81,25% din termeni, traducerea a coincis cu echivalentul din glosarul terminologic compilat.

Având în vedere și că raportul dintre echivalentele în limba română pentru termenii-vedetă în limba engleză din corpusul comparat și traducerile din corpusul paralel care coincid este mai mare decât numărul termenilor care diferă, luând în calcul scopul didactic, de popularizare sau de dezambiguizare a textelor din corpusul paralel, se confirmă un nivel corespunzător al fiabilității echivalentelor în limba română pentru corpusul terminologic

identificat în baza unui corpus de texte comparat și a unui corpus paralel în terminologia domeniilor inteligența cognitivă, inteligența emoțională și inteligența artificială în lucrare.

În linii generale, traducerea textelor în acest caz depinde de scopul și publicul destinatar al textelor, al cărui nivel de formare și cunoaștere în domeniile din triadă trebuie să corespundă destinatarului virtual în viziunea traducătorului. Analizând materialul inclus în corpusul faptic, constatăm că există tendința de a opta în favoarea unui limbaj cu un grad de specializare mai înalt.

3.4 Studiul transversal al terminologiei din domeniile: inteligența cognitivă, inteligența emoțională și inteligența artificială

Abordarea cognitivă a terminologiei din domeniul fiecărei inteligențe: inteligența cognitivă, inteligența emoțională și inteligența artificială presupune, totodată, un studiu al particularităților comune pentru toate domeniile inteligențelor implicate în investigația noastră. Acest studiu, în cazul terminologiei din domeniul inteligențelor, își propune să descrie transversal procedee de formare a termenilor, procese semantice relevante și, în special, migrarea termenilor între domeniile din triadă [18].

În analiza multiaspectuală a terminologiei din domeniile inteligența cognitivă, inteligența emoțională și inteligența artificială, identificăm comune transversal următoarele procedee de formare: *derivarea, compunerea, terminologizarea, reterminologizarea (metaforă și metonimie)*. Printre cele mai frecvente procedee de formare, conform corpusului terminologic, vom numi *derivarea* – dintre cele formale și *reterminologizarea* – dintre cele semantice.

Referitor la migrarea termenilor între terminologiile domeniilor din triadă, observăm că toate cele trei domenii formează termeni prin procedeul de metaforizare sau metonimizare cu domeniul de origine în una din terminologiile unui alt domeniu, de asemenea, din triadă (*Anexa 11*). *În continuare, folosim abrevierile IQ – pentru terminologia din inteligența cognitivă; IE – pentru terminologia din domeniul inteligenței emoționale și IA – pentru terminologia din domeniul inteligenței artificiale.*

Pentru terminologia din domeniul inteligenței cognitive este specifică metaforizarea cu domeniul de origine al inteligenței artificiale, având o trăsătură distinctă de a se inspira din domeniul inteligenței cognitive, dar termenii să fie fixați și popularizați în domeniul inteligenței artificiale, IQ ← IA, iar ca un reflux, terminologia din domeniul inteligenței cognitive preia termenul pentru o exprimare prin metaforă: (IQ → IA →IQ). Astfel de termeni sunt: *pattern – model; encode – a codifica; decode – a decodifica; mapping – atribuire; update – reînnoire; projection – proiecție*, făcând ca inteligența artificială să fie o bună sursă de reterminologizare

pentru inteligența cognitivă. Metonimizarea este inspirată din terminologia domeniului inteligenței emoționale, fiind ambele parte a domeniului inteligenței umane: IQ ← IE. Metonimizarea s-a produs la termenii *expression – expresie; adaptation – adaptare*, unde aceasta a fost posibilă datorită inteligenței umane, în general, din care face parte atât inteligența cognitivă, cât și inteligența emoțională, ceea ce face posibilă metonimizarea, având în vedere că metonimizarea reprezintă o extensiune sau o restricție a aceluiași sem; în acest caz, având inteligența umană, care unește conceptual aceste două inteligențe: inteligența cognitivă și inteligența emoțională.

În terminologia domeniului inteligenței emoționale observăm transversal doar domeniul de origine – inteligența cognitivă, a cărei terminologie este sursă de metaforizare și metonimizare, care, în cazul corpusului terminologic, se succedă consecutiv pentru a forma termenii: *(emotional) process – proces emoțional, (emotional) reaction – reacție emoțională, (social) cognition – competențe interpersonale, (emotional) intelligence – inteligență emoțională, (self)regulation – autoreglare, (emotion) regulation – gestionarea emoțiilor*, în direcția cu domeniul de origine: inteligența cognitivă și domeniul receptor: inteligența emoțională, respectiv: IQ → IE, ceea ce se explică prin faptul că ambele terminologii din aceste domenii fac parte din domeniul inteligenței umane.

Formarea terminologiei din domeniul inteligenței artificiale include metafore conceptuale și metonimizări, iar în unele cazuri, succesiuni de metaforizare și metonimizare, această terminologie fiind în strânsă legătură cu modelul conceptual al inteligenței umane și un domeniu care avansează, implicând noile tehnologii informatice. Astfel, metafora conceptuală inspirată din domeniul inteligenței cognitive implică direcția: IQ → IA. Termenii din corpusul terminologic creați prin acest procedeu: *concept, symbol, framework, pattern, inference, behavior, stimulus, memory, signal, neuron, neural network, image recognition, interpretation, problem-solving, decision-making* au modelul conceptual al *imitării omului și corpurilor vii prin acțiune*. În cazul inteligenței emoționale ca domeniu de origine, au fost identificați termenii: *expression, adaptation*, după direcția: IE → IA. Metonimizarea în terminologia domeniului inteligenței artificiale este preponderent inspirată din inteligența cognitivă, după direcția: IQ → IA. Iar termenii creați prin metonimizare sunt: *fuzzy – logică fuzzy, artificial intelligence – inteligență artificială, knowledge extraction – extragerea cunoștințelor, machine learning – învățare automată, neural computation – calcul neuronal, evolutionary computation – calcul evolutiv*. Din domeniul inteligenței emoționale se creează metonimii cu aferență spre latura afectivă sau complexă a inteligenței umane. De aceea, poate fi o direcție generală de tipul: IQ, IE → IA. Un astfel de termen metonimizat în corpusul terminologic este *deep learning – învățare*

profundă; iar în corpus am identificat un termen în care domeniul de origine este doar terminologia domeniului inteligenței emoționale: *affective computing – calcul afectiv*, după direcția: IE → IA. Acest termen desemnează prin apariția sa în terminologia inteligenței artificiale un subdomeniu foarte complex al inteligenței artificiale, care își propune să se axeze pe principiile afectivității și inteligenței emoționale pentru un randament avansat al tehnologiilor proiectate pentru interacțiunea umană.

În total, între domeniile din triadă identificăm 47 de termeni creați prin reterminologizare (metaforizare sau metonimizare) din 119 termeni din domeniul inteligențelor din triadă (*Anexa 9*), ceea ce constituie 39,4%; 30 de termeni reterminologizați cu inteligența artificială ca domeniu receptor din 47 de termeni în total, ceea ce constituie circa 64% (*Anexa 10*).

În conformitate cu datele compilate în corpusul faptic al lucrării, semnificațiile și definițiile termenilor validați în triada inteligențelor emoțională, cognitivă și artificială, putem structura sisteme conceptuale ale triadei, bazate pe teoriile și metodologiile din lucrările lui P. Ekman, D. Goleman – pentru inteligența emoțională [113; 117]; M. Miclea, A. Tarnovschi – pentru procesele cognitive (inteligența cognitivă) [16; 28]; F. Leon și I. Dziţac – pentru inteligența artificială [124; 14]; (*Anexele 12-13-14*). Schemele de clasificare a termenilor din corpusul terminologic al lucrării disting tipurile de concepte încadrate în investigația practică la termenii din Glosarul terminologic în *Principii, Obiecte și Funcții.*

Comună tuturor domeniilor este reterminologizarea termenilor: *process – proces, expression – expresie, behavior – comportament și adaptation – adaptare*, ceea ce confirmă termenul generic de *inteligență*. În una dintre definițiile lui H.J. Eysenck despre *inteligență* putem observa: Inteligența A: un substrat biologic de abilități mentale, neuroanatomia și fiziologia creierului; inteligența B: manifestarea inteligenței A și tot ce influențează expresia ei în comportamentul din viața reală; inteligența C: nivelul de performanță la teste psihometrice ale abilităților cognitive[1] [61].

Astfel, terminologia domeniilor inteligenței cognitive, emoționale și artificiale se conectează prin termenul generic de inteligență, reconfirmat în urma studiului transversal în această triadă. Termenul exprimă o continuitate firească între aceste trei domenii, atât la nivel conceptual, sistemic, cât și la nivel terminologic, după cum am observat în urma analizei terminologiei din triadă.

[1] *"Intelligence A: the biological substrate of mental ability, the brains' neuroanatomy and physiology; Intelligence B: the manifestation of intelligence A, and everything that influences its expression in real life behavior; Intelligence C: the level of performance on psychometric tests of cognitive ability"*

Concluzii la capitolul 3

1. Am analizat formarea termenilor în virtutea onorării și tipologiei obiectivelor cercetării, referindu-ne la procedeele formale de derivare, compunere, conversiune și abreviere, la procedeele semantice de terminologizare, reterminologizare și determinologizare și la creareatermenilor noi prin împrumut direct din alte limbi sau prin calcul lingvistic.

2. În domeniul inteligenței cognitive sunt identificați termeni, conform corpusului terminologic, creați prin procedee precum: derivare, compunere, conversiune, terminologizare, reterminologizare (metafora conceptuală și metonimizare). Terminologiei domeniului inteligenței emoționale îi sunt caracteristice procedee terminologice precum: derivarea, compunerea, terminologizarea, reterminologizarea și determinologizarea. În cazul inteligenței artificiale, aceste procedee de formare a termenilor: derivarea, compunerea, conversiunea, terminologizarea și reterminologizarea (restricție și extensiune semantică; metaforă și metonimie). În analiza multiaspectuală a terminologiei din domeniile inteligența cognitivă, inteligența emoțională și inteligența artificială, identificăm comune transversal următoarele procedee de formare: derivarea, compunerea, terminologizarea, reterminologizarea (metaforă și metonimie).

3. Direcțiile de migrare a termenilor în triada: inteligența cognitivă, emoțională și artificială sunt conform schemelor: IQ ← IA, IQ → IA →IQ, IQ ← IE, IQ → IE, IQ → IA, IE → IA și IQ, IE → IA. Astfel, direcțiile de migrare terminologică respectă combinatorica dintre ele, dar nu observăm direcția dinspre inteligența artificială spre inteligența emoțională.

4. În total, între domeniile din triadă identificăm 47 de termeni creați prin reterminologizare (metaforizare sau metonimizare) din 119 termeni din domeniul inteligențelor

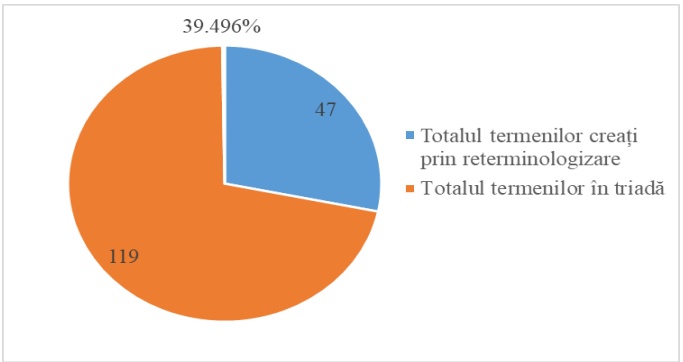

Fig. 3.1 Procentul de reterminologizare în triadă

din triadă, ceea ce constituie 39,4%, 30 de termeni reterminologizați cu inteligența artificială ca

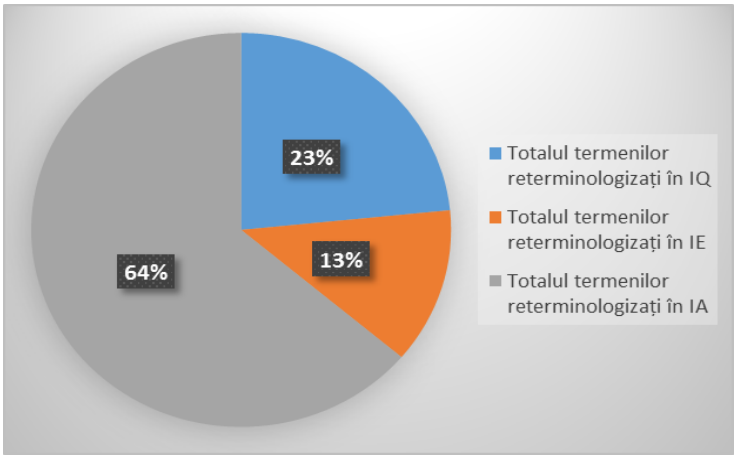

Fig. 3.2 Totalul unităților reterminologizate pe tipuri de inteligențe

domeniu receptor din 47 de termeni în total, ceea ce constituie circa 64%.

5. Am observat procesele semantice de metaforizare și metonimizare în toate cele trei domenii din triadă. În domeniul inteligenței cognitive se atestă metaforizarea cu domeniul de origine al inteligenței artificiale și metonimizarea cu domeniul conex al inteligenței umane, și anume, inteligența emoțională. În domeniul inteligenței emoționale, majoritatea termenilor sunt creați prin procese consecutive de metaforizare și metonimizare, cu domeniul de origine preponderent inteligența cognitivă. Iar în domeniul inteligenței artificiale, terminologia se formează prin metafore conceptuale și metonimizare. De asemenea, observăm și cazuri de procese semantice consecutive atât de metaforizare, cât și de metonimizare la unii termeni.

6. Modelul conceptual al metaforizării în inteligența artificială, cu domeniul de origine inteligența umană (cognitivă și emoțională), este cel al imitării ființei umane și corpurilor vii și al acțiunii.

7. Comună tuturor domeniilor este reterminologizarea termenilor: *process – proces*, *expression – expresie*, *behavior – comportament* și *adaptation – adaptare*, ceea ce confirmă termenul generic de inteligență în urma studiului transversal în această triadă. Termenul exprimă o continuitate firească între aceste trei domenii, atât la nivel conceptual, sistemic, cât și la nivel terminologic, după cum am observat în urma analizei terminologiei din triadă.

CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI

În cadrul investigației noastre, fiind un subiect de actualitate, de importanță și cuprinzând literatura de ultimă oră la tema de cercetare, care presupune o complexitate înaltă și metodologii alese în cercetare în problematica soluționată inovatoare de la baza lucrării, se confirmă ipotezele avansate inițial și se răspunde scopurilor și obiectivelor lucrării, după ordinea și prioritatea lor în cadrul capitolelor și subcapitolelor. Lucrarea a răspuns ipotezelor în contextul următor:

1. Se confirmă teza conform căreia în dezvoltarea terminologiilor din triada inteligențelor emoțională, cognitivă și artificială, la baza triadei inteligențelor ar putea prevala domeniul inteligenței cognitive, acesta fiind primul domeniu din triada inteligențelor emoțională, cognitivă și artificială în care apar primele teorii înregistrate despre inteligențe.

2. Între domeniile din triada inteligențelor emoțională, cognitivă și artificială funcționează în permanență o punte de legătură sub formă de operație semantică de reconceptualizare transdisciplinară a terminologiei, ceea ce poate fi confirmat prin faptul că între domeniile din triadă identificăm termeni creați prin reterminologizare în proporție de 39,4%.

3. În cadrul terminologiei din triada inteligențelor emoțională, cognitivă și artificială poate exista determinologizare în cazul terminologiei inteligenței emoționale. Nivelul de specializare al textelor pentru terminologia aferentă inteligenței umane poate fi și scăzut, din cauza specificului textelor din psihologia cognitivă de a se adresa publicului larg și de a fi explicite.

4. În terminologia din triada inteligențelor emoțională, cognitivă și artificială se atestă interferențe terminologice sub formă de metaforizare și metonimizare interdomenial, în aproximativ toate direcțiile, cu excepția direcției dinspre terminologia inteligenței artificiale spre terminologia inteligenței emoționale. În baza corpusului faptic al lucrării, se pot găsi interferențe sau tangențe terminologice, deoarece sunt trei domenii formate în baza conceptului de inteligență. În acest sens, exemple de astfel de termeni sunt: *adaptation – adaptare*, *behaviour – comportament*, *expression – expresie*, *process – proces* ș.a. Aceștia pot fi găsiți în terminologia fiecărui domeniu din triada inteligențelor emoțională, cognitivă și artificială.

Scopul lucrării – abordarea funcțională comparată prin prisma cognitivă a trei domenii reunite prin noțiunea de inteligențe – a fost realizat prin intermediul obiectivelor înaintate în cadrul cercetării noastre. La scopul și obiectivele lucrării de doctorat s-a răspuns în concluziile ce urmează:

5. Un aspect esențial în demersul investigației noastre este dimensiunea cognitivă, ei îi revine un loc central ca abordare, subiect și domeniu de specialitate. Acest dublu demers

cognitiv se mai referă la metodologia de cercetare și la textele de specialitate, care fac parte din domeniul teoriei informației și cel al teoriei cunoașterii. Aceasta din urmă nu poate fi văzută decât științific și ontologic structurată. Din atare considerente, operăm cu concepte și concepte despre concepte – un dublu demers cognitiv aplicat la sisteme conceptuale, teorii ale informației, teorii ale limbajului ș.a. Interesele cercetării noastre mai au un dublu demers cognitiv reieșind din mai multe abordări: în primul rând, ele pornesc de la paradigma cognitivă aplicată terminologiei și, în al doilea rând, investigația noastră doctorală are în vizor studiul terminologic axat pe trei domenii, și anume, triada inteligențelor emoțională, cognitivă și artificială. Adică, avem de a face cu examinarea terminologiei legate de inteligență privită din perspectivă cognitivă, ceea ce pune în valoare nivelul de complexitate a temei de cercetare elaborate în prezenta lucrare.

6. Abordarea sociocognitivă a terminologiei aduce în prim-plan latura ontologică și de sistem conceptual a terminologiei, ceea ce oferă structură terminologiei și reconfirmă statutul ei de știință. Operând cu noțiuni precum categorii, unități de conținut, baze terminologice de cunoștințe ș.a., aceasta lărgește spectrul de funcționalitate a terminologiei, aduce abordarea cognitivă în centrul terminologiei și exprimă chintesența acesteia. Abordarea cognitivă a terminologiei reprezintă cea mai evoluată latură de cercetare a terminologiei la momentul actual, cu ieșire spre spațiul tehnologic și electronic. Abordarea cognitivă a terminologiei caută să exploreze întregul potențial al terminologiei și să valorifice limbajul la nivel interdisciplinar. Terminologia sociocognitivă, postulată de Rita Temmerman, reprezintă apogeul abordării cognitive în cercetarea terminologică în cadrul curentelor cognitive.

7. Terminologia sociocognitivă, care studiază termenii din domeniul inteligențelor anunțate, reprezintă o analiză terminologică din perspectivă cognitivă a termenilor cognitivi, ceea ce generează o investigație la nivel de metacogniție, adică este vorba despre suprapunerea metodelor, tehnicilor de analiză cognitivă asupra termenilor triadei inteligențelor, cu o trecere în revistă a ceea ce a fost investigat până la momentul actual în diverse curente teoretice, cu un demers praxiologic centrat pe rezultatele obținute în lucrarea de față.

8. Evoluția termenilor bazați pe teoriile despre domeniul inteligențelor contribuie la constatarea faptului că inteligența emoțională și inteligența artificială trec printr-un proces de terminologizare. Domeniile de origine a termenilor vădesc tendința de a evolua, de obicei, dinspre inteligența cognitivă, orientându-se spre domeniul inteligenței artificiale, dar există anumite procese de reflux din domeniul inteligenței artificiale spre cel al inteligenței umane. Migrarea acestor termeni din triadă este un proces influențat de progresul tehnologic și de teoriile emergente în domeniile respective în a doua jumătate a secolului al XX-lea.

9. Reterminologizarea are loc în cazul unităților terminologice importante ce funcționează în triada inteligențelor analizate în investigația noastră. Avansarea cronologică a apariției termenilor reprezentativi creați prin reterminologizare depinde de extinderea viziunilor spre direcțiile respective sub impactul progresului științific și tehnologic, inclusiv prin dezvoltarea tehnologiilor performante.

10. Am ales metoda indexării, inventarului și fișei terminologice pentru a ne asigura că identificăm corespunzător termenii și echivalentele pentru fișele terminologice bilingve în limba engleză și în limba română și pentru a obține un nivel înalt de fiabilitate. Criteriile în baza cărora am selectat corpusul comparat de texte pornesc de la condiția să fie publicații științifice: articole din reviste științifice specializate în domeniile de referință, scrise în limba engleză și în limba română, în original, pe parcursul ultimilor 5-6 ani, de către autori recomandați și apărute la edituri de renume. Corpusul paralel include traduceri autorizate ale textelor din domeniile de referință.

11. Termenii sunt validați aplicând criteriile: frecvența, tipul de unitate, subiect, echivalent, sinonime. În cazul echivalentelor în limba română validarea este posibilă dacă conținutul (definițiile și cuvintele-cheie) corespunde cu termenul-vedetă din limba-sursă.

12. Am analizat formarea termenilor urmând obiectivele cercetării, referindu-ne la procedeele formale de derivare, compunere, conversiune și abreviere, procedeele semantice de terminologizare, reterminologizare și determinologizare și la crearea termenilor noi prin împrumut direct din alte limbi sau prin calc lingvistic.

13. Am identificat particularitățile de formare a termenilor printr-o descompunere formală și componențială a unităților terminologice în limba engleză și a echivalentelor lor în limba română, atât pentru relevarea laturii funcționale a termenilor, cât și pentru verificarea și analiza contrastivă componențială în cadrul aceleiași limbi și în cadrul confirmării echivalentelor în limba română.

14. Corpusul terminologic a întrunit 119 fișe terminologice bilingve (238 de termeni per total în limba engleză + limba română) și 274 de fișe documentare monolingve (în limba engleză și în limba română). Din 274 de fișe documentare, 36 de fișe nu au fost validate pentru a fi incluse în fișele terminologice, deoarece nu au răspuns criteriilor de validare. Corespondența dintre fișele documentare și fișele terminologice se face după criteriul conținutului cognitiv, dar și de formă (definiție și cuvinte-cheie). Corpusul paralel a confirmat marea majoritate a termenilor din corpusul comparat, adăugând/propunând și alte echivalente, oferind totodată un teren fertil pentru analiza traducerilor.

15. Din cele 119 fișe cu 238 de termeni în limbile română și engleză, am identificat 50 de termeni din domeniul inteligenței cognitive, 24 – din cel al inteligenței emoționale și 45 de termeni din domeniul inteligenței artificiale și i-am compilat într-un glosar terminologic. În baza fișelor documentare înregistrate și a liniilor de corespondență între limbile, definițiile și contextele acestora, am validat 238 de fișe documentare monolingve – în limba engleză – ca domeniu emergent, de origine a teoriilor despre inteligențe, și în limba română.

16. Am analizat formarea termenilor în virtutea onorării și tipologiei obiectivelor cercetării, referindu-ne la procedeele formale de derivare, compunere, conversiune și abreviere, la procedeele semantice de terminologizare, reterminologizare și determinologizare și la crearea termenilor noi prin împrumut direct din alte limbi sau prin calc lingvistic.

Problema științifică soluționată referitor la studiul teoretic şi practic al formării, funcționării și interferențelor în cadrul terminologiei cognitive între domeniile inteligenţa emoţională – inteligenţa cognitivă – inteligenţa artificială a permis crearea unei baze teoretice a conexiunilor interdisciplinare şi elaborarea unui glosar bilingv de termeni (în limbile română şi engleză) pentru domeniile legate de cogniție.

17. În domeniul inteligenței cognitive sunt identificați termeni, conform corpusului terminologic, creați prin procedee precum: derivare, compunere, conversiune, terminologizare, reterminologizare (metafora conceptuală și metonimizare). Terminologiei domeniului inteligenței emoționale îi sunt caracteristice procedee terminologice precum: derivarea, compunerea, terminologizarea, reterminologizarea și determinologizarea. În cazul inteligenței artificiale, am identificat aceste procedee de formare a termenilor: derivarea, compunerea, conversiunea, terminologizarea și reterminologizarea (restricție și extensiune semantică; metaforă și metonimie). În analiza componențială a terminologiei din domeniile inteligența cognitivă, inteligența emoțională și inteligența artificială, observăm transversal următoarele procedee de formare: derivarea, compunerea, terminologizarea, reterminologizarea (metaforă și metonimie).

18. În total, între domeniile din triadă identificăm 47 de termeni creați prin reterminologizare (metaforizare sau metonimizare) din 119 termeni din domeniul inteligențelor din triadă, ceea ce constituie 39,4%; 30 de termeni reterminologizați cu inteligența artificială ca domeniu receptor din 47 de termeni în total, ceea ce constituie circa 64%.

19. Se pot observa procesele semantice de metaforizare și metonimizare în toate cele trei domenii din triadă. În domeniul inteligenței cognitive se atestă metaforizarea cu domeniul de origine al inteligenței artificiale și metonimizarea cu domeniul conex al inteligenței umane, și anume, inteligența emoțională. În domeniul inteligenței emoționale, majoritatea termenilor sunt

creați prin procese consecutive de metaforizare și metonimizare, cu domeniul de origine preponderent inteligența cognitivă. Iar în domeniul inteligenței artificiale, terminologia se formează prin metafore conceptuale și metonimizare cu domeniul de origine al inteligenței cognitive. De asemenea, observăm și cazuri de procese semantice consecutive atât de metaforizare, cât și de metonimizare la unii termeni.

20. Noutatea problematicii investigate rezidă în formarea unui glosar terminologic din termenii din cadrul inteligențelor cognitivă, emoțională și artificială, sub formă de sisteme conceptuale ale inteligențelor emoțională, cognitivă și artificială, cu tangențele conceptuale exprimate ca produse ale metaforizării și metonimizării, prezentate sub formă de schemă, propuse în finalul lucrării.

În urma parcurgerii problematicii din lucrare și prezentării problemei științifice soluționată, propunem **următoarele recomandări**:

- Analiza funcțională a terminologiei specializate și glosarul terminologic elaborat în prezenta investigație servesc drept model al suprapunerilor conceptuale în triada inteligențelor emoțională, cognitivă și artificială și pot fi utile pentru noi investigații terminologice transversale în cadrul altor domenii de specialite aferente.
- Traducătorii și terminologii, dar și specialiștii din domeniile investigate în lucrarea noastră, pot utiliza atât suprapunerile conceptuale în triada inteligențelor, cât și glosarul terminologic pentru organizarea cunoștințelor interdisciplinare, pentru consultarea terminologică în traducerile din domeniile aferente triadei inteligențelor.
- Subiectul cercetării poate fi extins asupra altor investigații, având în centru rolul metaforei conceptuale în formarea termenilor în diverse domenii de specialitate.
- Materialul teoretic, metodologia aplicată, analizele pe corpusul practic din prezenta investigație ar putea fi utile în cadrul orelor de traducere specializată, a cursului de Terminologie propus studenților care urmează un parcurs de formare de traducător și interpret de conferințe.

BIBLIOGRAFIE

În limba română:

1. ATHU, C. Delimitarea terminologiilor de specialitate. În: *EUROMENTOR*, București: vol. 1, nr. 2, 2010 – English version, 2016. ISSN 2067-7839 ISSN Online: 2247 - 9376 ISSN - L: 2068 - 780X
2. BIDU-VRĂNCEANU, A. *Lexicul specializat în mişcare. De la dicţionare la texte.* Bucureşti: EUB, 2007. ISBN: 973-737-336-7
3. BIDU-VRĂNCEANU, A. *Dicţionar de ştiinţe ale limbii*. București: Editura Nemira. 2002, 608 p. ISBN: 973-569-460-3
4. BIVOL, L., ZINGAN, O. Lectura textului ştiinţific şi de specialitate: abordări teoretice şi tehnici de lucru. In: *Conferinţa Tehnico-Ştiinţifică a Colaboratorilor, Doctoranzilor şi Studenţilor*, Universitatea Tehnică a Moldovei, vol. 2, 20 – 21 octombrie, 2014. Chișinău, 2015, pp. 396-397. ISBN 978-9975-45-249-6.
5. BUSUIOC, I., CUCU, M. *Introducere în terminologie*. Bucureşti: CREDIS. 2001, 133 p. ISBN 973-85174-7-8
6. COȘERIU, E. *Introducere în lingvistică*. Ed. 2-a. Cluj-Napoca: Echinox, 1999. 144 p. ISBN 973-9114-73-8
7. COȘERIU, E. *Lingvistica textului. O introducere în hermeneutica textului*. Iași: Editura UAIC. 2013, 265 p. ISBN: 978-973-703-910-1
8. COTEANU, I. *Limba română contemporană. Vocabularul*. București: Editura Didactică și Pedagogică. 1985, 256 p. ISBN: 978-606-28-1645-2
9. COTEANU, I. *Stilistica funcțională a limbii române. Stil, stilistică, limbaj*. Ed. Academiei Romane, Bucuresti. 1973, 204 p. ISBN/COD:624IPIBST
10. DRĂGAN, G. *Terminologie cognitivă. Volum antologic*. București: AGIR. 2012, 170 p. ISBN: 978-973-720-431-8
11. DRUȚĂ, I. *Dinamica terminologiei româneşti sub impactul traducerii*. Chișinău: Centrul Editorial-Poligrafic al USM, 2013. 335 p. ISBN: 978-9975-71-477-8
12. DRUȚĂ, I. *Metafora terminologică*. În: Limba română, anul XVIII, nr. 5-6, 2008. ISSN 0235-9111 p-ISSN: 0235-9111
13. DRUȚĂ, I. *Vocabular și gramatică. Repere teoretice și exerciții.* Chișinău: Logodava. 2019, 160 p. ISBN: 978-9975-3300-1-5
14. DZIȚAC, I. *Inteligență artificială*. Arad: Editura Universității „Aurel Vlaicu”. 2008, 182 p. ISBN 978-973-752-292-4

15. LUCA, A. Terminologizare, determinologizare, reterminologizare în limba română: considerații preliminare. În: *Școala coșeriană clujeană: contribuții*. Editori: Vîlcu D.-C., Bojoga E., Boc O. Cluj-Napoca: Presa Universitară Clujeană, 2016. ISBN 978-606-37-0098-9

16. MICLEA, M. *Psihologie cognitivă: metode teoretico-experimentale*. Iași: Polirom. 1999, 344 p. ISBN: 973-683-248-1

17. MUNTEANU, E. *Despre esența limbajului poetic*. În: Convorbiri literare, Nr.4 (208). Editura UAIC: Iași. 2013, pp.28-32. ISSN 0010-8243

18. **NICHITA, C. „Migrarea" termenilor în triada inteligență cognitivă – inteligență emoțională – inteligență artificială (în limbile engleză și română). În: *Studia Universitatis Moldaviae*, vol. 144, nr. 4. Seria „Științe umanistice". 2021, pp.105-113. ISSN 1811-2668.**

19. **NICHITA, C. Calitatea cărții de specialitate reflectată în terminologie și traducerea ei. *Colocviul internațional al CODFREURCOR „Le patrimoine canonique – support de la vitalité et de la diversité"*. Ediția a 7-a, 4-6 aprilie 2019, Universitatea „Ștefan cel Mare", Suceava, România.În: *EISH*, nr. 7, pp. 565-578. ISSN 1987-8753.**

20. **NICHITA, C. Conceptul de transpunere în viziunea lui Eugeniu Coșeriu – o perspectivă traductologică și terminologică. În: *Colocviul Internaţional de Ştiinţe ale Limbajului „Eugeniu Coşeriu" (CISL), ediţia a XVI-a. Eugeniu Coșeriu centenar. Limbă, creativitate, cultură – structuri de rezistență ale ființei umane*. 2021, pp. 216-218. ISBN 978-9975-158-66-4**

21. **NICHITA, C. Evoluția terminologiei în domeniul inteligenței cognitive, emoționale și artificiale în limba engleză. În: *Studia Universitatis Moldaviae*, vol. 140, nr. 10. Seria „Științe umanistice". 2020, pp.130-135. ISSN 1811-2668.**

22. **NICHITA, C. Metafora ca sursă de conceptualizare în terminologia din domeniul inteligenței artificiale. *Colocviul internațional al CODFREURCOR „Les littératures nationales en traduction"*. Ediția a 8-a, 31 august – 2 septembrie 2020, Universitatea de Stat Akaki Tsérételi, de Kutaisi, Georgia. În: *EISH*, nr. 8. 2021, pp. 611-623. ISSN 1987-8753.**

23. **NICHITA, C. Terminologia reprezentativă din domeniul inteligenței umane (în limbile engleză și română). În: *Intertext*, vol. 57/58, nr. 1/2. 2021, pp. 103-111. ISSN 1857-3711**

24. NEACȘU, A. *Tentația universalului. Studii de filosofie* românească. București: Humanitas. 2014, 191 p. ISBN 978-606-93817-1-7-X

25. RĂDULESCU-MOTRU, C. *Lecții de logică*. București: Casa Școalelor. 1943, 268 p. UNU55936

26. RIZEA, M.M. *De la monosemie la polisemie în terminologia ştiinţifică actuală*. Teză de doctorat. București, 2009. 375 p.

27. STOIANOVA, I. Metafora în terminologie. În: *Intertext*. 2008, nr. 1-2, pp. 181-187. ISSN 1857-3711

28. TARNOVSCHI, A., RACU, J. *Psihologia proceselor cognitive*. Chişinău: CEP USM. 2017, 217 p. ISBN 978-9975-71-948-3

29. TOMA, A. Interdisciplinaritate și terminologie matematică: termeni migratori. În: Pană Dindelegan, Gabriela (coord.) *Limba română: structură și funcționare (Actele celui de-al 4-lea Colocviu al Catedrei de Limbă Română (25-26 noiembrie 2004)*. București: EUB. 2005, pp. 393-404. ISBN 973-737-090-2

30. ZBANŢ, L., TABAN, R. Rolul terminologiei în studierea limbilor străine. În: *Analele ştiinţifice ale USM. Seria Ştiinţe filologice*. CEP USM, Chişinău 2003, p. 350-353.

În limba franceză:

31. AUGER, P. La terminologie au Québec et dans le monde, de la naissance à la maturité. În: *Office de la Langue Française (Ed.), L'ère nouvelle de la terminologie. Actes du sixième colloque OLF-STQ de terminologie*. 1988, pp. 27-59. ISBN 9782550184942, ISBN2550184947

32. BÉJOINT, H., THOIRON, P. *Le sens en terminologie*. Lyon: Presses Universitaires de Lyon, 2000. EAN13 : 9782729706418

33. BRUNER, J. *Car la culture donne forme à l'esprit. De la révolution cognitive à la psychologie culturelle* (trad. de l'anglais par Y. Bonin). Paris: Georg Eshel, 1991. ISBN-10 2725633915, ISBN-13 978-2725633916

34. DIKI-KIDIRI, M. Le vocabulaire scientifique dans les langues africaines. Pour une approche culturelle de la terminologie In *L'expression de l'espace dans les langues africaines I* 79-1 | 2009. Paris: Karthala. 2009, p. 300-303. ISBN 978-2-908948-325

35. DUBUC, R. *Manuel pratique de terminologie.* Brossard (Quebec): Linguatech, 1985. ISBN 2863190773

36. GAUDIN, F. Socioterminologie: Propos et propositions épistémologiques. In *Le Langage et l'Homme*, vol. 28, nr. 4. 1993, pp. 247-257. ISSN : 0458-7251

37. GREIMAS, A. J. *Sémantique structurale. Recherche de méthode*. Paris: Librairie Larousse, 1966, 131 p. ISBN 2030703141

38. POTTIER, B. *Linguistique générale*. Paris: Klincksieck, 1974, 340 p. EAN13 : 9782252024881

39. POTTIER, B. Vers une sémantique moderne. In *Travaux de linguistique et de littérature*, nr 2/1. Paris: Klincksieck. 1964, pp.107-137. ISSN : 0082-6057

40. RONDEAU, G. Terminologie et documentation. In: *Meta*, vol. 25, nr. 1. 1980, pp. 152-170. ISSN 0026-0452

41. ROUSSEAU, L.J. Néologie et problèmes de normalisation. *Actes du colloque Terminologie et technologies nouvelles*. Quebec: Gouvernement du Québec. 1988, pp. 333–48. ISBN 2550184939, ISBN 9782550184935

42. TEMMERMAN, R. Les métaphores dans les sciences de la vie et le situé socioculturel. In: *Cahiers du RIFAL*. Bruxelles: Organisation internationale de la Francophonie et Communauté française de Belgique, nr. 26. 2007, pp.72-83. ISSN 1726-5363

43. WÜSTER, E. L'étude scientifique générale de la terminologie, zone frontalière entre la linguistique, la logique, l'ontologie, l'informatique et les sciences des choses (Bureau des traductions du Secrétariat d'État du Canada Trans.). In: V.I. Siforov, G. Rondeau & H. Felber (Eds.), *Textes choisis de terminologie (Vol. 1. Fondements théoriques de la terminologie, p. 55-114)*. Québec: Girsterm – Université Laval, 1981. ISBN 2920242008, ISBN 9782920242005

44. ZBANȚ, L. „Deux approches de la philosophie du langage dans les livres : « La philosophie du langage », auteurs Sylvain Auroux, Jacques Deschamps, Djamel Koulougli et « Elemente de filozofia limbii », auteur Ioan Oprea ». In : *Etudes Interdisciplinaires en Sciences humaines, Revue officielle internationale du Collège doctoral francophone régional d'Europe centrale et orientale en Sciences humaines (CODFREURCOR), Numero 7, 2020, Tbilissi, Editions Université d'Etat Ilia, p. 304-314*. ISSN 1987-8753

45. ZBANȚ, L., GHEORGHIȚĂ, E., „Le modèle fractal appliqué à la traduction spécialisée". În: *Studia Universitatis. Seria Ştiinţe umanistice*, no 10 (60). Chişinău: CEP USM, 2012, p. 131-138. ISSN 1811-2668

46. ZBANȚ, L. „Optique socioculturelle d'une terminologie multilingue (français-roumain) formée à partir des doublets étymologiques". In: *Studia Universitatis Moldaviae*. Seria „Ştiinţe umanistice", no 4 (94). Chişinău: CEP USM, 2016, p. 11-25. ISSN 1811-2668

47. ZBANȚ, L. „Le rôle de la socioterminologie dans la formation des traducteurs". In: *La linguistique entre recherche et application. Actes du colloque international organisé à l'occasion du 45-ème anniversaire du Département de Philologie Française „Grigore Cincilei" de l'Université d'Etat de Moldova*. Chişinău, le 8 octobre 2010. Tome 2. CEP USM, 2011, p. 140-150. ISBN13 9789975711296

În limba engleză:

48. BIDNENKO, N. The Language Peculiarities of Modern English Scientific and Technical Literature Style. In: *Journal of Alfred Nobel University*. Series Philology. Dnipopetrovsk: Alfred Nobel University, Nr. 2, Vol. 8. 2014, pp. 181-185. ISSN 2523-4463 (print) ISSN 2523-4749 (online)

49. BINET, A., SIMON, T. *A method of measuring the development of the intelligence of young children*. Lincoln, IL: Courier Co, 1911. ISBN: 9781172556601

50. CABRÉ, M.T., ADELSTEIN, A. The Specificity of Units with Specialized Meaning: Polysemy as Explanatory Factor, nr. 18 In *DELTA: Documentação de Estudos em Lingüística Teórica e Aplicada*. São Paulo: Pontifícia Universidade Católica de São Paulo - PUC-SP. 2002, pp. 1-25. ISSN print 0102-4450 ISSN online: 1678-460X

51. CABRÉ, M.T. Theories of terminology. Their description prescription and explanation. In: *Terminology*, vol. 9, nr. 2. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company. 2003, pp. 163-199. ISSN 0929-9971, E-ISSN: 1569-9994

52. CABRÉ, M.T. *Terminology. Theory, methods and applications.* Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company. 1999, 262 p. e- ISBN: 9789027298652

53. ENTMAN, R. Framing: Toward Clarification of a Fractured Paradigm. In: *Journal of Communication*, vol. 43, nr. 4. 1993, pp. 51-58. Online ISSN:1460-2466

54. FABER BENÍTEZ, P. *The Cognitive Shift in Terminology and Specialized Translation*. Alicante: MonTI. 2009, pp. 107-134. Online ISSN: 1989-9335, Print ISSN: 1889-4178

55. FABER, P. *A Cognitive Linguistics View of Terminology and Specialized Language*. Granada: De Gruyter Mouton. 2012, 324 p. Online ISSN: 1989-9335, Print ISSN: 1889-4178

56. FILLMORE, C. Frame semantics. In: *Linguistic Society of Korea (ed.). Linguistics in the Morning Calm*. Seoul: Hanshin. 1982, pp. 111-137. ASIN : B000MBDLZI

57. GARDNER, H. *Frames of Mind: The Theory of Multiple Intelligence.* New York: Basic Books, 1983. ISBN-10 0465024335, ISBN-13 978-0465024339

58. GAWRON, J. *Circumstances and Perspective: The Logic of Argument Structure. UC San Diego: San Diego Linguistic Papers*. 2008, pp. 32-125.

59. GOTTI, M. *Investigating Specialized Discourse*. Bern: Peter Lang AG. 2011, pp.15-47. ISBN-10 3034306709, ISBN-13 978-3034306706

60. GUILFORD, J. P. *The Nature of Human Intelligence*. New York : McGrawhill Book Co, 1967. ISBN-10 0070251355, ISBN-13 978-0070251359

61. HENDRICKSON, A.E., HENDRICKSON, D.E. *The psycho-physiology of intelligence in Eysenck*, Berlin: Springer-Verlag, 1982. ISBN 978-3-642-68666-5, e- ISBN 978-3-642-68664-1

62. JAKOBSON, R. Metalanguage as a linguistic problem. In: *Selected Writings*, nr. VII, 1985. cuid1858

63. KERREMANS, K., TEMMERMAN, R., DE BAER, P. Construing domain knowledge via terminological understanding. In: *Lingvistica antverpiensia*, vol. 7. 2008, pp. 177-191. ISSN 03042294, ISSN 22955739

64. LAKOFF, G., JOHNSON, M. Conceptual metaphor in everyday language. In: *The journal of Philosophy*, vol. 77, nr. 8. 1980, pp. 453-486. ISSN 0022362X, EISSN 19398549

65. LAKOFF, G., JOHNSON, M. *Metaphors we live by*. Chicago: University of Chicago Press, 1980. ISBN-10 0226468011, ISBN-13 978-0226468013

66. LANGACKER, R. Subjectification, grammaticization, and conceptual archetypes. In: Athanasiadou, A., Canakis, C. and Cornillie, B. ed. *Subjectification*: *Various Paths to Subjectivity*. Berlin, Boston: De Gruyter Mouton. 2011, pp. 17-40. ISBN-10 311018530X, ISBN-13 978-3110185300

67. MCENERY, A., WILSON, A. *Corpus linguistics* (2nd edition). Edinburgh: Edinburgh University Press, 2001. ISBN-10 0748611657, ISBN-13 978-0748611652

68. MEYER, I. et al. Towards A New Generation of Terminological Resources: An Experiment in Building a Terminological Knowledge Base. In *COLING '92: Proceedings of the 14th conference on Computational linguistics - Volume 3.* Nantes: COLING. 1992, pp. 956-960.

69. MINSKY, M. *A Framework for Representing Knowledge*. MIT-AI Laboratory Memo 306, 1974. AIM-306

70. **NICHITA, C. Term Creation in the Dynamic Domain of Artificial Intelligence. În: *ANADISS*, 31. 2021, pp. 279-288. ISSN-L: 1842 – 0400, eISSN: 2559 - 4656**

71. OGDEN, C.K. *The Meaning of Meaning*. San Diego: Harcourt Brace Jovanovich. (Original published London: Kegan Paul.) 1989, 386 p. ISBN O-15-658446-8

72. PAL, H.R., PAL, A., TOURANI, P. Theories of Intelligence. In: *Everyman's Science*, vol. XXIX, nr. 3. 2004, pp. 181-186. ISSN: 0531-495X

73. *PEIRCE,* C.S. *Collected Papers of Charles Sanders Peirce*. Cambridge: Harvard University Press, 1932. ISBN 9780674138001

74. PETERSEN, W. et al. Meaning, Frames, and Conceptual Representation, Studies in Language and Cognition. In *Studies in Language and Cognition*. Düsseldorf University Press. 2015, pp. 151-170. ISBN-10 3943460878, ISBN-13 978-3943460872

75. ROSCH, E., LLOYD, B. Principles of Categorization. In: *Cognition and categorization*. New Jersey: Lawrence Erlbaum. 1978, pp. 27-48. ISBN: 9780470263778, ISBN 9780898594331, ISBN 0470263776, ISBN 0898594332

76. SAGEDER, D. Terminology Today: A Science, an Art, or a Practice? Some Aspects on Terminology and Its Development. In: *Brno Studies in English*, vol. 36, nr. 1. Berna: Universitas Masarykiana Brunensis. 2010, pp. 123-134. ISSN 0524-6881

77. SAGER, J.C. *A Practical Course in Terminology Processing*. Amsterdam & Philadelphia: John Benjamins, 1997. ISBN 9789027220776, ISBN 9789027274342

78. SPEARMAN, C. "General Intelligence" Objectively Determined & Measured. In: *American Journal of Psychology*, 15. 1904, pp. 201-293. ISSN 00029556

79. STERNBERG, R.J. *Encyclopaedia of Human Intelligence*. New York, NY: Macmillan, 1984. ISBN-10 0028974077, ISBN-13 978-0028974071

80. TALMY, L. *Toward a Cognitive Semantics*. Volume II: Typology and process in concept structuring. Cambridge, MA: MIT Press. 2000, 528p. ISBN-10 0262700972, ISBN-13 978-0262700979

81. TEMMERMAN, R., Kerremans, K. Termontography: Ontology Building and the Sociocognitive Approach to Terminology Description. In: *Proceedings of CIL17*. Praga: Matfyzpress. 2003, pp. 1-10.

82. THAGARD, P. *Mind: Introduction to Cognitive Science, second edition*. Cambridge, MA: MIT Press, 2005. ISBN-10 026270109X, ISBN-13 978-0262701099

83. THIBODEAU, P. The Function of Metaphor Framing, Deliberate or Otherwise, in a Social World. In *Metaphor and the Social World*, no 7:2. Amsterdam: John Benjamins. 2017, pp. 270-290. ISSN 2210–4070 / E-ISSN 2210–4097

84. VERNON, P.E. *Intelligence and Attainment Tests*. London: University of London Press, 1960. ISBN-10 0340088435, ISBN-13 978-0340088432

85. VYGOTSKY, L. *Thought and language*. Cambridge, MA: MIT Press. 1986, 287 p. ISBN 9780262720014

86. WÜSTER, E. *The machine tool: An interlingual dictionary of basic concepts. English French master volume – Dictionnaire multilingue de la machine outil: Notions fondamentales. Volume de base anglais-français (1rst ed.)*. London: Technical Press, 1968. ISBN : 0-291-39615-1

În limba germană:

87. TROUBETZKOY, N. *Grundzüge der Phonologie* Travaux du Cercle Linguistique de Prague, Prague, TCLP VII; traducere în limba franceză de J. Candineau *Principes de phonologie*. Paris: Klincksieck, 1939. ISBN-10 3525264011, ISBN-13 978-3525264010

88. WÜSTER, E. *Internationale Sprachnormung in der Technik, besonders in der Elektrotechnik. (Die nationale Sprachnormung und ihre Verallgemeinerung) (1rst ed.)*. Berlin: VDI Verlag, 1931. ISBN-10 3416003209, ISBN-13 978-3416003209

În limba rusă:

89. ВЕЖБИЦКАЯ, А. *Семантические универсалии и описание языков*. М., 1999. ISBN:5-7859-0032-7

90. КУБРЯКОВА, Е.С. *Части речи в когнитивной точки зрения*. М., 1997. ISSN 1727-1630 ISBN 5-94457-174-8

91. ЛИХАЧЕВ, Д.С. *Концептосфера русского языка. Русская словесность. Антология*. М., 1997. ISBN 5-87444-045-3

92. МАСЛОВА, В.А. *Современные направления в лингвистике; учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений*. М.: Издательский центр „Академия”. 2008, 272 с. ISBN 9785769543852

93. МИНИНА, Е.И. Взаимодействие профессиональной и бытовой сфер знания (на примере спортивной терминологии). В: *Вестник Челябинского государственного университета*. 2015, No 27 (382). Филологические науки. Вып. 1998, с. 130-134.

94. СТЕПАНОВ, Ю.С. *Альтернативный мир. Дискурс. Факт и принципы причинности. Язык и наука конца XX века/под ред. Ю.С. Степанова*. М., 1995. ISSN 1563-0323

95. СУПЕРАНСКАЯ, А.В., ПОДОЛЬСКАЯ, Н.В., ВАСИЛЬЕВА, Н.В. *Общая терминология. Терминологическая деятельность*. Изд. 4-Е. Москва: URSS. 2014, 288 с. ISBN 978-5-382-01475-3.

96. СУПЕРАНСКАЯ, А.В., ПОДОЛЬСКАЯ, Н.В., ВАСИЛЬЕВА, Н.В. *Общая терминология. Вопросы теории.* Изд. 6-Е. Москва: Либроком. 2012, 248 с. ISBN 978-5-397-06750-8

97. ТЕЛИЯ, В.Н. *К проблеме связанного значения слова: гипотезы, факты, перспективы. Язык – система, язык – текст, язык – способность*. М., 1995. ISBN 5-88744-004-X

98. ФРУМКИНА, Р.М. Концептуальный анализ с точки зрения лингвиста и психолога. Научно-техническая информация. В «Современные научные исследования: актуальные теории и концепции» Серия 2. № 3, 1992. ISSN 2304-120X

99. ХАЙДЕГГЕР, М. *Разговор на проселочной дороге*. М., 1991. ISBN: 5-06-002425-3

SURSE

În limba română:

100. ALBU, S. Aplicarea logicii fuzzy în evaluarea şi gestiunea patrimoniului. În: *Meridian*, no 1. Yakoutsk: COPE. 2010, pp. 29-36. ISSN 1683--853X
https://utm.md/meridian/2010/MI_1_2010/16_S_Albu_Optimizarea_deciziilor1.pdf

101. AVRAM, A., CIULU, S. Materiale inteligente. În: *Tehnocopia*, nr. 15. Bălți, USARB. 2016, pp. 42-50. pISSN: 1857-3843
http://www.libruniv.usarb.md/xXx/reviste/tehnocop/continut/Tehnocop_2(15),2016/tehnocopia2(15),2016-42-50.pdf

102. BARBU MITITELU, V. et al. Resurse lingvistice pentru un sistem de întrebare-răspuns pentru limba română. În: *Revista română de interacţiune om – calculator*, nr. 2. București: ACM SIGCHI Romania. 2009, pp. 1-17. ISSN: 1843-4460
http://rochi.utcluj.ro/rrioc/articole/RRIOC-2009-1-Barbu.pdf

103. BARBU, D.C. Soluții de prelucrare specifice Big Data. În: *Revista română de informatică şi automatică*, vol. 29, nr. 2. București: ICI. 2019, pp. 35-48. ISSN 1220-1758, ISSN 1841-4303
https://rria.ici.ro/wp-content/uploads/2021/04/Vol292_2019_art-BarbuDragos.pdf

104. BENȚA, K.I. Sisteme senzitive la context personalizate afectiv. *Rezumatul tezei de doctorat.* Cluj-Napoca: UTCN. 2010, 32 p.

105. BICA, O. Model conceptual pentru un sistem de prezență inteligentă care vizează consolidarea măsurilor de siguranță și securitate în școli. În: *Revista română de informatică şi automatică*, vol. 30, nr. 2. București: ICI. 2020, pp. 7-14. ISSN 1220-1758, ISSN 1841-4303
https://rria.ici.ro/wp-content/uploads/2020/06/art._Bica_Ovidiu.pdf

106. BOBÂNĂ, G. Immanuel Kant și începuturile filosofiei românești moderne. În: *Revista de filosofie, sociologie şi ştiinţe politice*, nr. 3. Chișinău: AȘM – ICJPS. 2014, pp. 152-163. pISSN: 1957-2294

107. CALANCEA, V. Psihologia clinică. Dereglările neuro-psihice în caz de tuberculoză pulmonară. În: *Psihologie*. Revistă științifico-practică, nr. 3. Chișinău: APPM. 2010, pp. 71-76. pISSN: 1857-2502, eISSN: 2537-6276

108. CARTER, P. *Cartea completă a testelor de inteligență*. Londra: John Wiley & Sons Ltd. 2005, 208 p. ISBN. 9789737286796

109. CIUPAN, E. Aplicații ale calculului neuronal în inginerie. În: *Tehnocopia*, nr. 2 (9). Bălți: USARB. 2013, pp. 23-29. pISSN: 1857-3843
https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/Aplicatii%20ale%20calculului%20neuronal%20in%20inginerie.pdf

110. COLCERIU, R.D. et al. Localizarea utilizatorului prin prelucrarea contextului spațial. În: *Revista română de interacţiune om –calculator*, nr. 8 (2). București: ACM SIGCHI Romania. 2015, pp. 79-100. ISSN 1843-4460
http://rochi.utcluj.ro/rrioc/articole/RRIOC-8-2-Colceriu.pdf

111. CRISTEA, D., TUFIȘ, D. Resurse lingvistice româneşti şi tehnologii informatice aplicate limbii române. În: *Identitatea limbii şi literaturii române în perspectiva globalizării*. București: Academia Română, Institutul de Inteligenţă Artificială. 2002, 12 p. ISBN 973-8179-12-2
https://www.racai.ro/media/Cristea-Tufis-ILLR2002.pdf

112. DUMBRAVĂ, E. Investigarea impactului emoțiilor negative asupra reglării emoționale în organizații. În: *Psihologia resurselor umane*, nr. 12. București: Asociația de Psihologie Industrială și Organizațională. 2014, pp. 48-58. ISSN 1583-7327

113. EKMAN, P. *Emoții date pe față*. București: Editura Trei. 2011, 346 p. ISBN: 978-606-400-676-9

114. FOTESCU, E. Studii cu referire la problema formării modelului propriu de activitate creativă. În: *Tehnocopia*, nr. 18. Bălți: USARB. 2018, pp. 29-39. pISSN: 1857-3843

115. GAVRILAȘ, M. Aplicații ale inteligenței artificiale și calculului inteligent în energetică. În: *EMERG*, nr. 5. București: CNR-CME. 2017, pp. 73-118. ISSN 2668-7003, ISSN-L 2457-5011
https://emerg.ro/wp-content/uploads/2019/11/Aplicații-ale-inteligenței-artificiale-și-calculului-inteligent-în-energetic.pdf

116. GHIZDĂREANU, E. Inteligența culturală și inteligența emoțională: implicații în performanța profesională. În: *Revista de psihologie*, vol. 60, nr. 2. București: Editura Academiei Române. 2014, pp. 141-150. ISSN: 0034-8759, eISSN: 2344-4665

117. GOLEMAN, D. *Inteligența emoțională*. București: Curtea Veche Publishing. 2001, 424 p. ISBN 9789736695209

118. GORGAN, D., CĂTANĂ, M.C., ȘTEFĂNUȚ, T. Tehnici vizuale de analiză a datelor masive multidimensionale. În: *Revista română de interacțiune om – calculator*, nr. 8 (3). București: ACM SIGCHI România. 2015, pp. 237-255. ISSN 1843-4460 http://rochi.utcluj.ro/rrioc/articole/RRIOC-8-3-Gorgan.pdf

119. GUȚALOV, L., FOTESCU, E. Efectuarea operațiilor psihomotorii în vederea activizării elevilor cu deficiență de învățare. În: *Tehnocopia*, nr. 18. Bălți: USARB. 2018, pp. 60-70. pISSN: 1857-3843

120. GUȚALOV, L., FOTESCU, E. Viziuni filosofice cu referire la rolul tehnicii în societate. În: *Tehnocopia*, nr. 20. Bălți: USARB. 2019, pp. 5-15. pISSN: 1857-3843

121. HAJA, G. Menținerea identității prin limbă: instrumente și resurse lingvistice în format electronic. În: *Limba şi literatura română în spaţiul dacoromânesc şi în diaspora. Secţiunea Lingvistică: II. Aspecte ale dinamicii lingvistice.* Iași: Editura Trinitas. 2003, pp. 179-181. ISBN 973-8179-79-3

122. INGLIS, I. Progresul științei și obstacolele epistemologice din perspectiva raționalismului integral al lui G. Bachelard. În: *Revista de filosofie, sociologie și științe politice*, nr. 1. Chișinău: AȘM – ICJPS. 2019, pp. 170-180. pISSN: 1957-2294

123. ISACHI, S.E., CHIȚIGA, G. Managementul în economia cunoașterii. În: *Economie și sociologie*, nr. 4. Chișinău: INCE. 2014, pp. 26-31. ISSN: 1857-4130

124. LEON, F. *Sinteze de inteligență artificială*. Iași: Tehnopress. 2020, 205 p. ISBN 978-606-687-429-8

125. MÎSLIȚCHI, V., GUȚU, T. Relația dintre inteligența emoțională și comportamentul agresiv în trafic la tinerii conducători auto. În: *Psihologie, revistă științifico-practică*, nr. 1-2. Chișinău: APPM. 2018, pp. 12-20. pISSN: 1857-2502, eISSN: 2537-6276

126. MUNTEAN, A. Posibilităţi de funcţionare rezilientă a românilor în perioada comunismului. În: *Revista de psihologie*, vol. 60, nr. 2. București: Editura Academiei Române. 2014, pp. 151-166 p. ISSN: 0034-8759, eISSN: 2344-4665

127. PARASCHIV, E.A., OVREIU, E. Tehnici bazate pe Machine Learning pentru îmbunătățirea depistării cancerului de sân. În: *Revista română de informatică și automatică*, vol. 30, nr. 2. București: ICI. 2020, pp. 67-80. ISSN 1220-1758, ISSN 1841-4303 https://rria.ici.ro/wp-content/uploads/2020/06/art._Paraschiv_Ovreiu.pdf

128. PASCARU, A. Contemporaneitatea conexiunilor în filosofie. În: *Revista de filosofie, sociologie și științe politice*, nr. 1. Chișinău: AȘM – ICJPS. 2016, pp. 149-154. pISSN: 1957-2294

129. PASCARU, A. Elemente de filosofie socială la est și vest de Prut. În: *Revista de filosofie, sociologie și științe politice*, nr. 2. Chișinău: AȘM – ICJPS. 2018, pp. 177-180. pISSN: 1957-2294

130. PASCARU, A. Preliminarii privind filosofia reînnoirilor în societate. În: *Revista de filosofie, sociologie și științe politice*, nr. 1. Chișinău: AȘM – ICJPS. 2019, pp. 140-150. pISSN: 1957-2294

131. PASCARU, A. Reintegrarea fundamentelor cunoașterii în societate. În: *Revista de filosofie, sociologie și științe politice*, nr. 1. Chișinău: AȘM – ICJPS. 2018, pp. 150-156. pISSN: 1957-2294

132. PERCIUN, A. Condiția corporală a condiției vizuale. În: *Revista de filosofie, sociologie și științe politice*, nr. 1. Chișinău: AȘM – ICJPS. 2018, pp. 157-164. pISSN: 1957-2294

133. PERCIUN, A. Critica reprezentaționalismului în psihologia cunoașterii. În: *Revista de filosofie, sociologie și științe politice*, nr. 3. Chișinău: AȘM – ICJPS. 2016, pp. 133-142. pISSN: 1957-2294

134. PLATON, I. Dimensiuni experimentale ale dezvoltării inteligenței sociale în perioada formării personalității în adolescența timpurie. În: *Psihologie, revistă științifico-practică*, nr. 1-2. Chișinău: APPM. 2017, pp. 13-25. pISSN: 1857-2502, eISSN: 2537-6276

135. POPESCU, D.M. Agresivitatea organizațională – autocontrolul emoțiilor și strategiile de coping ale angajaților. În: *Revista de psihologie*, vol. 60, nr. 2. București: Editura Academiei Române. 2014, pp. 119-130. ISSN: 0034-8759, eISSN: 2344-4665

136. POPOVENIUC, B. Tehnonefria. Etiologie și simptomatologie. În: *Revista de filosofie, sociologie și științe politice*, nr. 1. Chișinău: AȘM – ICJPS. 2016, pp. 163-171. pISSN: 1957-2294

137. PREDA, G. Critică și bibliografie. În: *Revista de psihologie*, vol. 63, nr. 4. București: Editura Academiei Române. 2017, pp. 293-294. ISSN: 0034-8759, eISSN: 2344-4665

138. RĂDUCEA, C. Tulburările neurocognitive la vârstnici, secundare trombocitopeniei induse medicamentos. În: *Revista de psihologie*, vol. 63, nr. 4. București: Editura Academiei Române. 2017, pp. 245-256. ISSN: 0034-8759, eISSN: 2344-4665

139. ROCO, M., RADU, S.M. Cercetări empirice privind relația între inteligența emoțională și gândirea morală. În: *Revista de psihologie*, vol. 63, nr. 4. București: Editura Academiei Române. 2017, pp. 219-231. ISSN: 0034-8759, eISSN: 2344-4665

140. RUSU, E. Abordări conceptuale în studiul inteligenţei emoţionale. În: *Acta Et Commentationes Sciences of Education*, vol. 8, nr. 1. Chișinău: Universitatea de Stat din Tiraspol. 2016, pp. 121-130. ISSN 1857-0623. E-ISSN 2587-3636

141. ȘERBAN, O. Detecţia şi integrarea feedbackului afectiv într-un sistem interactiv distribuit. În: *Rezumatul extins al tezei de doctorat*. Cluj-Napoca: INSA. 2013, 35 p.

142. SOFRONI, V., STAN, A. O descriere generală a arhitecturii sistemelor de recunoaștere vocală. În: *Revista română de interacţiune om – calculator*, nr. 8 (1). București: ACM SIGCHI Romania. 2015, pp. 45-64. ISSN 1843-4460
http://rochi.utcluj.ro/rrioc/articole/RRIOC-8-1-Sofroni.pdf

143. TAFUNI, O. Dependenţa de internet – un factor de risc al contemporaneităţii. În: *Psihologie, revistă ştiinţifico-practică*, nr. 3-4. Chișinău: APPM. 2016, pp. 87-95. pISSN: 1857-2502, eISSN: 2537-6276

144. TEODORESCU, P. Recunoașterea unei cifre scrise de mână folosind rețea neuronală convoluțională și biblioteca TensorFlow. În: *Revista română de informatică și automatică*, vol. 29, nr. 4. București: ICI. 2019, pp. 47-62. ISSN 1220-1758, ISSN 1841-4303
https://rria.ici.ro/wp-content/uploads/2019/12/04-art.-Teodorescu.pdf

145. TOIU-RUIU, R.-P. Relaţia dintre comportamentul prosocial al preşcolarilor, afectul incidental, statutul sociometric şi costul ajutorului. În: *Revista de psihologie*, vol. 63, nr. 4. București: Editura Academiei Române. 2017, pp. 232-244. ISSN: 0034-8759, eISSN: 2344-4665

146. VREJOIU, M.H., ZAMFIE, M.C., FLORIAN, V. Vizualizarea datelor masive și Visual Analytics. Abordări și tendințe. În: *Revista română de informatică și automatică*, vol. 27, nr. 2. București: ICI. 2017, pp. 5-16. ISSN 1220-1758, ISSN 1841-4303
https://rria.ici.ro/wp-content/uploads/2017/06/03-1-RRIA-2-1017-Vrejoiu-ok_2.pdf

147. VREJOIU, M.H. Rețele neuronale convoluționale, Big Data și Deep Learning în analiza automată de imagini. În: *Revista română de informatică și automatică*, vol. 29, nr. 1. București: ICI. 2019, pp. 91-114. ISSN 1220-1758, ISSN 1841-4303
https://rria.ici.ro/wp-content/uploads/2020/10/RRIA-1-2019-Mihnea-Vrejoiu.pdf

În limba engleză:

148. ADAMCZYK, A.-K., LIGEZA, T.-S WYCZESANY, M. The dynamics of pain reappraisal: the joint contribution of cognitive change and mental load in *Cognitive, Affective and Behavioral Neuroscience*, no 20. New York: Springer. 2020, pp. 276-293. ISSN: 15307026

149. BANICH, M.T., FLORESCO, S. Reward systems, cognition and emotion: *Introduction to the special issue in Cognitive, Affective and Behavioral Neuroscience no 19*. New York: Springer. 2019, pp. 409- 414. ISSN: 1530-7026

150. BENGIO, Y. et al. STDP-Compatible Approximation of Backpropagation in an Energy-Based Model. In: *Neural Computation*, no 29. Massachussetts: Institute of Technology. 2017, pp. 555-557. ISSN: 0899-7667, E-ISSN: 1530-888X https://doi.org/10.1162/NECO_a_00934

151. CARTER, P. *The complete book of intelligence tests*. London: John Wiley & Sons Ltd. 2005, 205 p. ISBN-13 978-0470017739

152. DRIGAS, A.S., PAPOUTSI, C. A new layered model on emotional intelligence. In: *Behavioral Sciences*, vol. 8, no 45. Basel: MDPI. 2018, 17 p. EISSN 2076-328X

153. DUPOUX, E. Cognitive science in the era of artificial intelligence: A roadmap for reverse engineering the infant language-learner. In: *Cognition*, no 173. Massachussetts: Elsevier. 2018, pp. 43-59. Online ISSN: 1873-7838, Print ISSN: 0010-0277 https://doi.org/10.1016/j.cognition.2017.11.008

154. EBERBACH, E. Expressing Evolutionary Computation, Genetic Programming, Artificial Life, Autonomous Agents and DNA-Based Computing in $-Calculus – *Revised Version.* In: *Proceedings of the 2000 Congress on Evolutionary Computation*. CEC00 (Cat. No 00TH8512), vol. 2. La Jolla: IEEE. 2001, 9 p. Print ISBN:0-7803-6375-2 https://doi.org/10.1109/CEC.2000.870810

155. EKMAN, P. *Emotions Revealed*. New York: Times Books. 2003, 282 p. ISBN 9780805075168

156. FERBER, S., RUPPEL, J., DANCKERT, J. Visual working memory deficits following right brain damage. In: *Brain and Cognition*, no 142. Massachussets: Elsevier Inc. 2020, 8 p. Print ISSN: 0278-2626, Online ISSN: 1090-2147

157. GAO, J. et al. A Survey on Deep Learning for Multimodal Data Fusion. In: *Neural Computation*, no 32. Massachussetts: Massachussetts Institute of Technology. 2020, pp. 829-864. ISSN: 0899-7667, E-ISSN: 1530-888X https://doi.org/10.1162/neco_a_01273

158. GOLEMAN, D. *Emotional Intelligence*. *Why it can matter more than IQ*. New York: Bloomsbury. 1995, 352 p. ISBN-10 9780553383713, ISBN-13 978-0553383713

159. HAMARAH, C.M., MOHAMAD, F.S. Mathematical Cognition and Big Data Analytics: Are Sarawak Teachers Ready? In: *Cognitive Sciences and Human Development* no 6 (1). Sarawak: UNIMAS. 2020, pp. 12-19. ISSN: 2462-1153, e-ISSN: 2550-1623 https://ir.unimas.my/id/eprint/29362/1/Hamarah%20Claudius.pdf

160. HUANG, S. et al. Neural Cognition and Affective Computing on Cyber Language. In: *Computational Intelligence and Neuroscience,* Volume 2015. Hindawi: Hindawi Publishing Corporation. 2015, 10 p. ISSN: 1687-5265 (Print), ISSN: 1687-5273 (Online) https://doi.org/10.1155/2015/749326

161. KAMINSKA, O.K. et al. Ambiguous at the second sight: Mixed facial expressions trigger late electrophysiological responses linked to lower social impressions. In: *Cognitive, Affective and Behavioral Neuroscience*, no 20. New York: Springer. 2020, pp. 441-454. ISSN: 1530-7026

162. LEON, F. *Syntheses of Artificial Intelligence*. Iasi: Tehnopress. 2020, 205 p. ISBN 978-606-687-429-8

163. PICCINI, G., BAHAR, S. Neural computation and the computational theory of cognition. In: *Cognitive Science*, no 34. Texas: Cognitive Science Society, Inc. 2013, pp. 453-488. ISSN: 1551-6709 (online) https://doi.org/10.1111/cogs.12012

164. REES, A., BOTT, L. Overlapping mechanisms in implying and inferring. In: *Cognitive Science*, no 44. Massachussets: Elsevier Inc. 2019, 21 p. ISSN: 1551-6709 (online)

165. SEITZ, R.J., ANGEL, H.F. Belief formation – A driving force for brain evolution. In: *Brain and Cognition*, no 140. Massachussets: Elsevier Inc. 2020, 8 p.

166. SHANKAR, K.H., SINGH, I., HOWARD, M.W. Neural Mechanism to Simulate a Scale-Invariant Future. In: *Neural Computation*, no 28. Massachussetts: Massachussetts Institute of Technology. 2016, pp. 2594-2627. ISSN: 0278-2626, Online ISSN: 1090-2147 https://doi.org/10.1162/NECO_a_00891

167. SMART, C.M., SEGALOWITZ, S.J. Respond, don't react: the influence of mindfulness training on performance monitoring in older adults. In: *Cognitive, Affective and Behavioral Neuroscience*, no 17. New York: Springer. 2017, pp. 1151-1153. ISSN: 1530-7026

168. STRICKLAND, B. Language reflects "Core Cognition": A new theory about the origin of cross-linguistic regularities. In: *Cognitive Science*, no 41. Texas: Cognitive Science Society, Inc. 2017, pp. 70-101.

169. VANDEKERCKHOVE, M. et al. Alterations in the fronto-limbic network and corpus callosum in borderline-personality disorder. In: *Brain and Cognition*, no 138. Massachussets: Elsevier Inc. 2020, 10 p. ISSN: 0278-2626, Online ISSN: 1090-2147

170. VANDERHASSELT, M.A et al. Bifrontal tDCS applied to the dorsolateral prefrontal cortex in heavy drinkers: Influence on reward triggered approach bias and alcohol consumption. In: *Brain and Cognition*, no 138. Massachussets: Elsevier Inc. 2020, 7 p. ISSN: 0278-2626, Online ISSN: 1090-2147

171. WANG, Y. et al. Cognitive intelligence: Deep Learning, Thinking, and Reasoning by Brain-Inspired Systems. In: *International Journal of Cognitive Informatics and Natural Intelligence*, vol. 10, no 4. Calgary: IGI Global. 2016, 20 p. ISSN1557-3958, ISSN1557-3966 http://dx.doi.org/10.4018/ijcini.2016100101

172. YOUSEFI, A. et al. Decoding Hidden Cognitive States from Behavior and Physiology Using a Bayesian Approach. In: *Neural Computation*, no 31. Massachussetts: Massachussetts Institute of Technology. 2019, pp. 1751-1788. ISSN: 0899-7667, E-ISSN: 1530-888X https://doi.org/10.1162/neco_a_01196

SITOGRAFIE

173. *Dicționarul explicativ al limbii române* – disponibil la https://dex.ro

174. *Inter-Active Terminology for Europe – Terminologie Interactivă pentru Europa*: disponibil la https://www.iate.europa.eu

175. *Oxford Advanced Learner's Dictionary (Oxford Dictionaries)*: disponibil la https://www.oxfordlearnersdictionaries.com

ANEXE

Anexa 1. Termeni în limba engleză din domeniul teoriei inteligențelor în ordine cronologică

Termen: **reasoning**	Descriere: The sense of "grounds for action, motive, cause of an event" is from c. 1300. The Middle English sense of "meaning, signification" (early 14c.) is preserved in the phrase rhyme or reason. Phrase it stands to (or with) reason is from 1520s. A reason of state (1610s) is a purely political grounds for action. The Enlightenment gave reason its focused sense of "intelligence considered as having universal validity ... so that it is not something that belongs to any person, but is something partaken of, a sort of light in which every mind must perceive" [Century Dictionary]. Reason itself has long been personified, typically as a woman. Age of Reason "the European Enlightenment" is first recorded **1794** as the title of Tom Paine's book. late 14c., resouning, "exercise of the power of reason; act or process of thinking logically;" also an instance of this, a presentation of reasons or arguments; verbal noun from reason (v.).
Ani: 1300 -1794	Sursă: https://www.etymonline.com/search?q=reasoning

Termen: **memory**	Descriere: Meaning "that which is remembered; anything fixed in or recalled to the mind" is by **1817**, though the correctness of this use was disputed in 19c. The word was extended, with more or less of figurativeness, in **19c**. to analogous physical processes. Computer sense, "device which stores information," is from 1946. Related: Memories.
Ani: 1817 – s. XIX	Sursă: https://www.etymonline.com/search?q=memory

Termen: **discrimination**	Descriere: 1640s, "the making of distinctions, act of observing or marking a difference," from Late Latin discriminationem (nominative discrimin atio), noun of action from past-participle stem of discriminare "to divide, separate" (see discriminate (v.)). Sense of "making invidious distinctions prejudicial to a class of persons" (usually based on race or color) is from **1866** in American English in the language of Reconstruction. Meaning "discernment" is from **1814**.

Ani: 1640 - 1866	Sursă: https://www.etymonline.com/search?q=discrimination

Termen: **imagination**	Descriere: late 14c., ymaginatyf, "pertaining to imagination; forming images, given to imagining," from Old French imaginatif and directly from Medieval Latin imaginativus, from imaginat-, stem of Latin imaginari "picture to oneself" (see imagine). Meaning "resulting from imagination" is from **1829**. Related: Imaginatively; imaginativeness.
Ani: 1300 - 1829	Sursă: https://www.etymonline.com/search?q=imagination

Termen: **intelligence quotient**	Descriere: Meaning "superior understanding, sagacity, quality of being intelligent" is from early 15c. Sense of "information received or imparted, news" first recorded mid-15c., especially "secret information from spies" (1580s). Meaning "a being endowed with understanding or intelligence" is late 14c. Intelligence quotient first recorded 1921 (see I.Q.). 1922, abbreviation of intelligence quotient, a 1921 translation of German Intelligenz-quotient, coined 1912 by German psychologist William L. Stern. Intelligence is a general capacity of an individual consciously to adjust his thinking to new requirements: it is general mental adaptability to new problems and conditions of life. [Stern, "The Psychological Methods of Testing Intelligence," 1914]
Ani: s. XV - 1912 - 1914 - 1922	Sursă: https://www.etymonline.com/search?q=intelligence+quotient

Termen: **understanding**	Descriere: Sense of "information received or imparted, news" first recorded mid-15c., especially "secret information from spies" (1580s). Meaning "a being endowed with understanding or intelligence" is late 14c. Intelligence quotient first recorded 1921 (see I.Q.).
Ani: 1400 - 1921	Sursă: https://www.etymonline.com/search?q=understanding

Termen:	Descriere:

manipulation	Popularized in the sense of "move or gambit made to manipulate others and gain advantage" by British humorist Stephen Potter (1900-1969), who parodied self-help manuals in books such as 1947's "The Theory and Practice of Gamesmanship: Or the Art of Winning Games Without Actually Cheating."
Ani: 1900 - 1969	Sursă: https://www.etymonline.com/search?q=manipulate

Termen: **g factor**	Descriere: Spearman's two-factor theory: It was developed in 1904 by an English Psychologist, Charles Spearman, who proposed that intellectual abilites were comprised of two factors : one general ability or common ability known as 'G' factor and the other a group of specific abilities known as 'S' factor. 'G' factor is universal inborn ability. Greater 'G' in an individual leads to greater success in life. 'S' factor is acquired from the environment. It varies from activity to activity in the same individual.
Ani: 1904	Sursă: Pal, H.R., Pal, A., Tourani, P. Theories of Intelligence. În *Everyman's Science* vol XXXIX, nr 3. 2004, pp. 181-186.

Termen: **s factor**	Descriere: Spearman's two-factor theory: It was developed in 1904 by an English Psychologist, Charles Spearman, who proposed that intellectual abilites were comprised of two factors : one general ability or common ability known as 'G' factor and the other a group of specific abilities known as 'S' factor. 'G' factor is universal inborn ability. Greater 'G' in an individual leads to greater success in life. 'S' factor is acquired from the environment. It varies from activity to activity in the same individual.
Ani: 1904	Sursă: Pal, H.R., Pal, A., Tourani, P. Theories of Intelligence. În *Everyman's Science* vol XXXIX, nr 3. 2004, pp. 181-186.

Termen: **general intelligence**	Descriere: General intelligence, also known as *g factor*, refers to the existence of a broad mental capacity that influences performance on cognitive ability measures. Other terms such as intelligence, IQ, general cognitive ability, and general mental ability are also used interchangeably to mean the same thing as general intelligence.
Ani: 1904	Sursă: Pal, H.R., Pal, A., Tourani, P. Theories of Intelligence. În *Everyman's Science* vol XXXIX, nr 3. 2004, pp. 181-186.

	https://www.verywellmind.com/what-is-general-intelligence-2795210

Termen: **mental energy**	Descriere: 1690s, "mental action or power," from mental (adj.) + -ity. The sense of "intellectual activity" is by 1856; that of "mental character or disposition" is by 1895. In Middle English, also "of the soul, spiritual." From 1520s as "done or performed in the mind." Meaning "crazy, deranged" is by 1927, probably from combinations such as mental patient (1859); mental hospital (1891). Mental health is attested by 1803; mental illness by 1819; mental retardation by 1904.
Ani: 1520 – 1904 - 1927	Sursă: https://www.etymonline.com/search?q=mental+energy

Termen: **numerical ability**	Descriere: “No single event in the history of mental testing has proved to be of such momentous importance as Spearman’s proposal of his famous two-factor theory in 1904.” “Among the group factors that Spearman and his associates came to recognise are verbal ability, numerical ability, and possible factors of mental speed, mechanical ability, attention, and imagination” ” (Guilford, 1953, p. 475).
Ani: 1904 - 1953	Sursă: https://egyankosh.ac.in/bitstream/123456789/20703/1/Unit-1.pdf

Termen: **induction**	Descriere: late 14c., "advancement toward the grace of God;" also (c. 1400) "formal installation of a clergyman," from Old French induction (14c.) or directly from Latin inductionem (nominative inductio) "a leading in, introduction, admission," noun of action from past participle stem of inducere "to lead" (see induce). As a term in logic (early 15c.) it is from Cicero's use of inductio to translate Greek epagoge "leading to" in Aristotle. Induction starts with known instances and arrives at generalizations; deduction starts from the general principle and arrives at some individual fact. As a term in physics, in reference to electrical influence, 1801; military service sense is from 1934, American English. Related: Inductional.
Ani: 1300 – 1801 - 1934	Sursă: https://www.etymonline.com/search?q=induction

Termen: **spatial reasoning**	Descriere: Spatial Visualization Ability Test However, Thurstone stated that human intellectual abilities are diverse, and he established his multi-factor theory of intelligence (1935) that focuses on the seven different primary mental abilities.
Ani: 1935	Sursă: https://studiousguy.com/thurstones-multiple-factor-theory/#iii_The_Space_Factor

Termen: **perceptual speed**	Descriere: However, Thurstone stated that human intellectual abilities are diverse, and he established his multi-factor theory of intelligence (1935) that focuses on the seven different primary mental abilities.Tests like picture recognition, rapidly crossing specific letters from the series of numbers, and finding particular words in the paragraphs are used to measure the perceptual speed factor of the person.
Ani: 1935	Sursă: https://studiousguy.com/thurstones-multiple-factor-theory/#iii_The_Space_Factor

Termen: **word fluency**	Descriere: However, Thurstone stated that human intellectual abilities are diverse, and he established his multi-factor theory of intelligence (1935) that focuses on the seven different primary mental abilities. When a person is asked to rapidly speak several isolated words or sentences, then verbal fluency comes into play; a person with high verbal fluency may excel in this task, while the person with low verbal fluency may have difficulty in this task. This factor is responsible for the communication skills of the person. The tests to measure this factor may involve asking participants to rapidly think of words that begin or end with a specific letter.
Ani: 1935	Sursă: https://studiousguy.com/thurstones-multiple-factor-theory/#iii_The_Space_Factor

Termen: **verbal comprehension**	Descriere: The Verbal Factor (V)—Found in tests involving Verbal Comprehension.

Ani: 1935	Sursă: Pal, H.R., Pal, A., Tourani, P. Theories of Intelligence. În *Everyman's Science* vol XXXIX, nr 3. 2004, pp. 181-186.

Termen: **artificial neuron**	Descriere: is very well known that the most fundamental unit of deep neural networks is called an artificial neuron/perceptron. But the very first step towards the perceptron we use today was taken in 1943 by McCulloch and Pitts, by mimicking the functionality of a biological neuron.
Ani: 1943	Sursă: https://towardsdatascience.com/mcculloch-pitts-model-5fdf65ac5dd1

Termen: **artificial intelligence**	Descriere: Artificial insemination dates from 1894. Artificial intelligence "the science and engineering of making intelligent machines" was coined in 1956.
Ani: 1894 - 1956	Sursă: https://www.etymonline.com/search?q=artificial+intelligence

Termen: **cognition**	Descriere: 1580s, "pertaining to cognition," with -ive + Latin cognit-, past participle stem of cognoscere "to get to know, recognize," from assimilated form of com "together" (see co-) + gnoscere "to know" (from PIE root *gno- "to know"). Taken over by psychologists and sociologists after c. 1940. Cognitive dissonance "psychological distress cause by holding contradictory beliefs or values" (1957) apparently was coined by U.S. social psychologist Leon Festinger, who developed the concept. Related: Cognitively.
Ani: 1940 - 1957	Sursă: https://www.etymonline.com/search?q=cognition

Termen: **divergent production**	Descriere: Guilford (1967, 1985, 1988) proposed a three dimensional structure of intellect model. According to Guilford every intellectual taskcan be classified according to it's (1) content, (2) the mental operation ivolved and (3) theproduct resulting from the operation. He further classified content into five categories, namely, Visual, Auditory, Symbolic, Semantic and Behavioral. He classified operations into five categories, namely, Cognition, Memory retention, Memory recording, Divergent production, Convergent production and evaluation. He classified products into six categories, namely, Units,

	Classes, Relations, Systems, Transformations and Implications.
Ani: 1967 – 1985 - 1988	Sursă: Pal, H.R., Pal, A., Tourani, P. Theories of Intelligence. În *Everyman's Science* vol XXXIX, nr 3. 2004, pp. 181-186.

Termen: **convergent production**	Descriere: Guilford (1967, 1985, 1988) proposed a three dimensional structure of intellect model. According to Guilford every intellectual taskcan be classified according to it's (1) content, (2) the mental operation ivolved and (3) theproduct resulting from the operation. He further classified content into five categories, namely, Visual, Auditory, Symbolic, Semantic and Behavioral. He classified operations into five categories, namely, Cognition, Memory retention, Memory recording, Divergent production, Convergent production and evaluation. He classified products into six categories, namely, Units, Classes, Relations, Systems, Transformations and Implications.
Ani: 1967 – 1985 - 1988	Sursă: Pal, H.R., Pal, A., Tourani, P. Theories of Intelligence. În *Everyman's Science* vol XXXIX, nr 3. 2004, pp. 181-186.

Termen: **evaluation**	Descriere: Guilford (1967, 1985, 1988) proposed a three dimensional structure of intellect model. According to Guilford every intellectual taskcan be classified according to it's (1) content, (2) the mental operation ivolved and (3) theproduct resulting from the operation. He further classified content into five categories, namely, Visual, Auditory, Symbolic, Semantic and Behavioral. He classified operations into five categories, namely, Cognition, Memory retention, Memory recording, Divergent production, Convergent production and evaluation. He classified products into six categories, namely, Units, Classes, Relations, Systems, Transformations and Implications.
Ani: 1967 – 1985 - 1988	Sursă: Pal, H.R., Pal, A., Tourani, P. Theories of Intelligence. În *Everyman's Science* vol XXXIX, nr 3. 2004, pp. 181-186.

Termen: **genetic factor**	Descriere: Beginning in 1969, Vernon became increasingly involved in studying the contributions of environmental and genetic factors to intellectual development. Vernon continued to analyze the effects of genes and the environment on both individual and group difference in intelligence. He concludes that individual difference in intelligence are approximately 60 percent attributable to genetic factors, and that

	there is some evidence implicating genes in racial group differences in average levels of mental ability.
Ani: 1969	Sursă: Pal, H.R., Pal, A., Tourani, P. Theories of Intelligence. În *Everyman's Science* vol XXXIX, nr 3. 2004, pp. 181-186.

Termen: **fluid ability**	Descriere: The Cattell-Horn theory of fluid and crystallized intelligence (R. B. Cattell, 1941, 1950; 1971; Horn, 1965; Horn & Cattell, 1966a, 1966b) proposes that general intelligence is actually a conglomeration of perhaps 100 abilities working together in various ways in different people to bring out different intelligences. Gf-Gc theory separates these abilities broadly into, first, two different sets of abilities that have quite different trajectories over the course of development from childhood through adulthood. CATTELL'S FLUID AND CRYSTALLIZED THEORY The fluid aspect of this theory says that intelligence is a basic capacity due to genetic potentiality. While this is affected by the past and new expriences, the crystallized theory is a capacity resultant of experiences, learning and environment.
Ani: 1966 - 1971	Sursă: Pal, H.R., Pal, A., Tourani, P. Theories of Intelligence. În *Everyman's Science* vol XXXIX, nr 3. 2004, pp. 181-186.

Termen: **crystallized ability**	Descriere: The Cattell-Horn theory of fluid and crystallized intelligence (R. B. Cattell, 1941, 1950; 1971; Horn, 1965; Horn & Cattell, 1966a, 1966b) proposes that general intelligence is actually a conglomeration of perhaps 100 abilities working together in various ways in different people to bring out different intelligences. Gf-Gc theory separates these abilities broadly into, first, two different sets of abilities that have quite different trajectories over the course of development from childhood through adulthood. CATTELL'S FLUID AND CRYSTALLIZED THEORY The fluid aspect of this theory says that intelligence is a basic capacity due to genetic potentiality. While this is affected by the past and new expriences, the crystallized theory is a capacity resultant of experiences, learning and environment.
Ani: 1966 -1971	Sursă: Pal, H.R., Pal, A., Tourani, P. Theories of Intelligence. În *Everyman's Science* vol XXXIX, nr 3. 2004, pp. 181-186.

Termen: **perception**	Descriere: As one of the three founders of Gestalt psychology, Wertheimer had

	an enormous influence on the development of psychology as well as on specific subfields including sensation and perception and experimental psychology. In 1946, psychologist Solomon Asch wrote that the "...thinking of Max Wertheimer has penetrated into nearly every region of psychological inquiry and has left a permanent impress on the minds of psychologists and on their daily work. The consequences have been far-reaching in the work of the last three decades, and are likely to expand in the future."
Ani: 1943 -1946 – sec XX	Sursă: https://www.verywellmind.com/max-wertheimer-biography-1880-1943-2795528

Termen: **learning**	Descriere: The Cattell-Horn theory of fluid and crystallized intelligence (R. B. Cattell, 1941, 1950; 1971 (…) CATTELL'S FLUID AND CRYSTALLIZED THEORY The fluid aspect of this theory says that intelligence is a basic capacity due to genetic potentiality. While this is affected by the past and new expriences, the crystallized theory is a capacity resultant of experiences, learning and environment.
Ani: 1941 – 1950 - 1971	Sursă: Pal, H.R., Pal, A., Tourani, P. Theories of Intelligence. În *Everyman's Science* vol XXXIX, nr 3. 2004, pp. 181-186.

Termen: **problem-solving**	Descriere: Sternberg's triarchic theory: Psychologist Robert Sternberg (1985) has constructed a three—pronged, or triarchic theory of intelligence. The Three types are : Analytical Intelligence—is what we generally think of as academic ability. It enables us to solve problems and to acquire new knowledge. Problem—solving skill include encoding information, combining and comparing pieces of information and generating a solution.
Ani: 1985	Sursă: Pal, H.R., Pal, A., Tourani, P. Theories of Intelligence. În *Everyman's Science* vol XXXIX, nr 3. 2004, pp. 181-186.

Termen: **intelligent robot**	Descriere: In the 20th century, the digital computer is invented.Researchers quicklystart referring to the computer as an "electronic brain" and start thinking about ways to build robots with computer brains. The first modern programmable robot was the Unimate. General Motors installed the first robot to work in a factory in 1961 to move

	pieces of hot metal. Unimate was an autonomous, pre-programmed robot that repeatedly performed the same dangerous task. In 1966, Shakey the Robot is invented at Stanford. Shakey was the first autonmous, intelligent robot that made its own decisions about how to behave. Shakey could be given general instructions, such as "move the block onto the table" and it would reason how to perform the task. This would involve looking around the room, identifying the block and the table, and then figuring out how to get the block to the table, including navigating around any obstacles in the room. In 2004 Shakey was inducted into Carenegie Mellon's Robot Hall of Fam.
Ani: s. XX – 1961 - 1966	Sursă: https://mind.ilstu.edu/curriculum/medical_robotics/robots_in_beginning.html

Termen: **expert system**	Descriere: The first expert system was developed in 1965 by Edward Feigenbaum and Joshua Lederberg of Stanford University in California, U.S. Dendral, as their expert system was later known, was designed to analyze chemical compounds.
Ani: 1965	Sursă: https://www.britannica.com/technology/expert-system

Termen: **signal**	Descriere: The first development was by Gustav Fechner (1860/1966), who conceived of signal detection theory for the two-alternative forced-choice (2AFC) task.
Ani: 1966	Sursă: http://wixtedlab.ucsd.edu/publications/wixted2019/The_Forgotten_History_of_Signal_Detection_Theory.pdf

Termen: **information processing**	Descriere: Meaning "transmittable and storable information by which computer operations are performed" is first recorded 1946. Data-processing is from 1954; data-base (also database) "structured collection of data in a computer" is by 1962; data-entry is by 1970.
Ani: 1946 – 1954 – 1962 - 1970	Sursă: https://www.etymonline.com/search?q=processing

Termen: **neuronal**	Descriere: 1891 - Wilhelm von Waldeyer coins the term neuron

center	1963 - John Carew Eccles, Alan Lloyd Hodgkin and Andrew Fielding Huxley share Nobel Prize for work on the mechanisms of the neuron cell membrane 1992 - Giacomo Rizzolatti describes mirror neurons in area F5 of the monkey premotor cortex
Ani: 1963 - 1992	Sursă: https://faculty.washington.edu/chudler/hist.html

Termen: **synapse**	Descriere: In 1982 Südhof received a medical degree from the University of Göttingen and a doctorate in neurochemistry from the Max Planck Institute for Biophysical Chemistry, where he investigated the release of hormones from cells of the adrenal glands. Throughout his career much of Südhof's research focused on presynaptic neurons, which release signaling chemicals called neurotransmitters into the synapse (or junction) between communicating cells (i.e., between neurons, between neurons and muscle cells, or between neurons and glands).
Ani: 1982	Sursă: https://www.britannica.com/biography/Thomas-C-Sudhof

Termen: **frame**	Descriere: "central processor of a computer system," 1964, from main (adj.) + frame (n.). 1980 Computer 13 42/1 Browse provides facilities for describing how information is to be formatted in a frame (windows on the screen). 1998 Independent 3 Mar. (Network Plus section) 4/4 All too often I come across framed Web sites with a small piece of content in a huge frame.
Ani: 1980 - 1998	Sursă: https://www.oed.com/viewdictionaryentry/Entry/74151

Termen: **mental operation**	Descriere: In the writings of the Swiss psychologist Jean Piaget (1896–1980) and his followers, a mental procedure that can be carried out in reverse. Also called an operation. See concrete operations, formal operations, pre-operational stage.
Ani: 1980 - prezent	Sursă: https://www.oxfordreference.com/display/ 10.1093/oi/authority.20110810105402743;jsessionid=9B8AC70D DE044C56ADF29E9844AC32A4

Termen: **logical intelligence**	Descriere: Howard Gardner in his book ‘‘Frames of Mind, The Theory of Multiple Intelligence’’ (1983), puts forth a new and different view of human intellectual competencies. The multiple intelligence theory is that people possess eight types of intelligence : linguistic, logical, spatial, musical, motor ability, interpersonal, intrapersonal and naturalistic intelligence. Gardner (2004) also added that enormous changes in the conceptualization of intellect had occurred in recent years in the fields of neuroscience, cognitive science, and artificial intelligence focusing on a multitude of intellectual capacities.
Ani: 1983 – 1999 - 2004	Sursă: Pal, H.R., Pal, A., Tourani, P. Theories of Intelligence. În *Everyman's Science* vol XXXIX, nr 3. 2004, pp. 181-186.

Termen: **intrapersonal intelligence**	Descriere: Howard Gardner in his book ‘‘Frames of Mind, The Theory of Multiple Intelligence’’ (1983), puts forth a new and different view of human intellectual competencies. The multiple intelligence theory is that people possess eight types of intelligence : linguistic, logical, spatial, musical, motor ability, interpersonal, intrapersonal and naturalistic intelligence. Gardner (2004) also added that enormous changes in the conceptualization of intellect had occurred in recent years in the fields of neuroscience, cognitive science, and artificial intelligence focusing on a multitude of intellectual capacities.
Ani: 1983 – 1999 - 2004	Sursă: Pal, H.R., Pal, A., Tourani, P. Theories of Intelligence. În *Everyman's Science* vol XXXIX, nr 3. 2004, pp. 181-186.

Termen: **interpersonal intelligence**	Descriere: Howard Gardner in his book ‘‘Frames of Mind, The Theory of Multiple Intelligence’’ (1983), puts forth a new and different view of human intellectual competencies. The multiple intelligence theory is that people possess eight types of intelligence : linguistic, logical, spatial, musical, motor ability, interpersonal, intrapersonal and naturalistic intelligence. Gardner (2004) also added that enormous changes in the conceptualization of intellect had occurred in recent years in the fields of neuroscience, cognitive science, and artificial intelligence focusing on a multitude of intellectual capacities.
Ani: 1983 – 1999 - 2004	Sursă: Pal, H.R., Pal, A., Tourani, P. Theories of Intelligence. În *Everyman's Science* vol XXXIX, nr 3. 2004, pp. 181-186.

Termen: **spatial intelligence**	Descriere: Howard Gardner in his book ‘‘Frames of Mind, The Theory of Multiple Intelligence’’ (1983), puts forth a new and different view of human intellectual competencies. The multiple intelligence theory is that people possess eight types of intelligence : linguistic, logical, spatial, musical, motor ability, interpersonal, intrapersonal and naturalistic intelligence. Gardner (2004) also added that enormous changes in the conceptualization of intellect had occurred in recent years in the fields of neuroscience, cognitive science, and artificial intelligence focusing on a multitude of intellectual capacities.
Ani: 1983 – 1999 - 2004	Sursă: Pal, H.R., Pal, A., Tourani, P. Theories of Intelligence. În *Everyman's Science* vol XXXIX, nr 3. 2004, pp. 181-186.

Termen: **musical intelligence**	Descriere: Howard Gardner in his book ‘‘Frames of Mind, The Theory of Multiple Intelligence’’ (1983), puts forth a new and different view of human intellectual competencies. The multiple intelligence theory is that people possess eight types of intelligence : linguistic, logical, spatial, musical, motor ability, interpersonal, intrapersonal and naturalistic intelligence. Gardner (2004) also added that enormous changes in the conceptualization of intellect had occurred in recent years in the fields of neuroscience, cognitive science, and artificial intelligence focusing on a multitude of intellectual capacities.
Ani: 1983 – 1999 - 2004	Sursă: Pal, H.R., Pal, A., Tourani, P. Theories of Intelligence. În *Everyman's Science* vol XXXIX, nr 3. 2004, pp. 181-186.

Termen: **naturalist intelligence**	Descriere: Howard Gardner in his book ‘‘Frames of Mind, The Theory of Multiple Intelligence’’ (1983), puts forth a new and different view of human intellectual competencies. The multiple intelligence theory is that people possess eight types of intelligence : linguistic, logical, spatial, musical, motor ability, interpersonal, intrapersonal and naturalistic intelligence. Gardner (2004) also added that enormous changes in the conceptualization of intellect had occurred in recent years in the fields of neuroscience, cognitive science, and artificial intelligence focusing on a multitude of intellectual capacities.
Ani: 1983 – 1999 - 2004	Sursă: Pal, H.R., Pal, A., Tourani, P. Theories of Intelligence. În *Everyman's Science* vol XXXIX, nr 3. 2004, pp. 181-186.

Termen: **existential intelligence**	Descriere: Gardner's Multiple Intelligences Summarized Existential intelligence (sensitivity and capacity to tackle deep questions about human existence such as, "What is the meaning of life? Why do we die? How did we get here?" ("Tapping into Multiple Intelligences," 2004) Gardner (2013) asserts that regardless of which subject you teach—"the arts, the sciences, history, or math"—you should present learning materials in multiple ways. Gardner goes on to point out that anything you are deeply familiar with "you can describe and convey … in several ways.
Ani: 1983 – 1999 - 2004 - 2013	Sursă: https://www.niu.edu/citl/resources/guides/instructional-guide/gardners-theory-of-multiple-intelligences.shtml

Termen: **body intelligence**	Descriere: Gardner's Multiple Intelligences Summarized Bodily-kinesthetic intelligence (ability to control one's body movements and to handle objects skillfully) Existential intelligence (sensitivity and capacity to tackle deep questions about human existence such as, "What is the meaning of life? Why do we die? How did we get here?" ("Tapping into Multiple Intelligences," 2004) Gardner (2013) asserts that regardless of which subject you teach—"the arts, the sciences, history, or math"—you should present learning materials in multiple ways. Gardner goes on to point out that anything you are deeply familiar with "you can describe and convey … in several ways.
Ani: 1983 – 1999 - 2004 - 2013	Sursă: https://www.niu.edu/citl/resources/guides/instructional-guide/gardners-theory-of-multiple-intelligences.shtml

Termen: **codification**	Descriere: Intransitive sense "write computer code" is by 1987. Related: Coded; coding.
Ani: 1987	Sursă: https://www.etymonline.com/search?q=code

Termen: **inference**	Descriere: Holland, J.H.; Holyoak, K.J.; Nisbett, R.E.; Thagard, P.R. Induction:

	Processes of Inference, Learning, and Discovery. Cambridge, MA: MIT Press. ISBN 978-0-262-58096-0.
Ani: 1989	Sursă: Holland, J.H.; Holyoak, K.J.; Nisbett, R.E.; Thagard, P.R. Induction: Processes of Inference, Learning, and Discovery. Cambridge, MA: MIT Press, 1989.

Termen: **analytical intelligence**	Descriere: Sternberg's triarchic theory: Psychologist Robert Sternberg (1985) has constructed a three—pronged, or triarchic theory of intelligence. The Three types are : Analytical Intelligence—is what we generally think of as academic ability. It enables us to solve problems and to acquire new knowledge. Problem—solving skill include encoding information, combining and comparing pieces of information and generating a solution. Creative Intelligence—is defined by the abilities to cope with novel situations and to profit from experience. The ability to quickly relate novel situations to familiar situations (that is, to perceive similarities and differences) fosters adaptation.
Ani: 1985 – 1989 – 1999 - prezent	Sursă: Sternberg, R. J. Toward a triarchic theory of human intelligence. Behavioral and Brain Sciences, 7, 1984, p. 269–287. Sternberg, R. J. Beyond IQ: A triarchic theory of human intelligence. New York: Cambridge University Press, 1985. Sternberg, R. J. Successful intelligence. New York: Plume. 1987. Sternberg, R. J. The theory of successful intelligence. Review of General Psychology, 3, 1999, p. 292–316.

Termen: **creative intelligence**	Descriere: Sternberg's triarchic theory: Psychologist Robert Sternberg (1985) has constructed a three—pronged, or triarchic theory of intelligence. The Three types are : Analytical Intelligence—is what we generally think of as academic ability. It enables us to solve problems and to acquire new knowledge. Problem—solving skill include encoding information, combining and comparing pieces of information and generating a solution. Creative Intelligence—is defined by the abilities to cope with novel situations and to profit from experience. The ability to quickly relate novel situations to familiar situations (that is, to perceive similarities and differences) fosters adaptation.
Ani: 1985 – 1989 – 1999 - prezent	Sursă: Sternberg, R. J. Toward a triarchic theory of human intelligence. Behavioral and Brain Sciences, 7, 1984, p. 269–287. Sternberg, R. J. Beyond IQ: A triarchic theory of human intelligence. New York: Cambridge University Press, 1985. Sternberg, R. J. Successful intelligence. New York: Plume. 1987.

	Sternberg, R. J. The theory of successful intelligence. Review of General Psychology, 3, 1999, p. 292–316.

Termen: **practical intelligence**	Descriere: Sternberg's triarchic theory: Psychologist Robert Sternberg (1985) has constructed a three—pronged, or triarchic theory of intelligence. The Three types are : Analytical Intelligence—is what we generally think of as academic ability. It enables us to solve problems and to acquire new knowledge. Problem—solving skill include encoding information, combining and comparing pieces of information and generating a solution. Creative Intelligence—is defined by the abilities to cope with novel situations and to profit from experience. The ability to quickly relate novel situations to familiar situations (that is, to perceive similarities and differences) fosters adaptation.
Ani: 1985 – 1989 – 1999 - prezent	Sursă: Sternberg, R. J. Toward a triarchic theory of human intelligence. Behavioral and Brain Sciences, 7, 1984, p. 269–287. Sternberg, R. J. Beyond IQ: A triarchic theory of human intelligence. New York: Cambridge University Press, 1985. Sternberg, R. J. Successful intelligence. New York: Plume. 1987. Sternberg, R. J. The theory of successful intelligence. Review of General Psychology, 3, 1999, p. 292–316.

Termen: **adaptation**	Descriere: The five stages of instructional evolution in the ACOT classrooms include: Entry, Adoption, Adaptation, Appropriation, and Invention. In this model, text-based curriculum delivered in a lecture-recitation-seat work mode is first strengthened through the use of technology and then gradually replaced by far more dynamic learning experiences for the students. (For a more thorough treatment of the changes in instructional practices, see Dwyer, Ringstaff, & Sandholtz,1990).
Ani: 1990 - 1991	Sursă: (For a more thorough treatment of the changes in instructional practices, see Dwyer, Ringstaff, & Sandholtz,1990). https://www.semanticscholar.org/topic/Adaptation-(computer-science)/376 The Relationship between Technological Innovation and Collegial Interaction. J. H. Sandholtz

Termen: **mapping**	Descriere: Al-Kunifed, Ali; Wandersee, James H. (1990). "One hundred references related to concept mapping", Journal of Research in Science Teaching', 27: 1069–75.

	Novak, J.D. (2009) [1998]. Learning, Creating, and Using Knowledge: Concept Maps as Facilitative Tools in Schools and Corporations (2nd ed.). Routledge. ISBN 9780415991858. As computing became more powerful, Esri improved its software tools. Working on projects that solved real-world problems led the company to innovate and develop robust GIS tools and approaches that could be broadly used. Esri's work gained recognition from the academic community as a new way of doing spatial analysis and planning. In need of analyzing an increasing number of projects more effectively, Esri developed ARC/INFO—the first commercial GIS product. The technology was released in 1981 and began the evolution of Esri into a software company.
Ani: 1981 - 1990 - 1998	Sursă: Al-Kunifed, A.; Wandersee, J. H. "One hundred references related to concept mapping", Journal of Research in Science Teaching', 27, 1990, p. 1069–75. *Novak, J.D. Learning, Creating, and Using Knowledge: Concept Maps as Facilitative Tools in Schools and Corporations (2nd ed.). Routledge, 1998.* https://www.esri.com/en-us/what-is-gis/history-of-gis

Termen: **emotional perception**	Descriere: face and natural scene processing Emotion perception refers to the capacities and abilities of recognizing and identifying emotions in others, in addition to biological and physiological processes involved. Emotions are typically viewed as having three components: subjective experience, physical changes, and cognitive appraisal; emotion perception is the ability to make accurate decisions about another's subjective experience by interpreting their physical changes through sensory systems responsible for converting these observed changes into mental representations.
Ani: 1993 - prezent	Sursă: Sabatinelli D. et al. NeuroImage 54. 2011, p. 2524–2533. Ekman, P. "Facial expression of emotion". American Psychologist. 48 (4), 1993, p. 384–392.

Termen: **emotional understanding**	Descriere: Being in touch with your emotions and turning your understanding into action is called emotional awareness. Being able to do this with others as well is referred to as emotional intelligence.

	Emotional intelligence is the ability to perceive, control and evaluate emotions. The term was first coined by researchers Peter Salovey and John D. Mayer and found popularity through Dan Goleman's 1996 book. They define it as the ability to recognize, understand and manage our own emotions as well as recognize, understand and influence those of others. The study of emotional intelligence has gained much popularity since the mid-1990s, with business professionals, relationship coaches and more using the term to encourage others to improve their lives. Many researchers believe that emotional intelligence can be improved over time, while some argue that it's a trait we're born with or without.
Ani: 1990 - 1996	Sursă: https://online.uwa.edu/news/emotional-psychology/

Termen: **emotional management**	Descriere: The components of emotional intelligence include: Appraising and expressing emotions in the self and others: Recognizing or expressing verbal or nonverbal cues about emotion Regulating emotion in the self and others: Managing emotions so that all parties are motivated towards a positive outcome. Using emotions in adaptive ways: Using emotion and the interpretation of emotions to result in positive outcomes. Emotional intelligence is the ability to perceive, control and evaluate emotions. The term was first coined by researchers Peter Salovey and John D. Mayer and found popularity through Dan Goleman's 1996 book. They define it as the ability to recognize, understand and manage our own emotions as well as recognize, understand and influence those of others. The study of emotional intelligence has gained much popularity since the mid-1990s, with business professionals, relationship coaches and more using the term to encourage others to improve their lives. Many researchers believe that emotional intelligence can be improved over time, while some argue that it's a trait we're born with or without.
Ani: 1990 - 1996	Sursă: https://online.uwa.edu/news/emotional-psychology/

Termen: **emotional awareness**	Descriere: Being in touch with your emotions and turning your understanding into action is called emotional awareness. Being able to do this with others as well is referred to as emotional intelligence. Emotional intelligence is the ability to perceive, control and evaluate emotions. The term was first coined by researchers Peter Salovey and John D. Mayer and found popularity through Dan Goleman's 1996 book. They define it as the ability to recognize, understand and

	manage our own emotions as well as recognize, understand and influence those of others. The study of emotional intelligence has gained much popularity since the mid-1990s, with business professionals, relationship coaches and more using the term to encourage others to improve their lives. Many researchers believe that emotional intelligence can be improved over time, while some argue that it's a trait we're born with or without.
Ani: 1990 - 1996	Sursă: https://online.uwa.edu/news/emotional-psychology/

Termen: **self awareness**	Descriere: Daniel Goleman's model of emotional intelligence includes five realms. Personal competence is comprised of self-awareness and self-management. Self-awareness has to do with self-confidence, awareness of your emotional state, recognizing how your behavior impacts others and paying attention to how others influence your emotional state. Self-management is about keeping disruptive emotions and impulses in check, acting in congruence with your values, handling change flexibly, and pursuing goals and opportunities despite obstacles and setbacks. Social competence is comprised of social awareness and relationship management. Social awareness competencies include things like picking up on the moods of others, caring about what others are going through and really hearing what someone else is saying. Relationship management competencies involve getting along well with others, handling conflict, clearly expressing ideas and using sensitivity to manage others' feelings.
Ani: 1995 - 1998	Sursă: Goleman, D. Emotional intelligence. New York, NY: Bantam Books. 1995. Goleman, D. WELD Leadership book review. New York, NY: Bantam Books. 1998.

Termen: **social awareness**	Descriere: Daniel Goleman's model of emotional intelligence includes five realms. Personal competence is comprised of self-awareness and self-management. Self-awareness has to do with self-confidence, awareness of your emotional state, recognizing how your behavior impacts others and paying attention to how others influence your emotional state.

	Self-management is about keeping disruptive emotions and impulses in check, acting in congruence with your values, handling change flexibly, and pursuing goals and opportunities despite obstacles and setbacks. Social competence is comprised of social awareness and relationship management. Social awareness competencies include things like picking up on the moods of others, caring about what others are going through and really hearing what someone else is saying. Relationship management competencies involve getting along well with others, handling conflict, clearly expressing ideas and using sensitivity to manage others' feelings.
Ani: 1995 - 1998	Sursă: Goleman, D. Emotional intelligence. New York, NY: Bantam Books. 1995. Goleman, D. WELD Leadership book review. New York, NY: Bantam Books. 1998.

Termen: **social / relationship management**	Descriere: Daniel Goleman's model of emotional intelligence includes five realms. Personal competence is comprised of self-awareness and self-management. Self-awareness has to do with self-confidence, awareness of your emotional state, recognizing how your behavior impacts others and paying attention to how others influence your emotional state. Self-management is about keeping disruptive emotions and impulses in check, acting in congruence with your values, handling change flexibly, and pursuing goals and opportunities despite obstacles and setbacks. Social competence is comprised of social awareness and relationship management. Social awareness competencies include things like picking up on the moods of others, caring about what others are going through and really hearing what someone else is saying. Relationship management competencies involve getting along well with others, handling conflict, clearly expressing ideas and using sensitivity to manage others' feelings.
Ani: 1995 - 1998	Sursă: Goleman, D. Emotional intelligence. New York, NY: Bantam Books. 1995. Goleman, D. WELD Leadership book review. New York, NY: Bantam Books. 1998.

Termen: **inspection time**	Descriere: Deary, Ian J.; Stough, Con (1996). "Intelligence and inspection time: Achievements, prospects, and problems". American Psychologist.
Ani: 1996 - 2005	Sursă: Deary, I. J.; Stough, C. "Intelligence and inspection time: Achievements, prospects, and problems". American Psychologist. 1996. Deary, I. J.; Der, G. "Reaction Time Explains IQ's Association With Death". Psychological Science. 2005.

Termen: **restoration of information / data recovery**	Descriere: Another major development occurred in 1995 when Kroll-OnTrack performed the very first commercial remote data recovery. Remote data recovery has been utilized excessively during the last two decades by almost every data recovery service provider. Starting in 2000 and continuing today we have seen large numbers of new data recovery companies popping up everywhere as PC3000 technology has made it into the hands of any player in the field. In 2005 a web forum HDD GURU was launched as the top spot for engineers around the world to exchange ideas and share their knowledge and skills. From this point in time the development of the data recovery industry was incredibly rapid, showing market increase of around 10 per cent annually. Today data recovery is a industry, rescuing business both big and small every day to help keep the world's economy running. In 2013, My Data Recovery Lab began using the first true on-line data recovery estimator developed by ADRECA. This major advancement revolutionizes the user experience and cuts costs as well as time necessary for the procedure.
Ani: 1995 – 2005 - 2013	Sursă: https://mydatarecoverylab.com/history-of-data-recovery/

Termen: **visual perceptual speed / visual processing speed**	Descriere: In recent years Ball and Roenker and colleagues have developed a commercially available software version of the test called UFOV® (Visual Awareness Research Group, Punta Gorda FL) that is designed for use on a personal computer with a touch-screen or a mouse (Edwards et al., 2006, Edwards et al., 2005a). Many of the basic test characteristics remain from the original version, however there are some changes. A major change is the metric used to characterize performance. Performance in each of the subtests (center task only, center task plus peripheral localization, center task plus peripheral localization when target is embedded in distractors) is no

	longer characterized as the spatial area in the 30° radius visual field over which an observer can rapidly process visual information; that is, the amount of reduction or constriction in the field is not the test's output, as before. Rather, performance in the current UFOV® software is defined as an observer's minimum duration for correct central task performance 75% of the time for each of the subtests; thresholds can range from 16.67 to 500 ms. Thus, visual processing speed, i.e. the stimulus duration threshold, is how test performance is now characterized.
Ani: 2005 - 2006	Sursă: Edwards J. D. , Vance D. E., Wadley V. G., Cissell G. M., Roenker D., Ball K. The reliability and validity of useful field of view test scores for older adults. Journal of Clinical and Experimental Neuropsychology. 2005a; 27, p. 529–543.

Termen: **production of ideas**	Descriere: However, not all studies find support for a positive relation of creativity and cognitive inhibition. Some studies report no correlation of creativity and cognitive inhibition (Burch, Hemsley, Pavelis, & Corr, 2006; Green & Williams, 1999; Stavridou & Furnham, 1996). How could the observed discrepancy between the IQ thresholds of 86, 104 and 120 IQ points be explained? Considering first the thresholds of the qualitative measures of creative potential, the most straightforward interpretation would be that it simply needs higher intelligence to produce a series of original ideas than just two of them. The observation that the IQ threshold when predicting ideational fluency is around 85 IQ points further supports this notion: While one has to have at least above-average intelligence to produce original ideas, producing a higher quantity of ideas (disregarding their quality) seems easier to manage. Given a necessary minimum of intelligence of about 1 standard deviation below the population mean or higher, no significant correlation between ideational fluency and cognitive ability can be observed anymore. This result is well in line with the finding that intelligence is more predictive of ideational originality than of fluency.
Ani: 2006 - 2012	Sursă: Burch, G. S., Hemsley, D. R., Pavelis, C., & Corr, P. J. Personality, creativity and latent inhibition. European Journal of Personality, 20, 2006, p. 107–122. Benedek M., Franz F., Heene M., Neubauer A.C. Differential effects of cognitive inhibition and intelligence on creativity. Personality and Individual Differences. 2012.

Termen:	Descriere:

computational thinking	With the proliferation of computers in our society, understanding the fundamentals of how computational solutions are designed is important for everyone. Jeannette Wing, who coined the term 'Computational Thinking' in 2006, argued that it should be included as a determinant of every child's analytical ability along with reading, writing, and arithmetic by the middle of the 21st century.
Ani: 2006 - prezent	Sursă: https://circlcenter.org/computational-thinking/

Termen: **machine learning**	Descriere: As of 2020 (…) Others have the view that not all ML is part of AI, but only an 'intelligent subset' of ML should be considered AI.
Ani: 2006 – 2012 - 2020	Sursă: Bishop, C. M. Pattern Recognition and Machine Learning, Springer, 2006. Mohri, Mehryar*; Rostamizadeh, Afshin; Talwalkar, Ameet. Foundations of Machine Learning. USA, Massachusetts: MIT Press. 2012.* *Alpaydin, Ethem* Introduction to Machine Learning*. London: The MIT Press. 2010.*

Termen: **deep learning**	Descriere: In 2012, Google Brain released the results of an unusual free-spirited project called the Cat Experiment which explored the difficulties of unsupervised learning. Deep learning deploys supervised learning, which means the convolutional neural net is trained using labeled data like the images from ImageNet. This experiment used a neural net which was spread over 1,000 computers where ten million unlabelled images were taken randomly from YouTube, as inputs to the training software. From that year onwards, unsupervised learning remains a significant goal in the field of deep learning. 2018 and years beyond will mark the evolution of artificial intelligence which will be dependent on deep learning. Deep learning is still in the growth phase and in constant need of creative ideas to evolve further.
Ani: 2012 – 2018	Sursă: https://www.analyticsinsight.net/the-history-evolution-and-growth-of-deep-learning/

Termen: **humanoid robot**	Descriere: 2017 Sophia - A humanoid robot developed by "Hanson Robotics", Hong Kong, and modelled after Audrey Hepburn. Sophia has artificial intelligence, visual data processing and facial recognition 2022 Omeife - Omeife is African first humanoid robot Homemade created by Uniccon Group of Companies, a Nigeria growing technology startups that offers eclectic, innovative technology

	solutions to businesses and government agencies across Africa. It is a 6-foot-tall female, African humanoid that speaks African languages and is programmed to have a deep understanding of African culture and behavioural patterns.
Ani: 2017 - 2022	Sursă: Parviainen, J.; Coeckelbergh, M. .. "The political choreography of the Sophia robot: beyond robot rights and citizenship to political performances for the social robotics market". AI & Society, 2021. https://www.africa.com/africas-first-humanoid-robot-omeife-unveiled-at-gitex/

Anexa 2. Fişele documentare pentru corpusul terminologic

Anexa 2.1. Fişele documentare pentru corpusul terminologic din domeniul inteligenței cognitive

Termen-vedetă	**1. ability**
Domeniu:	Științele informației
Contextul, sursa contextului	... on their response to the following question: "Are you concerned or worried that you are experiencing significant decline in your thinking abilities more than just normal aging?" *Smart, C-M, Segalowitz, S-J. Respond, don't react: the influence of mindfulness training on performance monitoring in older adults in Cognitive, Affective and Behavioral Neuroscience no 17. New York, Springer. 2017, p. 1151 - 1153.* In addition, based on prior literature showing the modulation of individual′s cognitive abilities in the context of alcohol-related cues is associated with subsequent consumption in taste-and-rate tasks. *Vanderhasselt, M-A, Allaert, J, De Raedt, R, Baecken, C, Krebs, M-R, Herremans, S. Bifrontal tDCS applied to the dorsolateral prefrontal cortex in heavy drinkers: Influence on reward triggered approach bias and alcohol consumption in Brain and Cognition no 138. Massachussets, Elsevier Inc. 2020, 7 p.* In contrast to massive modularity theories, this view also emphasizes the role of general learning abilities that interact with core knowledge to flexibly produce certain types of skills and beliefs from experience. *Strickland, B. Language reflects "Core Cognition": A new theory about the origin of cross-linguistic regularities in Cognitive Science no 41. Texas, Cognitive Science Society, Inc. 2017, p. 70 – 101.*

Termen-vedetă	2. capacitate
Domeniu:	Științele informației
Contextul, sursa contextului	Faptul că orice informație se află la un click distanță afectează mecanismele natural de memorare, atât prin scăderea capacității de memorare, cât și a modului în care informația este reținută. *Popoveniuc, B. Tehnonefria. Etiologie și simptomatologie în Revista de Filosofie, Sociologie și Științe politice, nr 1. Chișinău, AȘM - ICJPS. 2016, p.163 – 171.* Pentru a studia, dirija, perfecționa, crea obiecte tehnice omul trebuie să posede capacități creative care se formează în instituții de învățământ. *Fotescu, E. Studii cu referire la problema formării modelului propriu de activitate creativă în Tehnocopia, nr 18. Bălți, USARB. 2018, p. 29 – 39.* Elevul adaugă la activitățile proiectate de profesor și activități proprii determinate de sine stătător, adică manifestă capacități creative. *Guțalov, L, Fotescu, E. Efectuarea operațiilor psihomotorii în vederea activizării elevilor cu deficiență de învățare în Tehnocopia, nr 18. Bălți, USARB. 2018, p. 60 – 70.*

Termen-vedetă	**3. adaptation**
Domeniu:	Științe cognitive
Contextul, sursa contextului	This is because most cognitive tasks incorporate different stimuli to trigger a specific cognitive process, and thus the RT is not merely the outcome of a single cognitive process but a complex combination of various processes, such as attention or adaptation. *Yousefi, A, Basu, I, Paulk, A-C, Peled, N, Eskandar, E-N, Dougherty, D-D, Cash, S-S, Widge, A-S. Decoding Hidden Cognitive States from Behavior and Psysiology Using as Bayesian Approach in Neural Computation no 31. Massachussetts, Institute of Technology. 2019, p. 1751 - 1788.* Intelligence is an important aspect of the mind that includes a lot of cognitive abilities such as one's abilities in logic, planning, problem-solving, adaptation, abstract thinking, understanding of ideas, language use, and learning [13,14]. *Drigas, A-S, Papoutsi, C. A new layered model on emotional intelligence in Behavioral Sciences vol. 8, no 45. Basel, MDPI. 2018, 17 p.*

Termen-vedetă	4. adaptare
Domeniu:	Științe cognitive
Contextul, sursa contextului	În prezent practicienii și teoreticienii care activează în domeniul pedagogic acordă o deosebită atenție problemei formării și dezvoltării personalității active apte de adaptare rapidă la mediul profesional contemporan. *Fotescu, E. Studii cu referire la problema formării modelului propriu de activitate creativă în Tehnocopia, nr 18. Bălți, USARB. 2018, p. 29 – 39.* Acestea sunt completate cu funcții de ordin transformative, de creare a noului pe plan mental; proiectiv, de vizare a viitorului; compensatoriu, de satisfacere pe plan fantastic al dorințelor și aspirațiilor; substitutive, de înlocuire a scopurilor ilicite cu scopuri posibile în plan imaginar; autoreglator, de dirijare și adaptare a comportamentului uman. *Perciun, A. Critica reprezentaționalismului în psihologia cunoașterii în Revista de Filosofie, Sociologie și Științe politice, nr 3. Chișinău, AȘM - ICJPS. 2016, p.133 – 142.*
Termen-vedetă	**5. association**
Domeniu:	Științe cognitive
Contextul, sursa contextului	The template of the atlas guided the delineation of ROIs for the reconstruction of the association, projection and comissural pathways of the living human brain. *Vandekerckhove, M, Berens, A, Wng, Y, L, Quirin, M, De Mey, J. Alterations in the fronto-limbic network and corpus callosum in borderline-personality disorder in Brain and Cognition no 138. Massachussets, Elsevier Inc. 2020, 10 p.* Connecting the occipital cortex, the lingula, and the cuneus with the temporal

	lobe, the fusiform area, the IFL projects to the amygdala (Catani, Jones, Donato, & Ffytche, 2003; Pugliesi et al., 2009), mediating the fast transfer of visual signals from the occipital cortex to the parahippocampal gyrus, as well as from the amygdala back to primary visual association areas (Catani et al., 2003; Pugliesi et al., 2009). *Vandekerckhove, M, Berens, A, Wng, Y, L, Quirin, M, De Mey, J. Alterations in the fronto-limbic network and corpus callosum in borderline-personality disorder in Brain and Cognition no 138. Massachussets, Elsevier Inc. 2020, 10 p.*

Termen-vedetă	6. relație
Domeniu:	Științe cognitive
Contextul, sursa contextului	În filosofia științei contemporane sunt menționate obiectivele principale ale teoretizării științifice, care îi servesc drept criterii de identificare a teoriilor științifice față de pseudoteorii: sistematizarea cunoașterii prin stabilirea de relații logice între elementele anterior neconectate … *Inglis, I. Progresul ştiinţei şi obstacolele epistemologice din perspectiva raționalismului integral al lui G. Bachelard în Revista de Filosofie, Sociologie și Științe politice, nr 1. Chișinău, AȘM - ICJPS. 2019, p.170 – 180.* Dezvoltarea cognitivă promovată de încercările de a găsi soluții tehnologice pentru ușurarea vieții a ajuns să reprezinte pentru marea majoritate, o dependență pasivă și dureroasă de ceea ce tehnologia ne oferă în special sub aspectul relațiilor sociale și al informațiilor. *Popoveniuc, B. Tehnonefria. Etiologie şi simptomatologie în Revista de Filosofie, Sociologie și Științe politice, nr 1. Chișinău, AȘM - ICJPS. 2016, p.163 – 171.* În vederea demonstrării relației de interdependență între inteligența emoțională și agresivitatea în trafic ... *Mîslițchi, V, Guțu, T. Relația dintre inteligența emoțională și comportamentul agresiv în trafic la tinerii conducători auto în Revista Psihologie, revistă științifico – practică, nr 1-2. Chișinău, APPM. 2018, p.12 – 20.*
Termen-vedetă	**7. attention**
Domeniu:	Psihologie
Contextul, sursa contextului	Spatial neglect is characterized by a lack of attention and awareness to events or objects in contralesional (i.e., left) space. *Ferber, S, Ruppel, J, Danckert, J. Visual working memory deficits following right brain damage in Brain and Cognition no 142. Massachussets, Elsevier Inc. 2020, 8 p.* Future studies could go on to ask whether one finds visual processes that are dedicated to the detection of events in a bottom-up fashion which would have a subsequent influence on processes of visual attention or tracking (as was the

	case in the object vs. substance tracking literature mentioned above). *Strickland, B. Language reflects "Core Cognition": A new theory about the origin of cross-linguistic regularities in Cognitive Science no 41. Texas, Cognitive Science Society, Inc. 2017, p. 70 – 101.*

Termen-vedetă	8. atenție
Domeniu:	Psihologie
Contextul, sursa contextului	La acest nivel, emoţia influenţează pozitiv gândirea, dând prioritate direcţionării atenţiei asupra informaţiilor importante, asigurând interacţiunea emoţiilor cu procesele cognitive. *Rusu, E. Abordări conceptuale în studiul inteligenței emoționale în Acta Et Commentationes Sciences of Education vol. 8, nr 1. Chișinău, Universitatea de Stat din Tiraspol. 2016, p. 121-130.* Așadar, „conștiința în care ideea imaginației poate fi setată în așa mod ca mai apoi să afi șeze oricare patern al atenției primare sau secundare, în consecință ne face să vorbim despre pasivitate sau reproducere alături de activ, imaginație creatoare și constructivă" *Perciun, A. Critica reprezentaționalismului în psihologia cunoașterii în Revista de Filosofie, Sociologie și Științe politice, nr 3. Chișinău, AȘM - ICJPS. 2016, p.133 – 142.*
Termen-vedetă	**9. behavior**
Domeniu:	Psihologie, IT
Contextul, sursa contextului	These include systems of reasoning about the behavior of physical objects, numerical cognition, reasoning about social actors, and reasoning about basic geometrical properties. *Strickland, B. Language reflects "Core Cognition": A new theory about the origin of cross-linguistic regularities in Cognitive Science no 41. Texas, Cognitive Science Society, Inc. 2017, p. 70 – 101.* Thereby, discrete neural states related to concrete events become linked to continuous neural states that reflect guidance of behavior. *Seitz, R-J, Angel, H-F. Belief formation – A driving force for brain evolution in Brain and Cognition no 140. Massachussets, Elsevier Inc. 2020, 8 p.*

Termen-vedetă	10. comportament
Domeniu:	Psihologie, IT
Contextul, sursa contextului	Rezultatele obținute privind diagnosticarea comportamentului agresiv în traffic la tinerii conducători auto. *Mîsliţchi, V, Guțu, T. Relația dintre inteligența emoțională și comportamentul agresiv în trafic la tinerii conducători auto în Revista Psihologie, revistă științifico – practică, nr 1-2. Chișinău, APPM. 2018, p.12 – 20.* Acestea sunt completate cu funcții de ordin transformativ, de creare a noului pe plan mental; proiectiv, de vizare a viitorului; compensatoriu, de satisfacere pe

	plan fantastic al dorințelor și aspirațiilor; substitutive, de înlocuire a scopurilor ilicite cu scopuri posibile în plan imaginar; autoreglator, de dirijare și adaptare a comportamentului uman. *Perciun, A. Critica reprezentaționalismului în psihologia cunoașterii în Revista de Filosofie, Sociologie și Științe politice, nr 3. Chișinău, AȘM - ICJPS. 2016, p.133 – 142.* Adolescenții pot să-și organizeze mai efficient strategia propriului comportament pentru atingerea scopului propus. *Platon, I. Dimensiuni experimentale ale dezvoltării inteligenței sociale în perioada formării personalității în adolescența timpurie în Revista Psihologie, revistă științifico – practică, nr 1-2. Chișinău, APPM. 2017, p.13 – 25.*
Termen-vedetă	**11. belief**
Domeniu:	Psihologie
Contextul, sursa contextului	The topic of belief has been of central interest in philosophy, and especially in the philosophical field of epistemology since Antiquity. Here, beliefs are predominantly understood as states of the mind *Seitz, R-J, Angel, H-F. Belief formation – A driving force for brain evolution in Brain and Cognition no 140. Massachussets, Elsevier Inc. 2020, 8 p.* Moreover, the neural activity pattern that emerges from these studies is compliant with the one observed in other paradigms that studied the impact of various forms of suggestion or induced beliefs on perceived pain, such as anticipation/placebo (Zubieta & Stohler, 2009) or hypnotic suggestion (Del Casale et al., 2015). *Adamczyk A-K, Ligeza T-S, Wyczesany, M. The dynamics of pain reappraisal: the joint contribution of cognitive change and mental load in Cognitive, Affective and Behavioral Neuroscience no 20. New York, Springer. 2020, p. 276 – 293.* Self-Awareness is having a clear perception of your personality, including your strengths, weaknesses, thoughts, beliefs, motives, and feelings [104]. *Drigas, A-S, Papoutsi, C. A new layered model on emotional intelligence in Behavioral Sciences vol. 8, no 45. Basel, MDPI. 2018, 17 p.*

Termen-vedetă	12. convingere
Domeniu:	Psihologie
Contextul, sursa contextului	Imaginația stimulează și alimentează dialectica dorinței și aspirației în paralel cu valorizarea, credința și convingerea. *Perciun, A. Critica reprezentaționalismului în psihologia cunoașterii în Revista de Filosofie, Sociologie și Științe politice, nr 3. Chișinău, AȘM - ICJPS. 2016, p.133 – 142.* Bărnuţiu era convins că „Eul» uman cuprinde atât sufl etul, cât și corpul, convingere împărtășită în primele sale cursuri de filosofie. *Bobână, G. Immanuel Kant și începuturile filosofiei românești moderne în Revista de Filosofie, Sociologie și Științe politice, nr 3. Chișinău, AȘM - ICJPS.*

	2014, p.152 – 163. La acest nivel, o persoană acţionează din convingerea că regulile morale trebuie respectate pentru stabilitatea societăţii. *Roco, M, Radu, S-M. Cercetări empirice privind relația între inteligența emoțională și gândirea morală în Revista Psychologies, vol. 63, nr 4. București, Editura Academiei Române. 2017, p. 219 – 231.*
Termen-vedetă	**13. bottom-up**
Domeniu:	Științe cognitive
Contextul, sursa contextului	Perception and subjective valuation of signals in the environment are re-interative, bottom-up and top-down processes constituting probabilistic neural representations, e.g. "beliefs". *Seitz, R-J, Angel, H-F. Belief formation – A driving force for brain evolution in Brain and Cognition no 140. Massachussets, Elsevier Inc. 2020, 8 p.* … may interfere with bottom-up somatosensorial affective processing and awareness such as anoetic consciousness and acknowledging and approaching one's own emotions within daily life events, in ways that are effective in the regulation of – and the recovery from – an emotionally painful event. *Vandekerckhove, M, Berens, A, Wng, Y, L, Quirin, M, De Mey, J. Alterations in the fronto-limbic network and corpus callosum in borderline-personality disorder in Brain and Cognition no 138. Massachussets, Elsevier Inc. 2020, 10 p.*

Termen-vedetă	14. bottom-up
Domeniu:	Științe cognitive
Contextul, sursa contextului	Procedura bottom-up începe de la cuvintele propoziției input și încearcă să identifice o secvență care corespunde unui set de simboluri neterminale intermediare. *Sofroni, V, Stan, A. O descriere generală a arhitecturii sistemelor de recunoaștere vocală în Revista Română de Interacțiune Om – Calculator, nr 8 (1). București, ACM SIGCHI Romania. 2015, p. 45 – 64.*
Termen-vedetă	**15. brain**
Domeniu:	Științe medicale
Contextul, sursa contextului	4. Language as shaped by the brain: A role for core cognition *Strickland, B. Language reflects "Core Cognition": A new theory about the origin of cross-linguistic regularities in Cognitive Science no 41. Texas, Cognitive Science Society, Inc. 2017, p. 70 – 101.* As these familial, social and societal experiences, wires and shapes the human brain, it can readily cause, it can readily cause invalidating transgenerational responses from future caregivers…

	Vandekerckhove, M, Berens, A, Wng, Y, L, Quirin, M, De Mey, J. Alterations in the fronto-limbic network and corpus callosum in borderline-personality disorder in Brain and Cognition no 138. Massachussets, Elsevier Inc. 2020, 10 p. It is well known that the evolution of higher cognitive abilities is interrelated with brain evolution. *Seitz, R-J, Angel, H-F. Belief formation – A driving force for brain evolution in Brain and Cognition no 140. Massachussets, Elsevier Inc. 2020, 8 p.*

Termen-vedetă	16. creier
Domeniu:	Științe medicale
Contextul, sursa contextului	Neuroplasticitatea incredibilă a creierului determină modificări majore ale funcționării acestuia în condițiile schimbării dramatice a condițiilor de mediu extern. *Popoveniuc, B. Tehnonefria. Etiologie și simptomatologie în Revista de Filosofie, Sociologie și Științe politice, nr 1. Chișinău, AȘM - ICJPS. 2016, p.163 – 171.* Prin operații psihomotorii effectuate de elev în timpul învățării se subînțeleg acțiunile effectuate de elev cu mâinile (evident, cu participarea creierului) pentru a atinge scopul educational respective. *Guțalov, L, Fotescu, E. Efectuarea operațiilor psihomotorii în vederea activizării elevilor cu deficiență de învățare în Tehnocopia, nr 18. Bălți, USARB. 2018, p. 60 – 70.*
Termen-vedetă	**17. cognition**
Domeniu:	Psihologie
Contextul, sursa contextului	The regulation of cognition and emotion become competing demands in older adulthood, which might allow for further exaggeration of differences between the event related potential componensts for older adults undergoing mindfulness training. *Smart, C-M, Segalowitz, S-J. Respond, don't react: the influence of mindfulness training on performance monitoring in older adults in Cognitive, Affective and Behavioral Neuroscience no 17. New York, Springer. 2017, p. 1151 - 1153.* The core cognition approach is an attempt at explaining the origins of human cognition. *Strickland, B. Language reflects "Core Cognition": A new theory about the origin of cross-linguistic regularities in Cognitive Science no 41. Texas, Cognitive Science Society, Inc. 2017, p. 70 – 101.* While such brain region-specific statistical models may capture coding in certain neural systems, many other aspects of brain function, such as cognition, planning, and attention, are shaped by the interaction and cooperation of networks across brain areas. *Yousefi, A, Basu, I, Paulk, A-C, Peled, N, Eskandar, E-N, Dougherty, D-D,*

	Cash, S-S, Widge, A-S. Decoding Hidden Cognitive States from Behavior and Psysiology Using as Bayesian Approach in Neural Computation no 31. Massachussetts, Institute of Technology. 2019, p. 1751 - 1788.

Termen-vedetă	18. Cunoaștere
Domeniu:	Psihologie
Contextul, sursa contextului	Provocările de asemenea natură în cumul cu alți factori în timp reduc arealul investigational și situația degenerează, deoarece se pedalează doar pe metodologia științei, renunțându-se la filosofie, dar și la conexiunile pe care doar aceasta le asigură în cadrul teoriei cunoașterii. *Pascaru, A. Contemporaneitatea conexiunilor în filosofie în Revista de Filosofie, Sociologie și Științe politice, nr 1. Chișinău, AȘM - ICJPS. 2016, p.149 – 154.* Grație unei finanțări asigurate printr-un proiect național, intitulat „Societatea Informațională – Societatea Cunoașterii", s-a realizat un sit electronic dedicat Consorțiului de Informatizare pentru Limba Română. *Haja, G. Menținerea identității prin limbă: instrumente și resurse lingvistice în format electronic în Limba și leteratura română în spațiul dacoromânesc și în diaspora, Secțiunea Lingvistică: II. Aspecte ale dinamicii lingvistice. Iași, Editura Trinitas. 2003, p.179 – 181.* Cu ajutorul reperelor reintegrării în și dintre fundamentele cunoașterii, contemporaneității conexiunilor și acribiei filosofiei în problematica enunțată se remarcă aspectele mai puțin cunoscute gen: reînnoiri, noua realitate. *Pascaru, A. Preliminarii privind filosofia reînnoirilor în societate în Revista de Filosofie, Sociologie și Științe politice, nr 1. Chișinău, AȘM - ICJPS. 2019, p.140 – 150.*
Termen-vedetă	**19. cognitive function**
Domeniu:	Psihologie
Contextul, sursa contextului	Discrimination of emotions belongs to that level of the pyramid because it is a rather intellectual ability that gives people the capacity to discriminate with accuracy between different emotions and label them appropriately. The latter in relation to the other cognitive functions contributes to guide thinking and behavior [77]. *Drigas, A-S, Papoutsi, C. A new layered model on emotional intelligence in Behavioral Sciences vol. 8, no 45. Basel, MDPI. 2018, 17 p.* This recently identified syndrome pertains to older adults who complain or shown concern about perceived decline in cognitive function, despite performing within normal limits on standardized clinical assessment and maintaining independent activities of daily living (Jessen et al., 2014). *Smart, C-M, Segalowitz, S-J. Respond, don't react: the influence of mindfulness training on performance monitoring in older adults in Cognitive, Affective and Behavioral Neuroscience no 17. New York, Springer. 2017, p. 1151 - 1153.*

	Overall, high VWM capacity seems to be related to various measures of higher cognitive function and as such, assumes a central role in accounting for how cognition is implemented in the healthy brain and how it is altered after brain damage. *Ferber, S, Ruppel, J, Danckert, J. Visual working memory deficits following right brain damage in Brain and Cognition no 142. Massachussets, Elsevier Inc. 2020, 8 p.*

Termen-vedetă	20. funcție cognitivă
Domeniu:	Psihologie
Contextul, sursa contextului	Funcţiile cognitive afectate în mod obişnuit sunt: memoria, capacitatea de învăţare, atenţia, orientarea, calculul, limbajul, gândirea şi raţionamentul. „Tulburările funcţiilor cognitive sunt uneori precedate şi aproape întotdeauna însoţite de tulburări ale controlului emoţional, modificări ale personalităţii sau simptome psihiatrice (apatie, depresie, tulburări psihotice) şi tulburări comportamentale” (Băjenaru, Popescu, Tudose, 2007, p. 3). *Răducea, C. Tulburările neurocognitive la vârstnici, secundare trombocitopeniei induse medicamentos în Revista Psychologies, vol. 63, nr 4. București, Editura Academiei Române. 2017, p. 245 – 256.*
Termen-vedetă	**21. cognitive intelligence**
Domeniu:	Științe cognitive
Contextul, sursa contextului	A THEORETIC FRAMEWORK OF KEY COGNITIVE INTELLIGENCE OF DEE P LEARNING, DEEP THINKING, AND DEEP REASONING *Wang, Y et al. Cognitive intelligence: Deep Learning, Thinking, and Reasoning by Brain-Inspired Systems in International Journal of Cognitive Informatics and Natural Intelligence vol. 10, no 4. Calgary, IGI Global. 2016, 20 p.* *Coetzer, G.H. Emotional versus* Cognitive Intelligence*: Which is the better predictor of Efficacy for Working in Teams? J. Behav. Appl. Manag. 2016, 16, 116–133.*

Termen-vedetă	22. inteligența cognitivă
Domeniu:	Științe cognitive
Contextul, sursa contextului	Inteligenţa cognitivă se referă la structura cunoaşterii şi este compatibilă cu noţiunea de inteligenţă-cunoaştere a lui Ackerman (1996), care pledează pentru importanţa cunoştinţelor ca parte a inteligenţei. *Ghizdăreanu, E. Inteligența culturală și inteligența emoțională: implicații în performanța profesională în Revista Psychologies, vol. 60, nr 2. București, Editura Academiei Române. 2014, p. 141 – 150.* Astfel, R. Bar–On lansează propria definiţie a inteligenţei emoţionale care reprezintă o gamă de „capacităţi, competenţe şi deprinderi noncognitive, care influenţează posibilitatea unei persoane de a face faţă cererilor şi presiunilor din mediu. Atributul emoţional este utilizat pentru a accentua ideea că acest tip

	specific de inteligenţă diferă de inteligenţa cognitivă” *Rusu, E. Abordări conceptuale în studiul inteligenței emoționale în Acta Et Commentationes Sciences of Education vol. 8, nr 1. Chișinău, Universitatea de Stat din Tiraspol. 2016, p. 121-130.*
Termen-vedetă	**23. cognitive process**
Domeniu:	Științe cognitive
Contextul, sursa contextului	Most major theories of emotion agree that cognitive processes are a very important source of emotions and that feelings comprise a powerful motivational system that significantly influences perception, cognition, confrontation, and creativity [43]. *Drigas, A-S, Papoutsi, C. A new layered model on emotional intelligence in Behavioral Sciences vol. 8, no 45. Basel, MDPI. 2018, 17 p.* While the core cognition perspective explicitly endorses innate cognitive systems (or at the very least an innate propensity to acquire those systems), here I will remain agnostic regarding specific origins and instead use the term “core knowledge” to refer to systems (or pieces of knowledge within systems) that are inherently non-verbal, embedded into automatic cognitive processes, and likely to be universally represented across cultures. *Strickland, B. Language reflects “Core Cognition”: A new theory about the origin of cross-linguistic regularities in Cognitive Science no 41. Texas, Cognitive Science Society, Inc. 2017, p. 70 – 101.* This breadth is reflected in the range methodologies employed across the papers, from studies with animal models to human participants, from neurologically normal individuals to those who have suffered brain damage, and using methods that probe neural and cognitive processes ranging from fMRI to ERPs to pupillometry. *Banich, M-T, Floresco, S. Reward systems, cognition and emotion: Introduction to the special issue in Cognitive, Affective and Behavioral Neuroscience no 19. New York, Springer. 2019, p. 409 – 414.* To reduce dimensionality andmeasure underlying cognitive processes, we propose a modeling framework in which a cognitive process is defined as a low-dimensional dynamical latent variable—called a cognitive state, which links high-dimensional neural recordings and multidimensional behavioral readouts. *Yousefi, A, Basu, I, Paulk, A-C, Peled, N, Eskandar, E-N, Dougherty, D-D, Cash, S-S, Widge, A-S. Decoding Hidden Cognitive States from Behavior and Psysiology Using as Bayesian Approach in Neural Computation no 31. Massachussetts, Institute of Technology. 2019, p. 1751 - 1788.*

Termen-vedetă	24. proces cognitiv
Domeniu:	Științe cognitive
Contextul, sursa	Aceste rezultate, privite din perspectiva teoriei acţiunii sociale, arată faptul că, la preşcolari, implicarea într-o acţiune altruistă de ajutorare a cuiva aflat în

contextului	dificultate presupune o suită de procese cognitive, afective şi motivaţionale, care se finalizează într-o decizie de intervenţie, luată în urma evaluării costurilor şi beneficiilor. *Toiu-Ruiu, R-P. Relaţia dintre comportamentul prosocial al preşcolarilor, afectul incidental, statutul sociometric şi costul ajutorului în Revista Psychologies, vol. 63, nr 4. Bucureşti, Editura Academiei Române. 2017, p. 232 – 244.* În vreme ce inteligenţa culturală metacognitivă se centrează pe procese cognitive de înalt nivel, inteligenţa culturală cognitivă reflectă cunoaşterea normelor, practicilor şi convenţiilor specifice diferitelor culturi şi achiziţionate prin educaţie şi experienţă personală. *Ghizdăreanu, E. Inteligența culturală și inteligența emoțională: implicații în performanța profesională în Revista Psychologies, vol. 60, nr 2. București, Editura Academiei Române. 2014, p. 141 – 150.* Din perspectiva psihologiei cognitive, emoția este o reacție (comportamentală si/fiziologică) la o anumită situație, determinată de un proces cognitiv de evaluare (appraisal) si urmată de un proces de adaptare (coping). *Benţa, K-I. Sisteme senzitive la context personalizate afectiv în Reuzumatul Tezei de doctorat. Cluj-Napoca, UTCN. 2010, 32 p.*
Termen-vedetă	**25. cognitive psychology**
Domeniu:	Psihologie
Contextul, sursa contextului	This gives rise to an exciting area of research applying cognitive psychology or cognitive neuroscience methods to machine learning systems (Kheradpisheh, Ghodrati, Ganjtabesh, & Masquelier, 2016; Cichy, Khosla, Pantazis, Torralba, & Oliva, 2016; Linzen, Dupoux, & Goldberg, 2016; Tsividis, Pouncy, Xu, Tenenbaum, & Gershman, 2017; Lau, Clark, & Lappin, 2017, among others). *Dupoux, E. Cognitive science in the era of artificial intelligence: A roadmap for reverse engineering the infant language-learner in Cognition no 173. Massachussetts, Elsevier. 2018, p. 43 - 59.* The shift that psychology is currently undergoing, from classical cognitive psychology to cognitive neuroscience, goes in this direction. *Piccini, G, Bahar, S. Neural computation and the computational theory of cognition in Cognitive Science no 34. Texas, Cognitive Science Society, Inc. 2013, p. 453–488.*

Termen-vedetă	26. psihologie cognitivă
Domeniu:	Psihologie
Contextul, sursa contextului	Acest declin se explică prin lansarea în anii `50 ai secolului XX a conceptului de creativitate, ce a înlăturat funcțional imaginația și apariția în anii `60 a psihologiei cognitive [12, p. 485]. *Perciun, A. Critica reprezentaționalismului în psihologia cunoașterii în Revista de Filosofie, Sociologie și Științe politice, nr 3. Chișinău, AȘM - ICJPS. 2016, p.133 – 142.*

	Din perspectiva psihologiei cognitive, emoția este o reacție (comportamentală și/fiziologică) la o anumită situație, determinată de un proces cognitiv de evaluare (appraisal) si urmată de un proces de adaptare (coping). *Bența, K-I. Sisteme senzitive la context personalizate afectiv în Reuzumatul Tezei de doctorat. Cluj-Napoca, UTCN. 2010, 32 p.*
Termen-vedetă	**27. cognitive science**
Domeniu:	Științe cognitive
Contextul, sursa contextului	Influenced by cognitive science which tends to ascribe the notion of belief to a so-called "folk psychology" in contemporary philosophy a strong support can be found for the eliminativism paradigm which proposes the elimination of folk psychology terms from scientific approaches to understand cognitive processes (Churchland, 1979; Fodor, 1980; Stich, 1996). *Seitz, R-J, Angel, H-F. Belief formation – A driving force for brain evolution in Brain and Cognition no 140. Massachussets, Elsevier Inc. 2020, 8 p.* The origin of these patterns is one of the central questions in cognitive science. Here, I offer a new sort of explanation for (at least some of) these recurring features. In particular, I argue that some morphological and syntactic regularities arise, in part, from deepseated and early emerging forms of non-linguistic thought that systematically bias language use and learning. In this way, they shape language structure via evolutionary processes. *Strickland, B. Language reflects "Core Cognition": A new theory about the origin of cross-linguistic regularities in Cognitive Science no 41. Texas, Cognitive Science Society, Inc. 2017, p. 70 – 101.*

Termen-vedetă	28. știința cognitivă
Domeniu:	Științe cognitive
Contextul, sursa contextului	Cercetarea *visual analytics* este în esenţă interdisciplinară, combinând diferite domenii de cercetare relaţionate, cum sunt: vizualizarea, explorarea datelor (*data mining*), managementul datelor (*data management*), fuzionarea datelor (*data fusion*), statistica şi ştiinţa cognitivă (*cognitive science*), interacţiunea om-calculator (*human-computer interaction* - HCI), între altele. *Vrejoiu, M-H, Zamfie, M-C, Florian, V. Vizualizarea datelor masive și Visual Analytics. Abordări și tendințe în Revista Română de Informatică și Automatică, vol. 27, nr 2. București, ICI. 2017, p. 5 – 16.*
Termen-vedetă	**29. cognitive state**
Domeniu:	Psihologie
Contextul, sursa contextului	To reduce dimensionality and measure underlying cognitive processes, we propose a modeling framework in which a cognitive process is defined as a low dimensional dynamical latent variable – called a cognitive state, which links high dimensional neural recordings and multidimensional behavioral readouts. We define a cognitive state process as a dynamic measure of cognitive function

	during a behavioral task. We define a cognitive state variable through its influence on observable behavior. *Yousefi, A, Basu, I, Paulk, A-C, Peled, N, Eskandar, E-N, Dougherty, D-D, Cash, S-S, Widge, A-S. Decoding Hidden Cognitive States from Behavior and Psysiology Using as Bayesian Approach in Neural Computation no 31. Massachussetts, Institute of Technology. 2019, p. 1751 - 1788.*

Termen-vedetă	30. stare de cunoaștere
Domeniu:	Psihologie
Contextul, sursa contextului	Pentru asigurarea unei funcționări la parametric optimi, organizațiile își alcătuiesc reprezentări despre propria lor stare de cunoaștere. *Isachi, S-E, Chițiga, G. Managementul în economia cunoașterii în Economie și sociologie, nr 4. Chișinău, INCE. 2014, p.26 – 31.*
Termen-vedetă	**31. comprehension**
Domeniu:	Științe cognitive
Contextul, sursa contextului	Typically, capacity plateaus in adolescence will start declining in middle age, eventually leading to deficits in activities as diverse as reading comprehension, speeded processing and feature binding. *Ferber, S, Ruppel, J, Danckert, J. Visual working memory deficits following right brain damage in Brain and Cognition no 142. Massachussets, Elsevier Inc. 2020, 8 p.* This study demonstrates that Gricean enrichment involves an interaction between the production system and the comprehension system, similar to other linguistic phenomena. *Rees, A, Bott, L. Overlapping mechanisms in implying and inferring in Cognitive Science no 44. Massachussets, Elsevier Inc. 2019, 21 p.*

Termen-vedetă	32. înțelegere
Domeniu:	Științe cognitive
Contextul, sursa contextului	Astfel, în sfera cunoașterii științifice se produc următoarele modificări: de ordin etiologic de ordin structural de ordin intelectual, privind modelul de gândire, de abordare și de înțelegere a obiectului cercetat, de evaluare a rezultatelor obținute din activitatea de cercetare… *Inglis, I. Progresul științei și obstacolele epistemologice din perspectiva raționalismului integral al lui G. Bachelard în Revista de Filosofie, Sociologie și Științe politice, nr 1. Chișinău, AȘM - ICJPS. 2019, p.170 – 180.* Aceste aspect positive însă sunt depășite de consecințele contrare la care nu te-

	ai fi așteptat precum sărăcirea limbajului, imaginației și gândirii, scăderea capacității de empatie, izolare, sentimente de lipsă de sens și înțelegere. *Popoveniuc, B. Tehnonefria. Etiologie și simptomatologie în Revista de Filosofie, Sociologie și Științe politice, nr 1. Chișinău, AȘM - ICJPS. 2016, p.163 – 171.*
Termen-vedetă	**33. concept**
Domeniu:	Științe cognitive
Contextul, sursa contextului	Advanced beliefs of this sort provide insight into a concept. *Seitz, R-J, Angel, H-F. Belief formation – A driving force for brain evolution in Brain and Cognition no 140. Massachussets, Elsevier Inc. 2020, 8 p.* Borderline personality disorder (BPD) is a complex mental disorder characterized by instability across various life domains with a wide spectrum of characteristic symptoms including affective hyperreactivity, instability of the self-concept, emotional dysfunction, and difficulty in social relationships (Lieb, Zanarini, Schmahl, Linehan, & Bohus, 2004; Ninomiya et al., 2018; Skodol et al., 2002) *Vandekerckhove, M, Berens, A, Wng, Y, L, Quirin, M, De Mey, J. Alterations in the fronto-limbic network and corpus callosum in borderline-personality disorder in Brain and Cognition no 138. Massachussets, Elsevier Inc. 2020, 10 p.*

Termen-vedetă	34. concept
Domeniu:	Științe cognitive
Contextul, sursa contextului	Cel dintâi concept așa dară, care ni se arată nouă în cercetarea conceptelor fundamentale e conceptul de realitate (de *este*) și prin urmare realitatea e categoria principală a obiectelor cunoștinței. *Bobână, G. Immanuel Kant și începuturile filosofiei românești moderne în Revista de Filosofie, Sociologie și Științe politice, nr 3. Chișinău, AȘM - ICJPS. 2014, p.152 – 163.* A fost argumentată această demonstrație în creațiile filosofului francez pentru a arăta conceptualizarea active, contemporană cu schimbarea definiției unui concept, în baza a mai multor nivele. *Inglis, I. Progresul științei și obstacolele epistemologice din perspectiva raționalismului integral al lui G. Bachelard în Revista de Filosofie, Sociologie și Științe politice, nr 1. Chișinău, AȘM - ICJPS. 2019, p.170 – 180.*
Termen-vedetă	**35. convergent**
Domeniu:	Științe cognitive
Contextul, sursa contextului	He also discovered the important distinction between convergent and divergent thought. The convergent ability results in how well one follows the instructions, adheres to rules, and tries. The divergent ability decreases depending on whether or not one follows the instructions or if one has a lot of questions, and it usually means that one is doing the standard tests badly [32,33]. *Drigas, A-S, Papoutsi, C. A new layered model on emotional intelligence in Behavioral Sciences vol. 8, no 45. Basel, MDPI. 2018, 17 p.*

	To provide convergent and divergent validity and specificity of our findings, combined cross-sectional and developmental behavioral and functional imaging studies are required to examine the relationship between white and gray matter in healthy individuals, as well as in those with BPD. *Vandekerckhove, M, Berens, A, Wng, Y, L, Quirin, M, De Mey, J. Alterations in the fronto-limbic network and corpus callosum in borderline-personality disorder in Brain and Cognition no 138. Massachussets, Elsevier Inc. 2020, 10 p.* In sum, the papers contained in this special issue provide both diverse and sometimes onvcergent perspectives on the many different ways in which reward processing intersects with cognitive, motivational, and emotional processes, and the neurobiological and computational mechanisms that undergird those interactions. *Banich, M-T, Floresco, S. Reward systems, cognition and emotion: Introduction to the special issue in Cognitive, Affective and Behavioral Neuroscience no 19. New York, Springer. 2019, p. 409 – 414.*

Termen-vedetă	36. convergent
Domeniu:	Ştiinţe cognitive
Contextul, sursa contextului	În modul în care copilul a realizat analiza cost-beneficiu, s-au constatat cele trei comportamente ale moralităţii: cognitivă, afectivă, comportamentală, care au acţionat convergent determinând modul în care copilul a apreciat, a judecat, şi a simţit în momentul în care i s-a cerut o decizie morală, iar analiza cost–beneficiu a stipulat la preşcolari că îi ajută pe alţii numai dacă apreciază că beneficiul va depăşi costul implicat în ajutorul dat. *Toiu-Ruiu, R-P. Relaţia dintre comportamentul prosocial al preşcolarilor, afectul incidental, statutul sociometric şi costul ajutorului în Revista Psychologies, vol. 63, nr 4. Bucureşti, Editura Academiei Române. 2017, p. 232 – 244.*
Termen-vedetă	**37. creativity**
Domeniu:	Ştiinţe cognitive
Contextul, sursa contextului	Most major theories of emotion agree that cognitive processes are a very important source of emotions and that feelings comprise a powerful motivational system that significantly influences perception, cognition, confrontation, and creativity [43]. *Drigas, A-S, Papoutsi, C. A new layered model on emotional intelligence in Behavioral Sciences vol. 8, no 45. Basel, MDPI. 2018, 17 p.* Due to its virtuality, autonomy, openness, inclusiveness and the high expressiveness owing to various technologies of new media, the language creativity of people has been inspired to the extreme, giving rise to the booming of cyber languages. *Huang, S, Zhou, X, Xue, K, Wan, X, Yang, Z, Xu, D, Ivanovic, M, Yu, X. Neural Cognition and Affective Computing on Cyber Language in Computational*

	Intelligence and Neuroscience Volume 2015. Hindawi, Hindawi Publishing Corporation. 2015, 10 p. Main goal of the present note is to disseminate the awareness and education on the current availability of new ways and computational tools to elicit applied learning to increase innovation and creativity in all traditional disciplines. To find new competitive solution to old, current cognitive problems. *Wang, Y et al. Cognitive intelligence: Deep Learning, Thinking, and Reasoning by Brain-Inspired Systems in International Journal of Cognitive Informatics and Natural Intelligence vol. 10, no 4. Calgary, IGI Global. 2016, 20 p.*

Termen-vedetă	38. creativitate
Domeniu:	Științe cognitive
Contextul, sursa contextului	De exemplu, dacă se neglijează motivul activității de învățare (prima componentă din cele patru enumerate) procesul de învățare creativă se transformă în proces de memorare mecanică a materiei de studiu (numit și proces de tocire a materiei de studiu); în asemenea caz procesul de învățare nu conține elemente de creativitate. *Fotescu, E. Studii cu referire la problema formării modelului propriu de activitate creativă în Tehnocopia, nr 18. Bălți, USARB. 2018, p. 29 – 39.* Astfel, studiind relaţia dintre creativitate şi inteligenţă Robert J. Sternberg (1988) [17], numeşte inteligenţa emoţională (IE) - inteligenţă socială, afirmând că persoanele inteligente sunt nu numai cei care au inteligenţă academică, ci şi acei care reuşesc să depăşească obstacolele zilnice, să rezolve problemele de viaţă, cei care au abilitate a înţelege şi a stabili relaţii cu oamenii. *Rusu, E. Abordări conceptuale în studiul inteligenţei emoţionale în Acta Et Commentationes Sciences of Education vol. 8, nr 1. Chișinău, Universitatea de Stat din Tiraspol. 2016, p. 121-130.*
Termen-vedetă	**39. decision making**
Domeniu:	Științe cognitive
Contextul, sursa contextului	As belief formation seems to reflect to the individual subject the meaning of his/her past and future interactions with the environment, beliefs are closely linked to guidance of spontaneous and contextualized behavior as well as decision making. *Seitz, R-J, Angel, H-F. Belief formation – A driving force for brain evolution in Brain and Cognition no 140. Massachussets, Elsevier Inc. 2020, 8 p.* In the first paper of this section, Berry et al. (2019, this issue) focus on how dopaminergic systems influence decision-making from the perspective of aging. *Banich, M-T, Floresco, S. Reward systems, cognition and emotion: Introduction to the special issue in Cognitive, Affective and Behavioral Neuroscience no 19. New York, Springer. 2019, p. 409 – 414.*

Termen-	40. luarea deciziilor

vedetă	
Domeniu:	Științe cognitive
Contextul, sursa contextului	Earley şi Peterson (2004) au dezvoltat o abordare sistematică a trainingului intercultural, care pune în relaţie punctele tari şi slăbiciunile participanţilor – sub aspectul inteligenţei culturale – şi intervenţiile de training care se impun; Janssens şi Brett (2006) propun un model al colaborării în echipă pentru luarea deciziilor creative, realiste şi inteligente din punct de vedere cultural. *Ghizdăreanu, E. Inteligența culturală și inteligența emoțională: implicații în performanța profesională în Revista Psychologies, vol. 60, nr 2. București, Editura Academiei Române. 2014, p. 141 – 150.* Ele sunt importante şi apreciabile deoarece asigură supravieţuirea, luarea deciziilor, stabilirea limitelor, comunicarea, unitatea tuturor membrilor societăţii. *Rusu, E. Abordări conceptuale în studiul inteligenţei emoţionale în Acta Et Commentationes Sciences of Education vol. 8, nr 1. Chişinău, Universitatea de Stat din Tiraspol. 2016, p. 121-130.* În primul rând, studiile evidenţiază în cazul utilizatorilor intensivi de Internet existenţa unor modifi cări puternice ale fi brelor nervoase care compun materia albă din cortexul orbito-frontal care sunt responsabile de conectarea unor părţi vitale ale creierului implicate în emoţii, luarea deciziilor și autocontrol [29]. *Popoveniuc, B. Tehnonefria. Etiologie și simptomatologie în Revista de Filosofie, Sociologie și Științe politice, nr 1. Chișinău, AȘM - ICJPS. 2016, p.163 – 171.*
Termen-vedetă	**41. decode**
Domeniu:	Științele informației
Contextul, sursa contextului	Emotion recognition includes the ability to accurately decode the expressions of others' feelings, usually transmitted through non-verbal channels (i.e., the face, body, and voice). *Drigas, A-S, Papoutsi, C. A new layered model on emotional intelligence in Behavioral Sciences vol. 8, no 45. Basel, MDPI. 2018, 17 p.* Implications like these illustrate that communication requires speakers and listeners to reason about each other's goals and intentions, rather than simply "decode" the input. *Rees, A, Bott, L. Overlapping mechanisms in implying and inferring in Cognitive Science no 44. Massachussets, Elsevier Inc. 2019, 21 p.*

Termen-vedetă	42. decoda / decodifica (România)
Domeniu:	Științele informației
Contextul, sursa contextului	Inteligența socială este definită în contextul capacităţii relaţionare de Mosst R. A. şi Hunt T. (1927), Hunt (1928); cunoştinţelor interpersonale de Strang R. (1930); înţelegerii stărilor şi trăsăturilor altor persoane de Vernon P. E. (1933); aptitudinii de a evalua corect sentimentele, dispoziţiile şi motivaţiile altora de Wedeck J. (1947); funcţionării sociale eficiente de Keating D. K. (1978), Ford M. E. Tisak M. S. (1983); aptitudinii de a decoda indicii nonverbali de Barners M. L. şi Sternberg R. J. (1989) [6;4;7;8;9;5;2;1].

	abilitatea de a decodifica mesajele nonverbale; *Platon, I. Dimensiuni experimentale ale dezvoltării inteligenței sociale în perioada formării personalității în adolescența timpurie în Revista Psihologie, revistă științifico – practică, nr 1-2. Chișinău, APPM. 2017, p.13 – 25.*
Termen-vedetă	**43. deduction**
Domeniu:	Psihologie, IT, IA
Contextul, sursa contextului	Kuderna-Iulian Bența, Marcel Cremene, Nicoleta Ramona Gibă, Ulises Xolocotzin Eligio, Anca Rarău, "Secondary Emotions *Deduction* from Context", CISSE 08, Ed. Springer, decembrie 2008.

Termen-vedetă	44. deducție
Domeniu:	Psihologie, IT, IA
Contextul, sursa contextului	Cunoaşterea este abilitatea de a înţelege această informaţie vizuală, de a face deducţii / inferenţe logice, bazate în mare măsură pe învăţări anterioare. *Vrejoiu, M-H, Zamfie, M-C, Florian, V. Vizualizarea datelor masive și Visual Analytics. Abordări și tendințe în Revista Română de Informatică și Automatică, vol. 27, nr 2. București, ICI. 2017, p. 5 – 16.* În concluzie, se constată că metodele bazate pe deducție din context a stărilor afective sunt recomandate ca sursă complementară celorlalte metode existente pentru determinarea stărilor afective secundare. *Bența, K-I. Sisteme senzitive la context personalizate afectiv în Reuzumatul Tezei de doctorat. Cluj-Napoca, UTCN. 2010, 32 p.*
Termen-vedetă	**45. discrimination**
Domeniu:	Științe cognitive
Contextul, sursa contextului	For example, Hafri et al recently showed that participants are immediately capable of discriminating agents from patients in photographs. *Strickland, B. Language reflects "Core Cognition": A new theory about the origin of cross-linguistic regularities in Cognitive Science no 41. Texas, Cognitive Science Society, Inc. 2017, p. 70 – 101.* Walsh et al show that reward for accurate performance in a simple letter discrimination task helps to attenuate events of irrelevant distracting information even when it is emmotional in nature, suggesting that reward can act to focus attention. *Banich, M-T, Floresco, S. Reward systems, cognition and emotion: Introduction to the special issue in Cognitive, Affective and Behavioral Neuroscience no 19. New York, Springer. 2019, p. 409 – 414.*

Termen-vedetă	46. discriminare
Domeniu:	Științe cognitive

Contextul, sursa contextului	De asemenea, criteriul ML nu ia în calcul posibilitatea de discriminare a fiecărui model (abilitatea de a distinge observaţiile generate de un model corect de cele generate de alte modele). *Sofroni, V, Stan, A. O descriere generală a arhitecturii sistemelor de recunoaștere vocală în Revista Română de Interacțiune Om – Calculator, nr 8 (1). București, ACM SIGCHI Romania. 2015, p. 45 – 64.* Vectorii de intrare *X* (de dimensiune *a*) trebuie să conţină valori specifice care să „codifice“ caracteristicile relevante pentru identificarea şi discriminarea între catego-riile/clasele de date de intrare care trebuie clasificate. *Vrejoiu, M-H. Rețele neuronale convoluționale, Big Data și Deep Learning în analiza automată de imagini în Revista Română de Informatică și Automatică, vol. 29, nr 1. București, ICI. 2019, p. 91 – 114.*
Termen-vedetă	**47. divergent**
Domeniu:	Științe cognitive
Contextul, sursa contextului	He also discovered the important distinction between convergent and divergent thought. The convergent ability results in how well one follows the instructions, adheres to rules, and tries. The divergent ability decreases depending on whether or not one follows the instructions or if one has a lot of questions, and it usually means that one is doing the standard tests badly [32,33]. *Drigas, A-S, Papoutsi, C. A new layered model on emotional intelligence in Behavioral Sciences vol. 8, no 45. Basel, MDPI. 2018, 17 p.* To provide convergent and divergent validity and specificity of our findings, combined cross-sectional and developmental behavioral and functional imaging studies are required to examine the relationship between white and gray matter in healthy individuals, as well as in those with BPD. *Vandekerckhove, M, Berens, A, Wng, Y, L, Quirin, M, De Mey, J. Alterations in the fronto-limbic network and corpus callosum in borderline-personality disorder in Brain and Cognition no 138. Massachussets, Elsevier Inc. 2020, 10 p.* While there are divergent theories on its functional significance, most agree that the ERN is elicited by modulation of attention in response to errors (Friedman, 2012; Gehring, Liu, Orr, & Carp, 2012; van Noordt, Campopiano & Segalowitz, 2016; van Noordt, Desjardins, & Segalowitz, 2015; van Noordt & Segalowitz, 2012), whether elicited by affective or cognitive factors. *Smart, C-M, Segalowitz, S-J. Respond, don't react: the influence of mindfulness training on performance monitoring in older adults in Cognitive, Affective and Behavioral Neuroscience no 17. New York, Springer. 2017, p. 1151 - 1153.*

Termen-vedetă	48. divergent
Domeniu:	Științe cognitive
Contextul, sursa contextului	Drept urmare a *reînnoirilor* devin distincte și cele două tipuri de periodizări - una culturală, însemnând Postmodernism/Transmodernism/ Neomodernism, și care este una diversă, dar și divergentă din perspectiva opiniilor din cercetările

	cunoscute [16], și alta civilizațională, care se raportează la Era Informațională [17,16]. *Pascaru, A. Preliminarii privind filosofia reînnoirilor în societate în Revista de Filosofie, Sociologie și Științe politice, nr 1. Chișinău, AȘM - ICJPS. 2019, p.140 – 150.*
Termen-vedetă	**49. encode**
Domeniu:	Științele informației
Contextul, sursa contextului	Many non-core distinctions are not grammatically encoded on a wide scale across human languages. *Strickland, B. Language reflects "Core Cognition": A new theory about the origin of cross-linguistic regularities in Cognitive Science no 41. Texas, Cognitive Science Society, Inc. 2017, p. 70 – 101.* Now, that sensory encoding differs from reality filtering which are partially idependent processes involving different neural structures. *Seitz, R-J, Angel, H-F. Belief formation – A driving force for brain evolution in Brain and Cognition no 140. Massachussets, Elsevier Inc. 2020, 8 p.*

Termen-vedetă	50. codifica
Domeniu:	Științele informației
Contextul, sursa contextului	Pentru fiecare epocă îi sunt caracteristice un anumit sistem al cunoașterii mai mult sau mai puțin omogen și coerent, susținut de practici specifice urmând teme, reprezentări și modele dominante care codifică și privilegiază criterii de certitudine, validate pentru o anumită ierarhie a genurilor și formelor de cunoaștere relativ distincte, atitudini și valori care mențin sistemul cunoașterii. *Inglis, I. Progresul științei și obstacolele epistemologice din perspectiva raționalismului integral al lui G. Bachelard în Revista de Filosofie, Sociologie și Științe politice, nr 1. Chișinău, AȘM - ICJPS. 2019, p.170 – 180.* Copiii au fost chestionaţi individual, asigurându-se confidenţialitatea, iar răspunsurile au fost codificate prin „da" şi „nu". *Platon, I. Dimensiuni experimentale ale dezvoltării inteligenței sociale în perioada formării personalității în adolescența timpurie în Revista Psihologie, revistă științifico – practică, nr 1-2. Chișinău, APPM. 2017, p.13 – 25.*
Termen-vedetă	**51. evaluation**
Domeniu:	Științe cognitive
Contextul, sursa contextului	Thus, the infants across these studies appear to be keeping track of who the agents and the patients of the events are, and these attributions of non-verbal correlates of "thematic roles" appear to be influencing their social evaluations. *Strickland, B. Language reflects "Core Cognition": A new theory about the origin of cross-linguistic regularities in Cognitive Science no 41. Texas, Cognitive Science Society, Inc. 2017, p. 70 – 101.* The late positive potential ERP component appears 400-800 ms poststimulus onset and reflects more complex processes associated with memory,

	categorization and evaluation of the affective and motivational significance of the stimulus for the perceiver. *Kaminska, O-K, Magnuski, M, Olszanowski, M, Gola, M, Brzezicka, A, Winkielman, P. Ambiguous at the second sight: Mixed facial expressions trigger late electropsysiological responses linked to lower social impressions in Cognitive, Affective and Behavioral Neuroscience no 20. New York, Springer. 2020, p. 441 – 454.*

Termen-vedetă	52. evaluare
Domeniu:	Științe cognitive
Contextul, sursa contextului	Prin noțiunea de activizare a elevilor se subînțeleg activitățile prin care elevul devine mai activ pe parcursul desfășurării procesului de predare – învățare – evaluare. *Guțalov, L, Fotescu, E. Efectuarea operațiilor psihomotorii în vederea activizării elevilor cu deficiență de învățare în Tehnocopia, nr 18. Bălți, USARB. 2018, p. 60 – 70.* Deoarece în ciuda oricărui tradiționalism (mizând pe particularitățile formelor noastre) și oricărui cosmopolitism (mizând pe formele altora), formele culturale, asemenea conținuturilor pe care acestea le formează sunt ecumenice (universale), iar locale sunt numai web-urile, rețelele proiectate de interpretare, de evaluare a creațiilor. *Pascaru, A. Elemente de filosofie socială la est și vest de Prut în Revista de Filosofie, Sociologie și Științe politice, nr 2. Chișinău, AȘM - ICJPS. 2018, p.177 – 180.* Astfel, în sfera cunoașterii științifice se produc următoarele modificări: de ordin etiologic de ordin structural de ordin intelectual, privind modelul de gândire, de abordare și de înțelegere a obiectului cercetat, de evaluare a rezultatelor obținute din activitatea de cercetare… *Inglis, I. Progresul științei și obstacolele epistemologice din perspectiva raționalismului integral al lui G. Bachelard în Revista de Filosofie, Sociologie și Științe politice, nr 1. Chișinău, AȘM - ICJPS. 2019, p.170 – 180.*
Termen-vedetă	**53. evolution**
Domeniu:	Științe sociale
Contextul, sursa contextului	In essence, they are postulated to act as natural attractors in processes of language evolution. *Strickland, B. Language reflects "Core Cognition": A new theory about the origin of cross-linguistic regularities in Cognitive Science no 41. Texas, Cognitive Science Society, Inc. 2017, p. 70 – 101.* It is well known that the evolution of higher cognitive abilities is interrelated with brain evolution.

	Seitz, R-J, Angel, H-F. Belief formation – A driving force for brain evolution in Brain and Cognition no 140. Massachussets, Elsevier Inc. 2020, 8 p.

Termen-vedetă	54. evoluție
Domeniu:	Științe sociale
Contextul, sursa contextului	Specia umană a evoluat epifilogenetic într-un ritm exponential de dezvoltare tehnologică, capacitatea și performanțele cerebrale îmbunătățindu-se și căpătând noi direcții de evoluție pe măsura creării unor noi tehnologii. *Popoveniuc, B. Tehnonefria. Etiologie şi simptomatologie în Revista de Filosofie, Sociologie şi Ştiinţe politice, nr 1. Chişinău, AŞM - ICJPS. 2016, p.163 – 171.* Planul educațional: evoluția, la membrii organizației de competențe de concepție, asigurarea de lucru în regim informatizat, precum și de gestionare superioară a activelor intangibile conform specificului lor reductibil la cel al activelor tangibile *Isachi, S-E, Chițiga, G. Managementul în economia cunoașterii în Economie și sociologie, nr 4. Chișinău, INCE. 2014, p.26 – 31.*
Termen-vedetă	**55. expression**
Domeniu:	Științe cognitive
Contextul, sursa contextului	In languages such as English, its expression is fairly covert and is dependent on subtle syntactic patterns. *Strickland, B. Language reflects "Core Cognition": A new theory about the origin of cross-linguistic regularities in Cognitive Science no 41. Texas, Cognitive Science Society, Inc. 2017, p. 70 – 101.* In Western and other languages verbal expressions often employ metaphors some of which have been drawn from descriptions of space helping people to construct time (Boroditsky, 2018). *Seitz, R-J, Angel, H-F. Belief formation – A driving force for brain evolution in Brain and Cognition no 140. Massachussets, Elsevier Inc. 2020, 8 p.*

Echivalentul în română, sursa echivalentului	56. expresie
Domeniu:	Științe cognitive
Contextul în română, sursa contextului	Activitatea psihicului se exprimă prin imaginație, din care apar imagini supuse unor combinări caleidoscopice. *Perciun, A. Critica reprezentaționalismului în psihologia cunoașterii în Revista de Filosofie, Sociologie și Științe politice, nr 3. Chișinău, AȘM - ICJPS. 2016, p.133 – 142.* Aceasta îi ajută să înţeleagă rapid şi just ceea ce oamenii îşi spun unul altuia

	(expresia verbală) în contextul unei anumite situaţii, relaţii reciproce concrete. *Platon, I. Dimensiuni experimentale ale dezvoltării inteligenței sociale în perioada formării personalității în adolescența timpurie în Revista Psihologie, revistă ştiinţifico – practică, nr 1-2. Chişinău, APPM. 2017, p.13 – 25.*
Termen-vedetă	**57. framework**
Domeniu:	Științe cognitive
Contextul, sursa contextului	In their paper, Orsini et al provide a conceptual framework from which to consider this question and demonstrate how optogenetic techniques in animals can be used to provide unique insight. *Banich, M-T, Floresco, S. Reward systems, cognition and emotion: Introduction to the special issue in Cognitive, Affective and Behavioral Neuroscience no 19. New York, Springer. 2019, p. 409 – 414.* Thus, in accordance with a hypothetical framework proposed by van Elk and Aleman (2017) we suggest that the neural processes underlying formation and maintenance of beliefs in an increasingly complex social environment demanded augmented processing resources in the brain. *Seitz, R-J, Angel, H-F. Belief formation – A driving force for brain evolution in Brain and Cognition no 140. Massachussets, Elsevier Inc. 2020, 8 p.*

Termen-vedetă	58. cadru
Domeniu:	Științe cognitive
Contextul, sursa contextului	Așadar, în interiorul fundamentelor cunoașterii deschiderile de orizonturi sunt amplificate de apariția noilor aspect în și dintre componente, revigorarea legăturilor dintre părțile constituitoare intra cadru. *Pascaru, A. Reintegrarea fundamentelor cunoașterii în societate în Revista de Filosofie, Sociologie și Științe politice, nr 1. Chișinău, AȘM - ICJPS. 2018, p.150 – 156.* Astfel, cadrul problematicii devine unul propice în ascensiunea nu doar al aspectelor, ci și a reperelor, alternându-le la capitolul intercomunicărilor, interdependențelor și interacțiunilor pe toate palierele vieții sociale, susținute de oportunitățile societății bazate pe cunoaștere[2]. *Pascaru, A. Preliminarii privind filosofia reînnoirilor în societate în Revista de Filosofie, Sociologie și Științe politice, nr 1. Chișinău, AȘM - ICJPS. 2019, p.140 – 150.*
Termen-vedetă	**59. imagination**
Domeniu:	Științe cognitive
Contextul, sursa contextului	By incorporating these two regulatory conditions, we aimed to control whether reappraisal would produce specific, directional, narrative-contentbased effects, or whether it would merely interfere with pain processing by redirecting attention away from the source of painful stimulation towards internal imagination-driven narration and/or by loading the executive system with a cognitively demanding reappraisal task, regardless of its content. *Adamczyk A-K, Ligeza T-S, Wyczesany, M. The dynamics of pain reappraisal: the joint contribution of cognitive change and mental load in Cognitive,*

	Affective and Behavioral Neuroscience no 20. New York, Springer. 2020, p. 276 – 293. *Thézé, R., Manuel, A. L., Nahum, L., Guggisberg, A. G., & Schnider, A. (2017). Simultaneous reality filtering and encoding of thoughts: The substrate for distinguishing between memories of real events and* imaginations*? Frontiers in Behavioral Neuroscience, 11, 216. https://doi.org/10.3389/fnheh.2017.00216.*

Termen-vedetă	60. imaginație
Domeniu:	Științe cognitive
Contextul, sursa contextului	Aceste aspecte pozitive însă sunt depășite de consecinţele contrare la care nu te-ai fi așteptat precum sărăcirea limbajului, imaginaţiei și gândirii, scăderea capacităţii de empatie, izolare, sentimente de lipsă de sens și înţelegere. *Popoveniuc, B. Tehnonefria. Etiologie şi simptomatologie în Revista de Filosofie, Sociologie și Științe politice, nr 1. Chișinău, AȘM - ICJPS. 2016, p.163 – 171.* M. Heidegger, menționând că omul, permanent îndepărtându-se de la natură, a creat în baza imaginației sale un mediu artificial format din obiecte tehnice *comode*. *Guțalov, L, Fotescu, E. Viziuni filosofice cu referire la rolul tehnicii în societate în Tehnocopia, nr 20. Bălți, USARB. 2019, p. 5 – 15.* Meritul concludent al psihologiei proceselor cognitive nu se referă doar la conceptul de imagine, dar și asupra imaginației. *Perciun, A. Critica reprezentaționalismului în psihologia cunoaşterii în Revista de Filosofie, Sociologie și Științe politice, nr 3. Chișinău, AȘM - ICJPS. 2016, p.133 – 142.*
Termen-vedetă	**61. implicature**
Domeniu:	Științe cognitive
Contextul, sursa contextului	Prior psychological work on Gricean implicature has revealed much about how listeners infer but little about how speakers imply. *Rees, A, Bott, L. Overlapping mechanisms in implying and inferring in Cognitive Science no 44. Massachussets, Elsevier Inc. 2019, 21 p.* The theory of generalized conversational implicature *Levinsom, S-C, 2000. Presumptive meanings*

Termen-vedetă	62. implicit
Domeniu:	Științele cognitive
Contextul, sursa contextului	Și cunoașterea implicită (tacită), care este temeinic personalizată, se descoperă doar în urma unor cercetări amănunțite, nu e formalizată și difuz difuz prezentă în contextual organizational. *Isachi, S-E, Chițiga, G. Managementul în economia cunoașterii în Economie și sociologie, nr 4. Chișinău, INCE. 2014, p.26 – 31.* Forme de cunoaștere organizațională: cunoaștere articulată, cunoaștere

	implicită *Studiul „Societatea cunoașterii", Managementul cunoștințelor în Economie și sociologie, 2014*
Termen-vedetă	**63. induction**
Domeniu:	Psihologie
Contextul, sursa contextului	Specifically, we aimed to track the activation sequence of the brain regions that are typically activated in various belief-induction procedures. *Adamczyk A-K, Ligeza T-S, Wyczesany, M. The dynamics of pain reappraisal: the joint contribution of cognitive change and mental load in Cognitive, Affective and Behavioral Neuroscience no 20. New York, Springer. 2020, p. 276 – 293.* All participants completed a baseline go/no-go task, followed by the 13 min mindful induction, then a final go/no-go task, during which the ERN and Pe were recorded. *Smart, C-M, Segalowitz, S-J. Respond, don't react: the influence of mindfulness training on performance monitoring in older adults in Cognitive, Affective and Behavioral Neuroscience no 17. New York, Springer. 2017, p. 1151 - 1153.*

Termen-vedetă	64. inducție
Domeniu:	Psihologie
Contextul, sursa contextului	A fost argumentată această demonstrație în creațiile filosofului francez despre Valoarea inductivă a Relativității și Formarea spiritului științific pentru a arăta conceptualizarea activă, contemporană cu schimbarea definiției unui concept, în baza a mai multor nivele. *Inglis, I. Progresul științei și obstacolele epistemologice din perspectiva raționalismului integral al lui G. Bachelard în Revista de Filosofie, Sociologie și Științe politice, nr 1. Chișinău, AȘM - ICJPS. 2019, p.170 – 180.* Distincția este urmărită în continuare într-un sens, comportând de asemenea unele detașări de Kantianism: conceptele filosofice se unesc într-o sistemă spre formarea unei teorii prin logistică dreaptă, iar cele empirice numai prin inducție. *Bobână, G. Immanuel Kant și începuturile filosofiei românești moderne în Revista de Filosofie, Sociologie și Științe politice, nr 3. Chișinău, AȘM - ICJPS. 2014, p.152 – 163.*
Termen-vedetă	**65. inference**
Domeniu:	Științe cognitive
Contextul, sursa contextului	If implying and inferring involve shared mechanisms, rates of implication by the participant should be higher after she makes an inference than after she does not. *Rees, A, Bott, L. Overlapping mechanisms in implying and inferring in Cognitive Science no 44. Massachussets, Elsevier Inc. 2019, 21 p.* This latter exposure induces a bias toward viewing ambiguous faces as happier

	(and by inference more rewarding), a bias that was increased in individuals with greater norepinephrine availability. *Banich, M-T, Floresco, S. Reward systems, cognition and emotion: Introduction to the special issue in Cognitive, Affective and Behavioral Neuroscience no 19. New York, Springer. 2019, p. 409 – 414.*

Termen-vedetă	66. inferență
Domeniu:	Științe cognitive
Contextul, sursa contextului	În *Puterea de inferență a fizicii matematice* se remarcă evidențierea unei rațiuni de reînnoire pentru spiritual științific, independent de cunoștințele accumulate și schimbările progresive în gândirea științifică. *Inglis, I. Progresul științei și obstacolele epistemologice din perspectiva raționalismului integral al lui G.Bachelard în Revista de Filosofie, Sociologie și Științe politice, nr 1. Chișinău, AȘM - ICJPS. 2019, p.170 – 180.* În capitolul 10 urmează definiţiile percepţiei, văzută ca o „creaţie subiectivă”, şi ni se arată cum cele trei subprocese (selecţia, inferenţa, interpretarea stimulilor) se întrepătrund, formează un tot unitar. *Preda, G. Critică și bibliografie în Revista Psychologies vol. 63, nr 4. București, Editura Academiei Române. 2017, p. 293 -294.*
Termen-vedetă	**67. integration**
Domeniu:	Științe cognitive
Contextul, sursa contextului	As the genu, body, and splenum of the CC are important in interhemispheric communication, affective processing and the integration of affective, cognitive, motor and sensory information, reduced interhemispheric connectivity in BPD, is expected. *Vandekerckhove, M, Berens, A, Wng, Y, L, Quirin, M, De Mey, J. Alterations in the fronto-limbic network and corpus callosum in borderline-personality disorder in Brain and Cognition no 138. Massachussets, Elsevier Inc. 2020, 10 p.* The fact that the anterior insula is implicated in both affective integration and cognitive control indicates that it promotes reappraisal success; indeed, modulation of this structure has been consistently observed across various reappraisal studies (Fardo, Allen, Jegindø, Angrilli, & Roepstorff, 2015; Salomons, Johnstone, Backonja, Shackman, & Davidson, 2007; Salomons, Nusslock, Detloff, Johnstone, & Davidson, 2014; Starr et al., 2009; Wiech et al., 2006; Woo, Roy, Buhle, &Wager, 2015). *Adamczyk A-K, Ligeza T-S, Wyczesany, M. The dynamics of pain reappraisal: the joint contribution of cognitive change and mental load in Cognitive, Affective and Behavioral Neuroscience no 20. New York, Springer. 2020, p. 276 – 293.*

Termen-vedetă	68. integrare
Domeniu:	Științe cognitive
Contextul,	Domeniul materialelor și structurii inteligente se dezvoltă cu inovațiile

sursa contextului	tehnologice care apar în materialele inginerești, sistemele senzoriale, sistemele de acționare, procesarea imaginilor și mecanismele de integrare. *Avram, A, Ciulu, S. Materiale inteligente în Tehnocopia, nr 15. Bălți, USARB. 2016, p. 42 – 50.* În final, rezultatul aduce la soluții ad-hoc și greu de susținut prin integrare; asocierile instabile și entropice între comportamentele de conlucrare și de confruntare ale actorilor organizaționali. *Isachi, S-E, Chițiga, G. Managementul în economia cunoașterii în Economie și sociologie, nr 4. Chișinău, INCE. 2014, p.26 – 31.*
Termen-vedetă	**69. intention**
Domeniu:	Psihologie
Contextul, sursa contextului	One prominent example comes from the Heider and Simmel (1944) displays, in which simple animations create the illusion that basic geometric forms possess intentions even if the viewer is consciously aware that this is not the case. More recently, it has been shown that the visual system preferentially attends to animate over visually similar inanimate objects (New, Cosmides, & Tooby, 2007), and that the visual system automatically and irresistibly picks out animate "chasers" from a sea of seemingly inanimate objects in simple displays (Gao, McCarthy, & Scholl, 2010). *Strickland, B. Language reflects "Core Cognition": A new theory about the origin of cross-linguistic regularities in Cognitive Science no 41. Texas, Cognitive Science Society, Inc. 2017, p. 70 – 101.* Implications like these illustrate that communication requires speakers and listeners to reason about each other's goals and intentions, rather than simply "decode" the input. *Rees, A, Bott, L. Overlapping mechanisms in implying and inferring in Cognitive Science no 44. Massachussets, Elsevier Inc. 2019, 21 p.* Facial features offer cues to a target's emotional states, personality, and behavioral intentions, as documented by decades of work on facial displays (Knutson, 1996; Russel, Bachorowski, & Fernadez-Doz, 2003). *Kaminska, O-K, Magnuski, M, Olszanowski, M, Gola, M, Brzezicka, A, Winkielman, P. Ambiguous at the second sight: Mixed facial expressions trigger late electrophysiological responses linked to lower social impressions in Cognitive, Affective and Behavioral Neuroscience no 20. New York, Springer. 2020, p. 441 – 454.*

Termen-vedetă	70. intenție
Domeniu:	Psihologie
Contextul, sursa contextului	Orice intenție se dă de cunoscut ca ceva ce se adaugă realului ca o suprarealitate. Un exemplu ar fi imaginea cinematografică, care e ceva ce există *pe* un obiect (ecran, lumina). Psihicul se suprareifică. Realul găzduiește și vehiculează spiritualul, iar în intenție devine obiectiv și tot prin intenție psihicul e vehiculat în realitate.

	Perciun, A. Condiția corporală a condiției vizuale în Revista de Filosofie, Sociologie și Științe politice, nr 1. Chișinău, AȘM - ICJPS. 2018, p.157 – 164. Angajaţii au fost informaţi asupra intenţiei de cercetare, a instructajului legat de aplicarea instrumentelor, precum și a finalității acţiunii şi asigurării confidenţialităţii răspunsurilor furnizate. *Dumbravă, E. Investigarea impactului emoțiilor negative asupra reglării emoționale în organizații în Revista Psihologia Resurselor Umane, nr 12. București, Asociația de Psihologie Industrială și Organizațională. 2014, p. 48 – 58.*
Termen-vedetă	**71. interpretation**
Domeniu:	Psihologie
Contextul, sursa contextului	One possible interpretations of these linguistic observations in conjunction with the infant and adult perception results is that the core distinction is not a distinction between individual objects and substances but is instead a distinction between individual objects and unspecified, with the latter category often but not necessary encompassing substances. *Strickland, B. Language reflects "Core Cognition": A new theory about the origin of cross-linguistic regularities in Cognitive Science no 41. Texas, Cognitive Science Society, Inc. 2017, p. 70 – 101.* Cognitive top-down processing mechanisms, such as cognitive information processing, interpretation of the situation in a realistic manner and the tendency to switch attention in stressful, conflicting, and painful emotion information processing streams or between emotions, as well as the ease to flexibly adapt to changing task demands and social adaptation, are more easily affected in individuals with BPD. *Vandekerckhove, M, Berens, A, Wng, Y, L, Quirin, M, De Mey, J. Alterations in the fronto-limbic network and corpus callosum in borderline-personality disorder in Brain and Cognition no 138. Massachussets, Elsevier Inc. 2020, 10 p.*

Termen-vedetă	72. interpretare
Domeniu:	Psihologie
Contextul, sursa contextului	Nu este vorba despre o separare organică sau definitivă a imaginii din procesul mintal al imaginației, ci mai mult despre o schimbare de accent în interpretarea termenului de imagine mintală, care s-ar situa nestingherit în interiorul imaginației, iar cea din urma s-ar asocia cu un tip aparte de „depozit" în care s-ar conserva toate imaginile acestea. *Perciun, A. Critica reprezentaționalismului în psihologia cunoașterii în Revista de Filosofie, Sociologie și Științe politice, nr 3. Chișinău, AȘM - ICJPS. 2016, p.133 – 142.* Această interpretare a necesității revoluțiilor se conjugă cu ideea cooperării tuturor națiunilor pentru stabilirea unei comunități de națiuni libere, suverane, egale în drepturi, așa cum prevedea Kant în al său proiect de pace eternă.

	Bobână, G. Immanuel Kant și începuturile filosofiei românești moderne în Revista de Filosofie, Sociologie și Științe politice, nr 3. Chișinău, AȘM - ICJPS. 2014, p.152 – 163.
Termen-vedetă	**73. judgment**
Domeniu:	Psihologie
Contextul, sursa contextului	As women are more likely to report greater intense emotional experiences and display more physiological reactivity in valence judgments than men, only women participated in this study. *Vandekerckhove, M, Berens, A, Wng, Y, L, Quirin, M, De Mey, J. Alterations in the fronto-limbic network and corpus callosum in borderline-personality disorder in Brain and Cognition no 138. Massachussets, Elsevier Inc. 2020, 10 p.* Critically, these late responses from the frontal-medial cluster correlated with the reduction in trustworthiness judgments. *Kaminska, O-K, Magnuski, M, Olszanowski, M, Gola, M, Brzezicka, A, Winkielman, P. Ambiguous at the second sight: Mixed facial expressions trigger late electropsysiological responses linked to lower social impressions in Cognitive, Affective and Behavioral Neuroscience no 20. New York, Springer. 2020, p. 441 – 454.* The predictive information conveyed in such beliefs is suited to allow for causal judgments about objects and events. *Seitz, R-J, Angel, H-F. Belief formation – A driving force for brain evolution in Brain and Cognition no 140. Massachussets, Elsevier Inc. 2020, 8 p.*

Termen-vedetă	74. rațiune
Domeniu:	Psihologie
Contextul, sursa contextului	Laurian se deosebește de Kant în privința perspective concrete din care propune să se efectueze examenul critic al rațiunii, al facultăților și limitelor ei… *Bobână, G. Immanuel Kant și începuturile filosofiei românești moderne în Revista de Filosofie, Sociologie și Științe politice, nr 3. Chișinău, AȘM - ICJPS. 2014, p.152 – 163.* Ceea ce vrea să însemne că corpul, înainte de toate, ba chiar înainte de rațiune, este împuternicit să recunoască un lucru, care se profi leză într-un ansamblu de elemente puse împreună și din care se ivește posibilitatea de a vedea vizibilul. *Perciun, A. Condiția corporală a condiției vizuale în Revista de Filosofie, Sociologie și Științe politice, nr 1. Chișinău, AȘM - ICJPS. 2018, p.157 – 164.*
Termen-vedetă	**75. learning**
Domeniu:	Științe cognitive
Contextul, sursa contextului	Cognitive strategies comprise of 33 questions regarding cognitive strategies of teachers during teaching and learning session in schools. *Hamarah, C-M, Mohamad, F-S. Mathematical Cognition and Big Data*

	Analytics: Are Sarawak Teachers Ready? in Cognitive Sciences and human Development no 6 (1). Sarawak, UNIMAS. 2020, p. 12 -19. In contrast to general learning theories, the core knowledge approach accepts that some domain specific representations and/or specialized learning mechanisms are present from birth. *Strickland, B. Language reflects "Core Cognition": A new theory about the origin of cross-linguistic regularities in Cognitive Science no 41. Texas, Cognitive Science Society, Inc. 2017, p. 70 – 101.*

Termen-vedetă	76. învățare
Domeniu:	Științe cognitive
Contextul, sursa contextului	Principalul aspect care reiese din aceste definiții este relația dintre informație și cunoaștere, mai exact spus, faptul că informațiile, experiența și învățarea stau la baza cunoașterii, incluzând: … *Pascaru, A. Reintegrarea fundamentelor cunoașterii în societate în Revista de Filosofie, Sociologie și Științe politice, nr 1. Chișinău, AȘM - ICJPS. 2018, p.150 – 156.* Întemeierea pe cunoaștere a activității organizațiilor și a actorilor din cadrul lor face ca, în domeniile associate acestei evoluții (managementul cunoașterii, învățarea organizațională, sistemele inteligente), delimitarea dintre latura teoretică și ce aplicativă să rămână pur convențională. *Isachi, S-E, Chițiga, G. Managementul în economia cunoașterii în Economie și sociologie, nr 4. Chișinău, INCE. 2014, p.26 – 31.*
Termen-vedetă	**77. mapping**
Domeniu:	Științe cognitive, IA, Matematică
Contextul, sursa contextului	Fig.2 Mapping of neural responses reflecting perceptive, temporal, social and conceptual information in left parietal cortex *Seitz, R-J, Angel, H-F. Belief formation – A driving force for brain evolution in Brain and Cognition no 140. Massachussets, Elsevier Inc. 2020, 8 p.* In their task, individuals made a simple judgment with regard to a number's value, with one category being mapped into a Go response and the other to a No-Go response, each of which were equiprobable. *Banich, M-T, Floresco, S. Reward systems, cognition and emotion: Introduction to the special issue in Cognitive, Affective and Behavioral Neuroscience no 19. New York, Springer. 2019, p. 409 – 414.*

Termen-vedetă	78. atribuire
Domeniu:	Științe cognitive, IA, Matematică
Contextul, sursa contextului	În schimb, o revenire la criterii în logica atribuirilor periodizărilor fie culturale, fie civilizaționale, se minimalizează susceptibilitatea derapărilor și sporește responsabilitatea reprezentanților din toate domeniile. *Pascaru, A. Preliminarii privind filosofia reînnoirilor în societate în Revista de*

	Filosofie, Sociologie și Științe politice, nr 1. Chișinău, AȘM - ICJPS. 2019, p.140 – 150. Astfel, schimbarea structurii cunoașterii și a cercetării științifi ce, caracterul dublu al utilizării practice a progresului tehnico-științifi c a contribuit la atribuirea unui nou conţinut problemei raportului dintre știință și filosofie. *Inglis, I. Progresul științei și obstacolele epistemologice din perspectiva raționalismului integral al lui G. Bachelard în Revista de Filosofie, Sociologie și Științe politice, nr 1. Chișinău, AȘM - ICJPS. 2019, p.170 – 180.*
Termen-vedetă	**79. memory**
Domeniu:	Medicină, Psihologie, Științele informației
Contextul, sursa contextului	Here we are claiming that RBD leads to more domain general deficits of visual working memory. *Ferber, S, Ruppel, J, Danckert, J. Visual working memory deficits following right brain damage in Brain and Cognition no 142. Massachussets, Elsevier Inc. 2020, 8 p.* Likewise, prior research revealed the excitatory stimulation of the DLPFC enhances working memory, even though the effects on inhibitory control are mixed. *Vanderhasselt, M-A, Allaert, J, De Raedt, R, Baecken, C, Krebs, M-R, Herremans, S. Bifrontal tDCS applied to the dorsolateral prefrontal cortex in heavy drinkers: Influence on reward triggered approach bias and alcohol consumption in Brain and Cognition no 138. Massachussets, Elsevier Inc. 2020, 7 p.* This 5-week group included information on normal and non-normal age-related cognitive changes as well as factors that can influence memory such as stress, mood, medications, and certain medical conditions. *Smart, C-M, Segalowitz, S-J. Respond, don't react: the influence of mindfulness training on performance monitoring in older adults in Cognitive, Affective and Behavioral Neuroscience no 17. New York, Springer. 2017, p. 1151 - 1153.*

Termen-vedetă	80. memorie
Domeniu:	Medicină, Psihologie, Științele informației
Contextul, sursa contextului	Faptul că orice informație se află la un click distanță afectează mecanismele naturale de memorare, atât prin scăderea capacității de memorare, cât și a modului în care informația este reținută. *Popoveniuc, B. Tehnonefria. Etiologie și simptomatologie în Revista de Filosofie, Sociologie și Științe politice, nr 1. Chișinău, AȘM - ICJPS. 2016, p.163 – 171.* În timpul efectuării operațiilor psihomotorii are loc antrenarea nu numai a sistemului locomotor al organismului elevului, dar și al analizatorilor care participă nemijlocit la actul memorizării. *Guțalov, L, Fotescu, E. Efectuarea operațiilor psihomotorii în vederea activizării elevilor cu deficiență de învățare în Tehnocopia, nr 18. Bălți, USARB. 2018, p. 60 – 70.*

Termen-vedetă	**81. neural network**
Domeniu:	Ştiinţe medicale
Contextul, sursa contextului	This work presents a piece of a theory that aims at closing the gap between learning in artificial and biological neural networks. *Bengio, Y, Besnard, T, Fischer, A, Zhang, S, Wu, Y. STDP-Compatible Approximation of Backpropagation in an Energy-Based Model in Neural Computation no 29. Massachussetts, Institute of Technology. 2017, p. 555 – 557.* The brain encodes external stimuli in real time and represents information about the current spatial location and temporal history of recent events as activity distributed over neural networks. *Shankar, K-H, Singh, I, Howard, M-W. Neural Mechanism to Simulate a Scale-Invariant Future in Neural Computation no 28. Massachussetts, Institute of Technology. 2016, p. 2594–2627.*

Termen-vedetă	82. rețea neuronală
Domeniu:	Ştiinţe medicale
Contextul, sursa contextului	Un neuron artificial modelează practic într-un mod simplificat, printr-o funcţie matematică, un neuron dintr-o reţea neuronală biologică (mai mulţi neuroni conectaţi) cum este, de exemplu, creierul uman. *Vrejoiu, M-H. Rețele neuronale convoluționale, Big Data și Deep Learning în analiza automată de imagini în Revista Română de Informatică și Automatică, vol. 29, nr 1. Bucureşti, ICI. 2019, p. 91 – 114.* Inspirația biologică a Rețelei Neuronale Artificiale o reprezintă structura de bază a creierului uman – neuronul (fig. 2) – și recunoașterea faptului că modul în care calculează creierul este complet diferit de cel al calculatoarelor numerice convenționale. *Gavrilaș, M. Aplicații ale inteligenței artificiale și calculului inteligent în energetică în EMERG nr 5. București, CNR-CME. 2017, p. 73 -118.*
Termen-vedetă	**83. neuron**
Domeniu:	Ştiinţe medicale, Ştiinţe cognitive
Contextul, sursa contextului	In addition, Schwedhelm, Treue et al have shown that neurons in region 8Av/45 of the lateral prefrontal cortex reliably encode the color of a given stimulus within about 150 msec after stimulus onset. *Ferber, S, Ruppel, J, Danckert, J. Visual working memory deficits following right brain damage in Brain and Cognition no 142. Massachussets, Elsevier Inc. 2020, 8 p.* As such, craving is associated with phasic dopamine (DA) neuronal firing in the VTA, resulting in large, and shortlasting DA increases in the NAcc. *Vanderhasselt, M-A, Allaert, J, De Raedt, R, Baecken, C, Krebs, M-R, Herremans, S. Bifrontal tDCS applied to the dorsolateral prefrontal cortex in heavy drinkers: Influence on reward triggered approach bias and alcohol*

	consumption in Brain and Cognition no 138. Massachussets, Elsevier Inc. 2020, 7 p.

Termen-vedetă	84. neuron
Domeniu:	Științe medicale
Contextul, sursa contextului	Aşa cum neuronul biologic are dendrite şi axoni, neuronul artificial are o structură arborescentă simplă, cu noduri de intrare şi un nod de ieşire conectat la toate nodurile de intrare. *Vrejoiu, M-H. Rețele neuronale convoluționale, Big Data și Deep Learning în analiza automată de imagini în Revista Română de Informatică și Automatică, vol. 29, nr 1. București, ICI. 2019, p. 91 – 114.* Sistemul nervos uman este o reţea neuronală complexă, iar modelul neuronului biologic constituie baza neuronului artificial (fig.1). *Ciupan, E. Aplicații ale calculului neuronal în inginerie în Tehnocopia, nr 2 (9). Bălți, USARB. 2013, p. 23 – 29.*
Termen-vedetă	**85. neurotransmitter**
Domeniu:	Științe medicale
Contextul, sursa contextului	Neurotransmitter systems related to reward When one thinks of a neurotransmitter system that plays a critical role in reward processing… …this special issue reviews an entirely different neurotransmitter system, the opioid system. *Banich, M-T, Floresco, S. Reward systems, cognition and emotion: Introduction to the special issue in Cognitive, Affective and Behavioral Neuroscience no 19. New York, Springer. 2019, p. 409 – 414.* Neuronal inputs—that is, neurotransmitters and hormones— are most usefully modeled as continuous variables; in addition, their release and uptake is modulated by chemical receptors that operate continuously in real time. *Piccini, G, Bahar, S. Neural computation and the computational theory of cognition in Cognitive Science no 34. Texas, Cognitive Science Society, Inc. 2013, p. 453–488.*

Termen-vedetă	86. neurotransmițător
Domeniu:	Științe medicale
Contextul, sursa contextului	Neurotransmițătorii din zona respective au ajuns să fie legați, prin asociere regulate, cu stări emoționale plăcute sau anxioase, astfel încât activarea lor ne determină să le interpretăm ca semnale de această natură.

	Popoveniuc, B. Tehnonefria. Etiologie și simptomatologie în Revista de Filosofie, Sociologie și Științe politice, nr 1. Chișinău, AȘM - ICJPS. 2016, p.163 – 171. Pe lângă glucide, proteine, lipide, actină, miozină, trombocitele conţin ADP (adenozindifosfat – esenţial în circuitul energiei în celulele vii) şi serotonină (neurotransmiţător implicat în procesele mentale, afective, producerea somnului, funcţii motorii, termoreglare, funcţii endocrinologice, reglarea presiunii arteriale). *Răducea, C. Tulburările neurocognitive la vârstnici, secundare trombocitopeniei induse medicamentos în Revista Psychologies, vol. 63, nr 4. Bucureşti, Editura Academiei Române. 2017, p. 245 – 256.*
Termen-vedetă	**87. numerical cognition**
Domeniu:	Psihologia cunoașterii
Contextul, sursa contextului	These include systems for reasoning about the behavior of physical objects (Baillargeon, 2001; Valenza, Leo, Gava, & Simion, 2006), numerical cognition (Coubart, Izard, Spelke, Marie, & Streri, 2014; Hyde & Spelke, 2011), reasoning about social actors (Spelke, Bernier, & Skerry, 2013; Spelke & Kinzler, 2007), and reasoning about basic geometrical properties (Dillon, Huang, & Spelke, 2013; Spelke, Lee, & Izard, 2010). *Strickland, B. Language reflects "Core Cognition": A new theory about the origin of cross-linguistic regularities in Cognitive Science no 41. Texas, Cognitive Science Society, Inc. 2017, p. 70 – 101.* *Hyde, D. C., & Spelke, E. S. (2011). Neural signatures of number processing in human infants: Evidence for two core systems underlying* numerical cognition*. Developmental Science, 14(2), 360–371.*
Termen-vedetă	**88. paradigm**
Domeniu:	Științe cognitive
Contextul, sursa contextului	One important consideration in such a paradigm however, would be to ensure that any positive result could not be explained by uninteresting low-level differences in motion patterns but instead are best explained by appeal to abstract event categories. *Strickland, B. Language reflects "Core Cognition": A new theory about the origin of cross-linguistic regularities in Cognitive Science no 41. Texas, Cognitive Science Society, Inc. 2017, p. 70 – 101.* Influenced by cognitive science which tends to ascribe the notion of belief to a so-called "folk psychology" in contemporary psilosophy a strong support can be found to the eliminativism paradigm which proposes the elimination of folk psychology terms from scientific approaches to understand cognitive processes. *Seitz, R-J, Angel, H-F. Belief formation – A driving force for brain evolution in Brain and Cognition no 140. Massachussets, Elsevier Inc. 2020, 8 p.* In such paradigms, participants are shown an array of colored squares and are

	then asked to select the color of one target square from a continuous color wheel. *Ferber, S, Ruppel, J, Danckert, J. Visual working memory deficits following right brain damage in Brain and Cognition no 142. Massachussets, Elsevier Inc. 2020, 8 p.*

Termen-vedetă	89. paradigmă
Domeniu:	Științe cognitive
Contextul, sursa contextului	Sunt rezultate care au devenit un support emblematic în elabolările și multiplicările de paradigm interesante din perspectiva dezvoltării cercetărilor ulterioare, dar și din cea a ascendenței funcției funcției publice a științei în mediul comunitar. *Pascaru, A. Contemporaneitatea conexiunilor în filosofie în Revista de Filosofie, Sociologie și Științe politice, nr 1. Chișinău, AȘM - ICJPS. 2016, p.149 – 154.* Prin urmare, reprezentaționalismul este teoria ce corespunde componentelor dominante ale paradigmei modern, care afirmă imposibilitatea cunoașterii obiectului în sine, ultimul fiind accesibil doar printr-o reprezentare sau imagine de a lui. *Perciun, A. Critica reprezentaționalismului în psihologia cunoașterii în Revista de Filosofie, Sociologie și Științe politice, nr 3. Chișinău, AȘM - ICJPS. 2016, p.133 – 142.* … când se elaborează și definește paradigma inter și multidisciplinare și ulterior facilitează sistematizările ce-I oferă complexitate. *Pascaru, A. Preliminarii privind filosofia reînnoirilor în societate în Revista de Filosofie, Sociologie și Științe politice, nr 1. Chișinău, AȘM - ICJPS. 2019, p.140 – 150.*
Termen-vedetă	**90. pattern**
Domeniu:	Științe cognitive
Contextul, sursa contextului	They then go on to show how this seemingly counterintuitive pattern of results can be predicted by a computational model that formalizes the manner in whichprefrontal regions engage in error prediction so as to exert cognitive control. *Banich, M-T, Floresco, S. Reward systems, cognition and emotion: Introduction to the special issue in Cognitive, Affective and Behavioral Neuroscience no 19. New York, Springer. 2019, p. 409 – 414.* Considering the relatively late insular activation, its integrative function, and its similar pattern of activation to those reported above… *Adamczyk A-K, Ligeza T-S, Wyczesany, M. The dynamics of pain reappraisal: the joint contribution of cognitive change and mental load in Cognitive, Affective and Behavioral Neuroscience no 20. New York, Springer. 2020, p. 276 – 293.*

Termen-vedetă	91. model
Domeniu:	Științele cognitive
Contextul, sursa contextului	Pentru fiecare epocă îi este atribuit un anumit system al cunoașterii mai mult sau mai puțin omogen și coherent, susținut de practice specific urmând teme, reprezentări și modele dominante care codifică și privilegiază criterii de certitudine… *Inglis, I. Progresul științei și obstacolele epistemologice din perspectiva raționalismului integral al lui G.Bachelard în Revista de Filosofie, Sociologie și Științe politice, nr 1. Chișinău, AȘM - ICJPS. 2019, p.170 – 180.* S-a ajuns să se elaboreze și să se propună modele prin care se demonstra apusul fi losofi ei în loc să se purceadă la căutarea de căi optime, în care schimbările din statutul întrebărilor și problemelor din câmpul cunoașterii să devină pentru fi ecare domeniu nu altceva decât participanți la depășirea situațiilor de criză, și prin fi losofi e să completeze cu noi profi luri de interconexiune /interdependență și interacțiunea intra și extra cadru dintre lucruri și fi ințe a devenit facilă. *Pascaru, A. Reintegrarea fundamentelor cunoașterii în societate în Revista de Filosofie, Sociologie și Științe politice, nr 1. Chișinău, AȘM - ICJPS. 2018, p.150 – 156.*
Termen-vedetă	**92. perception**
Domeniu:	Psihologie
Contextul, sursa contextului	Humans tend to believe their perceptions to be true. *Seitz, R-J, Angel, H-F. Belief formation – A driving force for brain evolution in Brain and Cognition no 140. Massachussets, Elsevier Inc. 2020, 8 p.* In other words, some combination of impairments in spatial attention, visual working memory, temporal perception, sustained attention and representational updating, likely give rise to the full syndrome of neglect. *Ferber, S, Ruppel, J, Danckert, J. Visual working memory deficits following right brain damage in Brain and Cognition no 142. Massachussets, Elsevier Inc. 2020, 8 p.*

Termen-vedetă	93. percepție
Domeniu:	Psihologie
Contextul, sursa contextului	Activități prin care să demonstrăm o percepere pe potrivă în dificilul drum de valorificare a moștenirii prin și din filosofie și din domeniile adiacente, deopotrivă asediate de provocările contemporane, concomitant facilitând și deschizând moștenirea actuală a înaintașilor pentru generațiile tinere. *Pascaru, A. Elemente de filosofie socială la est și vest de Prut în Revista de Filosofie, Sociologie și Științe politice, nr 2. Chișinău, AȘM - ICJPS. 2018, p.177 – 180.* Managementul cunoașterii îl definim ca o acțiune de tip strategic, de susținere și facilitare a angajării membrilor organizației, prin folosirea și dezvoltarea

	capacităților proprii de percepții, subordonată obiectivelor de ansamblu ale organizației, a surselor de informații, experienței și abilităților fiecăruia dintre ei. *Isachi, S-E, Chițiga, G. Managementul în economia cunoașterii în Economie și sociologie, nr 4. Chișinău, INCE. 2014, p.26 – 31.* În consecință, tentativele de ideologizare a științei, odată cu substituirea prin scientism și positivism s-au soldat cu încetățenirea percepției că lumea de acum înainte este o lume a științei. *Pascaru, A. Contemporaneitatea conexiunilor în filosofie în Revista de Filosofie, Sociologie și Științe politice, nr 1. Chișinău, AȘM - ICJPS. 2016, p.149 – 154.*
Termen-vedetă	**94. performance**
Domeniu:	Psihologie
Contextul, sursa contextului	Interestingly, it has been shown that under a high VWM load accompanied by decreased TPJ activation, object recognition performance for stimuli presented on the left side of space is impaired, relative to objects located on the right side. *Ferber, S, Ruppel, J, Danckert, J. Visual working memory deficits following right brain damage in Brain and Cognition no 142. Massachussets, Elsevier Inc. 2020, 8 p.* … Herremans et al assessed the effects of active excitarory rTMS applied to the right DLPFC compared to sham stimulation on performance on a GO/NoGo task, and observed better performance following real stimulation. *Vanderhasselt, M-A, Allaert, J, De Raedt, R, Baecken, C, Krebs, M-R, Herremans, S. Bifrontal tDCS applied to the dorsolateral prefrontal cortex in heavy drinkers: Influence on reward triggered approach bias and alcohol consumption in Brain and Cognition no 138. Massachussets, Elsevier Inc. 2020, 7 p.* Emotional acceptance was positively correlated with ERN amplitude, and emotional acceptance mediated the relationship between mediation experience and performance on the Stroop task. *Smart, C-M, Segalowitz, S-J. Respond, don't react: the influence of mindfulness training on performance monitoring in older adults in Cognitive, Affective and Behavioral Neuroscience no 17. New York, Springer. 2017, p. 1151 - 1153.*

Termen-vedetă	95. performanță
Domeniu:	Psihologie
Contextul, sursa contextului	Specia umană a evoluat epifilogenetic într-un ritm exponential de dezvoltare tehnologică, capacitatea și performanțele cerebrale îmbunătățindu-se și căpătând noi direcții de evoluție pe măsura creării unor noi tehnologii. *Popoveniuc, B. Tehnonefria. Etiologie și simptomatologie în Revista de Filosofie, Sociologie și Științe politice, nr 1. Chișinău, AȘM - ICJPS. 2016, p.163 – 171.*

	Personalitatea şi inteligenţa ar putea influenţa comportamentul în mod interactiv: performanţa optimă ar putea depinde atât de aptitudinile inteligenţei sociale, cât şi de factorii de personalitate care permit transpunerea acestor aptitudini în comportament eficient. *Platon, I. Dimensiuni experimentale ale dezvoltării inteligenței sociale în perioada formării personalității în adolescența timpurie în Revista Psihologie, revistă ştiinţifico – practică, nr 1-2. Chişinău, APPM. 2017, p.13 – 25.*
Termen-vedetă	**96. problem solving**
Domeniu:	Științe cognitive
Contextul, sursa contextului	Our hypothesis is in line with a similar view suggesting that the function of beliefs can be understood as a means for increasing the efficiency of brain mechanisms involved in problem solving, decision making, goals setting as well as in maneuvering in the environment (Garcés & Finkel, 2019). *Seitz, R-J, Angel, H-F. Belief formation – A driving force for brain evolution in Brain and Cognition no 140. Massachussets, Elsevier Inc. 2020, 8 p.* Intelligence is an important aspect of the mind that includes a lot of cognitive abilities such as one's abilities in logic, planning, problem-solving, adaptation, abstract thinking, understanding of ideas, language use, and learning *Drigas, A-S, Papoutsi, C. A new layered model on emotional intelligence in Behavioral Sciences vol. 8, no 45. Basel, MDPI. 2018, 17 p.*

Termen-vedetă	97. rezolvarea problemelor
Domeniu:	Științe cognitive
Contextul, sursa contextului	În aprecierea lor, unii oameni sunt mai pricepuţi în identificarea emoţiilor proprii şi a celor din jur, precum şi în rezolvarea problemelor ce au conotaţii emoţionale, detectând uşor părţile tari şi cele defectuoase, rămânând totodată neafectaţi de stres, cu mult entuziasm şi în jurul cărora tuturor le face plăcere să se afle. *Rusu, E. Abordări conceptuale în studiul inteligenței emoţionale în Acta Et Commentationes Sciences of Education vol. 8, nr 1. Chișinău, Universitatea de Stat din Tiraspol. 2016, p. 121-130.* Inteligenţa motivaţională se referă la capacitatea mentală de a direcţiona energia şi de a o menţine asupra unei sarcini sau situaţii specifice şi la înţelegerea faptului că abilităţile motivaţionale sunt esenţiale pentru rezolvarea problemelor din lumea reală. *Ghizdăreanu, E. Inteligența culturală și inteligența emoțională: implicații în performanța profesională în Revista Psychologies, vol. 60, nr 2. București, Editura Academiei Române. 2014, p. 141 – 150.* Prin activitate proprie cu caracter activ a elevului se subînțelege activitatea (specifică învățământului formativ) prin care se stimulează gândirea elevului, se trezește interesul față de materia de studiu care trebuie însușită, se formează capacități de efectuare de sine stătător a diverselor operații de învățare, capacități de a căuta informațiile necesare pentru rezolvarea problemelor apărute etc.

	Guțalov, L, Fotescu, E. Efectuarea operațiilor psihomotorii în vederea activizării elevilor cu deficiență de învățare în Tehnocopia, nr 18. Bălți, USARB. 2018, p. 60 – 70.
Termen-vedetă	**98. processing**
Domeniu:	Științe cognitive
Contextul, sursa contextului	Thus, belief formation results from perceptive and affective information processing that takes place in the brain of individual subjects. *Seitz, R-J, Angel, H-F. Belief formation – A driving force for brain evolution in Brain and Cognition no 140. Massachussets, Elsevier Inc. 2020, 8 p.* We chose a presentation time of 500 ms to balance the potential impact of slowed information processing following brain damage with the statistical demands of probabilistic mixture model of some amount of error or incomplete encoding. *Ferber, S, Ruppel, J, Danckert, J. Visual working memory deficits following right brain damage in Brain and Cognition no 142. Massachussets, Elsevier Inc. 2020, 8 p.*

Termen-vedetă	99. procesare
Domeniu:	Științe cognitive
Contextul, sursa contextului	În timp ce intelectul ajută subiectul să privească în mod critic situația, să efectueze calculi sau să proceseze informații, inteligența emoțională permite gestionarea eficientă a emoțiilor și soluționarea unor problem apărute deseori în momente critice și de criză. *Mîslițchi, V, Guțu, T. Relația dintre inteligența emoțională și comportamentul agresiv în trafic la tinerii conducători auto în Revista Psihologie, revistă științifico – practică, nr 1-2. Chișinău, APPM. 2018, p.12 – 20.* Numeroase studii indică faptul că practicarea jocurilor video îmbunătățește procesarea informației vizuale și vederea periferică. *Popoveniuc, B. Tehnonefria. Etiologie și simptomatologie în Revista de Filosofie, Sociologie și Științe politice, nr 1. Chișinău, AȘM - ICJPS. 2016, p.163 – 171.*
Termen-vedetă	**100. production**
Domeniu:	Științele informației, Servicii
Contextul, sursa contextului	Prior psychological work on Gricean implicature has revealed much about how listeners infer (comprehension) but little about how speakers imply (production). *Rees, A, Bott, L. Overlapping mechanisms in implying and inferring in Cognitive Science no 44. Massachussets, Elsevier Inc. 2019, 21 p.* An integrated theory of language production and comprehension. Pickering, Garrod. Behavioral and Brain Sciences, 36(4), 2013, p 329-347

Termen-vedetă	101. producție

Domeniu:	Științele informației, Servicii
Contextul, sursa contextului	...în contrast viziunea japoneză se concentrează pe producerea cunoașterii, diseminarea ei fiind implicită într-un mediu e considerată o soluție necesară pentru întemeierea organizațiilor pe cunoaștere… *Isachi, S-E, Chițiga, G. Managementul în economia cunoașterii în Economie și sociologie, nr 4. Chișinău, INCE. 2014, p.26 – 31.* O altă dificultate accentuată de Mielu Zlate ar fi imposibilitatea imaginației în calitate de activitate a unui subiect să fie redusă la producția acestuia, care sunt imaginile mentale, materiale, imaginare, ce constituie un tot dotat cu semnificații proprii subiectului. *Perciun, A. Critica reprezentaționalismului în psihologia cunoașterii în Revista de Filosofie, Sociologie și Științe politice, nr 3. Chișinău, AȘM - ICJPS. 2016, p.133 – 142.*
Termen-vedetă	**102. projection**
Domeniu:	Științele cognitive
Contextul, sursa contextului	The template of the atlas guided the delineation of ROIs for the reconstruction of the association, projection and comissural pathways of the living human brain. *Vandekerckhove, M, Berens, A, Wng, Y, L, Quirin, M, De Mey, J. Alterations in the fronto-limbic network and corpus callosum in borderline-personality disorder in Brain and Cognition no 138. Massachussets, Elsevier Inc. 2020, 10 p.* Furthermore, neuroanatomical studies have demonstrated that all four structures are densely (and often bidirectionally) interconnected and that by sending and receiving projections from one another they are capable of affecting each other's activity when processing nociceptive input (Beckmann, Johansen-Berg, & Rushworth, 2009; Craig, 2009; Kringelbach & Rolls, 2004). *Adamczyk A-K, Ligeza T-S, Wyczesany, M. The dynamics of pain reappraisal: the joint contribution of cognitive change and mental load in Cognitive, Affective and Behavioral Neuroscience no 20. New York, Springer. 2020, p. 276 – 293.*

Termen-vedetă	103. proiecție
Domeniu:	Științele cognitive
Contextul, sursa contextului	Raportul de asemănare între lucruri și reflecțiile acestora este explicat de conceptul de proiecție. *Perciun, A. Condiția corporală a condiției vizuale în Revista de Filosofie, Sociologie și Științe politice, nr 1. Chișinău, AȘM - ICJPS. 2018, p.157 – 164.* Această creaţie naţională, numită BULĂ, era fără nicio îndoială o proiecţie a societăţii româneşti din acel timp, a înţelepciunii şi rezilienţei ei profunde. *Muntean, A. Posibilităţi de funcţionare rezilientă a românilor în perioada comunismului în Revista Psychologies, vol. 60, nr 2. Bucureşti, Editura Academiei Române. 2014, p. 151 – 166.*

Termen-vedetă	**104. representation**
Domeniu:	Psihologie
Contextul, sursa contextului	In contrast to general learning theories, the core knowledge approach accepts that some domain-specific representations and/or specialized learning mechanisms are present from birth. *Strickland, B. Language reflects "Core Cognition": A new theory about the origin of cross-linguistic regularities in Cognitive Science no 41. Texas, Cognitive Science Society, Inc. 2017, p. 70 – 101.* The manner of cognitive mental representation will experience three stages as people grow up: first enactive representation, second iconic representation and third symbolic representation. *Huang, S, Zhou, X, Xue, K, Wan, X, Yang, Z, Xu, D, Ivanovic, M, Yu, X. Neural Cognition and Affective Computing on Cyber Language in Computational Intelligence and Neuroscience Volume 2015. Hindawi, Hindawi Publishing Corporation. 2015, 10 p.* Regardless of the role of attention in the mainetanance of feature conjunctions, attention enhances the gain of neural representations of visual information and the perceptual precision of those representations. *Ferber, S, Ruppel, J, Danckert, J. Visual working memory deficits following right brain damage in Brain and Cognition no 142. Massachussets, Elsevier Inc. 2020, 8 p.*

Termen-vedetă	105. reprezentare
Domeniu:	Psihologie
Contextul, sursa contextului	Pe de o parte, imaginația este putea de a forma imagini sau reprezentări. *Perciun, A. Critica reprezentaționalismului în psihologia cunoașteriiîn Revista de Filosofie, Sociologie și Științe politice, nr 3. Chișinău, AȘM - ICJPS. 2016, p.133 – 142.* Pentru asigurarea unei funcționări la parametric optimi, organizațiile își alcătuiesc reprezentări despre propria lor stare de cunoaștere. *Isachi, S-E, Chițiga, G. Managementul în economia cunoașterii în Economie și sociologie, nr 4. Chișinău, INCE. 2014, p.26 – 31.* Deci lucrurile nu se formează în vederea lor, ci gândirea imaginilor acestora, iar asemănarea între reprezentarea unei gravure și lucru este fixate tot de gândire. *Perciun, A. Condiția corporală a condiției vizuale în Revista de Filosofie, Sociologie și Științe politice, nr 1. Chișinău, AȘM - ICJPS. 2018, p.157 – 164.*
Termen-vedetă	**106. signal**
Domeniu:	Științe medicale, Științele informației
Contextul, sursa	Based on the role of the ILF as mediating the integration of emotional visual signals from the occipital cortex to the parahippocampal gyrus and the

contextului	amygdala, back to primary visual association areas, less microstructural integrity, also in this pathway is expected *Vandekerckhove, M, Berens, A, Wng, Y, L, Quirin, M, De Mey, J. Alterations in the fronto-limbic network and corpus callosum in borderline-personality disorder in Brain and Cognition no 138. Massachussets, Elsevier Inc. 2020, 10 p.* One of the seminal ideas with regard to reward processing, as mentioned above, is that dopamine serves as a signal to support error-driven learning. *Banich, M-T, Floresco, S. Reward systems, cognition and emotion: Introduction to the special issue in Cognitive, Affective and Behavioral Neuroscience no 19. New York, Springer. 2019, p. 409 – 414.*

Termen-vedetă	107. semnal
Domeniu:	Științe medicale, Științele informației
Contextul, sursa contextului	extragerea caracteristicilor: component responsabilă de procesarea semnalului *Sofroni, V, Stan, A. O descriere generală a arhitecturii sistemelor de recunoaștere vocală în Revista Română de Interacțiune Om – Calculator, nr 8 (1). București, ACM SIGCHI Romania. 2015, p. 45 – 64.* Pe parcurs s-a semnalat că influențele cu care se confruntă reperele în cadrul integrării tradițiilor în domeniile filosofiei evidențiază discrepanțe și derapaje cu caracter noțional-ideatic, chiar și în tratarea apartenenței deschiderilor, atribuite societății bazate pe cunoaștere. *Pascaru, A. Preliminarii privind filosofia reînnoirilor în societate în Revista de Filosofie, Sociologie și Științe politice, nr 1. Chișinău, AȘM - ICJPS. 2019, p.140 – 150.*
Termen-vedetă	**108. stimulus**
Domeniu:	Științe cognitive
Contextul, sursa contextului	Employing a continuous response task and focusing on color as the relevant non spatial stimulus feature affords us the opportunity to elucidate more precisely the nature of VWM errors that arise as a consequence of RBD. *Ferber, S, Ruppel, J, Danckert, J. Visual working memory deficits following right brain damage in Brain and Cognition no 142. Massachussets, Elsevier Inc. 2020, 8 p.* Therefore, it was assumed that cognitive change or change in stimulus appraisal was responsible for changes in neural activity. *Adamczyk A-K, Ligeza T-S, Wyczesany, M. The dynamics of pain reappraisal: the joint contribution of cognitive change and mental load in Cognitive, Affective and Behavioral Neuroscience no 20. New York, Springer. 2020, p. 276 – 293.*

Termen-vedetă	109. stimul

Domeniu:	Științe cognitive
Contextul, sursa contextului	Comportamentele care provoacă dependenţă (fumatul, consumul de alcool, consumul de droguri, jocurile de noroc, jocurile video) stimulează sistemul de recompensă al creierului uman (ig.1), însă acesta poate elibera o cantitate de dopamină de 10 ori mai mare decât în cazul recompenselor naturale (comportament alimentar, activitate sexuală). *Tafuni, O. Dependența de internet –un factor de risc al contemporanității în revista Psihologie, Revistă științifico – practică, nr 3-4. Chișinău, APPM. 2016, p.87 – 95.* Este o supra-stimulare permanentă a activității cerebrale și a unei gratificări mereu amânate. *Popoveniuc, B. Tehnonefria. Etiologie și simptomatologie în Revista de Filosofie, Sociologie și Științe politice, nr 1. Chișinău, AȘM - ICJPS. 2016, p.163 – 171.*
Termen-vedetă	**110. symbol**
Domeniu:	Științe cognitive
Contextul, sursa contextului	Yet, perception is certainly not error-free, and it is not clear that infants have adult-like symbols, and if they do, how they acquired them. *Dupoux, E. Cognitive science in the era of artificial intelligence: A roadmap for reverse engineering the infant language-learner in Cognition no 173. Massachussetts, Elsevier. 2018, p. 43 - 59.* It involves an active nonintervening, accepting, open approach towards acknowledging and identifying the present raw sensorial processing and affective experience or feeling, resulting in a bodily mediated affective experience or 'experiential awareness' and the capacity to symbolically express it, for instance by verbalisation or 'experiential expression' facilitating the further processsing and modulation of negative emotional experiences in the longer term. *Vandekerckhove, M, Berens, A, Wng, Y, L, Quirin, M, De Mey, J. Alterations in the fronto-limbic network and corpus callosum in borderline-personality disorder in Brain and Cognition no 138. Massachussets, Elsevier Inc. 2020, 10 p.*

Termen-vedetă	111. simbol
Domeniu:	Științe cognitive
Contextul, sursa contextului	creșterea cunoașterii prin derivarea de noi predicții din premise în legătură cu informaţia relevantă; elaborarea imaginii unui domeniu al realităţii, adică a unei reprezentări sau model, mai degrabă simbolic decât iconic, al obiectelor reale. *Inglis, I. Progresul științei și obstacolele epistemologice din perspectiva raționalismului integral al lui G. Bachelard în Revista de Filosofie, Sociologie și Științe politice, nr 1. Chișinău, AȘM - ICJPS. 2019, p.170 – 180.* Cercul a simbolizat aşadar acordul cu comportamentul prezentat, iar triunghiul dezacordul. Fişa a conţinut un număr de şase sarcini. *Toiu-Ruiu, R-P. Relaţia dintre comportamentul prosocial al preşcolarilor,*

	afectul incidental, statutul sociometric şi costul ajutorului în Revista Psychologies, vol. 63, nr 4. Bucureşti, Editura Academiei Române. 2017, p. 232 – 244.
Termen-vedetă	**112. thought**
Domeniu:	Științe medicale, Psihologie
Contextul, sursa contextului	Healthy volunteers were randomized to a brief training in mindful attention focused on either emotions or thoughts. Results indicated a greater ERN response in the emotion-focused group, whereas focusing on thoughts did not impact the ERN. *Smart, C-M, Segalowitz, S-J. Respond, don't react: the influence of mindfulness training on performance monitoring in older adults in Cognitive, Affective and Behavioral Neuroscience no 17. New York, Springer. 2017, p. 1151 - 1153.* Moreover, more often than not participants observe that self-referential thinking in and of itself generates negative affect and by attending to and letting go of such thoughts, negative emotional responses attenuate. *Farb et al, 2007*

Termen-vedetă	113. gândire
Domeniu:	Științe medicale, Psihologie
Contextul, sursa contextului	Prin activitate proprie cu caracter activ a copilului se subînțelege activitatea prin care se stimulează gândirea elevului, se trezește interesul față de materia de studiu care trebuie însușită, se formează capacități de efectuare de sine stătător a diverselor operații de învățare … *Guțalov, L, Fotescu, E. Efectuarea operațiilor psihomotorii în vederea activizării elevilor cu deficiență de învățare în Tehnocopia, nr 18. Bălți, USARB. 2018, p. 60 – 70.* Asimilată de percepție, imaginea ține de gândire. *Perciun, A. Critica reprezentaționalismului în psihologia cunoașteriiîn Revista de Filosofie, Sociologie și Științe politice, nr 3. Chișinău, AȘM - ICJPS. 2016, p.133 – 142.* Raportul dintre lucruri și ochi și ochi și vedere este la fel ca și raportul dintre lucruri și mâinile orbului, apoi între acestea și gândire. *Perciun, A. Condiția corporală a condiției vizuale în Revista de Filosofie, Sociologie și Științe politice, nr 1. Chișinău, AȘM - ICJPS. 2018, p.157 – 164.*
Termen-vedetă	**114. top-down**
Domeniu:	Științe cognitive
Contextul, sursa contextului	Perception and subjective valuation of signals in the environment are re-interative, bottom-up and top-down processes constituting probabilistic neural representations, e.g. "beliefs". *Seitz, R-J, Angel, H-F. Belief formation – A driving force for brain evolution in Brain and Cognition no 140. Massachussets, Elsevier Inc. 2020, 8 p.*

	Cognitive top-down processing mechanisms, such as cognitive information processing, interpretation of the situation in a realistic manner and the tendency to switch attention in stressful, conflicting, and painful emotion information processing streams or between emotions, as well as the ease to flexibly adapt to changing task demands and social adaptation, are more easily affected in individuals with BPD. *Vandekerckhove, M, Berens, A, Wng, Y, L, Quirin, M, De Mey, J. Alterations in the fronto-limbic network and corpus callosum in borderline-personality disorder in Brain and Cognition no 138. Massachussets, Elsevier Inc. 2020, 10 p.*

Termen-vedetă	115. top-down
Domeniu:	Științe cognitive
Contextul, sursa contextului	Procedura top-down începe de la rădăcina arborelui, adică cu simbolul initial S și încearcă să genereze secvența dorită de simboluri terminale. *Sofroni, V, Stan, A. O descriere generală a arhitecturii sistemelor de recunoaștere vocală în Revista Română de Interacțiune Om – Calculator, nr 8 (1). București, ACM SIGCHI Romania. 2015, p. 45 – 64.*

Termen-vedetă	**116. update**
Domeniu:	Științe cognitive, Filosofie
Contextul, sursa contextului	beliefs can be updated by confirming or disproving new evidence, *Seitz, R-J, Angel, H-F. Belief formation – A driving force for brain evolution in Brain and Cognition no 140. Massachussets, Elsevier Inc. 2020, 8 p.* *Mayer, J.D.; Caruso, D.R.; Salovey, P. The ability model of emotional intelligence: Principles and* updates*. Emot. Rev.* ***2016****, 8, 290–300. [CrossRef]*

Termen-vedetă	117. reînnoire
Domeniu:	Științe cognitive, Filosofie
Contextul, sursa contextului	În *Puterea de inferență a fi zicii matematice* se remarcă evidențierea unei raţiuni de reînnoire pentru spiritul ştiinţifi c, independent de cunoştinţele acumulate și schimbările progresive în gândirea ştiinţifi că: „Geometria non-euclidiană nu este făcută pentru a contrazice geometria euclidiană. Ea este mai degrabă un factor complementar care permite totalizarea, desăvârșirea gândirii geometrice, absorbţia într-o pangeometrie.” [1, p.164] *Inglis, I. Progresul științei și obstacolele epistemologice din perspectiva raționalismului integral al lui G. Bachelard în Revista de Filosofie, Sociologie și Științe politice, nr 1. Chișinău, AȘM - ICJPS. 2019, p.170 – 180.* Este o stare de fapt îngrijorătoare nu numai pentru cercetările din domeniile socioumaniste, dar și pentru celelalte în aceeaşi măsură, deoarece se neglijează

	integritatea conexiunilor care asigură atât dezvoltarea, cât și *reînnoirea,* care înseamnă aducerea în actualitate a domeniului pe potriva provocărilor, inclusiv prin intermediul conexiunilor. *Pascaru, A. Contemporaneitatea conexiunilor în filosofie în Revista de Filosofie, Sociologie și Științe politice, nr 1. Chișinău, AȘM - ICJPS. 2016, p.149 – 154.*

Anexa 2.2. Fișele documentare pentru corpusul terminologic din domeniul inteligenței emoționale

Termen-vedetă	**1. adaptation**
Domeniu:	Sociologie
Contextul, sursa contextului	Cognitive top-down processing mechanisms, such as cognitive information processing, interpretation of the situation in a realistic manner and the tendency to switch attention in stressful, conflicting, and painful emotion information processing streams or between emotions, as well as the ease to flexibly adapt to changing task demands and social adaptation, are more easily affected in individuals with BPD. *Vandekerckhove, M, Berens, A, Wng, Y, L, Quirin, M, De Mey, J. Alterations in the fronto-limbic network and corpus callosum in borderline-personality disorder in Brain and Cognition no 138. Massachussets, Elsevier Inc. 2020, 10 p.* … as well as the ease to flexibly adapt to changing task demands and social adaptation, are more easily affected in individuals with BPD. *Vandekerckhove, M, Berens, A, Wng, Y, L, Quirin, M, De Mey, J. Alterations in the fronto-limbic network and corpus callosum in borderline-personality disorder in Brain and Cognition no 138. Massachussets, Elsevier Inc. 2020, 10 p.*

Termen-vedetă	2. adaptare
Domeniu:	Sociologie
Contextul, sursa contextului	Fapt ce creează posibilități pentru o adaptare socio-afectivă optimă și o bună armonizare cu sine și cu ceilalți. *Mîsliţchi, V, Guțu, T. Relația dintre inteligența emoțională și comportamentul agresiv în trafic la tinerii conducători auto în Revista Psihologie, revistă științifico – practică, nr 1-2. Chișinău, APPM. 2018, p.12 – 20.* În acest context, trebuie menționați H. Joli, care optează pentru prestația neautonomă a imaginației, și J. Dewey, pentru care imaginația constituie un centru de greutate în ansamblul vieții umane, fi ind o modalitate de adaptare la condițiile mediului și al activității umane [12, p. 482]. *Perciun, A. Critica reprezentaționalismului în psihologia cunoașterii în Revista de Filosofie, Sociologie și Științe politice, nr 3. Chișinău, AȘM - ICJPS. 2016, p.133 – 142.*

Termen-vedetă	**3. affective instability**
Domeniu:	Psihologia cunoașterii
Contextul, sursa contextului	Also, in a study ofLee et al. (2016), symptoms of anger, affective instability and measures of avoidance or abandonment are associated with decreased WM integrity in the cingulum and the fornix in BPD relative to healthy individuals. *Vandekerckhove, M, Berens, A, Wng, Y, L, Quirin, M, De Mey, J. Alterations in the fronto-limbic network and corpus callosum in borderline-personality disorder in Brain and Cognition no 138. Massachussets, Elsevier Inc. 2020, 10 p.*

Termen-vedetă	4. instabilitate emoțională
Domeniu:	Psihologia cunoașterii
Contextul, sursa contextului	Astfel, reieşind din studiile sistematice care arată tot mai pregnant faptul că la acest gen de scale pozitive, deşi valorile mari sunt optime, valorile mari sunt mai degrabă critice, ele indicând o exacerbare anormală a trăsăturilor respective: extroversiunea şi sociabilitatea trec în instabilitate emoţională, calmul maxim în inerţie, masculinitatea maximă în voluntarism agresiv etc. *Platon, I. Dimensiuni experimentale ale dezvoltării inteligenței sociale în perioada formării personalității în adolescența timpurie în Revista Psihologie, revistă ştiinţifico – practică, nr 1-2. Chişinău, APPM. 2017, p.13 – 25.*
Termen-vedetă	**5. affective**
Domeniu:	Psihologie
Contextul, sursa contextului	In the past decades, although great progress has beenmade with affective computing on natural language, there are still a lot of difficulties in dealing with cyber language due to its complexity and variability. *Huang, S, Zhou, X, Xue, K, Wan, X, Yang, Z, Xu, D, Ivanovic, M, Yu, X. Neural Cognition and Affective Computing on Cyber Language in Computational Intelligence and Neuroscience Volume 2015. Hindawi, Hindawi Publishing Corporation. 2015, 10 p.* The idea of using a low-dimensional dynamical variable that captures the essential features of the behavior has certain advantages that can be applied to other domains of cognitive research, including learning, affective processes, and decision making. *Yousefi, A, Basu, I, Paulk, A-C, Peled, N, Eskandar, E-N, Dougherty, D-D, Cash, S-S, Widge, A-S. Decoding Hidden Cognitive States from Behavior and Psysiology Using as Bayesian Approach in Neural Computation no 31. Massachussetts, Institute of Technology. 2019, p. 1751 - 1788.* Given the involved neural processes of meaning making and affective loading, conceptual beliefs appear similar to empircal and relational beliefs but are far more abstract (Fig. 1). *Seitz, R-J, Angel, H-F. Belief formation – A driving force for brain evolution in Brain and Cognition no 140. Massachussets, Elsevier Inc. 2020, 8 p.*

	Out of necessity, our procedure relied more on the mental imagery component, which is better suited to controlling affective experience induced in a somatosensory modality (Fernandez & Turk, 1989), than on the narrative component, which demands stimulation that is richer in detail. *Adamczyk A-K, Ligeza T-S, Wyczesany, M. The dynamics of pain reappraisal: the joint contribution of cognitive change and mental load in Cognitive, Affective and Behavioral Neuroscience no 20. New York, Springer. 2020, p. 276 – 293.*

Termen-vedetă	6. afectiv
Domeniu:	Psihologie
Contextul, sursa contextului	Un model ontologic de context extins. Modelul este bazat pe ontologia de context SOCAM, dar este extins cu modelul stărilor afective FLAVI ce cuprinde elemente afective detaliate, față de ontologia existentă pentru descrierea utilizatorilor GUMO, si cuprinde, de asemenea, reprezentarea ontologică a relațiilor dintre stările: curentă, secundare si de bază pe de o parte si a relației dintre stările afective si context, pe de o alta. *Benţa, K-I. Sisteme senzitive la context personalizate afectiv în Reuzumatul Tezei de doctorat. Cluj-Napoca, UTCN. 2010, 32 p.* Specific imaginii este şi faptul că ea atinge latura emoţională, afectivă a omului şi acesta este un alt atuu al ei, care o face să pară atât de vie, fiind unul din factorii de bază ai atractivităţii internetului *Tafuni, O. Dependenţa de internet –un factor de risc al contemporanităţii în revista Psihologie, Revistă ştiinţifico – practică, nr 3-4. Chişinău, APPM. 2016, p.87 – 95.* Spațiul cartezian se afl ă în afara oricărui punct de vedere, este privat de orice tip de ascundere și latență și în sfârșit este lipsit de profunzime și de consistență afectivă. *Perciun, A. Condiţia corporală a condiţiei vizuale în Revista de Filosofie, Sociologie şi Ştiinţe politice, nr 1. Chişinău, AŞM - ICJPS. 2018, p.157 – 164.* Astfel, tot mai mulţi cercetători din diverse domenii recunosc decepţionările în orientările cognitiviste, care nu au izbutit să ofere modelul complex al succesului social, şi lansează opinii potrivit cărora cunoaşterea afectivă sporeşte considerabil posibilităţile de integrare socială, asigurând calitatea activităţii umane. *Rusu, E. Abordări conceptuale în studiul inteligenţei emoţionale în Acta Et Commentationes Sciences of Education vol. 8, nr 1. Chişinău, Universitatea de Stat din Tiraspol. 2016, p. 121-130.*
Termen-vedetă	**7. anger**
Domeniu:	Psihologia sentimentelor
Contextul, sursa contextului	In most cases, researchers propose the six big types of emotions: anger, disgust, fear, joy, sadness and surprise. *Huang, S, Zhou, X, Xue, K, Wan, X, Yang, Z, Xu, D, Ivanovic, M, Yu, X. Neural*

	Cognition and Affective Computing on Cyber Language in Computational Intelligence and Neuroscience Volume 2015. Hindawi, Hindawi Publishing Corporation. 2015, 10 p. BPD is commonly associated with disturbed emotion processing and emotion regulation reflected by rapidly changing, intense, unpredictable and reactive emotions, such as anxiety, anger or depressed feelings. *Vandekerckhove, M, Berens, A, Wng, Y, L, Quirin, M, De Mey, J. Alterations in the fronto-limbic network and corpus callosum in borderline-personality disorder in Brain and Cognition no 138. Massachussets, Elsevier Inc. 2020, 10 p.*

Termen-vedetă	8. furie
Domeniu:	Psihologia sentimentelor
Contextul, sursa contextului	Aglomerația, ambuteiajele, nerespectarea regulilor de circulație, graba permanentă îi determină pe conducătorii auto să treacă printr-o gamă variată de stări emoționale, ca: alerta, stupoarea, exaltarea, surpriza, frica, furia, anxietatea, tristețea. *Mîsliţchi, V, Guțu, T. Relația dintre inteligența emoțională și comportamentul agresiv în trafic la tinerii conducători auto în Revista Psihologie, revistă ştiinţifico – practică, nr 1-2. Chișinău, APPM. 2018, p.12 – 20.* Am folosit doar scala de evaluare a autocontrolului (SC), pentru a răspunde scopului acestui studiu, anume de a surprinde modalitățile de control ale angajaților prin: abilitatea de se gândi înainte de a acționa, prin încearcarea de controlare a emoțiilor și furiei, prin faptul că se mândrește cu abilitatea de autodiscilpinare, precum și prin faptul că e precaut și nu se poartă nechibzuit. *Dumbravă, E. Investigarea impactului emoţiilor negative asupra reglării emoționale în organizații în Revista Psihologia Resurselor Umane, nr 12. București, Asociația de Psihologie Industrială și Organizațională. 2014, p. 48 – 58.*
Termen-vedetă	**9. behavioral output**
Domeniu:	Psihologie
Contextul, sursa contextului	Importantly, this formulation makes a core assumption about the cognitive state: that it exists at all times when neural data are measured, but that its ground truth (behavioral output) can be observed only intermittently. *Yousefi, A, Basu, I, Paulk, A-C, Peled, N, Eskandar, E-N, Dougherty, D-D, Cash, S-S, Widge, A-S. Decoding Hidden Cognitive States from Behavior and Psysiology Using as Bayesian Approach in Neural Computation no 31. Massachussetts, Institute of Technology. 2019, p. 1751 - 1788.*
Termen-vedetă	**10. disgust**
Domeniu:	Psihologia sentimentelor
Contextul, sursa	In most cases, researchers propose the six big types of emotions: anger, disgust, fear, joy, sadness and surprise.

contextului	*Huang, S, Zhou, X, Xue, K, Wan, X, Yang, Z, Xu, D, Ivanovic, M, Yu, X. Neural Cognition and Affective Computing on Cyber Language in Computational Intelligence and Neuroscience Volume 2015. Hindawi, Hindawi Publishing Corporation. 2015, 10 p.* …that pictures of mixed expressions yielded lower intensity levels of pure expression and did not reach high intensity level for other tested emotions (e.g. contempt, disgust, sadness etc) *Kaminska, O-K, Magnuski, M, Olszanowski, M, Gola, M, Brzezicka, A, Winkielman, P. Ambiguous at the second sight: Mixed facial expressions trigger late electropsysiological responses linked to lower social impressions in Cognitive, Affective and Behavioral Neuroscience no 20. New York, Springer. 2020, p. 441 – 454.*

Termen-vedetă	11. dezgust
Domeniu:	Psihologia sentimentelor
Contextul, sursa contextului	Reacţiile psihogene pot fi ca rezultat al influenţelor psihogene: • Comportamentul incorect al rudelor bolnavului, care nu manifestă compătimire, atenţie şi grijă destulă faţă de bolnav; • Dezgust, brutalitate, înstrăinare deschis manifestată; *Calancea, V. Psihologia clinică Dereglările neuro-psihice în caz de tuberculoză pulmonară în revista Psihologie, Revistă ştiinţifico – practică, nr 3. Chişinău, APPM. 2010, p.71 – 76.* Fiinţele umane au dezvoltat pentru a putea supravieţui opt stări afectiv primare (de bază): bucurie, anticipare, mânie, dezgust, tristeţe, surpriză, frică, încredere. *Benţa, K-I. Sisteme senzitive la context personalizate afectiv în Reuzumatul Tezei de doctorat. Cluj-Napoca, UTCN. 2010, 32 p.*
Termen-vedetă	**12. emotion regulation**
Domeniu:	Psihologie
Contextul, sursa contextului	BPD is commonly associated with disturbed emotion processing and emotion regulation reflected by rapidly changing, intense, unpredictable and reactive emotions, such as anxiety, anger, and depressed feelings. *Vandekerckhove, M, Berens, A, Wng, Y, L, Quirin, M, De Mey, J. Alterations in the fronto-limbic network and corpus callosum in borderline-personality disorder in Brain and Cognition no 138. Massachussets, Elsevier Inc. 2020, 10 p.* Although the instructions we use were adapted from classical reappraisal studies on emotion regulation … *Adamczyk A-K, Ligeza T-S, Wyczesany, M. The dynamics of pain reappraisal: the joint contribution of cognitive change and mental load in Cognitive, Affective and Behavioral Neuroscience no 20. New York, Springer. 2020, p. 276 – 293.*

Termen-vedetă	13. gestionarea emoțiilor
Domeniu:	Psihologie socială, Sociologie
Contextul, sursa contextului	Inteligența emoțională permite gestionarea eficientă a emoțiilor în soluționarea unor probleme apărute deseori în momente critice și de criză. *Mîsliţchi, V, Guţu, T. Relația dintre inteligența emoțională și comportamentul agresiv în trafic la tinerii conducători auto în Revista Psihologie, revistă ştiinţifico – practică, nr 1-2. Chişinău, APPM. 2018, p.12 – 20.* Utilitatea acestei competenţe în gestionarea emoţiilor fiind pusă în evidenţă şi de anumite studii (de exemplu, Wong & Law, 2002) în domeniul organizaţional competitiv/managerial. *Dumbravă, E. Investigarea impactului emoțiilor negative asupra reglării emoționale în organizații în Revista Psihologia Resurselor Umane, nr 12. București, Asociația de Psihologie Industrială și Organizațională. 2014, p. 48 – 58.*
Termen-vedetă	**14. emotional awareness**
Domeniu:	Psihologia cunoașterii
Contextul, sursa contextului	Based on the functions of the cingulate cortex in various affective processes such as attention to emotional stimuli, emotional awareness and emotion regulation. *Vandekerckhove, M, Berens, A, Wng, Y, L, Quirin, M, De Mey, J. Alterations in the fronto-limbic network and corpus callosum in borderline-personality disorder in Brain and Cognition no 138. Massachussets, Elsevier Inc. 2020, 10 p.* Self-Management is a prerequisite for Social-Awareness. It is an expansion of your emotional awareness. *Drigas, A-S, Papoutsi, C. A new layered model on emotional intelligence in Behavioral Sciences vol. 8, no 45. Basel, MDPI. 2018, 17 p.*

Termen-vedetă	15. înțelegerea emoțiilor
Domeniu:	Psihologia cunoașterii
Contextul, sursa contextului	Interacţiunile sociale de la locul de muncă sunt importante pentru înţelegerea emoţiilor, a amănuntelor vieţii zilnice şi a normelor după care se conduc acestea. *Dumbravă, E. Investigarea impactului emoțiilor negative asupra reglării emoționale în organizații în Revista Psihologia Resurselor Umane, nr 12. București, Asociația de Psihologie Industrială și Organizațională. 2014, p. 48 – 58.* Stănculescu (2008, 2014) a abordat tematica relaţiei dintre înţelegerea emoţiilor (EK– *emotion knowledge*) şi disponibilitatea de a oferi ajutor, în contextul procesului de socializare a emoţiilor, precum şi rolul cogniţiei sociale în manifestarea comportamentului altruist (definit drept subcomponentă a

	comportamentului prosocial). *Toiu-Ruiu, R-P. Relaţia dintre comportamentul prosocial al preşcolarilor, afectul incidental, statutul sociometric şi costul ajutorului în Revista Psychologies, vol. 63, nr 4. Bucureşti, Editura Academiei Române. 2017, p. 232 – 244.*
Termen-vedetă	**16. emotional intelligence**
Domeniu:	Psihologie
Contextul, sursa contextului	*W. H. Dai, S. Huang, X. Zhou, X. E. Yu, M. Ivanovitc, and D. R. Xu, "*Emotional intelligence *system for ubiquitous smart foreign language education based on neural mechanism," Journal of Information Technology Applications and Management, vol. 21, no. 3, pp. 65–77, 2015.* Emotional intelligence also speaks to many areas of the psychological sciences—for example, the neuroscience of emotion, the theory of self-regulation, and metacognition—as well as the search for human cognitive abilities beyond what is traditionally known as academic intelligence [18,19]. *Drigas, A-S, Papoutsi, C. A new layered model on emotional intelligence in Behavioral Sciences vol. 8, no 45. Basel, MDPI. 2018, 17 p.*

Termen-vedetă	17. inteligență emoțională
Domeniu:	Psihologie
Contextul, sursa contextului	Debutul conceptului de ***inteligenţă emoţională*** (IE) are rădăcini încă din anii 20 ai secolului trecut [18]. Profesorul american de la Columbia University, Edward Thorndike identifică, pe lângă *inteligenţa generală*, *academică*, un alt fel de inteligenţă, definind-o ca „*inteligenţă socială*", care ulterior va fi raportată la *inteligenţa emoţională* - aceasta fiind capacitatea de a înţelege şi de a acţiona iscusit, abil şi echilibrat în cadrul relaţiilor interpersonale sau interumane *Rusu, E. Abordări conceptuale în studiul inteligenţei emoţionale în Acta Et Commentationes Sciences of Education vol. 8, nr 1. Chişinău, Universitatea de Stat din Tiraspol. 2016, p. 121-130.* În acest context, inteligenţa emoţională presupune prezenţa capacităţii subiectului de a interacţiona cu mediul intern, conştientizând stările emoţionale şi asigurând autoreglarea lor, fapt ce creează posibilităţi pentru o adaptare socio-afectivă optimă şi o bună armonizare cu sine şi cu ceilalţi. *Mîsliţchi, V, Guţu, T. Relația dintre inteligența emoțională și comportamentul agresiv în trafic la tinerii conducători auto în Revista Psihologie, revistă ştiinţifico – practică, nr 1-2. Chişinău, APPM. 2018, p.12 – 20.*
Termen-vedetă	**18. emotional process**
Domeniu:	Psihologie
Contextul, sursa contextului	Within the past decade or so, our knowledge regarding reward systems in the brain, the nature of their interactions with other brain systems, and their influence on a wide range of cognitive and emotional processes has grown substantially.

	Banich, M-T, Floresco, S. Reward systems, cognition and emotion: Introduction to the special issue in Cognitive, Affective and Behavioral Neuroscience no 19. New York, Springer. 2019, p. 409 – 414. This integration of cognitive and emotional processing seems particularly relevant to the discussion of mechanisms of mindfulness. *Smart, C-M, Segalowitz, S-J. Respond, don't react: the influence of mindfulness training on performance monitoring in older adults in Cognitive, Affective and Behavioral Neuroscience no 17. New York, Springer. 2017, p. 1151 - 1153.*

Termen-vedetă	19. proces emoțional
Domeniu:	Psihologie
Contextul, sursa contextului	Un exemplu este că există lucrări actuale care arată că emoțiile si cogniția sunt forțat separate si că este posibil ca unele procese emoționale (de exemplu calculul valenței) să preceadă cogniția și ca urmare să nu fie o cauză a acestora. *Bența, K-I. Sisteme senzitive la context personalizate afectiv în Reuzumatul Tezei de doctorat. Cluj-Napoca, UTCN. 2010, 32 p.* Potrivit lui Fineman şi Sturdy (1999), controlul şi reacţiile la aceasta reprezintă în mod substanţial procese emoţionale. *Dumbravă, E. Investigarea impactului emoțiilor negative asupra reglării emoționale în organizații în Revista Psihologia Resurselor Umane, nr 12. București, Asociația de Psihologie Industrială și Organizațională. 2014, p. 48 – 58.*
Termen-vedetă	**20. emotional reaction**
Domeniu:	Psihologie
Contextul, sursa contextului	Emotional stimuli are processed by a cognitive mechanism that determines what emotion to feel and subsequently produce an emotional reaction which may influence the occurrence of the behavior. *Drigas, A-S, Papoutsi, C. A new layered model on emotional intelligence in Behavioral Sciences vol. 8, no 45. Basel, MDPI. 2018, 17 p.* In the second half of the course, as participants become more familiar with the meditation techniques, they start to become more aware of how both selfreferential thoughts as well as feelings can trigger negative emotional reactions. *Smart, C-M, Segalowitz, S-J. Respond, don't react: the influence of mindfulness training on performance monitoring in older adults in Cognitive, Affective and Behavioral Neuroscience no 17. New York, Springer. 2017, p. 1151 - 1153.*

Termen-vedetă	21. reacție emoțională
Domeniu:	Psihologie
Contextul, sursa	Spre deosebire de afectul direct, afectul incidental este „reacţia emoţională generată de situaţia contextuală sau de alte surse care sunt diferite de ţinta

contextului	socială evaluată" (Stănculescu, 2002, p. 187). *Toiu-Ruiu, R-P. Relaţia dintre comportamentul prosocial al preşcolarilor, afectul incidental, statutul sociometric şi costul ajutorului în Revista Psychologies, vol. 63, nr 4. Bucureşti, Editura Academiei Române. 2017, p. 232 – 244.* Au descoperit că atitudinile şi performanţa subordonaţilor au fost influenţate de natura feedbackului şi de reacţia emoţională a subordonaţilor la feedback. *Dumbravă, E. Investigarea impactului emoțiilor negative asupra reglării emoționale în organizații în Revista Psihologia Resurselor Umane, nr 12. București, Asociația de Psihologie Industrială și Organizațională. 2014, p. 48 – 58.*
Termen-vedetă	**22. emotion**
Domeniu:	Psihologie
Contextul, sursa contextului	Social interactions require quick perception, interpretation and categorization of faces, with facial feature offering cues to emotions, intentions, and traits. *Kaminska, O-K, Magnuski, M, Olszanowski, M, Gola, M, Brzezicka, A, Winkielman, P. Ambiguous at the second sight: Mixed facial expressions trigger late electropsysiological responses linked to lower social impressions in Cognitive, Affective and Behavioral Neuroscience no 20. New York, Springer. 2020, p. 441 – 454.* BPD is commonly associated with disturbed emotion processing and emotion regulation reflected by rapidly changing, intense, unpredictable and reactive emotions, such as anxiety, anger or depressed feelings. *Vandekerckhove, M, Berens, A, Wng, Y, L, Quirin, M, De Mey, J. Alterations in the fronto-limbic network and corpus callosum in borderline-personality disorder in Brain and Cognition no 138. Massachussets, Elsevier Inc. 2020, 10 p.*

Termen-vedetă	23. emoție
Domeniu:	Psihologie
Contextul, sursa contextului	Gândurile, emoțiile și acțiunile lui sunt direcționate și influențate de contextul lui micro- și macrosocial. *Mîsliţchi, V, Guțu, T. Relația dintre inteligența emoțională și comportamentul agresiv în trafic la tinerii conducători auto în Revista Psihologie, revistă științifico – practică, nr 1-2. Chișinău, APPM. 2018, p.12 – 20.* Adolescenții din GE reușesc să păstreze la nivel moderat gândirea pozitivă, își mențin spiritul optimist, controlându-și emoțiile în situații stresante, având încredere în forțele proprii. *Platon, I. Dimensiuni experimentale ale dezvoltării inteligenței sociale în perioada formării personalității în adolescența timpurie în Revista Psihologie, revistă științifico – practică, nr 1-2. Chișinău, APPM. 2017, p.13 – 25.*
Termen-	**24. empathy**

vedetă	
Domeniu:	Psihologia sentimentelor
Contextul, sursa contextului	Apart from the sensory systems and the motor system, cognitive functions as in language, memory, empathy, social interaction etc have been mapped to different, but nevertheless partially overlapping circuits of the human brain. *Seitz, R-J, Angel, H-F. Belief formation – A driving force for brain evolution in Brain and Cognition no 140. Massachussets, Elsevier Inc. 2020, 8 p.* However, there are some other important components that contribute to the aforementioned success including social capabilities, emotional adaptation, emotional sensitivity, empathy, practical intelligence, and incentives [15,16]. *Drigas, A-S, Papoutsi, C. A new layered model on emotional intelligence in Behavioral Sciences vol. 8, no 45. Basel, MDPI. 2018, 17 p.*

Termen-vedetă	25. empatie
Domeniu:	Psihologia sentimentelor
Contextul, sursa contextului	BTPIE conține un anumit număr de scale pentru fiecare dintre cele cinci componente structurale ale inteligenței emoționale: autoreglarea, conștiința de sine, motivația, empatia, abilitățile sociale. *Wood, R, Tolley, H, Inteligența emoțională prin teste, 2003.* Aceste aspecte pozitive însă sunt depășite de consecințele contrare la care nu te-ai fi așteptat precum sărăcirea limbajului, imaginației și gândirii, scăderea capacității de empatie, izolare, sentimente de lipsă de sens și înțelegere. *Popoveniuc, B. Tehnonefria. Etiologie și simptomatologie în Revista de Filosofie, Sociologie și Științe politice, nr 1. Chișinău, AȘM - ICJPS. 2016, p.163 – 171.*
Termen-vedetă	**26. expression**
Domeniu:	Științe cognitive
Contextul, sursa contextului	Individuals with BPD do indeed show difficulties in recognizing and interpretation of specific negative emotions in daily life and emotional facial expressions, resulting in misattribution of emotions to faces depicting neutral expressions *Vandekerckhove, M, Berens, A, Wng, Y, L, Quirin, M, De Mey, J. Alterations in the fronto-limbic network and corpus callosum in borderline-personality disorder in Brain and Cognition no 138. Massachussets, Elsevier Inc. 2020, 10 p.* Subjects can express their uncertainty through bodily expressions. *Seitz, R-J, Angel, H-F. Belief formation – A driving force for brain evolution in Brain and Cognition no 140. Massachussets, Elsevier Inc. 2020, 8 p.*

Termen-vedetă	27. expresie

Domeniu:	Științe cognitive
Contextul, sursa contextului	Persoanele care posedă un grad ridicat de inteligenţă culturală comportamentală manifestă comportamente adecvate situaţiei, pe baza unei arii largi de capacităţi verbale şi nonverbale, printre care folosirea cuvintelor potrivite, a tonului, gesturilor şi expresiilor faciale adecvate (Gudykunst *et al*., 1988). *Ghizdăreanu, E. Inteligența culturală și inteligența emoțională: implicații în performanța profesională în Revista Psychologies, vol. 60, nr 2. București, Editura Academiei Române. 2014, p. 141 – 150.* Sensibilitatea la expresiile nonverbale intensifică substantial capacitatea de a-I înțelege pe alții. *Platon, I. Dimensiuni experimentale ale dezvoltării inteligenței sociale în perioada formării personalității în adolescența timpurie în Revista Psihologie, revistă științifico – practică, nr 1-2. Chișinău, APPM. 2017, p.13 – 25.*
Termen-vedetă	**28. fear**
Domeniu:	Psihologia sentimentelor
Contextul, sursa contextului	Accordingly, a person can have different attitudes like fear, hope or desire towards the same proposition. *Seitz, R-J, Angel, H-F. Belief formation – A driving force for brain evolution in Brain and Cognition no 140. Massachussets, Elsevier Inc. 2020, 8 p.* In most cases, researchers propose the six big types of emotions: anger, disgust, fear, joy, sadness and surprise. *Huang, S, Zhou, X, Xue, K, Wan, X, Yang, Z, Xu, D, Ivanovic, M, Yu, X. Neural Cognition and Affective Computing on Cyber Language in Computational Intelligence and Neuroscience Volume 2015. Hindawi, Hindawi Publishing Corporation. 2015, 10 p.*

Termen-vedetă	29. frică
Domeniu:	Psihologia sentimentelor
Contextul, sursa contextului	Aglomerația, ambuteiajele, nerespectarea regulilor de circulație, graba permanentă îi determină pe conducătorii auto să treacă printr-o gamă variată de stări emoționale, ca: alerta, stupoarea, exaltarea, surpriza, frica, furia, anxietatea, tristețea. *Mîsliţchi, V, Guțu, T. Relația dintre inteligența emoțională și comportamentul agresiv în trafic la tinerii conducători auto în Revista Psihologie, revistă științifico – practică, nr 1-2. Chișinău, APPM. 2018, p.12 – 20.* Ființele umane au dezvoltat pentru a putea supraviețui opt stări afectiv primare (de bază): bucurie, anticipare, mânie, dezgust, tristețe, surpriză, frică, încredere. *Benţa, K-I. Sisteme senzitive la context personalizate afectiv în Reuzumatul Tezei de doctorat. Cluj-Napoca, UTCN. 2010, 32 p.*
Termen-vedetă	**30. interpersonal**
Domeniu:	Psihologia cunoașterii
Contextul,	They develop a belief of interpersonal trust (de Visser & Krueger, 2013) the

sursa contextului	deepest of which is usually called love. *Seitz, R-J, Angel, H-F. Belief formation – A driving force for brain evolution in Brain and Cognition no 140. Massachussets, Elsevier Inc. 2020, 8 p.* This model can have practical applications as an evaluation, assessment, and training tool in any aspect of life such as interpersonal relationships, work, health, special education, general education, and academic success. *Drigas, A-S, Papoutsi, C. A new layered model on emotional intelligence in Behavioral Sciences vol. 8, no 45. Basel, MDPI. 2018, 17 p.*

Termen-vedetă	31. interpersonal
Domeniu:	Psihologia cunoașterii
Contextul, sursa contextului	Inteligenţa socială este definită în contextul capacităţii relaţionare de Mosst R. A. şi Hunt T. (1927), Hunt (1928); cunoştinţelor interpersonale de Strang R. (1930); înţelegerii stărilor şi trăsăturilor altor persoane de Vernon P. E. (1933); aptitudinii de a evalua corect sentimentele, dispoziţiile şi motivaţiile altora de Wedeck J. (1947); funcţionării sociale eficiente de Keating D. K. (1978), Ford M. E. Tisak M. S. (1983); aptitudinii de a decoda indicii nonverbali de Barners M. L. şi Sternberg R. J. (1989) [6;4;7;8;9;5;2;1]. *Platon, I. Dimensiuni experimentale ale dezvoltării inteligenței sociale în perioada formării personalității în adolescența timpurie în Revista Psihologie, revistă științifico – practică, nr 1-2. Chișinău, APPM. 2017, p.13 – 25.* Prezenţa EQ - lui (în special la tineri), contribuie la reducerea conflictelor interpersonale, a riscului de violenţă extremă, împiedicând o serie de atrocităţi care se întâmplă în mediul social. *Mîsliţchi, V, Guțu, T. Relația dintre inteligența emoțională și comportamentul agresiv în trafic la tinerii conducători auto în Revista Psihologie, revistă științifico – practică, nr 1-2. Chișinău, APPM. 2018, p.12 – 20.*
Termen-vedetă	**32. intrapersonal**
Domeniu:	Psihologia cunoașterii
Contextul, sursa contextului	The theory outlines eight types of "smart": Linguistic intelligence ("word smart"), Logical–mathematical intelligence ("number/reasoning smart"), Spatial intelligence ("picture smart"), Bodily–Kinesthetic intelligence ("body smart"), Musical intelligence ("music smart"), Interpersonal intelligence ("people smart"), Intrapersonal intelligence ("self smart"), and Naturalist intelligence ("nature smart") *Drigas, A-S, Papoutsi, C. A new layered model on emotional intelligence in Behavioral Sciences vol. 8, no 45. Basel, MDPI. 2018, 17 p.* The EI pyramid is also based on the concepts of intrapersonal and interpersonal intelligences of Gardner *Gardner, H. Frames of Mind: The Theory of Multiple Intelligences; Basic Books: New York, NY, USA, 2011.*

Termen-	33. intrapersonal

vedetă	
Domeniu:	Psihologia cunoașterii
Contextul, sursa contextului	În opinia ei, gestionarea corectă a emoţiilor de către pedagogi, în plan intrapersonal şi interpersonal duce la mulţumirea sau satisfacţia de propria persoană şi de activitatea profesată. *Rusu, E. Abordări conceptuale în studiul inteligenţei emoţionale în Acta Et Commentationes Sciences of Education vol. 8, nr 1. Chişinău, Universitatea de Stat din Tiraspol. 2016, p. 121-130.* Reuven Bar-On (Bar-On, 2007) stabileşte cinci componente principale ale inteligenţei emoţionale: a. aspectul intrapersonal, b. aspectul interpersonal, c. adaptabilitatea, d. controlul stresului, e. dispoziţia generală. *Roco, M, Radu, S-M. Cercetări empirice privind relația între inteligența emoțională și gândirea morală în Revista Psychologies, vol. 63, nr 4. Bucureşti, Editura Academiei Române. 2017, p. 219 – 231.*
Termen-vedetă	**34. joy**
Domeniu:	Psihologia sentimentelor
Contextul, sursa contextului	In most cases, researchers propose the six big types of emotions: anger, disgust, fear, joy, sadness and surprise. *Huang, S, Zhou, X, Xue, K, Wan, X, Yang, Z, Xu, D, Ivanovic, M, Yu, X. Neural Cognition and Affective Computing on Cyber Language in Computational Intelligence and Neuroscience Volume 2015. Hindawi, Hindawi Publishing Corporation. 2015, 10 p.* Once seeing this footage, the audiences are firstly attracted by the smiling pictures and videos of the news reporter and produce the primary joy emotion immediately the primary emotion. Z. Y. Yang, *The Method of Emotional Calculation and Research of Realizing Technology of International Network Language*, Fudan University, Shanghai, China, 2014.

Termen-vedetă	35. bucurie
Domeniu:	Psihologia sentimentelor
Contextul, sursa contextului	Dependenţa de relaţionare virtuală (Cyber-Relationship addiction) - dependenţa de reţele sociale, camere de chat şi mesagerie, până la punctul în care prietenii virtuali, on-line devin mai importanţi decât relaţiile cu familia şi prietenii din viaţa reală, care ajunge să pară goală 90 Ψ Ovidiu TAFUNI şi lipsită de bucurie. *Tafuni, O. Dependenţa de internet –un factor de risc al contemporanităţii în revista Psihologie, Revistă ştiinţifico – practică, nr 3-4. Chişinău, APPM. 2016, p.87 – 95.* Ființele umane au dezvoltat pentru a putea supraviețui opt stări afectiv primare (de bază): bucurie, anticipare, mânie, dezgust, tristețe, surpriză, frică, încredere. *Benţa, K-I. Sisteme senzitive la context personalizate afectiv în Reuzumatul Tezei de doctorat. Cluj-Napoca, UTCN. 2010, 32 p.*

Termen-vedetă	**36. recognition**
Domeniu:	Științe cognitive
Contextul, sursa contextului	Interestingly, it has been shown that under a high VWM load accompanied by decreased TPJ activation, object recognition performance for stimuli presented on the left side of space is impaired, relative to objects located on the right side. *Ferber, S, Ruppel, J, Danckert, J. Visual working memory deficits following right brain damage in Brain and Cognition no 142. Massachussets, Elsevier Inc. 2020, 8 p.* It has made much progress in medical image recognition and semantic analysis. *Gao, J, Peng, L, Chen, Z, Zhang, J. A Survey on Deep Learning for Multimodal Data Fusion in Neural Computation no 32. Massachussetts, Institute of Technology. 2020, p. 829 – 864.*

Termen-vedetă	37. recunoaștere
Domeniu:	Științe cognitive
Contextul, sursa contextului	Într-o altă interpretare a interiorității exteriorizate aflăm recunoașterea a ceva drept ceva sau, altfel spus, a unui lucru ancorat într-o esență de identitate. *Perciun, A. Condiția corporală a condiției vizuale în Revista de Filosofie, Sociologie și Științe politice, nr 1. Chișinău, AȘM - ICJPS. 2018, p.157 – 164.* Recunoașterea vocală automată reprezintă un aspect important în sistemele inteligente ce tind să faciliteze interacțiunea omului cu calculatorul. *Sofroni, V, Stan, A. O descriere generală a arhitecturii sistemelor de recunoaștere vocală în Revista Română de Interacțiune Om – Calculator, nr 8 (1). București, ACM SIGCHI Romania. 2015, p. 45 – 64.*
Termen-vedetă	**38. sadness**
Domeniu:	Psihologia sentimentelor
Contextul, sursa contextului	In most cases, researchers propose the six big types of emotions: anger, disgust, fear, joy, sadness and surprise. *Huang, S, Zhou, X, Xue, K, Wan, X, Yang, Z, Xu, D, Ivanovic, M, Yu, X. Neural Cognition and Affective Computing on Cyber Language in Computational Intelligence and Neuroscience Volume 2015. Hindawi, Hindawi Publishing Corporation. 2015, 10 p.* …that pictures of mixed expressions yielded lower intensity levels of pure expression and did not reach high intensity level for other tested emotions (e.g. contempt, disgust, sadness etc) *Kaminska, O-K, Magnuski, M, Olszanowski, M, Gola, M, Brzezicka, A, Winkielman, P. Ambiguous at the second sight: Mixed facial expressions trigger late electropsysiological responses linked to lower social impressions in Cognitive, Affective and Behavioral Neuroscience no 20. New York, Springer. 2020, p. 441 – 454.*

Termen-vedetă	39. tristețe
Domeniu:	Psihologia sentimentelor
Contextul, sursa contextului	Aglomerația, ambuteiajele, nerespectarea regulilor de circulație, graba permanentă îi determină pe conducătorii auto să treacă printr-o gamă variată de stări emoționale, ca: alerta, stupoarea, exaltarea, surpriza, frica, furia, anxietatea, tristețea. *Mîsliţchi, V, Guțu, T. Relația dintre inteligența emoțională și comportamentul agresiv în trafic la tinerii conducători auto în Revista Psihologie, revistă științifico – practică, nr 1-2. Chișinău, APPM. 2018, p.12 – 20.* Ființele umane au dezvoltat pentru a putea supraviețui opt stări afectiv primare (de bază): bucurie, anticipare, mânie, dezgust, tristețe, surpriză, frică, încredere. *Benţa, K-I. Sisteme senzitive la context personalizate afectiv în Rezumatul Tezei de doctorat. Cluj-Napoca, UTCN. 2010, 32 p.*
Termen-vedetă	**40. self regulation**
Domeniu:	Psihologie
Contextul, sursa contextului	Thus, another line of research introduced an alternative approach: promoting participant's active involvement in achieving a self-regulatory goal. *Adamczyk A-K, Ligeza T-S, Wyczesany, M. The dynamics of pain reappraisal: the joint contribution of cognitive change and mental load in Cognitive, Affective and Behavioral Neuroscience no 20. New York, Springer. 2020, p. 276 – 293.* Performance monitoring is considered here a fundamental aspect of self regulation. *Smart, C-M, Segalowitz, S-J. Respond, don't react: the influence of mindfulness training on performance monitoring in older adults in Cognitive, Affective and Behavioral Neuroscience no 17. New York, Springer. 2017, p. 1151 - 1153.*

Termen-vedetă	41. autoreglare
Domeniu:	Psihologie
Contextul, sursa contextului	BTPIE conține un anumit număr de scale pentru fiecare dintre cele cinci componente structurale ale inteligenței emoționale: autoreglarea, conștiința de sine, motivația, empatia, abilitățile sociale. *Wood, R, Tolley, H, Inteligența emoțională prin teste, 2003.* Cu nivel mediu de autoreglare au fost identificați, de asemenea, 44%, în timp ce la nivel scăzut s-au plasat 12%. *Mîsliţchi, V, Guțu, T. Relația dintre inteligența emoțională și comportamentul agresiv în trafic la tinerii conducători auto în Revista Psihologie, revistă științifico – practică, nr 1-2. Chișinău, APPM. 2018, p.12 – 20.*
Termen-vedetă	**42. sensation**
Domeniu:	Psihologia sentimentelor

Contextul, sursa contextului	Experience pain naturally, without attempting to change the ongoing sensations or emotions. *Adamczyk A-K, Ligeza T-S, Wyczesany, M. The dynamics of pain reappraisal: the joint contribution of cognitive change and mental load in Cognitive, Affective and Behavioral Neuroscience no 20. New York, Springer. 2020, p. 276 – 293.* These processes occur instantaneously, e.g. already early, in sensation and become stabilized by re-inforcement learning or modified upon subsequent exposures (Seitz, Angel, & Paloutzian, 2019). *Seitz, R-J, Angel, H-F. Belief formation – A driving force for brain evolution in Brain and Cognition no 140. Massachussets, Elsevier Inc. 2020, 8 p.*

Termen-vedetă	43. senzație
Domeniu:	Psihologia sentimentelor
Contextul, sursa contextului	Doar la 4% din subiecți se atestă lipsa tendinței de căutare a senzațiilor tari. *Mîsliţchi, V, Guțu, T. Relația dintre inteligența emoțională și comportamentul agresiv în trafic la tinerii conducători auto în Revista Psihologie, revistă științifico – practică, nr 1-2. Chișinău, APPM. 2018, p.12 – 20.* Aceste simptome rezultă în urma folosirii anumitor interfeţe/medii digitale care utilizează, printre altele, efectul de paralaxă pentru crearea senzaţiei de mișcare tridimensională. *Popoveniuc, B. Tehnonefria. Etiologie și simptomatologie în Revista de Filosofie, Sociologie și Științe politice, nr 1. Chișinău, AȘM - ICJPS. 2016, p.163 – 171.*
Termen-vedetă	**44. social cognition**
Domeniu:	Psihologia cunoașterii
Contextul, sursa contextului	The inferior parietal and posterior cortex has a role in integrating sensory information from various parts of the body and social cognition, working memory functions and motor processes in cognitive control and self and emotion regulation tasks, such as switching and attention. *Vandekerckhove, M, Berens, A, Wng, Y, L, Quirin, M, De Mey, J. Alterations in the fronto-limbic network and corpus callosum in borderline-personality disorder in Brain and Cognition no 138. Massachussets, Elsevier Inc. 2020, 10 p.* Crucially, however, the features listed above capture many of the important similarities across cognitive domains like numerical cognition, social cognition and naïve physics which have typically been treated as core cognition. *Strickland, B. Language reflects "Core Cognition": A new theory about the origin of cross-linguistic regularities in Cognitive Science no 41. Texas, Cognitive Science Society, Inc. 2017, p. 70 – 101.*

Termen-	45. competențe interpersonale

vedetă	
Domeniu:	Psihologia cunoașterii
Contextul, sursa contextului	Competenţele sociale se compun din: a. empatie (recunoaşterea sentimentelor şi nevoilor celorlalţi), b. abilităţi sociale (abilitatea de a obţine răspunsuri dezirabile de la ceilalţi) (Roco, 2007a; Săucan & Micle, 2011). *Roco, M, Radu, S-M. Cercetări empirice privind relația între inteligența emoțională și gândirea morală în Revista Psychologies, vol. 63, nr 4. Bucureşti, Editura Academiei Române. 2017, p. 219 – 231.* Activităţile de intervenţie psihologică, structurate şi bine organizate, au favorizat dezvoltarea competenţelor inteligenţei sociale, ceea ce, în consecinţă, va facilita adaptarea adolescenţilor la condiţiile şi cerinţele noi de interrelaţionare şi funcţionare eficientă la maturitate. *Platon, I. Dimensiuni experimentale ale dezvoltării inteligenței sociale în perioada formării personalității în adolescența timpurie în Revista Psihologie, revistă științifico – practică, nr 1-2. Chișinău, APPM. 2017, p.13 – 25.*
Termen-vedetă	**46. social connection**
Domeniu:	Psihologia cunoașterii
Contextul, sursa contextului	Moreover, it was argued that ritual practices provide non-language bound emotional loadings for narratives facilitating belief acquisition and maintenance affecting goal states and social connection (Hobson, Schroeder, Risen, Xygualatas, & Inzlicht, 2018; Schnell, 2012) *Seitz, R-J, Angel, H-F. Belief formation – A driving force for brain evolution in Brain and Cognition no 140. Massachussets, Elsevier Inc. 2020, 8 p.*
Termen-vedetă	**47. social relationships**
Domeniu:	Psihologie socială, Sociologie
Contextul, sursa contextului	Borderline personality disorder (BPD) is a complex mental disorder characterized by instability across various life domains with a wide spectrum of characteristic symptoms including affective hyperreactivity, instability of the self-concept, emotional dysfunction, and difficulty in social relationships (Lieb, Zanarini, Schmahl, Linehan, & Bohus, 2004; Ninomiya et al., 2018; Skodol et al., 2002). *Vandekerckhove, M, Berens, A, Wng, Y, L, Quirin, M, De Mey, J. Alterations in the fronto-limbic network and corpus callosum in borderline-personality disorder in Brain and Cognition no 138. Massachussets, Elsevier Inc. 2020, 10 p.* Some findings have shown that high EI leads to better social relationships for children [84], better social relations for adults [85], and more positive perception of individuals from others. *Drigas, A-S, Papoutsi, C. A new layered model on emotional intelligence in Behavioral Sciences vol. 8, no 45. Basel, MDPI. 2018, 17 p.*

Termen-vedetă	48. relații sociale

Domeniu:	Psihologie socială, Sociologie
Contextul, sursa contextului	O dependență pasivă și dureroasă de ceea ce tehnologia ne oferă în special sub aspectul relațiilor sociale și al informațiilor. *Popoveniuc, B. Tehnonefria. Etiologie și simptomatologie în Revista de Filosofie, Sociologie și Științe politice, nr 1. Chișinău, AȘM - ICJPS. 2016, p.163 – 171.* În această perioadă, adolescentul conștientizează și își face loc în interacțiunile și relațiile sociale extinse. *Platon, I. Dimensiuni experimentale ale dezvoltării inteligenței sociale în perioada formării personalității în adolescența timpurie în Revista Psihologie, revistă științifico – practică, nr 1-2. Chișinău, APPM. 2017, p.13 – 25.*
Termen-vedetă	**49. state**
Domeniu:	Psihologia cunoașterii
Contextul, sursa contextului	Facial features offer cues to a target's emotional states, personality and behavioral intentions as documented by decades of work on facial displays. *Kaminska, O-K, Magnuski, M, Olszanowski, M, Gola, M, Brzezicka, A, Winkielman, P. Ambiguous at the second sight: Mixed facial expressions trigger late electropsysiological responses linked to lower social impressions in Cognitive, Affective and Behavioral Neuroscience no 20. New York, Springer. 2020, p. 441 – 454.* In turn they generate predictions and expectations about behavior accordibgly – expecting animate creatures to bahave rationally, to morally evaluate others and to possess mental state like desires, goals and beliefs. *Strickland, B. Language reflects "Core Cognition": A new theory about the origin of cross-linguistic regularities in Cognitive Science no 41. Texas, Cognitive Science Society, Inc. 2017, p. 70 – 101.* We apply this framework to estimate an underlying cognitive state from neural data in human participants performing a cognitive conflict task. *Yousefi, A, Basu, I, Paulk, A-C, Peled, N, Eskandar, E-N, Dougherty, D-D, Cash, S-S, Widge, A-S. Decoding Hidden Cognitive States from Behavior and Psysiology Using as Bayesian Approach in Neural Computation no 31. Massachussetts, Institute of Technology. 2019, p. 1751 - 1788.*

Termen-vedetă	50. stare
Domeniu:	Psihologia cunoașterii
Contextul, sursa contextului	4.2 Modelul Markov cu stări invizibile aplicat în recunoașterea vorbirii *Sofroni, V, Stan, A. O descriere generală a arhitecturii sistemelor de recunoaștere vocală în Revista Română de Interacțiune Om – Calculator, nr 8 (1). București, ACM SIGCHI Romania. 2015, p. 45 – 64.* În cadrul filosofiei tehnicii fenomenul tehnică se analizează din punct de vedere a două viziuni:

	aprecierea optimistă aprecierea pesimistă a influenței tehnicii asupra omului în contextul persturbării stării firești a omului însăși, considerat ca o parte a naturii. *Guțalov, L, Fotescu, E. Viziuni filosofice cu referire la rolul tehnicii în societate în Tehnocopia, nr 20. Bălți, USARB. 2019, p. 5 – 15.* Altfel spus, o cultură nu se compune din forme, stări, consistențe, acte particulare, ci din șansa de a dezvălui realul cultural. *Pascaru, A. Elemente de filosofie socială la est și vest de Prut în Revista de Filosofie, Sociologie și Științe politice, nr 2. Chișinău, AȘM - ICJPS. 2018, p.177 – 180.* Observăm că adolescenții au obținut note semnificativ mai mari, ceea ce ne permite să presupunem că aceștia sunt capabili să aprecieze just stările, sentimentele, intențiile oamenilor după manifestările lor nonverbale, după mimică, poze, gesturi. *Platon, I. Dimensiuni experimentale ale dezvoltării inteligenței sociale în perioada formării personalității în adolescența timpurie în Revista Psihologie, revistă științifico – practică, nr 1-2. Chișinău, APPM. 2017, p.13 – 25.*
Termen-vedetă	**51. surprise**
Domeniu:	Psihologia sentimentelor
Contextul, sursa contextului	In most cases, researchers propose the six big types of emotions: anger, disgust, fear, joy, sadness and surprise. *Huang, S, Zhou, X, Xue, K, Wan, X, Yang, Z, Xu, D, Ivanovic, M, Yu, X. Neural Cognition and Affective Computing on Cyber Language in Computational Intelligence and Neuroscience Volume 2015. Hindawi, Hindawi Publishing Corporation. 2015, 10 p.* It has been hypothesized numerous times (Hinton & Sejnowski, 1986; Friston & Stephan, 2007; Berkes, Orban, Lengyel, & Fiser, 2011) that, given a state of sensory information (current and past inputs), neurons are collectively performing inference, that is, moving toward configurations that better "explain" the observed sensory data and so minimize the corresponding "surprise" and maximize a form of coherence between sensory observations and internal representations. *Bengio, Y, Besnard, T, Fischer, A, Zhang, S, Wu, Y. STDP-Compatible Approximation of Backpropagation in an Energy-Based Model in Neural Computation no 29. Massachussetts, Institute of Technology. 2017, p. 555 – 557.*

Termen-vedetă	52. surpriza
Domeniu:	Psihologia sentimentelor
Contextul, sursa	Aglomerația, ambuteiajele, nerespectarea regulilor de circulație, graba permanentă îi determină pe conducătorii auto să treacă printr-o gamă variată de

contextului	stări emoționale, ca: alerta, stupoarea, exaltarea, surpriza, frica, furia, anxietatea, tristețea. *Mîsliţchi, V, Guțu, T. Relația dintre inteligența emoțională și comportamentul agresiv în trafic la tinerii conducători auto în Revista Psihologie, revistă științifico – practică, nr 1-2. Chișinău, APPM. 2018, p.12 – 20.* Ființele umane au dezvoltat pentru a putea supraviețui opt stări afectiv primare (de bază): bucurie, anticipare, mânie, dezgust, tristețe, surpriză, frică, încredere. *Bența, K-I. Sisteme senzitive la context personalizate afectiv în Rezumatul Tezei de doctorat. Cluj-Napoca, UTCN. 2010, 32 p.*

Anexa 2.3 Fișele documentare pentru corpusul terminologic din domeniul inteligenței artificiale

Termen-vedetă	**1. adaptation**
Domeniu:	Științe cognitive
Contextul, sursa contextului	Cost function is used for optimization and adaptation, and currently consists of crisp, probabilistic, and fuzzy cost functions. *Eberbach, E. Expressing Evolutionary Computation, Genetic Programming, Artificial Life, Autonomous Agents and DNA-Based Computing in $-Calculus - Revised Version in Proceedings of the 2000 Congress on Evolutionary Computation. CEC00 (Cat. No.00TH8512) vol. 2. La Jolla, IEEE. 2001, 9 p.* *Holland J.,* Adaptation *in Natural and Artificial Systems, second edition, The MIT Press, 1992.*

Termen-vedetă	2. adaptare
Domeniu:	Științe cognitive
Contextul, sursa contextului	Acest neajuns a fost însă depăşit odată cu algoritmul iterativ de adaptare (antrenare) a perceptronului propus de Rosenblatt, 1962 [37] pentru stabilirea valorilor ponderilor. *Vrejoiu, M-H. Rețele neuronale convoluționale, Big Data și Deep Learning în analiza automată de imagini în Revista Română de Informatică și Automatică, vol. 29, nr 1. Bucureşti, ICI. 2019, p. 91 – 114.* Acest operator se activează ori de câte ori valoarea funcției de adaptare a celei mai bune soluții identificate în fiecare iterație nu se schimbă cu mai mult de o valoare-prag prestabilită, de-alungul unui număr precizat de iterații consecutive. *Gavrilaș, M. Aplicații ale inteligenței artificiale și calculului inteligent în energetică în EMERG nr 5. București, CNR-CME. 2017, p. 73 -118.* Inteligenţa artificială, care poate fi modelată prin simulare pe calculator, implică cinci caracteristici de bază: □ senzitivitatea; □ impresionabilitatea (memorie); □ modificabilitatea (adaptare și învăţare); □ activitatea (realizare de sarcini și acţiuni);

	□ imprevizibilitatea (posibilitate de abatere de la experienţa anterioară). *Avram, A, Ciulu, S. Materiale inteligente în Tehnocopia, nr 15. Bălți, USARB. 2016, p. 42 – 50.*
Termen-vedetă	**3. affective computing**
Domeniu:	IT
Contextul, sursa contextului	In order to analyze the expressive patterns of emotions in international cyber languages, a comparative study of Chinese, English, and Spanish languages was conducted in this paper, and finally an intelligent method was proposed for affective computing on the readable texts and nonreadable symbols in a unified PAD emotional space. *Huang, S, Zhou, X, Xue, K, Wan, X, Yang, Z, Xu, D, Ivanovic, M, Yu, X. Neural Cognition and Affective Computing on Cyber Language in Computational Intelligence and Neuroscience Volume 2015. Hindawi, Hindawi Publishing Corporation. 2015, 10 p.* *Poria, S., Cambria, E., Bajpai, R., & Hussain, A. (2017). Areview of* affective computing*: From unimodal analysis tomultimodal fusion. Information Fusion, 37, 98–125.*

Termen-vedetă	4. calcul afectiv
Domeniu:	IT
Contextul, sursa contextului	In această perspectivă, R. W. Picard este unul dintre pionierii Calculului Afectiv, introducand o noua perspectivă tehnică asupra acestei discipline [152]. *Şerban, O. Detecţia şi Integrarea Feedbackului Affectiv int-un Sistem Interactiv Distribuit în Rezumatul extins al Tezei de doctorat. Cluj-Napoca, INSA. 2013, 35 p.* Pentru o privire de ansamblu, sintetică, în Figura 1.2 se prezintă părțile unui sistem senzitiv la context (modelare, achiziție, adaptare) la care s-au făcut inovările necesare integrării elementelor de calcul afectiv în sistemele senzitive la context *Benţa, K-I. Sisteme senzitive la context personalizate afectiv – Teză de doctorat. Cluj-Napoca, UTCN. 2010, 32 p.*
Termen-vedetă	**5. analytical computing**
Domeniu:	IT
Contextul, sursa contextului	The results by the step of Analytical Computing will hereafter be synthesized and adjusted based on the analysis of conventional expressive patterns, in order to reach a more accurate and comprehensive result. Dynamic affective features in the message of cyber language may be represented by the primary and the secondary emotions as well as the changing positions in a text sentence. *Huang, S, Zhou, X, Xue, K, Wan, X, Yang, Z, Xu, D, Ivanovic, M, Yu, X. Neural Cognition and Affective Computing on Cyber Language in Computational Intelligence and Neuroscience Volume 2015. Hindawi, Hindawi Publishing*

	Corporation. 2015, 10 p.
Termen-vedetă	**6. artificial intelligence**
Domeniu:	IT
Contextul, sursa contextului	In recent years, artificial intelligence (AI) has been hitting the headlines with impressive achievements at matching or even beating humans in complex cognitive tasks (playing go or video games: Mnih et al., 2015; Silver et al., 2016; processing speech and natural language: Amodei et al., 2016; Ferrucci, 2012; recognizing objects and faces: He, Zhang, Ren, & Sun, 2015; Lu & Tang, 2014) and promising a revolution in manufacturing processes and human society at large. *Dupoux, E. Cognitive science in the era of artificial intelligence: A roadmap for reverse engineering the infant language-learner in Cognition no 173. Massachussetts, Elsevier. 2018, p. 43 - 59.* Not surprising, such areas as big data analytics, decision-making, decision fusion, artificial intelligence, pattern recognition and biometrics, now have a permanent presence in the online domain. *Wang, Y et al. Cognitive intelligence: Deep Learning, Thinking, and Reasoning by Brain-Inspired Systems in International Journal of Cognitive Informatics and Natural Intelligence vol. 10, no 4. Calgary, IGI Global. 2016, 20 p.*

Termen-vedetă	7. inteligență artificială
Domeniu:	IT
Contextul, sursa contextului	Nu se dorește aici obținerea unui rezultat de excepție (rezultatul fiind *acuratețea* cu care modelul face predicția) în competiție cu alte rezultate din spațiul deschis al inteligenței artificiale. *Teodorescu, P. Recunoaşterea unei cifre scrise de mână folosind reţea neuronală convoluţională şi biblioteca TensorFlow în Revista Română de Informatică şi Automatică, vol. 29, nr 4. Bucureşti, ICI. 2019, p. 47 – 62.* Ceea ce stă de fapt în spatele inteligenţei artificiale astăzi poate fi rezumat pe scurt prin sintagma „reţele neuronale artificiale“, la care mai nou a fost adăugat adjectivul „adânci“. *Vrejoiu, M-H. Rețele neuronale convoluționale, Big Data și Deep Learning în analiza automată de imagini în Revista Română de Informatică și Automatică, vol. 29, nr 1. București, ICI. 2019, p. 91 – 114.*
Termen-vedetă	**8. backpropagation**
Domeniu:	IT
Contextul, sursa contextului	For instance, Figure 2 shows the architecture of Deep Speech 2 (Amodei et al., 2016) a state-of-the-art speech recognition system composed of rather classical elements popularized in the late 80's the (the multi-layer perceptron, backpropagration training, convolutional networks, recurrent networks: Rumelhart & McClelland, 1986; Elman, 1990).

	Dupoux, E. Cognitive science in the era of artificial intelligence: A roadmap for reverse engineering the infant language-learner in Cognition no 173. Massachussetts, Elsevier. 2018, p. 43 - 59. As one of the two main contributions of this work, we show how the propagation of this perturbation is mathematically equivalent to the propagation of activation gradients by the backpropagation algorhithm in a deep neural network. *Bengio, Y, Besnard, T, Fischer, A, Zhang, S, Wu, Y. STDP-Compatible Approximation of Backpropagation in an Energy-Based Model in Neural Computation no 29. Massachussetts, Institute of Technology. 2017, p. 555 – 557.*

Termen-vedetă	9. propagare înapoi
Domeniu:	IT
Contextul, sursa contextului	Pentru acuratețea instruirii rețelei, algoritmul folosit este "propagarea înapoi" (*backpropagation*) în efortul de a învăta rețeaua în modul supervizat (*supervized learning*): se calculează gradientul funcției cost (*loss function*) iterând înapoi în rețea, strat după strat, începând cu ultimul. *Teodorescu, P. Recunoaşterea unei cifre scrise de mână folosind rețea neuronală convoluțională şi biblioteca TensorFlow în Revista Română de Informatică şi Automatică, vol. 29, nr 4. Bucureşti, ICI. 2019, p. 47 – 62.* Acesta a descris algoritmul de antrenare supervizată a reţelelor neuronale artificiale multistrat prin propagarea înapoi a erorilor dinspre straturile finale spre straturile inferioare şi ajustarea corespunzătoare a ponderilor conexiunilor pentru minimizarea acestor erori. *Vrejoiu, M-H. Rețele neuronale convoluționale, Big Data şi Deep Learning în analiza automată de imagini în Revista Română de Informatică şi Automatică, vol. 29, nr 1. Bucureşti, ICI. 2019, p. 91 – 114.*
Termen-vedetă	**10. Bayes**
Domeniu:	IT
Contextul, sursa contextului	Thus, according to Bayes theory, the conditional distributions of the visible and hidden units in the RBM are calculated as follows: … *Gao, J, Peng, L, Chen, Z, Zhang, J. A Survey on Deep Learning for Multimodal Data Fusion in Neural Computation no 32. Massachussetts, Institute of Technology. 2020, p. 829 – 864.* The existence of synergies can be leveraged in models other than Bayesian ones, including deep learning or more algorithmic speech engineering systems. *Dupoux, E. Cognitive science in the era of artificial intelligence: A roadmap for reverse engineering the infant language-learner in Cognition no 173. Massachussetts, Elsevier. 2018, p. 43 - 59.*

Termen-vedetă	11. Bayes

Domeniu:	IT
Contextul, sursa contextului	Articolul prezintă paradigmele de modelare dominante la ora actuală în acest tip de sisteme (modelele Markov invizibile, modelele de amestecuri Gaussiene, clasificatorii Bayes, modelul de limbaj n-gram, etc.) *Sofroni, V, Stan, A. O descriere generală a arhitecturii sistemelor de recunoaștere vocală în Revista Română de Interacțiune Om – Calculator, nr 8 (1). București, ACM SIGCHI Romania. 2015, p. 45 – 64.*
Termen-vedetă	**12. Bayesian filter**
Domeniu:	IT
Contextul, sursa contextului	We then use the neural encoder model and a Bayesian filter to estimate cognitive state using neural data (LFP power) to generate the neural decoder. *Yousefi, A, Basu, I, Paulk, A-C, Peled, N, Eskandar, E-N, Dougherty, D-D, Cash, S-S, Widge, A-S. Decoding Hidden Cognitive States from Behavior and Psysiology Using as Bayesian Approach in Neural Computation no 31. Massachussetts, Institute of Technology. 2019, p. 1751 - 1788.*

Termen-vedetă	13. clasificatorii Bayes
Domeniu:	IT
Contextul, sursa contextului	Articolul prezintă paradigmele de modelare dominante la ora actuală în acest tip de sisteme (modelele Markov invizibile, modelele de amestecuri Gaussiene, clasificatorii Bayes, modelul de limbaj n-gram, etc.) *Sofroni, V, Stan, A. O descriere generală a arhitecturii sistemelor de recunoaștere vocală în Revista Română de Interacțiune Om – Calculator, nr 8 (1). București, ACM SIGCHI Romania. 2015, p. 45 – 64.*
Termen-vedetă	**14. behavior**
Domeniu:	Psihologie, IT
Contextul, sursa contextului	In this regard, although this work suggests that some spike timing behavior may be explained purely in terms of the rates trajectories, it remains an open question if precise timing of spikes remains essential to explain network-level learning behavior from a machine learning perspective. *Bengio, Y, Besnard, T, Fischer, A, Zhang, S, Wu, Y. STDP-Compatible Approximation of Backpropagation in an Energy-Based Model in Neural Computation no 29. Massachussetts, Institute of Technology. 2017, p. 555 – 557.* For present purposes, two points about strings of digits are especially important: (a) whether a particular microscopic state belongs to a digit type is unambiguous relative to the behavior of the system; and (b) the output of a computation depends (either deterministically or probabilistically) only on the internal state of the system and on the number of input digits, their types, and the way they are concatenated within the string during a given time interval. *Piccini, G, Bahar, S. Neural computation and the computational theory of*

	cognition in Cognitive Science no 34. Texas, Cognitive Science Society, Inc. 2013, p. 453–488.

Termen-vedetă	15. comportament
Domeniu:	Psihologie, IT
Contextul, sursa contextului	Concluzionând, materialele feromagnetice au un comportament liniar, existând numai fenomenul de saturaţie magnetică. *Avram, A, Ciulu, S. Materiale inteligente în Tehnocopia, nr 15. Bălți, USARB. 2016, p. 42 – 50.* Modelarea preferințelor utilizatorului de comportament al aplicației *Bența, K-I. Sisteme senzitive la context personalizate afectiv în Reuzumatul Tezei de doctorat. Cluj-Napoca, UTCN. 2010, 32 p.*
Termen-vedetă	**16. big data**
Domeniu:	IT
Contextul, sursa contextului	Within this scenario, we claim that recent advances in AI and big data now make the reverse engineering roadmap actionnable. *Dupoux, E. Cognitive science in the era of artificial intelligence: A roadmap for reverse engineering the infant language-learner in Cognition no 173. Massachussetts, Elsevier. 2018, p. 43 - 59.* We suggest that future studies can be conducted in the following areas: (1) How to build an open and dynamic updated knowledge library to assist the affective computing by applying intelligent monitoring and big data mining techniques; (2) how to establish more thoroughly expressive emotional patterns and provide statistical fundamental parameters for the elaborate description of neural cognition by using advanced experimental observation techniques; and (3) how to explore a more effective method for computing on nonreadable symbols such as enactive and structural symbols. *Huang, S, Zhou, X, Xue, K, Wan, X, Yang, Z, Xu, D, Ivanovic, M, Yu, X. Neural Cognition and Affective Computing on Cyber Language in Computational Intelligence and Neuroscience Volume 2015. Hindawi, Hindawi Publishing Corporation. 2015, 10 p.*

Termen-vedetă	17. big data
Domeniu:	IT
Contextul, sursa contextului	Existenţa seturilor de date masive (Big Data) reprezintă atât o oportunitate, deoarece sunt posibile perspective mai profunde când volumul datelor disponibile este mai mare, cât şi o provocare, deoarece de multe ori metodologiile actuale nu sunt adecvate gestionării seturilor extrem de mari de date, fiind deci necesară găsirea de noi soluţii. *Vrejoiu, M-H. Rețele neuronale convoluționale, Big Data și Deep Learning în analiza automată de imagini în Revista Română de Informatică și Automatică,*

	vol. 29, nr 1. Bucureşti, ICI. 2019, p. 91 – 114. În ultimul deceniu provocările generate de Big Data au fost evidenţiate atât de oameni de ştiinţă, programatori şi matematicieni cât şi de specialişti în domeniu, experţi, consultanţi chiar politicieni, rezultatele lor fiind publicate atât în lucrări de cercetare, articole, promovând dezvoltarea de soluţii şi tehnologii avansate, dar şi creând un cadrul legislativ necesar implementârii de strategii prin regulamente sau acte normative ale unor instituţii abilitate sau organizaţii, ca de exemplu Parlamentul European. *Barbu, D-C. Soluții de prelucrare specifice Big Data în Revista Română de Informatică și Automatică, vol. 29, nr 2. București, ICI. 2019, p. 35 – 48.*
Termen-vedetă	**18. computation**
Domeniu:	Științe cognitive
Contextul, sursa contextului	Furthermore, researchers and engineers in the field of human computer interaction (HCI) have developed effective computational models to measure the time characteristics of different elements in that process [17, 18]. *Huang, S, Zhou, X, Xue, K, Wan, X, Yang, Z, Xu, D, Ivanovic, M, Yu, X. Neural Cognition and Affective Computing on Cyber Language in Computational Intelligence and Neuroscience Volume 2015. Hindawi, Hindawi Publishing Corporation. 2015, 10 p.* TSI opens the door to modes of computation in which approximation is accepted. *Wang, Y et al. Cognitive intelligence: Deep Learning, Thinking, and Reasoning by Brain-Inspired Systems in International Journal of Cognitive Informatics and Natural Intelligence vol. 10, no 4. Calgary, IGI Global. 2016, 20 p.*

Termen-vedetă	19. calcul
Domeniu:	Științe cognitive
Contextul, sursa contextului	Sistemele de calcul lente au nevoie de memorie tampon de dimensiuni mari din cauza potenţialelor încetiniri în procesarea pe componente. *Sofroni, V, Stan, A. O descriere generală a arhitecturii sistemelor de recunoaștere vocală în Revista Română de Interacțiune Om – Calculator, nr 8 (1). București, ACM SIGCHI Romania. 2015, p. 45 – 64.* *TensorFlow* ajută la inițializarea lor printr-un inițializator propriu folosind formulele de calcul Xavier și prin funcția proprie *tf.get_variable*. *Teodorescu, P. Recunoașterea unei cifre scrise de mână folosind rețea neuronală convoluțională și biblioteca TensorFlow în Revista Română de Informatică și Automatică, vol. 29, nr 4. București, ICI. 2019, p. 47 – 62.*
Termen-vedetă	**20. concept**
Domeniu:	Științe cognitive
Contextul, sursa	It should be similar to the raw inputs in the concept. *Gao, J, Peng, L, Chen, Z, Zhang, J. A Survey on Deep Learning for Multimodal*

contextului	*Data Fusion in Neural Computation no 32. Massachussetts, Institute of Technology. 2020, p. 829 – 864.* Unlike in 1943, when digital computationalism was initially proposed, today we have an advanced science of neural mechanisms and processes, based on sophisticated mathematical concepts and techniques that are, in turn, grounded in sophisticated experimental concepts and techniques. *Piccini, G, Bahar, S. Neural computation and the computational theory of cognition in Cognitive Science no 34. Texas, Cognitive Science Society, Inc. 2013, p. 453–488.*

Termen-vedetă	21. concept
Domeniu:	Științe cognitive
Contextul, sursa contextului	Credem că analiza intermediară prezentată în acest articol va facilita atingerea obiectivului mai general pe care ni l-am propus, conceperea și realizarea unui system ASR cu un înalt nivel de acuratețe, independent de locator pentru recunoașterea limbii române într-un domeniu restrâns de aplicabilitate, precum justiția. *Sofroni, V, Stan, A. O descriere generală a arhitecturii sistemelor de recunoaștere vocală în Revista Română de Interacțiune Om – Calculator, nr 8 (1). București, ACM SIGCHI Romania. 2015, p. 45 – 64.* Astfel, profesorul Teuovo Kohonen de la Universitatea Tehnică din Helsinki propunere conceptul de rețea neuronală cu *hărți de trăsături cu autoorganizare* (Self-Organizing Feature Maps), denumită pe scurt SOFM (Kohonen 1988). *Ciupan, E. Aplicații ale calculului neuronal în inginerie în Tehnocopia, nr 2 (9). Bălți, USARB. 2013, p. 23 – 29.*
Termen-vedetă	**22. convolutional neural network**
Domeniu:	IT
Contextul, sursa contextului	ECNN: eficient convolutional neural network *Gao, J, Peng, L, Chen, Z, Zhang, J. A Survey on Deep Learning for Multimodal Data Fusion in Neural Computation no 32. Massachussetts, Institute of Technology. 2020, p. 829 – 864.* For instance, Figure 2 shows the architecture of Deep Speech 2 (Amodei et al., 2016) a state-of-the-art speech recognition system composed of rather classical elements popularized in the late 80's the (the multi-layer perceptron, backpropagration training, convolutional networks, recurrent networks: Rumelhart & McClelland, 1986; Elman, 1990). *Dupoux, E. Cognitive science in the era of artificial intelligence: A roadmap for reverse engineering the infant language-learner in Cognition no 173. Massachussetts, Elsevier. 2018, p. 43 - 59.*

Termen-vedetă	23. rețea neuronală convoluțională
Domeniu:	IT

Contextul, sursa contextului	O rețea neuronală convoluțională cu 4 straturi, împreună cu instrumentul numit *TensorFlow* ce aduce o întreagă bibliotecă de inte-ligență artificială a fost folosită de computer la rezolvarea problemei de clasificare a unor cifre scrise manual (a fost stabilit că se va lucra cu 10 clase, care reprezintă cifrele de la 0 la 9). *Teodorescu, P. Recunoaşterea unei cifre scrise de mână folosind reţea neuronală convoluţională şi biblioteca TensorFlow în Revista Română de Informatică şi Automatică, vol. 29, nr 4. Bucureşti, ICI. 2019, p. 47 – 62.* Secţiunea 4 este dedicată reţelelor neuronale convoluţionale, cu prezentarea particularităţilor şi a elementelor componente, iar în secţiunea 5 sunt analizate câteva arhitecturi convoluţionale de referinţă. *Vrejoiu, M-H. Rețele neuronale convoluționale, Big Data și Deep Learning în analiza automată de imagini în Revista Română de Informatică și Automatică, vol. 29, nr 1. București, ICI. 2019, p. 91 – 114.*
Termen-vedetă	**24. crowd-sourcing**
Domeniu:	IT
Contextul, sursa contextului	Zimmerman, J.; Tomasic, A.; Garrod, C.; Yoo, D.; Hiruncharoenvate, C.; Aziz, R.; Thiruvengadam, N. R.; Huang, Y. & Steinfeld, A. (2011) Field Trial of Tiramisu: Crowd-sourcing Bus Arrival Times to Spur Co-design, *Proceedings of the SIGCHI Conference on Human Factors in Computing Systems*, ACM, p. 1677-1686. Paul, P.P., Sultana, M., Matei, S.A., & Gavrilova, M. (2015). Editing Behavior to Recognize Authors of Crowdsourced Content. In *Systems, Man, and Cybernetics* (pp. 1676-1681).

Termen-vedetă	25. externalizare
Domeniu:	IT
Contextul, sursa contextului	Astfel se „confundă accesul la informaţii cu înţelegerea personală a informaţiilor” și de aici „eșecul sistematic de a recunoaște măsura în care ne bazăm pe cunoașterea externalizată”. *Popoveniuc, B. Tehnonefria. Etiologie și simptomatologie în Revista de Filosofie, Sociologie și Științe politice, nr 1. Chișinău, AȘM - ICJPS. 2016, p.163 – 171.* Pogo (Brouwers et al, 2012) este un sistem de externalizare către populaţie, care se concentrează pe distribuirea de experimente dezvoltate de cercetători către publicul larg, pentru a obţine un transfer mai mic prin reţea. *Colceriu, R-D, Bâcu V, Ștefănuț, T, Gorgan, D. Localizarea utilizatorului prin prelucrarea contextului spațial în Revista Română de Interacțiune Om – Calculator, nr 8 (2). București, ACM SIGCHI Romania. 2015, p. 79 – 100.*
Termen-vedetă	**26. data**
Domeniu:	IT
Contextul,	We can think of the configuration of internal neurons as an explanation for the

sursa contextului	observed sensory data. *Bengio, Y, Besnard, T, Fischer, A, Zhang, S, Wu, Y. STDP-Compatible Approximation of Backpropagation in an Energy-Based Model in Neural Computation no 29. Massachussetts, Institute of Technology. 2017, p. 555 – 557.* Third, within machine learning, great progress has been made recently on reinforcement learning, a powerful class of learning algorithms which assume that beside raw sensory data, the environment only provides sporadic positive or negative feedback. *Dupoux, E. Cognitive science in the era of artificial intelligence: A roadmap for reverse engineering the infant language-learner in Cognition no 173. Massachussetts, Elsevier. 2018, p. 43 - 59.*

Termen-vedetă	27. date
Domeniu:	IT
Contextul, sursa contextului	Cercetarea va continua cu extinderea experimentelor pentru diverse cazuri ale contextului spaţial, segmentelor de linii de trafic feroviar şi, soluţii pentru achiziţia, stocarea, prelucrarea şi interpretarea datelor senzoriale. *Colceru, R-D, Bâcu V, Ştefănuţ, T, Gorgan, D. Localizarea utilizatorului prin prelucrarea contextului spațial în Revista Română de Interacțiune Om – Calculator, nr 8 (2). Bucureşti, ACM SIGCHI Romania. 2015, p. 79 – 100.* Expertiza sa profesională include limbaje de programare C / C++ și Java, baze de date relaţionale, medii integrate de dezvoltare (Visual Studio, NetBeans, Eclipse). *Barbu, D-C. Soluții de prelucrare specifice Big Data în Revista Română de Informatică și Automatică, vol. 29, nr 2. București, ICI. 2019, p. 35 – 48.*
Termen-vedetă	**28. decision making**
Domeniu:	Științe cognitive
Contextul, sursa contextului	Anytime algorithms together with closely related decision-theoretic metareasoning are two new promising techniques and their application to general decision-making architectures has not yet been investigated in any depth [27]. *Eberbach, E. Expressing Evolutionary Computation, Genetic Programming, Artificial Life, Autonomous Agents and DNA-Based Computing in $-Calculus - Revised Version in Proceedings of the 2000 Congress on Evolutionary Computation. CEC00 (Cat. No.00TH8512) vol. 2. La Jolla, IEEE. 2001, 9 p.* Among such applications are: machine translation, summarization, search and decision-making under uncertainty. *Wang, Y et al. Cognitive intelligence: Deep Learning, Thinking, and Reasoning by Brain-Inspired Systems in International Journal of Cognitive Informatics and Natural Intelligence vol. 10, no 4. Calgary, IGI Global. 2016, 20 p.*

Termen-vedetă	29. luarea deciziilor
Domeniu:	Științe cognitive
Contextul, sursa contextului	O definiţie mai specifică poate fi: „*visual analytics* combină tehnici de analiză automată cu vizualizări interactive pentru înţelegerea efectivă, elaborarea de raţionamente şi luarea deciziilor pe baza seturilor de date masive şi complexe” [4]. *Vrejoiu, M-H, Zamfie, M-C, Florian, V. Vizualizarea datelor masive şi Visual Analytics. Abordări şi tendinţe în Revista Română de Informatică şi Automatică, vol. 27, nr 2. Bucureşti, ICI. 2017, p. 5 – 16.* luarea deciziilor ce vizează operaţiunile de gestiune a valorii bunurilor poate fi efectuată cu ajutorul programelor computerizate bazate pe logica fuzzy. *Albu, S. Aplicarea logicii fuzzy în evaluarea şi gestiunea patrimoniului în Meridian no 1. Yakoutsk, COPE. 2010, p. 29 – 36.*
Termen-vedetă	**30. decode**
Domeniu:	Științele informației
Contextul, sursa contextului	In contrast to previous encoder-decoder models, our proposed modeling framework incorporates LFP spectral power to encode and decode a cognitive state. Subsequent neural decoding methods then aim to recontruct the behavioral intentions from just the observed neural activity patterns. Natural encoding and decoding are challenging modelling and analysis problems, given the complexity of brain dynamics and the diverse and miscellaneous functions of brain networks. *Yousefi, A, Basu, I, Paulk, A-C, Peled, N, Eskandar, E-N, Dougherty, D-D, Cash, S-S, Widge, A-S. Decoding Hidden Cognitive States from Behavior and Psysiology Using as Bayesian Approach in Neural Computation no 31. Massachussetts, Institute of Technology. 2019, p. 1751 - 1788.* The basic autoencoder then decodes the intermediate representation using $yo = f(Wdx + b)$,where y is the activation,W denotes the weight, and b represents the bias, f is the nonlinear function. *Gao, J, Peng, L, Chen, Z, Zhang, J. A Survey on Deep Learning for Multimodal Data Fusion in Neural Computation no 32. Massachussetts, Institute of Technology. 2020, p. 829 – 864.*

Termen-vedetă	31. decoda / decodifica (România)
Domeniu:	Științele informației
Contextul, sursa contextului	Decodarea vizează găsirea secvenței de cuvinte W care maximizează expresia matematică _____. *Sofroni, V, Stan, A. O descriere generală a arhitecturii sistemelor de*

	recunoaștere vocală în Revista Română de Interacțiune Om – Calculator, nr 8 (1). București, ACM SIGCHI Romania. 2015, p. 45 – 64. Toate genele cromozomului din figura 12 folosesc reprezentarea în numere reale, însă la decodificarea soluției genele sunt tratate diferit: (i) valorile genelor asociate nodurilor de consum, unde se instalează baterii de consdensatoare, sunt rotunjite la cel mai apropiat număr întreg, în timp ce (ii) valorile genelor asociate nodurilor cu surse GD sunt folosite fără a fi modificate. *Gavrilaș, M. Aplicații ale inteligenței artificiale și calculului inteligent în energetică în EMERG nr 5. București, CNR-CME. 2017, p. 73 -118.*
Termen-vedetă	**32. deep architectures**
Domeniu:	IT
Contextul, sursa contextului	The DBM, a typical deep architecture, is constructed by stacking several RBMs (Hinton & Salakhutdinov, 2006). It is a kind of generative model that can use the energy to capture the joint distribution between the visible objects and the corresponding labels, based on a pretraining and fine-tuning training strategy. *Gao, J, Peng, L, Chen, Z, Zhang, J. A Survey on Deep Learning for Multimodal Data Fusion in Neural Computation no 32. Massachussetts, Institute of Technology. 2020, p. 829 – 864.* *Bengio, Y. (2009). Learning* deep architectures *for AI. Foundations and Trends in Machine Learning, 2(1), 1–127.*

Termen-vedetă	33. arhitecturi de rețele neuronale adânci (RNA)
Domeniu:	IT
Contextul, sursa contextului	Au fost dezvoltate noi modele neuronale şi arhitecturi de reţele neuronale adânci, inspirate fie din neuroştiinţe, fie din raţiuni de inginerie computaţională, tehnologia *deep learning* devenind la ora actuală practic sinonimă cu conceptele de inteligenţă artificială şi învăţare automată (*machine learning*). *Vrejoiu, M-H. Rețele neuronale convoluționale, Big Data și Deep Learning în analiza automată de imagini în Revista Română de Informatică și Automatică, vol. 29, nr 1. București, ICI. 2019, p. 91 – 114.* Totodată, John Hopfield publică lucrarea „Computing with Neural Circuits: A Model", în care propune o arhitectură originală de RNA, cu un singur strat și cu conexiuni multiple de tip *feedback* (Hopfield 1982). *Gavrilaș, M. Aplicații ale inteligenței artificiale și calculului inteligent în energetică în EMERG nr 5. București, CNR-CME. 2017, p. 73 -118.*
Termen-vedetă	**34. deep belief net**
Domeniu:	IT
Contextul, sursa contextului	Deep belief net RBM (Zhang et al., 2018) Agenerative graphic model that uses the energy to capture the probability distribution between visible units and hidden units. *Gao, J, Peng, L, Chen, Z, Zhang, J. A Survey on Deep Learning for Multimodal*

	Data Fusion in Neural Computation no 32. Massachussetts, Institute of Technology. 2020, p. 829 – 864. *Hinton, G. E., Osindero, S., and Teh, Y. (2006). A fast learning algorithm for* deep belief nets*. Neural Computation, 18, 1527–1554;*
Termen-vedetă	**35. deep learning**
Domeniu:	IT
Contextul, sursa contextului	Speech is not the only area where deep learning have shaken the AI landscape: object recognition (Krizhevsky, Sutskever, & Hinton, 2012; He et al., 2015), language translation (Wu et al., 2016; M. Johnson et al., 2016), and speech synthesis (Oord et al., 2016), are all areas where neural networks have displaced by a large margin the previous state-ofthe-art, while approaching human performance. *Dupoux, E. Cognitive science in the era of artificial intelligence: A roadmap for reverse engineering the infant language-learner in Cognition no 173. Massachussetts, Elsevier. 2018, p. 43 - 59.* Cognitive knowledge learning as a central ability of cognitive systems cannot be implemented merely at the neural level. Instead, it is deeply dependant on higher functions such as a *cognitive knowledge base* (Wang, 2014a) and a *cognitive learning engine* (Wang, 2015b, 2016c) to facilitate deep learning mimicking the brain. *Wang, Y et al. Cognitive intelligence: Deep Learning, Thinking, and Reasoning by Brain-Inspired Systems in International Journal of Cognitive Informatics and Natural Intelligence vol. 10, no 4. Calgary, IGI Global. 2016, 20 p.*

Termen-vedetă	36. învățare profundă
Domeniu:	IT
Contextul, sursa contextului	*Qiu et. all* (Qiu, 2016) au publicat un studiu cu privire la cele mai recente progrese în cercetarea privind machine learning pentru prelucrarea Big Data, analizând tehnicile de învățare a mașinilor, evidențiind câteva metode de învățare în studiile recente, cum ar fi învățarea prin reprezentare, învățarea profundă, învățarea distribuită și paralelă, învățarea transferului, învățarea activă și învățarea bazată pe kernel. *Barbu, D-C. Soluții de prelucrare specifice Big Data în Revista Română de Informatică și Automatică, vol. 29, nr 2. București, ICI. 2019, p. 35 – 48.* Toate acestea se bazează astăzi practic pe tehnologia oferită de rețelele neuronale artificiale „adânci“ și învățarea profundă (*deep learning*). *Vrejoiu, M-H. Rețele neuronale convoluționale, Big Data și Deep Learning în analiza automată de imagini în Revista Română de Informatică și Automatică, vol. 29, nr 1. București, ICI. 2019, p. 91 – 114.*
Termen-vedetă	**37. deep neural network**
Domeniu:	IT

Contextul, sursa contextului	For instance, a deep neural network trained to recognize artefacts and natural kind categories from images turn out to be good predictors of multi-unit responses of neurons in the Inferior Temporal cortex of primates. *Dupoux, E. Cognitive science in the era of artificial intelligence: A roadmap for reverse engineering the infant language-learner in Cognition no 173. Massachussetts, Elsevier. 2018, p. 43 - 59.* As one of the two main contributions of this work, we show how the propagation of activation gradients by the backpropagation algorithm in a deep neural network. *Bengio, Y, Besnard, T, Fischer, A, Zhang, S, Wu, Y. STDP-Compatible Approximation of Backpropagation in an Energy-Based Model in Neural Computation no 29. Massachussetts, Institute of Technology. 2017, p. 555 – 557.*

Termen-vedetă	38. rețea neuronală adâncă
Domeniu:	IT
Contextul, sursa contextului	În secţiunea 3 abordăm noua perspectivă oferită de disponibilitatea datelor masive (*Big Data*), ca factor de importanţă majoră complementar, sinergic şi convergent alături de calitatea şi performanţele algoritmilor *deep lear-ning* implicaţi astăzi în reţelele neuronale adânci, punctând importanţa crucială a creării setului de date ImageNet şi a competiţiei asociate ILSVRC (2010-2017) [48] pentru dezvoltarea acestora în do-meniul vederii artificiale. *Vrejoiu, M-H. Rețele neuronale convoluționale, Big Data și Deep Learning în analiza automată de imagini în Revista Română de Informatică și Automatică, vol. 29, nr 1. București, ICI. 2019, p. 91 – 114.*
Termen-vedetă	**39. encode**
Domeniu:	Științele informației
Contextul, sursa contextului	Two independent computing processes are used to encode the forward and the backward dependency. *Gao, J, Peng, L, Chen, Z, Zhang, J. A Survey on Deep Learning for Multimodal Data Fusion in Neural Computation no 32. Massachussetts, Institute of Technology. 2020, p. 829 – 864.* In contrast to previous encoder-decoder models, our proposed modeling framework incorporates LFP spectral power to encode and decode a cognitive state. *Yousefi, A, Basu, I, Paulk, A-C, Peled, N, Eskandar, E-N, Dougherty, D-D, Cash, S-S, Widge, A-S. Decoding Hidden Cognitive States from Behavior and Psysiology Using as Bayesian Approach in Neural Computation no 31. Massachussetts, Institute of Technology. 2019, p. 1751 - 1788.*

Termen-vedetă	40. codifica
Domeniu:	Științele informației

Contextul, sursa contextului	trei variante pentru codificarea direcției vântului, și anume: (i) direcția este măsurată prin unghiul geometric (în grade) față de axa polului Nord, considerată ca referință; (ii) direcția este măsurată folosind o busolă cu 8 cadrane și codificată pe 3 biți; (iii) direcția este măsurată folosind o busolă cu 16 cadrane și codificată pe 4 biți. *Gavrilaș, M. Aplicații ale inteligenței artificiale și calculului inteligent în energetică în EMERG nr 5. București, CNR-CME. 2017, p. 73 -118.* Pentru ca datele/variabilele categorice să poată fi folosite de algoritmul de învățare a mașinii, ele sunt convertite de o funcție de codificare numită *one-hot encoding.* *Teodorescu, P. Recunoașterea unei cifre scrise de mână folosind rețea neuronală convoluțională și biblioteca TensorFlow în Revista Română de Informatică și Automatică, vol. 29, nr 4. București, ICI. 2019, p. 47 – 62.*
Termen-vedetă	**41. evolutionary computation**
Domeniu:	IT
Contextul, sursa contextului	In this paper, we express in $-calculus several subareas of evolutionary computation, including genetic programming, artificial life, autonomous agents and DNA-based computing *Eberbach, E. Expressing Evolutionary Computation, Genetic Programming, Artificial Life, Autonomous Agents and DNA-Based Computing in $-Calculus - Revised Version in Proceedings of the 2000 Congress on Evolutionary Computation. CEC00 (Cat. No.00TH8512) vol. 2. La Jolla, IEEE. 2001, 9 p.* *Simon D. (2008), Biogeography-based optimization, IEEE Transactions on* Evolutionary Computation*, 12, pp. 702–713. doi:10.1109/tevc.2008.919004.*

Termen-vedetă	42. calcul evolutiv
Domeniu:	IT
Contextul, sursa contextului	Tehnologiile de bază ale CI includ Rețelele Neuronale Artificiale (RNA), Sistemele Fuzzy (SF) și Calculul Evolutiv (CE), precum și sisteme inteligente hibride care conțin aceste tehnologii și alte paradigme conexe. *Gavrilaș, M. Aplicații ale inteligenței artificiale și calculului inteligent în energetică în EMERG nr 5. București, CNR-CME. 2017, p. 73 -118.* În continuare propunem soluţionarea unei probleme manageriale cu ajutorul programului Optim Class. Programul interactiv pentru primirea deciziilor multicriteriale şi optimizare prin calcul evolutiv a fost elaborat sub conducerea dr. hab. Vladimir Todiraş. *Albu, S. Aplicarea logicii fuzzy în evaluarea şi gestiunea patrimoniului în Meridian no 1. Yakoutsk, COPE. 2010, p. 29 – 36.*
Termen-vedetă	**43. expression**
Domeniu:	Științe cognitive
Contextul,	Every affective word's polarity and intensity correlates with emotional

sursa contextului	expression and cognition standards of cyber language in the specific context. *Huang, S, Zhou, X, Xue, K, Wan, X, Yang, Z, Xu, D, Ivanovic, M, Yu, X. Neural Cognition and Affective Computing on Cyber Language in Computational Intelligence and Neuroscience Volume 2015. Hindawi, Hindawi Publishing Corporation. 2015, 10 p.* Crisp, probabilistic and fuzzy-logic cost functions are def ined for strongly and weakly congruent cost expressions. *Eberbach, E. Expressing Evolutionary Computation, Genetic Programming, Artificial Life, Autonomous Agents and DNA-Based Computing in $-Calculus - Revised Version in Proceedings of the 2000 Congress on Evolutionary Computation. CEC00 (Cat. No.00TH8512) vol. 2. La Jolla, IEEE. 2001, 9 p.*

Termen-vedetă	44. expresie
Domeniu:	Științe cognitive
Contextul, sursa contextului	Sistemul poate lua în consideraţie majoritatea factorilor ce influenţează valoarea patrimoniului atât obiectivi cât şi subiectivi, cantitativi şi calitativi, în expresie valorică sau nonvalorică. *Albu, S. Aplicarea logicii fuzzy în evaluarea şi gestiunea patrimoniului în Meridian no 1. Yakoutsk, COPE. 2010, p. 29 – 36.* RT-CorpusAnnotArg: corpusuri adnotate la nivel semantic având specificate structurile de tip predicat-argument, cu identificarea statutului (opţional sau obligatoriu) şi a rolului fiecărui argument (agent, beneficiar, loc, mod etc); astfel de corpusuri se mai numesc şi *bănci propoziţionale* (*prop-banks*), propoziţia fiind considerată în accepţiunea ei din logica predicatelor: o expresie logică de predicate *n*-are, fiecare predicat fiind descris de o schemă semantică precizând atât numărul şi tipul argumentelor sale cât şi numele lor; *Cristea, D, Tufiş, D. Resurse lingvistice româneşti şi tehnologii informatice aplicate limbii române în Identitatea limbii şi literaturii române în perspectiva globalizării. Bucureşti, Academia Română–Institutul de Inteligenţă Artificială. 2002, 12 p.*
Termen-vedetă	**45. feature extraction**
Domeniu:	TIC
Contextul, sursa contextului	For practical reasons, like reducing the computational cost of neural feature extraction and building a more robust decoder estimator, we sought a decoder model with a small number of neural features. *Yousefi, A, Basu, I, Paulk, A-C, Peled, N, Eskandar, E-N, Dougherty, D-D, Cash, S-S, Widge, A-S. Decoding Hidden Cognitive States from Behavior and Psysiology Using as Bayesian Approach in Neural Computation no 31. Massachussetts, Institute of Technology. 2019, p. 1751 - 1788.* *Sonia, S., David, P., & Poulose, J. (2013). Combined* feature extraction *technique and naïve bayes classifier for speech recognition. Kochi, India.*

Termen-vedetă	46. extragerea caracteristicilor
Domeniu:	TIC
Contextul, sursa contextului	Identificarea şi extragerea caracteristicilor (*feature extraction*) este în general o sarcină netrivială. *Vrejoiu, M-H. Rețele neuronale convoluționale, Big Data și Deep Learning în analiza automată de imagini în Revista Română de Informatică și Automatică, vol. 29, nr 1. București, ICI. 2019, p. 91 – 114.* Analiza acustică cuprinde două componente (Deng & Li, 2013): • achiziţia datelor *(data acquisition)*: această componentă cuprinde elemente hardware utilizate pentru generarea datelor digitale. • extragerea caracteristicilor *(feature extraction)*: componentă responsabilă de procesarea semnalului. *Sofroni, V, Stan, A. O descriere generală a arhitecturii sistemelor de recunoaștere vocală în Revista Română de Interacțiune Om – Calculator, nr 8 (1). București, ACM SIGCHI Romania. 2015, p. 45 – 64.*
Termen-vedetă	**47. feedforward**
Domeniu:	IT
Contextul, sursa contextului	In addition, Lillicrap et al. (2014) show that even when the feedback weights do not match the feedforward weights, backpropagation still works because the feedforward weights end up aligning better with the feedback weights through feedback alignment. *Bengio, Y, Besnard, T, Fischer, A, Zhang, S, Wu, Y. STDP-Compatible Approximation of Backpropagation in an Energy-Based Model in Neural Computation no 29. Massachussetts, Institute of Technology. 2017, p. 555 – 557.* Specifically, the definition feedforward computing, and backpropagation computing of deep architectures, as well as the typical variants, are presented. *Gao, J, Peng, L, Chen, Z, Zhang, J. A Survey on Deep Learning for Multimodal Data Fusion in Neural Computation no 32. Massachussetts, Institute of Technology. 2020, p. 829 – 864.*

Termen-vedetă	48. propagare înainte
Domeniu:	IT
Contextul, sursa contextului	Validarea se face prin propagarea înainte (*forward propagation*) a datelor de validare fără operația de optimizare. *Teodorescu, P. Recunoașterea unei cifre scrise de mână folosind rețea neuronală convoluțională și biblioteca TensorFlow în Revista Română de Informatică și Automatică, vol. 29, nr 4. București, ICI. 2019, p. 47 – 62.* Neuronii care sunt astfel “decuplaţi” nu contribuie la propagarea înainte a semnalului şi nici nu participă la ajustarea celorlalte ponderi la antrenarea cu

	backpropagation. *Vrejoiu, M-H. Rețele neuronale convoluționale, Big Data și Deep Learning în analiza automată de imagini în Revista Română de Informatică și Automatică, vol. 29, nr 1. București, ICI. 2019, p. 91 – 114.*
Termen-vedetă	**49. framework**
Domeniu:	Științe cognitive
Contextul, sursa contextului	Groves… presented a multimodal independent component analysis that is a probabilistic model using the Bayesian framework to combine the independent variables of each modality. *Gao, J, Peng, L, Chen, Z, Zhang, J. A Survey on Deep Learning for Multimodal Data Fusion in Neural Computation no 32. Massachussetts, Institute of Technology. 2020, p. 829 – 864.* See Scelier…for a mathematical framework allowing one to correctly extend the gradient computation to the case where the perturbation on the output unit fully propagates to the lower layers… *Bengio, Y, Besnard, T, Fischer, A, Zhang, S, Wu, Y. STDP-Compatible Approximation of Backpropagation in an Energy-Based Model in Neural Computation no 29. Massachussetts, Institute of Technology. 2017, p. 555 – 557.* We apply this framework to estimate an underlying cognitive state from neural data in human participants *Yousefi, A, Basu, I, Paulk, A-C, Peled, N, Eskandar, E-N, Dougherty, D-D, Cash, S-S, Widge, A-S. Decoding Hidden Cognitive States from Behavior and Psysiology Using as Bayesian Approach in Neural Computation no 31. Massachussetts, Institute of Technology. 2019, p. 1751 - 1788.*

Termen-vedetă	50. cadru
Domeniu:	Științe cognitive
Contextul, sursa contextului	În scopul efectuării unei analize eficiente a semnalului, acesta este divizat într-o secvență de cadre, unde fiecare cadru poate fi analizat independent și reprezentat de un singur vector de proprietăți. *Sofroni, V, Stan, A. O descriere generală a arhitecturii sistemelor de recunoaștere vocală în Revista Română de Interacțiune Om – Calculator, nr 8 (1). București, ACM SIGCHI Romania. 2015, p. 45 – 64.* Obiectivul este crearea unui cadru (modele, metode, algoritmi) care să permită determinarea si modelarea stărilor afective ale utilizatorului si utilizarea lor pentru adaptarea aplicațiilor senzitive la context. *Benţa, K-I. Sisteme senzitive la context personalizate afectiv în Reuzumatul Tezei de doctorat. Cluj-Napoca, UTCN. 2010, 32 p.*
Termen-vedetă	**51. fusion**
Domeniu:	IT
Contextul,	When multimodal comparisons or data fusion are considered, for example

sursa contextului	using both structural MRI and functional MRI with electroencephalogram data (Adali et al., 2015), the dimensionality is further expanded. *Wang, Y et al. Cognitive intelligence: Deep Learning, Thinking, and Reasoning by Brain-Inspired Systems in International Journal of Cognitive Informatics and Natural Intelligence vol. 10, no 4. Calgary, IGI Global. 2016, 20 p.* Thus, this review presents a survey on deep learning for multimodal data fusion to provide readers, regardless of their original community, with the fundamentals of multimodal deep learning fusion method and to motivate new multimodal data fusion techniques of deep learning. *Gao, J, Peng, L, Chen, Z, Zhang, J. A Survey on Deep Learning for Multimodal Data Fusion in Neural Computation no 32. Massachussetts, Institute of Technology. 2020, p. 829 – 864.*

Termen-vedetă	52. fuziune
Domeniu:	IT
Contextul, sursa contextului	Pentru combinarea prognozelor independente se pot folosi diferite metode de fuziune sau integrare. *Gavrilaș, M. Aplicații ale inteligenței artificiale și calculului inteligent în energetică în EMERG nr 5. București, CNR-CME. 2017, p. 73 -118.* Autorii propun 3 niveluri distincte peste nivelul de senzori, care au roluri după cum urmează: primul nivel este cel de fuziune a datelor de la senzori, la al doilea nivel se reprezintă datele de context superficiale, se integrează sursele externe de date de context și se face o raționare eficientă asupra contextului, iar la al treilea nivel are loc reprezentarea si raționarea la nivel abstract. *Benţa, K-I. Sisteme senzitive la context personalizate afectiv în Reuzumatul Tezei de doctorat. Cluj-Napoca, UTCN. 2010, 32 p.*
Termen-vedetă	**53. fuzzy**
Domeniu:	IT
Contextul, sursa contextului	Typical mathematical means for classic machine learning include predicate logic (Poole et al., 1997), statistical methods (Bender, 1996), neural networks (Hinton et al., 1995), genetic algorithms (Goldberg, 1989), fuzzy logic (Zadeh, 1975), regression functions (Widrow et al., 2015; Gilat & Subramaniam, 2010), semantic computing (Sheu, 2007; Wang, 2010a, 2013b), support vector machines (Karasuyama & Takeuchi, 2010), and recurrent neural networks (Gers & Schmidhuber, 2001; Lecun et al., 2015). *Wang, Y et al. Cognitive intelligence: Deep Learning, Thinking, and Reasoning by Brain-Inspired Systems in International Journal of Cognitive Informatics and Natural Intelligence vol. 10, no 4. Calgary, IGI Global. 2016, 20 p.* S.-W. Hsiao and J.-R. Chou, “A Gestalt-like perceptual measure for home page design using a fuzzy entropy approach,” *International Journal of Human Computer Studies*, vol. 64, no. 2, pp. 137–156, 2006.

Termen-vedetă	54. logică fuzzy
Domeniu:	IT
Contextul, sursa contextului	Astfel, în practică ne întâlnim cu ***incertitudini*** (se referă la încrederea care i se acordă sumei calculate; dacă sursa de informaţie, metodele de calcul sau expertul sunt complet siguri, demni de încredere, informaţia este certă) şi ***imprecizii*** (se referă la conţinutul informaţional; informaţia este precisă dacă mulţimea valorilor specificate în enunţul corespunzător au o valoare unică). În cercetările noastre am încercat să examinăm problema incertitudinii şi impreciziei valorii cu ajutorul logicii fuzzy. *Albu, S. Aplicarea logicii fuzzy în evaluarea şi gestiunea patrimoniului în Meridian no 1. Yakoutsk, COPE. 2010, p. 29 – 36.* Termenul logică fuzzy a fost introdus de către Zadeh simultan cu propunerea mulțimilor fuzzy, însă elemente ale logicii fuzzy au fost studiate încă din anul 1920. *Gavrilaș, M. Aplicații ale inteligenței artificiale și calculului inteligent în energetică în EMERG nr 5. București, CNR-CME. 2017, p. 73 -118.*
Termen-vedetă	**55. image recognition**
Domeniu:	IT
Contextul, sursa contextului	*Knowledge learning* is the largest category of learning for knowledge acquisition beyond classic machine learning for data regression, image recognition, or game playing. *Wang, Y et al. Cognitive intelligence: Deep Learning, Thinking, and Reasoning by Brain-Inspired Systems in International Journal of Cognitive Informatics and Natural Intelligence vol. 10, no 4. Calgary, IGI Global. 2016, 20 p.* It has made much progress in medical image recognition (Maggiori, Tarabalka, Charpiat, & Alliez, 2017) and semantic analysis (Hu, Lu, Li, & Chen, 2014). Arepresentative CNN is shown in Figure 3. *Gao, J, Peng, L, Chen, Z, Zhang, J. A Survey on Deep Learning for Multimodal Data Fusion in Neural Computation no 32. Massachussetts, Institute of Technology. 2020, p. 829 – 864.*

Termen-vedetă	56. recunoașterea de imagini
Domeniu:	IT
Contextul, sursa contextului	Cuvinte cheie: rețea neuronală (adâncă), rețea (neuronală) convoluţională, deep learning, big data, vedere artificială, recunoaşterea / clasificarea de imagini. *Vrejoiu, M-H. Rețele neuronale convoluționale, Big Data și Deep Learning în analiza automată de imagini în Revista Română de Informatică și Automatică, vol. 29, nr 1. București, ICI. 2019, p. 91 – 114.* Datele de intrare reprezintă imagini, iar ca tip de rețea a fost aleasă o rețea neuronală convoluțională (CNN, Figura 1), deoarece este tipul de rețea folosită cu precădere în analiza de imagini vizuale, în recunoașterea de imagini (*Image*

	Recognition) sau în clasificarea obiectelor (*Object Classification*), adică exact ceea ce este nevoie pentru tipul problemei vizuale propuse. *Teodorescu, P. Recunoașterea unei cifre scrise de mână folosind rețea neuronală convoluțională și biblioteca TensorFlow în Revista Română de Informatică și Automatică, vol. 29, nr 4. București, ICI. 2019, p. 47 – 62.*
Termen-vedetă	**57. inference**
Domeniu:	Științe cognitive
Contextul, sursa contextului	To evaluate the learned multimodal representation, extensive tasks are carried out, such as the generating missing modality task, the inferring joint representation task, and the discriminative task. *Gao, J, Peng, L, Chen, Z, Zhang, J. A Survey on Deep Learning for Multimodal Data Fusion in Neural Computation no 32. Massachussetts, Institute of Technology. 2020, p. 829 – 864.* … with neural computation corresponding to both approximate inference in continuous –valued latent variables and error backpropagation, at the same time. *Bengio, Y, Besnard, T, Fischer, A, Zhang, S, Wu, Y. STDP-Compatible Approximation of Backpropagation in an Energy-Based Model in Neural Computation no 29. Massachussetts, Institute of Technology. 2017, p. 555 – 557.*

Termen-vedetă	58. inferență
Domeniu:	Științe cognitive
Contextul, sursa contextului	Calculele nemijlocite pot fi efectuate prin intermediul procesului de inferenţă fuzzy. *Albu, S. Aplicarea logicii fuzzy în evaluarea şi gestiunea patrimoniului în Meridian no 1. Yakoutsk, COPE. 2010, p. 29 – 36.* RT-Guesser: o colecţie de reguli de inferenţă (statistică) a celei mai probabile interpretări morfo-lexicale a unui cuvânt necunoscut. *Cristea, D, Tufiş, D. Resurse lingvistice româneşti şi tehnologii informatice aplicate limbii române în Identitatea limbii şi literaturii române în perspectiva globalizării. Bucureşti, Academia Română–Institutul de Inteligenţă Artificială. 2002, 12 p.*
Termen-vedetă	**59. intelligent computing**
Domeniu:	IT
Contextul, sursa contextului	Intelligent Computing Method. Thebasic process of affective computing on cyber language is shown as in Figure 6. It includes the following four steps [5]: *Huang, S, Zhou, X, Xue, K, Wan, X, Yang, Z, Xu, D, Ivanovic, M, Yu, X. Neural Cognition and Affective Computing on Cyber Language in Computational Intelligence and Neuroscience Volume 2015. Hindawi, Hindawi Publishing Corporation. 2015, 10 p.* *Cognitive Computing* (CC) is a novel paradigm of intelligent computing

	platforms of cognitive methodologies and systems based on CI, which embodying computational intelligence by cognitive and autonomous systems mimicking the mechanisms of the brain (Wang, 2009b, 2012e, 2015b, 2016a; Wang et al., 2006). *Wang, Y et al. Cognitive intelligence: Deep Learning, Thinking, and Reasoning by Brain-Inspired Systems in International Journal of Cognitive Informatics and Natural Intelligence vol. 10, no 4. Calgary, IGI Global. 2016, 20 p.*

Termen-vedetă	60. calcul inteligent
Domeniu:	IT
Contextul, sursa contextului	Cea de a doua sintagmă, Calcul Inteligent (CI) sau Inteligență Computațională, a fost folosită pentru prima data în anul 1990 de către IEEE Neural Networks Council, înființat cu zece ani înainte și care a devenit societate a IEEE în anul 2001, iar mai târziu și-a schimbat numele în IEEE Computational Intelligence Society, pentru a include noi domenii de interes, cum sunt sistemele fuzzy și calculul evolutiv (http://cis.ieee.org/). *Gavrilaș, M. Aplicații ale inteligenței artificiale și calculului inteligent în energetică în EMERG nr 5. București, CNR-CME. 2017, p. 73 -118.*
Termen-vedetă	**61. interpretation**
Domeniu:	Psihologie, IT
Contextul, sursa contextului	This result provides an interesting machine learning interpretation for STDP, since artificial neural networks are generally cast in terms of firing rates. *Bengio, Y, Besnard, T, Fischer, A, Zhang, S, Wu, Y. STDP-Compatible Approximation of Backpropagation in an Energy-Based Model in Neural Computation no 29. Massachussetts, Institute of Technology. 2017, p. 555 – 557.* Y. H.Wang, *An fMRI study of how a supra-modal decoding network exams* interpretation *[Ph.D. thesis]*, Tamkang University, Taipei, Taiwan, 2014.

Termen-vedetă	62. interpretare
Domeniu:	Psihologie, IT
Contextul, sursa contextului	Cercetarea va continua cu extinderea experimentelor pentru diverse cazuri ale contextului spatial, segmentelor de linii de traffic feroviar și soluții pentru achiziția, stocarea, prelucrarea și interpretarea datelor senzoriale. *Colceriu, R-D, Bâcu V, Ștefănuț, T, Gorgan, D. Localizarea utilizatorului prin prelucrarea contextului spațial în Revista Română de Interacțiune Om – Calculator, nr 8 (2). București, ACM SIGCHI Romania. 2015, p. 79 – 100.* Avantajul analizei datelor îl reprezintă faptul că eliberează mai mult timp și energie pentru alte sarcini cum ar fi cele creative şi semnificative care folosesc interpretarea modelelor de date în procesul decizional strategic. *Barbu, D-C. Soluții de prelucrare specifice Big Data în Revista Română de Informatică și Automatică, vol. 29, nr 2. București, ICI. 2019, p. 35 – 48.*

Termen-vedetă	**63. knowledge extraction**
Domeniu:	TIC
Contextul, sursa contextului	How does it come that "science 1.0" (reductionist statisticians) are still in business without having worked out a definitive solution to the problem of the logical relationship between experience and knowledge extraction? *Wang, Y et al. Cognitive intelligence: Deep Learning, Thinking, and Reasoning by Brain-Inspired Systems in International Journal of Cognitive Informatics and Natural Intelligence vol. 10, no 4. Calgary, IGI Global. 2016, 20 p.* Cognitive ambiguity emphasizes this major IDB problem in most advanced research laboratory and instrumentation system, just at the inner core of human knowledge extraction by experimentation in current science *Fiorini, R.A. (2014). How random is your tomographic noise? A number theoretic transform (NTT) approach. Fundamenta Informaticae, 135(1-2), 135–170.*

Termen-vedetă	64. extragerea cunoștințelor
Domeniu:	TIC
Contextul, sursa contextului	*Visual analytics* facilitează astfel evaluarea constructivă, corecţia şi îmbunătăţirea rapidă a proceselor şi modelelor şi, în final, extragerea cunoştinţelor din date şi luarea deciziilor bazate pe acestea. *Vrejoiu, M-H, Zamfie, M-C, Florian, V. Vizualizarea datelor masive şi Visual Analytics. Abordări şi tendinţe în Revista Română de Informatică şi Automatică, vol. 27, nr 2. Bucureşti, ICI. 2017, p. 5 – 16.* Care sunt algoritmii cei mai buni pentru a extrage cunoştinţele şi informaţiile utile pentru un anumit domeniu, categorii de aplicaţii, context sau categorii de utilizatori? *Gorgan, D, Cătană, M-C, Ştefănuţ, T. Tehnici vizuale de analiză a datelor masive multidimensionale în Revista Română de Interacţiune Om – Calculator, nr 8 (3). Bucureşti, ACM SIGCHI Romania. 2015, p. 237 – 255.*
Termen-vedetă	**65. machine learning**
Domeniu:	IT
Contextul, sursa contextului	Here, we argue that developmental psychology and in particular, the study of language acquisition is one area where, indeed, AI and machine learning advances can be transformational, provided that the involved fields make significant adjustments in their practices in order to adopt what we call the reverse engineering approach. *Dupoux, E. Cognitive science in the era of artificial intelligence: A roadmap for reverse engineering the infant language-learner in Cognition no 173. Massachussetts, Elsevier. 2018, p. 43 - 59.* Classic machine learning deals with object identification (*L*i), cluster classification (*L*c), pattern recognition (*L*p), functional regression (*L*r), and behavior (game) generation (*L*b) (Dietterich et al., 2008; Maulik & Bandyopadhyay, 2010; Mehryar et al., 2012; Wang, 2015b, 2016a).

	Wang, Y et al. Cognitive intelligence: Deep Learning, Thinking, and Reasoning by Brain-Inspired Systems in International Journal of Cognitive Informatics and Natural Intelligence vol. 10, no 4. Calgary, IGI Global. 2016, 20 p.

Termen-vedetă	66. învățare automată
Domeniu:	IT
Contextul, sursa contextului	Există două abordări majore pentru descoperirea de cunoştinţe în date: fie sunt utilizate metode matematice (de ex. învăţarea automată – *machine learning*), fie este utilizată judecata umană prin observarea directă a datelor (de ex. v*isual analytics*). *Vrejoiu, M-H, Zamfie, M-C, Florian, V. Vizualizarea datelor masive și Visual Analytics. Abordări și tendințe în Revista Română de Informatică și Automatică, vol. 27, nr 2. București, ICI. 2017, p. 5 – 16.* A fost utilizată o tehnică de învățare automată în care se produce un rezultat bazat pe o experiență anterioară. *Teodorescu, P. Recunoașterea unei cifre scrise de mână folosind rețea neuronală convoluțională și biblioteca TensorFlow în Revista Română de Informatică și Automatică, vol. 29, nr 4. București, ICI. 2019, p. 47 – 62.*
Termen-vedetă	**67. mapping**
Domeniu:	Științe cognitive, IA, Matematică
Contextul, sursa contextului	To model the semantic mapping distribution between images and sentences Ma et al proposed a multimodal convolutional neural network. *Gao, J, Peng, L, Chen, Z, Zhang, J. A Survey on Deep Learning for Multimodal Data Fusion in Neural Computation no 32. Massachussetts, Institute of Technology. 2020, p. 829 – 864.* In contrast, in the theory of (digital) computation, ‘‘coding’’ refers to one-to-one (sometimes, many-to-one) mappings between classes of strings of digits (e.g., see Rogers, 1967, pp. 27–29). *Piccini, G, Bahar, S. Neural computation and the computational theory of cognition in Cognitive Science no 34. Texas, Cognitive Science Society, Inc. 2013, p. 453–488.*

Termen-vedetă	68. mapare (IA)
Domeniu:	Științe cognitive, IA, Matematică
Contextul, sursa contextului	*Explorare vizuală a datelor* *Interacţune a utilizatorului* Vizualizare *Mapare* *Transformare* *Vizualizare model* Date Cunoştinţe *Construcţie model* *Explorare a datelor*

	Modele *Rafinare a parametrilor* *Analiză automată a datelor* *Vrejoiu, M-H, Zamfie, M-C, Florian, V. Vizualizarea datelor masive şi Visual Analytics. Abordări şi tendinţe în Revista Română de Informatică şi Automatică, vol. 27, nr 2. Bucureşti, ICI. 2017, p. 5 – 16.* Acest algoritm mapează spațiul de intrare pentru datele non-liniare către spațiul caracteristicilor de dimensiuni superioare, folosind maparea non-liniară, iar membrii clasei sunt împărțiți de non-membri prin construirea unui hiperplan. *Paraschiv, E-A, Ovreiu, E. Tehnici bazate pe Machine Learning pentru îmbunătățires depistării cancerului de sân în Revista Română de Informatică și Automatică, vol. 30, nr 2. București, ICI. 2020, p. 67 – 80.*
Termen-vedetă	**69. memory**
Domeniu:	Medicină, Psihologie, Științele informației
Contextul, sursa contextului	Similarly, algorithms that require a lot of time steps can be rewritten into algorthms that require less steps and more memory. *Dupoux, E. Cognitive science in the era of artificial intelligence: A roadmap for reverse engineering the infant language-learner in Cognition no 173. Massachussetts, Elsevier. 2018, p. 43 - 59.* Through this data compression, chunking allows fast retrieval of large amounts of information beyond what would be available given the storage limitations of working memory, and automaticity allows rapid behavioral reaction to immediate sensory data without the need for conscious deliberation or problem solving. *Wang, Y et al. Cognitive intelligence: Deep Learning, Thinking, and Reasoning by Brain-Inspired Systems in International Journal of Cognitive Informatics and Natural Intelligence vol. 10, no 4. Calgary, IGI Global. 2016, 20 p.*

Termen-vedetă	70. memorie
Domeniu:	Medicină, Psihologie, Științele informației
Contextul, sursa contextului	b) composite hibride cu memoria formei *Avram, A, Ciulu, S. Materiale inteligente în Tehnocopia, nr 15. Bălți, USARB. 2016, p. 42 – 50.* O alternativă la reducerea consumului de baterie este gruparea datelor în bufferul de memorie a senzorului şi trimiterea spre unitatea de procesare centrală doar atunci când acesta este plin. *Colceriu, R-D, Bâcu V, Ştefănuţ, T, Gorgan, D. Localizarea utilizatorului prin prelucrarea contextului spaţial în Revista Română de Interacţiune Om – Calculator, nr 8 (2). Bucureşti, ACM SIGCHI Romania. 2015, p. 79 – 100.*
Termen-vedetă	**71. natural language processing**
Domeniu:	IT

Contextul, sursa contextului	However, research in natural language processing has shown that it is in fact possible to derive an approximate representation of the word meanings using only coocurrence patterns within the verbal material itself. *Dupoux, E. Cognitive science in the era of artificial intelligence: A roadmap for reverse engineering the infant language-learner in Cognition no 173. Massachussetts, Elsevier. 2018, p. 43 - 59.* Big Data analytics often involves the use machine learning techniques for natural language processing of textual data arising for example in the Web, databases and social media. *Wang, Y et al. Cognitive intelligence: Deep Learning, Thinking, and Reasoning by Brain-Inspired Systems in International Journal of Cognitive Informatics and Natural Intelligence vol. 10, no 4. Calgary, IGI Global. 2016, 20 p.*

Termen-vedetă	72. prelucrarea limbajului natural
Domeniu:	IT
Contextul, sursa contextului	Ulterior, la Adunarea Generală a CILR din martie 2002 s-a hotărât împărţirea activităţii Comisiei în patru sectoare: lingvistică teoretică şi formală, prelucrarea limbajului natural, prelucrarea vorbirii şi terminologie. *Cristea, D, Tufiş, D. Resurse lingvistice româneşti şi tehnologii informatice aplicate limbii române în Identitatea limbii şi literaturii române în perspectiva globalizării. Bucureşti, Academia Română–Institutul de Inteligenţă Artificială. 2002, 12 p.* În prelucrarea limbajului natural se folosesc în ultimii ani, din ce în ce mai mult, ontologiile lexicale. *Barbu Mititelu, V. et al. Resurse lingvistice pentru un sistem de întrebare răspuns pentru limba română în Revista Română de Interacţiune Om – Calculator, nr 2. Bucureşti, ACM SIGCHI Romania. 2009, p. 1 – 17.*
Termen-vedetă	**73. neural computation**
Domeniu:	IT, Neuroștiințe
Contextul, sursa contextului	The ideas presented in this article could be an element of a theory for explaining how brains perform credit assignment in deep hierarchies as efficiently as backpropagation does, with neural computation corresponding to both approximate inference in continuous-valued latent variables and error backpropagation, at the same time. *Bengio, Y, Besnard, T, Fischer, A, Zhang, S, Wu, Y. STDP-Compatible Approximation of Backpropagation in an Energy-Based Model in Neural Computation no 29. Massachussetts, Institute of Technology. 2017, p. 555 – 557.* After that, we reject on empirical grounds the common assimilation of neural computation to either analog or digital computation, concluding that neural computation is sui generis. *Piccini, G, Bahar, S. Neural computation and the computational theory of cognition in Cognitive Science no 34. Texas, Cognitive Science Society, Inc.*

	2013, p. 453–488.

Termen-vedetă	74. calcul neuronal
Domeniu:	IT, Neuroștiințe
Contextul, sursa contextului	*Ciupan, E.* Aplicații ale calculului neuronal în inginerie *în Tehnocopia, nr 2 (9). Bălți, USARB. 2013, p. 23 – 29.* Tot în anul 1943, Warren McCulloch și Walter Pitts stabilesc fundațiile calculului neuronal, publicând volumul "A Logical Calculus of the Ideas Immanent in Nervous Activity" (McCulloch and Pitts 1943). *Gavrilaș, M. Aplicații ale inteligenței artificiale și calculului inteligent în energetică în EMERG nr 5. București, CNR-CME. 2017, p. 73 -118.*
Termen-vedetă	**75. neural network**
Domeniu:	IT
Contextul, sursa contextului	As one of the two main contributions of this work, we show how the propagation of this perturbation is mathematically equivalent to the propagation of activation gradients by the backpropagation algorhithm in a deep neural network. *Bengio, Y, Besnard, T, Fischer, A, Zhang, S, Wu, Y. STDP-Compatible Approximation of Backpropagation in an Energy-Based Model in Neural Computation no 29. Massachussetts, Institute of Technology. 2017, p. 555 – 557.* There are several well known deep architectures: convolutional neural networks (CNN), recurrent neural networks (RNN) and generative adversial networks. *Gao, J, Peng, L, Chen, Z, Zhang, J. A Survey on Deep Learning for Multimodal Data Fusion in Neural Computation no 32. Massachussetts, Institute of Technology. 2020, p. 829 – 864.*

Termen-vedetă	76. rețea neuronală
Domeniu:	IT
Contextul, sursa contextului	În prezent se acordă o atenție deosebită modelării și simulării cu ajutorul rețelelor neuronale pentru aplicații în domeniul cinematicii și dinamicii mașinilor unelte și a roboților. Pentru a exemplifica posibilitatea de analiză a cinematicii roboților cu rețele neuronale considerăm robotul cu două grade de libertate din Fig. 4. *Ciupan, E. Aplicații ale calculului neuronal în inginerie în Tehnocopia, nr 2 (9). Bălți, USARB. 2013, p. 23 – 29.* O rețea neuronală convoluțională cu 4 straturi, împreună cu instrumentul numit *TensorFlow* ce aduce o întreagă bibliotecă de inte-ligență artificială a fost

	folosită de computer la rezolvarea problemei de clasificare a unor cifre scrise manual (a fost stabilit că se va lucra cu 10 clase, care reprezintă cifrele de la 0 la 9). *Teodorescu, P. Recunoașterea unei cifre scrise de mână folosind rețea neuronală convoluțională și biblioteca TensorFlow în Revista Română de Informatică și Automatică, vol. 29, nr 4. București, ICI. 2019, p. 47 – 62.*
Termen-vedetă	**77. neuron**
Domeniu:	Științe medicale, Științe cognitive
Contextul, sursa contextului	The convolutional layer uses the convolutional operation to force the neuron to perceive a local receptive field of input feature maps. *Gao, J, Peng, L, Chen, Z, Zhang, J. A Survey on Deep Learning for Multimodal Data Fusion in Neural Computation no 32. Massachussetts, Institute of Technology. 2020, p. 829 – 864.* It also assumes that the neurons are leaky integrators with injected noise. *Bengio, Y, Besnard, T, Fischer, A, Zhang, S, Wu, Y. STDP-Compatible Approximation of Backpropagation in an Energy-Based Model in Neural Computation no 29. Massachussetts, Institute of Technology. 2017, p. 555 – 557.*

Termen-vedetă	78. neuron
Domeniu:	Științe medicale
Contextul, sursa contextului	Semnalul de ieșire *y* este dependent atât de valoarea semnalelor de intrare și de ponderile $w_1, \ldots, w_n$, cât și de funcția de activare a neuronului și valoarea de prag. Se prezintă în continuare o mulțime de notații utilizate în regulile de ajustare a ponderilor legăturilor dintre neuroni. *Ciupan, E. Aplicații ale calculului neuronal în inginerie în Tehnocopia, nr 2 (9). Bălți, USARB. 2013, p. 23 – 29.* Între aceste straturi, se poate alege așezarea a 2 straturi ascunse fiecare cu câte 50 de neuroni. *Teodorescu, P. Recunoașterea unei cifre scrise de mână folosind rețea neuronală convoluțională și biblioteca TensorFlow în Revista Română de Informatică și Automatică, vol. 29, nr 4. București, ICI. 2019, p. 47 – 62.* Neuronul artificial reprezintă unitatea elementară într-o rețea neuronală artificială. *Vrejoiu, M-H. Rețele neuronale convoluționale, Big Data și Deep Learning în analiza automată de imagini în Revista Română de Informatică și Automatică, vol. 29, nr 1. București, ICI. 2019, p. 91 – 114.*
Termen-vedetă	**79. noise**
Domeniu:	IT

Contextul, sursa contextului	As a matter of fact, scientific, computational and simulation current classic systemic resources and most sophisticated instrumentation system (developed under the positivist reductionist paradigm and the "continuum hypothesis", CH for short) are still totally unable to capture and to discriminate so called "random noise" from any combinatorically optimized encoded message, called "deterministic noise", as evidenced by the *computational information conservation theory* (CICT), developed at Politecnico di Milano University since the 1990s (Fiorini, 2014). *Wang, Y et al. Cognitive intelligence: Deep Learning, Thinking, and Reasoning by Brain-Inspired Systems in International Journal of Cognitive Informatics and Natural Intelligence vol. 10, no 4. Calgary, IGI Global. 2016, 20 p.* Similarly, there is no agreed upon way of characterizing what constitutes a linguistic signal (as opposed to a non-linguistic one), nor what constitutes noise versus useful information. *Dupoux, E. Cognitive science in the era of artificial intelligence: A roadmap for reverse engineering the infant language-learner in Cognition no 173. Massachussetts, Elsevier. 2018, p. 43 - 59.*

Termen-vedetă	80. zgomot
Domeniu:	IT
Contextul, sursa contextului	Prin tehnici obişnuite de analiză a datelor, astronomii pot separa datele relevante de zgomot, pot analiza similarităţi sau modele / şabloane repetitive complexe şi obţine cunoştinţe utile despre univers. *Vrejoiu, M-H, Zamfie, M-C, Florian, V. Vizualizarea datelor masive și Visual Analytics. Abordări și tendințe în Revista Română de Informatică și Automatică, vol. 27, nr 2. București, ICI. 2017, p. 5 – 16.* Ea are ca scop reducerea erorilor, înlăturarea zgomotului, îmbunătăţirea inteligibilităţii atunci când semnalul este degradat, şi extragerea caracteristicilor acustice utile din undele vocale. *Sofroni, V, Stan, A. O descriere generală a arhitecturii sistemelor de recunoaștere vocală în Revista Română de Interacțiune Om – Calculator, nr 8 (1). București, ACM SIGCHI Romania. 2015, p. 45 – 64.*
Termen-vedetă	**81. pattern**
Domeniu:	Științe cognitive
Contextul, sursa contextului	As shown in Figure 3, given the training objects with labels, the CNN uses the convolutional layer to transfer input patterns to output feature maps… *Gao, J, Peng, L, Chen, Z, Zhang, J. A Survey on Deep Learning for Multimodal Data Fusion in Neural Computation no 32. Massachussetts, Institute of Technology. 2020, p. 829 – 864.* They started by assuming a particular pattern relating spike timing and weight change and then showed that the resulting weight change could be

	approximated by the product of the presynaptic firing rate and the temporal rate of change of the postsynaptic firing rate. *Bengio, Y, Besnard, T, Fischer, A, Zhang, S, Wu, Y. STDP-Compatible Approximation of Backpropagation in an Energy-Based Model in Neural Computation no 29. Massachussetts, Institute of Technology. 2017, p. 555 – 557.*

Termen-vedetă	82. model
Domeniu:	Științele cognitive
Contextul, sursa contextului	Secțiunile 2 și 3 descriu modelele acustice și de analiză acustică, secțiunea 5 prezintă modelul de limbaj, iar secțiunea 6 procesul de decodare/căutare propriu-zisă. *Sofroni, V, Stan, A. O descriere generală a arhitecturii sistemelor de recunoaștere vocală în Revista Română de Interacțiune Om – Calculator, nr 8 (1). București, ACM SIGCHI Romania. 2015, p. 45 – 64.* Se prezintă în continuare o metodă de modelare-simulare utilizând rețele neuronale cu trei straturi, cu algoritm de instruire backpropagation. *Ciupan, E. Aplicații ale calculului neuronal în inginerie în Tehnocopia, nr 2 (9). Bălți, USARB. 2013, p. 23 – 29.*
Termen-vedetă	**83. problem solving**
Domeniu:	Științe cognitive
Contextul, sursa contextului	$-calculus, self-modification and cost-optimization are the driving force for problem solving, control and automatic program synthesis. *Eberbach, E. Expressing Evolutionary Computation, Genetic Programming, Artificial Life, Autonomous Agents and DNA-Based Computing in $-Calculus - Revised Version in Proceedings of the 2000 Congress on Evolutionary Computation. CEC00 (Cat. No.00TH8512) vol. 2. La Jolla, IEEE. 2001, 9 p.* These predictive models can be used for problem solving in system operations. *Wang, Y et al. Cognitive intelligence: Deep Learning, Thinking, and Reasoning by Brain-Inspired Systems in International Journal of Cognitive Informatics and Natural Intelligence vol. 10, no 4. Calgary, IGI Global. 2016, 20 p.*

Termen-vedetă	84. rezolvarea problemelor
Domeniu:	Științe cognitive
Contextul, sursa contextului	Pentru a aplica eficient modelele Markov cu stări invizibile în rezolvarea problemelor de recunoaştere a vorbirii, acestea trebuie mai întâi antrenate pentru a detecta ansamblul unităţilor de vorbire selecţionate. *Sofroni, V, Stan, A. O descriere generală a arhitecturii sistemelor de recunoaștere vocală în Revista Română de Interacțiune Om – Calculator, nr 8 (1). București, ACM SIGCHI Romania. 2015, p. 45 – 64.* O rețea neuronală convo-luțională cu 4 straturi, împreună cu instrumentul numit *TensorFlow* ce aduce o întreagă bibliotecă de inte-ligență artificială a fost folosită de computer la rezolvarea problemei de clasificare a unor cifre scrise

	manual (a fost stabilit că se va lucra cu 10 clase, care reprezintă cifrele de la 0 la 9). *Teodorescu, P. Recunoașterea unei cifre scrise de mână folosind rețea neuronală convoluțională și biblioteca TensorFlow în Revista Română de Informatică și Automatică, vol. 29, nr 4. București, ICI. 2019, p. 47 – 62*
Termen-vedetă	**85. reaction**
Domeniu:	IT, Științe medicale
Contextul, sursa contextului	Through this data compression, chunking allows fast retrieval of large amounts of information beyond what would be available given the storage limitations of working memory, and automaticity allows rapid behavioral reaction to immediate sensory data without the need for conscious deliberation or problem solving. *Wang, Y et al. Cognitive intelligence: Deep Learning, Thinking, and Reasoning by Brain-Inspired Systems in International Journal of Cognitive Informatics and Natural Intelligence vol. 10, no 4. Calgary, IGI Global. 2016, 20 p.* The behavioral data per trial consists of the reaction time and response accuracy. Yousefi, A, Basu, I, Paulk, A-C, Peled, N, Eskandar, E-N, Dougherty, D-D, *Cash, S-S, Widge, A-S. Decoding Hidden Cognitive States from Behavior and Psysiology Using as Bayesian Approach in Neural Computation no 31. Massachussetts, Institute of Technology. 2019, p. 1751 - 1788.*

Termen-vedetă	86. reacție
Domeniu:	IT, Științe medicale
Contextul, sursa contextului	Interactivitatea internetului le permite să atingă aceste scopuri prin actul utilizării computerului, maşină creată după modelul creierului uman şi care oferă răspuns, feed-back, reacţie la acţiunea noastră. *Tafuni, O. Dependenţa de internet –un factor de risc al contemporanităţii în revista Psihologie, Revistă ştiinţifico – practică, nr 3-4. Chişinău, APPM. 2016, p.87 – 95.* În contextul Big Data, tehnicile și platformele tradiționale de date sunt mai puțin eficiente, existând o reacție lentă și o lipsă de scalabilitate, performanță și precizie. *Barbu, D-C. Soluții de prelucrare specifice Big Data în Revista Română de Informatică și Automatică, vol. 29, nr 2. București, ICI. 2019, p. 35 – 48.*
Termen-vedetă	**87. recurrent neural network**
Domeniu:	IT
Contextul, sursa contextului	Typical mathematical means for classic machine learning include predicate logic (Poole et al., 1997), statistical methods (Bender, 1996), neural networks (Hinton et al., 1995), genetic algorithms (Goldberg, 1989), fuzzy logic (Zadeh, 1975), regression functions (Widrow et al., 2015; Gilat & Subramaniam, 2010), semantic computing (Sheu, 2007; Wang, 2010a, 2013b), support vector

	machines (Karasuyama & Takeuchi, 2010), and recurrent neural networks (Gers & Schmidhuber, 2001; Lecun et al., 2015). *Wang, Y et al. Cognitive intelligence: Deep Learning, Thinking, and Reasoning by Brain-Inspired Systems in International Journal of Cognitive Informatics and Natural Intelligence vol. 10, no 4. Calgary, IGI Global. 2016, 20 p.* It uses the the backpropagation algorithm to train its parameters, which can transfer raw inputs to effective task-specific representations. There are several well-known deep architectures: convolutional neural networks (CNN), recurrent neural networks (RNN), and generative adversarial networks (GAN) (Bengio, Courville, & Vincent, 2013; Chen & Lin, 2014). *Gao, J, Peng, L, Chen, Z, Zhang, J. A Survey on Deep Learning for Multimodal Data Fusion in Neural Computation no 32. Massachussetts, Institute of Technology. 2020, p. 829 – 864.*

Termen-vedetă	88. rețea neuronală recurentă
Domeniu:	IT
Contextul, sursa contextului	Modelul propus estimează producția de electricitate ținând seama simultan atât de viteza, cât și de direcția vântului, folosind o rețea neuronală recurentă în numere complexe (RNRNC). *Gavrilaș, M. Aplicații ale inteligenței artificiale și calculului inteligent în energetică în EMERG nr 5. București, CNR-CME. 2017, p. 73 -118.*
Termen-vedetă	**89. segmentation**
Domeniu:	TIC
Contextul, sursa contextului	In addition, segmentation models have been augmented by jointly learning the lexicon and morphological decomposition (M. Johnson, 2008; Botha & Blunsom, 2013), or tackling phonological variation through the use of a noisy channel model (Elsner, Goldwater, & Eisenstein, 2012). *Huang, S, Zhou, X, Xue, K, Wan, X, Yang, Z, Xu, D, Ivanovic, M, Yu, X. Neural Cognition and Affective Computing on Cyber Language in Computational Intelligence and Neuroscience Volume 2015. Hindawi, Hindawi Publishing Corporation. 2015, 10 p.* In this step, each segmented sentence needs to be broken up into a series of separate words by dedicated tools such as the Chinese word segmentation system NLPIR [38]. *Dupoux, E. Cognitive science in the era of artificial intelligence: A roadmap for reverse engineering the infant language-learner in Cognition no 173. Massachussetts, Elsevier. 2018, p. 43 - 59.*

Termen-vedetă	90. segmentare
Domeniu:	TIC
Contextul, sursa contextului	Rețelele neuronale convoluționale (RNC) sunt astăzi cele mai utilizate pentru detecția și segmentarea obiectelor în imagini, precum și pentru recunoașterea / clasificarea obiectelor și sce-nelor.

	Vrejoiu, M-H. Rețele neuronale convoluționale, Big Data și Deep Learning în analiza automată de imagini în Revista Română de Informatică și Automatică, vol. 29, nr 1. București, ICI. 2019, p. 91 – 114. Pe deoparte s-a încercat optimizarea accesului la subseturi de informaţii printr-o indexare pe bloburi (Binary Large Objects) segmentate în mod optim astfel încât să suporte interogări de dimensiuni mici (100-200 de valori odată), iar pe de altă parte s-a încercat reprezentarea setului ca un tot unitar pentru a putea fi transportat mai simplu prin reţea şi prezentat din nou aplicaţiei care a făcut colectarea, ca rezultat al procesărilor. *Colceriu, R-D, Bâcu V, Ștefănuț, T, Gorgan, D. Localizarea utilizatorului prin prelucrarea contextului spațial în Revista Română de Interacțiune Om – Calculator, nr 8 (2). București, ACM SIGCHI Romania. 2015, p. 79 – 100.*
Termen-vedetă	**91. sensor**
Domeniu:	ICT
Contextul, sursa contextului	We can think of the configuration of internal neurons as an explanation for the observed sensory data. *Bengio, Y, Besnard, T, Fischer, A, Zhang, S, Wu, Y. STDP-Compatible Approximation of Backpropagation in an Energy-Based Model in Neural Computation no 29. Massachussetts, Institute of Technology. 2017, p. 555 – 557.* Uses the gate recurrent cell with the multimodal sensor data to model driver behavior. *Gao, J, Peng, L, Chen, Z, Zhang, J. A Survey on Deep Learning for Multimodal Data Fusion in Neural Computation no 32. Massachussetts, Institute of Technology. 2020, p. 829 – 864.*

Termen-vedetă	92. senzor
Domeniu:	ICT
Contextul, sursa contextului	Prin analogie cu științele biologice, sistemele inteligente pot îndeplini funcții de activatori, de senzori sau de control. *Avram, A, Ciulu, S. Mazteriale inteligente în Tehnocopia, nr 15. Bălți, USARB. 2016, p. 42 – 50.* Magnetometrul și giroscopul fac parte din categoria senzorilor de orientare. *Colceru, R-D, Bâcu V, Ștefănuț, T, Gorgan, D. Localizarea utilizatorului prin prelucrarea contextului spațial în Revista Română de Interacțiune Om – Calculator, nr 8 (2). București, ACM SIGCHI Romania. 2015, p. 79 – 100.*
Termen-vedetă	**93. sensory data**
Domeniu:	IT
Contextul, sursa contextului	We can think of the configuration of internal neurons as an explanation for the observed sensory data. *Bengio, Y, Besnard, T, Fischer, A, Zhang, S, Wu, Y. STDP-Compatible*

	Approximation of Backpropagation in an Energy-Based Model in Neural Computation no 29. Massachussetts, Institute of Technology. 2017, p. 555 – 557. Third, within machine learning, great progress has been made recently on reinforcement learning, a powerful class of learning algorithms which assume that beside raw sensory data, the environment only provides sporadic positive or negative feedback. *Dupoux, E. Cognitive science in the era of artificial intelligence: A roadmap for reverse engineering the infant language-learner in Cognition no 173. Massachussetts, Elsevier. 2018, p. 43 - 59.*

Termen-vedetă	94. date senzoriale
Domeniu:	IT
Contextul, sursa contextului	Cercetarea va continua cu extinderea experimentelor pentru diverse cazuri ale contextului spaţial, segmentelor de linii de trafic feroviar şi, soluţii pentru achiziţia, stocarea, prelucrarea şi interpretarea datelor senzoriale. *Colceru, R-D, Bâcu V, Ștefănuț, T, Gorgan, D. Localizarea utilizatorului prin prelucrarea contextului spațial în Revista Română de Interacțiune Om – Calculator, nr 8 (2). Bucureşti, ACM SIGCHI Romania. 2015, p. 79 – 100.*
Termen-vedetă	**95. seturi de date**
Domeniu:	IT
Contextul, sursa contextului	Este practic imposibil să fie vizualizate seturi de date care au sute sau mii de dimensiuni. *Vrejoiu, M-H, Zamfie, M-C, Florian, V. Vizualizarea datelor masive și Visual Analytics. Abordări și tendințe în Revista Română de Informatică și Automatică, vol. 27, nr 2. Bucureşti, ICI. 2017, p. 5 – 16.* *Observație*: Întregul set de date de instruire (exemple) a fost împărțit în sub-seturi de date (*batches*), fiecare *batch* având 100 de imagini. A nu se confunda termenul de iterație cu cel de epoci: o iterație este o singură procesare a unui *batch*. *Teodorescu, P. Recunoaşterea unei cifre scrise de mână folosind rețea neuronală convoluțională și biblioteca TensorFlow în Revista Română de Informatică și Automatică, vol. 29, nr 4. Bucureşti, ICI. 2019, p. 47 – 62.* Hadoop este o platformă open-source, special concepută pentru a stoca seturi de date foarte mari folosind clustere. *Barbu, D-C. Soluții de prelucrare specifice Big Data în Revista Română de Informatică și Automatică, vol. 29, nr 2. Bucureşti, ICI. 2019, p. 35 – 48.*
Termen-vedetă	**96. signal**
Domeniu:	Științele informației

Contextul, sursa contextului	Uses CNN with fuzzy logic to map modality specific signals into the shared semantic space. *Gao, J, Peng, L, Chen, Z, Zhang, J. A Survey on Deep Learning for Multimodal Data Fusion in Neural Computation no 32. Massachussetts, Institute of Technology. 2020, p. 829 – 864.* This happens because the output units are also leaky integrator neurons,meaning that their state gradually changes based on the input they receive, in the direction of the driving signal. *Bengio, Y, Besnard, T, Fischer, A, Zhang, S, Wu, Y. STDP-Compatible Approximation of Backpropagation in an Energy-Based Model in Neural Computation no 29. Massachussetts, Institute of Technology. 2017, p. 555 – 557.*

Termen-vedetă	97. semnal
Domeniu:	Științele informației
Contextul, sursa contextului	Semnalul de ieșire *y* este dependent atât de valoarea semnalelor de intrare și de ponderile w_1, , w_n, cât și de funcția de activare a neuronului și valoarea de prag. *Ciupan, E. Aplicații ale calculului neuronal în inginerie în Tehnocopia, nr 2 (9). Bălți, USARB. 2013, p. 23 – 29.* extragerea caracteristicilor: component responsabilă de procesarea semnalului *Sofroni, V, Stan, A. O descriere generală a arhitecturii sistemelor de recunoaștere vocală în Revista Română de Interacțiune Om – Calculator, nr 8 (1). București, ACM SIGCHI Romania. 2015, p. 45 – 64.*
Termen-vedetă	**98. stimulus**
Domeniu:	Științe cognitive
Contextul, sursa contextului	Classically, encoding models focus on characterizing how external stimuli are encoded in the brain through patterns of neural activity. *Yousefi, A, Basu, I, Paulk, A-C, Peled, N, Eskandar, E-N, Dougherty, D-D, Cash, S-S, Widge, A-S. Decoding Hidden Cognitive States from Behavior and Psysiology Using as Bayesian Approach in Neural Computation no 31. Massachussetts, Institute of Technology. 2019, p. 1751 - 1788.* A task interface can be viewed as a function which takes as input the internal states of the algorithm generated by the stimuli and delivers a binary or real valued response. *Dupoux, E. Cognitive science in the era of artificial intelligence: A roadmap for reverse engineering the infant language-learner in Cognition no 173. Massachussetts, Elsevier. 2018, p. 43 - 59.*

Termen-vedetă	99. stimul
Domeniu:	Științe cognitive
Contextul, sursa contextului	Materiale care au răspunsuri multiple la un stimul într-o formă coordonată. *Avram, A, Ciulu, S. Materiale inteligente în Tehnocopia, nr 15. Bălți, USARB. 2016, p. 42 – 50.*

	There does not seem to be any functionally significant way to parse which spikes are the ones encoding the stimulus, however, or to divide the neural responses to sensory inputs into subsets with unambiguous beginnings and ends. *Piccini, G, Bahar, S. Neural computation and the computational theory of cognition in Cognitive Science no 34. Texas, Cognitive Science Society, Inc. 2013, p. 453–488.*
Termen-vedetă	**100. symbol**
Domeniu:	Științe cognitive
Contextul, sursa contextului	Characterized by its customary symbol system and simple and vivid expression patterns, cyber language acts as not only a tool for convenient communication but also a carrier of abundant emotions and causes high attention in public opinion analysis, internet marketing, service feedback monitoring, and social emergency management. *Huang, S, Zhou, X, Xue, K, Wan, X, Yang, Z, Xu, D, Ivanovic, M, Yu, X. Neural Cognition and Affective Computing on Cyber Language in Computational Intelligence and Neuroscience Volume 2015. Hindawi, Hindawi Publishing Corporation. 2015, 10 p.* Specifically, it is indifferent to the distinctions between digital versus analog (Maley, 2011), localized versus distributed, and ‘‘symbolic’’ versus ‘‘subsymbolic’’ representation (Rumelhart & McClelland, 1986; Smolensky, 1989). *Piccini, G, Bahar, S. Neural computation and the computational theory of cognition in Cognitive Science no 34. Texas, Cognitive Science Society, Inc. 2013, p. 453–488.* The innovative aspect of $-calculus is that it integrates neural networks, genetic programming/algorithms, symbolic rule-based expert systems, logic, imperative and object-oriented programming in a common framework. *Eberbach, E. Expressing Evolutionary Computation, Genetic Programming, Artificial Life, Autonomous Agents and DNA-Based Computing in $-Calculus - Revised Version in Proceedings of the 2000 Congress on Evolutionary Computation. CEC00 (Cat. No.00TH8512) vol. 2. La Jolla, IEEE. 2001, 9 p.*

Termen-vedetă	101. simbol
Domeniu:	Științe cognitive
Contextul, sursa contextului	Această componentă presupune modelarea relațiilor ce se conțin în sarcina de studiu; modelul poate fi în formă de obiect, în formă grafică, în formă exprimată prin simboluri convenționale. *Fotescu, E. Studii cu referire la problema formării modelului propriu de activitate creativă în Tehnocopia, nr 18. Bălți, USARB. 2018, p. 29 – 39.* Procedura *top-down* începe de la rădăcina arborelui, adică cu simbolul iniţial S şi încearcă să genereze secvenţa dorită de simboluri terminale. *Sofroni, V, Stan, A. O descriere generală a arhitecturii sistemelor de*

	recunoaștere vocală în Revista Română de Interacțiune Om – Calculator, nr 8 (1). București, ACM SIGCHI Romania. 2015, p. 45 – 64.
Termen-vedetă	**102. update**
Domeniu:	IT
Contextul, sursa contextului	Simulations and a theoretical argument suggest that this rate-based update rule is consistent with those associated with spike-timing-dependent plasticity. *Bengio, Y, Besnard, T, Fischer, A, Zhang, S, Wu, Y. STDP-Compatible Approximation of Backpropagation in an Energy-Based Model in Neural Computation no 29. Massachussetts, Institute of Technology. 2017, p. 555 – 557.* Using the proposed model, we can recursively update our estimate of the cognitive state using the most recently observed neural features. *Yousefi, A, Basu, I, Paulk, A-C, Peled, N, Eskandar, E-N, Dougherty, D-D, Cash, S-S, Widge, A-S. Decoding Hidden Cognitive States from Behavior and Psysiology Using as Bayesian Approach in Neural Computation no 31. Massachussetts, Institute of Technology. 2019, p. 1751 - 1788.*

Termen-vedetă	103. actualizare
Domeniu:	IT
Contextul, sursa contextului	Etichetele RFID sunt încorporate în cardurile de acces sau în ecusoanele elevilor, astfel încât, de fiecare dată când un elev traversează o locație a scanerului (cititor RFID), informațiile de intrare/ieșire vor fi trimise imediat pentru actualizare într-o bază de date. *Bica, O. Model conceptual pentru un sistem de prezență inteligentă care vizează consolidarea măsurilor de siguranță și securitate în școli în Revista Română de Informatică și Automatică, vol. 30, nr 2. București, ICI. 2020, p. 7 – 14.* Viziunile interactive ne permit să înțelegem cu ușurință toate informațiile și cu opțiunea complet găzduită de Tableau Cloud, nu vom avea nevoie de nicio resursă pentru a configura serverele, pentru a gestiona actualizările de software sau pentru a scala capacitatea hardware. *Barbu, D-C. Soluții de prelucrare specifice Big Data în Revista Română de Informatică și Automatică, vol. 29, nr 2. București, ICI. 2019, p. 35 – 48.*
Termen-vedetă	**104. visualization**
Domeniu:	IT
Contextul, sursa contextului	This task is well suited to cognitive computing since visualization of 3D and 4D data sets is not a normal human visual experience, and reviewing large data sets can be time consuming and require both effective visualization tools and experienced reviewers. *Wang, Y et al. Cognitive intelligence: Deep Learning, Thinking, and Reasoning by Brain-Inspired Systems in International Journal of Cognitive Informatics and Natural Intelligence vol. 10, no 4. Calgary, IGI Global. 2016, 20 p.*

	Krstajic, M., Keim, D.A., (2013) Visualization *of streaming data: Observing change and context in information visualization techniques, Big Data, 2013 IEEE International Conference on, pp.41-47.*

Termen-vedetă	105. vizualizare
Domeniu:	IT
Contextul, sursa contextului	Poate fi împărţită grosier în vizualizare ştiinţifică şi vizualizare a informaţiilor. *Vrejoiu, M-H, Zamfie, M-C, Florian, V. Vizualizarea datelor masive şi Visual Analytics. Abordări şi tendinţe în Revista Română de Informatică şi Automatică, vol. 27, nr 2. Bucureşti, ICI. 2017, p. 5 – 16.* Aplicația va permite vizualizarea permanentă a prezenței elevilor de către părinți și cadrele didactice, dar și avertizarea acestora în cazul în care prezența elevilor atinge o valoare critică, ceea ce reprezintă un element de noutate. *Bica, O. Model conceptual pentru un sistem de prezență inteligentă care vizează consolidarea măsurilor de siguranță și securitate în școli în Revista Română de Informatică și Automatică, vol. 30, nr 2. București, ICI. 2020, p. 7 – 14.*

Anexa 3. Fișele de corespondență din triada: inteligența emoțională, inteligența cognitivă, inteligența artificială

Termen-vedetă	*Echivalentul în română, sursa echivalentului*
ability	capacitate
Definiția, sursa definiției	*Definiția în română, sursa definiției*
Possession of the means or *skill* to do something.	Posibilitatea, *însușirea* morală sau intelectuală a cuiva; *aptitudine*.
https://www.lexico.com/definition/ability	https://www.dex.ro/capacitate
	Note/
	Traducere
	capacitate (personală)/talent
	Carter, P. The complete book of intelligence tests. London, John Wiley & Sons Ltd. 2005, 205p.
	Carter P. Cartea completă a testelor de inteligență. Londra, John Wiley & Sons Ltd. 2005, 205p.
1	

Termen-vedetă	*Echivalentul în română, sursa echivalentului*
adaptation	adaptare
Definiția, sursa definiției	*Definiția în română, sursa definiției*
Become adjusted to new *conditions*.	*Proces de modificare* a organismelor vii, în urma căruia rezultă o *corelare* a structurii morfologice și a funcțiunilor fiziologice ale viețuitoarelor în raport cu *mediul înconjurător*.
	A transforma pentru a corespunde anumitor cerințe; a face potrivit pentru întrebuințare în anumite împrejurări; a face să se potrivească.
https://www.lexico.com/definition/adaptation	https://www.dex.ro/adapta
2	

Termen-vedetă	*Echivalentul în română, sursa echivalentului*
association	relație
Definiția, sursa definiției	*Definiția în română, sursa definiției*
A mental *connection between things*.	Legătură, *conexiune*, raport *între lucruri*, fapte, idei, procese sau între însușirile acestora.
https://www.lexico.com/definition/association	https://www.dex.ro/rela%C8%9Bie
Sinonime	*Sinonime în română*
connection, relation, analogy	legătură, conexiune
3	

Termen-vedetă	*Echivalentul în română, sursa echivalentului*
attention	atenție
Definiția, sursa definiției	*Definiția în română, sursa definiției*
Notice taken of someone or something; the regarding of someone or something as interesting or important.	Însușire care constă în orientarea și în concentrarea activității psihice într-o anumită direcție. **2.** *Interes*, grijă, preocupare specială *a cuiva pentru ceva*.
https://www.lexico.com/definition/attention	https://www.dex.ro/aten%C8%9Bie
4	

Termen-vedetă	*Echivalentul în română, sursa echivalentului*
behavior	comportament
Definiția, sursa definiției	*Definiția în română, sursa definiției*
The *way* in which an *animal or person behaves* in response to a particular situation or stimulus.	*Modalitate* de *a acționa* în anumite împrejurări sau situații; conduită, purtare, comportare. **2.** Ansamblul *manifestărilor* obiective *ale animalelor și ale oamenilor* prin care se exteriorizează viața psihică.
https://www.lexico.com/definition/behaviour	https://www.dex.ro/comportament
5	

Termen-vedetă	*Echivalentul în română, sursa echivalentului*
belief	convingere
Definiția, sursa definiției	*Definiția în română, sursa definiției*
Something one accepts as true or real; a *firmly held opinion*.	*Părere fermă* asupra unui lucru.
https://www.lexico.com/definition/belief	https://www.dex.ro/convingere
	Sinonime în română
	credință
6	

Termen-vedetă	*Echivalentul în română, sursa echivalentului*
brain	creier
Definiția, sursa definiției	*Definiția în română, sursa definiției*
An organ of soft *nervous tissue* contained in the *skull* of vertebrates, functioning as the coordinating centre of *sensation* and *intellectual* and nervous activity.	Partea cea mai importantă a *sistemului nervos* central la animale, organ al *gândirii* și al *conștiinței* la om, situat în *cutia craniană* și compus din trunchiul cerebral, creierul mic și emisferele cerebrale.
https://www.lexico.com/definition/brain	https://www.dex.ro/creier
	Note/
	Traducere
	creier
	Carter, P. The complete book of intelligence

	tests. London, John Wiley & Sons Ltd. 2005, 205p.
	Carter P. Cartea completă a testelor de inteligență. Londra, John Wiley & Sons Ltd. 2005, 205p.
7	

Termen-vedetă	*Echivalentul în română, sursa echivalentului*
cognition	Cunoaștere
Definiția, sursa definiției	*Definiția în română, sursa definiției*
The *mental action* or process of *acquiring knowledge* and understanding through thought, experience, and the senses.	CUNOÁȘTERE**,** *cunoașteri,* s. f. **1.** *Reflectare în conștiință* a realității existente independent de subiectul cunoscător. ◊ *Teoria cunoașterii* = ramură a filosofiei care studiază posibilitatea, izvoarele, formele și legitățile cunoașterii; gnoseologie. **2.** Faptul de *a poseda cunoștințe*, informații, date asupra unui subiect, asupra unei probleme; cunoștință (**1**). – V. **cunoaște.**
https://www.lexico.com/definition/cognition	Dicționarul explicativ al limbii române, ediția a II-a
	Sinonime în română
	cogniție
8	

Termen-vedetă	*Echivalentul în română, sursa echivalentului*
cognitive intelligence	inteligența cognitivă
Definiția, sursa definiției	*Definiția în română, sursa definiției*
one's abilities to learn, remember, *reason*, solve problems, and make sound judgments, particularly as *contrasted with emotional intelligence*.	o bună *capacitate analitică*, de-a face conexiuni între idei, comportamente, evenimente (aspecte ce țin de inteligența cognitivă) foarte strâns legată de aspectele moștenite, ereditare, cea *emoțională* se dezvoltă predominant în contactul nostru cu mediul de viață.
https://dictionary.apa.org/cognitive-intelligence	https://ioanastancu.ro/tag/inteligenta-cognitiva/
9	

Termen-vedetă	*Echivalentul în română, sursa echivalentului*
cognitive process	proces cognitiv
Definiția, sursa definiției	*Definiția în română, sursa definiției*
any of the *mental functions* assumed to be involved in the acquisition, storage, interpretation, manipulation, transformation, and use of *knowledge*.	***procesul*** *mental* prin care se realizeaza *cunoasterea*. Include perceptia, judecata, creativitatea si, posibil, intuitia.

https://dictionary.apa.org/cognitive-process	http://www.sfatulmedicului.ro/dictionar-medical/cognitiv_5469
10	

Termen-vedetă	*Echivalentul în română, sursa echivalentului*
cognitive psychology	psihologie cognitivă
Definiția, sursa definiției	*Definiția în română, sursa definiției*
Cognitive psychology involves the study of internal *mental processes*—all of the things that go on inside your brain, including perception, thinking, *memory*, attention, *language*, problem-solving, and learning.	se referă la studiul detaliat al sistemului cognitiv uman și am subsistemelor sale, precum *memoria* sau *limbajul*, studiază *procesările* la care este supusă informația între input-ul senzorial și outputul motor sau comportamental și desemnează o anumită abordare a tuturor fenomenelor psihice și comportamentale din perspectiva mecanismelor informaționale care stau la baza sa.
https://www.verywellmind.com/cognitive-psychology-4157181	http://psihoteca.ro/psihologia-cognitiva-psihologia-si-stiintele-cognitive/
	Sinonime în română
	psihologia cunoașterii
11	

Termen-vedetă	*Echivalentul în română, sursa echivalentului*
comprehension	înțelegere
Definiția, sursa definiției	*Definiția în română, sursa definiției*
The ability to *understand something*.	A-și face, a avea o idee clară și exactă *despre un lucru*, *a pătrunde*, a cuprinde *cu mintea*; a pricepe.
https://www.lexico.com/definition/comprehension	https://www.dex.ro/%C3%AEn%C8%9Belege
	Sinonime în română
	comprehensiune
12	

Termen-vedetă	*Echivalentul în română, sursa echivalentului*
concept	concept
Definiția, sursa definiției	*Definiția în română, sursa definiției*
An *idea* or mental image which corresponds to some distinct *entity or class of entities*, or to its *essential features*, or determines the application of a *term* (especially a predicate), and thus plays a part in the use of reason or language.	*idee*, noțiune care constituie treapta cea mai înaltă de abstractizare în reflectarea realității. Idee generală despre o clasă de obiecte sau de fenomene din realitatea înconjurătoare; noțiune. (LOG.) Semnificația unui *termen*;

	noțiune reflectînd *trăsături esențiale* ale unei *clase de obiecte* și distingîndu-se de alte noțiuni printr-un grad mare de generalitate (ex. „materie”, „spirit” etc., în timp ce „navetist”, „vînzător” etc. sînt noțiuni simple). (FILOZ.) Formă de cunoaștere obținută prin abstractizarea caracteristicilor esențiale ale obiectelor.
	Idee generală care reflectă just realitatea; noțiune
https://www.lexico.com/definition/concept	https://www.dex.ro/concept
	Note/
	Traducere
	concept
	Carter, P. The complete book of intelligence tests. London, John Wiley & Sons Ltd. 2005, 205p.
	Carter P. Cartea completă a testelor de inteligență. Londra, John Wiley & Sons Ltd. 2005, 205p.
13	

Termen-vedetă	*Echivalentul în română, sursa echivalentului*
creativity	creativitate
Definiția, sursa definiției	*Definiția în română, sursa definiției*
The use of imagination or original ideas to *create* something; *inventiveness*.	*Capacitate de a crea*, de a *produce* valori.
https://www.lexico.com/definition/creativity	https://www.dex.ro/creativitate
14	

Termen-vedetă	*Echivalentul în română, sursa echivalentului*
decision making	luarea deciziilor
Definiția, sursa definiției	*Definiția în română, sursa definiției*
The *action* or *process* of making *important* decisions.	Luarea deciziilor este un *proces* prin care managerii răspund la șanse și amenințări, analizând *opțiunile* și luând decizii cu privire la obiectivele și *direcțiile* de *acțiune*.
https://www.lexico.com/definition/decision-making	https://www.business-academy.ro/5-tehnici-de-luare-a-deciziilor
Sinonime	
decision-making	
15	

Termen-vedetă	*Echivalentul în română, sursa echivalentului*
decode	decoda / decodifica (România)

Definiția, sursa definiției	*Definiția în română, sursa definiției*
Convert (a *coded message*) into intelligible language.	A *descifra* un *cod*; a descifra un mesaj pe baza unui cod.
https://www.lexico.com/definition/decode	https://www.dex.ro/decoda
16	

Termen-vedetă	*Echivalentul în română, sursa echivalentului*
discrimination	discriminare
Definiția, sursa definiției	*Definiția în română, sursa definiției*
The *ability* to *distinguish* between different *stimuli*.	A deosebi, a *distinge lucrurile* unele de altele; a *judeca limpede*, cu pătrundere și cu precizie.
https://www.lexico.com/definition/discrimination	https://www.dex.ro/discerne
	Sinonime în română
	discernere
17	

Termen-vedetă	*Echivalentul în română, sursa echivalentului*
encode	codifica
Definiția, sursa definiției	*Definiția în română, sursa definiției*
Convert into a *coded form*.	*A reuni* legi disparate, norme juridice într-un *cod*.
https://www.lexico.com/definition/encode	https://www.dex.ro/codifica
	Sinonime în română
	a programa
18	

Termen-vedetă	*Echivalentul în română, sursa echivalentului*
evaluation	evaluare
Definiția, sursa definiției	*Definiția în română, sursa definiției*
The *making* of a judgement about the amount, number, or *value* of *something*; assessment.	A *stabili valoarea* aproximativă a unui bun, a unui *lucru* etc.; a prețui, a aprecia, a estima.
https://www.lexico.com/definition/evaluation	https://www.dex.ro/evalua
19	

Termen-vedetă	*Echivalentul în română, sursa echivalentului*
evolution	evoluție
Definiția, sursa definiției	*Definiția în română, sursa definiției*
The *gradual development* of something.	Evoluare, *dezvoltare*, schimbare, transformare.
https://www.lexico.com/definition/evolution	https://www.dex.ro/evolu%C8%9Bier

20	

Termen-vedetă	*Echivalentul în română, sursa echivalentului*
expression	expresie
Definiția, sursa definiției	*Definiția în română, sursa definiției*
The action of *making known one's thoughts* or *feelings*.	Construcție concisă care exprimă, de obicei în mod figurat, o idee. ♦ Cuvânt. **2.** Fig. *Manifestare, redare* a ideilor, *a sentimentelor* etc. *prin cuvinte*, mimică etc.
https://www.lexico.com/definition/expression	https://www.dex.ro/expresie
21	

Termen-vedetă	*Echivalentul în română, sursa echivalentului*
framework	cadru
Definiția, sursa definiției	*Definiția în română, sursa definiției*
A *basic structure* underlying a system, *concept*, or text.	Fig. *Limitele* unei probleme, ale unui *subiect*, ale unei acțiuni etc.; *p. ext.* cuprinsul dintre aceste limite.
https://www.lexico.com/definition/framework	https://www.dex.ro/cadru
Sinonime	*Sinonime în română*
frame	frame
22	

Termen-vedetă	*Echivalentul în română, sursa echivalentului*
imagination	imaginație
Definiția, sursa definiției	*Definiția în română, sursa definiției*
The *faculty* or action *of forming new ideas*, or images or concepts of external objects *not present* to the senses.	*Capacitate omenească* de *a crea noi reprezentări* sau idei pe baza percepțiilor, reprezentărilor sau ideilor acumulate *anterior*; *p. ext.* reprezentare produsă de această facultate; închipuire, fantezie.
https://www.lexico.com/definition/imagination	https://www.dex.ro/imagina%C8%9Bie
	Note/
	Traducere
	imaginație
	Carter, P. The complete book of intelligence tests. London, John Wiley & Sons Ltd. 2005, 205p.
	Carter P. Cartea completă a testelor de inteligență. Londra, John Wiley & Sons Ltd. 2005, 205p.
23	

Termen-vedetă	*Echivalentul în română, sursa echivalentului*
implicature	implicit
Definiția, sursa definiției	*Definiția în română, sursa definiției*
The action of implying a meaning *beyond the literal sense* of what is explicitly stated, for example saying the frame is nice and implying I don't like the picture in it.	Care se cuprinde în mod virtual în ceva, *fără a avea expresie formală*; de la sine înțeles. [Sil. **im-pli-**] /<fr. *implicite,* lat. *implicitus*
https://www.lexico.com/definition/implicature	Sursa: Noul dicționar explicativ al limbii române
	Sinonime în română
	cunoaștere implicită
24	

Termen-vedetă	*Echivalentul în română, sursa echivalentului*
induction	inducție
Definiția, sursa definiției	*Definiția în română, sursa definiției*
The inference of a *general law from particular* instances.	Formă fundamentală de raționament, care *realizează trecerea de la particular la general*.
https://www.lexico.com/definition/induction	https://www.dex.ro/induc%C8%9Bie
25	

Termen-vedetă	*Echivalentul în română, sursa echivalentului*
inference	inferență
Definiția, sursa definiției	*Definiția în română, sursa definiției*
A *conclusion* reached on the basis of evidence and *reasoning*.	*Operație logică* de trecere de la un enunț la altul și în care *ultimul enunț este dedus din primul*.
https://www.lexico.com/definition/inference	https://www.dex.ro/inferen%C8%9B%C4%83
	Note/
	Traducere
	deducție
	Carter, P. The complete book of intelligence tests. London, John Wiley & Sons Ltd. 2005, 205p.
	Carter P. Cartea completă a testelor de inteligență. Londra, John Wiley & Sons Ltd. 2005, 205p.
26	

Termen-vedetă	*Echivalentul în română, sursa echivalentului*
integration	integrare
Definiția, sursa definiției	*Definiția în română, sursa definiției*
Combine (one thing) *with another* to form *a whole*.	A intra într-un ansamblu ca parte integrantă; *a se uni cu alte elemente* formând un *corp*

	integral; a se încorpora.
https://www.lexico.com/definition/integrate	https://www.dex.ro/integra
27	

Termen-vedetă	*Echivalentul în română, sursa echivalentului*
intention	intenție
Definiția, sursa definiției	*Definiția în română, sursa definiției*
Conceptions formed by *directing* the *mind* towards an object.	Dorință, *gând* de a face, de a întreprinde ceva; *proiect*, plan.
https://www.lexico.com/definition/intention	https://www.dex.ro/inten%C8%9Bie
28	

Termen-vedetă	*Echivalentul în română, sursa echivalentului*
interpretation	interpretare
Definiția, sursa definiției	*Definiția în română, sursa definiției*
The action of explaining the *meaning of something.*	A da un anumit înțeles, o anumită *semnificație unui lucru*;
https://www.lexico.com/definition/interpretation	https://www.dex.ro/interpreta
29	

Termen-vedetă	*Echivalentul în română, sursa echivalentului*
judgment	rațiune
Definiția, sursa definiției	*Definiția în română, sursa definiției*
The *ability* to make considered decisions or come to *sensible conclusions*.	*Facultatea omului* de a cunoaște, de *a gândi logic*, de a *înțelege sensul* și legătura fenomenelor;
https://www.lexico.com/definition/judgement	https://www.dex.ro/ra%C8%9Biune
Sinonime	
reasoning	
30	

Termen-vedetă	*Echivalentul în română, sursa echivalentului*
learning	învățare
Definiția, sursa definiției	*Definiția în română, sursa definiției*
The *acquisition of knowledge* or *skills* through *study*, *experience*, or being taught.	*A transmite* cuiva (*sistematic*) *cunoștințe* și *deprinderi* dintr-un domeniu oarecare; a iniția pe cineva într-o meserie, știință, artă etc.
https://www.lexico.com/definition/learning	https://www.dex.ro/%C3%AEnv%C4%83%C8%9Ba
31	

Termen-vedetă	*Echivalentul în română, sursa echivalentului*

mapping	atribuire
Definiția, sursa definiției	*Definiția în română, sursa definiției*
the activity of discovering *where in* the brain particular tasks *are performed*:	A da (ceva) ca *venind de la*..., a pune pe seama cuiva, în socoteala cuiva.
https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/mapping	https://www.dex.ro/atribui
	Sinonime în română
	mapare – IA
	Note/
	Traducere
	cartografiere
	Carter, P. The complete book of intelligence tests. London, John Wiley & Sons Ltd. 2005, 205p.
	Carter P. Cartea completă a testelor de inteligență. Londra, John Wiley & Sons Ltd. 2005, 205p.
32	

Termen-vedetă	*Echivalentul în română, sursa echivalentului*
memory	memorie
Definiția, sursa definiției	*Definiția în română, sursa definiției*
The faculty by which the *mind stores and remembers information*.	*Proces psihic* care constă *în întipărirea, recunoașterea și reproducerea* senzațiilor, sentimentelor, mișcărilor, *cunoștințelor* etc. *din trecut*.
https://www.lexico.com/definition/memory	https://www.dex.ro/memorie
33	

Termen-vedetă	*Echivalentul în română, sursa echivalentului*
neural network	rețea neuronală
Definiția, sursa definiției	*Definiția în română, sursa definiției*
an *interconnected system of neurons*, as in the brain or other parts of the nervous system	*relaţiile regiunilor cerebrale* şi performanţa lor în sarcini cognitive, conducând la înţelegerea operaţiilor elementare, neuroni interconectați
https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english/neural-network	Universitatea Spiru Haret, Facultatea de Sociologie şi Psihologie, INTRODUCERE ÎN NEUROŞTIINŢE, (Sinteze de curs), dr. Dragoş Cîrneci
Sinonime	*Sinonime în română*
neural net	rețea neurală
Abreviere EN	*Abreviere RO*
NN	RN
34	

Termen-vedetă	*Echivalentul în română, sursa echivalentului*
neuron	neuron
Definiția, sursa definiției	*Definiția în română, sursa definiției*
A *specialized cell transmitting* nerve impulses; a nerve cell.	Element structural și *funcțional* de bază al sistemului nervos compus dintr-un *corp celular protoplasmatic*, care conține un nucleu, și din prelungiri protoplasmatice; neurocit.
https://www.lexico.com/definition/neuron	https://www.dex.ro/neuron
Sinonime	*Sinonime în română*
nerve cell	neurocit
35	

Termen-vedetă	*Echivalentul în română, sursa echivalentului*
neurotransmitter	neurotransmițător
Definiția, sursa definiției	*Definiția în română, sursa definiției*
A *chemical substance* which is released at the end of *a nerve fibre* by the arrival of a nerve impulse and, by diffusing across the synapse or junction, effects *the transfer* of the impulse to another nerve fibre, a muscle fibre, or some other structure.	*Substanta chimica* a organismului care da posibilitatea *celulelor nervoase* sa-si *transmita* mesajele.
https://www.lexico.com/definition/neurotransmitter	http://www.sfatulmedicului.ro/dictionar-medical/neurotransmitator_4306
	Sinonime în română
	neuromediator
36	

Termen-vedetă	*Echivalentul în română, sursa echivalentului*
paradigm	paradigmă
Definiția, sursa definiției	*Definiția în română, sursa definiției*
A world view underlying the *theories and methodology* of a particular scientific subject.	(la Platon) *lumea ideilor*, *prototip* al lumii sensibile în care trăim. ◊ *principiu* care distinge legăturile și opozițiile fundamentale între *câteva noțiuni dominante cu funcție de comandă și control al gândirii*.
https://www.lexico.com/definition/paradigm	https://www.dex.ro/paradigm%C4%83
37	

Termen-vedetă	*Echivalentul în română, sursa echivalentului*
pattern	model
Definiția, sursa definiției	*Definiția în română, sursa definiției*
A regular and intelligible form or sequence *discernible* in the way in which *something happens* or is done.	*Sistem teoretic* sau material cu ajutorul căruia *pot fi studiate* indirect *proprietățile și transformările altui sistem*, mai complex, cu

	care primul sistem prezintă o analogie.
https://www.lexico.com/definition/pattern	https://www.dex.ro/model
Sinonime	*Sinonime în română*
model	patern
	model de gândire
	categorie
	Note/
	Traducere
	șablon
	Carter, P. The complete book of intelligence tests. London, John Wiley & Sons Ltd. 2005, 205p.
	Carter P. Cartea completă a testelor de inteligență. Londra, John Wiley & Sons Ltd. 2005, 205p.
38	

Termen-vedetă	*Echivalentul în română, sursa echivalentului*
perception	percepție
Definiția, sursa definiției	*Definiția în română, sursa definiției*
The *neurophysiological processes*, including memory, by which an organism *becomes aware* of and interprets *external stimuli*.	*Proces psihic* prin care obiectele și fenomenele din lumea obiectivă care acționează nemijlocit asupra organelor de simț *sunt reflectate* în totalitatea însușirilor lor, ca un întreg unitar; imagine rezultată în urma acestei reflectări; *p. ext.* facultatea de a percepe *fenomenele lumii exterioare*; înțelegere, cunoaștere.
https://www.lexico.com/definition/perception	https://www.dex.ro/percep%C8%9Bie
	Note/
	Traducere
	percepție/percepere
	Carter, P. The complete book of intelligence tests. London, John Wiley & Sons Ltd. 2005, 205p.
	Carter P. Cartea completă a testelor de inteligență. Londra, John Wiley & Sons Ltd. 2005, 205p.
39	

Termen-vedetă	*Echivalentul în română, sursa echivalentului*
performance	performanță
Definiția, sursa definiției	*Definiția în română, sursa definiției*
The *action or process* of performing *a task* or function.	*Rezultat excepțional* obținut într-o *probă* sportivă; (*p. ext.*) *realizare deosebită* într-un

	domeniu oarecare.
https://www.lexico.com/definition/performance	https://www.dex.ro/performan%C8%9B%C4%83
	Note/
	Traducere
	performanțe
	Carter, P. The complete book of intelligence tests. London, John Wiley & Sons Ltd. 2005, 205p.
	Carter P. Cartea completă a testelor de inteligență. Londra, John Wiley & Sons Ltd. 2005, 205p.
40	

Termen-vedetă	*Echivalentul în română, sursa echivalentului*
problem solving	rezolvarea problemelor
Definiția, sursa definiției	*Definiția în română, sursa definiției*
The *process of finding solutions* to difficult or complex issues.	Rezolvarea problemelor este ceea ce trebuie să facem atunci când nu *putem lua o decizie* fără să *investigăm situaţia*.
https://www.lexico.com/definition/problem-solving	http://www.codecs.ro/cursuri/bzt629/files/Solutionarea%20problemelor%20si%20elaborarea%20deciziilor.pdf
Sinonime	
problem-solving	
41	

Termen-vedetă	*Echivalentul în română, sursa echivalentului*
processing	procesare
Definiția, sursa definiției	*Definiția în română, sursa definiției*
Operate on (data) by means of a program.	*a prelucra semnalele înregistrate* pe bandă magnetică *prin intermediul unui procesor*.
A natural series *of changes*. Perform a series of mechanical or chemical operations on (something*) in order to change or preserve it*.	A modifica *forma*, dimensiunile, constituția sau aspectul unui material (*pentru a obține produse finite*, materii prime etc.).
https://www.lexico.com/definition/process	https://www.dex.ro/procesa
	Sinonime în română
	prelucrare
	Note/
	Traducere
	procesare
	Carter, P. The complete book of intelligence tests. London, John Wiley & Sons Ltd. 2005, 205p.
	Carter P. Cartea completă a testelor de

	inteligență. Londra, John Wiley & Sons Ltd. 2005, 205p.
42	

Termen-vedetă	*Echivalentul în română, sursa echivalentului*
production	producție
Definiția, sursa definiției	*Definiția în română, sursa definiției*
The *provision* of something for consideration, inspection, or *use*.	Totalitatea produselor (**1**) obținute în *procesul muncii*, într-o perioadă de timp determinată, într-un anumit sector al activității sociale etc. **3.** Lucrare, operă literară, științifică sau artistică.
https://www.lexico.com/definition/production	https://www.dex.ro/produc%C8%9Bie
43	

Termen-vedetă	*Echivalentul în română, sursa echivalentului*
projection	proiecție
Definiția, sursa definiției	*Definiția în română, sursa definiției*
An estimate or forecast of a future situation based on *a study of present trends*.	Operație geometrică de *reprezentare* a unui obiect în spațiu, a unei figuri etc. pe o dreaptă, *pe un plan*; (concr.) corp, figură obținută prin această operație.
https://www.lexico.com/definition/projection	https://www.dex.ro/proiec%C8%9Bie
44	

Termen-vedetă	*Echivalentul în română, sursa echivalentului*
representation	reprezentare
Definiția, sursa definiției	*Definiția în română, sursa definiției*
(in some theories of perception) *a mental state* or *concept regarded* as corresponding to a *thing perceived*.	*Imagine senzorială a obiectelor și fenomenelor realității*, *evocată mintal*, în absența acestora, pe baza *percepțiilor anterioare*.
https://www.lexico.com/definition/representation	https://www.dex.ro/reprezentare
45	

Termen-vedetă	*Echivalentul în română, sursa echivalentului*
signal	semnal
Definiția, sursa definiției	*Definiția în română, sursa definiției*
A gesture, action, or sound that is used to *convey information* or *instructions*, typically by prearrangement between the parties concerned.	*Semn convențional (sonor sau vizual) sau grup de astfel de semne*, folosite pentru a *transmite* la distanță o înștiințare, o *informație*, un avertisment, *o comandă* etc.
https://www.lexico.com/definition/signal	https://www.dex.ro/semnal

46	

Termen-vedetă	*Echivalentul în română, sursa echivalentului*
stimulus	stimul
Definiția, sursa definiției	*Definiția în română, sursa definiției*
A thing or event that *evokes* a specific *functional reaction* in an organ or tissue.	*Factor* care *declanșează* un *proces fiziologic*, care excită o activitate fiziologică; excitat.
https://www.lexico.com/definition/stimulus	https://www.dex.ro/stimul
47	

Termen-vedetă	*Echivalentul în română, sursa echivalentului*
symbol	simbol
Definiția, sursa definiției	*Definiția în română, sursa definiției*
A *mark* or character used as *a conventional representation* of an object, function, or process, e.g. the letter or letters standing for a chemical element or a character in musical notation. *A thing* that *represents or stands for* something else, especially *a material object representing something abstract*.	*Semn, obiect, imagine* etc. care *reprezintă* indirect (*în mod convențional* sau în virtutea unei corespondențe analogice) *un obiect*, o ființă, o noțiune, o idee, o însușire, un sentiment etc.
https://www.lexico.com/definition/symbol	https://www.dex.ro/simbol
	Note/
	Traducere
	simbol
	Carter, P. The complete book of intelligence tests. London, John Wiley & Sons Ltd. 2005, 205p.
	Carter P. Cartea completă a testelor de inteligență. Londra, John Wiley & Sons Ltd. 2005, 205p.
48	

Termen-vedetă	*Echivalentul în română, sursa echivalentului*
thought	gândire
Definiția, sursa definiției	*Definiția în română, sursa definiției*
The *action or process* of *thinking*.	*Facultate superioară* a creierului omenesc, care *reflectă în mod generalizat realitatea* obiectivă prin noțiuni, judecăți, teorii etc.
https://www.lexico.com/definition/thought	https://www.dex.ro/g%C3%A2ndire
Sinonime	*Note/*
thinking	*Traducere*
	gândire
	Carter, P. The complete book of intelligence tests. London, John Wiley & Sons Ltd. 2005,

	205p.
	Carter P. Cartea completă a testelor de inteligență. Londra, John Wiley & Sons Ltd. 2005, 205p.
49	

Termen-vedetă	*Echivalentul în română, sursa echivalentului*
update	reînnoire
Definiția, sursa definiției	*Definiția în română, sursa definiției*
Make (something) more modern or up to date. An act of updating something or someone or an updated version of something.	*A schimba din nou,* a înnoi încă o dată.
https://www.lexico.com/definition/update	https://www.dex.ro/re%C3%AEnnoi
	Sinonime în română
	actualizare
50	

Termen-vedetă	*Echivalentul în română, sursa echivalentului*
adaptation	adaptare
Definiția, sursa definiției	*Definiția în română, sursa definiției*
The *process of change* by which an organism or species *becomes better suited* to its environment.	*A transforma* pentru a corespunde anumitor cerințe; a face potrivit pentru întrebuințare în anumite împrejurări; *a face să se potrivească*. **2.** Tranz. și refl. (Biol.) A (se) *transforma prin adaptare* (**2**). **3.** Refl. și tranz. A (se) acomoda, a (se) deprinde, a (se) obișnui.
https://www.lexico.com/definition/adapt	https://www.dex.ro/adapta
51	

Termen-vedetă	*Echivalentul în română, sursa echivalentului*
affective	afectiv
Definiția, sursa definiției	*Definiția în română, sursa definiției*
Relating to moods, feelings, and attitudes.	*Care aparține* afectivității, *privitor la sentimente*; *emotiv*.
https://www.lexico.com/definition/affective	https://www.dex.ro/afectiv
Sinonime	
emotional	
52	

Termen-vedetă	*Echivalentul în română, sursa echivalentului*
anger	furie
Definiția, sursa definiției	*Definiția în română, sursa definiției*

A *strong feeling of annoyance*, displeasure, or *hostility*.	*Stare de extremă iritare* în care se pierde stăpânirea de sine; mânie nestăpânită; *violență*.
https://www.lexico.com/definition/anger	https://www.dex.ro/furie
	Note/
	Traducere
	mânie, furie
	Goleman, D. Emotional Intelligence. Why it can matter more than IQ. New York, Bloomsbury. 1995, 352 p.
	Goleman, D. Inteligența emoțională. București, Curtea Veche Publishing. 2001, 424 p.
	furie
	Ekman, P. Emotions Revealed. New York, Times Books. 2003, 282 p.
	Ekman, P. Emoții date pe față. București, Editura Trei. 2011, 346 p.
53	

Termen-vedetă	*Echivalentul în română, sursa echivalentului*
disgust	dezgust
Definiția, sursa definiției	*Definiția în română, sursa definiției*
A feeling of *revulsion or strong disapproval* aroused by something *unpleasant* or offensive.	Sentiment sau senzație *de neplăcere* față de ceva sau de cineva; *repulsie*; silă; *aversiune*; antipatie; scârbă.
https://www.lexico.com/definition/disgust	https://www.dex.ro/dezgust
	Note/
	Traducere
	dezgust
	Ekman, P. Emotions Revealed. New York, Times Books. 2003, 282 p.
	Ekman, P. Emoții date pe față. București, Editura Trei. 2011, 346 p.
54	

Termen-vedetă	*Echivalentul în română, sursa echivalentului*
emotion regulation	gestionarea emoțiilor
Definiția, sursa definiției	*Definiția în română, sursa definiției*
Emotion regulation is the ability *to exert control over one's own emotional state*.	*control asupra* felului *în care te simți* și acționezi atunci când simți emoții puternice
https://www.psychologytoday.com/intl/basics/emotion-regulation	https://psihosensus.eu/gestionarea-emotiilor-inteligenta-emotionala/
	Note/
	Traducere

	reglare emoțională
	Goleman, D. Emotional Intelligence. Why it can matter more than IQ. New York, Bloomsbury. 1995, 352 p.
	Goleman, D. Inteligența emoțională. București, Curtea Veche Publishing. 2001, 424 p.
55	

Termen-vedetă	*Echivalentul în română, sursa echivalentului*
emotional awareness	înțelegerea emoțiilor
Definiția, sursa definiției	*Definiția în română, sursa definiției*
Emotional awareness is essentially *being able to identify the emotions* you're experiencing at any given time.	**Intelegerea emotiilor** se refera la *capacitatea de a identifica si denumi corect starile emotionale*, *atat proprii*, cat si pe cele ale celorlalti, dar si la capacitatea de a face discriminari fine intre intensitati diferite ale aceleiasi stari emotionale, in special a celor mai "subtile" - de exemplu, starea de nervozitate a unei persoane, care poate fi mai mult sau mai putin evidenta pentru ceilalti.
https://www.verywellmind.com/increasing-emotional-awareness-2797603	https://www.reginamaria.ro/articole-medicale/dezvoltarea-inteligentei-emotionale-la-copii
	Sinonime în română
	recunoașterea stărilor
	Note/
	Traducere
	conştientizare emoţională
	Goleman, D. Emotional Intelligence. Why it can matter more than IQ. New York, Bloomsbury. 1995, 352 p.
	Goleman, D. Inteligența emoțională. București, Curtea Veche Publishing. 2001, 424 p.
56	

Termen-vedetă	*Echivalentul în română, sursa echivalentului*
emotional intelligence	inteligență emoțională
Definiția, sursa definiției	*Definiția în română, sursa definiției*
The *capacity* to be *aware* of, *contro*l, and *express* one's emotions, and to *handle interpersonal relationships* judiciously and empathetically.	Inteligenţa emoţională se referă la *abilităţile* în baza cărora un individ poate discrimina şi monitoriza *emoţiile proprii şi ale celorlalţi*, precum şi la capacitatea acestuia de *a utiliza* informaţiile deţinute pentru a-şi ghida propria gândire şi acţiune. Inteligenţa emoţională

	desemnează o *capacitate de control şi autocontrol* al stresului şi emoţiilor negative; o *meta-abilitate*, care determină şi influenţează modul şi eficienţa cu care ne putem folosi celelalte capacităţi şi abilităţi pe care le posedăm, inclusiv inteligenţa educaţională.
https://www.lexico.com/definition/emotional_intelligence	(Salovey & Mayer, 1990), Daniel Goleman (1995).
	Note/
	Traducere
	inteligență emoțională
	Goleman, D. Emotional Intelligence. Why it can matter more than IQ. New York, Bloomsbury. 1995, 352 p.
	Goleman, D. Inteligența emoțională. București, Curtea Veche Publishing. 2001, 424 p.
57	

Termen-vedetă	*Echivalentul în română, sursa echivalentului*
emotional process	proces emoțional
Definiția, sursa definiției	*Definiția în română, sursa definiției*
Individual *emotional processes* acting as concrete support for structural arrangements most obviously include *emotion work* and the *reflexive role-taking emotions*.	*Procesul emoțional* în unitate cu trăsătura emoțională, conform I.S. Cohn, G.O. Drobnitsky, A.I. Titarenko și alții, sunt un *fenomen emoțional* care *se reglează* la nivelul *mecanismelor personale*.
https://www.sciencedirect.com/topics/computer-science/emotional-process	https://shopping-gdansk.ru/ro/ignoramus/emocii-pedagoga-emocii-v-strukture-lichnosti-funkcii-i-sushchnost/
58	

Termen-vedetă	*Echivalentul în română, sursa echivalentului*
emotional reaction	reacție emoțională
Definiția, sursa definiției	*Definiția în română, sursa definiției*
express the emotions one feels	urmare a unei acțiuni sau fapte perfecte și *exprimă colorarea emoțională subiectivă* a personajului atingerii unui obiectiv stabilit și a satisfacerii nevoilor.
https://kidshealth.org/en/teens/emotional-reactions.html#:~:text=Managing%20emotional%20reactions%20means%20choosing,express%20the%20emotions%20we%20feel.&text=They%20know%20that%20their%20reactio	https://shopping-gdansk.ru/ro/ignoramus/emocii-pedagoga-emocii-v-strukture-lichnosti-funkcii-i-sushchnost/

n,way%20they%20feel%20about%20themselves.	
	Note/
	Traducere
	reacție emoțională
	Goleman, D. Emotional Intelligence. Why it can matter more than IQ. New York, Bloomsbury. 1995, 352 p.
	Goleman, D. Inteligența emoțională. București, Curtea Veche Publishing. 2001, 424 p.
59	

Termen-vedetă	*Echivalentul în română, sursa echivalentului*
emotion	emoție
Definiția, sursa definiției	*Definiția în română, sursa definiției*
A *strong feeling* deriving from one's circumstances, *mood*, or relationships *with others.*	*Reacție afectivă de intensitate mijlocie* și de durată relativ scurtă, însoțită adesea de modificări în activitățile organismului, oglindind atitudinea *individului față de realitate*; *p. gener.* orice reacție afectivă.
https://www.lexico.com/synonym/emotion	https://www.dex.ro/emo%C8%9Bie
	Note/
	Traducere
	sentiment
	Ekman, P. Emotions Revealed. New York, Times Books. 2003, 282 p.
	Ekman, P. Emoții date pe față. București, Editura Trei. 2011, 346 p.
60	

Termen-vedetă	*Echivalentul în română, sursa echivalentului*
empathy	empatie
Definiția, sursa definiției	*Definiția în română, sursa definiției*
The ability *to understand and share the feelings* of another.	Formă de intuire a realității *prin identificare afectivă*. **2.** Tendință a receptorului de a trăi *afectiv, prin transpunere simpatetică*, viața eroilor din opere literare, filme etc.
https://www.lexico.com/definition/empathy	https://www.dex.ro/empatie
	Note/
	Traducere
	empatie
	Carter, P. The complete book of intelligence tests. London, John Wiley & Sons Ltd. 2005, 205p.
	Carter P. Cartea completă a testelor de

	inteligență. Londra, John Wiley & Sons Ltd. 2005, 205p.
61	

Termen-vedetă	*Echivalentul în română, sursa echivalentului*
expression	expresie
Definiția, sursa definiției	*Definiția în română, sursa definiției*
A look on someone's face that *conveys* a particular emotion.	*Înfățișare care reflectă starea* sufletească a omului; reflectarea stării interioare a cuiva (în privire, figură).
https://www.lexico.com/definition/expression	https://www.dex.ro/expresie
62	

Termen-vedetă	*Echivalentul în română, sursa echivalentului*
fear	frica
Definiția, sursa definiției	*Definiția în română, sursa definiției*
An *unpleasant emotion* caused by the *threat of danger,* pain, or harm.	*Stare* de adâncă neliniște și *tulburare*, provocată de un *pericol* real sau imaginar; lipsă de curaj, teamă, înfricoșare.
https://www.lexico.com/definition/fear	https://www.dex.ro/fric%C4%83
	Note/
	Traducere
	frica
	Ekman, P. Emotions Revealed. New York, Times Books. 2003, 282 p.
	Ekman, P. Emoții date pe față. București, Editura Trei. 2011, 346 p.
63	

Termen-vedetă	*Echivalentul în română, sursa echivalentului*
interpersonal	interpersonal
Definiția, sursa definiției	*Definiția în română, sursa definiției*
Relating to *relationships* or communication *between people*.	(*despre relații*) *dintre persoane*.
https://www.lexico.com/definition/interpersonal	https://www.dex.ro/interpersonal
	Note/
	Traducere
	interpersonal
	Carter, P. The complete book of intelligence tests. London, John Wiley & Sons Ltd. 2005, 205p.
	Carter P. Cartea completă a testelor de inteligență. Londra, John Wiley & Sons Ltd. 2005, 205p.
64	

Termen-vedetă	*Echivalentul în română, sursa echivalentului*
intrapersonal	intrapersonal
Definiția, sursa definiției	*Definiția în română, sursa definiției*
Taking place or *existing within the mind*.	*propriile* emotii, *ganduri*, temeri, motivatii
https://www.lexico.com/definition/intrapersonal	https://resurseumane1001.wordpress.com/2012/06/26/cele-7-tipuri-de-inteligenta/
	Note/
	Traducere
	intrapersonal
	Carter, P. The complete book of intelligence tests. London, John Wiley & Sons Ltd. 2005, 205p.
	Carter P. Cartea completă a testelor de inteligență. Londra, John Wiley & Sons Ltd. 2005, 205p.
65	

Termen-vedetă	*Echivalentul în română, sursa echivalentului*
joy	bucurie
Definiția, sursa definiției	*Definiția în română, sursa definiției*
A *feeling* of great *pleasure* and happiness.	Sentiment de *mulțumire* vie, de *satisfacție* sufletească.
https://www.lexico.com/definition/joy	https://www.dex.ro/bucurie
	Note/
	Traducere
	bucurie
	Ekman, P. Emotions Revealed. New York, Times Books. 2003, 282 p.
	Ekman, P. Emoții date pe față. București, Editura Trei. 2011, 346 p.
66	

Termen-vedetă	*Echivalentul în română, sursa echivalentului*
recognition	recunoaștere
Definiția, sursa definiției	*Definiția în română, sursa definiției*
Identification of someone or something or person from *previous encounters* or *knowledge*.	*A identifica un lucru, o persoană* etc. *cunoscute mai înainte*. ♦ A deosebi ceva după anumite *semne caracteristice*. ♦ Refl. A-și descoperi în altul trăsăturile caracteristice, a se regăsi în altul.
https://www.lexico.com/definition/recognition	https://www.dex.ro/recunoa%C8%99te
67	

Termen-vedetă	*Echivalentul în română, sursa echivalentului*

sadness	tristețe
Definiția, sursa definiției	*Definiția în română, sursa definiției*
The condition or *quality* of being *sad*.	*Starea* sufletească apăsătoare; mâhnire, *amărăciune*;
Feeling or showing sorrow; unhappy.	https://www.dex.ro/triste%C8%9Be
https://www.lexico.com/definition/sad	*Note/*
	Traducere
	tristețe
	Ekman, P. Emotions Revealed. New York, Times Books. 2003, 282 p.
	Ekman, P. Emoții date pe față. București, Editura Trei. 2011, 346 p.
68	

Termen-vedetă	*Echivalentul în română, sursa echivalentului*
self-regulation	autoreglare
Definiția, sursa definiției	*Definiția în română, sursa definiției*
The fact of something such as an organization *regulating itself* without intervention from external bodies.	*Control exercitat asupra propriei sale persoane.*
https://www.lexico.com/en/definition/self-regulation	https://www.dex.ro/autocontrol
Self-regulation is concerned with how you *control and manage yourself* and your emotions, inner **resources**, and abilities.	*Sinonime în română*
https://www.skillsyouneed.com/ps/self-management.html#:~:text=Self%2Dregulation%20or%20self%2Dmanagement,ability%20to%20manage%20your%20impulses.	autoreglare
Sinonime	*Note/*
self management	*Traducere*
	autoreglare
	Goleman, D. Emotional Intelligence. Why it can matter more than IQ. New York, Bloomsbury. 1995, 352 p.
	Goleman, D. Inteligența emoțională. București, Curtea Veche Publishing. 2001, 424 p.
69	

Termen-vedetă	*Echivalentul în română, sursa echivalentului*
sensation	senzație
Definiția, sursa definiției	*Definiția în română, sursa definiției*
A *physical feeling* or perception resulting from something that *happens to or comes into contact with the body*.	*Reflectare* nemijlocită a unor însușiri ale obiectelor din realitate ca urmare *a acțiunii lor asupra organelor de simț. Senzație vizuală. Senzație auditivă.*

https://www.lexico.com/definition/sensation	https://www.dex.ro/senza%C8%9Bie
70	

Termen-vedetă	*Echivalentul în română, sursa echivalentului*
social cognition	competențe interpersonale
Definiția, sursa definiției	*Definiția în română, sursa definiției*
Social cognition is a sub-topic of social psychology that focuses on how people process, store, and *apply information about other people and social situations*.	abilitatile folosite de o persoana pentru a *interactiona corect cu ceilalti*.
https://www.verywellmind.com/social-cognition-2795912#:~:text=Social%20cognition%20is%20a%20sub,play%20in%20our%20social%20interactions.	https://www.hipo.ro/locuri-de-munca/vizualizareArticol/2819/Interpersonal-skills.-Ce-sunt-si-unde-le-poti-gasi%3F
	Sinonime în română
	cunoștințe interpersonale
71	

Termen-vedetă	*Echivalentul în română, sursa echivalentului*
social relationships	relații sociale
Definiția, sursa definiției	*Definiția în română, sursa definiției*
Social connections are the relationships you have *with the people around* you.	Relaţia socială este *sistemul interacţiunii reciproce* normale *dintre indivizi* (parteneri sau grupuri) având la bază o anumită platformă; spre exemplu, platforma *relaţiei de prietenie* o constiuie valorile comune, idealurile, părerile, atitudinile emoţionale.
https://myhealth.alberta.ca/Health/Pages/conditions.aspx?hwid=abl0295#:~:text=Social%20connections%20are%20the%20relationships,telephone%20or%20through%20the%20Internet.	https://administrare.info/administra%C8%9Bie-public%C4%83/1349-rela%C5%A3ii-sociale-delimit%C4%83ri-conceptuale,-tipuri-de-rela%C5%A3ii-sociale
Sinonime	
social relations	
social connection	
72	

Termen-vedetă	*Echivalentul în română, sursa echivalentului*
state	stare
Definiția, sursa definiției	*Definiția în română, sursa definiției*
The *particular condition* that *someone or something* is in at a *specific time*.	*Situație a unui corp sau a unui sistem* determinată de structura sa, de *condițiile exterioare* etc. și definită *prin anumite mărimi*

	sau parametri.
An agitated or anxious condition.	Situație în care se află cineva sau ceva; mod, fel, chip în care se prezintă cineva sau ceva cu extensia
	Fel în care se simte cineva (din punct de vedere fizic sau moral), dispoziție în care se află cineva.
https://www.lexico.com/definition/state	https://www.dex.ro/stare
	Note/
	Traducere
	stare
	Goleman, D. Emotional Intelligence. Why it can matter more than IQ. New York, Bloomsbury. 1995, 352 p.
	Goleman, D. Inteligența emoțională. București, Curtea Veche Publishing. 2001, 424 p.
73	

Termen-vedetă	*Echivalentul în română, sursa echivalentului*
surprise	surpriza
Definiția, sursa definiției	*Definiția în română, sursa definiției*
A feeling of *mild astonishment* or shock *caused* by something unexpected.	Faptul de a *lua pe cineva prin surprindere*. **2.** Tot ceea ce surprinde prin caracterul său *neașteptat*, *neprevăzut*. ♦ Ceea ce provoacă o bucurie neașteptată, o plăcere;
https://www.lexico.com/definition/surprise	https://www.dex.ro/surpriz%C4%83
	Note/
	Traducere
	surpriza
	Ekman, P. Emotions Revealed. New York, Times Books. 2003, 282 p.
	Ekman, P. Emoții date pe față. București, Editura Trei. 2011, 346 p.
74	

Termen-vedetă	*Echivalentul în română, sursa echivalentului*
adaptation	adaptare
Definiția, sursa definiției	*Definiția în română, sursa definiției*
Become adjusted to new *conditions*.	A transforma pentru a corespunde anumitor cerințe; *a face potrivit pentru întrebuințare în anumite împrejurări*; a face să se potrivească.
https://www.lexico.com/definition/adaptation	https://www.dex.ro/adapta

	Note/
	Traducere
	adaptabilitate
	Leon, F. Syntheses of Artificial Intelligence. Iasi, Tehnopress. 2020, 205 p.
	Leon, F. Sinteze de inteligenta artificiala. Iasi, Tehnopress. 2020, 205 p.
75	

Termen-vedetă	*Echivalentul în română, sursa echivalentului*
affective computing	calcul afectiv
Definiția, sursa definiției	*Definiția în română, sursa definiției*
Affective computing is the study and development of *systems and devices* that *can recognize, interpret, process, and simulate human affects*.	Detectarea şi *recunoaşterea emoţiilor pentru construirea maşinilor emoţionale*
https://www.bbvaopenmind.com/en/technology/digital-world/what-is-affective-computing/	http://www.cs.ubbcluj.ro/~lauras/test/docs/school/MIRPR/2017-2018/lectures/06_07_affectiveComputing.pdf
	Sinonime în română
	informatica afectivă
76	

Termen-vedetă	*Echivalentul în română, sursa echivalentului*
artificial intelligence	inteligență artificială
Definiția, sursa definiției	*Definiția în română, sursa definiției*
The theory and development of *computer systems* able to *perform tasks* normally requiring *human intelligence*, such as *visual perception*, speech recognition, *decision-making*, and translation between languages.	roboții pot fi echipați cu senzori echivalenți *cu organele de simț ale omului*, pentru *vedere, pipăit, perceperea temperaturii*. Unii au chiar capacitatea de a lua decizii simple, iar în prezent cercetările în domeniu sunt orientate spre obținerea *de roboți* cu un grad de autocontrol care să le permită mobilitatea și *luarea de decizii* într-un mediu necontrolat direct de către oameni.
https://www.lexico.com/definition/artificial_intelligence	https://www.dex.ro/text/inteligen%C8%9Ba+artificial%C4%83
Abreviere EN	*Abreviere RO*
AI	IA
	Note/
	Traducere
	inteligență artificială
	Leon, F. Syntheses of Artificial

	Intelligence. Iasi, Tehnopress. 2020, 205 p.
	Leon, F. Sinteze de inteligenta artificiala. Iasi, Tehnopress. 2020, 205 p.
77	

Termen-vedetă	*Echivalentul în română, sursa echivalentului*
backpropagation	propagare înapoi
Definiția, sursa definiției	*Definiția în română, sursa definiției*
Backpropagation, short for "backward propagation of errors," is an *algorithm* for supervised learning of *artificial neural networks* using *gradient descent*.	În esență, propagarea înapoi este o *aplicație* a regulii *lanțului în calcul*, oarecum implementată cu spiritul programării dinamice. Multe biblioteci moderne care implementează rețele neuronale, cum ar fi Torch, Theano, TensorFlow etc., generalizează *algoritmul* de propagare înapoi pe *rețelele neuronale* la cel dintr-un grafic computațional.
https://brilliant.org/wiki/backpropagation/#:~:text=Backpropagation%2C%20short%20for%20%22backward%20propagation,to%20the%20neural%20network's%20weights.	*tensorflow.org*
	Sinonime în română
	propagare inversă
	Note/
	Traducere
	retro-propagare/backpropagation
	Leon, F. Syntheses of Artificial Intelligence. Iasi, Tehnopress. 2020, 205 p.
	Leon, F. Sinteze de inteligenta artificiala. Iasi, Tehnopress. 2020, 205 p.
78	

Termen-vedetă	*Echivalentul în română, sursa echivalentului*
behavior	comportament
Definiția, sursa definiției	*Definiția în română, sursa definiției*
The *way* in which *a machine* or natural phenomenon works *or functions*.	*Modalitate de a acționa* în anumite împrejurări sau situații; conduită, purtare, *comportare*.
https://www.lexico.com/definition/behaviour	https://www.dex.ro/comportament
	Note/
	Traducere
	comportament

	Leon, F. Syntheses of Artificial Intelligence. Iasi, Tehnopress. 2020, 205 p.
	Leon, F. Sinteze de inteligenta artificiala. Iasi, Tehnopress. 2020, 205 p.
79	

Termen-vedetă	*Echivalentul în română, sursa echivalentului*
big data	big data
Definiția, sursa definiției	*Definiția în română, sursa definiției*
very large sets of data that *are produced by people* using the internet, and that can only be stored, understood, and used with the help of special tools and methods:	*Seturi mari de date* care pot fi *analizate computațional* pentru a dezvălui trend-uri, tipare și asociații, *în special legate de* comportamentul *uman*.
https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/big-data	https://cavaleria.ro/tech/ce-este-big-data-pe-intelesul-tuturor/
	Sinonime în română
	date masive
80	

Termen-vedetă	*Echivalentul în română, sursa echivalentului*
computation	calcul
Definiția, sursa definiției	*Definiția în română, sursa definiției*
The action of mathematical calculation. The *use of computers*, especially as a subject of *research* or study.	Ansamblu de operații matematice făcute cu scopul de a găsi valoarea uneia sau a mai multor mărimi; socoteală. ◊ (În sintagmele) *Calcul grafic* = (Mat.) rezolvare a unor probleme cu ajutorul unor construcții geometrice. ◊ *Calcul logic* = *ansamblu de operații* prin care anumite *expresii logice* sunt derivate din alte expresii logice.
https://www.lexico.com/definition/computation	https://www.dex.ro/calcul
	Note/
	Traducere
	calcul
	Leon, F. Syntheses of Artificial Intelligence. Iasi, Tehnopress. 2020, 205 p.
	Leon, F. Sinteze de inteligenta artificiala. Iasi, Tehnopress. 2020, 205 p
81	

Termen-vedetă	*Echivalentul în română, sursa echivalentului*
concept	concept

Definiția, sursa definiției	*Definiția în română, sursa definiției*
An idea or *invention* to help sell *or publicize* a commodity.	*Variantă inițială schematică* a unei *lucrări*; ciornă*; schiță*.
https://www.lexico.com/definition/concept	https://www.dex.ro/concept
	Note/
	Traducere
	concept
	Leon, F. Syntheses of Artificial Intelligence. Iasi, Tehnopress. 2020, 205 p.
	Leon, F. Sinteze de inteligenta artificiala. Iasi, Tehnopress. 2020, 205 p.
82	

Termen-vedetă	*Echivalentul în română, sursa echivalentului*
convolutional neural network	rețea neuronală convoluțională
Definiția, sursa definiției	*Definiția în română, sursa definiției*
A Convolutional *Neural Network* (ConvNet/CNN) is a Deep Learning *algorithm which can take in an input image*, assign importance (learnable weights and biases) to various aspects/objects in the image and be *able to differentiate one from the other*.	***rețelele neuronale* care sunt cel mai des folosite *la analiza imaginilor***
https://towardsdatascience.com/a-comprehensive-guide-to-convolutional-neural-networks-the-eli5-way-3bd2b1164a53	https://www.todaysoftmag.ro/article/3140/retele-neuronale-convolutionale
Abreviere EN	*Abreviere RO*
CNN	RNC
83	

Termen-vedetă	*Echivalentul în română, sursa echivalentului*
crowd-sourcing	externalizare
Definiția, sursa definiției	*Definiția în română, sursa definiției*
The *practice* of obtaining information or input into a task or project *by enlisting the services of a large number of people*, either paid or unpaid, typically *via the internet*.	*practica* de business prin care sarcini sau functii ale companiei sunt *delegate unei terte* parti, *externe organizatiei*
https://www.lexico.com/definition/crowdsourcing	https://power.ro/ce-inseamna-externalizarea-serviciilor-it-si-care-sunt-avantajele-si-riscurile-acesteia/
	Sinonime în română
	externalizare spre public
84	

Termen-vedetă	*Echivalentul în română, sursa echivalentului*

data	date
Definiția, sursa definiției	*Definiția în română, sursa definiției*
The quantities, characters, or symbols on which *operations* are performed by a *computer*, which may be stored and transmitted in the form of *electrical signals* and recorded on magnetic, optical, or mechanical recording media.	*sistem de control al roboților* bazat pe *informații* venite de la *senzori*
https://www.lexico.com/definition/data	http://iota.ee.tuiasi.ro/~mpobor/doc/Cursuri/RICurs4.pdf
Sinonime	*Sinonime în română*
information	informații
85	

Termen-vedetă	*Echivalentul în română, sursa echivalentului*
decision making	luarea deciziilor
Definiția, sursa definiției	*Definiția în română, sursa definiției*
The *action or process* of making *important decisions*.	Luarea deciziilor este un *proces* prin care managerii *răspund* la șanse și amenințări, *analizând opțiunile* și luând decizii cu privire la *obiectivele și direcțiile de acțiune*.
https://www.lexico.com/definition/decision-making	https://www.business-academy.ro/5-tehnici-de-luare-a-deciziilor
Sinonime	
decision-making	
86	

Termen-vedetă	*Echivalentul în română, sursa echivalentului*
decode	decoda / decodifica (România)
Definiția, sursa definiției	*Definiția în română, sursa definiției*
Convert (a coded message) into intelligible language.	A descifra un cod; *a descifra un mesaj pe baza unui cod*.
https://www.lexico.com/definition/decode	https://www.dex.ro/decoda
87	

Termen-vedetă	*Echivalentul în română, sursa echivalentului*
deep architectures	arhitecturi de rețele neuronale adânci (RNA)
Definiția, sursa definiției	*Definiția în română, sursa definiției*
Deep architectures are composed of *multiple levels of non-linear operations*, such as *in neural nets* with many *hidden layers* or in complicated propositional formulae re-using many sub-formulae.	*arhitecturi cu multe nivele pentru probleme cu numărul de unități ascunse* necesare pentru a obține o reprezentare acceptabilă inacceptabil de mare;
https://dl.acm.org/doi/10.1561/2200000006#:~:text=Deep%20architectures%20are%20composed%20of,%2Dusing%20many%20sub%2	https://staff.fmi.uvt.ro/~daniela.zaharie/am2016/curs/curs12/am2016_slides12_RN.pdf

Dformulae.	
	Sinonime în română
	arhitecturi RNA
88	

Termen-vedetă	*Echivalentul în română, sursa echivalentului*
deep learning	învățare profundă
Definiția, sursa definiției	*Definiția în română, sursa definiției*
A type of *machine* learning based on *artificial neural networks* in which *multiple layers* of processing are used to extract progressively *higher level features* from data.	*Deep learning*-ul reprezintă o categorie de *algoritmi de învățare automată* care se remarcă prin faptul că într-o primă etapă *învață* cum să se prelucreze datele de intrare și *ulterior funcția dorită.*
https://www.lexico.com/definition/deep_learning	https://www.todaysoftmag.ro/article/674/deep-learning
	Note/
	Traducere
	învățare profundă
	Leon, F. Syntheses of Artificial Intelligence. Iasi, Tehnopress. 2020, 205 p.
	Leon, F. Sinteze de inteligenta artificiala. Iasi, Tehnopress. 2020, 205 p.
89	

Termen-vedetă	*Echivalentul în română, sursa echivalentului*
encode	codifica
Definiția, sursa definiției	*Definiția în română, sursa definiției*
Convert (*information or an instruction*) into a particular *form*.	*A reuni legi disparate*, norme juridice într-un *cod.*
https://www.lexico.com/definition/encode	https://www.dex.ro/codifica
90	

Termen-vedetă	*Echivalentul în română, sursa echivalentului*
evolutionary computation	calcul evolutiv
Definiția, sursa definiției	*Definiția în română, sursa definiției*
In evolutionary computation, the process of *natural evolution* is used as a role model for a strategy for *finding optimal* or near optimal *solutions for a given problem*. In *genetic algorithms*, an important class of *evolutionary computing techniques*, candidates for a solution are encoded in a string, often a binary string only containing '0's and '1's. Evolution takes place by *modifying* the *genetic code* of a candidate.	Calculul evolutiv reprezintă un domeniu de cercetare al informaticii. ν După cum sugerează şi numele, sunt implicate *calcule*, însă domeniul este inspirat din *procesul evoluţiei naturale*. ν *Algoritmii* care apar în acest domeniu se numesc *algoritmi evolutivi* şi ei includ subdomenii precum: ν programarea evolutivă ν strategii evolutive ν algoritmi genetici ν *programare genetică*

https://www.sciencedirect.com/topics/computer-science/evolutionary-computation	http://inf.ucv.ro/documents/cstoean/c6IA_14.pdf
Sinonime	*Abreviere RO*
evolutionary computing	CE
Abreviere EN	*Note/*
EC	*Traducere*
	calcul evolutiv
	Leon, F. Syntheses of Artificial Intelligence. Iasi, Tehnopress. 2020, 205 p.
	Leon, F. Sinteze de inteligenta artificiala. Iasi, Tehnopress. 2020, 205 p.
91	

Termen-vedetă	*Echivalentul în română, sursa echivalentului*
expression	expresie
Definiția, sursa definiției	*Definiția în română, sursa definiției*
A *collection of symbols* that *jointly* express a *quantity*.	**3.** *Grup de numere, litere* etc. *legate între ele prin simboluri* de *operații matematice*
https://www.lexico.com/definition/expression	https://www.dex.ro/expresie
92	

Termen-vedetă	*Echivalentul în română, sursa echivalentului*
feature extraction	extragerea caracteristicilor
Definiția, sursa definiției	*Definiția în română, sursa definiției*
Feature extraction is the name for methods that *select and /or combine variables into features*, effectively reducing the amount of data that must be processed, while still accurately and completely *describing the original data set*.	*determinarea trăsăturilor* ce *individualizează* o anumită *clasă de forme*
https://deepai.org/machine-learning-glossary-and-terms/feature-extraction#:~:text=Feature%20extraction%20is%20the%20name,describing%20the%20original%20data%20set.	http://sorana.academicdirect.ro/pages/doc/PI/Curs_06.pdf
93	

Termen-vedetă	*Echivalentul în română, sursa echivalentului*
feedforward	propagare înainte
Definiția, sursa definiției	*Definiția în română, sursa definiției*
The modification or *control of a process using its anticipated results* or *effects*.	În reţelele feed-forward (cu propagare înainte), *legăturile dintre neuroni sunt unidirecţionale* şi nu există bucle de reacţie (legături de la un neuron de pe un strat superior la un neuron de pe un strat inferior)
https://www.lexico.com/definition/feedforwar	http://webspace.ulbsibiu.ro/radu.kretzulescu/h

d	tml/phdreport3.pdf
Sinonime	*Note/*
forward propagation	*Traducere*
feedforward computing	**propagare înainte**
	Leon, F. Syntheses of Artificial Intelligence. Iasi, Tehnopress. 2020, 205 p.
	Leon, F. Sinteze de inteligenta artificiala. Iasi, Tehnopress. 2020, 205 p.
94	

Termen-vedetă	*Echivalentul în română, sursa echivalentului*
framework	cadru
Definiția, sursa definiției	*Definiția în română, sursa definiției*
A *basic structure underlying* a *system*, *concept*, or text.	Fig. *Limitele unei* probleme, ale *unui subiect*, ale unei acțiuni etc.; *p. ext.* cuprinsul dintre aceste limite.
https://www.lexico.com/definition/framework	https://www.dex.ro/cadru
Sinonime	*Sinonime în română*
frame	frame
95	

Termen-vedetă	*Echivalentul în română, sursa echivalentului*
fusion	fuziune
Definiția, sursa definiției	*Definiția în română, sursa definiției*
The process or result of *joining* two or more things together *to form a single entity*.	*Unire într-o singură unitate* a unor organizații, grupări etc.; contopire.
https://www.lexico.com/definition/fusion	https://www.dex.ro/fuziune
Sinonime	*Sinonime în română*
data fusion	fuziune a datelor
96	

Termen-vedetă	*Echivalentul în română, sursa echivalentului*
fuzzy	logică fuzzy
Definiția, sursa definiției	*Definiția în română, sursa definiției*
Fuzzy logic emerged in the context of the theory of fuzzy sets, introduced by Zadeh (1965). A *fuzzy set assigns a degree of membership*, typically a real number from the interval [0,1][0,1], to elements of a universe. Fuzzy logic *arises by assigning degrees of truth to propositions*. The standard set of truth values (degrees) is [0,1][0,1], where 00 represents “totally	Logica fuzzy, introdusă de Lotfi Zadeh este un *superset al logicii convenționale boolene*, logică care a fost extinsă pentru a cuprinde *adevărul parțial*, valori ale adevărului cuprinse *între complet adevărat și complet fals*.

false", 11 represents "totally true", and the other numbers refer to partial truth, i.e., intermediate degrees of truth.[1]	
https://plato.stanford.edu/entries/logic-fuzzy/	https://plato.stanford.edu/entries/logic-fuzzy/
Sinonime	*Note/*
fuzzy algorithm	*Traducere*
	logica ambiguă
	Carter, P. The complete book of intelligence tests. London, John Wiley & Sons Ltd. 2005, 205p.
	Carter P. Cartea completă a testelor de inteligență. Londra, John Wiley & Sons Ltd. 2005, 205p.
	logica vagă/fuzzy
	Leon, F. Syntheses of Artificial Intelligence. Iasi, Tehnopress. 2020, 205 p.
	Leon, F. Sinteze de inteligenta artificiala. Iasi, Tehnopress. 2020, 205 p.
97	

Termen-vedetă	*Echivalentul în română, sursa echivalentului*
image recognition	recunoașterea de imagini
Definiția, sursa definiției	*Definiția în română, sursa definiției*
Image recognition, in the context of *machine vision*, is the ability of software *to identify* objects, places, people, writing and actions in *images*.	*capacitatea calculatorului*, prin softul său specializat, *de recunoaștere a imaginilor* prin *citirea lor* pentru a lua o decizie ulterioară
https://searchenterpriseai.techtarget.com/definition/image-recognition	https://www.yumpu.com/ro/document/view/12824326/recunoasterea-obiectelor-si-clasificare-imaginilor-universitatea-
Abreviere EN	*Note/*
IR	*Traducere*
	recunoașterea imaginilor
	Leon, F. Syntheses of Artificial Intelligence. Iasi, Tehnopress. 2020, 205 p.
	Leon, F. Sinteze de inteligenta artificiala. Iasi, Tehnopress. 2020, 205 p.
98	

Termen-vedetă	*Echivalentul în română, sursa echivalentului*
inference	inferență
Definiția, sursa definiției	*Definiția în română, sursa definiției*
A *conclusion* reached on the basis of *evidence* and *reasoning*.	*Operație logică* de trecere de la un enunț la altul și *în care ultimul enunț* este *dedus* din

	primul.
https://www.lexico.com/definition/inference	https://www.dex.ro/inferen%C8%9B%C4%83
99	

Termen-vedetă	*Echivalentul în română, sursa echivalentului*
interpretation	interpretare
Definiția, sursa definiției	*Definiția în română, sursa definiției*
The action of *explaining the meaning* of something.	A da un anumit înțeles, o anumită *semnificație unui lucru*;
https://www.lexico.com/definition/interpretation	https://www.dex.ro/interpreta
100	

Termen-vedetă	*Echivalentul în română, sursa echivalentului*
knowledge extraction	extragerea cunoștințelor
Definiția, sursa definiției	*Definiția în română, sursa definiției*
The *process* of discovering how *input attributes* are used within an ANN to formulate the output such that one can *validate functional relationships* within the *model*.	*obținerea datelor* prin aplicarea *diferitelor tehnici* de învățare automată și *procesarea cunoștințelor*.
https://www.igi-global.com/dictionary/knowledge-extraction/16338	https://www.utcluj.ro/media/documents/2015/Rezumat_romana.pdf
Sinonime	
data mining	
101	

Termen-vedetă	*Echivalentul în română, sursa echivalentului*
machine learning	învățare automată
Definiția, sursa definiției	*Definiția în română, sursa definiției*
The use and development of *computer systems* that are able to learn and adapt without following explicit instructions, by *using algorithms and statistical models* to *analyse and draw inferences* from patterns in data.	Învăţarea automată este o ramură a inteligenţei artificiale care se ocupă cu proiectarea şi *dezvoltarea de algoritmi şi metode* care permit *sistemelor informatice să înveţe*.
https://www.lexico.com/definition/machine_learning	http://adrianabirlutiu.uab.ro/cursuri/MIRF/note_curs_lab_1.pdf
	Note/
	Traducere
	învățare automată
	Leon, F. Syntheses of Artificial Intelligence. Iasi, Tehnopress. 2020, 205 p.
	Leon, F. Sinteze de inteligenta artificiala. Iasi,

	Tehnopress. 2020, 205 p.
102	

Termen-vedetă	*Echivalentul în română, sursa echivalentului*
mapping	mapare (IA)
Definiția, sursa definiției	*Definiția în română, sursa definiției*
An *operation* that *associates* each element of *a given set (the domain*) with one or more elements of *a second set (the range*).	*Proces* de *convertire* într-*un format a datelor* înscrise *în alt format*.
https://www.lexico.com/definition/mapping	http://www.dexx.ro/index.php?a=term&d=Dictionar+explicativ+roman&t=mapare
103	

Termen-vedetă	*Echivalentul în română, sursa echivalentului*
memory	memorie
Definiția, sursa definiției	*Definiția în română, sursa definiției*
The *faculty* by which the *mind stores* and *remembers information*.	*Proces psihic* care constă în *întipărirea*, *recunoașterea și reproducerea senzațiilor*, sentimentelor, mișcărilor, cunoștințelor etc. *din trecut*.
https://www.lexico.com/definition/memory	https://www.dex.ro/memorie
	Note/
	Traducere
	memorie
	Carter, P. The complete book of intelligence tests. London, John Wiley & Sons Ltd. 2005, 205p.
	Carter P. Cartea completă a testelor de inteligență. Londra, John Wiley & Sons Ltd. 2005, 205p.
104	

Termen-vedetă	*Echivalentul în română, sursa echivalentului*
natural language processing	prelucrarea limbajului natural
Definiția, sursa definiției	*Definiția în română, sursa definiției*
Natural Language Processing, usually shortened as NLP, is a branch of *artificial intelligence* that deals with *the interaction between computers and humans* using the *natural language*.	NLP este un sub-domeniu al lingvisticii, informaticii, ingineriei și al *inteligenței artificiale* care se ocupă de modul în *care calculatoarele pot înțelege, procesa și analiza cantități mari de date* privind *limbajul natural al oamenilor*.
https://becominghuman.ai/a-simple-introduction-to-natural-language-processing-ea66a1747b32	https://jurnaluldeafaceri.ro/prelucrarea-limbajului-natural/
Abreviere EN	*Sinonime în română*
NLP	procesarea limbajului natural

	Note/
	Traducere
	prelucrarea limbajului natural
	Leon, F. Syntheses of Artificial Intelligence. Iasi, Tehnopress. 2020, 205 p.
	Leon, F. Sinteze de inteligenta artificiala. Iasi, Tehnopress. 2020, 205 p.
105	

Termen-vedetă	*Echivalentul în română, sursa echivalentului*
neural computation	calcul neuronal
Definiția, sursa definiției	*Definiția în română, sursa definiției*
A *computer* that uses *neural networks*.	Rezolvarea in manieră clasică a unei probleme prin utilizarea unei *rețele neuronale* (sau a oricărui *model bazat pe învățare automată*)
https://www.lexico.com/definition/neural_computer	https://staff.fmi.uvt.ro/~daniela.zaharie/cne2014/curs/cne2014_slides1.pdf
Neural computation seeks to understand the ways in which these various elements interact to process information and generate behavior in general; and, with respect to learning and memory, the ways in which these processes give rise to the encoding, storage, and retrieval of memories. Five entries on neural computation follow. The first, A pproaches toL earning, provides an overview of the field. This entry is followed by specific entries on the neural computations that occur in each of four selected brain regions that are involved in learning and memory:C erebellum, H ippocampus, N eocortex, andO lfactoryC rotex.]	
https://www.encyclopedia.com/psychology/encyclopedias-almanacs-transcripts-and-maps/neural-computation	
digital computations at the “cognitive” level.	
https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/cogs.12012	
Sinonime	
neural computing	
106	

Termen-vedetă	*Echivalentul în română, sursa echivalentului*
neural network	rețea neuronală
Definiția, sursa definiției	*Definiția în română, sursa definiției*
A *computer system modelled* on the human brain and *nervous system*.	*acel sistem* format dintr-un număr variabil (adesea mare) de *elemente interconectate* (*modelul matematic al neuronului*) ce

	conlucrează pentru rezolvarea unei probleme.
https://www.lexico.com/definition/neural_network	https://www.code-it.ro/introducere-in-retele-neuronale-teorie-si-aplicatii/#rn
Sinonime	*Sinonime în română*
neural net	rețea neurală
Abreviere EN	*Abreviere RO*
NN	RN
	Note/
	Traducere
	rețele neuronale
	Leon, F. Syntheses of Artificial Intelligence. Iasi, Tehnopress. 2020, 205 p.
	Leon, F. Sinteze de inteligenta artificiala. Iasi, Tehnopress. 2020, 205 p.
107	

Termen-vedetă	*Echivalentul în română, sursa echivalentului*
neuron	neuron
Definiția, sursa definiției	*Definiția în română, sursa definiției*
A *specialized cell transmitting* nerve *impulses*; a nerve cell.	*modelul matematic al neuronului*
https://www.lexico.com/definition/neuron	https://www.code-it.ro/introducere-in-retele-neuronale-teorie-si-aplicatii/#rn
	Note/
	Traducere
	neuron
	Leon, F. Syntheses of Artificial Intelligence. Iasi, Tehnopress. 2020, 205 p.
	Leon, F. Sinteze de inteligenta artificiala. Iasi, Tehnopress. 2020, 205 p.
108	

Termen-vedetă	*Echivalentul în română, sursa echivalentului*
noise	zgomot
Definiția, sursa definiției	*Definiția în română, sursa definiției*
Irregular fluctuations that accompany a *transmitted electrical signal* but are not part of it and *tend to obscure* it. *Random fluctuations* that obscure or *do not contain meaningful data* or other information.	*perturbație* care apare în orice *mediu de transmisie a semnalelor*.
https://www.lexico.com/definition/noise	https://www.dex.ro/zgomot
	Note/
	Traducere
	zgomot
	Leon, F. Syntheses of Artificial Intelligence.

	Iasi, Tehnopress. 2020, 205 p.
	Leon, F. Sinteze de inteligenta artificiala. Iasi, Tehnopress. 2020, 205 p.
109	

Termen-vedetă	*Echivalentul în română, sursa echivalentului*
pattern	model
Definiția, sursa definiției	*Definiția în română, sursa definiției*
A regular and intelligible *form or sequence* discernible in the *way* in which something happens or is done.	*Sistem teoretic sau material* cu ajutorul căruia pot fi studiate indirect *proprietățile* și transformările altui sistem, mai complex, cu care primul sistem prezintă o *analogie*.
https://www.lexico.com/definition/pattern	https://www.dex.ro/model
Sinonime	*Sinonime în română*
model	patern
	model de gândire
	categorie
	Note/
	Traducere
	model
	Leon, F. Syntheses of Artificial Intelligence. Iasi, Tehnopress. 2020, 205 p.
	Leon, F. Sinteze de inteligenta artificiala. Iasi, Tehnopress. 2020, 205 p.
110	

Termen-vedetă	*Echivalentul în română, sursa echivalentului*
problem solving	rezolvarea problemelor
Definiția, sursa definiției	*Definiția în română, sursa definiției*
The *process* of *finding solutions* to difficult or complex *issues*.	Rezolvarea problemelor este ceea ce trebuie să *facem* atunci când nu putem *lua o decizie* fără să investigăm *situația*.
https://www.lexico.com/definition/problem-solving	http://www.codecs.ro/cursuri/bzt629/files/Solutionarea%20problemelor%20si%20elaborarea%20deciziilor.pdf
Sinonime	*Note/*
problem-solving	*Traducere*
	rezolvarea problemelor
	Carter, P. The complete book of intelligence tests. London, John Wiley & Sons Ltd. 2005, 205p.
	Carter P. Cartea completă a testelor de inteligență. Londra, John Wiley & Sons Ltd. 2005, 205p.
	Leon, F. Syntheses of Artificial

	Intelligence. Iasi, Tehnopress. 2020, 205 p.
	Leon, F. Sinteze de inteligenta artificiala. Iasi, Tehnopress. 2020, 205 p.
111	

Termen-vedetă	*Echivalentul în română, sursa echivalentului*
reaction	reacție
Definiția, sursa definiției	*Definiția în română, sursa definiției*
Something done, felt, or thought in *response to a situation or event*.	Faptul de a reacționa; atitudine, *manifestare* ca *răspuns* la *ceva*.
https://www.lexico.com/definition/reaction	https://www.dex.ro/reac%C8%9Bie
112	

Termen-vedetă	*Echivalentul în română, sursa echivalentului*
segmentation	segmentare
Definiția, sursa definiției	*Definiția în română, sursa definiției*
Division into *separate parts* or *sections*.	*Operație* de izolare a unui *segment* dintr-o *secvență* pentru *studiul* lui, eliminându-se astfel influența contextului.
https://www.lexico.com/definition/segmentation	https://www.dex.ro/segmentare
113	

Termen-vedetă	*Echivalentul în română, sursa echivalentului*
sensor	senzor
Definiția, sursa definiției	*Definiția în română, sursa definiției*
A *device* which *detects* or measures a *physical property* and records, indicates, or otherwise responds to it.	*Dispozitiv (*ultrasensibil) care *sesizează* un anumit *fenomen*.
https://www.lexico.com/definition/sensor	https://www.dex.ro/senzor
114	

Termen-vedetă	*Echivalentul în română, sursa echivalentului*
signal	semnal
Definiția, sursa definiției	*Definiția în română, sursa definiției*
A gesture, *action, or sound* that is used to *convey information or instructions*, typically by prearrangement between the parties concerned.	*Semn convențional (sonor sau vizual)* sau *grup de astfel de semne*, folosite pentru a *transmite la distanță* o înștiințare, o *informație*, un avertisment, *o comandă* etc.
https://www.lexico.com/definition/signal	https://www.dex.ro/semnal
115	

Termen-vedetă	*Echivalentul în română, sursa echivalentului*
stimulus	stimul
Definiția, sursa definiției	*Definiția în română, sursa definiției*
A *thing* that *arouses activity* or energy in someone *or something*; a spur or incentive.	*Factor* care dă naștere *unei reacții*, unei conduite specifice a organismului.
https://www.lexico.com/definition/stimulus	https://www.dex.ro/stimul
116	

Termen-vedetă	*Echivalentul în română, sursa echivalentului*
symbol	simbol
Definiția, sursa definiției	*Definiția în română, sursa definiției*
A mark or *character* used as a *conventional representation of an object, function, or process*, e.g. the letter or letters standing for a chemical element or a character in musical notation.	*Semn, obiect, imagine* etc. care *reprezintă* indirect (*în mod convențional sau în virtutea unei corespondențe analogice*) *un obiect, o ființă, o noțiune, o idee*, o însușire, un sentiment etc.
https://www.lexico.com/definition/symbol	https://www.dex.ro/simbol
117	

Termen-vedetă	*Echivalentul în română, sursa echivalentului*
update	actualizare
Definiția, sursa definiției	*Definiția în română, sursa definiției*
Make (something) more modern or up to date.	*A face ca ceva să devină actual*.
https://www.lexico.com/definition/update	https://www.dex.ro/actualiza
	Sinonime în română
118	

Termen-vedetă	*Echivalentul în română, sursa echivalentului*
visualization	vizualizare
Definiția, sursa definiției	*Definiția în română, sursa definiției*
The *representation* of an object, situation, or *set of information as a chart or other image*.	A face posibilă *observarea vizuală* a *fenomenului cercetat*.
https://www.lexico.com/en/definition/visualization	https://www.dex.ro/vizualiza
119	

Anexa 4. Fișele terminologice din triada: inteligența emoțională, inteligența cognitivă, inteligența artificială

Anexa 4.1. Fișele terminologice din domeniul inteligenței cognitive

Termen-vedetă	**1. ability**		
Categorie grammaticală	substantiv	*Formarea termenului*	simplu sufixat
Domeniu:	Științele informației		
Sub-domeniu:	Științe ale Educației		
Definiția, sursa definiției	Possession of the means or skill to do something. https://www.lexico.com/definition/ability		
Contextul, sursa contextului	... on their response to the following question: "Are you concerned or worried that you are experiencing significant decline in your thinking abilities more than just normal aging?" *Smart, C-M, Segalowitz, S-J. Respond, don't react: the influence of mindfulness training on performance monitoring in older adults in Cognitive, Affective and Behavioral Neuroscience no 17. New York, Springer. 2017, p. 1151 - 1153.* In addition, based on prior literature showing the modulation of individual's cognitive abilities in the context of alcohol-related cues is associated with subsequent consumption in taste-and-rate tasks. *Vanderhasselt, M-A, Allaert, J, De Raedt, R, Baecken, C, Krebs, M-R, Herremans, S. Bifrontal tDCS applied to the dorsolateral prefrontal cortex in heavy drinkers: Influence on reward triggered approach bias and alcohol consumption in Brain and Cognition no 138. Massachussets, Elsevier Inc. 2020, 7 p.* In contrast to massive modularity theories, this view also emphasizes the role of general learning abilities that interact with core knowledge to flexibly produce certain types of skills and beliefs from experience. *Strickland, B. Language reflects "Core Cognition": A new theory about the origin of cross-linguistic regularities in Cognitive Science no 41. Texas, Cognitive Science Society, Inc. 2017, p. 70 – 101.*		
Sinonime	-		
Abreviere EN	-		
Echivalentul în română, sursa echivalentului	capacitate		
Categorie grammaticală	substantiv	*Formarea termenului*	simplu sufixat
Domeniu:	Științele informației		
Sub-domeniu:	Științe ale Educației		
Definiția în română, sursa definiției	Posibilitatea, însușirea morală sau intelectuală a cuiva; aptitudine. https://www.dex.ro/capacitate		

Contextul în română, sursa contextului	Faptul că orice informație se află la un click distanță afectează mecanismele natural de memorare, atât prin scăderea capacității de memorare, cât și a modului în care informația este reținută. *Popoveniuc, B. Tehnonefria. Etiologie și simptomatologie în Revista de Filosofie, Sociologie și Științe politice, nr 1. Chișinău, AȘM - ICJPS. 2016, p.163 – 171.* Pentru a studia, dirija, perfecționa, crea obiecte tehnice omul trebuie să posede capacități creative care se formează în instituții de învățământ. *Fotescu, E. Studii cu referire la problema formării modelului propriu de activitate creativă în Tehnocopia, nr 18. Bălți, USARB. 2018, p. 29 – 39.* Elevul adaugă la activitățile proiectate de profesor și activități proprii determinate de sine stătător, adică manifestă capacități creative. *Guțalov, L, Fotescu, E. Efectuarea operațiilor psihomotorii în vederea activizării elevilor cu deficiență de învățare în Tehnocopia, nr 18. Bălți, USARB. 2018, p. 60 – 70.*
Sinonime în română	-
Abreviere RO	-
Note/ Traducere	**capacitate (personală)/talent** Carter, P. The complete book of intelligence tests. London, John Wiley & Sons Ltd. 2005, 205p. Carter P. Cartea completă a testelor de inteligență. Londra, John Wiley & Sons Ltd. 2005, 205p.
Termen-vedetă	**2. adaptation**

Categorie grammaticală	substantiv	*Formarea termenului*	simplu derivat
Domeniu:	Științe cognitive		
Sub-domeniu:	Psihologia proceselor cognitive		
Definiția, sursa definiției	Become adjusted to new conditions. https://www.lexico.com/definition/adaptation		
Contextul, sursa contextului	This is because most cognitive tasks incorporate different stimuli to trigger a specific cognitive process, and thus the RT is not merely the outcome of a single cognitive process but a complex combination of various processes, such as attention or adaptation. *Yousefi, A, Basu, I, Paulk, A-C, Peled, N, Eskandar, E-N, Dougherty, D-D, Cash, S-S, Widge, A-S. Decoding Hidden Cognitive States from Behavior and Psysiology Using as Bayesian Approach in Neural Computation no 31. Massachussetts, Institute of Technology. 2019, p. 1751 - 1788.* Intelligence is an important aspect of the mind that includes a lot of cognitive abilities such as one's abilities in logic, planning, problem-solving, adaptation, abstract thinking, understanding of ideas, language use, and learning [13,14]. *Drigas, A-S, Papoutsi, C. A new layered model on emotional intelligence in Behavioral Sciences vol. 8, no 45. Basel, MDPI. 2018, 17 p.*		

Sinonime	-		
Abreviere EN	-		
Echivalentul în română, sursa echivalentului	adaptare		
Categorie gramaticală	substantiv	*Formarea termenului*	simplu derivat
Domeniu:	Științe cognitive		
Sub-domeniu:	Psihologia proceselor cognitive		
Definiția în română, sursa definiției	Proces de modificare a organismelor vii, în urma căruia rezultă o corelare a structurii morfologice și a funcțiunilor fiziologice ale viețuitoarelor în raport cu mediul înconjurător. A transforma pentru a corespunde anumitor cerințe; a face potrivit pentru întrebuințare în anumite împrejurări; a face să se potrivească. https://www.dex.ro/adapta		
Contextul în română, sursa contextului	În prezent practicienii și teoreticienii care activează în domeniul pedagogic acordă o deosebită atenție problemei formării și dezvoltării personalității active apte de adaptare rapidă la mediul profesional contemporan. *Fotescu, E. Studii cu referire la problema formării modelului propriu de activitate creativă în Tehnocopia, nr 18. Bălți, USARB. 2018, p. 29 – 39.* Acestea sunt completate cu funcții de ordin transformative, de creare a noului pe plan mental; proiectiv, de vizare a viitorului; compensatoriu, de satisfacere pe plan fantastic al dorințelor și aspirațiilor; substitutive, de înlocuire a scopurilor ilicite cu scopuri posibile în plan imaginar; autoreglator, de dirijare și adaptare a comportamentului uman. *Perciun, A. Critica reprezentaționalismului în psihologia cunoașterii în Revista de Filosofie, Sociologie și Științe politice, nr 3. Chișinău, AȘM - ICJPS. 2016, p.133 – 142.*		
Sinonime în română	-		
Abreviere RO	-		
Note/ Traducere			
Termen-vedetă	**3. association**		
Categorie gramaticală	substantiv	Formarea termenului	simplu derivat
Domeniu:	Științe cognitive		
Sub-domeniu:	Psihologie		
Definiția, sursa definiției	A mental connection between things. https://www.lexico.com/definition/association		
Contextul, sursa contextului	The template of the atlas guided the delineation of ROIs for the reconstruction of the association, projection and comissural pathways of the living human brain. *Vandekerckhove, M, Berens, A, Wng, Y, L, Quirin, M, De Mey, J. Alterations in*		

	the fronto-limbic network and corpus callosum in borderline-personality disorder in Brain and Cognition no 138. Massachussets, Elsevier Inc. 2020, 10 p. Connecting the occipital cortex, the lingula, and the cuneus with the temporal lobe, the fusiform area, the IFL projects to the amygdala (Catani, Jones, Donato, & Ffytche, 2003; Pugliesi et al., 2009), mediating the fast transfer of visual signals from the occipital cortex to the parahippocampal gyrus, as well as from the amygdala back to primary visual association areas (Catani et al., 2003; Pugliesi et al., 2009). *Vandekerckhove, M, Berens, A, Wng, Y, L, Quirin, M, De Mey, J. Alterations in the fronto-limbic network and corpus callosum in borderline-personality disorder in Brain and Cognition no 138. Massachussets, Elsevier Inc. 2020, 10 p.*		
Sinonime	connection, relation, analogy		
Abreviere EN	-		
Echivalentul în română, sursa echivalentului	relație		
Categorie gramaticală	substantiv	*Formarea termenului*	simplu sufixat
Domeniu:	Științe cognitive		
Sub-domeniu:	Psihologie		
Definiția în română, sursa definiției	Legătură, conexiune, raport între lucruri, fapte, idei, procese sau între însușirile acestora. https://www.dex.ro/rela%C8%9Bie		
Contextul în română, sursa contextului	În filosofia științei contemporane sunt menționate obiectivele principale ale teoretizării științifice, care îi servesc drept criterii de identificare a teoriilor științifice față de pseudoteorii: sistematizarea cunoașterii prin stabilirea de relații logice între elementele anterior neconectate … *Inglis, I. Progresul științei și obstacolele epistemologice din perspectiva raționalismului integral al lui G. Bachelard în Revista de Filosofie, Sociologie și Științe politice, nr 1. Chișinău, AȘM - ICJPS. 2019, p.170 – 180.* Dezvoltarea cognitivă promovată de încercările de a găsi soluții tehnologice pentru ușurarea vieții a ajuns să reprezinte pentru marea majoritate, o dependență pasivă și dureroasă de ceea ce tehnologia ne oferă în special sub aspectul relațiilor sociale și al informațiilor. *Popoveniuc, B. Tehnonefria. Etiologie și simptomatologie în Revista de Filosofie, Sociologie și Științe politice, nr 1. Chișinău, AȘM - ICJPS. 2016, p.163 – 171.* În vederea demonstrării relației de interdependență între inteligența emoțională și agresivitatea în trafic ... *Mîslițchi, V, Guțu, T. Relația dintre inteligența emoțională și comportamentul agresiv în trafic la tinerii conducători auto în Revista Psihologie, revistă*		

	ştiinţifico – practică, nr 1-2. Chişinău, APPM. 2018, p.12 – 20.		
Sinonime în română	legătură, conexiune		
Abreviere RO	-		
Note/ Traducere			
Termen-vedetă	**4. attention**		
Categorie grammaticală	substantiv	*Formarea termenului*	simplu
Domeniu:	Psihologie		
Sub-domeniu:	Psihologia proceselor cognitive		
Definiţia, sursa definiţiei	Notice taken of someone or something; the regarding of someone or something as interesting or important. https://www.lexico.com/definition/attention		
Contextul, sursa contextului	Spatial neglect is characterized by a lack of attention and awareness to events or objects in contralesional (i.e., left) space. *Ferber, S, Ruppel, J, Danckert, J. Visual working memory deficits following right brain damage in Brain and Cognition no 142. Massachussets, Elsevier Inc. 2020, 8 p.* Future studies could go on to ask whether one finds visual processes that are dedicated to the detection of events in a bottom-up fashion which would have a subsequent influence on processes of visual attention or tracking (as was the case in the object vs. substance tracking literature mentioned above). *Strickland, B. Language reflects "Core Cognition": A new theory about the origin of cross-linguistic regularities in Cognitive Science no 41. Texas, Cognitive Science Society, Inc. 2017, p. 70 – 101.*		
Sinonime	-		
Abreviere EN	-		
Echivalentul în română, sursa echivalentului	atenție		
Categorie grammaticală	substantiv	*Formarea termenului*	simplu
Domeniu:	Psihologie		
Sub-domeniu:	Psihologia proceselor cognitive		
Definiția în română, sursa definiției	Însușire care constă în orientarea și în concentrarea activității psihice într-o anumită direcție. **2.** Interes, grijă, preocupare specială a cuiva pentru ceva. https://www.dex.ro/aten%C8%9Bie		
Contextul în română, sursa contextului	La acest nivel, emoţia influenţează pozitiv gândirea, dând prioritate direcţionării atenţiei asupra informaţiilor importante, asigurând interacţiunea emoţiilor cu procesele cognitive.		

	Rusu, E. Abordări conceptuale în studiul inteligenței emoționale în Acta Et Commentationes Sciences of Education vol. 8, nr 1. Chișinău, Universitatea de Stat din Tiraspol. 2016, p. 121-130. Așadar, „conștiința în care ideea imaginației poate fi setată în așa mod ca mai apoi să afi șeze oricare patern al atenției primare sau secundare, în consecință ne face să vorbim despre pasivitate sau reproducere alături de activ, imaginație creatoare și constructivă” *Perciun, A. Critica reprezentaționalismului în psihologia cunoașterii în Revista de Filosofie, Sociologie și Științe politice, nr 3. Chișinău, AȘM - ICJPS. 2016, p.133 – 142.*		
Sinonime în română	-		
Abreviere RO	-		
Note/ Traducere			
Termen-vedetă	**5. behavior**		
Categorie grammaticală	substantiv	*Formarea termenului*	simplu sufixat
Domeniu:	Psihologie, IT		
Sub-domeniu:	Psihologie socială, Psihologia cunoașterii		
Definiția, sursa definiției	The way in which an animal or person behaves in response to a particular situation or stimulus. https://www.lexico.com/definition/behaviour		
Contextul, sursa contextului	These include systems of reasoning about the behavior of physical objects, numerical cognition, reasoning about social actors, and reasoning about basic geometrical properties. *Strickland, B. Language reflects “Core Cognition”: A new theory about the origin of cross-linguistic regularities in Cognitive Science no 41. Texas, Cognitive Science Society, Inc. 2017, p. 70 – 101.* Thereby, discrete neural states related to concrete events become linked to continuous neural states that reflect guidance of behavior. *Seitz, R-J, Angel, H-F. Belief formation – A driving force for brain evolution in Brain and Cognition no 140. Massachussets, Elsevier Inc. 2020, 8 p.*		
Sinonime	-		
Abreviere EN	-		
Echivalentul în română, sursa echivalentului	comportament		
Categorie grammaticală	substantiv	*Formarea termenului*	simplu derivat
Domeniu:	Psihologie, IT		
Sub-domeniu:	Psihologie socială		
Definiția în	Modalitate de a acționa în anumite împrejurări sau situații; conduită, purtare,		

română, sursa definiției	comportare. **2.** Ansamblul manifestărilor obiective ale animalelor și ale oamenilor prin care se exteriorizează viața psihică. https://www.dex.ro/comportament
Contextul în română, sursa contextului	Rezultatele obținute privind diagnosticarea comportamentului agresiv în traffic la tinerii conducători auto. *Mîsliţchi, V, Guțu, T. Relația dintre inteligența emoțională și comportamentul agresiv în trafic la tinerii conducători auto în Revista Psihologie, revistă științifico – practică, nr 1-2. Chișinău, APPM. 2018, p.12 – 20.* Acestea sunt completate cu funcții de ordin transformativ, de creare a noului pe plan mental; proiectiv, de vizare a viitorului; compensatoriu, de satisfacere pe plan fantastic al dorințelor și aspirațiilor; substitutive, de înlocuire a scopurilor ilicite cu scopuri posibile în plan imaginar; autoreglator, de dirijare și adaptare a comportamentului uman. *Perciun, A. Critica reprezentaționalismului în psihologia cunoașterii în Revista de Filosofie, Sociologie și Științe politice, nr 3. Chișinău, AȘM - ICJPS. 2016, p.133 – 142.* Adolescenții pot să-și organizeze mai efficient strategia propriului comportament pentru atingerea scopului propus. *Platon, I. Dimensiuni experimentale ale dezvoltării inteligenței sociale în perioada formării personalității în adolescența timpurie în Revista Psihologie, revistă științifico – practică, nr 1-2. Chișinău, APPM. 2017, p.13 – 25.*
Sinonime în română	-
Abreviere RO	-
Note/ Traducere	
Termen-vedetă	**6. belief**
Categorie grammaticală	substantiv — *Formarea termenului* — simplu
Domeniu:	Psihologie
Sub-domeniu:	Psihologia cunoașterii
Definiția, sursa definiției	Something one accepts as true or real; a firmly held opinion. https://www.lexico.com/definition/belief
Contextul, sursa contextului	The topic of belief has been of central interest in philosophy, and especially in the philosophical field of epistemology since Antiquity. Here, beliefs are predominantly understood as states of the mind *Seitz, R-J, Angel, H-F. Belief formation – A driving force for brain evolution in Brain and Cognition no 140. Massachussets, Elsevier Inc. 2020, 8 p.* Moreover, the neural activity pattern that emerges from these studies is compliant with the one observed in other paradigms that studied the impact of various forms of suggestion or induced beliefs on perceived pain, such as anticipation/placebo (Zubieta & Stohler, 2009) or hypnotic suggestion (Del Casale et al., 2015). *Adamczyk A-K, Ligeza T-S, Wyczesany, M. The dynamics of pain reappraisal: the joint contribution of cognitive change and mental load in Cognitive,*

	Affective and Behavioral Neuroscience no 20. New York, Springer. 2020, p. 276 – 293. Self-Awareness is having a clear perception of your personality, including your strengths, weaknesses, thoughts, beliefs, motives, and feelings [104]. *Drigas, A-S, Papoutsi, C. A new layered model on emotional intelligence in Behavioral Sciences vol. 8, no 45. Basel, MDPI. 2018, 17 p.*		
Sinonime	-		
Abreviere EN	-		
Echivalentul în română, sursa echivalentului	convingere		
Categorie gramaticală	substantiv	*Formarea termenului*	simplu sufixat
Domeniu:	Psihologie		
Sub-domeniu:	Psihologia cunoașterii		
Definiția în română, sursa definiției	Părere fermă asupra unui lucru. https://www.dex.ro/convingere		
Contextul în română, sursa contextului	Imaginația stimulează și alimentează dialectica dorinței și aspirației în paralel cu valorizarea, credința și convingerea. *Perciun, A. Critica reprezentaționalismului în psihologia cunoașterii în Revista de Filosofie, Sociologie și Științe politice, nr 3. Chișinău, AȘM - ICJPS. 2016, p.133 – 142.* Bărnuţiu era convins că „Eul» uman cuprinde atât sufl etul, cât și corpul, convingere împărtășită în primele sale cursuri de filosofie. *Bobână, G. Immanuel Kant și începuturile filosofiei românești moderne în Revista de Filosofie, Sociologie și Științe politice, nr 3. Chișinău, AȘM - ICJPS. 2014, p.152 – 163.* La acest nivel, o persoană acţionează din convingerea că regulile morale trebuie respectate pentru stabilitatea societăţii. *Roco, M, Radu, S-M. Cercetări empirice privind relația între inteligența emoțională și gândirea morală în Revista Psychologies, vol. 63, nr 4. București, Editura Academiei Române. 2017, p. 219 – 231.*		
Sinonime în română	credință		
Abreviere RO	-		
Note/ Traducere			
Termen-vedetă	**7. brain**		
Categorie grammaticală	substantiv	*Formarea termenului*	simplu

Domeniu:	Științe medicale		
Sub-domeniu:	Anatomie		
Definiția, sursa definiției	An organ of soft nervous tissue contained in the skull of vertebrates, functioning as the coordinating centre of sensation and intellectual and nervous activity. https://www.lexico.com/definition/brain		
Contextul, sursa contextului	4. Language as shaped by the brain: A role for core cognition *Strickland, B. Language reflects "Core Cognition": A new theory about the origin of cross-linguistic regularities in Cognitive Science no 41. Texas, Cognitive Science Society, Inc. 2017, p. 70 – 101.* As these familial, social and societal experiences, wires and shapes the human brain, it can readily cause, it can readily cause invalidating transgenerational responses from future caregivers… *Vandekerckhove, M, Berens, A, Wng, Y, L, Quirin, M, De Mey, J. Alterations in the fronto-limbic network and corpus callosum in borderline-personality disorder in Brain and Cognition no 138. Massachussets, Elsevier Inc. 2020, 10 p.* It is well known that the evolution of higher cognitive abilities is interrelated with brain evolution. *Seitz, R-J, Angel, H-F. Belief formation – A driving force for brain evolution in Brain and Cognition no 140. Massachussets, Elsevier Inc. 2020, 8 p.*		
Sinonime	-		
Abreviere EN	-		
Echivalentul în română, sursa echivalentului	creier		
Categorie grammaticală	substantiv	*Formarea termenului*	simplu
Domeniu:	Științe medicale		
Sub-domeniu:	Anatomie		
Definiția în română, sursa definiției	Partea cea mai importantă a sistemului nervos central la animale, organ al gândirii și al conștiinței la om, situat în cutia craniană și compus din trunchiul cerebral, creierul mic și emisferele cerebrale. https://www.dex.ro/creier		
Contextul în română, sursa contextului	Neuroplasticitatea incredibilă a creierului determină modificări majore ale funcționării acestuia în condițiile schimbării dramatice a condițiilor de mediu extern. *Popoveniuc, B. Tehnonefria. Etiologie și simptomatologie în Revista de Filosofie, Sociologie și Științe politice, nr 1. Chișinău, AȘM - ICJPS. 2016, p.163 – 171.* Prin operații psihomotorii effectuate de elev în timpul învățării se subînțeleg acțiunile effectuate de elev cu mâinile (evident, cu participarea creierului) pentru a atinge scopul educational respective. *Guțalov, L, Fotescu, E. Efectuarea operațiilor psihomotorii în vederea*		

	activizării elevilor cu deficiență de învățare în Tehnocopia, nr 18. Bălți, USARB. 2018, p. 60 – 70.		
Sinonime în română	-		
Abreviere RO	-		
Note/ Traducere	**creier** Carter, P. The complete book of intelligence tests. London, John Wiley & Sons Ltd. 2005, 205p. Carter P. Cartea completă a testelor de inteligență. Londra, John Wiley & Sons Ltd. 2005, 205p.		
Termen-vedetă	**8. cognition**		
Categorie gramaticală	Substantiv	*Formarea termenului*	simplu sufixat
Domeniu:	Psihologie		
Sub-domeniu:	Psihologia cunoașterii		
Definiția, sursa definiției	The mental action or process of acquiring knowledge and understanding through thought, experience, and the senses. https://www.lexico.com/definition/cognition		
Contextul, sursa contextului	The regulation of cognition and emotion become competing demands in older adulthood, which might allow for further exaggeration of differences between the event related potential componensts for older adults undergoing mindfulness training. *Smart, C-M, Segalowitz, S-J. Respond, don't react: the influence of mindfulness training on performance monitoring in older adults in Cognitive, Affective and Behavioral Neuroscience no 17. New York, Springer. 2017, p. 1151 - 1153.* The core cognition approach is an attempt at explaining the origins of human cognition. *Strickland, B. Language reflects "Core Cognition": A new theory about the origin of cross-linguistic regularities in Cognitive Science no 41. Texas, Cognitive Science Society, Inc. 2017, p. 70 – 101.* While such brain region-specific statistical models may capture coding in certain neural systems, many other aspects of brain function, such as cognition, planning, and attention, are shaped by the interaction and cooperation of networks across brain areas. *Yousefi, A, Basu, I, Paulk, A-C, Peled, N, Eskandar, E-N, Dougherty, D-D, Cash, S-S, Widge, A-S. Decoding Hidden Cognitive States from Behavior and Psysiology Using as Bayesian Approach in Neural Computation no 31. Massachussetts, Institute of Technology. 2019, p. 1751 - 1788.*		
Sinonime	-		
Abreviere EN	-		
Echivalentul în română, sursa	Cunoaștere		

echivalentului			
Categorie gramaticală	substantiv	*Formarea termenului*	simplu sufixat
Domeniu:	Psihologie		
Sub-domeniu:	Psihologia cunoașterii		
Definiția în română, sursa definiției	CUNOÁȘTERE**,** *cunoașteri,* s. f. **1.** Reflectare în conștiință a realității existente independent de subiectul cunoscător. ◊ *Teoria cunoașterii* = ramură a filosofiei care studiază posibilitatea, izvoarele, formele și legitățile cunoașterii; gnoseologie. **2.** Faptul de a poseda cunoștințe, informații, date asupra unui subiect, asupra unei probleme; cunoștință (**1**). – V. **cunoaște.** Dicționarul explicativ al limbii române, ediția a II-a		
Contextul în română, sursa contextului	Provocările de asemenea natură în cumul cu alți factori în timp reduc arealul investigational și situația degenerează, deoarece se pedalează doar pe metodologia științei, renunțându-se la filosofie, dar și la conexiunile pe care doar aceasta le asigură în cadrul teoriei cunoașterii. *Pascaru, A. Contemporaneitatea conexiunilor în filosofie în Revista de Filosofie, Sociologie și Științe politice, nr 1. Chișinău, AȘM - ICJPS. 2016, p.149 – 154.* Grație unei finanțări asigurate printr-un proiect național, intitulat „Societatea Informațională – Societatea Cunoașterii", s-a realizat un sit electronic dedicat Consorțiului de Informatizare pentru Limba Română. *Haja, G. Menținerea identității prin limbă: instrumente și resurse lingvistice în format electronic în Limba și leteratura română în spațiul dacoromânesc și în diaspora, Secțiunea Lingvistică: II. Aspecte ale dinamicii lingvistice. Iași, Editura Trinitas. 2003, p.179 – 181.* Cu ajutorul reperelor reintegrării în și dintre fundamentele cunoașterii, contemporaneității conexiunilor și acribiei filosofiei în problematica enunțată se remarcă aspectele mai puțin cunoscute gen: reînnoiri, noua realitate. *Pascaru, A. Preliminarii privind filosofia reînnoirilor în societate în Revista de Filosofie, Sociologie și Științe politice, nr 1. Chișinău, AȘM - ICJPS. 2019, p.140 – 150.*		
Sinonime în română	cogniție		
Abreviere RO	**-**		
Note/ Traducere			
Termen-vedetă	**9. cognitive intelligence**		
Categorie gramaticală	substantiv	*Formarea termenului*	complex
Domeniu:	Științe cognitive		
Sub-domeniu:	Psihologia cunoașterii		
Definiția, sursa definiției	one's abilities to learn, remember, reason, solve problems, and make sound judgments, particularly as contrasted with emotional intelligence. https://dictionary.apa.org/cognitive-intelligence		

Contextul, sursa contextului	A THEORETIC FRAMEWORK OF KEY COGNITIVE INTELLIGENCE OF DEE P LEARNING, DEEP THINKING, AND DEEP REASONING *Wang, Y et al. Cognitive intelligence: Deep Learning, Thinking, and Reasoning by Brain-Inspired Systems in International Journal of Cognitive Informatics and Natural Intelligence vol. 10, no 4. Calgary, IGI Global. 2016, 20 p.* *Coetzer, G.H. Emotional versus* Cognitive Intelligence*: Which is the better predictor of Efficacy for Working in Teams? J. Behav. Appl. Manag. 2016, 16, 116–133.*		
Sinonime	-		
Abreviere EN	-		
Echivalentul în română, sursa echivalentului	inteligența cognitivă		
Categorie grammaticală	substantiv	*Formarea termenului*	complex
Domeniu:	Științe cognitive		
Sub-domeniu:	Psihologia cunoașterii		
Definiția în română, sursa definiției	o bună capacitate analitică, de-a face conexiuni între idei, comportamente, evenimente (aspecte ce țin de inteligența cognitivă) foarte strâns legată de aspectele moștenite, ereditare, cea emoțională se dezvoltă predominant în contactul nostru cu mediul de viață. https://ioanastancu.ro/tag/inteligenta-cognitiva/		
Contextul în română, sursa contextului	Inteligenţa cognitivă se referă la structura cunoaşterii şi este compatibilă cu noţiunea de inteligenţă-cunoaştere a lui Ackerman (1996), care pledează pentru importanţa cunoştinţelor ca parte a inteligenţei. *Ghizdăreanu, E. Inteligența culturală și inteligența emoțională: implicații în performanța profesională în Revista Psychologies, vol. 60, nr 2. București, Editura Academiei Române. 2014, p. 141 – 150.* Astfel, R. Bar–On lansează propria definiţie a inteligenţei emoţionale care reprezintă o gamă de „capacităţi, competenţe şi deprinderi noncognitive, care influenţează posibilitatea unei persoane de a face faţă cererilor şi presiunilor din mediu. Atributul emoţional este utilizat pentru a accentua ideea că acest tip specific de inteligenţă diferă de inteligenţa cognitivă” *Rusu, E. Abordări conceptuale în studiul inteligenţei emoţionale în Acta Et Commentationes Sciences of Education vol. 8, nr 1. Chişinău, Universitatea de Stat din Tiraspol. 2016, p. 121-130.*		
Sinonime în română	-		
Abreviere RO	-		
Note/ Traducere			
Termen-vedetă	**10. cognitive process**		

Categorie gramaticală	substantiv	*Formarea termenului*	complex
Domeniu:	Științe cognitive		
Sub-domeniu:	Psihologia cunoașterii		
Definiția, sursa definiției	any of the mental functions assumed to be involved in the acquisition, storage, interpretation, manipulation, transformation, and use of knowledge. https://dictionary.apa.org/cognitive-process		
Contextul, sursa contextului	Most major theories of emotion agree that cognitive processes are a very important source of emotions and that feelings comprise a powerful motivational system that significantly influences perception, cognition, confrontation, and creativity [43]. *Drigas, A-S, Papoutsi, C. A new layered model on emotional intelligence in Behavioral Sciences vol. 8, no 45. Basel, MDPI. 2018, 17 p.* While the core cognition perspective explicitly endorses innate cognitive systems (or at the very least an innate propensity to acquire those systems), here I will remain agnostic regarding specific origins and instead use the term "core knowledge" to refer to systems (or pieces of knowledge within systems) that are inherently non-verbal, embedded into automatic cognitive processes, and likely to be universally represented across cultures. *Strickland, B. Language reflects "Core Cognition": A new theory about the origin of cross-linguistic regularities in Cognitive Science no 41. Texas, Cognitive Science Society, Inc. 2017, p. 70 – 101.* This breadth is reflected in the range methodologies employed across the papers, from studies with animal models to human participants, from neurologically normal individuals to those who have suffered brain damage, and using methods that probe neural and cognitive processes ranging from fMRI to ERPs to pupillometry. *Banich, M-T, Floresco, S. Reward systems, cognition and emotion: Introduction to the special issue in Cognitive, Affective and Behavioral Neuroscience no 19. New York, Springer. 2019, p. 409 – 414.* To reduce dimensionality andmeasure underlying cognitive processes, we propose a modeling framework in which a cognitive process is defined as a low-dimensional dynamical latent variable—called a cognitive state, which links high-dimensional neural recordings and multidimensional behavioral readouts. *Yousefi, A, Basu, I, Paulk, A-C, Peled, N, Eskandar, E-N, Dougherty, D-D, Cash, S-S, Widge, A-S. Decoding Hidden Cognitive States from Behavior and Psysiology Using as Bayesian Approach in Neural Computation no 31. Massachussetts, Institute of Technology. 2019, p. 1751 - 1788.*		
Sinonime	-		
Abreviere EN	-		
Echivalentul în română, sursa echivalentului	proces cognitiv		

Categorie gramaticală	substantiv	*Formarea termenului*	complex
Domeniu:	Științe cognitive		
Sub-domeniu:	Psihologia cunoașterii		
Definiția în română, sursa definiției	***procesul*** mental prin care se realizeaza cunoasterea. Include perceptia, judecata, creativitatea si, posibil, intuitia. http://www.sfatulmedicului.ro/dictionar-medical/cognitiv_5469		
Contextul în română, sursa contextului	Aceste rezultate, privite din perspectiva teoriei acţiunii sociale, arată faptul că, la preşcolari, implicarea într-o acţiune altruistă de ajutorare a cuiva aflat în dificultate presupune o suită de procese cognitive, afective şi motivaţionale, care se finalizează într-o decizie de intervenţie, luată în urma evaluării costurilor şi beneficiilor. *Toiu-Ruiu, R-P. Relația dintre comportamentul prosocial al preşcolarilor, afectul incidental, statutul sociometric şi costul ajutorului în Revista Psychologies, vol. 63, nr 4. Bucureşti, Editura Academiei Române. 2017, p. 232 – 244.* În vreme ce inteligenţa culturală metacognitivă se centrează pe procese cognitive de înalt nivel, inteligenţa culturală cognitivă reflectă cunoaşterea normelor, practicilor şi convenţiilor specifice diferitelor culturi şi achiziţionate prin educaţie şi experienţă personală. *Ghizdăreanu, E. Inteligența culturală și inteligența emoțională: implicații în performanța profesională în Revista Psychologies, vol. 60, nr 2. București, Editura Academiei Române. 2014, p. 141 – 150.* Din perspectiva psihologiei cognitive, emoția este o reacție (comportamentală si/fiziologică) la o anumită situație, determinată de un proces cognitiv de evaluare (appraisal) si urmată de un proces de adaptare (coping). *Benţa, K-I. Sisteme senzitive la context personalizate afectiv în Reuzumatul Tezei de doctorat. Cluj-Napoca, UTCN. 2010, 32 p.*		
Sinonime în română	-		
Abreviere RO	-		
Note/ Traducere			
Termen-vedetă	**11. cognitive psychology**		
Categorie gramaticală	substantiv	*Formarea termenului*	complex
Domeniu:	Psihologie		
Sub-domeniu:	Psihologia cunoașterii		
Definiția, sursa definiției	Cognitive psychology involves the study of internal mental processes—all of the things that go on inside your brain, including perception, thinking, memory, attention, language, problem-solving, and learning. https://www.verywellmind.com/cognitive-psychology-4157181		
Contextul, sursa contextului	This gives rise to an exciting area of research applying cognitive psychology or cognitive neuroscience methods to machine learning systems (Kheradpisheh, Ghodrati, Ganjtabesh, & Masquelier, 2016; Cichy, Khosla, Pantazis, Torralba,		

	& Oliva, 2016; Linzen, Dupoux, & Goldberg, 2016; Tsividis, Pouncy, Xu, Tenenbaum, & Gershman, 2017; Lau, Clark, & Lappin, 2017, among others). *Dupoux, E. Cognitive science in the era of artificial intelligence: A roadmap for reverse engineering the infant language-learner in Cognition no 173. Massachussetts, Elsevier. 2018, p. 43 - 59.* The shift that psychology is currently undergoing, from classical cognitive psychology to cognitive neuroscience, goes in this direction. *Piccini, G, Bahar, S. Neural computation and the computational theory of cognition in Cognitive Science no 34. Texas, Cognitive Science Society, Inc. 2013, p. 453–488.*		
Sinonime	-		
Abreviere EN	-		
Echivalentul în română, sursa echivalentului	psihologie cognitivă		
Categorie grammaticală	substantiv	*Formarea termenului*	complex
Domeniu:	Psihologie		
Sub-domeniu:	Psihologia cunoașterii		
Definiția în română, sursa definiției	se referă la studiul detaliat al sistemului cognitiv uman și am subsistemelor sale, precum memoria sau limbajul, studiază procesările la care este supusă informația între input-ul senzorial și outputul motor sau comportamental și desemnează o anumită abordare a tuturor fenomenelor psihice și comportamentale din perspectiva mecanismelor informaționale care stau la baza sa. http://psihoteca.ro/psihologia-cognitiva-psihologia-si-stiintele-cognitive/		
Contextul în română, sursa contextului	Acest declin se explică prin lansarea în anii `50 ai secolului XX a conceptului de creativitate, ce a înlăturat funcțional imaginația și apariția în anii `60 a psihologiei cognitive [12, p. 485]. *Perciun, A. Critica reprezentaționalismului în psihologia cunoașterii în Revista de Filosofie, Sociologie și Științe politice, nr 3. Chișinău, AȘM - ICJPS. 2016, p.133 – 142.* Din perspectiva psihologiei cognitive, emoția este o reacție (comportamentală și/fiziologică) la o anumită situație, determinată de un proces cognitiv de evaluare (appraisal) si urmată de un proces de adaptare (coping). *Benţa, K-I. Sisteme senzitive la context personalizate afectiv în Reuzumatul Tezei de doctorat. Cluj-Napoca, UTCN. 2010, 32 p.*		
Sinonime în română	psihologia cunoașterii		
Abreviere RO	-		
Note/ Traducere			

Termen-vedetă	**12. comprehension**		
Categorie gramaticală	substantiv	*Formarea termenului*	simplu derivat
Domeniu:	Științe cognitive		
Sub-domeniu:	Psihologia cunoașterii		
Definiția, sursa definiției	The ability to understand something. https://www.lexico.com/definition/comprehension		
Contextul, sursa contextului	Typically, capacity plateaus in adolescence will start declining in middle age, eventually leading to deficits in activities as diverse as reading comprehension, speeded processing and feature binding. *Ferber, S, Ruppel, J, Danckert, J. Visual working memory deficits following right brain damage in Brain and Cognition no 142. Massachussets, Elsevier Inc. 2020, 8 p.* This study demonstrates that Gricean enrichment involves an interaction between the production system and the comprehension system, similar to other linguistic phenomena. *Rees, A, Bott, L. Overlapping mechanisms in implying and inferring in Cognitive Science no 44. Massachussets, Elsevier Inc. 2019, 21 p.*		
Sinonime	-		
Abreviere EN	-		
Echivalentul în română, sursa echivalentului	înțelegere		
Categorie gramaticală	substantiv	*Formarea termenului*	simplu derivat
Domeniu:	Științe cognitive		
Sub-domeniu:	Psihologia cunoașterii		
Definiția în română, sursa definiției	A-și face, a avea o idee clară și exactă despre un lucru, a pătrunde, a cuprinde cu mintea; a pricepe. https://www.dex.ro/%C3%AEn%C8%9Belege		
Contextul în română, sursa contextului	Astfel, în sfera cunoașterii științifice se produc următoarele modificări: de ordin etiologic de ordin structural de ordin intelectual, privind modelul de gândire, de abordare și de înțelegere a obiectului cercetat, de evaluare a rezultatelor obținute din activitatea de cercetare… *Inglis, I. Progresul științei și obstacolele epistemologice din perspectiva raționalismului integral al lui G. Bachelard în Revista de Filosofie, Sociologie și Științe politice, nr 1. Chișinău, AȘM - ICJPS. 2019, p.170 – 180.* Aceste aspect positive însă sunt depășite de consecințele contrare la care nu te-ai fi așteptat precum sărăcirea limbajului, imaginației și gândirii, scăderea capacității de empatie, izolare, sentimente de lipsă de sens și înțelegere. *Popoveniuc, B. Tehnonefria. Etiologie și simptomatologie în Revista de Filosofie, Sociologie și Științe politice, nr 1. Chișinău, AȘM - ICJPS. 2016,*		

	p.163 – 171.		
Sinonime în română	comprehensiune		
Abreviere RO	-		
Note/ Traducere			
Termen-vedetă	**13. concept**		
Categorie grammaticală	Substantiv	*Formarea termenului*	simplu
Domeniu:	Științe cognitive		
Sub-domeniu:	Filosofia științelor		
Definiția, sursa definiției	An idea or mental image which corresponds to some distinct entity or class of entities, or to its essential features, or determines the application of a term (especially a predicate), and thus plays a part in the use of reason or language. https://www.lexico.com/definition/concept		
Contextul, sursa contextului	Advanced beliefs of this sort provide insight into a concept. *Seitz, R-J, Angel, H-F. Belief formation – A driving force for brain evolution in Brain and Cognition no 140. Massachussets, Elsevier Inc. 2020, 8 p.* Borderline personality disorder (BPD) is a complex mental disorder characterized by instability across various life domains with a wide spectrum of characteristic symptoms including affective hyperreactivity, instability of the self-concept, emotional dysfunction, and difficulty in social relationships (Lieb, Zanarini, Schmahl, Linehan, & Bohus, 2004; Ninomiya et al., 2018; Skodol et al., 2002) *Vandekerckhove, M, Berens, A, Wng, Y, L, Quirin, M, De Mey, J. Alterations in the fronto-limbic network and corpus callosum in borderline-personality disorder in Brain and Cognition no 138. Massachussets, Elsevier Inc. 2020, 10 p.*		
Sinonime	-		
Abreviere EN	-		
Echivalentul în română, sursa echivalentului	concept		
Categorie grammaticală	Substantiv	*Formarea termenului*	simplu
Domeniu:	Științe cognitive		
Sub-domeniu:	Filosofia științelor		
Definiția în română, sursa definiției	idee, noțiune care constituie treapta cea mai înaltă de abstractizare în reflectarea realității. Idee generală despre o clasă de obiecte sau de fenomene din realitatea înconjurătoare; noțiune. (LOG.) Semnificația unui termen; noțiune reflectînd trăsături esențiale ale unei clase de obiecte și distingîndu-se de alte noțiuni printr-un grad mare de generalitate (ex. „materie”, „spirit” etc., în timp ce „navetist”, „vînzător” etc. sînt noțiuni simple). (FILOZ.) Formă de cunoaștere		

	obținută prin abstractizarea caracteristicilor esențiale ale obiectelor. Idee generală care reflectă just realitatea; noțiune https://www.dex.ro/concept
Contextul în română, sursa contextului	Cel dintâi concept așa dară, care ni se arată nouă în cercetarea conceptelor fundamentale e conceptul de realitate (de *este*) și prin urmare realitatea e categoria principală a obiectelor cunoștinței. *Bobână, G. Immanuel Kant și începuturile filosofiei românești moderne în Revista de Filosofie, Sociologie și Științe politice, nr 3. Chișinău, AȘM - ICJPS. 2014, p.152 – 163.* A fost argumentată această demonstrație în creațiile filosofului francez pentru a arăta conceptualizarea active, contemporană cu schimbarea definiției unui concept, în baza a mai multor nivele. *Inglis, I. Progresul științei și obstacolele epistemologice din perspectiva raționalismului integral al lui G. Bachelard în Revista de Filosofie, Sociologie și Științe politice, nr 1. Chișinău, AȘM - ICJPS. 2019, p.170 – 180.*
Sinonime în română	-
Abreviere RO	-
Note/ Traducere	**concept** Carter, P. The complete book of intelligence tests. London, John Wiley & Sons Ltd. 2005, 205p. Carter P. Cartea completă a testelor de inteligență. Londra, John Wiley & Sons Ltd. 2005, 205p.
Termen-vedetă	**14. creativity**

Categorie gramaticală	substantiv	*Formarea termenului*	simplu sufixat
Domeniu:	Științe cognitive		
Sub-domeniu:	Științele informației		
Definiția, sursa definiției	The use of imagination or original ideas to create something; inventiveness. https://www.lexico.com/definition/creativity		
Contextul, sursa contextului	Most major theories of emotion agree that cognitive processes are a very important source of emotions and that feelings comprise a powerful motivational system that significantly influences perception, cognition, confrontation, and creativity [43]. *Drigas, A-S, Papoutsi, C. A new layered model on emotional intelligence in Behavioral Sciences vol. 8, no 45. Basel, MDPI. 2018, 17 p.* Due to its virtuality, autonomy, openness, inclusiveness and the high expressiveness owing to various technologies of new media, the language creativity of people has been inspired to the extreme, giving rise to the booming of cyber languages. *Huang, S, Zhou, X, Xue, K, Wan, X, Yang, Z, Xu, D, Ivanovic, M, Yu, X. Neural Cognition and Affective Computing on Cyber Language in Computational Intelligence and Neuroscience Volume 2015. Hindawi, Hindawi Publishing Corporation. 2015, 10 p.*		

	Main goal of the present note is to disseminate the awareness and education on the current availability of new ways and computational tools to elicit applied learning to increase innovation and creativity in all traditional disciplines. To find new competitive solution to old, current cognitive problems. *Wang, Y et al. Cognitive intelligence: Deep Learning, Thinking, and Reasoning by Brain-Inspired Systems in International Journal of Cognitive Informatics and Natural Intelligence vol. 10, no 4. Calgary, IGI Global. 2016, 20 p.*		
Sinonime	-		
Abreviere EN	-		
Echivalentul în română, sursa echivalentului	creativitate		
Categorie gramaticală	substantiv	*Formarea termenului*	simplu sufixat
Domeniu:	Științe cognitive		
Sub-domeniu:	Psihologia cunoașterii, IA		
Definiția în română, sursa definiției	Capacitate de a crea, de a produce valori. https://www.dex.ro/creativitate		
Contextul în română, sursa contextului	De exemplu, dacă se neglijează motivul activității de învățare (prima componentă din cele patru enumerate) procesul de învățare creativă se transformă în proces de memorare mecanică a materiei de studiu (numit și proces de tocire a materiei de studiu); în asemenea caz procesul de învățare nu conține elemente de creativitate. *Fotescu, E. Studii cu referire la problema formării modelului propriu de activitate creativă în Tehnocopia, nr 18. Bălți, USARB. 2018, p. 29 – 39.* Astfel, studiind relaţia dintre creativitate şi inteligenţă Robert J. Sternberg (1988) [17], numeşte inteligenţa emoţională (IE) - inteligenţă socială, afirmând că persoanele inteligente sunt nu numai cei care au inteligenţă academică, ci şi acei care reuşesc să depăşească obstacolele zilnice, să rezolve problemele de viaţă, cei care au abilitate a înţelege şi a stabili relaţii cu oamenii. *Rusu, E. Abordări conceptuale în studiul inteligenței emoționale în Acta Et Commentationes Sciences of Education vol. 8, nr 1. Chișinău, Universitatea de Stat din Tiraspol. 2016, p. 121-130.*		
Sinonime în română	-		
Abreviere RO	-		
Note/ Traducere	**creativitate** Carter, P. The complete book of intelligence tests. London, John Wiley & Sons Ltd. 2005, 205p. Carter P. Cartea completă a testelor de inteligență. Londra, John Wiley & Sons Ltd. 2005, 205p.		
Termen-vedetă	**15. decision making**		

Categorie gramaticală	substantiv	*Formarea termenului*	complex
Domeniu:	Științe cognitive		
Sub-domeniu:	Psihologie, IA, IE		
Definiția, sursa definiției	The action or process of making important decisions. https://www.lexico.com/definition/decision-making		
Contextul, sursa contextului	As belief formation seems to reflect to the individual subject the meaning of his/her past and future interactions with the environment, beliefs are closely linked to guidance of spontaneous and contextualized behavior as well as decision making. *Seitz, R-J, Angel, H-F. Belief formation – A driving force for brain evolution in Brain and Cognition no 140. Massachussets, Elsevier Inc. 2020, 8 p.* In the first paper of this section, Berry et al. (2019, this issue) focus on how dopaminergic systems influence decision-making from the perspective of aging. *Banich, M-T, Floresco, S. Reward systems, cognition and emotion: Introduction to the special issue in Cognitive, Affective and Behavioral Neuroscience no 19. New York, Springer. 2019, p. 409 – 414.*		
Sinonime	decision-making		
Abreviere EN	-		
Echivalentul în română, sursa echivalentului	luarea deciziilor		
Categorie gramaticală	substantiv	*Formarea termenului*	complex
Domeniu:	Științe cognitive		
Sub-domeniu:	Psihologie, IA, IE		
Definiția în română, sursa definiției	Luarea deciziilor este un proces prin care managerii răspund la șanse și amenințări, analizând opțiunile și luând decizii cu privire la obiectivele și direcțiile de acțiune. https://www.business-academy.ro/5-tehnici-de-luare-a-deciziilor		
Contextul în română, sursa contextului	Earley şi Peterson (2004) au dezvoltat o abordare sistematică a trainingului intercultural, care pune în relaţie punctele tari şi slăbiciunile participanţilor – sub aspectul inteligenţei culturale – şi intervenţiile de training care se impun; Janssens şi Brett (2006) propun un model al colaborării în echipă pentru luarea deciziilor creative, realiste şi inteligente din punct de vedere cultural. *Ghizdăreanu, E. Inteligența culturală și inteligența emoțională: implicații în performanța profesională în Revista Psychologies, vol. 60, nr 2. București, Editura Academiei Române. 2014, p. 141 – 150.* Ele sunt importante şi apreciabile deoarece asigură supravieţuirea, luarea deciziilor, stabilirea limitelor, comunicarea, unitatea tuturor membrilor societăţii. *Rusu, E. Abordări conceptuale în studiul inteligenţei emoţionale în Acta Et Commentationes Sciences of Education vol. 8, nr 1. Chişinău, Universitatea de Stat din Tiraspol. 2016, p. 121-130.*		

	În primul rând, studiile evidenţiază în cazul utilizatorilor intensivi de Internet existenţa unor modifi cări puternice ale fi brelor nervoase care compun materia albă din cortexul orbito-frontal care sunt responsabile de conectarea unor părţi vitale ale creierului implicate în emoţii, luarea deciziilor și autocontrol [29]. *Popoveniuc, B. Tehnonefria. Etiologie și simptomatologie în Revista de Filosofie, Sociologie și Științe politice, nr 1. Chișinău, AȘM - ICJPS. 2016, p.163 – 171.*		
Sinonime în română	-		
Abreviere RO	-		
Note/ Traducere			
Termen-vedetă	**16. decode**		
Categorie gramaticală	verb	*Formarea termenului*	simplu prefixat
Domeniu:	Științele informației		
Sub-domeniu:	Filosofie		
Definiția, sursa definiției	Convert (a coded message) into intelligible language. https://www.lexico.com/definition/decode		
Contextul, sursa contextului	Emotion recognition includes the ability to accurately decode the expressions of others' feelings, usually transmitted through non-verbal channels (i.e., the face, body, and voice). *Drigas, A-S, Papoutsi, C. A new layered model on emotional intelligence in Behavioral Sciences vol. 8, no 45. Basel, MDPI. 2018, 17 p.* Implications like these illustrate that communication requires speakers and listeners to reason about each other's goals and intentions, rather than simply "decode" the input. *Rees, A, Bott, L. Overlapping mechanisms in implying and inferring in Cognitive Science no 44. Massachussets, Elsevier Inc. 2019, 21 p.*		
Sinonime	-		
Abreviere EN	-		
Echivalentul în română, sursa echivalentului	decoda / decodifica (România)		
Categorie gramaticală	verb	*Formarea termenului*	simplu prefixat/derivat
Domeniu:	Științele informației		
Sub-domeniu:	Filosofie		
Definiția în română, sursa definiției	A descifra un cod; a descifra un mesaj pe baza unui cod. https://www.dex.ro/decoda		
Contextul în română, sursa	Inteligenţa socială este definită în contextul capacităţii relaţionare de Mosst R. A. şi Hunt T. (1927), Hunt (1928); cunoştinţelor interpersonale de Strang R.		

contextului	(1930); înţelegerii stărilor şi trăsăturilor altor persoane de Vernon P. E. (1933); aptitudinii de a evalua corect sentimentele, dispoziţiile şi motivaţiile altora de Wedeck J. (1947); funcţionării sociale eficiente de Keating D. K. (1978), Ford M. E. Tisak M. S. (1983); aptitudinii de a decoda indicii nonverbali de Barners M. L. şi Sternberg R. J. (1989) [6;4;7;8;9;5;2;1]. abilitatea de a decodifica mesajele nonverbale; *Platon, I. Dimensiuni experimentale ale dezvoltării inteligenței sociale în perioada formării personalității în adolescența timpurie în Revista Psihologie, revistă științifico – practică, nr 1-2. Chișinău, APPM. 2017, p.13 – 25.*		
Sinonime în română	-		
Abreviere RO	-		
Note/ Traducere			
Termen-vedetă	**17. discrimination**		
Categorie grammaticală	substantiv	*Formarea termenului*	simplu derivat
Domeniu:	Științe cognitive		
Sub-domeniu:	Psihologia cunoașterii		
Definiția, sursa definiției	The ability to distinguish between different stimuli. https://www.lexico.com/definition/discrimination		
Contextul, sursa contextului	For example, Hafri et al recently showed that participants are immediately capable of discriminating agents from patients in photographs. *Strickland, B. Language reflects "Core Cognition": A new theory about the origin of cross-linguistic regularities in Cognitive Science no 41. Texas, Cognitive Science Society, Inc. 2017, p. 70 – 101.* Walsh et al show that reward for accurate performance in a simple letter discrimination task helps to attenuate events of irrelevant distracting information even when it is emmotional in nature, suggesting that reward can act to focus attention. *Banich, M-T, Floresco, S. Reward systems, cognition and emotion: Introduction to the special issue in Cognitive, Affective and Behavioral Neuroscience no 19. New York, Springer. 2019, p. 409 – 414.*		
Sinonime	-		
Abreviere EN	-		
Echivalentul în română, sursa echivalentului	discriminare		
Categorie grammaticală	verb	*Formarea termenului*	simplu derivat
Domeniu:	Științe cognitive		

Sub-domeniu:	Psihologia cunoașterii		
Definiția în română, sursa definiției	A deosebi, a distinge lucrurile unele de altele; a judeca limpede, cu pătrundere și cu precizie. https://www.dex.ro/discerne		
Contextul în română, sursa contextului	De asemenea, criteriul ML nu ia în calcul posibilitatea de discriminare a fiecărui model (abilitatea de a distinge observaţiile generate de un model corect de cele generate de alte modele). *Sofroni, V, Stan, A. O descriere generală a arhitecturii sistemelor de recunoaștere vocală în Revista Română de Interacțiune Om – Calculator, nr 8 (1). București, ACM SIGCHI Romania. 2015, p. 45 – 64.* Vectorii de intrare *X* (de dimensiune *a*) trebuie să conţină valori specifice care să „codifice“ caracteristicile relevante pentru identificarea şi discriminarea între catego-riile/clasele de date de intrare care trebuie clasificate. *Vrejoiu, M-H. Rețele neuronale convoluționale, Big Data și Deep Learning în analiza automată de imagini în Revista Română de Informatică și Automatică, vol. 29, nr 1. București, ICI. 2019, p. 91 – 114.*		
Sinonime în română	discernere		
Abreviere RO	-		
Note/ Traducere			
Termen-vedetă	**18. encode**		
Categorie grammaticală	verb	*Formarea termenului*	simplu prefixat
Domeniu:	Științele informației		
Sub-domeniu:	Psihologie		
Definiția, sursa definiției	Convert into a coded form. https://www.lexico.com/definition/encode		
Contextul, sursa contextului	Many non-core distinctions are not grammatically encoded on a wide scale across human languages. *Strickland, B. Language reflects "Core Cognition": A new theory about the origin of cross-linguistic regularities in Cognitive Science no 41. Texas, Cognitive Science Society, Inc. 2017, p. 70 – 101.* Now, that sensory encoding differs from reality filtering which are partially idependent processes involving different neural structures. *Seitz, R-J, Angel, H-F. Belief formation – A driving force for brain evolution in Brain and Cognition no 140. Massachussets, Elsevier Inc. 2020, 8 p.*		
Sinonime	-		
Abreviere EN	-		
Echivalentul în română, sursa echivalentului	codifica		

Categorie gramaticală	verb	*Formarea termenului*	simplu sufixat
Domeniu:	Științele informației		
Sub-domeniu:	Psihologie		
Definiția în română, sursa definiției	A reuni legi disparate, norme juridice într-un cod. https://www.dex.ro/codifica		
Contextul în română, sursa contextului	Pentru fiecare epocă îi sunt caracteristice un anumit sistem al cunoașterii mai mult sau mai puțin omogen și coerent, susținut de practici specifice urmând teme, reprezentări și modele dominante care codifică și privilegiază criterii de certitudine, validate pentru o anumită ierarhie a genurilor și formelor de cunoaștere relativ distincte, atitudini și valori care mențin sistemul cunoașterii. *Inglis, I. Progresul științei și obstacolele epistemologice din perspectiva raționalismului integral al lui G. Bachelard în Revista de Filosofie, Sociologie și Științe politice, nr 1. Chișinău, AȘM - ICJPS. 2019, p.170 – 180.* Copiii au fost chestionaţi individual, asigurându-se confidenţialitatea, iar răspunsurile au fost codificate prin „da” şi „nu”. *Platon, I. Dimensiuni experimentale ale dezvoltării inteligenței sociale în perioada formării personalității în adolescența timpurie în Revista Psihologie, revistă științifico – practică, nr 1-2. Chișinău, APPM. 2017, p.13 – 25.*		
Sinonime în română	a programa		
Abreviere RO	-		
Note/ Traducere			
Termen-vedetă	**19. evaluation**		
Categorie gramaticală	substantiv	*Formarea termenului*	simplu derivat
Domeniu:	Științe cognitive		
Sub-domeniu:	Psihologia cunoașterii		
Definiția, sursa definiției	The making of a judgement about the amount, number, or value of something; assessment. https://www.lexico.com/definition/evaluation		
Contextul, sursa contextului	Thus, the infants across these studies appear to be keeping track of who the agents and the patients of the events are, and these attributions of non-verbal correlates of “thematic roles” appear to be influencing their social evaluations. *Strickland, B. Language reflects “Core Cognition”: A new theory about the origin of cross-linguistic regularities in Cognitive Science no 41. Texas, Cognitive Science Society, Inc. 2017, p. 70 – 101.* The late positive potential ERP component appears 400-800 ms poststimulus onset and reflects more complex processes associated with memory, categorization and evaluation of the affective and motivational significance of the stimulus for the perceiver. *Kaminska, O-K, Magnuski, M, Olszanowski, M, Gola, M, Brzezicka, A, Winkielman, P. Ambiguous at the second sight: Mixed facial expressions*		

	trigger late electropsysiological responses linked to lower social impressions in Cognitive, Affective and Behavioral Neuroscience no 20. New York, Springer. 2020, p. 441 – 454.		
Sinonime	-		
Abreviere EN	-		
Echivalentul în română, sursa echivalentului	evaluare		
Categorie gramaticală	substantiv	*Formarea termenului*	simplu derivat
Domeniu:	Științe cognitive		
Sub-domeniu:	Psihologia cunoașterii		
Definiția în română, sursa definiției	A stabili valoarea aproximativă a unui bun, a unui lucru etc.; a prețui, a aprecia, a estima. https://www.dex.ro/evalua		
Contextul în română, sursa contextului	Prin noțiunea de activizare a elevilor se subînțeleg activitățile prin care elevul devine mai activ pe parcursul desfășurării procesului de predare – învățare – evaluare. *Guțalov, L, Fotescu, E. Efectuarea operațiilor psihomotorii în vederea activizării elevilor cu deficiență de învățare în Tehnocopia, nr 18. Bălți, USARB. 2018, p. 60 – 70.* Deoarece în ciuda oricărui tradiționalism (mizând pe particularitățile formelor noastre) și oricărui cosmopolitism (mizând pe formele altora), formele culturale, asemenea conținuturilor pe care acestea le formează sunt ecumenice (universale), iar locale sunt numai web-urile, rețelele proiectate de interpretare, de evaluare a creațiilor. *Pascaru, A. Elemente de filosofie socială la est și vest de Prut în Revista de Filosofie, Sociologie și Științe politice, nr 2. Chișinău, AȘM - ICJPS. 2018, p.177 – 180.* Astfel, în sfera cunoașterii științifice se produc următoarele modificări: de ordin etiologic de ordin structural de ordin intelectual, privind modelul de gândire, de abordare și de înțelegere a obiectului cercetat, de evaluare a rezultatelor obținute din activitatea de cercetare… *Inglis, I. Progresul științei și obstacolele epistemologice din perspectiva raționalismului integral al lui G. Bachelard în Revista de Filosofie, Sociologie și Științe politice, nr 1. Chișinău, AȘM - ICJPS. 2019, p.170 – 180.*		
Sinonime în română	-		
Abreviere RO	-		
Note/ Traducere			

Termen-vedetă	**20. evolution**		
Categorie gramaticală	substantiv	*Formarea termenului*	simplu derivat
Domeniu:	Științe sociale		
Sub-domeniu:	Psihologie		
Definiția, sursa definiției	The gradual development of something. https://www.lexico.com/definition/evolution		
Contextul, sursa contextului	In essence, they are postulated to act as natural attractors in processes of language evolution. *Strickland, B. Language reflects "Core Cognition": A new theory about the origin of cross-linguistic regularities in Cognitive Science no 41. Texas, Cognitive Science Society, Inc. 2017, p. 70 – 101.* It is well known that the evolution of higher cognitive abilities is interrelated with brain evolution. *Seitz, R-J, Angel, H-F. Belief formation – A driving force for brain evolution in Brain and Cognition no 140. Massachussets, Elsevier Inc. 2020, 8 p.*		
Sinonime	-		
Abreviere EN	-		
Echivalentul în română, sursa echivalentului	evoluție		
Categorie gramaticală	substantiv	Formarea termenului	simplu derivat
Domeniu:	Științe sociale		
Sub-domeniu:	Psihologie		
Definiția în română, sursa definiției	Evoluare, dezvoltare, schimbare, transformare. https://www.dex.ro/evolu%C8%9Bier		
Contextul în română, sursa contextului	Specia umană a evoluat epifilogenetic într-un ritm exponential de dezvoltare tehnologică, capacitatea și performanțele cerebrale îmbunătățindu-se și căpătând noi direcții de evoluție pe măsura creării unor noi tehnologii. *Popoveniuc, B. Tehnonefria. Etiologie și simptomatologie în Revista de Filosofie, Sociologie și Științe politice, nr 1. Chișinău, AȘM - ICJPS. 2016, p.163 – 171.* Planul educațional: evoluția, la membrii organizației de competențe de concepție, asigurarea de lucru în regim informatizat, precum și de gestionare superioară a activelor intangibile conform specificului lor reductibil la cel al activelor tangibile *Isachi, S-E, Chițiga, G. Managementul în economia cunoașterii în Economie și sociologie, nr 4. Chișinău, INCE. 2014, p.26 – 31.*		
Sinonime în română	-		

Abreviere RO	-		
Note/ Traducere			
Termen-vedetă	**21. expression**		
Categorie gramaticală	substantiv	*Formarea termenului*	simplu derivat
Domeniu:	Științe cognitive		
Sub-domeniu:	Psihologia cunoașterii		
Definiția, sursa definiției	The action of making known one's thoughts or feelings. https://www.lexico.com/definition/expression		
Contextul, sursa contextului	In languages such as English, its expression is fairly covert and is dependent on subtle syntactic patterns. *Strickland, B. Language reflects "Core Cognition": A new theory about the origin of cross-linguistic regularities in Cognitive Science no 41. Texas, Cognitive Science Society, Inc. 2017, p. 70 – 101.* In Western and other languages verbal expressions often employ metaphors some of which have been drawn from descriptions of space helping people to construct time (Boroditsky, 2018). *Seitz, R-J, Angel, H-F. Belief formation – A driving force for brain evolution in Brain and Cognition no 140. Massachussets, Elsevier Inc. 2020, 8 p.*		
Sinonime	-		
Abreviere EN	-		
Echivalentul în română, sursa echivalentului	expresie		
Categorie gramaticală	substantiv	*Formarea termenului*	simplu derivat
Domeniu:	Științe cognitive		
Sub-domeniu:	Psihologie		
Definiția în română, sursa definiției	Construcție concisă care exprimă, de obicei în mod figurat, o idee. ♦ Cuvânt. **2.** Fig. Manifestare, redare a ideilor, a sentimentelor etc. prin cuvinte, mimică etc. https://www.dex.ro/expresie		
Contextul în română, sursa contextului	Activitatea psihicului se exprimă prin imaginație, din care apar imagini supuse unor combinări caleidoscopice. *Perciun, A. Critica reprezentaționalismului în psihologia cunoașterii în Revista de Filosofie, Sociologie și Științe politice, nr 3. Chișinău, AȘM - ICJPS. 2016, p.133 – 142.* Aceasta îi ajută să înţeleagă rapid şi just ceea ce oamenii îşi spun unul altuia (expresia verbală) în contextul unei anumite situaţii, relaţii reciproce concrete. *Platon, I. Dimensiuni experimentale ale dezvoltării inteligenței sociale în perioada formării personalității în adolescența timpurie în Revista Psihologie, revistă științifico – practică, nr 1-2. Chișinău, APPM. 2017, p.13 – 25.*		

Sinonime în română	-		
Abreviere RO	-		
Note/ Traducere			
Termen-vedetă	**22. framework**		
Categorie gramaticală	Substantiv	*Formarea termenului*	compus
Domeniu:	Științe cognitive		
Sub-domeniu:	Științele informației		
Definiția, sursa definiției	A basic structure underlying a system, concept, or text. https://www.lexico.com/definition/framework		
Contextul, sursa contextului	In their paper, Orsini et al provide a conceptual framework from which to consider this question and demonstrate how optogenetic techniques in animals can be used to provide unique insight. *Banich, M-T, Floresco, S. Reward systems, cognition and emotion: Introduction to the special issue in Cognitive, Affective and Behavioral Neuroscience no 19. New York, Springer. 2019, p. 409 – 414.* Thus, in accordance with a hypothetical framework proposed by van Elk and Aleman (2017) we suggest that the neural processes underlying formation and maintenance of beliefs in an increasingly complex social environment demanded augmented processing resources in the brain. *Seitz, R-J, Angel, H-F. Belief formation – A driving force for brain evolution in Brain and Cognition no 140. Massachussets, Elsevier Inc. 2020, 8 p.*		
Sinonime	frame		
Abreviere EN	-		
Echivalentul în română, sursa echivalentului	cadru		
Categorie gramaticală	Substantiv	*Formarea termenului*	simplu
Domeniu:	Științe cognitive		
Sub-domeniu:	Științele informației		
Definiția în română, sursa definiției	Fig. Limitele unei probleme, ale unui subiect, ale unei acțiuni etc.; *p. ext.* cuprinsul dintre aceste limite. https://www.dex.ro/cadru		
Contextul în română, sursa contextului	Așadar, în interiorul fundamentelor cunoașterii deschiderile de orizonturi sunt amplificate de apariția noilor aspect în și dintre componente, revigorarea legăturilor dintre părțile constituitoare intra cadru. *Pascaru, A. Reintegrarea fundamentelor cunoașterii în societate în Revista de Filosofie, Sociologie și Științe politice, nr 1. Chișinău, AȘM - ICJPS. 2018, p.150 – 156.* Astfel, cadrul problematicii devine unul propice în ascensiunea nu doar al aspectelor, ci și a reperelor, alternându-le la capitolul intercomunicărilor,		

	interdependențelor și interacțiunilor pe toate palierele vieții sociale, susținute de oportunitățile societății bazate pe cunoaștere[2]. *Pascaru, A. Preliminarii privind filosofia reînnoirilor în societate în Revista de Filosofie, Sociologie și Științe politice, nr 1. Chișinău, AȘM - ICJPS. 2019, p.140 – 150.*		
Sinonime în română	frame		
Abreviere RO	-		
Note/ Traducere			
Termen-vedetă	**23. imagination**		
Categorie grammaticală	substantiv	*Formarea termenului*	simplu sufixat
Domeniu:	Științe cognitive		
Sub-domeniu:	Psihologia cunoașterii		
Definiția, sursa definiției	The faculty or action of forming new ideas, or images or concepts of external objects not present to the senses. https://www.lexico.com/definition/imagination		
Contextul, sursa contextului	By incorporating these two regulatory conditions, we aimed to control whether reappraisal would produce specific, directional, narrative-contentbased effects, or whether it would merely interfere with pain processing by redirecting attention away from the source of painful stimulation towards internal imagination-driven narration and/or by loading the executive system with a cognitively demanding reappraisal task, regardless of its content. *Adamczyk A-K, Ligeza T-S, Wyczesany, M. The dynamics of pain reappraisal: the joint contribution of cognitive change and mental load in Cognitive, Affective and Behavioral Neuroscience no 20. New York, Springer. 2020, p. 276 – 293.* *Thézé, R., Manuel, A. L., Nahum, L., Guggisberg, A. G., & Schnider, A. (2017). Simultaneous reality filtering and encoding of thoughts: The substrate for distinguishing between memories of real events and* imaginations*? Frontiers in Behavioral Neuroscience, 11, 216. https://doi.org/10.3389/fnheh.2017.00216.*		
Sinonime	-		
Abreviere EN	-		
Echivalentul în română, sursa echivalentului	imaginație		
Categorie grammaticală	substantiv	*Formarea termenului*	simplu sufixat
Domeniu:	Științe cognitive		
Sub-domeniu:	Psihologia cunoașterii		
Definiția în română, sursa definiției	Capacitate omenească de a crea noi reprezentări sau idei pe baza percepțiilor, reprezentărilor sau ideilor acumulate anterior; *p. ext.* reprezentare produsă de această facultate; închipuire, fantezie.		

	https://www.dex.ro/imagina%C8%9Bie
Contextul în română, sursa contextului	Aceste aspecte pozitive însă sunt depășite de consecinţele contrare la care nu te-ai fi așteptat precum sărăcirea limbajului, imaginaţiei și gândirii, scăderea capacităţii de empatie, izolare, sentimente de lipsă de sens și înţelegere. *Popoveniuc, B. Tehnonefria. Etiologie și simptomatologie în Revista de Filosofie, Sociologie și Științe politice, nr 1. Chișinău, AȘM - ICJPS. 2016, p.163 – 171.* M. Heidegger, menționând că omul, permanent îndepărtându-se de la natură, a creat în baza imaginației sale un mediu artificial format din obiecte tehnice *comode*. *Guțalov, L, Fotescu, E. Viziuni filosofice cu referire la rolul tehnicii în societate în Tehnocopia, nr 20. Bălți, USARB. 2019, p. 5 – 15.* Meritul concludent al psihologiei proceselor cognitive nu se referă doar la conceptul de imagine, dar și asupra imaginației. *Perciun, A. Critica reprezentaționalismului în psihologia cunoașterii în Revista de Filosofie, Sociologie și Științe politice, nr 3. Chișinău, AȘM - ICJPS. 2016, p.133 – 142.*
Sinonime în română	-
Abreviere RO	-
Note/ Traducere	**imaginație** Carter, P. The complete book of intelligence tests. London, John Wiley & Sons Ltd. 2005, 205p. Carter P. Cartea completă a testelor de inteligență. Londra, John Wiley & Sons Ltd. 2005, 205p.
Termen-vedetă	**24. implicature**
Categorie gramaticală	substantiv / *Formarea termenului* / simplu derivat
Domeniu:	Științe cognitive
Sub-domeniu:	Științele informației
Definiția, sursa definiției	The action of implying a meaning beyond the literal sense of what is explicitly stated, for example saying the frame is nice and implying I don't like the picture in it. https://www.lexico.com/definition/implicature
Contextul, sursa contextului	Prior psychological work on Gricean implicature has revealed much about how listeners infer but little about how speakers imply. *Rees, A, Bott, L. Overlapping mechanisms in implying and inferring in Cognitive Science no 44. Massachussets, Elsevier Inc. 2019, 21 p.* The theory of generalized conversational implicature *Levinsom, S-C, 2000. Presumptive meanings*
Sinonime	-
Abreviere EN	-
Echivalentul în română,	implicit

sursa echivalentului			
Categorie grammaticală	adjectiv	*Formarea termenului*	simplu derivat
Domeniu:	Științele cognitive		
Sub-domeniu:	Științele informației		
Definiția în română, sursa definiției	Care se cuprinde în mod virtual în ceva, fără a avea expresie formală; de la sine înțeles. [Sil. **im-pli-**] /<fr. *implicite,* lat. *implicitus* Sursa: Noul dicționar explicativ al limbii române		
Contextul în română, sursa contextului	Și cunoașterea implicită (tacită), care este temeinic personalizată, se descoperă doar în urma unor cercetări amănunțite, nu e formalizată și difuz difuz prezentă în contextual organizational. *Isachi, S-E, Chițiga, G. Managementul în economia cunoașterii în Economie și sociologie, nr 4. Chișinău, INCE. 2014, p.26 – 31.* Forme de cunoaștere organizațională: cunoaștere articulată, cunoaștere implicită *Studiul „Societatea cunoașterii", Managementul cunoștințelor în Economie și sociologie, 2014*		
Sinonime în română	cunoaștere implicită		
Abreviere RO	-		
Note/ Traducere			
Termen-vedetă	**25. induction**		
Categorie grammaticală	substantiv	*Formarea termenului*	simplu derivat
Domeniu:	Psihologie		
Sub-domeniu:	Psihologia cunoașterii		
Definiția, sursa definiției	The inference of a general law from particular instances. https://www.lexico.com/definition/induction		
Contextul, sursa contextului	Specifically, we aimed to track the activation sequence of the brain regions that are typically activated in various belief-induction procedures. *Adamczyk A-K, Ligeza T-S, Wyczesany, M. The dynamics of pain reappraisal: the joint contribution of cognitive change and mental load in Cognitive, Affective and Behavioral Neuroscience no 20. New York, Springer. 2020, p. 276 – 293.* All participants completed a baseline go/no-go task, followed by the 13 min mindful induction, then a final go/no-go task, during which the ERN and Pe were recorded. *Smart, C-M, Segalowitz, S-J. Respond, don't react: the influence of mindfulness training on performance monitoring in older adults in Cognitive, Affective and Behavioral Neuroscience no 17. New York, Springer. 2017, p. 1151 - 1153.*		
Sinonime	-		
Abreviere EN	-		

Echivalentul în română, sursa echivalentului	inducție		
Categorie gramaticală	substantiv	*Formarea termenului*	simplu derivat
Domeniu:	Psihologie		
Sub-domeniu:	Psihologia cunoașterii		
Definiția în română, sursa definiției	Formă fundamentală de raționament, care realizează trecerea de la particular la general. https://www.dex.ro/induc%C8%9Bie		
Contextul în română, sursa contextului	A fost argumentată această demonstrație în creațiile filosofului francez despre Valoarea inductivă a Relativității și Formarea spiritului științific pentru a arăta conceptualizarea activă, contemporană cu schimbarea definiției unui concept, în baza a mai multor nivele. *Inglis, I. Progresul științei și obstacolele epistemologice din perspectiva raționalismului integral al lui G. Bachelard în Revista de Filosofie, Sociologie și Științe politice, nr 1. Chișinău, AȘM - ICJPS. 2019, p.170 – 180.* Distincția este urmărită în continuare într-un sens, comportând de asemenea unele detașări de Kantianism: conceptele filosofice se unesc într-o sistemă spre formarea unei teorii prin logistică dreaptă, iar cele empirice numai prin inducție. *Bobână, G. Immanuel Kant și începuturile filosofiei românești moderne în Revista de Filosofie, Sociologie și Științe politice, nr 3. Chișinău, AȘM - ICJPS. 2014, p.152 – 163.*		
Sinonime în română	-		
Abreviere RO	-		
Note/ Traducere			
Termen-vedetă	**26. inference**		
Categorie gramaticală	substantiv	*Formarea termenului*	simplu derivat
Domeniu:	Științe cognitive		
Sub-domeniu:	Psihologie, Filosofie		
Definiția, sursa definiției	A conclusion reached on the basis of evidence and reasoning. https://www.lexico.com/definition/inference		
Contextul, sursa contextului	If implying and inferring involve shared mechanisms, rates of implication by the participant should be higher after she makes an inference than after she does not. *Rees, A, Bott, L. Overlapping mechanisms in implying and inferring in Cognitive Science no 44. Massachussets, Elsevier Inc. 2019, 21 p.* This latter exposure induces a bias toward viewing ambiguous faces as happier (and by inference more rewarding), a bias that was increased in individuals with greater norepinephrine availability.		

	Banich, M-T, Floresco, S. Reward systems, cognition and emotion: Introduction to the special issue in Cognitive, Affective and Behavioral Neuroscience no 19. New York, Springer. 2019, p. 409 – 414.		
Sinonime	-		
Abreviere EN	-		
Echivalentul în română, sursa echivalentului	inferență		
Categorie grammaticală	substantiv	*Formarea termenului*	simplu derivat
Domeniu:	Științe cognitive		
Sub-domeniu:	Psihologie, Filosofie		
Definiția în română, sursa definiției	Operație logică de trecere de la un enunț la altul și în care ultimul enunț este dedus din primul. https://www.dex.ro/inferen%C8%9B%C4%83		
Contextul în română, sursa contextului	În *Puterea de inferență a fizicii matematice* se remarcă evidențierea unei rațiuni de reînnoire pentru spiritual științific, independent de cunoștințele accumulate și schimbările progressive în gândirea științifică. *Inglis, I. Progresul științei și obstacolele epistemologice din perspectiva raționalismului integral al lui G.Bachelard în Revista de Filosofie, Sociologie și Științe politice, nr 1. Chișinău, AȘM - ICJPS. 2019, p.170 – 180.* În capitolul 10 urmează definiţiile percepţiei, văzută ca o „creaţie subiectivă”, şi ni se arată cum cele trei subprocese (selecţia, inferenţa, interpretarea stimulilor) se întrepătrund, formează un tot unitar. *Preda, G. Critică și bibliografie în Revista Psychologies vol. 63, nr 4. București, Editura Academiei Române. 2017, p. 293 -294.*		
Sinonime în română	-		
Abreviere RO	-		
Note/ Traducere	**deducție** Carter, P. The complete book of intelligence tests. London, John Wiley & Sons Ltd. 2005, 205p. Carter P. Cartea completă a testelor de inteligență. Londra, John Wiley & Sons Ltd. 2005, 205p.		
Termen-vedetă	**27. integration**		
Categorie grammaticală	substantiv	*Formarea termenului*	simplu derivat
Domeniu:	Științe cognitive		
Sub-domeniu:	Științele informației		
Definiția, sursa definiției	Combine (one thing) with another to form a whole. https://www.lexico.com/definition/integrate		
Contextul, sursa contextului	As the genu, body, and splenum of the CC are important in interhemispheric communication, affective processing and the integration of affective, cognitive, motor and sensory information, reduced interhemispheric connectivity in BPD,		

	is expected. *Vandekerckhove, M, Berens, A, Wng, Y, L, Quirin, M, De Mey, J. Alterations in the fronto-limbic network and corpus callosum in borderline-personality disorder in Brain and Cognition no 138. Massachussets, Elsevier Inc. 2020, 10 p.* The fact that the anterior insula is implicated in both affective integration and cognitive control indicates that it promotes reappraisal success; indeed, modulation of this structure has been consistently observed across various reappraisal studies (Fardo, Allen, Jegindø, Angrilli, & Roepstorff, 2015; Salomons, Johnstone, Backonja, Shackman, & Davidson, 2007; Salomons, Nusslock, Detloff, Johnstone, & Davidson, 2014; Starr et al., 2009; Wiech et al., 2006; Woo, Roy, Buhle, &Wager, 2015). *Adamczyk A-K, Ligeza T-S, Wyczesany, M. The dynamics of pain reappraisal: the joint contribution of cognitive change and mental load in Cognitive, Affective and Behavioral Neuroscience no 20. New York, Springer. 2020, p. 276 – 293.*		
Sinonime	-		
Abreviere EN	-		
Echivalentul în română, sursa echivalentului	integrare		
Categorie grammaticală	substantiv	*Formarea termenului*	simplu derivat
Domeniu:	Științe cognitive		
Sub-domeniu:	Științele informației		
Definiția în română, sursa definiției	A intra într-un ansamblu ca parte integrantă; a se uni cu alte elemente formând un corp integral; a se încorpora. https://www.dex.ro/integra		
Contextul în română, sursa contextului	Domeniul materialelor și structurii inteligente se dezvoltă cu inovațiile tehnologice care apar în materialele inginerești, sistemele senzoriale, sistemele de acționare, procesarea imaginilor și mecanismele de integrare. *Avram, A, Ciulu, S. Materiale inteligente în Tehnocopia, nr 15. Bălți, USARB. 2016, p. 42 – 50.* În final, rezultatul aduce la soluții ad-hoc și greu de susținut prin integrare; asocierile instabile și entropice între comportamentele de conlucrare și de confruntare ale actorilor organizaționali. *Isachi, S-E, Chițiga, G. Managementul în economia cunoașterii în Economie și sociologie, nr 4. Chișinău, INCE. 2014, p.26 – 31.*		
Sinonime în română	-		
Abreviere RO	-		
Note/ Traducere			

Termen-vedetă	**28. intention**		
Categorie gramaticală	substantiv	*Formarea termenului*	simplu sufixat
Domeniu:	Psihologie		
Sub-domeniu:	Psihologia cunoașterii		
Definiția, sursa definiției	Conceptions formed by directing the mind towards an object. https://www.lexico.com/definition/intention		
Contextul, sursa contextului	One prominent example comes from the Heider and Simmel (1944) displays, in which simple animations create the illusion that basic geometric forms possess intentions even if the viewer is consciously aware that this is not the case. More recently, it has been shown that the visual system preferentially attends to animate over visually similar inanimate objects (New, Cosmides, & Tooby, 2007), and that the visual system automatically and irresistibly picks out animate "chasers" from a sea of seemingly inanimate objects in simple displays (Gao, McCarthy, & Scholl, 2010). *Strickland, B. Language reflects "Core Cognition": A new theory about the origin of cross-linguistic regularities in Cognitive Science no 41. Texas, Cognitive Science Society, Inc. 2017, p. 70 – 101.* Implications like these illustrate that communication requires speakers and listeners to reason about each other's goals and intentions, rather than simply "decode" the input. *Rees, A, Bott, L. Overlapping mechanisms in implying and inferring in Cognitive Science no 44. Massachussets, Elsevier Inc. 2019, 21 p.* Facial features offer cues to a target's emotional states, personality, and behavioral intentions, as documented by decades of work on facial displays (Knutson, 1996; Russel, Bachorowski, & Fernadez-Doz, 2003). *Kaminska, O-K, Magnuski, M, Olszanowski, M, Gola, M, Brzezicka, A, Winkielman, P. Ambiguous at the second sight: Mixed facial expressions trigger late electrophysiological responses linked to lower social impressions in Cognitive, Affective and Behavioral Neuroscience no 20. New York, Springer. 2020, p. 441 – 454.*		
Sinonime	-		
Abreviere EN	-		
Echivalentul în română, sursa echivalentului	intenție		
Categorie gramaticală	substantiv	*Formarea termenului*	simplu sufixat
Domeniu:	Psihologie		
Sub-domeniu:	Psihologia cunoașterii		
Definiția în română, sursa definiției	Dorință, gând de a face, de a întreprinde ceva; proiect, plan. https://www.dex.ro/inten%C8%9Bie		
Contextul în română, sursa	Orice intenție se dă de cunoscut ca ceva ce se adaugă realului ca o suprarealitate. Un exemplu ar fi imaginea cinematografică, care e ceva ce există		

contextului	*pe* un obiect (ecran, lumina). Psihicul se suprareifică. Realul găzduiește și vehiculează spiritualul, iar în intenție devine obiectiv și tot prin intenție psihicul e vehiculat în realitate. *Perciun, A. Condiția corporală a condiției vizuale în Revista de Filosofie, Sociologie și Științe politice, nr 1. Chișinău, AȘM - ICJPS. 2018, p.157 – 164.* Angajaţii au fost informaţi asupra intenţiei de cercetare, a instructajului legat de aplicarea instrumentelor, precum și a finalității acţiunii şi asigurării confidenţialităţii răspunsurilor furnizate. *Dumbravă, E. Investigarea impactului emoțiilor negative asupra reglării emoționale în organizații în Revista Psihologia Resurselor Umane, nr 12. București, Asociația de Psihologie Industrială și Organizațională. 2014, p. 48 – 58.*		
Sinonime în română	-		
Abreviere RO	-		
Note/ Traducere			
Termen-vedetă	**29. interpretation**		
Categorie grammaticală	substantiv	*Formarea termenului*	simplu derivat
Domeniu:	Psihologie		
Sub-domeniu:	Psihologia cunoașterii		
Definiția, sursa definiției	The action of explaining the meaning of something. https://www.lexico.com/definition/interpretation		
Contextul, sursa contextului	One possible interpretations of these linguistic observations in conjunction with the infant and adult perception results is that the core distinction is not a distinction between individual objects and substances but is instead a distinction between individual objects and unspecified, with the latter category often but not necessary encompassing substances. *Strickland, B. Language reflects "Core Cognition": A new theory about the origin of cross-linguistic regularities in Cognitive Science no 41. Texas, Cognitive Science Society, Inc. 2017, p. 70 – 101.* Cognitive top-down processing mechanisms, such as cognitive information processing, interpretation of the situation in a realistic manner and the tendency to switch attention in stressful, conflicting, and painful emotion information processing streams or between emotions, as well as the ease to flexibly adapt to changing task demands and social adaptation, are more easily affected in individuals with BPD. *Vandekerckhove, M, Berens, A, Wng, Y, L, Quirin, M, De Mey, J. Alterations in the fronto-limbic network and corpus callosum in borderline-personality disorder in Brain and Cognition no 138. Massachussets, Elsevier Inc. 2020, 10 p.*		
Sinonime	-		
Abreviere EN	-		

Echivalentul în română, sursa echivalentului	interpretare		
Categorie grammaticală	substantiv	*Formarea termenului*	simplu derivat
Domeniu:	Psihologie		
Sub-domeniu:	Psihologia cunoașterii		
Definiția în română, sursa definiției	A da un anumit înțeles, o anumită semnificație unui lucru; https://www.dex.ro/interpreta		
Contextul în română, sursa contextului	Nu este vorba despre o separare organică sau definitivă a imaginii din procesul mintal al imaginației, ci mai mult despre o schimbare de accent în interpretarea termenului de imagine mintală, care s-ar situa nestingherit în interiorul imaginației, iar cea din urma s-ar asocia cu un tip aparte de „depozit" în care s-ar conserva toate imaginile acestea. *Perciun, A. Critica reprezentaționalismului în psihologia cunoașterii în Revista de Filosofie, Sociologie și Științe politice, nr 3. Chișinău, AȘM - ICJPS. 2016, p.133 – 142.* Această interpretare a necesității revoluțiilor se conjugă cu ideea cooperării tuturor națiunilor pentru stabilirea unei comunități de națiuni libere, suverane, egale în drepturi, așa cum prevedea Kant în al său proiect de pace eternă. *Bobână, G. Immanuel Kant și începuturile filosofiei românești moderne în Revista de Filosofie, Sociologie și Științe politice, nr 3. Chișinău, AȘM - ICJPS. 2014, p.152 – 163.*		
Sinonime în română	-		
Abreviere RO	-		
Note/ Traducere			
Termen-vedetă	**30. judgment**		
Categorie grammaticală	substantiv	*Formarea termenului*	simplu sufixat
Domeniu:	Psihologie		
Sub-domeniu:	Psihologia cunoașterii		
Definiția, sursa definiției	The ability to make considered decisions or come to sensible conclusions. https://www.lexico.com/definition/judgement		
Contextul, sursa contextului	As women are more likely to report greater intense emotional experiences and display more physiological reactivity in valence judgments than men, only women participated in this study. *Vandekerckhove, M, Berens, A, Wng, Y, L, Quirin, M, De Mey, J. Alterations in the fronto-limbic network and corpus callosum in borderline-personality disorder in Brain and Cognition no 138. Massachussets, Elsevier Inc. 2020, 10 p.*		

	Critically, these late responses from the frontal-medial cluster correlated with the reduction in trustworthiness judgments. *Kaminska, O-K, Magnuski, M, Olszanowski, M, Gola, M, Brzezicka, A, Winkielman, P. Ambiguous at the second sight: Mixed facial expressions trigger late electropsysiological responses linked to lower social impressions in Cognitive, Affective and Behavioral Neuroscience no 20. New York, Springer. 2020, p. 441 – 454.* The predictive information conveyed in such beliefs is suited to allow for causal judgments about objects and events. *Seitz, R-J, Angel, H-F. Belief formation – A driving force for brain evolution in Brain and Cognition no 140. Massachussets, Elsevier Inc. 2020, 8 p.*		
Sinonime	reasoning		
Abreviere EN	-		
Echivalentul în română, sursa echivalentului	rațiune		
Categorie gramaticală	substantiv	*Formarea termenului*	simplu sufixat
Domeniu:	Psihologie		
Sub-domeniu:	Psihologia cunoașterii		
Definiția în română, sursa definiției	Facultatea omului de a cunoaște, de a gândi logic, de a înțelege sensul și legătura fenomenelor; https://www.dex.ro/ra%C8%9Biune		
Contextul în română, sursa contextului	Laurian se deosebește de Kant în privința perspective concrete din care propune să se efectueze examenul critic al rațiunii, al facultăților și limitelor ei… *Bobână, G. Immanuel Kant și începuturile filosofiei românești moderne în Revista de Filosofie, Sociologie și Științe politice, nr 3. Chișinău, AȘM - ICJPS. 2014, p.152 – 163.* Ceea ce vrea să însemne că corpul, înainte de toate, ba chiar înainte de rațiune, este împuternicit să recunoască un lucru, care se profi leză într-un ansamblu de elemente puse împreună și din care se ivește posibilitatea de a vedea vizibilul. *Perciun, A. Condiția corporală a condiției vizuale în Revista de Filosofie, Sociologie și Științe politice, nr 1. Chișinău, AȘM - ICJPS. 2018, p.157 – 164.*		
Sinonime în română	-		
Abreviere RO	-		
Note/ Traducere			
Termen-vedetă	**31. learning**		
Categorie gramaticală	substantiv	*Formarea termenului*	simplu sufixat
Domeniu:	Științe cognitive		

Sub-domeniu:	Psihologie, Științele Educației		
Definiția, sursa definiției	The acquisition of knowledge or skills through study, experience, or being taught. https://www.lexico.com/definition/learning		
Contextul, sursa contextului	Cognitive strategies comprise of 33 questions regarding cognitive strategies of teachers during teaching and learning session in schools. *Hamarah, C-M, Mohamad, F-S. Mathematical Cognition and Big Data Analytics: Are Sarawak Teachers Ready? in Cognitive Sciences and human Development no 6 (1). Sarawak, UNIMAS. 2020, p. 12 -19.* In contrast to general learning theories, the core knowledge approach accepts that some domain specific representations and/or specialized learning mechanisms are present from birth. *Strickland, B. Language reflects "Core Cognition": A new theory about the origin of cross-linguistic regularities in Cognitive Science no 41. Texas, Cognitive Science Society, Inc. 2017, p. 70 – 101.*		
Sinonime	-		
Abreviere EN	-		
Echivalentul în română, sursa echivalentului	învățare		
Categorie grammaticală	substantiv	*Formarea termenului*	simplu sufixat
Domeniu:	Științe cognitive		
Sub-domeniu:	Psihologie, Științele Educației		
Definiția în română, sursa definiției	A transmite cuiva (sistematic) cunoștințe și deprinderi dintr-un domeniu oarecare; a iniția pe cineva într-o meserie, știință, artă etc. https://www.dex.ro/%C3%AEnv%C4%83%C8%9Ba		
Contextul în română, sursa contextului	Principalul aspect care reiese din aceste definiții este relația dintre informație și cunoaștere, mai exact spus, faptul că informațiile, experiența și învățarea stau la baza cunoașterii, incluzând: … *Pascaru, A. Reintegrarea fundamentelor cunoașterii în societate în Revista de Filosofie, Sociologie și Științe politice, nr 1. Chișinău, AȘM - ICJPS. 2018, p.150 – 156.* Întemeierea pe cunoaștere a activității organizațiilor și a actorilor din cadrul lor face ca, în domeniile associate acestei evoluții (managementul cunoașterii, învățarea organizațională, sistemele inteligente), delimitarea dintre latura teoretică și ce aplicativă să rămână pur convențională. *Isachi, S-E, Chițiga, G. Managementul în economia cunoașterii în Economie și sociologie, nr 4. Chișinău, INCE. 2014, p.26 – 31.*		
Sinonime în română	-		
Abreviere RO	-		
Note/ Traducere			

Termen-vedetă	**32. mapping**		
Categorie gramaticală	substantiv	*Formarea termenului*	simplu sufixat
Domeniu:	Științe cognitive, IA, Matematică		
Sub-domeniu:	Psihologia cunoașterii, Filosofie		
Definiția, sursa definiției	the activity of discovering where in the brain particular tasks are performed: https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/mapping		
Contextul, sursa contextului	Fig.2 Mapping of neural responses reflecting perceptive, temporal, social and conceptual information in left parietal cortex *Seitz, R-J, Angel, H-F. Belief formation – A driving force for brain evolution in Brain and Cognition no 140. Massachussets, Elsevier Inc. 2020, 8 p.* In their task, individuals made a simple judgment with regard to a number's value, with one category being mapped into a Go response and the other to a No-Go response, each of which were equiprobable. *Banich, M-T, Floresco, S. Reward systems, cognition and emotion: Introduction to the special issue in Cognitive, Affective and Behavioral Neuroscience no 19. New York, Springer. 2019, p. 409 – 414.*		
Sinonime	-		
Abreviere EN	-		
Echivalentul în română, sursa echivalentului	atribuire		
Categorie gramaticală	substantiv	*Formarea termenului*	simplu sufixat
Domeniu:	Științe cognitive, IA, Matematică		
Sub-domeniu:	Psihologia cunoașterii, Filosofie		
Definiția în română, sursa definiției	A da (ceva) ca venind de la..., a pune pe seama cuiva, în socoteala cuiva. https://www.dex.ro/atribui		
Contextul în română, sursa contextului	În schimb, o revenire la criterii în logica atribuirilor periodizărilor fie culturale, fie civilizaționale, se minimalizează susceptibilitatea derapărilor și sporește responsabilitatea reprezentanților din toate domeniile. *Pascaru, A. Preliminarii privind filosofia reînnoirilor în societate în Revista de Filosofie, Sociologie și Științe politice, nr 1. Chișinău, AȘM - ICJPS. 2019, p.140 – 150.* Astfel, schimbarea structurii cunoașterii și a cercetării ştiinţifi ce, caracterul dublu al utilizării practice a progresului tehnico-ştiinţifi c a contribuit la atribuirea unui nou conţinut problemei raportului dintre ştiinţă și filosofie. *Inglis, I. Progresul științei și obstacolele epistemologice din perspectiva raționalismului integral al lui G. Bachelard în Revista de Filosofie, Sociologie și Științe politice, nr 1. Chișinău, AȘM - ICJPS. 2019, p.170 – 180.*		
Sinonime în	mapare – IA		

română			
Abreviere RO	-		
Note/ Traducere	**cartografiere** Carter, P. The complete book of intelligence tests. London, John Wiley & Sons Ltd. 2005, 205p. Carter P. Cartea completă a testelor de inteligență. Londra, John Wiley & Sons Ltd. 2005, 205p.		
Termen-vedetă	**33. memory**		
Categorie gramaticală	substantiv	*Formarea termenului*	simplu sufixat
Domeniu:	Medicină, Psihologie, Științele informației		
Sub-domeniu:	Psihologia proceselor cognitive		
Definiția, sursa definiției	The faculty by which the mind stores and remembers information. https://www.lexico.com/definition/memory		
Contextul, sursa contextului	Here we are claiming that RBD leads to more domain general deficits of visual working memory. *Ferber, S, Ruppel, J, Danckert, J. Visual working memory deficits following right brain damage in Brain and Cognition no 142. Massachussets, Elsevier Inc. 2020, 8 p.* Likewise, prior research revealed the excitatory stimulation of the DLPFC enhances working memory, even though the effects on inhibitory control are mixed. *Vanderhasselt, M-A, Allaert, J, De Raedt, R, Baecken, C, Krebs, M-R, Herremans, S. Bifrontal tDCS applied to the dorsolateral prefrontal cortex in heavy drinkers: Influence on reward triggered approach bias and alcohol consumption in Brain and Cognition no 138. Massachussets, Elsevier Inc. 2020, 7 p.* This 5-week group included information on normal and non-normal age-related cognitive changes as well as factors that can influence memory such as stress, mood, medications, and certain medical conditions. *Smart, C-M, Segalowitz, S-J. Respond, don't react: the influence of mindfulness training on performance monitoring in older adults in Cognitive, Affective and Behavioral Neuroscience no 17. New York, Springer. 2017, p. 1151 - 1153.*		
Sinonime	-		
Abreviere EN	-		
Echivalentul în română, sursa echivalentului	memorie		
Categorie gramaticală	substantiv	*Formarea termenului*	simplu sufixat
Domeniu:	Medicină, Psihologie, Științele informației		
Sub-domeniu:	Psihologia proceselor cognitive		
Definiția în română, sursa	Proces psihic care constă în întipărirea, recunoașterea și reproducerea senzațiilor, sentimentelor, mișcărilor, cunoștințelor etc. din trecut.		

definiției	https://www.dex.ro/memorie		
Contextul în română, sursa contextului	Faptul că orice informație se află la un click distanță afectează mecanismele naturale de memorare, atât prin scăderea capacității de memorare, cât și a modului în care informația este reținută. *Popoveniuc, B. Tehnonefria. Etiologie și simptomatologie în Revista de Filosofie, Sociologie și Științe politice, nr 1. Chișinău, AȘM - ICJPS. 2016, p.163 – 171.* În timpul efectuării operațiilor psihomotorii are loc antrenarea nu numai a sistemului locomotor al organismului elevului, dar și al analizatorilor care participă nemijlocit la actul memorizării. *Guțalov, L, Fotescu, E. Efectuarea operațiilor psihomotorii în vederea activizării elevilor cu deficiență de învățare în Tehnocopia, nr 18. Bălți, USARB. 2018, p. 60 – 70.*		
Sinonime în română	-		
Abreviere RO	-		
Note/ Traducere			
Termen-vedetă	**34. neural network**		
Categorie grammaticală	substantiv	*Formarea termenului*	complex
Domeniu:	Științe medicale		
Sub-domeniu:	Neurologie		
Definiția, sursa definiției	an interconnected system of neurons, as in the brain or other parts of the nervous system https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english/neural-network		
Contextul, sursa contextului	This work presents a piece of a theory that aims at closing the gap between learning in artificial and biological neural networks. *Bengio, Y, Besnard, T, Fischer, A, Zhang, S, Wu, Y. STDP-Compatible Approximation of Backpropagation in an Energy-Based Model in Neural Computation no 29. Massachussetts, Institute of Technology. 2017, p. 555 – 557.* The brain encodes external stimuli in real time and represents information about the current spatial location and temporal history of recent events as activity distributed over neural networks. *Shankar, K-H, Singh, I, Howard, M-W. Neural Mechanism to Simulate a Scale-Invariant Future in Neural Computation no 28. Massachussetts, Institute of Technology. 2016, p. 2594–2627.*		
Sinonime	neural net		
Abreviere EN	NN		
Echivalentul în română, sursa echivalentului	rețea neuronală		

Categorie gramaticală	substantiv	*Formarea termenului*	complex
Domeniu:	Științe medicale		
Sub-domeniu:	Neurologie		
Definiția în română, sursa definiției	relaţiile regiunilor cerebrale şi performanţa lor în sarcini cognitive, conducând la înţelegerea operaţiilor elementare neuroni interconectaţi Universitatea Spiru Haret, Facultatea de Sociologie şi Psihologie, INTRODUCERE ÎN NEUROŞTIINŢE, (Sinteze de curs), dr. Dragoş Cîrneci		
Contextul în română, sursa contextului	Un neuron artificial modelează practic într-un mod simplificat, printr-o funcţie matematică, un neuron dintr-o reţea neuronală biologică (mai mulţi neuroni conectaţi) cum este, de exemplu, creierul uman. *Vrejoiu, M-H. Rețele neuronale convoluționale, Big Data și Deep Learning în analiza automată de imagini în Revista Română de Informatică și Automatică, vol. 29, nr 1. București, ICI. 2019, p. 91 – 114.* Inspirația biologică a Rețelei Neuronale Artificiale o reprezintă structura de bază a creierului uman – neuronul (fig. 2) – și recunoașterea faptului că modul în care calculează creierul este complet diferit de cel al calculatoarelor numerice convenționale. *Gavrilaș, M. Aplicații ale inteligenței artificiale și calculului inteligent în energetică în EMERG nr 5. București, CNR-CME. 2017, p. 73 -118.*		
Sinonime în română	rețea neurală		
Abreviere RO	RN		
Note/ Traducere			
Termen-vedetă	**35. neuron**		
Categorie gramaticală	substantiv	*Formarea termenului*	simplu
Domeniu:	Științe medicale, Științe cognitive		
Sub-domeniu:	Neuroștiințe		
Definiția, sursa definiției	A specialized cell transmitting nerve impulses; a nerve cell. https://www.lexico.com/definition/neuron		
Contextul, sursa contextului	In addition, Schwedhelm, Treue et al have shown that neurons in region 8Av/45 of the lateral prefrontal cortex reliably encode the color of a given stimulus within about 150 msec after stimulus onset. *Ferber, S, Ruppel, J, Danckert, J. Visual working memory deficits following right brain damage in Brain and Cognition no 142. Massachussets, Elsevier Inc. 2020, 8 p.* As such, craving is associated with phasic dopamine (DA) neuronal firing in the VTA, resulting in large, and shortlasting DA increases in the NAcc. *Vanderhasselt, M-A, Allaert, J, De Raedt, R, Baecken, C, Krebs, M-R, Herremans, S. Bifrontal tDCS applied to the dorsolateral prefrontal cortex in heavy drinkers: Influence on reward triggered approach bias and alcohol*		

	consumption in Brain and Cognition no 138. Massachussets, Elsevier Inc. 2020, 7 p.		
Sinonime	nerve cell		
Abreviere EN	-		
Echivalentul în română, sursa echivalentului	neuron		
Categorie gramaticală	substantiv	*Formarea termenului*	simplu
Domeniu:	Științe medicale		
Sub-domeniu:	Neuroștiințe		
Definiția în română, sursa definiției	Element structural și funcțional de bază al sistemului nervos compus dintr-un corp celular protoplasmatic, care conține un nucleu, și din prelungiri protoplasmatice; neurocit. https://www.dex.ro/neuron		
Contextul în română, sursa contextului	Aşa cum neuronul biologic are dendrite şi axoni, neuronul artificial are o structură arborescentă simplă, cu noduri de intrare şi un nod de ieşire conectat la toate nodurile de intrare. *Vrejoiu, M-H. Rețele neuronale convoluționale, Big Data și Deep Learning în analiza automată de imagini în Revista Română de Informatică și Automatică, vol. 29, nr 1. București, ICI. 2019, p. 91 – 114.* Sistemul nervos uman este o reţea neuronală complexă, iar modelul neuronului biologic constituie baza neuronului artificial (fig.1). *Ciupan, E. Aplicații ale calculului neuronal în inginerie în Tehnocopia, nr 2 (9). Bălți, USARB. 2013, p. 23 – 29.*		
Sinonime în română	neurocit		
Abreviere RO	-		
Note/ Traducere			
Termen-vedetă	**36. neurotransmitter**		
Categorie gramaticală	substantiv	*Formarea termenului*	compus derivat
Domeniu:	Științe medicale		
Sub-domeniu:	Neuroștiințe		
Definiția, sursa definiției	A chemical substance which is released at the end of a nerve fibre by the arrival of a nerve impulse and, by diffusing across the synapse or junction, effects the transfer of the impulse to another nerve fibre, a muscle fibre, or some other structure. https://www.lexico.com/definition/neurotransmitter		
Contextul, sursa	Neurotransmitter systems related to reward		

contextului	When one thinks of a neurotransmitter system that plays a critical role in reward processing… …this special issue reviews an entirely different neurotransmitter system, the opioid system. *Banich, M-T, Floresco, S. Reward systems, cognition and emotion: Introduction to the special issue in Cognitive, Affective and Behavioral Neuroscience no 19. New York, Springer. 2019, p. 409 – 414.* Neuronal inputs—that is, neurotransmitters and hormones— are most usefully modeled as continuous variables; in addition, their release and uptake is modulated by chemical receptors that operate continuously in real time. *Piccini, G, Bahar, S. Neural computation and the computational theory of cognition in Cognitive Science no 34. Texas, Cognitive Science Society, Inc. 2013, p. 453–488.*		
Sinonime	-		
Abreviere EN	-		
Echivalentul în română, sursa echivalentului	neurotransmițător		
Categorie grammaticală	substantiv	*Formarea termenului*	compus derivat
Domeniu:	Științe medicale		
Sub-domeniu:	Neuroștiințe		
Definiția în română, sursa definiției	Substanta chimica a organismului care da posibilitatea celulelor nervoase sa-si transmita mesajele. http://www.sfatulmedicului.ro/dictionar-medical/neurotransmitator_4306		
Contextul în română, sursa contextului	Neurotransmițătorii din zona respective au ajuns să fie legați, prin asociere regulate, cu stări emoționale plăcute sau anxioase, astfel încât activarea lor ne determină să le interpretăm ca semnale de această natură. *Popoveniuc, B. Tehnonefria. Etiologie și simptomatologie în Revista de Filosofie, Sociologie și Științe politice, nr 1. Chișinău, AȘM - ICJPS. 2016, p.163 – 171.* Pe lângă glucide, proteine, lipide, actină, miozină, trombocitele conţin ADP (adenozindifosfat – esenţial în circuitul energiei în celulele vii) şi serotonină (neurotransmiţător implicat în procesele mentale, afective, producerea somnului, funcţii motorii, termoreglare, funcţii endocrinologice, reglarea presiunii arteriale). *Răducea, C. Tulburările neurocognitive la vârstnici, secundare trombocitopeniei induse medicamentos în Revista Psychologies, vol. 63, nr 4. București, Editura Academiei Române. 2017, p. 245 – 256.*		

Sinonime în română	neuromediator		
Abreviere RO	-		
Note/ Traducere			
Termen-vedetă	**37. paradigm**		
Categorie gramaticală	substantiv	*Formarea termenului*	simplu prefixat
Domeniu:	Științe cognitive		
Sub-domeniu:	Filosofia științelor		
Definiția, sursa definiției	A world view underlying the theories and methodology of a particular scientific subject. https://www.lexico.com/definition/paradigm		
Contextul, sursa contextului	One important consideration in such a paradigm however, would be to ensure that any positive result could not be explained by uninteresting low-level differences in motion patterns but instead are best explained by appeal to abstract event categories. *Strickland, B. Language reflects "Core Cognition": A new theory about the origin of cross-linguistic regularities in Cognitive Science no 41. Texas, Cognitive Science Society, Inc. 2017, p. 70 – 101.* Influenced by cognitive science which tends to ascribe the notion of belief to a so-called "folk psychology" in contemporary psilosophy a strong support can be found to the eliminativism paradigm which proposes the elimination of folk psychology terms from scientific approaches to understand cognitive processes. *Seitz, R-J, Angel, H-F. Belief formation – A driving force for brain evolution in Brain and Cognition no 140. Massachussets, Elsevier Inc. 2020, 8 p.* In such paradigms, participants are shown an array of colored squares and are then asked to select the color of one target square from a continuous color wheel. *Ferber, S, Ruppel, J, Danckert, J. Visual working memory deficits following right brain damage in Brain and Cognition no 142. Massachussets, Elsevier Inc. 2020, 8 p.*		
Sinonime	-		
Abreviere EN	-		
Echivalentul în română, sursa echivalentului	paradigmă		
Categorie gramaticală	Substantiv	*Formarea termenului*	simplu prefixat
Domeniu:	Științe cognitive		
Sub-domeniu:	Filosofia științelor		
Definiția în română, sursa	(la Platon) lumea ideilor, prototip al lumii sensibile în care trăim. ◊ principiu care distinge legăturile și opozițiile fundamentale între câteva noțiuni		

definiției	dominante cu funcție de comandă și control al gândirii. https://www.dex.ro/paradigm%C4%83		
Contextul în română, sursa contextului	Sunt rezultate care au devenit un support emblematic în elabolările și multiplicările de paradigm interesante din perspectiva dezvoltării cercetărilor ulterioare, dar și din cea a ascendenței funcției funcției publice a științei în mediul comunitar. *Pascaru, A. Contemporaneitatea conexiunilor în filosofie în Revista de Filosofie, Sociologie și Științe politice, nr 1. Chișinău, AȘM - ICJPS. 2016, p.149 – 154.* Prin urmare, reprezentaționalismul este teoria ce corespunde componentelor dominante ale paradigmei modern, care afirmă imposibilitatea cunoașterii obiectului în sine, ultimul fiind accesibil doar printr-o reprezentare sau imagine de a lui. *Perciun, A. Critica reprezentaționalismului în psihologia cunoașterii în Revista de Filosofie, Sociologie și Științe politice, nr 3. Chișinău, AȘM - ICJPS. 2016, p.133 – 142.* … când se elaborează și definește paradigma inter și multidisciplinare și ulterior facilitează sistematizările ce-I oferă complexitate. *Pascaru, A. Preliminarii privind filosofia reînnoirilor în societate în Revista de Filosofie, Sociologie și Științe politice, nr 1. Chișinău, AȘM - ICJPS. 2019, p.140 – 150.*		
Sinonime în română	-		
Abreviere RO	-		
Note/ Traducere			
Termen-vedetă	**38. pattern**		
Categorie grammaticală	substantiv	*Formarea termenului*	simplu
Domeniu:	Științe cognitive		
Sub-domeniu:	Psihologia cunoașterii		
Definiția, sursa definiției	A regular and intelligible form or sequence discernible in the way in which something happens or is done. https://www.lexico.com/definition/pattern		
Contextul, sursa contextului	They then go on to show how this seemingly counterintuitive pattern of results can be predicted by a computational model that formalizes the manner in which prefrontal regions engage in error prediction so as to exert cognitive control. *Banich, M-T, Floresco, S. Reward systems, cognition and emotion: Introduction to the special issue in Cognitive, Affective and Behavioral Neuroscience no 19. New York, Springer. 2019, p. 409 – 414.* Considering the relatively late insular activation, its integrative function, and its similar pattern of activation to those reported above… *Adamczyk A-K, Ligeza T-S, Wyczesany, M. The dynamics of pain reappraisal: the joint contribution of cognitive change and mental load in Cognitive,*		

	Affective and Behavioral Neuroscience no 20. New York, Springer. 2020, p. 276 – 293.		
Sinonime	model		
Abreviere EN	-		
Echivalentul în română, sursa echivalentului	model		
Categorie gramaticală	sunstantiv	*Formarea termenului*	simplu
Domeniu:	Științele cognitive		
Sub-domeniu:	Psihologia cunoașterii		
Definiția în română, sursa definiției	Sistem teoretic sau material cu ajutorul căruia pot fi studiate indirect proprietățile și transformările altui sistem, mai complex, cu care primul sistem prezintă o analogie. https://www.dex.ro/model		
Contextul în română, sursa contextului	Pentru fiecare epocă îi este atribuit un anumit system al cunoașterii mai mult sau mai puțin omogen și coherent, susținut de practice specific urmând teme, reprezentări și modele dominante care codifică și privilegiază criterii de certitudine… *Inglis, I. Progresul științei și obstacolele epistemologice din perspectiva raționalismului integral al lui G.Bachelard în Revista de Filosofie, Sociologie și Științe politice, nr 1. Chișinău, AȘM - ICJPS. 2019, p.170 – 180.* S-a ajuns să se elaboreze și să se propună modele prin care se demonstra apusul fi losofi ei în loc să se purceadă la căutarea de căi optime, în care schimbările din statutul întrebărilor și problemelor din câmpul cunoașterii să devină pentru fi ecare domeniu nu altceva decât participanți la depășirea situațiilor de criză, și prin fi losofi e să completeze cu noi profi luri de interconexiune /interdependență și interacțiunea intra și extra cadru dintre lucruri și fi ințe a devenit facilă. *Pascaru, A. Reintegrarea fundamentelor cunoașterii în societate în Revista de Filosofie, Sociologie și Științe politice, nr 1. Chișinău, AȘM - ICJPS. 2018, p.150 – 156.*		
Sinonime în română	patern model de gândire categorie		
Abreviere RO	-		
Note/ Traducere	**șablon** Carter, P. The complete book of intelligence tests. London, John Wiley & Sons Ltd. 2005, 205p. Carter P. Cartea completă a testelor de inteligență. Londra, John Wiley & Sons Ltd. 2005, 205p.		
Termen-vedetă	**39. perception**		
Categorie grammaticală	substantiv	*Formarea termenului*	simplu derivat

Domeniu:	Psihologie		
Sub-domeniu:	Psihologia proceselor cognitive		
Definiția, sursa definiției	The neurophysiological processes, including memory, by which an organism becomes aware of and interprets external stimuli. https://www.lexico.com/definition/perception		
Contextul, sursa contextului	Humans tend to believe their perceptions to be true. *Seitz, R-J, Angel, H-F. Belief formation – A driving force for brain evolution in Brain and Cognition no 140. Massachussets, Elsevier Inc. 2020, 8 p.* In other words, some combination of impairments in spatial attention, visual working memory, temporal perception, sustained attention and representational updating, likely give rise to the full syndrome of neglect. *Ferber, S, Ruppel, J, Danckert, J. Visual working memory deficits following right brain damage in Brain and Cognition no 142. Massachussets, Elsevier Inc. 2020, 8 p.*		
Sinonime	-		
Abreviere EN	-		
Echivalentul în română, sursa echivalentului	percepție		
Categorie grammaticală	substantiv	*Formarea termenului*	simplu derivat
Domeniu:	Psihologie		
Sub-domeniu:	Psihologia proceselor cognitive		
Definiția în română, sursa definiției	Proces psihic prin care obiectele și fenomenele din lumea obiectivă care acționează nemijlocit asupra organelor de simț sunt reflectate în totalitatea însușirilor lor, ca un întreg unitar; imagine rezultată în urma acestei reflectări; *p. ext.* facultatea de a percepe fenomenele lumii exterioare; înțelegere, cunoaștere. https://www.dex.ro/percep%C8%9Bie		
Contextul în română, sursa contextului	Activități prin care să demonstrăm o percepere pe potrivă în dificilul drum de valorificare a moștenirii prin și din filosofie și din domeniile adiacente, deopotrivă asediate de provocările contemporane, concomitant facilitând și deschizând moștenirea actuală a înaintașilor pentru generațiile tinere. *Pascaru, A. Elemente de filosofie socială la est și vest de Prut în Revista de Filosofie, Sociologie și Științe politice, nr 2. Chișinău, AȘM - ICJPS. 2018, p.177 – 180.* Managementul cunoașterii îl definim ca o acțiune de tip strategic, de susținere și facilitare a angajării membrilor organizației, prin folosirea și dezvoltarea capacităților proprii de percepții, subordonată obiectivelor de ansamblu ale organizației, a surselor de informații, experienței și abilităților fiecăruia dintre ei. *Isachi, S-E, Chițiga, G. Managementul în economia cunoașterii în Economie și sociologie, nr 4. Chișinău, INCE. 2014, p.26 – 31.* În consecință, tentativele de ideologizare a științei, odată cu substituirea prin		

	scientism și positivism s-au soldat cu încetățenirea percepției că lumea de acum înainte este o lume a științei. *Pascaru, A. Contemporaneitatea conexiunilor în filosofie în Revista de Filosofie, Sociologie și Științe politice, nr 1. Chișinău, AȘM - ICJPS. 2016, p.149 – 154.*		
Sinonime în română	-		
Abreviere RO	-		
Note/ Traducere	**percepție/percepere** Carter, P. The complete book of intelligence tests. London, John Wiley & Sons Ltd. 2005, 205p. Carter P. Cartea completă a testelor de inteligență. Londra, John Wiley & Sons Ltd. 2005, 205p.		
Termen-vedetă	**40. performance**		
Categorie gramaticală	substantiv	*Formarea termenului*	simplu derivat
Domeniu:	Psihologie		
Sub-domeniu:	Psihologie socială		
Definiția, sursa definiției	The action or process of performing a task or function. https://www.lexico.com/definition/performance		
Contextul, sursa contextului	Interestingly, it has been shown that under a high VWM load accompanied by decreased TPJ activation, object recognition performance for stimuli presented on the left side of space is impaired, relative to objects located on the right side. *Ferber, S, Ruppel, J, Danckert, J. Visual working memory deficits following right brain damage in Brain and Cognition no 142. Massachussets, Elsevier Inc. 2020, 8 p.* … Herremans et al assessed the effects of active excitarory rTMS applied to the right DLPFC compared to sham stimulation on performance on a GO/NoGo task, and observed better performance following real stimulation. *Vanderhasselt, M-A, Allaert, J, De Raedt, R, Baecken, C, Krebs, M-R, Herremans, S. Bifrontal tDCS applied to the dorsolateral prefrontal cortex in heavy drinkers: Influence on reward triggered approach bias and alcohol consumption in Brain and Cognition no 138. Massachussets, Elsevier Inc. 2020, 7 p.* Emotional acceptance was positively correlated with ERN amplitude, and emotional acceptance mediated the relationship between mediation experience and performance on the Stroop task. *Smart, C-M, Segalowitz, S-J. Respond, don't react: the influence of mindfulness training on performance monitoring in older adults in Cognitive, Affective and Behavioral Neuroscience no 17. New York, Springer. 2017, p. 1151 - 1153.*		
Sinonime	-		
Abreviere EN	-		
Echivalentul	performanță		

în română, sursa echivalentului			
Categorie grammaticală	substantiv	*Formarea termenului*	simplu derivat
Domeniu:	Psihologie		
Sub-domeniu:	Psihologie socială		
Definiția în română, sursa definiției	Rezultat excepțional obținut într-o probă sportivă; (*p. ext.*) realizare deosebită într-un domeniu oarecare. https://www.dex.ro/performan%C8%9B%C4%83		
Contextul în română, sursa contextului	Specia umană a evoluat epifilogenetic într-un ritm exponential de dezvoltare tehnologică, capacitatea și performanțele cerebrale îmbunătățindu-se și căpătând noi direcții de evoluție pe măsura creării unor noi tehnologii. *Popoveniuc, B. Tehnonefria. Etiologie și simptomatologie în Revista de Filosofie, Sociologie și Științe politice, nr 1. Chișinău, AȘM - ICJPS. 2016, p.163 – 171.* Personalitatea şi inteligenţa ar putea influenţa comportamentul în mod interactiv: performanţa optimă ar putea depinde atât de aptitudinile inteligenţei sociale, cât şi de factorii de personalitate care permit transpunerea acestor aptitudini în comportament eficient. *Platon, I. Dimensiuni experimentale ale dezvoltării inteligenței sociale în perioada formării personalității în adolescența timpurie în Revista Psihologie, revistă științifico – practică, nr 1-2. Chișinău, APPM. 2017, p.13 – 25.*		
Sinonime în română	-		
Abreviere RO	-		
Note/ Traducere	**performanțe** Carter, P. The complete book of intelligence tests. London, John Wiley & Sons Ltd. 2005, 205p. Carter P. Cartea completă a testelor de inteligență. Londra, John Wiley & Sons Ltd. 2005, 205p.		
Termen-vedetă	**41. problem solving**		
Categorie grammaticală	substantiv	*Formarea termenului*	complex
Domeniu:	Științe cognitive		
Sub-domeniu:	Psihologia cunoașterii		
Definiția, sursa definiției	The process of finding solutions to difficult or complex issues. https://www.lexico.com/definition/problem-solving		
Contextul, sursa contextului	Our hypothesis is in line with a similar view suggesting that the function of beliefs can be understood as a means for increasing the efficiency of brain mechanisms involved in problem solving, decision making, goals setting as well as in maneuvering in the environment (Garcés & Finkel, 2019). *Seitz, R-J, Angel, H-F. Belief formation – A driving force for brain evolution in Brain and Cognition no 140. Massachussets, Elsevier Inc. 2020, 8 p.* Intelligence is an important aspect of the mind that includes a lot of cognitive		

	abilities such as one's abilities in logic, planning, problem-solving, adaptation, abstract thinking, understanding of ideas, language use, and learning *Drigas, A-S, Papoutsi, C. A new layered model on emotional intelligence in Behavioral Sciences vol. 8, no 45. Basel, MDPI. 2018, 17 p.*		
Sinonime	problem-solving		
Abreviere EN	-		
Echivalentul în română, sursa echivalentului	rezolvarea problemelor		
Categorie grammaticală	substantiv	*Formarea termenului*	complex
Domeniu:	Științe cognitive		
Sub-domeniu:	Psihologia cunoașterii		
Definiția în română, sursa definiției	Rezolvarea problemelor este ceea ce trebuie să facem atunci când nu putem lua o decizie fără să investigăm situaţia. http://www.codecs.ro/cursuri/bzt629/files/Solutionarea%20problemelor%20si%20elaborarea%20deciziilor.pdf		
Contextul în română, sursa contextului	În aprecierea lor, unii oameni sunt mai pricepuţi în identificarea emoţiilor proprii şi a celor din jur, precum şi în rezolvarea problemelor ce au conotaţii emoţionale, detectând uşor părţile tari şi cele defectuoase, rămânând totodată neafectaţi de stres, cu mult entuziasm şi în jurul cărora tuturor le face plăcere să se afle. *Rusu, E. Abordări conceptuale în studiul inteligenţei emoţionale în Acta Et Commentationes Sciences of Education vol. 8, nr 1. Chişinău, Universitatea de Stat din Tiraspol. 2016, p. 121-130.* Inteligenţa motivaţională se referă la capacitatea mentală de a direcţiona energia şi de a o menţine asupra unei sarcini sau situaţii specifice şi la înţelegerea faptului că abilităţile motivaţionale sunt esenţiale pentru rezolvarea problemelor din lumea reală. *Ghizdăreanu, E. Inteligența culturală și inteligența emoțională: implicații în performanța profesională în Revista Psychologies, vol. 60, nr 2. București, Editura Academiei Române. 2014, p. 141 – 150.* Prin activitate proprie cu caracter activ a elevului se subînțelege activitatea (specifică învățământului formativ) prin care se stimulează gândirea elevului, se trezește interesul față de materia de studiu care trebuie însușită, se formează capacități de efectuare de sine stătător a diverselor operații de învățare, capacități de a căuta informațiile necesare pentru rezolvarea problemelor apărute etc. *Guțalov, L, Fotescu, E. Efectuarea operațiilor psihomotorii în vederea activizării elevilor cu deficiență de învățare în Tehnocopia, nr 18. Bălți, USARB. 2018, p. 60 – 70.*		
Sinonime în română	-		
Abreviere RO	-		

Note/ Traducere			
Termen-vedetă	**42. processing**		
Categorie gramaticală	substantiv	*Formarea termenului*	simplu derivat
Domeniu:	Științe cognitive		
Sub-domeniu:	Neuroștiințe		
Definiția, sursa definiției	Operate on (data) by means of a program. A natural series of changes. Perform a series of mechanical or chemical operations on (something) in order to change or preserve it. https://www.lexico.com/definition/process		
Contextul, sursa contextului	Thus, belief formation results from perceptive and affective information processing that takes place in the brain of individual subjects. *Seitz, R-J, Angel, H-F. Belief formation – A driving force for brain evolution in Brain and Cognition no 140. Massachussets, Elsevier Inc. 2020, 8 p.* We chose a presentation time of 500 ms to balance the potential impact of slowed information processing following brain damage with the statistical demands of probabilistic mixture model of some amount of error or incomplete encoding. *Ferber, S, Ruppel, J, Danckert, J. Visual working memory deficits following right brain damage in Brain and Cognition no 142. Massachussets, Elsevier Inc. 2020, 8 p.*		
Sinonime	-		
Abreviere EN	-		
Echivalentul în română, sursa echivalentului	procesare		
Categorie gramaticală	substantiv	*Formarea termenului*	simplu sufixat
Domeniu:	Științe cognitive		
Sub-domeniu:	Științele informației		
Definiția în română, sursa definiției	a prelucra semnalele înregistrate pe bandă magnetică prin intermediul unui procesor. A modifica forma, dimensiunile, constituția sau aspectul unui material (pentru a obține produse finite, materii prime etc.). https://www.dex.ro/procesa		
Contextul în română, sursa contextului	În timp ce intelectul ajută subiectul să privească în mod critic situația, să efectueze calculi sau să proceseze informații, inteligența emoțională permite gestionarea eficientă a emoțiilor și soluționarea unor probleme apărute deseori în momente critice și de criză. *Mîsliţchi, V, Guțu, T. Relația dintre inteligența emoțională și comportamentul agresiv în trafic la tinerii conducători auto în Revista Psihologie, revistă ştiinţifico – practică, nr 1-2. Chişinău, APPM. 2018, p.12 – 20.* Numeroase studii indică faptul că practicarea jocurilor video îmbunătățește		

	procesarea informației vizuale și vederea periferică. *Popoveniuc, B. Tehnonefria. Etiologie și simptomatologie în Revista de Filosofie, Sociologie și Științe politice, nr 1. Chișinău, AȘM - ICJPS. 2016, p.163 – 171.*		
Sinonime în română	prelucrare		
Abreviere RO	-		
Note/ Traducere	**procesare** Carter, P. The complete book of intelligence tests. London, John Wiley & Sons Ltd. 2005, 205p. Carter P. Cartea completă a testelor de inteligență. Londra, John Wiley & Sons Ltd. 2005, 205p.		
Termen-vedetă	**43. production**		
Categorie gramaticală	substantiv	*Formarea termenului*	simplu derivat
Domeniu:	Științele informației, Servicii		
Sub-domeniu:	Marketing, Psihologia cunoașterii		
Definiția, sursa definiției	The provision of something for consideration, inspection, or use. https://www.lexico.com/definition/production		
Contextul, sursa contextului	Prior psychological work on Gricean implicature has revealed much about how listeners infer (comprehension) but little about how speakers imply (production). *Rees, A, Bott, L. Overlapping mechanisms in implying and inferring in Cognitive Science no 44. Massachussets, Elsevier Inc. 2019, 21 p.* An integrated theory of language production and comprehension. Pickering, Garrod. Behavioral and Brain Sciences, 36(4), 2013, p 329-347		
Sinonime	-		
Abreviere EN	-		
Echivalentul în română, sursa echivalentului	producție		
Categorie gramaticală	substantiv	*Formarea termenului*	simplu derivat
Domeniu:	Științele informației, Servicii		
Sub-domeniu:	Marketing, Psihologia cunoașterii		
Definiția în română, sursa definiției	Totalitatea produselor (**1**) obținute în procesul muncii, într-o perioadă de timp determinată, într-un anumit sector al activității sociale etc. **3.** Lucrare, operă literară, științifică sau artistică. https://www.dex.ro/produc%C8%9Bie		
Contextul în română, sursa contextului	...în contrast viziunea japoneză se concentrează pe producerea cunoașterii, diseminarea ei fiind implicită într-un mediu e considerată o soluție necesară pentru întemeierea organizațiilor pe cunoaștere… *Isachi, S-E, Chițiga, G. Managementul în economia cunoașterii în Economie și sociologie, nr 4. Chișinău, INCE. 2014, p.26 – 31.*		

	O altă dificultate accentuată de Mielu Zlate ar fi imposibilitatea imaginației în calitate de activitate a unui subiect să fie redusă la producția acestuia, care sunt imaginile mentale, materiale, imaginare, ce constituie un tot dotat cu semnificații proprii subiectului. *Perciun, A. Critica reprezentaționalismului în psihologia cunoașterii în Revista de Filosofie, Sociologie și Științe politice, nr 3. Chișinău, AȘM - ICJPS. 2016, p.133 – 142.*		
Sinonime în română	-		
Abreviere RO	-		
Note/ Traducere			
Termen-vedetă	**44. projection**		
Categorie grammaticală	substantiv	*Formarea termenului*	simplu derivat
Domeniu:	Științele cognitive		
Sub-domeniu:	Psihologie		
Definiția, sursa definiției	An estimate or forecast of a future situation based on a study of present trends. https://www.lexico.com/definition/projection		
Contextul, sursa contextului	The template of the atlas guided the delineation of ROIs for the reconstruction of the association, projection and comissural pathways of the living human brain. *Vandekerckhove, M, Berens, A, Wng, Y, L, Quirin, M, De Mey, J. Alterations in the fronto-limbic network and corpus callosum in borderline-personality disorder in Brain and Cognition no 138. Massachussets, Elsevier Inc. 2020, 10 p.* Furthermore, neuroanatomical studies have demonstrated that all four structures are densely (and often bidirectionally) interconnected and that by sending and receiving projections from one another they are capable of affecting each other's activity when processing nociceptive input (Beckmann, Johansen-Berg, & Rushworth, 2009; Craig, 2009; Kringelbach & Rolls, 2004). *Adamczyk A-K, Ligeza T-S, Wyczesany, M. The dynamics of pain reappraisal: the joint contribution of cognitive change and mental load in Cognitive, Affective and Behavioral Neuroscience no 20. New York, Springer. 2020, p. 276 – 293.*		
Sinonime	-		
Abreviere EN	-		
Echivalentul în română, sursa echivalentului	proiecție		
Categorie grammaticală	substantiv	*Formarea termenului*	simplu derivat

Domeniu:	Științele cognitive
Sub-domeniu:	IT, Psihologie
Definiția în română, sursa definiției	Operație geometrică de reprezentare a unui obiect în spațiu, a unei figuri etc. pe o dreaptă, pe un plan; (concr.) corp, figură obținută prin această operație. https://www.dex.ro/proiec%C8%9Bie
Contextul în română, sursa contextului	Raportul de asemănare între lucruri și reflecțiile acestora este explicat de conceptul de proiecție. *Perciun, A. Condiția corporală a condiției vizuale în Revista de Filosofie, Sociologie și Științe politice, nr 1. Chișinău, AȘM - ICJPS. 2018, p.157 – 164.* Această creaţie naţională, numită BULĂ, era fără nicio îndoială o proiecţie a societăţii româneşti din acel timp, a înţelepciunii şi rezilienţei ei profunde. *Muntean, A. Posibilităţi de funcţionare rezilientă a românilor în perioada comunismului în Revista Psychologies, vol. 60, nr 2. Bucureşti, Editura Academiei Române. 2014, p. 151 – 166.*
Sinonime în română	-
Abreviere RO	-
Note/ Traducere	
Termen-vedetă	**45. representation**

Categorie grammaticală	Substantiv	*Formarea termenului*	simplu derivat

Domeniu:	Psihologie
Sub-domeniu:	Psihologia cunoașterii
Definiția, sursa definiției	(in some theories of perception) a mental state or concept regarded as corresponding to a thing perceived. https://www.lexico.com/definition/representation
Contextul, sursa contextului	In contrast to general learning theories, the core knowledge approach accepts that some domain-specific representations and/or specialized learning mechanisms are present from birth. *Strickland, B. Language reflects "Core Cognition": A new theory about the origin of cross-linguistic regularities in Cognitive Science no 41. Texas, Cognitive Science Society, Inc. 2017, p. 70 – 101.* The manner of cognitive mental representation will experience three stages as people grow up: first enactive representation, second iconic representation and third symbolic representation. *Huang, S, Zhou, X, Xue, K, Wan, X, Yang, Z, Xu, D, Ivanovic, M, Yu, X. Neural Cognition and Affective Computing on Cyber Language in Computational Intelligence and Neuroscience Volume 2015. Hindawi, Hindawi Publishing Corporation. 2015, 10 p.* Regardless of the role of attention in the mainetanance of feature conjunctions, attention enhances the gain of neural representations of visual information and the perceptual precision of those representations. *Ferber, S, Ruppel, J, Danckert, J. Visual working memory deficits following*

	right brain damage in Brain and Cognition no 142. Massachussets, Elsevier Inc. 2020, 8 p.		
Sinonime	-		
Abreviere EN	-		
Echivalentul în română, sursa echivalentului	reprezentare		
Categorie grammaticală	Substantiv	*Formarea termenului*	simplu derivat
Domeniu:	Psihologie		
Sub-domeniu:	Psihologia cunoașterii		
Definiția în română, sursa definiției	Imagine senzorială a obiectelor și fenomenelor realității, evocată mintal, în absența acestora, pe baza percepțiilor anterioare. https://www.dex.ro/reprezentare		
Contextul în română, sursa contextului	Pe de o parte, imaginația este puterea de a forma imagini sau reprezentări. *Perciun, A. Critica reprezentaționalismului în psihologia cunoașteriiîn Revista de Filosofie, Sociologie și Științe politice, nr 3. Chișinău, AȘM - ICJPS. 2016, p.133 – 142.* Pentru asigurarea unei funcționări la parametric optimi, organizațiile își alcătuiesc reprezentări despre propria lor stare de cunoaștere. *Isachi, S-E, Chițiga, G. Managementul în economia cunoașterii în Economie și sociologie, nr 4. Chișinău, INCE. 2014, p.26 – 31.* Deci lucrurile nu se formează în vederea lor, ci gândirea imaginilor acestora, iar asemănarea între reprezentarea unei gravure și lucru este fixat tot de gândire. *Perciun, A. Condiția corporală a condiției vizuale în Revista de Filosofie, Sociologie și Științe politice, nr 1. Chișinău, AȘM - ICJPS. 2018, p.157 – 164.*		
Sinonime în română	-		
Abreviere RO	-		
Note/ Traducere			
Termen-vedetă	**46. signal**		
Categorie grammaticală	substantiv	*Formarea termenului*	simplu sufixat
Domeniu:	Științe medicale, Științele informației		
Sub-domeniu:	Neuroștiințe, Psihologie		
Definiția, sursa definiției	A gesture, action, or sound that is used to convey information or instructions, typically by prearrangement between the parties concerned. https://www.lexico.com/definition/signal		
Contextul, sursa	Based on the role of the ILF as mediating the integration of emotional visual signals from the occipital cortex to the parahippocampal gyrus and the		

contextului	amygdala, back to primary visual association areas, less microstructural integrity, also in this pathway is expected *Vandekerckhove, M, Berens, A, Wng, Y, L, Quirin, M, De Mey, J. Alterations in the fronto-limbic network and corpus callosum in borderline-personality disorder in Brain and Cognition no 138. Massachussets, Elsevier Inc. 2020, 10 p.* One of the seminal ideas with regard to reward processing, as mentioned above, is that dopamine serves as a signal to support error-driven learning. *Banich, M-T, Floresco, S. Reward systems, cognition and emotion: Introduction to the special issue in Cognitive, Affective and Behavioral Neuroscience no 19. New York, Springer. 2019, p. 409 – 414.*		
Sinonime	-		
Abreviere EN	-		
Echivalentul în română, sursa echivalentului	semnal		
Categorie gramaticală	substantiv	*Formarea termenului*	simplu sufixat
Domeniu:	Științe medicale, Științele informației		
Sub-domeniu:	Neuroștiințe, Psihologie		
Definiția în română, sursa definiției	Semn convențional (sonor sau vizual) sau grup de astfel de semne, folosite pentru a transmite la distanță o înștiințare, o informație, un avertisment, o comandă etc. https://www.dex.ro/semnal		
Contextul în română, sursa contextului	extragerea caracteristicilor: component responsabilă de procesarea semnalului *Sofroni, V, Stan, A. O descriere generală a arhitecturii sistemelor de recunoaștere vocală în Revista Română de Interacțiune Om – Calculator, nr 8 (1). București, ACM SIGCHI Romania. 2015, p. 45 – 64.* Pe parcurs s-a semnalat că influențele cu care se confruntă reperele în cadrul integrării tradițiilor în domeniile filosofiei evidențiază discrepanțe și derapaje cu caracter noțional-ideatic, chiar și în tratarea apartenenței deschiderilor, atribuite societății bazate pe cunoaștere. *Pascaru, A. Preliminarii privind filosofia reînnoirilor în societate în Revista de Filosofie, Sociologie și Științe politice, nr 1. Chișinău, AȘM - ICJPS. 2019, p.140 – 150.*		
Sinonime în română	-		
Abreviere RO	-		
Note/ Traducere			
Termen-vedetă	**47. stimulus**		
Categorie	substantiv	*Formarea termenului*	simplu

grammaticală			sufixat
Domeniu:	Științe cognitive		
Sub-domeniu:	Psihologia proceselor cognitive		
Definiția, sursa definiției	A thing or event that evokes a specific functional reaction in an organ or tissue. https://www.lexico.com/definition/stimulus		
Contextul, sursa contextului	Employing a continuous response task and focusing on color as the relevant non spatial stimulus feature affords us the opportunity to elucidate more precisely the nature of VWM errors that arise as a consequence of RBD. *Ferber, S, Ruppel, J, Danckert, J. Visual working memory deficits following right brain damage in Brain and Cognition no 142. Massachussets, Elsevier Inc. 2020, 8 p.* Therefore, it was assumed that cognitive change or change in stimulus appraisal was responsible for changes in neural activity. *Adamczyk A-K, Ligeza T-S, Wyczesany, M. The dynamics of pain reappraisal: the joint contribution of cognitive change and mental load in Cognitive, Affective and Behavioral Neuroscience no 20. New York, Springer. 2020, p. 276 – 293.*		
Sinonime	-		
Abreviere EN	-		
Echivalentul în română, sursa echivalentului	stimul		
Categorie grammaticală	substantiv	*Formarea termenului*	simplu sufixat
Domeniu:	Științe cognitive		
Sub-domeniu:	Psihologia proceselor cognitive		
Definiția în română, sursa definiției	Factor care declanșează un proces fiziologic, care excită o activitate fiziologică; excitat. https://www.dex.ro/stimul		
Contextul în română, sursa contextului	Comportamentele care provoacă dependenţă (fumatul, consumul de alcool, consumul de droguri, jocurile de noroc, jocurile video) stimulează sistemul de recompensă al creierului uman (ig.1), însă acesta poate elibera o cantitate de dopamină de 10 ori mai mare decât în cazul recompenselor naturale (comportament alimentar, activitate sexuală). *Tafuni, O. Dependenţa de internet –un factor de risc al contemporanităţii în revista Psihologie, Revistă ştiinţifico – practică, nr 3-4. Chişinău, APPM. 2016, p.87 – 95.* Este o supra-stimulare permanentă a activității cerebrale și a unei gratificări mereu amânate. *Popoveniuc, B. Tehnonefria. Etiologie şi simptomatologie în Revista de Filosofie, Sociologie și Științe politice, nr 1. Chișinău, AȘM - ICJPS. 2016, p.163 – 171.*		
Sinonime în română	-		

Abreviere RO	-		
Note/ Traducere			
Termen-vedetă	**48. symbol**		
Categorie gramaticală	substantiv	*Formarea termenului*	simplu
Domeniu:	Științe cognitive		
Sub-domeniu:	Lingvistică, Psihologie		
Definiția, sursa definiției	A mark or character used as a conventional representation of an object, function, or process, e.g. the letter or letters standing for a chemical element or a character in musical notation. A thing that represents or stands for something else, especially a material object representing something abstract. https://www.lexico.com/definition/symbol		
Contextul, sursa contextului	Yet, perception is certainly not error-free, and it is not clear that infants have adult-like symbols, and if they do, how they acquired them. *Dupoux, E. Cognitive science in the era of artificial intelligence: A roadmap for reverse engineering the infant language-learner in Cognition no 173. Massachussetts, Elsevier. 2018, p. 43 - 59.* It involves an active nonintervening, accepting, open approach towards acknowledging and identifying the present raw sensorial processing and affective experience or feeling, resulting in a bodily mediated affective experience or 'experiential awareness' and the capacity to symbolically express it, for instance by verbalisation or 'experiential expression' facilitating the further processsing and modulation of negative emotional experiences in the longer term. *Vandekerckhove, M, Berens, A, Wng, Y, L, Quirin, M, De Mey, J. Alterations in the fronto-limbic network and corpus callosum in borderline-personality disorder in Brain and Cognition no 138. Massachussets, Elsevier Inc. 2020, 10 p.*		
Sinonime	-		
Abreviere EN	-		
Echivalentul în română, sursa echivalentului	simbol		
Categorie gramaticală	substantiv	*Formarea termenului*	simplu
Domeniu:	Științe cognitive		
Sub-domeniu:	Lingvistică, Psihologie		
Definiția în română, sursa definiției	Semn, obiect, imagine etc. care reprezintă indirect (în mod convențional sau în virtutea unei corespondențe analogice) un obiect, o ființă, o noțiune, o idee, o însușire, un sentiment etc. https://www.dex.ro/simbol		
Contextul în română, sursa	creșterea cunoașterii prin derivarea de noi predicții din premise în legătură cu informaţia relevantă; elaborarea imaginii unui domeniu al realităţii, adică a unei		

contextului	reprezentări sau model, mai degrabă simbolic decât iconic, al obiectelor reale. *Inglis, I. Progresul ştiinţei şi obstacolele epistemologice din perspectiva raționalismului integral al lui G. Bachelard în Revista de Filosofie, Sociologie și Științe politice, nr 1. Chișinău, AȘM - ICJPS. 2019, p.170 – 180.* Cercul a simbolizat aşadar acordul cu comportamentul prezentat, iar triunghiul dezacordul. Fişa a conţinut un număr de şase sarcini. *Toiu-Ruiu, R-P. Relaţia dintre comportamentul prosocial al preşcolarilor, afectul incidental, statutul sociometric şi costul ajutorului în Revista Psychologies, vol. 63, nr 4. Bucureşti, Editura Academiei Române. 2017, p. 232 – 244.*		
Sinonime în română	-		
Abreviere RO	-		
Note/ Traducere	**simbol** Carter, P. The complete book of intelligence tests. London, John Wiley & Sons Ltd. 2005, 205p. Carter P. Cartea completă a testelor de inteligență. Londra, John Wiley & Sons Ltd. 2005, 205p.		
Termen-vedetă	**49. thought**		
Categorie gramaticală	sunstantiv	*Formarea termenului*	simplu
Domeniu:	Științe medicale, Psihologie		
Sub-domeniu:	Neuroștiințe		
Definiția, sursa definiției	The action or process of thinking. https://www.lexico.com/definition/thought		
Contextul, sursa contextului	Healthy volunteers were randomized to a brief training in mindful attention focused on either emotions or thoughts. Results indicated a greater ERN response in the emotion-focused group, whereas focusing on thoughts did not impact the ERN. *Smart, C-M, Segalowitz, S-J. Respond, don't react: the influence of mindfulness training on performance monitoring in older adults in Cognitive, Affective and Behavioral Neuroscience no 17. New York, Springer. 2017, p. 1151 - 1153.* Moreover, more often than not participants observe that self-referential thinking in and of itself generates negative affect and by attending to and letting go of such thoughts, negative emotional responses attenuate. *Farb et al, 2007*		
Sinonime	thinking		
Abreviere EN	-		
Echivalentul în română, sursa echivalentului	gândire		
Categorie	sunstantiv	*Formarea termenului*	simplu

grammaticală			sufixat
Domeniu:	Științe medicale, Psihologie		
Sub-domeniu:	Neuroștiințe		
Definiția în română, sursa definiției	Facultate superioară a creierului omenesc, care reflectă în mod generalizat realitatea obiectivă prin noțiuni, judecăți, teorii etc. https://www.dex.ro/g%C3%A2ndire		
Contextul în română, sursa contextului	Prin activitate proprie cu caracter activ a copilului se subînțelege activitatea prin care se stimulează gândirea elevului, se trezește interesul față de materia de studiu care trebuie însușită, se formează capacități de efectuare de sine stătător a diverselor operații de învățare … *Guțalov, L, Fotescu, E. Efectuarea operațiilor psihomotorii în vederea activizării elevilor cu deficiență de învățare în Tehnocopia, nr 18. Bălți, USARB. 2018, p. 60 – 70.* Asimilată de percepție, imaginea ține de gândire. *Perciun, A. Critica reprezentaționalismului în psihologia cunoașteriiîn Revista de Filosofie, Sociologie și Științe politice, nr 3. Chișinău, AȘM - ICJPS. 2016, p.133 – 142.* Raportul dintre lucruri și ochi și ochi și vedere este la fel ca și raportul dintre lucruri și mâinile orbului, apoi între acestea și gândire. *Perciun, A. Condiția corporală a condiției vizuale în Revista de Filosofie, Sociologie și Științe politice, nr 1. Chișinău, AȘM - ICJPS. 2018, p.157 – 164.*		
Sinonime în română	-		
Abreviere RO	-		
Note/ Traducere	**gândire** Carter, P. The complete book of intelligence tests. London, John Wiley & Sons Ltd. 2005, 205p. Carter P. Cartea completă a testelor de inteligență. Londra, John Wiley & Sons Ltd. 2005, 205p.		
Termen-vedetă	**50. update**		
Categorie grammaticală	substantiv	*Formarea termenului*	compus
Domeniu:	Științe cognitive		
Sub-domeniu:	Filosofie		
Definiția, sursa definiției	Make (something) more modern or up to date. An act of updating something or someone or an updated version of something. https://www.lexico.com/definition/update		
Contextul, sursa contextului	beliefs can be updated by confirming or disproving new evidence, *Seitz, R-J, Angel, H-F. Belief formation – A driving force for brain evolution in Brain and Cognition no 140. Massachussets, Elsevier Inc. 2020, 8 p.* *Mayer, J.D.; Caruso, D.R.; Salovey, P. The ability model of emotional intelligence: Principles and* updates. *Emot. Rev.* ***2016****, 8, 290–300. [CrossRef]*		
Sinonime	-		
Abreviere EN	-		

Echivalentul în română, sursa echivalentului	reînnoire		
Categorie gramaticală	substantiv	*Formarea termenului*	simplu derivat
Domeniu:	Științe cognitive		
Sub-domeniu:	Filosofie		
Definiția în română, sursa definiției	A schimba din nou, a înnoi încă o dată. https://www.dex.ro/re%C3%AEnnoi		
Contextul în română, sursa contextului	În *Puterea de inferență a fi zicii matematice* se remarcă evidențierea unei raţiuni de reînnoire pentru spiritul ştiinţifi c, independent de cunoştinţele acumulate și schimbările progresive în gândirea ştiinţifi că: „Geometria non-euclidiană nu este făcută pentru a contrazice geometria euclidiană. Ea este mai degrabă un factor complementar care permite totalizarea, desăvârșirea gândirii geometrice, absorbţia într-o pangeometrie.” [1, p.164] *Inglis, I. Progresul științei și obstacolele epistemologice din perspectiva raționalismului integral al lui G. Bachelard în Revista de Filosofie, Sociologie și Științe politice, nr 1. Chișinău, AȘM - ICJPS. 2019, p.170 – 180.* Este o stare de fapt îngrijorătoare nu numai pentru cercetările din domeniile socioumaniste, dar și pentru celelalte în aceeași măsură, deoarece se neglijează integritatea conexiunilor care asigură atât dezvoltarea, cât și *reînnoirea,* care înseamnă aducerea în actualitate a domeniului pe potriva provocărilor, inclusiv prin intermediul conexiunilor. *Pascaru, A. Contemporaneitatea conexiunilor în filosofie în Revista de Filosofie, Sociologie și Științe politice, nr 1. Chișinău, AȘM - ICJPS. 2016, p.149 – 154.*		
Sinonime în română	actualizare		
Abreviere RO	-		
Note/ Traducere			

Anexa 4.2 Fişele terminologice din domeniul inteligenței emoționale

Termen-vedetă	**1. adaptation**		
Categorie gramaticală	substantiv	*Formarea termenului*	simplu derivat
Domeniu:	Sociologie		
Sub-domeniu:	Psihologia socială		
Definiția, sursa definiției	The process of change by which an organism or species becomes better suited to its environment. https://www.lexico.com/definition/adapt		

Contextul, sursa contextului	Cognitive top-down processing mechanisms, such as cognitive information processing, interpretation of the situation in a realistic manner and the tendency to switch attention in stressful, conflicting, and painful emotion information processing streams or between emotions, as well as the ease to flexibly adapt to changing task demands and social adaptation, are more easily affected in individuals with BPD. *Vandekerckhove, M, Berens, A, Wng, Y, L, Quirin, M, De Mey, J. Alterations in the fronto-limbic network and corpus callosum in borderline-personality disorder in Brain and Cognition no 138. Massachussets, Elsevier Inc. 2020, 10 p.* … as well as the ease to flexibly adapt to changing task demands and social adaptation, are more easily affected in individuals with BPD. *Vandekerckhove, M, Berens, A, Wng, Y, L, Quirin, M, De Mey, J. Alterations in the fronto-limbic network and corpus callosum in borderline-personality disorder in Brain and Cognition no 138. Massachussets, Elsevier Inc. 2020, 10 p.*		
Sinonime	-		
Abreviere EN	-		
Echivalentul în română, sursa echivalentului	adaptare		
Categorie grammaticală	substantiv	*Formarea termenului*	simplu
Domeniu:	Sociologie		
Sub-domeniu:	Psihologia socială		
Definiția în română, sursa definiției	A transforma pentru a corespunde anumitor cerințe; a face potrivit pentru întrebuințare în anumite împrejurări; a face să se potrivească. **2.** Tranz. și refl. (Biol.) A (se) transforma prin adaptare (**2**). **3.** Refl. și tranz. A (se) acomoda, a (se) deprinde, a (se) obișnui. https://www.dex.ro/adapta		
Contextul în română, sursa contextului	Fapt ce creează posibilități pentru o adaptare socio-afectivă optimă și o bună armonizare cu sine și cu ceilalți. *Mîsliţchi, V, Guțu, T. Relația dintre inteligența emoțională și comportamentul agresiv în trafic la tinerii conducători auto în Revista Psihologie, revistă științifico – practică, nr 1-2. Chișinău, APPM. 2018, p.12 – 20.* În acest context, trebuie menționați H. Joli, care optează pentru prestația neautonomă a imaginației, și J. Dewey, pentru care imaginația constituie un centru de greutate în ansamblul vieții umane, fi ind o modalitate de adaptare la condițiile mediului și al activității umane [12, p. 482]. *Perciun, A. Critica reprezentaționalismului în psihologia cunoașterii în Revista de Filosofie, Sociologie și Științe politice, nr 3. Chișinău, AȘM - ICJPS. 2016, p.133 – 142.*		
Sinonime în română	-		

Abreviere RO	-		
Note/ Traducere			
Termen-vedetă	**2. affective**		
Categorie gramaticală	adjectiv	*Formarea termenului*	simplu
Domeniu:	Psihologie		
Sub-domeniu:	Psihologia sentimentelor		
Definiția, sursa definiției	Relating to moods, feelings, and attitudes. https://www.lexico.com/definition/affective		
Contextul, sursa contextului	In the past decades, although great progress has beenmade with affective computing on natural language, there are still a lot of difficulties in dealing with cyber language due to its complexity and variability. *Huang, S, Zhou, X, Xue, K, Wan, X, Yang, Z, Xu, D, Ivanovic, M, Yu, X. Neural Cognition and Affective Computing on Cyber Language in Computational Intelligence and Neuroscience Volume 2015. Hindawi, Hindawi Publishing Corporation. 2015, 10 p.* The idea of using a low-dimensional dynamical variable that captures the essential features of the behavior has certain advantages that can be applied to other domains of cognitive research, including learning, affective processes, and decision making. *Yousefi, A, Basu, I, Paulk, A-C, Peled, N, Eskandar, E-N, Dougherty, D-D, Cash, S-S, Widge, A-S. Decoding Hidden Cognitive States from Behavior and Psysiology Using as Bayesian Approach in Neural Computation no 31. Massachussetts, Institute of Technology. 2019, p. 1751 - 1788.* Given the involved neural processes of meaning making and affective loading, conceptual beliefs appear similar to empircal and relational beliefs but are far more abstract (Fig. 1). *Seitz, R-J, Angel, H-F. Belief formation – A driving force for brain evolution in Brain and Cognition no 140. Massachussets, Elsevier Inc. 2020, 8 p.* Out of necessity, our procedure relied more on the mental imagery component, which is better suited to controlling affective experience induced in a somatosensory modality (Fernandez & Turk, 1989), than on the narrative component, which demands stimulation that is richer in detail. *Adamczyk A-K, Ligeza T-S, Wyczesany, M. The dynamics of pain reappraisal: the joint contribution of cognitive change and mental load in Cognitive, Affective and Behavioral Neuroscience no 20. New York, Springer. 2020, p. 276 – 293.*		
Sinonime	emotional		
Abreviere EN	-		
Echivalentul	afectiv		

în română, sursa echivalentului			
Categorie gramaticală	adjectiv	*Formarea termenului*	simplu
Domeniu:	Psihologie		
Sub-domeniu:	Psihologia sentimentelor		
Definiția în română, sursa definiției	Care aparține afectivității, privitor la sentimente; emotiv. https://www.dex.ro/afectiv		
Contextul în română, sursa contextului	Un model ontologic de context extins. Modelul este bazat pe ontologia de context SOCAM, dar este extins cu modelul stărilor afective FLAVI ce cuprinde elemente afective detaliate, față de ontologia existentă pentru descrierea utilizatorilor GUMO, si cuprinde, de asemenea, reprezentarea ontologică a relațiilor dintre stările: curentă, secundare si de bază pe de o parte si a relației dintre stările afective si context, pe de o alta. *Bența, K-I. Sisteme senzitive la context personalizate afectiv în Reuzumatul Tezei de doctorat. Cluj-Napoca, UTCN. 2010, 32 p.* Specific imaginii este şi faptul că ea atinge latura emoţională, afectivă a omului și acesta este un alt atuu al ei, care o face să pară atât de vie, fiind unul din factorii de bază ai atractivităţii internetului *Tafuni, O. Dependența de internet –un factor de risc al contemporanității în revista Psihologie, Revistă științifico – practică, nr 3-4. Chișinău, APPM. 2016, p.87 – 95.* Spațiul cartezian se afl ă în afara oricărui punct de vedere, este privat de orice tip de ascundere și latență și în sfârșit este lipsit de profunzime și de consistență afectivă. *Perciun, A. Condiția corporală a condiției vizuale în Revista de Filosofie, Sociologie și Științe politice, nr 1. Chișinău, AȘM - ICJPS. 2018, p.157 – 164.* Astfel, tot mai mulţi cercetători din diverse domenii recunosc decepţionările în orientările cognitiviste, care nu au izbutit să ofere modelul complex al succesului social, şi lansează opinii potrivit cărora cunoaşterea afectivă sporeşte considerabil posibilităţile de integrare socială, asigurând calitatea activităţii umane. *Rusu, E. Abordări conceptuale în studiul inteligenței emoționale în Acta Et Commentationes Sciences of Education vol. 8, nr 1. Chișinău, Universitatea de Stat din Tiraspol. 2016, p. 121-130.*		
Sinonime în română	-		
Abreviere RO	-		
Note/ Traducere			
Termen-vedetă	**3. anger**		
Categorie	substantiv	*Formarea termenului*	simplu

grammaticală			
Domeniu:	Psihologia sentimentelor		
Sub-domeniu:	IE		
Definiția, sursa definiției	A strong feeling of annoyance, displeasure, or hostility. https://www.lexico.com/definition/anger		
Contextul, sursa contextului	In most cases, researchers propose the six big types of emotions: anger, disgust, fear, joy, sadness and surprise. *Huang, S, Zhou, X, Xue, K, Wan, X, Yang, Z, Xu, D, Ivanovic, M, Yu, X. Neural Cognition and Affective Computing on Cyber Language in Computational Intelligence and Neuroscience Volume 2015. Hindawi, Hindawi Publishing Corporation. 2015, 10 p.* BPD is commonly associated with disturbed emotion processing and emotion regulation reflected by rapidly changing, intense, unpredictable and reactive emotions, such as anxiety, anger or depressed feelings. *Vandekerckhove, M, Berens, A, Wng, Y, L, Quirin, M, De Mey, J. Alterations in the fronto-limbic network and corpus callosum in borderline-personality disorder in Brain and Cognition no 138. Massachussets, Elsevier Inc. 2020, 10 p.*		
Sinonime	-		
Abreviere EN	-		
Echivalentul în română, sursa echivalentului	furie		
Categorie grammaticală	substantiv	*Formarea termenului*	simplu
Domeniu:	Psihologia sentimentelor		
Sub-domeniu:	IE		
Definiția în română, sursa definiției	Stare de extremă iritare în care se pierde stăpânirea de sine; mânie nestăpânită; violență. https://www.dex.ro/furie		
Contextul în română, sursa contextului	Aglomerația, ambuteiajele, nerespectarea regulilor de circulație, graba permanentă îi determină pe conducătorii auto să treacă printr-o gamă variată de stări emoționale, ca: alerta, stupoarea, exaltarea, surpriza, frica, furia, anxietatea, tristețea. *Mîsliţchi, V, Guțu, T. Relația dintre inteligența emoțională și comportamentul agresiv în trafic la tinerii conducători auto în Revista Psihologie, revistă științifico – practică, nr 1-2. Chișinău, APPM. 2018, p.12 – 20.* Am folosit doar scala de evaluare a autocontrolului (SC), pentru a răspunde scopului acestui studiu, anume de a surprinde modalitățile de control ale angajaților prin: abilitatea de se gândi înainte de a acționa, prin încearcarea de controlare a emoțiilor și furiei, prin faptul că se mândrește cu abilitatea de autodiscilpinare, precum și prin faptul că e precaut și nu se poartă nechibzuit. *Dumbravă, E. Investigarea impactului emoțiilor negative asupra reglării emoționale în organizații în Revista Psihologia Resurselor Umane, nr 12.*		

	București, Asociația de Psihologie Industrială și Organizațională. 2014, p. 48 – 58.		
Sinonime în română	-		
Abreviere RO	-		
Note/ Traducere	**mânie, furie** Goleman, D. Emotional Intelligence. Why it can matter more than IQ. New York, Bloomsbury. 1995, 352 p. Goleman, D. Inteligența emoțională. București, Curtea Veche Publishing. 2001, 424 p. **furie** Ekman, P. Emotions Revealed. New York, Times Books. 2003, 282 p. Ekman, P. Emoții date pe față. București, Editura Trei. 2011, 346 p.		
Termen-vedetă	**4. disgust**		
Categorie grammaticală	substantiv	*Formarea termenului*	simplu
Domeniu:	Psihologia sentimentelor		
Sub-domeniu:	IE		
Definiția, sursa definiției	A feeling of revulsion or strong disapproval aroused by something unpleasant or offensive. https://www.lexico.com/definition/disgust		
Contextul, sursa contextului	In most cases, researchers propose the six big types of emotions: anger, disgust, fear, joy, sadness and surprise. *Huang, S, Zhou, X, Xue, K, Wan, X, Yang, Z, Xu, D, Ivanovic, M, Yu, X. Neural Cognition and Affective Computing on Cyber Language in Computational Intelligence and Neuroscience Volume 2015. Hindawi, Hindawi Publishing Corporation. 2015, 10 p.* …that pictures of mixed expressions yielded lower intensity levels of pure expression and did not reach high intensity level for other tested emotions (e.g. contempt, disgust, sadness etc) *Kaminska, O-K, Magnuski, M, Olszanowski, M, Gola, M, Brzezicka, A, Winkielman, P. Ambiguous at the second sight: Mixed facial expressions trigger late electropsysiological responses linked to lower social impressions in Cognitive, Affective and Behavioral Neuroscience no 20. New York, Springer. 2020, p. 441 – 454.*		
Sinonime	-		
Abreviere EN	-		
Echivalentul în română, sursa echivalentului	dezgust		
Categorie grammaticală	substantiv	*Formarea termenului*	simplu
Domeniu:	Psihologia sentimentelor		
Sub-domeniu:	IE		

Definiția în română, sursa definiției	Sentiment sau senzație de neplăcere față de ceva sau de cineva; repulsie; silă; aversiune; antipatie; scârbă. https://www.dex.ro/dezgust		
Contextul în română, sursa contextului	Reacţiile psihogene pot fi ca rezultat al influenţelor psihogene: • Comportamentul incorect al rudelor bolnavului, care nu manifestă compătimire, atenţie şi grijă destulă faţă de bolnav; • Dezgust, brutalitate, înstrăinare deschis manifestată; *Calancea, V. Psihologia clinică Dereglările neuro-psihice în caz de tuberculoză pulmonară în revista Psihologie, Revistă ştiinţifico – practică, nr 3. Chişinău, APPM. 2010, p.71 – 76.* Ființele umane au dezvoltat pentru a putea supraviețui opt stări afectiv primare (de bază): bucurie, anticipare, mânie, dezgust, tristețe, surpriză, frică, încredere. *Benţa, K-I. Sisteme senzitive la context personalizate afectiv în Reuzumatul Tezei de doctorat. Cluj-Napoca, UTCN. 2010, 32 p.*		
Sinonime în română	-		
Abreviere RO	-		
Note/ Traducere	**dezgust** Ekman, P. Emotions Revealed. New York, Times Books. 2003, 282 p. Ekman, P. Emoții date pe față. București, Editura Trei. 2011, 346 p.		
Termen-vedetă	**5. emotion regulation**		
Categorie grammaticală	substantiv	*Formarea termenului*	complex
Domeniu:	Psihologie		
Sub-domeniu:	IE, IS		
Definiția, sursa definiției	Emotion regulation is the ability to exert control over one's own emotional state. https://www.psychologytoday.com/intl/basics/emotion-regulation		
Contextul, sursa contextului	BPD is commonly associated with disturbed emotion processing and emotion regulation reflected by rapidly changing, intense, unpredictable and reactive emotions, such as anxiety, anger, and depressed feelings. *Vandekerckhove, M, Berens, A, Wng, Y, L, Quirin, M, De Mey, J. Alterations in the fronto-limbic network and corpus callosum in borderline-personality disorder in Brain and Cognition no 138. Massachussets, Elsevier Inc. 2020, 10 p.* Although the instructions we use were adapted from classical reappraisal studies on emotion regulation … *Adamczyk A-K, Ligeza T-S, Wyczesany, M. The dynamics of pain reappraisal: the joint contribution of cognitive change and mental load in Cognitive, Affective and Behavioral Neuroscience no 20. New York, Springer. 2020, p. 276 – 293.*		

Sinonime	-		
Abreviere EN	-		
Echivalentul în română, sursa echivalentului	gestionarea emoțiilor		
Categorie gramaticală	substantiv	*Formarea termenului*	complex
Domeniu:	Psihologie socială, Sociologie		
Sub-domeniu:	IE, IS		
Definiția în română, sursa definiției	control asupra felului în care te simți și acționezi atunci când simți emoții puternice https://psihosensus.eu/gestionarea-emotiilor-inteligenta-emotionala/		
Contextul în română, sursa contextului	Inteligența emoțională permite gestionarea eficientă a emoțiilor în soluționarea unor probleme apărute deseori în momente critice și de criză. *Mîsliţchi, V, Guţu, T. Relația dintre inteligența emoțională și comportamentul agresiv în trafic la tinerii conducători auto în Revista Psihologie, revistă ştiinţifico – practică, nr 1-2. Chişinău, APPM. 2018, p.12 – 20.* Utilitatea acestei competenţe în gestionarea emoţiilor fiind pusă în evidenţă şi de anumite studii (de exemplu, Wong & Law, 2002) în domeniul organizaţional competitiv/managerial. *Dumbravă, E. Investigarea impactului emoțiilor negative asupra reglării emoționale în organizații în Revista Psihologia Resurselor Umane, nr 12. București, Asociația de Psihologie Industrială și Organizațională. 2014, p. 48 – 58.*		
Sinonime în română	-		
Abreviere RO	-		
Note/ Traducere	**reglare emoțională** Goleman, D. Emotional Intelligence. Why it can matter more than IQ. New York, Bloomsbury. 1995, 352 p. Goleman, D. Inteligența emoțională. București, Curtea Veche Publishing. 2001, 424 p.		
Termen-vedetă	**6. emotional awareness**		
Categorie gramaticală	substantiv	*Formarea termenului*	complex
Domeniu:	Psihologia cunoașterii		
Sub-domeniu:	IE		
Definiția, sursa definiției	Emotional awareness is essentially being able to identify the emotions you're experiencing at any given time. https://www.verywellmind.com/increasing-emotional-awareness-2797603		
Contextul, sursa contextului	Based on the functions of the cingulate cortex in various affective processes such as attention to emotional stimuli, emotional awareness and emotion regulation. *Vandekerckhove, M, Berens, A, Wng, Y, L, Quirin, M, De Mey, J. Alterations in*		

	the fronto-limbic network and corpus callosum in borderline-personality disorder in Brain and Cognition no 138. Massachussets, Elsevier Inc. 2020, 10 p. Self-Management is a prerequisite for Social-Awareness. It is an expansion of your emotional awareness. *Drigas, A-S, Papoutsi, C. A new layered model on emotional intelligence in Behavioral Sciences vol. 8, no 45. Basel, MDPI. 2018, 17 p.*		
Sinonime	-		
Abreviere EN	-		
Echivalentul în română, sursa echivalentului	înțelegerea emoțiilor		
Categorie grammaticală	substantiv	*Formarea termenului*	complex
Domeniu:	Psihologia cunoașterii		
Sub-domeniu:	IE		
Definiția în română, sursa definiției	**Intelegerea emotiilor** se refera la capacitatea de a identifica si denumi corect starile emotionale, atat proprii, cat si pe cele ale celorlalti, dar si la capacitatea de a face discriminari fine intre intensitati diferite ale aceleiasi stari emotionale, in special a celor mai "subtile" - de exemplu, starea de nervozitate a unei persoane, care poate fi mai mult sau mai putin evidenta pentru ceilalti. https://www.reginamaria.ro/articole-medicale/dezvoltarea-inteligentei-emotionale-la-copii		
Contextul în română, sursa contextului	Interacţiunile sociale de la locul de muncă sunt importante pentru înţelegerea emoţiilor, a amănuntelor vieţii zilnice şi a normelor după care se conduc acestea. *Dumbravă, E. Investigarea impactului emoțiilor negative asupra reglării emoționale în organizații în Revista Psihologia Resurselor Umane, nr 12. București, Asociația de Psihologie Industrială și Organizațională. 2014, p. 48 – 58.* Stănculescu (2008, 2014) a abordat tematica relaţiei dintre înţelegerea emoţiilor (EK– *emotion knowledge*) şi disponibilitatea de a oferi ajutor, în contextul procesului de socializare a emoţiilor, precum şi rolul cogniţiei sociale în manifestarea comportamentului altruist (definit drept subcomponentă a comportamentului prosocial). *Toiu-Ruiu, R-P. Relaţia dintre comportamentul prosocial al preşcolarilor, afectul incidental, statutul sociometric şi costul ajutorului în Revista Psychologies, vol. 63, nr 4. Bucureşti, Editura Academiei Române. 2017, p. 232 – 244.*		
Sinonime în română	recunoașterea stărilor		
Abreviere RO	-		
Note/	**conștientizare emoțională**		

Traducere	Goleman, D. Emotional Intelligence. Why it can matter more than IQ. New York, Bloomsbury. 1995, 352 p. Goleman, D. Inteligența emoțională. București, Curtea Veche Publishing. 2001, 424 p.		
Termen-vedetă	**7. emotional intelligence**		
Categorie grammaticală	substantiv	*Formarea termenului*	complex
Domeniu:	Psihologie		
Sub-domeniu:	Psihologia cunoașterii, Psihologia sentimentelor		
Definiția, sursa definiției	The capacity to be aware of, control, and express one's emotions, and to handle interpersonal relationships judiciously and empathetically. https://www.lexico.com/definition/emotional_intelligence		
Contextul, sursa contextului	*W. H. Dai, S. Huang, X. Zhou, X. E. Yu, M. Ivanovitc, and D. R. Xu, "*Emotional intelligence *system for ubiquitous smart foreign language education based on neural mechanism," Journal of Information Technology Applications and Management, vol. 21, no. 3, pp. 65–77, 2015.* Emotional intelligence also speaks to many areas of the psychological sciences—for example, the neuroscience of emotion, the theory of self-regulation, and metacognition—as well as the search for human cognitive abilities beyond what is traditionally known as academic intelligence [18,19]. *Drigas, A-S, Papoutsi, C. A new layered model on emotional intelligence in Behavioral Sciences vol. 8, no 45. Basel, MDPI. 2018, 17 p.*		
Sinonime	-		
Abreviere EN	-		
Echivalentul în română, sursa echivalentului	inteligență emoțională		
Categorie grammaticală	substantiv	*Formarea termenului*	complex
Domeniu:	Psihologie		
Sub-domeniu:	Psihologia cunoașterii, Psihologia sentimentelor		
Definiția în română, sursa definiției	Inteligenţa emoţională se referă la abilităţile în baza cărora un individ poate discrimina şi monitoriza emoţiile proprii şi ale celorlalţi, precum şi la capacitatea acestuia de a utiliza informaţiile deţinute pentru a-şi ghida propria gândire şi acţiune (Salovey & Mayer, 1990). Inteligenţa emoţională desemnează o capacitate de control şi autocontrol al stresului şi emoţiilor negative; o meta-abilitate, care determină şi influenţează modul şi eficienţa cu care ne putem folosi celelalte capacităţi şi abilităţi pe care le posedăm, inclusiv inteligenţa educaţională. Daniel Goleman (1995).		

Contextul în română, sursa contextului	Debutul conceptului de ***inteligenţă emoţională*** (IE) are rădăcini încă din anii 20 ai secolului trecut [18]. Profesorul american de la Columbia University, Edward Thorndike identifică, pe lângă *inteligenţa generală*, *academică*, un alt fel de inteligenţă, definind-o ca „*inteligenţă socială*", care ulterior va fi raportată la *inteligenţa emoţională* - aceasta fiind capacitatea de a înţelege şi de a acţiona iscusit, abil şi echilibrat în cadrul relaţiilor interpersonale sau interumane *Rusu, E. Abordări conceptuale în studiul inteligenţei emoţionale în Acta Et Commentationes Sciences of Education vol. 8, nr 1. Chişinău, Universitatea de Stat din Tiraspol. 2016, p. 121-130.* În acest context, inteligenţa emoţională presupune prezenţa capacităţii subiectului de a interacţiona cu mediul intern, conştientizând stările emoţionale şi asigurând autoreglarea lor, fapt ce creează posibilităţi pentru o adaptare socio-afectivă optimă şi o bună armonizare cu sine şi cu ceilalţi. *Mîsliţchi, V, Guţu, T. Relația dintre inteligența emoțională și comportamentul agresiv în trafic la tinerii conducători auto în Revista Psihologie, revistă ştiinţifico – practică, nr 1-2. Chişinău, APPM. 2018, p.12 – 20.*
Sinonime în română	-
Abreviere RO	-
Note/ Traducere	**inteligență emoțională** Goleman, D. Emotional Intelligence. Why it can matter more than IQ. New York, Bloomsbury. 1995, 352 p. Goleman, D. Inteligența emoțională. București, Curtea Veche Publishing. 2001, 424 p.
Termen-vedetă	**8. emotional process**
Categorie gramaticală	substantiv — *Formarea termenului* — complex
Domeniu:	Psihologie
Sub-domeniu:	Psihologia cunoașterii, Psihologia sentimentelor
Definiţia, sursa definiției	Individual emotional processes acting as concrete support for structural arrangements most obviously include emotion work and the reflexive role-taking emotions. https://www.sciencedirect.com/topics/computer-science/emotional-process
Contextul, sursa contextului	Within the past decade or so, our knowledge regarding reward systems in the brain, the nature of their interactions with other brain systems, and their influence on a wide range of cognitive and emotional processes has grown substantially. *Banich, M-T, Floresco, S. Reward systems, cognition and emotion: Introduction to the special issue in Cognitive, Affective and Behavioral Neuroscience no 19. New York, Springer. 2019, p. 409 – 414.* This integration of cognitive and emotional processing seems particularly relevant to the discussion of mechanisms of mindfulness. *Smart, C-M, Segalowitz, S-J. Respond, don't react: the influence of mindfulness training on performance monitoring in older adults in Cognitive, Affective and*

	Behavioral Neuroscience no 17. New York, Springer. 2017, p. 1151 - 1153.		
Sinonime	-		
Abreviere EN	-		
Echivalentul în română, sursa echivalentului	proces emoțional		
Categorie gramaticală	substantiv	*Formarea termenului*	complex
Domeniu:	Psihologie		
Sub-domeniu:	Psihologia cunoașterii, Psihologia sentimentelor		
Definiția în română, sursa definiției	este interconectat cu o caracteristică a subiectului ca „trăsătură emoțională", a cărei bază, potrivit lui K. Izard, sunt două sau mai multe emoții fundamentale care se manifestă relativ stabile și deseori. Autorul identifică patru trăsături emoționale principale ale unei persoane: anxietatea, depresia, ostilitatea și dragostea. Procesul emoțional în unitate cu trăsătura emoțională, conform I.S. Cohn, G.O. Drobnitsky, A.I. Titarenko și alții, sunt un fenomen emoțional care se reglează la nivelul mecanismelor personale. https://shopping-gdansk.ru/ro/ignoramus/emocii-pedagoga-emocii-v-strukture-lichnosti-funkcii-i-sushchnost/		
Contextul în română, sursa contextului	Un exemplu este că există lucrări actuale care arată că emoțiile si cogniția sunt forțat separate si că este posibil ca unele procese emoționale (de exemplu calculul valenței) să preceadă cogniția și ca urmare să nu fie o cauză a acestora. *Bența, K-I. Sisteme senzitive la context personalizate afectiv în Reuzumatul Tezei de doctorat. Cluj-Napoca, UTCN. 2010, 32 p.* Potrivit lui Fineman şi Sturdy (1999), controlul şi reacţiile la aceasta reprezintă în mod substanţial procese emoţionale. *Dumbravă, E. Investigarea impactului emoțiilor negative asupra reglării emoționale în organizații în Revista Psihologia Resurselor Umane, nr 12. București, Asociația de Psihologie Industrială și Organizațională. 2014, p. 48 – 58.*		
Sinonime în română	-		
Abreviere RO	-		
Note/ Traducere			
Termen-vedetă	**9. emotional reaction**		
Categorie gramaticală	substantiv	*Formarea termenului*	complex
Domeniu:	Psihologie		
Sub-domeniu:	Psihologia cunoașterii, Psihologia sentimentelor		
Definiția, sursa definiției	express the emotions one feels https://kidshealth.org/en/teens/emotional-reactions.html#:~:text=Managing%20emotional%20reactions%20means%20ch		

	oosing,express%20the%20emotions%20we%20feel.&text=They%20know%20that%20their%20reaction,way%20they%20feel%20about%20themselves.		
Contextul, sursa contextului	Emotional stimuli are processed by a cognitive mechanism that determines what emotion to feel and subsequently produce an emotional reaction which may influence the occurrence of the behavior. *Drigas, A-S, Papoutsi, C. A new layered model on emotional intelligence in Behavioral Sciences vol. 8, no 45. Basel, MDPI. 2018, 17 p.* In the second half of the course, as participants become more familiar with the meditation techniques, they start to become more aware of how both selfreferential thoughts as well as feelings can trigger negative emotional reactions. *Smart, C-M, Segalowitz, S-J. Respond, don't react: the influence of mindfulness training on performance monitoring in older adults in Cognitive, Affective and Behavioral Neuroscience no 17. New York, Springer. 2017, p. 1151 - 1153.*		
Sinonime	-		
Abreviere EN	-		
Echivalentul în română, sursa echivalentului	reacție emoțională		
Categorie grammaticală	substantiv	*Formarea termenului*	complex
Domeniu:	Psihologie		
Sub-domeniu:	Psihologia cunoașterii, Psihologia sentimentelor		
Definiția în română, sursa definiției	urmare a unei acțiuni sau fapte perfecte și exprimă colorarea emoțională subiectivă a personajului atingerii unui obiectiv stabilit și a satisfacerii nevoilor. https://shopping-gdansk.ru/ro/ignoramus/emocii-pedagoga-emocii-v-strukture-lichnosti-funkcii-i-sushchnost/		
Contextul în română, sursa contextului	Spre deosebire de afectul direct, afectul incidental este „reacţia emoţională generată de situaţia contextuală sau de alte surse care sunt diferite de ţinta socială evaluată" (Stănculescu, 2002, p. 187). *Toiu-Ruiu, R-P. Relaţia dintre comportamentul prosocial al preşcolarilor, afectul incidental, statutul sociometric şi costul ajutorului în Revista Psychologies, vol. 63, nr 4. Bucureşti, Editura Academiei Române. 2017, p. 232 – 244.* Au descoperit că atitudinile şi performanţa subordonaţilor au fost influenţate de natura feedbackului şi de reacţia emoţională a subordonaţilor la feedback. *Dumbravă, E. Investigarea impactului emoțiilor negative asupra reglării emoționale în organizații în Revista Psihologia Resurselor Umane, nr 12. București, Asociația de Psihologie Industrială și Organizațională. 2014, p. 48 – 58.*		
Sinonime în română	-		
Abreviere RO	-		

Note/ Traducere	**reacție emoțională** Goleman, D. Emotional Intelligence. Why it can matter more than IQ. New York, Bloomsbury. 1995, 352 p. Goleman, D. Inteligența emoțională. București, Curtea Veche Publishing. 2001, 424 p.		
Termen-vedetă	**10. emotion**		
Categorie grammaticală	substantiv	*Formarea termenului*	simplu
Domeniu:	Psihologie		
Sub-domeniu:	Psihologie socială, Psihologia cunoașterii, Psihologia sentimentelor		
Definiția, sursa definiției	A strong feeling deriving from one's circumstances, mood, or relationships with others. https://www.lexico.com/synonym/emotion		
Contextul, sursa contextului	Social interactions require quick perception, interpretation and categorization of faces, with facial feature offering cues to emotions, intentions, and traits. *Kaminska, O-K, Magnuski, M, Olszanowski, M, Gola, M, Brzezicka, A, Winkielman, P. Ambiguous at the second sight: Mixed facial expressions trigger late electropsysiological responses linked to lower social impressions in Cognitive, Affective and Behavioral Neuroscience no 20. New York, Springer. 2020, p. 441 – 454.* BPD is commonly associated with disturbed emotion processing and emotion regulation reflected by rapidly changing, intense, unpredictable and reactive emotions, such as anxiety, anger or depressed feelings. *Vandekerckhove, M, Berens, A, Wng, Y, L, Quirin, M, De Mey, J. Alterations in the fronto-limbic network and corpus callosum in borderline-personality disorder in Brain and Cognition no 138. Massachussets, Elsevier Inc. 2020, 10 p.*		
Sinonime	-		
Abreviere EN	-		
Echivalentul în română, sursa echivalentului	emoție		
Categorie grammaticală	substantiv	*Formarea termenului*	simplu
Domeniu:	Psihologie		
Sub-domeniu:	Psihologie socială, Psihologia cunoașterii, Psihologia sentimentelor		
Definiția în română, sursa definiției	Reacție afectivă de intensitate mijlocie și de durată relativ scurtă, însoțită adesea de modificări în activitățile organismului, oglindind atitudinea individului față de realitate; *p. gener.* orice reacție afectivă. https://www.dex.ro/emo%C8%9Bie		
Contextul în română, sursa contextului	Gândurile, emoțiile și acțiunile lui sunt direcționate și influențate de contextul lui micro- și macrosocial. *Mîslițchi, V, Guțu, T. Relația dintre inteligența emoțională și comportamentul agresiv în trafic la tinerii conducători auto în Revista Psihologie, revistă științifico – practică, nr 1-2. Chișinău, APPM. 2018, p.12 – 20.*		

	Adolescenții din GE reușesc să păstreze la nivel moderat gândirea pozitivă, își mențin spiritul optimist, controlându-și emoțiile în situații stresante, având încredere în forțele proprii. *Platon, I. Dimensiuni experimentale ale dezvoltării inteligenței sociale în perioada formării personalității în adolescența timpurie în Revista Psihologie, revistă ştiinţifico – practică, nr 1-2. Chișinău, APPM. 2017, p.13 – 25.*		
Sinonime în română	-		
Abreviere RO	-		
Note/ Traducere	**sentiment** Ekman, P. Emotions Revealed. New York, Times Books. 2003, 282 p. Ekman, P. Emoții date pe față. București, Editura Trei. 2011, 346 p.		
Termen-vedetă	**11. empathy**		
Categorie gramaticală	substantiv	*Formarea termenului*	simplu
Domeniu:	Psihologia sentimentelor		
Sub-domeniu:	IE		
Definiția, sursa definiției	The ability to understand and share the feelings of another. https://www.lexico.com/definition/empathy		
Contextul, sursa contextului	Apart from the sensory systems and the motor system, cognitive functions as in language, memory, empathy, social interaction etc have been mapped to different, but nevertheless partially overlapping circuits of the human brain. *Seitz, R-J, Angel, H-F. Belief formation – A driving force for brain evolution in Brain and Cognition no 140. Massachussets, Elsevier Inc. 2020, 8 p.* However, there are some other important components that contribute to the aforementioned success including social capabilities, emotional adaptation, emotional sensitivity, empathy, practical intelligence, and incentives [15,16]. *Drigas, A-S, Papoutsi, C. A new layered model on emotional intelligence in Behavioral Sciences vol. 8, no 45. Basel, MDPI. 2018, 17 p.*		
Sinonime	-		
Abreviere EN	-		
Echivalentul în română, sursa echivalentului	empatie		
Categorie gramaticală	substantiv	*Formarea termenului*	simplu
Domeniu:	Psihologia sentimentelor		
Sub-domeniu:	IE		
Definiția în română, sursa definiției	Formă de intuire a realității prin identificare afectivă. **2.** Tendință a receptorului de a trăi afectiv, prin transpunere simpatetică, viața eroilor din opere literare, filme etc.		

	https://www.dex.ro/empatie
Contextul în română, sursa contextului	BTPIE conține un anumit număr de scale pentru fiecare dintre cele cinci componente structurale ale inteligenței emoționale: autoreglarea, conștiința de sine, motivația, empatia, abilitățile sociale. *Wood, R, Tolley, H, Inteligența emoțională prin teste, 2003.* Aceste aspecte pozitive însă sunt depășite de consecințele contrare la care nu te-ai fi așteptat precum sărăcirea limbajului, imaginației și gândirii, scăderea capacității de empatie, izolare, sentimente de lipsă de sens și înțelegere. *Popoveniuc, B. Tehnonefria. Etiologie și simptomatologie în Revista de Filosofie, Sociologie și Științe politice, nr 1. Chișinău, AȘM - ICJPS. 2016, p.163 – 171.*
Sinonime în română	-
Abreviere RO	-
Note/ Traducere	**empatie** Carter, P. The complete book of intelligence tests. London, John Wiley & Sons Ltd. 2005, 205p. Carter P. Cartea completă a testelor de inteligență. Londra, John Wiley & Sons Ltd. 2005, 205p.
Termen-vedetă	**12. expression**
Categorie grammaticală	substantiv / *Formarea termenului* / simplu derivat
Domeniu:	Științe cognitive
Sub-domeniu:	Psihologia sentimentelor, IE
Definiția, sursa definiției	A look on someone's face that conveys a particular emotion. https://www.lexico.com/definition/expression
Contextul, sursa contextului	Individuals with BPD do indeed show difficulties in recognizing and interpretation of specific negative emotions in daily life and emotional facial expressions, resulting in misattribution of emotions to faces depicting neutral expressions *Vandekerckhove, M, Berens, A, Wng, Y, L, Quirin, M, De Mey, J. Alterations in the fronto-limbic network and corpus callosum in borderline-personality disorder in Brain and Cognition no 138. Massachussets, Elsevier Inc. 2020, 10 p.* Subjects can express their uncertainty through bodily expressions. *Seitz, R-J, Angel, H-F. Belief formation – A driving force for brain evolution in Brain and Cognition no 140. Massachussets, Elsevier Inc. 2020, 8 p.*
Sinonime	-
Abreviere EN	-
Echivalentul în română, sursa	expresie

echivalentului			
Categorie gramaticală	substantiv	*Formarea termenului*	simplu derivat
Domeniu:	Științe cognitive		
Sub-domeniu:	Psihologia sentimentelor, IE		
Definiția în română, sursa definiției	Înfățișare care reflectă starea sufletească a omului; reflectarea stării interioare a cuiva (în privire, figură). https://www.dex.ro/expresie		
Contextul în română, sursa contextului	Persoanele care posedă un grad ridicat de inteligenţă culturală comportamentală manifestă comportamente adecvate situaţiei, pe baza unei arii largi de capacităţi verbale şi nonverbale, printre care folosirea cuvintelor potrivite, a tonului, gesturilor şi expresiilor faciale adecvate (Gudykunst *et al*., 1988). *Ghizdăreanu, E. Inteligența culturală și inteligența emoțională: implicații în performanța profesională în Revista Psychologies, vol. 60, nr 2. București, Editura Academiei Române. 2014, p. 141 – 150.* Sensibilitatea la expresiile nonverbale intensifică substantial capacitatea de a-I înțelege pe alții. *Platon, I. Dimensiuni experimentale ale dezvoltării inteligenței sociale în perioada formării personalității în adolescența timpurie în Revista Psihologie, revistă științifico – practică, nr 1-2. Chișinău, APPM. 2017, p.13 – 25.*		
Sinonime în română	-		
Abreviere RO	-		
Note/ Traducere			
Termen-vedetă	**13. fear**		
Categorie gramaticală	substantiv	*Formarea termenului*	simplu
Domeniu:	Psihologia sentimentelor		
Sub-domeniu:	IE		
Definiția, sursa definiției	An unpleasant emotion caused by the threat of danger, pain, or harm. https://www.lexico.com/definition/fear		
Contextul, sursa contextului	Accordingly, a person can have different attitudes like fear, hope or desire towards the same proposition. *Seitz, R-J, Angel, H-F. Belief formation – A driving force for brain evolution in Brain and Cognition no 140. Massachussets, Elsevier Inc. 2020, 8 p.* In most cases, researchers propose the six big types of emotions: anger, disgust, fear, joy, sadness and surprise. *Huang, S, Zhou, X, Xue, K, Wan, X, Yang, Z, Xu, D, Ivanovic, M, Yu, X. Neural Cognition and Affective Computing on Cyber Language in Computational Intelligence and Neuroscience Volume 2015. Hindawi, Hindawi Publishing Corporation. 2015, 10 p.*		
Sinonime	-		
Abreviere EN	-		

Echivalentul în română, sursa echivalentului	frica		
Categorie grammaticală	substantiv	*Formarea termenului*	simplu
Domeniu:	Psihologia sentimentelor		
Sub-domeniu:	IE		
Definiția în română, sursa definiției	Stare de adâncă neliniște și tulburare, provocată de un pericol real sau imaginar; lipsă de curaj, teamă, înfricoșare. https://www.dex.ro/fric%C4%83		
Contextul în română, sursa contextului	Aglomerația, ambuteiajele, nerespectarea regulilor de circulație, graba permanentă îi determină pe conducătorii auto să treacă printr-o gamă variată de stări emoționale, ca: alerta, stupoarea, exaltarea, surpriza, frica, furia, anxietatea, tristețea. *Mîsliţchi, V, Guțu, T. Relația dintre inteligența emoțională și comportamentul agresiv în trafic la tinerii conducători auto în Revista Psihologie, revistă științifico – practică, nr 1-2. Chișinău, APPM. 2018, p.12 – 20.* Ființele umane au dezvoltat pentru a putea supraviețui opt stări afectiv primare (de bază): bucurie, anticipare, mânie, dezgust, tristețe, surpriză, frică, încredere. *Benţa, K-I. Sisteme senzitive la context personalizate afectiv în Reuzumatul Tezei de doctorat. Cluj-Napoca, UTCN. 2010, 32 p.*		
Sinonime în română	-		
Abreviere RO	-		
Note/ Traducere	**frica** Ekman, P. Emotions Revealed. New York, Times Books. 2003, 282 p. Ekman, P. Emoții date pe față. București, Editura Trei. 2011, 346 p.		
Termen-vedetă	**14. interpersonal**		
Categorie grammaticală	adjectiv	*Formarea termenului*	simplu derivat
Domeniu:	Psihologie		
Sub-domeniu:	Psihologie socială, psihologia cunoașterii		
Definiția, sursa definiției	Relating to relationships or communication between people. https://www.lexico.com/definition/interpersonal		
Contextul, sursa contextului	They develop a belief of interpersonal trust (de Visser & Krueger, 2013) the deepest of which is usually called love. *Seitz, R-J, Angel, H-F. Belief formation – A driving force for brain evolution in Brain and Cognition no 140. Massachussets, Elsevier Inc. 2020, 8 p.* This model can have practical applications as an evaluation, assessment, and training tool in any aspect of life such as interpersonal relationships, work, health, special education, general education, and academic success. *Drigas, A-S, Papoutsi, C. A new layered model on emotional intelligence in Behavioral Sciences vol. 8, no 45. Basel, MDPI. 2018, 17 p.*		

Sinonime	-		
Abreviere EN	-		
Echivalentul în română, sursa echivalentului	interpersonal		
Categorie gramaticală	adjectiv	*Formarea termenului*	simplu derivat
Domeniu:	Psihologie		
Sub-domeniu:	Psihologie socială, psihologia cunoașterii		
Definiția în română, sursa definiției	(despre relații) dintre persoane. https://www.dex.ro/interpersonal		
Contextul în română, sursa contextului	Inteligenţa socială este definită în contextul capacităţii relaţionare de Mosst R. A. şi Hunt T. (1927), Hunt (1928); cunoştinţelor interpersonale de Strang R. (1930); înţelegerii stărilor şi trăsăturilor altor persoane de Vernon P. E. (1933); aptitudinii de a evalua corect sentimentele, dispoziţiile şi motivaţiile altora de Wedeck J. (1947); funcţionării sociale eficiente de Keating D. K. (1978), Ford M. E. Tisak M. S. (1983); aptitudinii de a decoda indicii nonverbali de Barners M. L. şi Sternberg R. J. (1989) [6;4;7;8;9;5;2;1]. *Platon, I. Dimensiuni experimentale ale dezvoltării inteligenței sociale în perioada formării personalității în adolescența timpurie în Revista Psihologie, revistă științifico – practică, nr 1-2. Chișinău, APPM. 2017, p.13 – 25.* Prezenţa EQ - lui (în special la tineri), contribuie la reducerea conflictelor interpersonale, a riscului de violenţă extremă, împiedicând o serie de atrocităţi care se întâmplă în mediul social. *Mîslițchi, V, Guțu, T. Relația dintre inteligența emoțională și comportamentul agresiv în trafic la tinerii conducători auto în Revista Psihologie, revistă științifico – practică, nr 1-2. Chișinău, APPM. 2018, p.12 – 20.*		
Sinonime în română	-		
Abreviere RO	-		
Note/ Traducere	**interpersonal** Carter, P. The complete book of intelligence tests. London, John Wiley & Sons Ltd. 2005, 205p. Carter P. Cartea completă a testelor de inteligență. Londra, John Wiley & Sons Ltd. 2005, 205p.		
Termen-vedetă	**15. intrapersonal**		
Categorie gramaticală	adjectiv	*Formarea termenului*	simplu derivat
Domeniu:	Psihologie		
Sub-domeniu:	Psihologia cunoașterii, Psihologie socială		
Definiția, sursa definiției	Taking place or existing within the mind. https://www.lexico.com/definition/intrapersonal		

Contextul, sursa contextului	The theory outlines eight types of "smart": Linguistic intelligence ("word smart"), Logical–mathematical intelligence ("number/reasoning smart"), Spatial intelligence ("picture smart"), Bodily–Kinesthetic intelligence ("body smart"), Musical intelligence ("music smart"), Interpersonal intelligence ("people smart"), Intrapersonal intelligence ("self smart"), and Naturalist intelligence ("nature smart") *Drigas, A-S, Papoutsi, C. A new layered model on emotional intelligence in Behavioral Sciences vol. 8, no 45. Basel, MDPI. 2018, 17 p.* The EI pyramid is also based on the concepts of intrapersonal and interpersonal intelligences of Gardner *Gardner, H. Frames of Mind: The Theory of Multiple Intelligences; Basic Books: New York, NY, USA, 2011.*		
Sinonime	-		
Abreviere EN	-		
Echivalentul în română, sursa echivalentului	intrapersonal		
Categorie gramaticală	adjectiv	*Formarea termenului*	simplu derivat
Domeniu:	Psihologie		
Sub-domeniu:	Psihologia cunoașterii, Psihologie socială		
Definiția în română, sursa definiției	propriile emotii, ganduri, temeri, motivatii https://resurseumane1001.wordpress.com/2012/06/26/cele-7-tipuri-de-inteligenta/		
Contextul în română, sursa contextului	În opinia ei, gestionarea corectă a emoţiilor de către pedagogi, în plan intrapersonal şi interpersonal duce la mulţumirea sau satisfacţia de propria persoană şi de activitatea profesată. *Rusu, E. Abordări conceptuale în studiul inteligenţei emoţionale în Acta Et Commentationes Sciences of Education vol. 8, nr 1. Chişinău, Universitatea de Stat din Tiraspol. 2016, p. 121-130.* Reuven Bar-On (Bar-On, 2007) stabileşte cinci componente principale ale inteligenţei emoţionale: a. aspectul intrapersonal, b. aspectul interpersonal, c. adaptabilitatea, d. controlul stresului, e. dispoziţia generală. *Roco, M, Radu, S-M. Cercetări empirice privind relația între inteligența emoțională și gândirea morală în Revista Psychologies, vol. 63, nr 4. București, Editura Academiei Române. 2017, p. 219 – 231.*		
Sinonime în română	-		
Abreviere RO	-		
Note/ Traducere	**intrapersonal** Carter, P. The complete book of intelligence tests. London, John Wiley & Sons Ltd. 2005, 205p. Carter P. Cartea completă a testelor de inteligență. Londra, John Wiley & Sons Ltd. 2005, 205p.		

Termen-vedetă	**16. joy**		
Categorie gramaticală	substantiv	*Formarea termenului*	simplu
Domeniu:	Psihologia sentimentelor		
Sub-domeniu:	IE		
Definiția, sursa definiției	A feeling of great pleasure and happiness. https://www.lexico.com/definition/joy		
Contextul, sursa contextului	In most cases, researchers propose the six big types of emotions: anger, disgust, fear, joy, sadness and surprise. *Huang, S, Zhou, X, Xue, K, Wan, X, Yang, Z, Xu, D, Ivanovic, M, Yu, X. Neural Cognition and Affective Computing on Cyber Language in Computational Intelligence and Neuroscience Volume 2015. Hindawi, Hindawi Publishing Corporation. 2015, 10 p.* Once seeing this footage, the audiences are firstly attracted by the smiling pictures and videos of the news reporter and produce the primary joy emotion immediately the primary emotion. Z. Y. Yang, *The Method of Emotional Calculation and Research of Realizing Technology of International Network Language*, Fudan University, Shanghai, China, 2014.		
Sinonime	-		
Abreviere EN	-		
Echivalentul în română, sursa echivalentului	bucurie		
Categorie gramaticală	substantiv	*Formarea termenului*	simplu
Domeniu:	Psihologia sentimentelor		
Sub-domeniu:	IE		
Definiția în română, sursa definiției	Sentiment de mulțumire vie, de satisfacție sufletească. https://www.dex.ro/bucurie		
Contextul în română, sursa contextului	Dependenţa de relaţionare virtuală (Cyber-Relationship addiction) - dependenţa de reţele sociale, camere de chat şi mesagerie, până la punctul în care prietenii virtuali, on-line devin mai importanţi decât relaţiile cu familia şi prietenii din viaţa reală, care ajunge să pară goală 90 Ψ Ovidiu TAFUNI şi lipsită de bucurie. *Tafuni, O. Dependența de internet –un factor de risc al contemporanității în revista Psihologie, Revistă științifico – practică, nr 3-4. Chișinău, APPM. 2016, p.87 – 95.* Ființele umane au dezvoltat pentru a putea supraviețui opt stări afectiv primare (de bază): bucurie, anticipare, mânie, dezgust, tristețe, surpriză, frică, încredere. *Benţa, K-I. Sisteme senzitive la context personalizate afectiv în Reuzumatul Tezei de doctorat. Cluj-Napoca, UTCN. 2010, 32 p.*		

Sinonime în română	-		
Abreviere RO	-		
Note/ Traducere	**bucurie** Ekman, P. Emotions Revealed. New York, Times Books. 2003, 282 p. Ekman, P. Emoții date pe față. București, Editura Trei. 2011, 346 p.		
Termen-vedetă	**17. recognition**		
Categorie gramaticală	substantiv	*Formarea termenului*	simplu
Domeniu:	Științe cognitive		
Sub-domeniu:	Științele informației		
Definiția, sursa definiției	Identification of someone or something or person from previous encounters or knowledge. https://www.lexico.com/definition/recognition		
Contextul, sursa contextului	Interestingly, it has been shown that under a high VWM load accompanied by decreased TPJ activation, object recognition performance for stimuli presented on the left side of space is impaired, relative to objects located on the right side. *Ferber, S, Ruppel, J, Danckert, J. Visual working memory deficits following right brain damage in Brain and Cognition no 142. Massachussets, Elsevier Inc. 2020, 8 p.* It has made much progress in medical image recognition and semantic analysis. *Gao, J, Peng, L, Chen, Z, Zhang, J. A Survey on Deep Learning for Multimodal Data Fusion in Neural Computation no 32. Massachussetts, Institute of Technology. 2020, p. 829 – 864.*		
Sinonime	-		
Abreviere EN	-		
Echivalentul în română, sursa echivalentului	recunoaștere		
Categorie gramaticală	substantiv	*Formarea termenului*	simplu
Domeniu:	Științe cognitive		
Sub-domeniu:	Științele informației		
Definiția în română, sursa definiției	A identifica un lucru, o persoană etc. cunoscute mai înainte. ♦ A deosebi ceva după anumite semne caracteristice. ♦ Refl. A-și descoperi în altul trăsăturile caracteristice, a se regăsi în altul. https://www.dex.ro/recunoa%C8%99te		
Contextul în română, sursa contextului	Într-o altă interpretare a interiorității exteriorizate aflăm recunoașterea a ceva drept ceva sau, altfel spus, a unui lucru ancorat într-o esență de identitate. *Perciun, A. Condiția corporală a condiției vizuale în Revista de Filosofie, Sociologie și Științe politice, nr 1. Chișinău, AȘM - ICJPS. 2018, p.157 – 164.* Recunoașterea vocală automată reprezintă un aspect important în sistemele		

	inteligente ce tind să faciliteze interacțiunea omului cu calculatorul. *Sofroni, V, Stan, A. O descriere generală a arhitecturii sistemelor de recunoaștere vocală în Revista Română de Interacțiune Om – Calculator, nr 8 (1). București, ACM SIGCHI Romania. 2015, p. 45 – 64.*		
Sinonime în română	-		
Abreviere RO	-		
Note/ Traducere			
Termen-vedetă	**18. sadness**		
Categorie grammaticală	substantiv	*Formarea termenului*	simplu
Domeniu:	Psihologia sentimentelor		
Sub-domeniu:	IE		
Definiția, sursa definiției	The condition or quality of being sad. Feeling or showing sorrow; unhappy. https://www.lexico.com/definition/sad		
Contextul, sursa contextului	In most cases, researchers propose the six big types of emotions: anger, disgust, fear, joy, sadness and surprise. *Huang, S, Zhou, X, Xue, K, Wan, X, Yang, Z, Xu, D, Ivanovic, M, Yu, X. Neural Cognition and Affective Computing on Cyber Language in Computational Intelligence and Neuroscience Volume 2015. Hindawi, Hindawi Publishing Corporation. 2015, 10 p.* …that pictures of mixed expressions yielded lower intensity levels of pure expression and did not reach high intensity level for other tested emotions (e.g. contempt, disgust, sadness etc) *Kaminska, O-K, Magnuski, M, Olszanowski, M, Gola, M, Brzezicka, A, Winkielman, P. Ambiguous at the second sight: Mixed facial expressions trigger late electropsysiological responses linked to lower social impressions in Cognitive, Affective and Behavioral Neuroscience no 20. New York, Springer. 2020, p. 441 – 454.*		
Sinonime	-		
Abreviere EN	-		
Echivalentul în română, sursa echivalentului	tristețe		
Categorie grammaticală	substantiv	*Formarea termenului*	simplu
Domeniu:	Psihologia sentimentelor		
Sub-domeniu:	IE		
Definiția în română, sursa definiției	Starea sufletească apăsătoare; mâhnire, amărăciune; https://www.dex.ro/triste%C8%9Be		

Contextul în română, sursa contextului	Aglomerația, ambuteiajele, nerespectarea regulilor de circulație, graba permanentă îi determină pe conducătorii auto să treacă printr-o gamă variată de stări emoționale, ca: alerta, stupoarea, exaltarea, surpriza, frica, furia, anxietatea, tristețea. *Mîsliţchi, V, Guțu, T. Relația dintre inteligența emoțională și comportamentul agresiv în trafic la tinerii conducători auto în Revista Psihologie, revistă științifico – practică, nr 1-2. Chișinău, APPM. 2018, p.12 – 20.* Ființele umane au dezvoltat pentru a putea supraviețui opt stări afectiv primare (de bază): bucurie, anticipare, mânie, dezgust, tristețe, surpriză, frică, încredere. *Bența, K-I. Sisteme senzitive la context personalizate afectiv în Reuzumatul Tezei de doctorat. Cluj-Napoca, UTCN. 2010, 32 p.*
Sinonime în română	-
Abreviere RO	-
Note/ Traducere	**tristețe** Ekman, P. Emotions Revealed. New York, Times Books. 2003, 282 p. Ekman, P. Emoții date pe față. București, Editura Trei. 2011, 346 p.
Termen-vedetă	**19. self-regulation**
Categorie gramaticală	substantiv — *Formarea termenului* — complex
Domeniu:	Psihologie
Sub-domeniu:	IE
Definiția, sursa definiției	The fact of something such as an organization regulating itself without intervention from external bodies. https://www.lexico.com/en/definition/self-regulation Self-regulation is concerned with how you control and manage yourself and your emotions, inner **resources**, and abilities. https://www.skillsyouneed.com/ps/self-management.html#:~:text=Self%2Dregulation%20or%20self%2Dmanagement,ability%20to%20manage%20your%20impulses.
Contextul, sursa contextului	Thus, another line of research introduced an alternative approach: promoting participant's active involvement in achieving a self-regulatory goal. *Adamczyk A-K, Ligeza T-S, Wyczesany, M. The dynamics of pain reappraisal: the joint contribution of cognitive change and mental load in Cognitive, Affective and Behavioral Neuroscience no 20. New York, Springer. 2020, p. 276 – 293.* Performance monitoring is considered here a fundamental aspect of self regulation. *Smart, C-M, Segalowitz, S-J. Respond, don't react: the influence of mindfulness training on performance monitoring in older adults in Cognitive, Affective and Behavioral Neuroscience no 17. New York, Springer. 2017, p. 1151 - 1153.*
Sinonime	self management
Abreviere EN	-

Echivalentul în română, sursa echivalentului	autoreglare		
Categorie grammaticală	substantiv	*Formarea termenului*	compus
Domeniu:	Psihologie		
Sub-domeniu:	IE		
Definiția în română, sursa definiției	Control exercitat asupra propriei sale persoane. https://www.dex.ro/autocontrol		
Contextul în română, sursa contextului	BTPIE conține un anumit număr de scale pentru fiecare dintre cele cinci componente structurale ale inteligenței emoționale: autoreglarea, conștiința de sine, motivația, empatia, abilitățile sociale. *Wood, R, Tolley, H, Inteligența emoțională prin teste, 2003.* Cu nivel mediu de autoreglare au fost identificați, de asemenea, 44%, în timp ce la nivel scăzut s-au plasat 12%. *Mîsliţchi, V, Guțu, T. Relația dintre inteligența emoțională și comportamentul agresiv în trafic la tinerii conducători auto în Revista Psihologie, revistă științifico – practică, nr 1-2. Chișinău, APPM. 2018, p.12 – 20.*		
Sinonime în română	autoreglare		
Abreviere RO	-		
Note/ Traducere	**autoreglare** Goleman, D. Emotional Intelligence. Why it can matter more than IQ. New York, Bloomsbury. 1995, 352 p. Goleman, D. Inteligența emoțională. București, Curtea Veche Publishing. 2001, 424 p.		
Termen-vedetă	**20. sensation**		
Categorie grammaticală	substantiv	*Formarea termenului*	simplu
Domeniu:	Psihologia sentimentelor		
Sub-domeniu:	IE		
Definiția, sursa definiției	A physical feeling or perception resulting from something that happens to or comes into contact with the body. https://www.lexico.com/definition/sensation		
Contextul, sursa contextului	Experience pain naturally, without attempting to change the ongoing sensations or emotions. *Adamczyk A-K, Ligeza T-S, Wyczesany, M. The dynamics of pain reappraisal: the joint contribution of cognitive change and mental load in Cognitive, Affective and Behavioral Neuroscience no 20. New York, Springer. 2020, p. 276 – 293.* These processes occur instantaneously, e.g. already early, in sensation and become stabilized by re-inforcement learning or modified upon subsequent		

	exposures (Seitz, Angel, & Paloutzian, 2019). *Seitz, R-J, Angel, H-F. Belief formation – A driving force for brain evolution in Brain and Cognition no 140. Massachussets, Elsevier Inc. 2020, 8 p.*		
Sinonime	-		
Abreviere EN	-		
Echivalentul în română, sursa echivalentului	senzație		
Categorie gramaticală	substantiv	*Formarea termenului*	simplu
Domeniu:	Psihologia sentimentelor		
Sub-domeniu:	IE		
Definiția în română, sursa definiției	Reflectare nemijlocită a unor însușiri ale obiectelor din realitate ca urmare a acțiunii lor asupra organelor de simț. *Senzație vizuală. Senzație auditivă.* https://www.dex.ro/senza%C8%9Bie		
Contextul în română, sursa contextului	Doar la 4% din subiecți se atestă lipsa tendinței de căutare a senzațiilor tari. *Mîsliţchi, V, Guțu, T. Relația dintre inteligența emoțională și comportamentul agresiv în trafic la tinerii conducători auto în Revista Psihologie, revistă științifico – practică, nr 1-2. Chișinău, APPM. 2018, p.12 – 20.* Aceste simptome rezultă în urma folosirii anumitor interfeţe/medii digitale care utilizează, printre altele, efectul de paralaxă pentru crearea senzaţiei de mișcare tridimensională. *Popoveniuc, B. Tehnonefria. Etiologie și simptomatologie în Revista de Filosofie, Sociologie și Științe politice, nr 1. Chișinău, AȘM - ICJPS. 2016, p.163 – 171.*		
Sinonime în română	-		
Abreviere RO	-		
Note/ Traducere			
Termen-vedetă	**21. social cognition**		
Categorie gramaticală	substantiv	*Formarea termenului*	complex
Domeniu:	Psihologia cunoașterii		
Sub-domeniu:	IE, Psihologia socială		
Definiția, sursa definiției	Social cognition is a sub-topic of social psychology that focuses on how people process, store, and apply information about other people and social situations. https://www.verywellmind.com/social-cognition-2795912#:~:text=Social%20cognition%20is%20a%20sub,play%20in%20our%20social%20interactions.		
Contextul, sursa	The inferior parietal and posterior cortex has a role in integrating sensory information from various parts of the body and social cognition, working		

contextului	memory functions and motor processes in cognitive control and self and emotion regulation tasks, such as switching and attention. *Vandekerckhove, M, Berens, A, Wng, Y, L, Quirin, M, De Mey, J. Alterations in the fronto-limbic network and corpus callosum in borderline-personality disorder in Brain and Cognition no 138. Massachussets, Elsevier Inc. 2020, 10 p.* Crucially, however, the features listed above capture many of the important similarities across cognitive domains like numerical cognition, social cognition and naïve physics which have typically been treated as core cognition. *Strickland, B. Language reflects "Core Cognition": A new theory about the origin of cross-linguistic regularities in Cognitive Science no 41. Texas, Cognitive Science Society, Inc. 2017, p. 70 – 101.*		
Sinonime	-		
Abreviere EN	-		
Echivalentul în română, sursa echivalentului	competențe interpersonale		
Categorie gramaticală	substantiv	*Formarea termenului*	complex
Domeniu:	Psihologia cunoașterii		
Sub-domeniu:	IE, Psihologia socială		
Definiția în română, sursa definiției	abilitatile folosite de o persoana pentru a interactiona corect cu ceilalti. https://www.hipo.ro/locuri-de-munca/vizualizareArticol/2819/Interpersonal-skills.-Ce-sunt-si-unde-le-poti-gasi%3F		
Contextul în română, sursa contextului	Competenţele sociale se compun din: a. empatie (recunoaşterea sentimentelor şi nevoilor celorlalţi), b. abilităţi sociale (abilitatea de a obţine răspunsuri dezirabile de la ceilalţi) (Roco, 2007a; Săucan & Micle, 2011). *Roco, M, Radu, S-M. Cercetări empirice privind relația între inteligența emoțională și gândirea morală în Revista Psychologies, vol. 63, nr 4. București, Editura Academiei Române. 2017, p. 219 – 231.* Activităţile de intervenţie psihologică, structurate şi bine organizate, au favorizat dezvoltarea competenţelor inteligenţei sociale, ceea ce, în consecinţă, va facilita adaptarea adolescenţilor la condiţiile şi cerinţele noi de interrelaţionare şi funcţionare eficientă la maturitate. *Platon, I. Dimensiuni experimentale ale dezvoltării inteligenței sociale în perioada formării personalității în adolescența timpurie în Revista Psihologie, revistă științifico – practică, nr 1-2. Chișinău, APPM. 2017, p.13 – 25.*		
Sinonime în română	cunoștințe interpersonale		
Abreviere RO	-		
Note/ Traducere			
Termen-	**22. social relationships**		

vedetă			
Categorie gramaticală	substantiv, plural	*Formarea termenului*	complex
Domeniu:	Psihologie socială, Sociologie		
Sub-domeniu:	IE, IS		
Definiția, sursa definiției	Social connections are the relationships you have with the people around you. https://myhealth.alberta.ca/Health/Pages/conditions.aspx?hwid=abl0295#:~:text=Social%20connections%20are%20the%20relationships,telephone%20or%20through%20the%20Internet.		
Contextul, sursa contextului	Borderline personality disorder (BPD) is a complex mental disorder characterized by instability across various life domains with a wide spectrum of characteristic symptoms including affective hyperreactivity, instability of the self-concept, emotional dysfunction, and difficulty in social relationships (Lieb, Zanarini, Schmahl, Linehan, & Bohus, 2004; Ninomiya et al., 2018; Skodol et al., 2002). *Vandekerckhove, M, Berens, A, Wng, Y, L, Quirin, M, De Mey, J. Alterations in the fronto-limbic network and corpus callosum in borderline-personality disorder in Brain and Cognition no 138. Massachussets, Elsevier Inc. 2020, 10 p.* Some findings have shown that high EI leads to better social relationships for children [84], better social relations for adults [85], and more positive perception of individuals from others. *Drigas, A-S, Papoutsi, C. A new layered model on emotional intelligence in Behavioral Sciences vol. 8, no 45. Basel, MDPI. 2018, 17 p.*		
Sinonime	social relations social connection		
Abreviere EN	-		
Echivalentul în română, sursa echivalentului	relații sociale		
Categorie gramaticală	substantiv	*Formarea termenului*	complex
Domeniu:	Psihologie socială, Sociologie		
Sub-domeniu:	IE, IS		
Definiția în română, sursa definiției	Relaţia socială este sistemul interacţiunii reciproce normale dintre indivizi (parteneri sau grupuri) având la bază o anumită platformă; spre exemplu, platforma relaţiei de prietenie o constiuie valorile comune, idealurile, părerile, atitudinile emoţionale. https://administrare.info/administra%C8%9Bie-public%C4%83/1349-rela%C5%A3ii-sociale-delimit%C4%83ri-conceptuale,-tipuri-de-rela%C5%A3ii-sociale		
Contextul în română, sursa contextului	O dependență pasivă și dureroasă de ceea ce tehnologia ne oferă în special sub aspectul relațiilor sociale și al informațiilor. *Popoveniuc, B. Tehnonefria. Etiologie și simptomatologie în Revista de Filosofie, Sociologie și Științe politice, nr 1. Chișinău, AȘM - ICJPS. 2016, p.163 – 171.*		

	În această perioadă, adolescentul conștientizează și își face loc în interacțiunile și relațiile sociale extinse. *Platon, I. Dimensiuni experimentale ale dezvoltării inteligenței sociale în perioada formării personalității în adolescența timpurie în Revista Psihologie, revistă științifico – practică, nr 1-2. Chișinău, APPM. 2017, p.13 – 25.*		
Sinonime în română	-		
Abreviere RO	-		
Note/ Traducere			
Termen-vedetă	**23. state**		
Categorie grammaticală	substantiv	*Formarea termenului*	simplu
Domeniu:	Psihologia cunoașterii		
Sub-domeniu:	IE, IQ, IA		
Definiția, sursa definiției	The particular condition that someone or something is in at a specific time. An agitated or anxious condition. https://www.lexico.com/definition/state		
Contextul, sursa contextului	Facial features offer cues to a target's emotional states, personality and behavioral intentions as documented by decades of work on facial displays. *Kaminska, O-K, Magnuski, M, Olszanowski, M, Gola, M, Brzezicka, A, Winkielman, P. Ambiguous at the second sight: Mixed facial expressions trigger late electropsysiological responses linked to lower social impressions in Cognitive, Affective and Behavioral Neuroscience no 20. New York, Springer. 2020, p. 441 – 454.* In turn they generate predictions and expectations about behavior accordibgly – expecting animate creatures to bahave rationally, to morally evaluate others and to possess mental state like desires, goals and beliefs. *Strickland, B. Language reflects "Core Cognition": A new theory about the origin of cross-linguistic regularities in Cognitive Science no 41. Texas, Cognitive Science Society, Inc. 2017, p. 70 – 101.* We apply this framework to estimate an underlying cognitive state from neural data in human participants performing a cognitive conflict task. *Yousefi, A, Basu, I, Paulk, A-C, Peled, N, Eskandar, E-N, Dougherty, D-D, Cash, S-S, Widge, A-S. Decoding Hidden Cognitive States from Behavior and Psysiology Using as Bayesian Approach in Neural Computation no 31. Massachussetts, Institute of Technology. 2019, p. 1751 - 1788.*		
Sinonime	-		
Abreviere EN	-		
Echivalentul în română,	stare		

sursa echivalentului			
Categorie grammaticală	substantiv	*Formarea termenului*	simplu
Domeniu:	Psihologia cunoașterii		
Sub-domeniu:	IE		
Definiția în română, sursa definiției	Situație a unui corp sau a unui sistem determinată de structura sa, de condițiile exterioare etc. și definită prin anumite mărimi sau parametri. Situație în care se află cineva sau ceva; mod, fel, chip în care se prezintă cineva sau ceva cu extensia Fel în care se simte cineva (din punct de vedere fizic sau moral), dispoziție în care se află cineva. https://www.dex.ro/stare		
Contextul în română, sursa contextului	4.2 Modelul Markov cu stări invizibile aplicat în recunoașterea vorbirii *Sofroni, V, Stan, A. O descriere generală a arhitecturii sistemelor de recunoaștere vocală în Revista Română de Interacțiune Om – Calculator, nr 8 (1). București, ACM SIGCHI Romania. 2015, p. 45 – 64.* În cadrul filosofiei tehnicii fenomenul tehnică se analizează din punct de vedere a două viziuni: aprecierea optimistă aprecierea pesimistă a influenței tehnicii asupra omului în contextul persturbării stării firești a omului însăși, considerat ca o parte a naturii. *Guțalov, L, Fotescu, E. Viziuni filosofice cu referire la rolul tehnicii în societate în Tehnocopia, nr 20. Bălți, USARB. 2019, p. 5 – 15.* Altfel spus, o cultură nu se compune din forme, stări, consistențe, acte particulare, ci din șansa de a dezvălui realul cultural. *Pascaru, A. Elemente de filosofie socială la est și vest de Prut în Revista de Filosofie, Sociologie și Științe politice, nr 2. Chișinău, AȘM - ICJPS. 2018, p.177 – 180.* Observăm că adolescenții au obținut note semnificativ mai mari, ceea ce ne permite să presupunem că aceștia sunt capabili să aprecieze just stările, sentimentele, intențiile oamenilor după manifestările lor nonverbale, după mimică, poze, gesturi. *Platon, I. Dimensiuni experimentale ale dezvoltării inteligenței sociale în perioada formării personalității în adolescența timpurie în Revista Psihologie, revistă științifico – practică, nr 1-2. Chișinău, APPM. 2017, p.13 – 25.*		
Sinonime în română	-		
Abreviere RO	-		
Note/ Traducere	**stare** Goleman, D. Emotional Intelligence. Why it can matter more than IQ. New York, Bloomsbury. 1995, 352 p. Goleman, D. Inteligența emoțională. București, Curtea Veche Publishing. 2001, 424 p.		
Termen-	**24. surprise**		

vedetă			
Categorie gramaticală	substantiv	*Formarea termenului*	simplu
Domeniu:	Psihologia sentimentelor		
Sub-domeniu:	IE		
Definiția, sursa definiției	A feeling of mild astonishment or shock caused by something unexpected. https://www.lexico.com/definition/surprise		
Contextul, sursa contextului	In most cases, researchers propose the six big types of emotions: anger, disgust, fear, joy, sadness and surprise. *Huang, S, Zhou, X, Xue, K, Wan, X, Yang, Z, Xu, D, Ivanovic, M, Yu, X. Neural Cognition and Affective Computing on Cyber Language in Computational Intelligence and Neuroscience Volume 2015. Hindawi, Hindawi Publishing Corporation. 2015, 10 p.* It has been hypothesized numerous times (Hinton & Sejnowski, 1986; Friston & Stephan, 2007; Berkes, Orban, Lengyel, & Fiser, 2011) that, given a state of sensory information (current and past inputs), neurons are collectively performing inference, that is, moving toward configurations that better "explain" the observed sensory data and so minimize the corresponding "surprise" and maximize a form of coherence between sensory observations and internal representations. *Bengio, Y, Besnard, T, Fischer, A, Zhang, S, Wu, Y. STDP-Compatible Approximation of Backpropagation in an Energy-Based Model in Neural Computation no 29. Massachussetts, Institute of Technology. 2017, p. 555 – 557.*		
Sinonime	-		
Abreviere EN	-		
Echivalentul în română, sursa echivalentului	surpriza		
Categorie gramaticală	substantiv	*Formarea termenului*	simplu
Domeniu:	Psihologia sentimentelor		
Sub-domeniu:	IE		
Definiția în română, sursa definiției	Faptul de a lua pe cineva prin surprindere. **2.** Tot ceea ce surprinde prin caracterul său neașteptat, neprevăzut. ♦ Ceea ce provoacă o bucurie neașteptată, o plăcere; https://www.dex.ro/surpriz%C4%83		
Contextul în română, sursa contextului	Aglomerația, ambuteiajele, nerespectarea regulilor de circulație, graba permanentă îi determină pe conducătorii auto să treacă printr-o gamă variată de stări emoționale, ca: alerta, stupoarea, exaltarea, surpriza, frica, furia, anxietatea, tristețea. *Mîsliţchi, V, Guțu, T. Relația dintre inteligența emoțională și comportamentul agresiv în trafic la tinerii conducători auto în Revista Psihologie, revistă științifico – practică, nr 1-2. Chișinău, APPM. 2018, p.12 – 20.*		

	Ființele umane au dezvoltat pentru a putea supraviețui opt stări afectiv primare (de bază): bucurie, anticipare, mânie, dezgust, tristețe, surpriză, frică, încredere. *Bența, K-I. Sisteme senzitive la context personalizate afectiv în Reuzumatul Tezei de doctorat. Cluj-Napoca, UTCN. 2010, 32 p.*
Sinonime în română	-
Abreviere RO	-
Note/ Traducere	**surpriza** Ekman, P. Emotions Revealed. New York, Times Books. 2003, 282 p. Ekman, P. Emoții date pe față. București, Editura Trei. 2011, 346 p.

Anexa 4.3 Fișele terminologice din domeniul inteligenței artificiale

Termen-vedetă	**1. adaptation**		
Categorie grammaticală	substantiv	*Formarea termenului*	simplu derivat
Domeniu:	Științe cognitive		
Sub-domeniu:	IA		
Definiția, sursa definiției	Become adjusted to new conditions. https://www.lexico.com/definition/adaptation		
Contextul, sursa contextului	Cost function is used for optimization and adaptation, and currently consists of crisp, probabilistic, and fuzzy cost functions. *Eberbach, E. Expressing Evolutionary Computation, Genetic Programming, Artificial Life, Autonomous Agents and DNA-Based Computing in $-Calculus - Revised Version in Proceedings of the 2000 Congress on Evolutionary Computation. CEC00 (Cat. No.00TH8512) vol. 2. La Jolla, IEEE. 2001, 9 p.* *Holland J.,* Adaptation *in Natural and Artificial Systems, second edition, The MIT Press, 1992.*		
Sinonime	-		
Abreviere EN	-		
Echivalentul în română, sursa echivalentului	adaptare		
Categorie grammaticală	substantiv	*Formarea termenului*	simplu derivat
Domeniu:	Științe cognitive		
Sub-domeniu:	IA		
Definiția în română, sursa definiției	A transforma pentru a corespunde anumitor cerințe; a face potrivit pentru întrebuințare în anumite împrejurări; a face să se potrivească. https://www.dex.ro/adapta		
Contextul în	Acest neajuns a fost însă depășit odată cu algoritmul iterativ de adaptare		

română, sursa contextului	(antrenare) a perceptronului propus de Rosenblatt, 1962 [37] pentru stabilirea valorilor ponderilor. *Vrejoiu, M-H. Rețele neuronale convoluționale, Big Data și Deep Learning în analiza automată de imagini în Revista Română de Informatică și Automatică, vol. 29, nr 1. București, ICI. 2019, p. 91 – 114.* Acest operator se activează ori de câte ori valoarea funcției de adaptare a celei mai bune soluții identificate în fiecare iterație nu se schimbă cu mai mult de o valoare-prag prestabilită, de-alungul unui număr precizat de iterații consecutive. *Gavrilaș, M. Aplicații ale inteligenței artificiale și calculului inteligent în energetică în EMERG nr 5. București, CNR-CME. 2017, p. 73 -118.* Inteligenţa artificială, care poate fi modelată prin simulare pe calculator, implică cinci caracteristici de bază: □ senzitivitatea; □ impresionabilitatea (memorie); □ modificabilitatea (adaptare și învăţare); □ activitatea (realizare de sarcini și acţiuni); □ imprevizibilitatea (posibilitate de abatere de la experienţa anterioară). *Avram, A, Ciulu, S. Materiale inteligente în Tehnocopia, nr 15. Bălți, USARB. 2016, p. 42 – 50.*
Sinonime în română	-
Abreviere RO	-
Note/ Traducere	**adaptabilitate** Leon, F. Syntheses of Artificial Intelligence. Iasi, Tehnopress. 2020, 205 p. Leon, F. Sinteze de inteligenta artificiala. Iasi, Tehnopress. 2020, 205 p.
Termen-vedetă	**2. affective computing**

Categorie grammaticală	substantiv	*Formarea termenului*	complex
Domeniu:	IT		
Sub-domeniu:	IA, IE		
Definiția, sursa definiției	**Affective computing** is the study and development of systems and devices that can recognize, interpret, process, and simulate human affects. https://www.bbvaopenmind.com/en/technology/digital-world/what-is-affective-computing/		
Contextul, sursa contextului	In order to analyze the expressive patterns of emotions in international cyber languages, a comparative study of Chinese, English, and Spanish languages was conducted in this paper, and finally an intelligent method was proposed for affective computing on the readable texts and nonreadable symbols in a unified PAD emotional space. *Huang, S, Zhou, X, Xue, K, Wan, X, Yang, Z, Xu, D, Ivanovic, M, Yu, X. Neural Cognition and Affective Computing on Cyber Language in Computational Intelligence and Neuroscience Volume 2015. Hindawi, Hindawi Publishing Corporation. 2015, 10 p.*		

	Poria, S., Cambria, E., Bajpai, R., & Hussain, A. (2017). Areview of affective computing*: From unimodal analysis tomultimodal fusion. Information Fusion, 37, 98–125.*		
Sinonime	-		
Abreviere EN	-		
Echivalentul în română, sursa echivalentului	calcul afectiv		
Categorie grammaticală	substantiv	*Formarea termenului*	complex
Domeniu:	IT		
Sub-domeniu:	IA, IE		
Definiția în română, sursa definiției	Detectarea şi recunoaşterea emoţiilor pentru construirea maşinilor emoţionale http://www.cs.ubbcluj.ro/~lauras/test/docs/school/MIRPR/2017-2018/lectures/06_07_affectiveComputing.pdf		
Contextul în română, sursa contextului	In această perspectivă, R. W. Picard este unul dintre pionierii Calculului Afectiv, introducand o noua perspectivă tehnică asupra acestei discipline [152]. *Şerban, O. Detecţia şi Integrarea Feedbackului Affectiv int-un Sistem Interactiv Distribuit în Rezumatul extins al Tezei de doctorat. Cluj-Napoca, INSA. 2013, 35 p.* Pentru o privire de ansamblu, sintetică, în Figura 1.2 se prezintă părțile unui sistem senzitiv la context (modelare, achiziție, adaptare) la care s-au făcut inovările necesare integrării elementelor de calcul afectiv în sistemele senzitive la context *Bența, K-I. Sisteme senzitive la context personalizate afectiv – Teză de doctorat. Cluj-Napoca, UTCN. 2010, 32 p.*		
Sinonime în română	informatica afectivă		
Abreviere RO	-		
Note/ Traducere			
Termen-vedetă	**3. artificial intelligence**		
Categorie grammaticală	substantiv	*Formarea termenului*	complex
Domeniu:	IT		
Sub-domeniu:	IA		
Definiția, sursa definiției	The theory and development of computer systems able to perform tasks normally requiring human intelligence, such as visual perception, speech recognition, decision-making, and translation between languages.		

	https://www.lexico.com/definition/artificial_intelligence
Contextul, sursa contextului	In recent years, artificial intelligence (AI) has been hitting the headlines with impressive achievements at matching or even beating humans in complex cognitive tasks (playing go or video games: Mnih et al., 2015; Silver et al., 2016; processing speech and natural language: Amodei et al., 2016; Ferrucci, 2012; recognizing objects and faces: He, Zhang, Ren, & Sun, 2015; Lu & Tang, 2014) and promising a revolution in manufacturing processes and human society at large. *Dupoux, E. Cognitive science in the era of artificial intelligence: A roadmap for reverse engineering the infant language-learner in Cognition no 173. Massachussetts, Elsevier. 2018, p. 43 - 59.* Not surprising, such areas as big data analytics, decision-making, decision fusion, artificial intelligence, pattern recognition and biometrics, now have a permanent presence in the online domain. *Wang, Y et al. Cognitive intelligence: Deep Learning, Thinking, and Reasoning by Brain-Inspired Systems in International Journal of Cognitive Informatics and Natural Intelligence vol. 10, no 4. Calgary, IGI Global. 2016, 20 p.*
Sinonime	-
Abreviere EN	AI
Echivalentul în română, sursa echivalentului	inteligență artificială
Categorie grammaticală	substantiv — *Formarea termenului* — complex
Domeniu:	IT
Sub-domeniu:	IA
Definiția în română, sursa definiției	roboții pot fi echipați cu senzori echivalenți cu organele de simț ale omului, pentru vedere, pipăit, perceperea temperaturii. Unii au chiar capacitatea de a lua decizii simple, iar în prezent cercetările în domeniu sunt orientate spre obținerea de roboți cu un grad de autocontrol care să le permită mobilitatea și luarea de decizii într-un mediu necontrolat direct de către oameni. https://www.dex.ro/text/inteligen%C8%9Ba+artificial%C4%83
Contextul în română, sursa contextului	Nu se dorește aici obținerea unui rezultat de excepție (rezultatul fiind *acuratețea* cu care modelul face predicția) în competiție cu alte rezultate din spațiul deschis al inteligenței artificiale. *Teodorescu, P. Recunoașterea unei cifre scrise de mână folosind rețea neuronală convoluțională și biblioteca TensorFlow în Revista Română de Informatică și Automatică, vol. 29, nr 4. București, ICI. 2019, p. 47 – 62.* Ceea ce stă de fapt în spatele inteligenței artificiale astăzi poate fi rezumat pe scurt prin sintagma „rețele neuronale artificiale“, la care mai nou a fost adăugat adjectivul „adânci“. *Vrejoiu, M-H. Rețele neuronale convoluționale, Big Data și Deep Learning în analiza automată de imagini în Revista Română de Informatică și Automatică,*

	vol. 29, nr 1. București, ICI. 2019, p. 91 – 114.		
Sinonime în română	-		
Abreviere RO	IA		
Note/ Traducere	**inteligență artificială** Leon, F. Syntheses of Artificial Intelligence. Iasi, Tehnopress. 2020, 205 p. Leon, F. Sinteze de inteligenta artificiala. Iasi, Tehnopress. 2020, 205 p.		
Termen-vedetă	**4. backpropagation**		
Categorie grammaticală	substantiv	*Formarea termenului*	compus
Domeniu:	IT		
Sub-domeniu:	IA		
Definiția, sursa definiției	Backpropagation, short for "backward propagation of errors," is an algorithm for supervised learning of artificial neural networks using gradient descent. https://brilliant.org/wiki/backpropagation/#:~:text=Backpropagation%2C%20short%20for%20%22backward%20propagation,to%20the%20neural%20network's%20weights.		
Contextul, sursa contextului	For instance, Figure 2 shows the architecture of Deep Speech 2 (Amodei et al., 2016) a state-of-the-art speech recognition system composed of rather classical elements popularized in the late 80's the (the multi-layer perceptron, backpropagration training, convolutional networks, recurrent networks: Rumelhart & McClelland, 1986; Elman, 1990). *Dupoux, E. Cognitive science in the era of artificial intelligence: A roadmap for reverse engineering the infant language-learner in Cognition no 173. Massachussetts, Elsevier. 2018, p. 43 - 59.* As one of the two main contributions of this work, we show how the propagation of this perturbation is mathematically equivalent to the propagation of activation gradients by the backpropagation algorhithm in a deep neural network. *Bengio, Y, Besnard, T, Fischer, A, Zhang, S, Wu, Y. STDP-Compatible Approximation of Backpropagation in an Energy-Based Model in Neural Computation no 29. Massachussetts, Institute of Technology. 2017, p. 555 – 557.*		
Sinonime	-		
Abreviere EN	-		
Echivalentul în română, sursa echivalentului	propagare înapoi		
Categorie grammaticală	substantiv	*Formarea termenului*	complex

Domeniu:	IT
Sub-domeniu:	IA
Definiția în română, sursa definiției	În esență, propagarea înapoi este o aplicație a regulii lanțului în calcul, oarecum implementată cu spiritul programării dinamice. Multe biblioteci moderne care implementează rețele neuronale, cum ar fi Torch, Theano, TensorFlow etc., generalizează algoritmul de propagare înapoi pe rețelele neuronale la cel dintr-un grafic computațional. *tensorflow.org*
Contextul în română, sursa contextului	Pentru acuratețea instruirii rețelei, algoritmul folosit este "propagarea înapoi" (*backpropagation*) în efortul de a învăta rețeaua în modul supervizat (*supervized learning*): se calculează gradientul funcției cost (*loss function*) iterând înapoi în rețea, strat după strat, începând cu ultimul. *Teodorescu, P. Recunoașterea unei cifre scrise de mână folosind rețea neuronală convoluțională și biblioteca TensorFlow în Revista Română de Informatică și Automatică, vol. 29, nr 4. București, ICI. 2019, p. 47 – 62.* Acesta a descris algoritmul de antrenare supervizată a rețelelor neuronale artificiale multistrat prin propagarea înapoi a erorilor dinspre straturile finale spre straturile inferioare și ajustarea corespunzătoare a ponderilor conexiunilor pentru minimizarea acestor erori. *Vrejoiu, M-H. Rețele neuronale convoluționale, Big Data și Deep Learning în analiza automată de imagini în Revista Română de Informatică și Automatică, vol. 29, nr 1. București, ICI. 2019, p. 91 – 114.*
Sinonime în română	propagare inversă
Abreviere RO	-
Note/ Traducere	**retro-propagare/backpropagation** Leon, F. Syntheses of Artificial Intelligence. Iasi, Tehnopress. 2020, 205 p. Leon, F. Sinteze de inteligenta artificiala. Iasi, Tehnopress. 2020, 205 p.

Termen-vedetă	**5. behavior**		
Categorie grammaticală	substantiv	*Formarea termenului*	simplu
Domeniu:	Psihologie, IT		
Sub-domeniu:	IA		
Definiția, sursa definiției	The way in which a machine or natural phenomenon works or functions. https://www.lexico.com/definition/behaviour		
Contextul, sursa contextului	In this regard, although this work suggests that some spike timing behavior may be explained purely in terms of the rates trajectories, it remains an open question if precise timing of spikes remains essential to explain network-level learning behavior from a machine learning perspective. *Bengio, Y, Besnard, T, Fischer, A, Zhang, S, Wu, Y. STDP-Compatible Approximation of Backpropagation in an Energy-Based Model in Neural Computation no 29. Massachussetts, Institute of Technology. 2017, p. 555 – 557.* For present purposes, two points about strings of digits are especially		

	important: (a) whether a particular microscopic state belongs to a digit type is unambiguous relative to the behavior of the system; and (b) the output of a computation depends (either deterministically or probabilistically) only on the internal state of the system and on the number of input digits, their types, and the way they are concatenated within the string during a given time interval. *Piccini, G, Bahar, S. Neural computation and the computational theory of cognition in Cognitive Science no 34. Texas, Cognitive Science Society, Inc. 2013, p. 453–488.*		
Sinonime	-		
Abreviere EN	-		
Echivalentul în română, sursa echivalentului	comportament		
Categorie grammaticală	substantiv	*Formarea termenului*	simplu derivat
Domeniu:	Psihologie, IT		
Sub-domeniu:	IA		
Definiția în română, sursa definiției	Modalitate de a acționa în anumite împrejurări sau situații; conduită, purtare, comportare. https://www.dex.ro/comportament		
Contextul în română, sursa contextului	Concluzionând, materialele feromagnetice au un comportament liniar, existând numai fenomenul de saturație magnetică. *Avram, A, Ciulu, S. Materiale inteligente în Tehnocopia, nr 15. Bălți, USARB. 2016, p. 42 – 50.* Modelarea preferințelor utilizatorului de comportament al aplicației *Bența, K-I. Sisteme senzitive la context personalizate afectiv în Reuzumatul Tezei de doctorat. Cluj-Napoca, UTCN. 2010, 32 p.*		
Sinonime în română	-		
Abreviere RO	-		
Note/ Traducere	**comportament** Leon, F. Syntheses of Artificial Intelligence. Iasi, Tehnopress. 2020, 205 p. Leon, F. Sinteze de inteligenta artificiala. Iasi, Tehnopress. 2020, 205 p.		
Termen-vedetă	**6. big data**		
Categorie grammaticală	substantiv	*Formarea termenului*	complex
Domeniu:	IT		
Sub-domeniu:	IA		
Definiția, sursa definiției	very large sets of data that are produced by people using the internet, and that can only be stored, understood, and used with		

	the help of special tools and methods: https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/big-data		
Contextul, sursa contextului	Within this scenario, we claim that recent advances in AI and big data now make the reverse engineering roadmap actionnable. *Dupoux, E. Cognitive science in the era of artificial intelligence: A roadmap for reverse engineering the infant language-learner in Cognition no 173. Massachussetts, Elsevier. 2018, p. 43 - 59.* We suggest that future studies can be conducted in the following areas: (1) How to build an open and dynamic updated knowledge library to assist the affective computing by applying intelligent monitoring and big data mining techniques; (2) how to establish more thoroughly expressive emotional patterns and provide statistical fundamental parameters for the elaborate description of neural cognition by using advanced experimental observation techniques; and (3) how to explore a more effective method for computing on nonreadable symbols such as enactive and structural symbols. *Huang, S, Zhou, X, Xue, K, Wan, X, Yang, Z, Xu, D, Ivanovic, M, Yu, X. Neural Cognition and Affective Computing on Cyber Language in Computational Intelligence and Neuroscience Volume 2015. Hindawi, Hindawi Publishing Corporation. 2015, 10 p.*		
Sinonime	-		
Abreviere EN	-		
Echivalentul în română, sursa echivalentului	big data		
Categorie grammaticală	substantiv	*Formarea termenului*	complex
Domeniu:	IT		
Sub-domeniu:	IA		
Definiția în română, sursa definiției	Seturi mari de date care pot fi analizate computațional pentru a dezvălui trend-uri, tipare și asociații, în special legate de comportamentul uman. https://cavaleria.ro/tech/ce-este-big-data-pe-intelesul-tuturor/		
Contextul în română, sursa contextului	Existenţa seturilor de date masive (Big Data) reprezintă atât o oportunitate, deoarece sunt posibile perspective mai profunde când volumul datelor disponibile este mai mare, cât şi o provocare, deoarece de multe ori metodologiile actuale nu sunt adecvate gestionării seturilor extrem de mari de date, fiind deci necesară găsirea de noi soluţii. *Vrejoiu, M-H. Rețele neuronale convoluționale, Big Data și Deep Learning în analiza automată de imagini în Revista Română de Informatică și Automatică, vol. 29, nr 1. București, ICI. 2019, p. 91 – 114.* În ultimul deceniu provocările generate de Big Data au fost evidenţiate atât de oameni de ştiinţă, programatori şi matematicieni cât şi de specialişti în domeniu, experţi, consultanţi chiar politicieni, rezultatele lor fiind publicate atât		

	în lucrări de cercetare, articole, promovând dezvoltarea de soluţii şi tehnologii avansate, dar şi creând un cadrul legislativ necesar implementârii de strategii prin regulamente sau acte normative ale unor instituţii abilitate sau organizaţii, ca de exemplu Parlamentul European. *Barbu, D-C. Soluții de prelucrare specifice Big Data în Revista Română de Informatică și Automatică, vol. 29, nr 2. București, ICI. 2019, p. 35 – 48.*		
Sinonime în română	date masive		
Abreviere RO	-		
Note/ Traducere			
Termen-vedetă	**7. computation**		
Categorie gramaticală	substantiv	*Formarea termenului*	simplu
Domeniu:	Științe cognitive		
Sub-domeniu:	Gnoseologie, IA		
Definiția, sursa definiției	The action of mathematical calculation. The use of computers, especially as a subject of research or study. https://www.lexico.com/definition/computation		
Contextul, sursa contextului	Furthermore, researchers and engineers in the field of human computer interaction (HCI) have developed effective computational models to measure the time characteristics of different elements in that process [17, 18]. *Huang, S, Zhou, X, Xue, K, Wan, X, Yang, Z, Xu, D, Ivanovic, M, Yu, X. Neural Cognition and Affective Computing on Cyber Language in Computational Intelligence and Neuroscience Volume 2015. Hindawi, Hindawi Publishing Corporation. 2015, 10 p.* TSI opens the door to modes of computation in which approximation is accepted. *Wang, Y et al. Cognitive intelligence: Deep Learning, Thinking, and Reasoning by Brain-Inspired Systems in International Journal of Cognitive Informatics and Natural Intelligence vol. 10, no 4. Calgary, IGI Global. 2016, 20 p.*		
Sinonime	-		
Abreviere EN	-		
Echivalentul în română, sursa echivalentului	calcul		
Categorie gramaticală	substantiv	*Formarea termenului*	simplu
Domeniu:	Științe cognitive		
Sub-domeniu:	Gnoseologie, IA		
Definiția în română, sursa definiției	Ansamblu de operații matematice făcute cu scopul de a găsi valoarea uneia sau a mai multor mărimi; socoteală. ◊ (În sintagmele) *Calcul grafic* = (Mat.) rezolvare a unor probleme cu ajutorul unor construcții geometrice. ◊ *Calcul*		

	logic = ansamblu de operații prin care anumite expresii logice sunt derivate din alte expresii logice. https://www.dex.ro/calcul
Contextul în română, sursa contextului	Sistemele de calcul lente au nevoie de memorie tampon de dimensiuni mari din cauza potenţialelor încetiniri în procesarea pe componente. *Sofroni, V, Stan, A. O descriere generală a arhitecturii sistemelor de recunoaştere vocală în Revista Română de Interacţiune Om – Calculator, nr 8 (1). Bucureşti, ACM SIGCHI Romania. 2015, p. 45 – 64.* *TensorFlow* ajută la inițializarea lor printr-un inițializator propriu folosind formulele de calcul Xavier și prin funcția proprie *tf.get_variable*. *Teodorescu, P. Recunoaşterea unei cifre scrise de mână folosind reţea neuronală convoluțională şi biblioteca TensorFlow în Revista Română de Informatică şi Automatică, vol. 29, nr 4. Bucureşti, ICI. 2019, p. 47 – 62.*
Sinonime în română	-
Abreviere RO	-
Note/ Traducere	**calcul** Leon, F. Syntheses of Artificial Intelligence. Iasi, Tehnopress. 2020, 205 p. Leon, F. Sinteze de inteligenta artificiala. Iasi, Tehnopress. 2020, 205 p.

Termen-vedetă	**8. concept**		
Categorie grammaticală	Substantiv	*Formarea termenului*	simplu
Domeniu:	Științe cognitive		
Sub-domeniu:	IT, IA		
Definiția, sursa definiției	An idea or invention to help sell or publicize a commodity. https://www.lexico.com/definition/concept		
Contextul, sursa contextului	It should be similar to the raw inputs in the concept. *Gao, J, Peng, L, Chen, Z, Zhang, J. A Survey on Deep Learning for Multimodal Data Fusion in Neural Computation no 32. Massachussetts, Institute of Technology. 2020, p. 829 – 864.* Unlike in 1943, when digital computationalism was initially proposed, today we have an advanced science of neural mechanisms and processes, based on sophisticated mathematical concepts and techniques that are, in turn, grounded in sophisticated experimental concepts and techniques. *Piccini, G, Bahar, S. Neural computation and the computational theory of cognition in Cognitive Science no 34. Texas, Cognitive Science Society, Inc. 2013, p. 453–488.*		
Sinonime	-		
Abreviere EN	-		
Echivalentul în română, sursa echivalentului	concept		

Categorie gramaticală	Substantiv	substantiv	substantiv
Domeniu:	Științe cognitive		
Sub-domeniu:	IT, IA		
Definiția în română, sursa definiției	Variantă inițială schematică a unei lucrări; ciornă; schiță. https://www.dex.ro/concept		
Contextul în română, sursa contextului	Credem că analiza intermediară prezentată în acest articol va facilita atingerea obiectivului mai general pe care ni l-am propus, conceperea și realizarea unui system ASR cu un înalt nivel de acuratețe, independent de locator pentru recunoașterea limbii române într-un domeniu restrâns de aplicabilitate, precum justiția. *Sofroni, V, Stan, A. O descriere generală a arhitecturii sistemelor de recunoaștere vocală în Revista Română de Interacțiune Om – Calculator, nr 8 (1). București, ACM SIGCHI Romania. 2015, p. 45 – 64.* Astfel, profesorul Teuovo Kohonen de la Universitatea Tehnică din Helsinki propunere conceptul de rețea neuronală cu *hărți de trăsături cu autoorganizare* (Self-Organizing Feature Maps), denumită pe scurt SOFM (Kohonen 1988). *Ciupan, E. Aplicații ale calculului neuronal în inginerie în Tehnocopia, nr 2 (9). Bălți, USARB. 2013, p. 23 – 29.*		
Sinonime în română	-		
Abreviere RO	-		
Note/ Traducere	**concept** Leon, F. Syntheses of Artificial Intelligence. Iasi, Tehnopress. 2020, 205 p. Leon, F. Sinteze de inteligenta artificiala. Iasi, Tehnopress. 2020, 205 p.		
Termen-vedetă	**9. convolutional neural network**		
Categorie gramaticală	substantiv	*Formarea termenului*	complex
Domeniu:	IT		
Sub-domeniu:	IA		
Definiția, sursa definiției	A Convolutional Neural Network (ConvNet/CNN) is a Deep Learning algorithm which can take in an input image, assign importance (learnable weights and biases) to various aspects/objects in the image and be able to differentiate one from the other. https://towardsdatascience.com/a-comprehensive-guide-to-convolutional-neural-networks-the-eli5-way-3bd2b1164a53		
Contextul, sursa contextului	ECNN: eficient convolutional neural network *Gao, J, Peng, L, Chen, Z, Zhang, J. A Survey on Deep Learning for Multimodal Data Fusion in Neural Computation no 32. Massachussetts, Institute of Technology. 2020, p. 829 – 864.* For instance, Figure 2 shows the architecture of Deep Speech 2 (Amodei et al., 2016) a state-of-the-art speech recognition system composed of rather classical		

	elements popularized in the late 80's the (the multi-layer perceptron, backpropagration training, convolutional networks, recurrent networks: Rumelhart & McClelland, 1986; Elman, 1990). *Dupoux, E. Cognitive science in the era of artificial intelligence: A roadmap for reverse engineering the infant language-learner in Cognition no 173. Massachussetts, Elsevier. 2018, p. 43 - 59.*		
Sinonime			
Abreviere EN	CNN		
Echivalentul în română, sursa echivalentului	rețea neuronală convoluțională		
Categorie gramaticală	substantiv	*Formarea termenului*	complex
Domeniu:	IT		
Sub-domeniu:	IA		
Definiția în română, sursa definiției	**rețelele neuronale care sunt cel mai des folosite la analiza imaginilor** https://www.todaysoftmag.ro/article/3140/retele-neuronale-convolutionale		
Contextul în română, sursa contextului	O rețea neuronală convoluțională cu 4 straturi, împreună cu instrumentul numit *TensorFlow* ce aduce o întreagă bibliotecă de inte-ligență artificială a fost folosită de computer la rezolvarea problemei de clasificare a unor cifre scrise manual (a fost stabilit că se va lucra cu 10 clase, care reprezintă cifrele de la 0 la 9). *Teodorescu, P. Recunoașterea unei cifre scrise de mână folosind rețea neuronală convoluțională și biblioteca TensorFlow în Revista Română de Informatică și Automatică, vol. 29, nr 4. București, ICI. 2019, p. 47 – 62.* Secţiunea 4 este dedicată reţelelor neuronale convoluţionale, cu prezentarea particularităţilor şi a elementelor componente, iar în secţiunea 5 sunt analizate câteva arhitecturi convoluţionale de referinţă. *Vrejoiu, M-H. Rețele neuronale convoluționale, Big Data și Deep Learning în analiza automată de imagini în Revista Română de Informatică și Automatică, vol. 29, nr 1. București, ICI. 2019, p. 91 – 114.*		
Sinonime în română			
Abreviere RO	RNC		
Note/ Traducere			
Termen-vedetă	**10. crowd-sourcing**		
Categorie gramaticală	substantiv	*Formarea termenului*	compus
Domeniu:	IT		
Sub-domeniu:	IA		

Definiția, sursa definiției	The practice of obtaining information or input into a task or project by enlisting the services of a large number of people, either paid or unpaid, typically via the internet. https://www.lexico.com/definition/crowdsourcing		
Contextul, sursa contextului	Zimmerman, J.; Tomasic, A.; Garrod, C.; Yoo, D.; Hiruncharoenvate, C.; Aziz, R.; Thiruvengadam, N. R.; Huang, Y. & Steinfeld, A. (2011) Field Trial of Tiramisu: Crowd-sourcing Bus Arrival Times to Spur Co-design, *Proceedings of the SIGCHI Conference on Human Factors in Computing Systems*, ACM, p. 1677-1686. Paul, P.P., Sultana, M., Matei, S.A., & Gavrilova, M. (2015). Editing Behavior to Recognize Authors of Crowdsourced Content. In *Systems, Man, and Cybernetics* (pp. 1676-1681).		
Sinonime	crowd-outsourcing		
Abreviere EN	-		
Echivalentul în română, sursa echivalentului	externalizare		
Categorie gramaticală	substantiv	*Formarea termenului*	simplu sufixat
Domeniu:	IT		
Sub-domeniu:	IA		
Definiția în română, sursa definiției	practica de business prin care sarcini sau functii ale companiei sunt delegate unei terte parti, externe organizatiei https://power.ro/ce-inseamna-externalizarea-serviciilor-it-si-care-sunt-avantajele-si-riscurile-acesteia/		
Contextul în română, sursa contextului	Astfel se „confundă accesul la informaţii cu înţelegerea personală a informaţiilor” și de aici „eșecul sistematic de a recunoaște măsura în care ne bazăm pe cunoașterea externalizată”. *Popoveniuc, B. Tehnonefria. Etiologie și simptomatologie în Revista de Filosofie, Sociologie și Științe politice, nr 1. Chișinău, AȘM - ICJPS. 2016, p.163 – 171.* Pogo (Brouwers et al, 2012) este un sistem de externalizare către populaţie, care se concentrează pe distribuirea de experimente dezvoltate de cercetători către publicul larg, pentru a obţine un transfer mai mic prin reţea. *Colceriu, R-D, Bâcu V, Ștefănuț, T, Gorgan, D. Localizarea utilizatorului prin prelucrarea contextului spațial în Revista Română de Interacțiune Om – Calculator, nr 8 (2). București, ACM SIGCHI Romania. 2015, p. 79 – 100.*		
Sinonime în română	externalizare spre public		
Abreviere RO	-		
Note/ Traducere			

Termen-vedetă	**11. data**		
Categorie gramaticală	substantiv	*Formarea termenului*	simplu
Domeniu:	IT		
Sub-domeniu:	IA		
Definiția, sursa definiției	The quantities, characters, or symbols on which operations are performed by a computer, which may be stored and transmitted in the form of electrical signals and recorded on magnetic, optical, or mechanical recording media. https://www.lexico.com/definition/data		
Contextul, sursa contextului	We can think of the configuration of internal neurons as an explanation for the observed sensory data. *Bengio, Y, Besnard, T, Fischer, A, Zhang, S, Wu, Y. STDP-Compatible Approximation of Backpropagation in an Energy-Based Model in Neural Computation no 29. Massachussetts, Institute of Technology. 2017, p. 555 – 557.* Third, within machine learning, great progress has been made recently on reinforcement learning, a powerful class of learning algorithms which assume that beside raw sensory data, the environment only provides sporadic positive or negative feedback. *Dupoux, E. Cognitive science in the era of artificial intelligence: A roadmap for reverse engineering the infant language-learner in Cognition no 173. Massachussetts, Elsevier. 2018, p. 43 - 59.*		
Sinonime	information		
Abreviere EN	-		
Echivalentul în română, sursa echivalentului	date		
Categorie gramaticală	substantiv	*Formarea termenului*	simplu
Domeniu:	IT		
Sub-domeniu:	IA		
Definiția în română, sursa definiției	sistem de control al roboților bazat pe informații venite de la senzori http://iota.ee.tuiasi.ro/~mpobor/doc/Cursuri/RICurs4.pdf		
Contextul în română, sursa contextului	Cercetarea va continua cu extinderea experimentelor pentru diverse cazuri ale contextului spaţial, segmentelor de linii de trafic feroviar şi soluţii pentru achiziţia, stocarea, prelucrarea şi interpretarea datelor senzoriale. *Colceru, R-D, Bâcu V, Ştefănuţ, T, Gorgan, D. Localizarea utilizatorului prin prelucrarea contextului spațial în Revista Română de Interacțiune Om – Calculator, nr 8 (2). Bucureşti, ACM SIGCHI Romania. 2015, p. 79 – 100.* Expertiza sa profesională include limbaje de programare C / C++ şi Java, baze		

	de date relaţionale, medii integrate de dezvoltare (Visual Studio, NetBeans, Eclipse). *Barbu, D-C. Soluții de prelucrare specifice Big Data în Revista Română de Informatică și Automatică, vol. 29, nr 2. București, ICI. 2019, p. 35 – 48.*		
Sinonime în română	informații		
Abreviere RO	-		
Note/ Traducere			
Termen-vedetă	**12. decision making**		
Categorie grammaticală	substantiv	*Formarea termenului*	complex
Domeniu:	Științe cognitive		
Sub-domeniu:	IA		
Definiția, sursa definiției	The action or process of making important decisions. https://www.lexico.com/definition/decision-making		
Contextul, sursa contextului	Anytime algorithms together with closely related decision-theoretic metareasoning are two new promising techniques and their application to general decision-making architectures has not yet been investigated in any depth [27]. *Eberbach, E. Expressing Evolutionary Computation, Genetic Programming, Artificial Life, Autonomous Agents and DNA-Based Computing in $-Calculus - Revised Version in Proceedings of the 2000 Congress on Evolutionary Computation. CEC00 (Cat. No.00TH8512) vol. 2. La Jolla, IEEE. 2001, 9 p.* Among such applications are: machine translation, summarization, search and decision-making under uncertainty. *Wang, Y et al. Cognitive intelligence: Deep Learning, Thinking, and Reasoning by Brain-Inspired Systems in International Journal of Cognitive Informatics and Natural Intelligence vol. 10, no 4. Calgary, IGI Global. 2016, 20 p.*		
Sinonime	decision-making		
Abreviere EN	-		
Echivalentul în română, sursa echivalentului	luarea deciziilor		
Categorie grammaticală	substantiv	*Formarea termenului*	complex
Domeniu:	Științe cognitive		
Sub-domeniu:	IA		
Definiția în română, sursa definiției	Luarea deciziilor este un proces prin care managerii răspund la șanse și amenințări, analizând opțiunile și luând decizii cu privire la obiectivele și direcțiile de acțiune. https://www.business-academy.ro/5-tehnici-de-luare-a-deciziilor		

Contextul în română, sursa contextului	O definiţie mai specifică poate fi: „*visual analytics* combină tehnici de analiză automată cu vizualizări interactive pentru înţelegerea efectivă, elaborarea de raţionamente şi luarea deciziilor pe baza seturilor de date masive şi complexe” [4]. *Vrejoiu, M-H, Zamfie, M-C, Florian, V. Vizualizarea datelor masive și Visual Analytics. Abordări și tendințe în Revista Română de Informatică și Automatică, vol. 27, nr 2. București, ICI. 2017, p. 5 – 16.* luarea deciziilor ce vizează operaţiunile de gestiune a valorii bunurilor poate fi efectuată cu ajutorul programelor computerizate bazate pe logica fuzzy. *Albu, S. Aplicarea logicii fuzzy în evaluarea şi gestiunea patrimoniului în Meridian no 1. Yakoutsk, COPE. 2010, p. 29 – 36.*		
Sinonime în română	-		
Abreviere RO	-		
Note/ Traducere			
Termen-vedetă	**13. decode**		
Categorie grammaticală	verb	*Formarea termenului*	simplu prefixat
Domeniu:	Științele informației		
Sub-domeniu:	IT, IA		
Definiția, sursa definiției	Convert (a coded message) into intelligible language. https://www.lexico.com/definition/decode		
Contextul, sursa contextului	In contrast to previous encoder-decoder models, our proposed modeling framework incorporates LFP spectral power to encode and decode a cognitive state. Subsequent neural decoding methods then aim to recontruct the behavioral intentions from just the observed neural activity patterns. Natural encoding and decoding are challenging modelling and analysis problems, given the complexity of brain dynamics and the diverse and miscellaneous functions of brain networks. *Yousefi, A, Basu, I, Paulk, A-C, Peled, N, Eskandar, E-N, Dougherty, D-D, Cash, S-S, Widge, A-S. Decoding Hidden Cognitive States from Behavior and Psysiology Using as Bayesian Approach in Neural Computation no 31. Massachussetts, Institute of Technology. 2019, p. 1751 - 1788.* The basic autoencoder then decodes the intermediate representation using $yo = f(Wdx + b)$,where y is the activation,W denotes the weight, and b represents the bias, f is the nonlinear function. *Gao, J, Peng, L, Chen, Z, Zhang, J. A Survey on Deep Learning for Multimodal Data Fusion in Neural Computation no 32. Massachussetts, Institute of Technology. 2020, p. 829 – 864.*		

Sinonime	-		
Abreviere EN	-		
Echivalentul în română, sursa echivalentului	decoda / decodifica (România)		
Categorie gramaticală	verb	*Formarea termenului*	simplu prefixat
Domeniu:	Științele informației		
Sub-domeniu:	IT, IA		
Definiția în română, sursa definiției	A descifra un cod; a descifra un mesaj pe baza unui cod. https://www.dex.ro/decoda		
Contextul în română, sursa contextului	Decodarea vizează găsirea secvenței de cuvinte W care maximizează expresia matematică _____. *Sofroni, V, Stan, A. O descriere generală a arhitecturii sistemelor de recunoaștere vocală în Revista Română de Interacțiune Om – Calculator, nr 8 (1). București, ACM SIGCHI Romania. 2015, p. 45 – 64.* Toate genele cromozomului din figura 12 folosesc reprezentarea în numere reale, însă la decodificarea soluției genele sunt tratate diferit: (i) valorile genelor asociate nodurilor de consum, unde se instalează baterii de consdensatoare, sunt rotunjite la cel mai apropiat număr întreg, în timp ce (ii) valorile genelor asociate nodurilor cu surse GD sunt folosite fără a fi modificate. *Gavrilaș, M. Aplicații ale inteligenței artificiale și calculului inteligent în energetică în EMERG nr 5. București, CNR-CME. 2017, p. 73 -118.*		
Sinonime în română	-		
Abreviere RO	-		
Note/ Traducere			
Termen-vedetă	**14. deep architectures**		
Categorie gramaticală	substantiv plural	*Formarea termenului*	complex
Domeniu:	IT		
Sub-domeniu:	IA		
Definiția, sursa definiției	Deep architectures are composed of multiple levels of non-linear operations, such as in neural nets with many hidden layers or in complicated propositional formulae re-using many sub-formulae. https://dl.acm.org/doi/10.1561/2200000006#:~:text=Deep%20architectures%20are%20composed%20of,%2Dusing%20many%20sub%2Dformulae.		
Contextul,	The DBM, a typical deep architecture, is constructed by stacking several RBMs		

sursa contextului	(Hinton & Salakhutdinov, 2006). It is a kind of generative model that can use the energy to capture the joint distribution between the visible objects and the corresponding labels, based on a pretraining and fine-tuning training strategy. *Gao, J, Peng, L, Chen, Z, Zhang, J. A Survey on Deep Learning for Multimodal Data Fusion in Neural Computation no 32. Massachussetts, Institute of Technology. 2020, p. 829 – 864.* *Bengio, Y. (2009). Learning* deep architectures *for AI. Foundations and Trends in Machine Learning, 2(1), 1–127.*		
Sinonime	-		
Abreviere EN	-		
Echivalentul în română, sursa echivalentului	arhitecturi de rețele neuronale adânci (RNA)		
Categorie grammaticală	substantiv plural	*Formarea termenului*	complex
Domeniu:	IT		
Sub-domeniu:	IA		
Definiția în română, sursa definiției	arhitecturi cu multe nivele pentru probleme cu numărul de unități ascunse necesare pentru a obține o reprezentare acceptabilă inacceptabil de mare; https://staff.fmi.uvt.ro/~daniela.zaharie/am2016/curs/curs12/am2016_slides12_RN.pdf		
Contextul în română, sursa contextului	Au fost dezvoltate noi modele neuronale şi arhitecturi de reţele neuronale adânci, inspirate fie din neuroştiinţe, fie din raţiuni de inginerie computaţională, tehnologia *deep learning* devenind la ora actuală practic sinonimă cu conceptele de inteligenţă artificială şi învăţare automată (*machine learning*). *Vrejoiu, M-H. Rețele neuronale convoluționale, Big Data și Deep Learning în analiza automată de imagini în Revista Română de Informatică și Automatică, vol. 29, nr 1. București, ICI. 2019, p. 91 – 114.* Totodată, John Hopfield publică lucrarea „Computing with Neural Circuits: A Model", în care propune o arhitectură originală de RNA, cu un singur strat și cu conexiuni multiple de tip *feedback* (Hopfield 1982). *Gavrilaș, M. Aplicații ale inteligenței artificiale și calculului inteligent în energetică în EMERG nr 5. București, CNR-CME. 2017, p. 73 -118.*		
Sinonime în română	arhitecturi RNA		
Abreviere RO	-		
Note/ Traducere			
Termen-vedetă	**15. deep learning**		
Categorie grammaticală	substantiv	*Formarea termenului*	complex
Domeniu:	IT		
Sub-domeniu:	IA		

Definiția, sursa definiției	A type of machine learning based on artificial neural networks in which multiple layers of processing are used to extract progressively higher level features from data. https://www.lexico.com/definition/deep_learning		
Contextul, sursa contextului	Speech is not the only area where deep learning have shaken the AI landscape: object recognition (Krizhevsky, Sutskever, & Hinton, 2012; He et al., 2015), language translation (Wu et al., 2016; M. Johnson et al., 2016), and speech synthesis (Oord et al., 2016), are all areas where neural networks have displaced by a large margin the previous state-ofthe-art, while approaching human performance. *Dupoux, E. Cognitive science in the era of artificial intelligence: A roadmap for reverse engineering the infant language-learner in Cognition no 173. Massachussetts, Elsevier. 2018, p. 43 - 59.* Cognitive knowledge learning as a central ability of cognitive systems cannot be implemented merely at the neural level. Instead, it is deeply dependant on higher functions such as a *cognitive knowledge base* (Wang, 2014a) and a *cognitive learning engine* (Wang, 2015b, 2016c) to facilitate deep learning mimicking the brain. *Wang, Y et al. Cognitive intelligence: Deep Learning, Thinking, and Reasoning by Brain-Inspired Systems in International Journal of Cognitive Informatics and Natural Intelligence vol. 10, no 4. Calgary, IGI Global. 2016, 20 p.*		
Sinonime	-		
Abreviere EN	-		
Echivalentul în română, sursa echivalentului	învățare profundă		
Categorie grammaticală	substantiv	*Formarea termenului*	complex
Domeniu:	IT		
Sub-domeniu:	IA		
Definiția în română, sursa definiției	*Deep learning*-ul reprezintă o categorie de algoritmi de învățare automată care se remarcă prin faptul că într-o primă etapă învață cum să se prelucreze datele de intrare și ulterior funcția dorită. https://www.todaysoftmag.ro/article/674/deep-learning		
Contextul în română, sursa contextului	*Qiu et. all* (Qiu, 2016) au publicat un studiu cu privire la cele mai recente progrese în cercetarea privind machine learning pentru prelucrarea Big Data, analizând tehnicile de învățare a mașinilor, evidențiind câteva metode de învățare în studiile recente, cum ar fi învățarea prin reprezentare, învățarea profundă, învățarea distribuită și paralelă, învățarea transferului, învățarea activă și învățarea bazată pe kernel. *Barbu, D-C. Soluții de prelucrare specifice Big Data în Revista Română de Informatică și Automatică, vol. 29, nr 2. București, ICI. 2019, p. 35 – 48.* Toate acestea se bazează astăzi practic pe tehnologia oferită de rețelele neuronale artificiale „adânci" şi învăţarea profundă (*deep learning*). *Vrejoiu, M-H. Rețele neuronale convoluționale, Big Data și Deep Learning în*		

	analiza automată de imagini în Revista Română de Informatică și Automatică, vol. 29, nr 1. Bucureşti, ICI. 2019, p. 91 – 114.		
Sinonime în română	-		
Abreviere RO	-		
Note/ Traducere	**învățare profundă** Leon, F. Syntheses of Artificial Intelligence. Iasi, Tehnopress. 2020, 205 p. Leon, F. Sinteze de inteligenta artificiala. Iasi, Tehnopress. 2020, 205 p.		
Termen-vedetă	**16. encode**		
Categorie grammaticală	verb	*Formarea termenului*	simplu prefixat
Domeniu:	Științele informației		
Sub-domeniu:	IT, IA		
Definiția, sursa definiției	Convert (information or an instruction) into a particular form. https://www.lexico.com/definition/encode		
Contextul, sursa contextului	Two independent computing processes are used to encode the forward and the backward dependency. *Gao, J, Peng, L, Chen, Z, Zhang, J. A Survey on Deep Learning for Multimodal Data Fusion in Neural Computation no 32. Massachussetts, Institute of Technology. 2020, p. 829 – 864.* In contrast to previous encoder-decoder models, our proposed modeling framework incorporates LFP spectral power to encode and decode a cognitive state. *Yousefi, A, Basu, I, Paulk, A-C, Peled, N, Eskandar, E-N, Dougherty, D-D, Cash, S-S, Widge, A-S. Decoding Hidden Cognitive States from Behavior and Psysiology Using as Bayesian Approach in Neural Computation no 31. Massachussetts, Institute of Technology. 2019, p. 1751 - 1788.*		
Sinonime	-		
Abreviere EN	-		
Echivalentul în română, sursa echivalentului	codifica		
Categorie grammaticală	verb	*Formarea termenului*	simplu sufixat
Domeniu:	Științele informației		
Sub-domeniu:	IT, IA		
Definiția în română, sursa definiției	A reuni legi disparate, norme juridice într-un cod. https://www.dex.ro/codifica		
Contextul în română, sursa	trei variante pentru codificarea direcției vântului, și anume: (i) direcția este măsurată prin unghiul geometric (în grade) față de axa polului Nord,		

contextului	considerată ca referință; (ii) direcția este măsurată folosind o busolă cu 8 cadrane și codificată pe 3 biți; (iii) direcția este măsurată folosind o busolă cu 16 cadrane și codificată pe 4 biți. *Gavrilaș, M. Aplicații ale inteligenței artificiale și calculului inteligent în energetică în EMERG nr 5. București, CNR-CME. 2017, p. 73 -118.* Pentru ca datele/variabilele categorice să poată fi folosite de algoritmul de învățare a mașinii, ele sunt convertite de o funcție de codificare numită *one-hot encoding.* *Teodorescu, P. Recunoaşterea unei cifre scrise de mână folosind rețea neuronală convoluțională și biblioteca TensorFlow în Revista Română de Informatică și Automatică, vol. 29, nr 4. București, ICI. 2019, p. 47 – 62.*		
Sinonime în română	programa		
Abreviere RO	-		
Note/ Traducere			
Termen-vedetă	**17. evolutionary computation**		
Categorie grammaticală	substantiv	*Formarea termenului*	complex
Domeniu:	IT		
Sub-domeniu:	IA		
Definiția, sursa definiției	In evolutionary computation, the process of natural evolution is used as a role model for a strategy for finding optimal or near optimal solutions for a given problem. In genetic algorithms, an important class of evolutionary computing techniques, candidates for a solution are encoded in a string, often a binary string only containing '0's and '1's. Evolution takes place by modifying the genetic code of a candidate. https://www.sciencedirect.com/topics/computer-science/evolutionary-computation		
Contextul, sursa contextului	In this paper, we express in $-calculus several subareas of evolutionary computation, including genetic programming, artificial life, autonomous agents and DNA-based computing *Eberbach, E. Expressing Evolutionary Computation, Genetic Programming, Artificial Life, Autonomous Agents and DNA-Based Computing in $-Calculus - Revised Version in Proceedings of the 2000 Congress on Evolutionary Computation. CEC00 (Cat. No.00TH8512) vol. 2. La Jolla, IEEE. 2001, 9 p.* *Simon D. (2008), Biogeography-based optimization, IEEE Transactions on* Evolutionary Computation*, 12, pp. 702–713. doi:10.1109/tevc.2008.919004.*		
Sinonime	evolutionary computing		
Abreviere EN	EC		
Echivalentul în română, sursa echivalentului	calcul evolutiv		

Categorie gramaticală	substantiv	*Formarea termenului*	complex
Domeniu:	IT		
Sub-domeniu:	IA		
Definiția în română, sursa definiției	Calculul evolutiv reprezintă un domeniu de cercetare al informaticii. ν După cum sugerează şi numele, sunt implicate calcule, însă domeniul este inspirat din procesul evoluţiei naturale. ν Algoritmii care apar în acest domeniu se numesc algoritmi evolutivi şi ei includ subdomenii precum: ν programarea evolutivă ν strategii evolutive ν algoritmi genetici ν programare genetică http://inf.ucv.ro/documents/cstoean/c6IA_14.pdf		
Contextul în română, sursa contextului	Tehnologiile de bază ale CI includ Rețelele Neuronale Artificiale (RNA), Sistemele Fuzzy (SF) și Calculul Evolutiv (CE), precum și sisteme inteligente hibride care conțin aceste tehnologii și alte paradigme conexe. *Gavrilaș, M. Aplicații ale inteligenței artificiale și calculului inteligent în energetică în EMERG nr 5. București, CNR-CME. 2017, p. 73 -118.* În continuare propunem soluţionarea unei probleme manageriale cu ajutorul programului Optim Class. Programul interactiv pentru primirea deciziilor multicriteriale şi optimizare prin calcul evolutiv a fost elaborat sub conducerea dr. hab. Vladimir Todiraş. *Albu, S. Aplicarea logicii fuzzy în evaluarea şi gestiunea patrimoniului în Meridian no 1. Yakoutsk, COPE. 2010, p. 29 – 36.*		
Sinonime în română	-		
Abreviere RO	CE		
Note/ Traducere	**calcul evolutiv** Leon, F. Syntheses of Artificial Intelligence. Iasi, Tehnopress. 2020, 205 p. Leon, F. Sinteze de inteligenta artificiala. Iasi, Tehnopress. 2020, 205 p.		
Termen-vedetă	**18. expression**		
Categorie gramaticală	substantiv	*Formarea termenului*	simplu derivat
Domeniu:	Științe cognitive		
Sub-domeniu:	IT, IA		
Definiția, sursa definiției	A collection of symbols that jointly express a quantity. https://www.lexico.com/definition/expression		
Contextul, sursa contextului	Every affective word's polarity and intensity correlates with emotional expression and cognition standards of cyber language in the specific context. *Huang, S, Zhou, X, Xue, K, Wan, X, Yang, Z, Xu, D, Ivanovic, M, Yu, X. Neural Cognition and Affective Computing on Cyber Language in Computational Intelligence and Neuroscience Volume 2015. Hindawi, Hindawi Publishing Corporation. 2015, 10 p.* Crisp, probabilistic and fuzzy-logic cost functions are def ined for strongly and weakly congruent cost expressions.		

	Eberbach, E. Expressing Evolutionary Computation, Genetic Programming, Artificial Life, Autonomous Agents and DNA-Based Computing in $-Calculus - Revised Version in Proceedings of the 2000 Congress on Evolutionary Computation. CEC00 (Cat. No.00TH8512) vol. 2. La Jolla, IEEE. 2001, 9 p.		
Sinonime	-		
Abreviere EN	-		
Echivalentul în română, sursa echivalentului	expresie		
Categorie grammaticală	substantiv	*Formarea termenului*	simplu derivat
Domeniu:	Științe cognitive		
Sub-domeniu:	IT, IA		
Definiția în română, sursa definiției	**3.** Grup de numere, litere etc. legate între ele prin simboluri de operații matematice https://www.dex.ro/expresie		
Contextul în română, sursa contextului	Sistemul poate lua în consideraţie majoritatea factorilor ce influenţează valoarea patrimoniului atât obiectivi cât şi subiectivi, cantitativi şi calitativi, în expresie valorică sau nonvalorică. *Albu, S. Aplicarea logicii fuzzy în evaluarea şi gestiunea patrimoniului în Meridian no 1. Yakoutsk, COPE. 2010, p. 29 – 36.* RT-CorpusAnnotArg: corpusuri adnotate la nivel semantic având specificate structurile de tip predicat-argument, cu identificarea statutului (opţional sau obligatoriu) şi a rolului fiecărui argument (agent, beneficiar, loc, mod etc); astfel de corpusuri se mai numesc şi *bănci propoziţionale* (*prop-banks*), propoziţia fiind considerată în accepţiunea ei din logica predicatelor: o expresie logică de predicate *n*-are, fiecare predicat fiind descris de o schemă semantică precizând atât numărul şi tipul argumentelor sale cât şi numele lor; *Cristea, D, Tufiş, D. Resurse lingvistice româneşti şi tehnologii informatice aplicate limbii române în Identitatea limbii şi literaturii române în perspectiva globalizării. București, Academia Română–Institutul de Inteligenţă Artificială. 2002, 12 p.*		
Sinonime în română	-		
Abreviere RO	-		
Note/ Traducere			
Termen-vedetă	**19. feature extraction**		
Categorie grammaticală	substantiv	*Formarea termenului*	complex
Domeniu:	TIC		

Sub-domeniu:	IT, IA		
Definiția, sursa definiției	Feature extraction is the name for methods that select and /or combine variables into features, effectively reducing the amount of data that must be processed, while still accurately and completely describing the original data set. https://deepai.org/machine-learning-glossary-and-terms/feature-extraction#:~:text=Feature%20extraction%20is%20the%20name,describing%20the%20original%20data%20set.		
Contextul, sursa contextului	For practical reasons, like reducing the computational cost of neural feature extraction and building a more robust decoder estimator, we sought a decoder model with a small number of neural features. *Yousefi, A, Basu, I, Paulk, A-C, Peled, N, Eskandar, E-N, Dougherty, D-D, Cash, S-S, Widge, A-S. Decoding Hidden Cognitive States from Behavior and Psysiology Using as Bayesian Approach in Neural Computation no 31. Massachussetts, Institute of Technology. 2019, p. 1751 - 1788.* *Sonia, S., David, P., & Poulose, J. (2013). Combined* feature extraction *technique and naïve bayes classifier for speech recognition. Kochi, India.*		
Sinonime	-		
Abreviere EN	-		
Echivalentul în română, sursa echivalentului	extragerea caracteristiclor		
Categorie grammaticală	substantiv	*Formarea termenului*	complex
Domeniu:	TIC		
Sub-domeniu:	IT, IA		
Definiția în română, sursa definiției	determinarea trăsăturilor ce individualizează o anumită clasă de forme http://sorana.academicdirect.ro/pages/doc/PI/Curs_06.pdf		
Contextul în română, sursa contextului	Identificarea şi extragerea caracteristicilor (*feature extraction*) este în general o sarcină netrivială. *Vrejoiu, M-H. Rețele neuronale convoluționale, Big Data și Deep Learning în analiza automată de imagini în Revista Română de Informatică și Automatică, vol. 29, nr 1. București, ICI. 2019, p. 91 – 114.* Analiza acustică cuprinde două componente (Deng & Li, 2013): • achiziţia datelor *(data acquisition)*: această componentă cuprinde elemente hardware utilizate pentru generarea datelor digitale. • extragerea caracteristicilor *(feature extraction)*: componentă responsabilă de procesarea semnalului. *Sofroni, V, Stan, A. O descriere generală a arhitecturii sistemelor de recunoaștere vocală în Revista Română de Interacțiune Om – Calculator, nr 8 (1). București, ACM SIGCHI Romania. 2015, p. 45 – 64.*		
Sinonime în română	-		
Abreviere RO	-		

Note/ Traducere			
Termen-vedetă	**20. feedforward**		
Categorie gramaticală	adverb	*Formarea termenului*	simplu, de loc
Domeniu:	IT		
Sub-domeniu:	IA		
Definiția, sursa definiției	The modification or control of a process using its anticipated results or effects. https://www.lexico.com/definition/feedforward		
Contextul, sursa contextului	In addition, Lillicrap et al. (2014) show that even when the feedback weights do not match the feedforward weights, backpropagation still works because the feedforward weights end up aligning better with the feedback weights through feedback alignment. *Bengio, Y, Besnard, T, Fischer, A, Zhang, S, Wu, Y. STDP-Compatible Approximation of Backpropagation in an Energy-Based Model in Neural Computation no 29. Massachussetts, Institute of Technology. 2017, p. 555 – 557.* Specifically, the definition feedforward computing, and backpropagation computing of deep architectures, as well as the typical variants, are presented. *Gao, J, Peng, L, Chen, Z, Zhang, J. A Survey on Deep Learning for Multimodal Data Fusion in Neural Computation no 32. Massachussetts, Institute of Technology. 2020, p. 829 – 864.*		
Sinonime	forward propagation feedforward computing		
Abreviere EN	-		
Echivalentul în română, sursa echivalentului	propagare înainte		
Categorie gramaticală	substantiv	*Formarea termenului*	complex
Domeniu:	IT		
Sub-domeniu:	IA		
Definiția în română, sursa definiției	În reţelele feed-forward (cu propagare înainte), legăturile dintre neuroni sunt unidirecţionale şi nu există bucle de reacţie (legături de la un neuron de pe un strat superior la un neuron de pe un strat inferior) http://webspace.ulbsibiu.ro/radu.kretzulescu/html/phdreport3.pdf		
Contextul în română, sursa contextului	Validarea se face prin propagarea înainte (*forward propagation*) a datelor de validare fără operația de optimizare. *Teodorescu, P. Recunoașterea unei cifre scrise de mână folosind rețea neuronală convoluțională și biblioteca TensorFlow în Revista Română de Informatică și Automatică, vol. 29, nr 4. București, ICI. 2019, p. 47 – 62.*		

	Neuronii care sunt astfel "decuplaţi" nu contribuie la propagarea înainte a semnalului şi nici nu participă la ajustarea celorlalte ponderi la antrenarea cu *backpropagation*. *Vrejoiu, M-H. Rețele neuronale convoluționale, Big Data și Deep Learning în analiza automată de imagini în Revista Română de Informatică și Automatică, vol. 29, nr 1. București, ICI. 2019, p. 91 – 114.*
Sinonime în română	-
Abreviere RO	-
Note/ Traducere	**propagare înainte** Leon, F. Syntheses of Artificial Intelligence. Iasi, Tehnopress. 2020, 205 p. Leon, F. Sinteze de inteligenta artificiala. Iasi, Tehnopress. 2020, 205 p.
Termen-vedetă	**21. framework**
Categorie grammaticală	Substantiv | *Formarea termenului* | compus
Domeniu:	Științe cognitive
Sub-domeniu:	IT
Definiția, sursa definiției	A basic structure underlying a system, concept, or text. https://www.lexico.com/definition/framework
Contextul, sursa contextului	Groves… presented a multimodal independent component analysis that is a probabilistic model using the Bayesian framework to combine the independent variables of each modality. *Gao, J, Peng, L, Chen, Z, Zhang, J. A Survey on Deep Learning for Multimodal Data Fusion in Neural Computation no 32. Massachussetts, Institute of Technology. 2020, p. 829 – 864.* See Scelier…for a mathematical framework allowing one to correctly extend the gradient computation to the case where the perturbation on the output unit fully propagates to the lower layers… *Bengio, Y, Besnard, T, Fischer, A, Zhang, S, Wu, Y. STDP-Compatible Approximation of Backpropagation in an Energy-Based Model in Neural Computation no 29. Massachussetts, Institute of Technology. 2017, p. 555 – 557.* We apply this framework to estimate an underlying cognitive state from neural data in human participants *Yousefi, A, Basu, I, Paulk, A-C, Peled, N, Eskandar, E-N, Dougherty, D-D, Cash, S-S, Widge, A-S. Decoding Hidden Cognitive States from Behavior and Psysiology Using as Bayesian Approach in Neural Computation no 31. Massachussetts, Institute of Technology. 2019, p. 1751 - 1788.*
Sinonime	frame
Abreviere EN	-
Echivalentul în română, sursa	cadru

echivalentului			
Categorie gramaticală	Substantiv	*Formarea termenului*	simplu
Domeniu:	Științe cognitive		
Sub-domeniu:	IT		
Definiția în română, sursa definiției	Fig. Limitele unei probleme, ale unui subiect, ale unei acțiuni etc.; *p. ext.* cuprinsul dintre aceste limite. https://www.dex.ro/cadru		
Contextul în română, sursa contextului	În scopul efectuării unei analize eficiente a semnalului, acesta este divizat într-o secvență de cadre, unde fiecare cadru poate fi analizat independent și reprezentat de un singur vector de proprietăți. *Sofroni, V, Stan, A. O descriere generală a arhitecturii sistemelor de recunoaștere vocală în Revista Română de Interacțiune Om – Calculator, nr 8 (1). București, ACM SIGCHI Romania. 2015, p. 45 – 64.* Obiectivul este crearea unui cadru (modele, metode, algoritmi) care să permită determinarea si modelarea stărilor afective ale utilizatorului si utilizarea lor pentru adaptarea aplicațiilor senzitive la context. *Bența, K-I. Sisteme senzitive la context personalizate afectiv în Reuzumatul Tezei de doctorat. Cluj-Napoca, UTCN. 2010, 32 p.*		
Sinonime în română	frame		
Abreviere RO	-		
Note/ Traducere			
Termen-vedetă	**22. fusion**		
Categorie gramaticală	substantiv	*Formarea termenului*	simplu
Domeniu:	IT		
Sub-domeniu:	TIC, IA		
Definiția, sursa definiției	The process or result of joining two or more things together to form a single entity. https://www.lexico.com/definition/fusion		
Contextul, sursa contextului	When multimodal comparisons or data fusion are considered, for example using both structural MRI and functional MRI with electroencephalogram data (Adali et al., 2015), the dimensionality is further expanded. *Wang, Y et al. Cognitive intelligence: Deep Learning, Thinking, and Reasoning by Brain-Inspired Systems in International Journal of Cognitive Informatics and Natural Intelligence vol. 10, no 4. Calgary, IGI Global. 2016, 20 p.* Thus, this review presents a survey on deep learning for multimodal data fusion to provide readers, regardless of their original community, with the fundamentals of multimodal deep learning fusion method and to motivate new multimodal data fusion techniques of deep learning. *Gao, J, Peng, L, Chen, Z, Zhang, J. A Survey on Deep Learning for Multimodal Data Fusion in Neural Computation no 32. Massachussetts, Institute of Technology. 2020, p. 829 – 864.*		

Sinonime	data fusion		
Abreviere EN	-		
Echivalentul în română, sursa echivalentului	fuziune		
Categorie gramaticală	substantiv	*Formarea termenului*	simplu
Domeniu:	IT		
Sub-domeniu:	TIC, IA		
Definiția în română, sursa definiției	Unire într-o singură unitate a unor organizații, grupări etc.; contopire. https://www.dex.ro/fuziune		
Contextul în română, sursa contextului	Pentru combinarea prognozelor independente se pot folosi diferite metode de fuziune sau integrare. *Gavrilaș, M. Aplicații ale inteligenței artificiale și calculului inteligent în energetică în EMERG nr 5. București, CNR-CME. 2017, p. 73 -118.* Autorii propun 3 niveluri distincte peste nivelul de senzori, care au roluri după cum urmează: primul nivel este cel de fuziune a datelor de la senzori, la al doilea nivel se reprezintă datele de context superficiale, se integrează sursele externe de date de context și se face o raționare eficientă asupra contextului, iar la al treilea nivel are loc reprezentarea si raționarea la nivel abstract. *Bența, K-I. Sisteme senzitive la context personalizate afectiv în Reuzumatul Tezei de doctorat. Cluj-Napoca, UTCN. 2010, 32 p.*		
Sinonime în română	fuziune a datelor		
Abreviere RO	-		
Note/ Traducere			
Termen-vedetă	**23. fuzzy**		
Categorie gramaticală	adjectiv	*Formarea termenului*	simplu
Domeniu:	IT		
Sub-domeniu:	IA		
Definiția, sursa definiției	Fuzzy logic emerged in the context of the theory of fuzzy sets, introduced by Zadeh (1965). A fuzzy set assigns a degree of membership, typically a real number from the interval [0,1][0,1], to elements of a universe. Fuzzy logic arises by assigning degrees of truth to propositions. The standard set of truth values (degrees) is [0,1][0,1], where 00 represents “totally false”, 11 represents “totally true”, and the other numbers refer to partial truth, i.e., intermediate degrees of truth.[1]		

	https://plato.stanford.edu/entries/logic-fuzzy/		
Contextul, sursa contextului	Typical mathematical means for classic machine learning include predicate logic (Poole et al., 1997), statistical methods (Bender, 1996), neural networks (Hinton et al., 1995), genetic algorithms (Goldberg, 1989), fuzzy logic (Zadeh, 1975), regression functions (Widrow et al., 2015; Gilat & Subramaniam, 2010), semantic computing (Sheu, 2007; Wang, 2010a, 2013b), support vector machines (Karasuyama & Takeuchi, 2010), and recurrent neural networks (Gers & Schmidhuber, 2001; Lecun et al., 2015). *Wang, Y et al. Cognitive intelligence: Deep Learning, Thinking, and Reasoning by Brain-Inspired Systems in International Journal of Cognitive Informatics and Natural Intelligence vol. 10, no 4. Calgary, IGI Global. 2016, 20 p.* S.-W. Hsiao and J.-R. Chou, "A Gestalt-like perceptual measure for home page design using a fuzzy entropy approach," *International Journal of Human Computer Studies*, vol. 64, no. 2, pp. 137–156, 2006.		
Sinonime	fuzzy algorithm		
Abreviere EN			
Echivalentul în română, sursa echivalentului	logică fuzzy		
Categorie grammaticală	substantiv	*Formarea termenului*	complex
Domeniu:	IT		
Sub-domeniu:	IA		
Definiția în română, sursa definiției	Logica fuzzy, introdusă de Lotfi Zadeh este un superset al logicii convenționale boolene, logică care a fost extinsă pentru a cuprinde adevărul parțial, valori ale adevărului cuprinse între complet adevărat și complet fals. https://plato.stanford.edu/entries/logic-fuzzy/		
Contextul în română, sursa contextului	Astfel, în practică ne întâlnim cu ***incertitudini*** (se referă la încrederea care i se acordă sumei calculate; dacă sursa de informaţie, metodele de calcul sau expertul sunt complet siguri, demni de încredere, informaţia este certă) şi ***imprecizii*** (se referă la conţinutul informaţional; informaţia este precisă dacă mulţimea valorilor specificate în enunţul corespunzător au o valoare unică). În cercetările noastre am încercat să examinăm problema incertitudinii şi impreciziei valorii cu ajutorul logicii fuzzy. *Albu, S. Aplicarea logicii fuzzy în evaluarea şi gestiunea patrimoniului în Meridian no 1. Yakoutsk, COPE. 2010, p. 29 – 36.* Termenul logică fuzzy a fost introdus de către Zadeh simultan cu propunerea mulțimilor fuzzy, însă elemente ale logicii fuzzy au fost studiate încă din anul 1920. *Gavrilaș, M. Aplicații ale inteligenței artificiale și calculului inteligent în energetică în EMERG nr 5. București, CNR-CME. 2017, p. 73 -118.*		
Sinonime în română	-		

Abreviere RO	-		
Note/ Traducere	**logica ambiguă** Carter, P. The complete book of intelligence tests. London, John Wiley & Sons Ltd. 2005, 205p. Carter P. Cartea completă a testelor de inteligență. Londra, John Wiley & Sons Ltd. 2005, 205p. **logica vagă/fuzzy** Leon, F. Syntheses of Artificial Intelligence. Iasi, Tehnopress. 2020, 205 p. Leon, F. Sinteze de inteligenta artificiala. Iasi, Tehnopress. 2020, 205 p.		
Termen-vedetă	**24. image recognition**		
Categorie grammaticală	substantiv	*Formarea termenului*	complex
Domeniu:	IT		
Sub-domeniu:	IA		
Definiția, sursa definiției	Image recognition, in the context of machine vision, is the ability of software to identify objects, places, people, writing and actions in images. https://searchenterpriseai.techtarget.com/definition/image-recognition		
Contextul, sursa contextului	*Knowledge learning* is the largest category of learning for knowledge acquisition beyond classic machine learning for data regression, image recognition, or game playing. *Wang, Y et al. Cognitive intelligence: Deep Learning, Thinking, and Reasoning by Brain-Inspired Systems in International Journal of Cognitive Informatics and Natural Intelligence vol. 10, no 4. Calgary, IGI Global. 2016, 20 p.* It has made much progress in medical image recognition (Maggiori, Tarabalka, Charpiat, & Alliez, 2017) and semantic analysis (Hu, Lu, Li, & Chen, 2014). Arepresentative CNN is shown in Figure 3. *Gao, J, Peng, L, Chen, Z, Zhang, J. A Survey on Deep Learning for Multimodal Data Fusion in Neural Computation no 32. Massachussetts, Institute of Technology. 2020, p. 829 – 864.*		
Sinonime	-		
Abreviere EN	IR		
Echivalentul în română, sursa echivalentului	recunoașterea de imagini		
Categorie grammaticală	substantiv	*Formarea termenului*	complex
Domeniu:	IT		
Sub-domeniu:	IA		
Definiția în română, sursa definiției	capacitatea calculatorului, prin softul său specializat, de recunoaștere a imaginilor prin citirea lor pentru a lua o decizie ulterioară https://www.yumpu.com/ro/document/view/12824326/recunoasterea-		

	obiectelor-si-clasificare-imaginilor-universitatea-
Contextul în română, sursa contextului	Cuvinte cheie: reţea neuronală (adâncă), reţea (neuronală) convoluţională, deep learning, big data, vedere artificială, recunoaşterea / clasificarea de imagini. *Vrejoiu, M-H. Rețele neuronale convoluționale, Big Data și Deep Learning în analiza automată de imagini în Revista Română de Informatică și Automatică, vol. 29, nr 1. București, ICI. 2019, p. 91 – 114.* Datele de intrare reprezintă imagini, iar ca tip de rețea a fost aleasă o rețea neuronală convoluțională (CNN, Figura 1), deoarece este tipul de rețea folosită cu precădere în analiza de imagini vizuale, în recunoașterea de imagini (*Image Recognition*) sau în clasificarea obiectelor (*Object Classification*), adică exact ceea ce este nevoie pentru tipul problemei vizuale propuse. *Teodorescu, P. Recunoașterea unei cifre scrise de mână folosind rețea neuronală convoluțională și biblioteca TensorFlow în Revista Română de Informatică și Automatică, vol. 29, nr 4. București, ICI. 2019, p. 47 – 62.*
Sinonime în română	-
Abreviere RO	-
Note/ Traducere	**recunoașterea imaginilor** Leon, F. Syntheses of Artificial Intelligence. Iasi, Tehnopress. 2020, 205 p. Leon, F. Sinteze de inteligenta artificiala. Iasi, Tehnopress. 2020, 205 p.
Termen-vedetă	**25. inference**
Categorie grammaticală	substantiv / *Formarea termenului* / simplu derivat
Domeniu:	Științe cognitive
Sub-domeniu:	IT, IA
Definiția, sursa definiției	A conclusion reached on the basis of evidence and reasoning. https://www.lexico.com/definition/inference
Contextul, sursa contextului	To evaluate the learned multimodal representation, extensive tasks are carried out, such as the generating missing modality task, the inferring joint representation task, and the discriminative task. *Gao, J, Peng, L, Chen, Z, Zhang, J. A Survey on Deep Learning for Multimodal Data Fusion in Neural Computation no 32. Massachussetts, Institute of Technology. 2020, p. 829 – 864.* … with neural computation corresponding to both approximate inference in continuous –valued latent variables and error backpropagation, at the same time. *Bengio, Y, Besnard, T, Fischer, A, Zhang, S, Wu, Y. STDP-Compatible Approximation of Backpropagation in an Energy-Based Model in Neural Computation no 29. Massachussetts, Institute of Technology. 2017, p. 555 – 557.*
Sinonime	-
Abreviere EN	-

Echivalentul în română, sursa echivalentului	inferență		
Categorie grammaticală	substantiv	*Formarea termenului*	simplu derivat
Domeniu:	Științe cognitive		
Sub-domeniu:	IT, IA		
Definiția în română, sursa definiției	Operație logică de trecere de la un enunț la altul și în care ultimul enunț este dedus din primul. https://www.dex.ro/inferen%C8%9B%C4%83		
Contextul în română, sursa contextului	Calculele nemijlocite pot fi efectuate prin intermediul procesului de inferenţă fuzzy. *Albu, S. Aplicarea logicii fuzzy în evaluarea şi gestiunea patrimoniului în Meridian no 1. Yakoutsk, COPE. 2010, p. 29 – 36.* RT-Guesser: o colecţie de reguli de inferenţă (statistică) a celei mai probabile interpretări morfo-lexicale a unui cuvânt necunoscut. *Cristea, D, Tufiş, D. Resurse lingvistice româneşti şi tehnologii informatice aplicate limbii române în Identitatea limbii şi literaturii române în perspectiva globalizării. Bucureşti, Academia Română–Institutul de Inteligenţă Artificială. 2002, 12 p.*		
Sinonime în română	-		
Abreviere RO	-		
Note/ Traducere			
Termen-vedetă	**26. interpretation**		
Categorie grammaticală	substantiv	*Formarea termenului*	simplu derivat
Domeniu:	Psihologie, IT		
Sub-domeniu:	IA		
Definiția, sursa definiției	The action of explaining the meaning of something. https://www.lexico.com/definition/interpretation		
Contextul, sursa contextului	This result provides an interesting machine learning interpretation for STDP, since artificial neural networks are generally cast in terms of firing rates. *Bengio, Y, Besnard, T, Fischer, A, Zhang, S, Wu, Y. STDP-Compatible Approximation of Backpropagation in an Energy-Based Model in Neural Computation no 29. Massachussetts, Institute of Technology. 2017, p. 555 – 557.* Y. H.Wang, *An fMRI study of how a supra-modal decoding network exams* interpretation *[Ph.D. thesis]*, Tamkang University, Taipei, Taiwan, 2014.		
Sinonime	-		
Abreviere EN	-		
Echivalentul	interpretare		

în română, sursa echivalentului			
Categorie grammaticală	substantiv	*Formarea termenului*	simplu derivat
Domeniu:	Psihologie, IT		
Sub-domeniu:	IA		
Definiția în română, sursa definiției	A da un anumit înțeles, o anumită semnificație unui lucru; https://www.dex.ro/interpreta		
Contextul în română, sursa contextului	Cercetarea va continua cu extinderea experimentelor pentru diverse cazuri ale contextului spatial, segmentelor de linii de traffic feroviar și soluții pentru achiziția, stocarea, prelucrarea și interpretarea datelor senzoriale. *Colceriu, R-D, Bâcu V, Ștefănuț, T, Gorgan, D. Localizarea utilizatorului prin prelucrarea contextului spațial în Revista Română de Interacțiune Om – Calculator, nr 8 (2). București, ACM SIGCHI Romania. 2015, p. 79 – 100.* Avantajul analizei datelor îl reprezintă faptul că eliberează mai mult timp și energie pentru alte sarcini cum ar fi cele creative şi semnificative care folosesc interpretarea modelelor de date în procesul decizional strategic. *Barbu, D-C. Soluții de prelucrare specifice Big Data în Revista Română de Informatică și Automatică, vol. 29, nr 2. București, ICI. 2019, p. 35 – 48.*		
Sinonime în română	-		
Abreviere RO	-		
Note/ Traducere			
Termen-vedetă	**27. knowledge extraction**		
Categorie grammaticală	substantiv	*Formarea termenului*	complex
Domeniu:	IT		
Sub-domeniu:	IA		
Definiția, sursa definiției	The process of discovering how input attributes are used within an ANN to formulate the output such that one can validate functional relationships within the model. https://www.igi-global.com/dictionary/knowledge-extraction/16338		
Contextul, sursa contextului	How does it come that “science 1.0” (reductionist statisticians) are still in business without having worked out a definitive solution to the problem of the logical relationship between experience and knowledge extraction? *Wang, Y et al. Cognitive intelligence: Deep Learning, Thinking, and Reasoning by Brain-Inspired Systems in International Journal of Cognitive Informatics and Natural Intelligence vol. 10, no 4. Calgary, IGI Global. 2016, 20 p.* Cognitive ambiguity emphasizes this major IDB problem in most advanced research laboratory and instrumentation system, just at the inner core of human knowledge extraction by experimentation in current science *Fiorini, R.A. (2014). How random is your tomographic noise? A number*		

	theoretic transform (NTT) approach. Fundamenta Informaticae, 135(1-2), 135–170.		
Sinonime	data mining		
Abreviere EN	-		
Echivalentul în română, sursa echivalentului	extragerea cunoștințelor		
Categorie grammaticală	substantiv	*Formarea termenului*	complex
Domeniu:	IT		
Sub-domeniu:	IA		
Definiția în română, sursa definiției	obținerea datelor prin aplicarea diferitelor tehnici de învățare automată și procesarea cunoștințelor. https://www.utcluj.ro/media/documents/2015/Rezumat_romana.pdf		
Contextul în română, sursa contextului	*Visual analytics* facilitează astfel evaluarea constructivă, corecţia şi îmbunătăţirea rapidă a proceselor şi modelelor şi, în final, extragerea cunoştinţelor din date şi luarea deciziilor bazate pe acestea. *Vrejoiu, M-H, Zamfie, M-C, Florian, V. Vizualizarea datelor masive şi Visual Analytics. Abordări şi tendinţe în Revista Română de Informatică şi Automatică, vol. 27, nr 2. Bucureşti, ICI. 2017, p. 5 – 16.* Care sunt algoritmii cei mai buni pentru a extrage cunoştinţele şi informaţiile utile pentru un anumit domeniu, categorii de aplicaţii, context sau categorii de utilizatori? *Gorgan, D, Cătană, M-C, Ştefănuţ, T. Tehnici vizuale de analiză a datelor masive multidimensionale în Revista Română de Interacţiune Om – Calculator, nr 8 (3). Bucureşti, ACM SIGCHI Romania. 2015, p. 237 – 255.*		
Sinonime în română	-		
Abreviere RO	-		
Note/ Traducere			
Termen-vedetă	**28. machine learning**		
Categorie grammaticală	substantiv	*Formarea termenului*	complex
Domeniu:	IT		
Sub-domeniu:	IA		
Definiția, sursa definiției	The use and development of computer systems that are able to learn and adapt without following explicit instructions, by using algorithms and statistical models to analyse and draw inferences from patterns in data. https://www.lexico.com/definition/machine_learning		
Contextul, sursa contextului	Here, we argue that developmental psychology and in particular, the study of language acquisition is one area where, indeed, AI and machine learning advances can be transformational, provided that the involved fields make		

	significant adjustments in their practices in order to adopt what we call the reverse engineering approach. *Dupoux, E. Cognitive science in the era of artificial intelligence: A roadmap for reverse engineering the infant language-learner in Cognition no 173. Massachussetts, Elsevier. 2018, p. 43 - 59.* Classic machine learning deals with object identification (*L*i), cluster classification (*L*c), pattern recognition (*L*p), functional regression (*L*r), and behavior (game) generation (*L*b) (Dietterich et al., 2008; Maulik & Bandyopadhyay, 2010; Mehryar et al., 2012; Wang, 2015b, 2016a). *Wang, Y et al. Cognitive intelligence: Deep Learning, Thinking, and Reasoning by Brain-Inspired Systems in International Journal of Cognitive Informatics and Natural Intelligence vol. 10, no 4. Calgary, IGI Global. 2016, 20 p.*		
Sinonime	-		
Abreviere EN	-		
Echivalentul în română, sursa echivalentului	învățare automată		
Categorie grammaticală	substantiv	*Formarea termenului*	complex
Domeniu:	IT		
Sub-domeniu:	IA		
Definiția în română, sursa definiției	Învăţarea automată este o ramură a inteligenţei artificiale care se ocupă cu proiectarea şi dezvoltarea de algoritmi şi metode care permit sistemelor informatice să învețe. http://adrianabirlutiu.uab.ro/cursuri/MIRF/note_curs_lab_1.pdf		
Contextul în română, sursa contextului	Există două abordări majore pentru descoperirea de cunoştinţe în date: fie sunt utilizate metode matematice (de ex. învăţarea automată – *machine learning*), fie este utilizată judecata umană prin observarea directă a datelor (de ex. v*isual analytics*). *Vrejoiu, M-H, Zamfie, M-C, Florian, V. Vizualizarea datelor masive și Visual Analytics. Abordări și tendințe în Revista Română de Informatică și Automatică, vol. 27, nr 2. București, ICI. 2017, p. 5 – 16.* A fost utilizată o tehnică de învățare automată în care se produce un rezultat bazat pe o experiență anterioară. *Teodorescu, P. Recunoașterea unei cifre scrise de mână folosind rețea neuronală convoluțională și biblioteca TensorFlow în Revista Română de Informatică și Automatică, vol. 29, nr 4. București, ICI. 2019, p. 47 – 62.*		
Sinonime în română	-		
Abreviere RO	-		
Note/ Traducere	**învățare automată** Leon, F. Syntheses of Artificial Intelligence. Iasi, Tehnopress. 2020, 205 p. Leon, F. Sinteze de inteligenta artificiala. Iasi, Tehnopress. 2020, 205 p.		

Termen-vedetă	**29. mapping**		
Categorie gramaticală	substantiv	*Formarea termenului*	simplu sufixat
Domeniu:	Științe cognitive, IA, Matematică		
Sub-domeniu:	IT, IA		
Definiția, sursa definiției	An operation that associates each element of a given set (the domain) with one or more elements of a second set (the range). https://www.lexico.com/definition/mapping		
Contextul, sursa contextului	To model the semantic mapping distribution between images and sentences Ma et al proposed a multimodal convolutional neural network. *Gao, J, Peng, L, Chen, Z, Zhang, J. A Survey on Deep Learning for Multimodal Data Fusion in Neural Computation no 32. Massachussetts, Institute of Technology. 2020, p. 829 – 864.* In contrast, in the theory of (digital) computation, ‘‘coding’’ refers to one-to-one (sometimes, many-to-one) mappings between classes of strings of digits (e.g., see Rogers, 1967, pp. 27–29). *Piccini, G, Bahar, S. Neural computation and the computational theory of cognition in Cognitive Science no 34. Texas, Cognitive Science Society, Inc. 2013, p. 453–488.*		
Sinonime	-		
Abreviere EN	-		
Echivalentul în română, sursa echivalentului	mapare (IA)		
Categorie gramaticală	substantiv	*Formarea termenului*	simplu sufixat
Domeniu:	Științe cognitive, IA, Matematică		
Sub-domeniu:	IT, IA		
Definiția în română, sursa definiției	Proces de convertire într-un format a datelor înscrise în alt format. http://www.dexx.ro/index.php?a=term&d=Dictionar+explicativ+roman&t=mapare		
Contextul în română, sursa contextului	*Explorare vizuală a datelor* *Interacţune a utilizatorului* Vizualizare *Mapare* *Transformare* *Vizualizare model* Date Cunoştinţe *Construcţie model* *Explorare a datelor* Modele *Rafinare a parametrilor* *Analiză automată a datelor* *Vrejoiu, M-H, Zamfie, M-C, Florian, V. Vizualizarea datelor masive şi Visual*		

	Analytics. Abordări și tendințe în Revista Română de Informatică și Automatică, vol. 27, nr 2. București, ICI. 2017, p. 5 – 16. Acest algoritm mapează spațiul de intrare pentru datele non-liniare către spațiul caracteristicilor de dimensiuni superioare, folosind maparea non-liniară, iar membrii clasei sunt împărțiți de non-membri prin construirea unui hiperplan. *Paraschiv, E-A, Ovreiu, E. Tehnici bazate pe Machine Learning pentru îmbunătățires depistării cancerului de sân în Revista Română de Informatică și Automatică, vol. 30, nr 2. București, ICI. 2020, p. 67 – 80.*		
Sinonime în română	-		
Abreviere RO	-		
Note/ Traducere			
Termen-vedetă	**30. memory**		
Categorie grammaticală	substantiv	*Formarea termenului*	simplu sefixat
Domeniu:	Medicină, Psihologie, Științele informației		
Sub-domeniu:	Procesare de date, IT, IA		
Definiția, sursa definiției	The faculty by which the mind stores and remembers information. https://www.lexico.com/definition/memory		
Contextul, sursa contextului	Similarly, algorithms that require a lot of time steps can be rewritten into algorthms that require less steps and more memory. *Dupoux, E. Cognitive science in the era of artificial intelligence: A roadmap for reverse engineering the infant language-learner in Cognition no 173. Massachussetts, Elsevier. 2018, p. 43 - 59.* Through this data compression, chunking allows fast retrieval of large amounts of information beyond what would be available given the storage limitations of working memory, and automaticity allows rapid behavioral reaction to immediate sensory data without the need for conscious deliberation or problem solving. *Wang, Y et al. Cognitive intelligence: Deep Learning, Thinking, and Reasoning by Brain-Inspired Systems in International Journal of Cognitive Informatics and Natural Intelligence vol. 10, no 4. Calgary, IGI Global. 2016, 20 p.*		
Sinonime	-		
Abreviere EN	-		
Echivalentul în română, sursa echivalentului	memorie		
Categorie grammaticală	substantiv	*Formarea termenului*	simplu derivat
Domeniu:	Medicină, Psihologie, Științele informației		
Sub-domeniu:	Procesare de date, IT, IA		

Definiția în română, sursa definiției	Proces psihic care constă în întipărirea, recunoașterea și reproducerea senzațiilor, sentimentelor, mișcărilor, cunoștințelor etc. din trecut. https://www.dex.ro/memorie
Contextul în română, sursa contextului	b) composite hibride cu memoria formei *Avram, A, Ciulu, S. Materiale inteligente în Tehnocopia, nr 15. Bălți, USARB. 2016, p. 42 – 50.* O alternativă la reducerea consumului de baterie este gruparea datelor în bufferul de memorie a senzorului și trimiterea spre unitatea de procesare centrală doar atunci când acesta este plin. *Colceriu, R-D, Bâcu V, Ștefănuț, T, Gorgan, D. Localizarea utilizatorului prin prelucrarea contextului spațial în Revista Română de Interacțiune Om – Calculator, nr 8 (2). București, ACM SIGCHI Romania. 2015, p. 79 – 100.*
Sinonime în română	-
Abreviere RO	-
Note/ Traducere	**memorie** Carter, P. The complete book of intelligence tests. London, John Wiley & Sons Ltd. 2005, 205p. Carter P. Cartea completă a testelor de inteligență. Londra, John Wiley & Sons Ltd. 2005, 205p. Leon, F. Syntheses of Artificial Intelligence. Iasi, Tehnopress. 2020, 205 p. Leon, F. Sinteze de inteligenta artificiala. Iasi, Tehnopress. 2020, 205 p.

Termen-vedetă	**31. natural language processing**		
Categorie gramaticală	substantiv	*Formarea termenului*	complex
Domeniu:	IT		
Sub-domeniu:	IA		
Definiția, sursa definiției	Natural Language Processing, usually shortened as NLP, is a branch of artificial intelligence that deals with the interaction between computers and humans using the natural language. https://becominghuman.ai/a-simple-introduction-to-natural-language-processing-ea66a1747b32		
Contextul, sursa contextului	However, research in natural language processing has shown that it is in fact possible to derive an approximate representation of the word meanings using only coocurrence patterns within the verbal material itself. *Dupoux, E. Cognitive science in the era of artificial intelligence: A roadmap for reverse engineering the infant language-learner in Cognition no 173. Massachussetts, Elsevier. 2018, p. 43 - 59.* Big Data analytics often involves the use machine learning techniques for natural language processing of textual data arising for example in the Web, databases and social media. *Wang, Y et al. Cognitive intelligence: Deep Learning, Thinking, and Reasoning by Brain-Inspired Systems in International Journal of Cognitive Informatics*		

	and Natural Intelligence vol. 10, no 4. Calgary, IGI Global. 2016, 20 p.		
Sinonime	-		
Abreviere EN	NLP		
Echivalentul în română, sursa echivalentului	prelucrarea limbajului natural		
Categorie grammaticală	substantiv	*Formarea termenului*	complex
Domeniu:	IT		
Sub-domeniu:	IA		
Definiția în română, sursa definiției	NLP este un sub-domeniu al lingvisticii, informaticii, ingineriei și al inteligenței artificiale care se ocupă de modul în care calculatoarele pot înțelege, procesa și analiza cantități mari de date privind limbajul natural al oamenilor. https://jurnaluldeafaceri.ro/prelucrarea-limbajului-natural/		
Contextul în română, sursa contextului	Ulterior, la Adunarea Generală a CILR din martie 2002 s-a hotărât împărţirea activităţii Comisiei în patru sectoare: lingvistică teoretică şi formală, prelucrarea limbajului natural, prelucrarea vorbirii şi terminologie. *Cristea, D, Tufiş, D. Resurse lingvistice româneşti şi tehnologii informatice aplicate limbii române în Identitatea limbii şi literaturii române în perspectiva globalizării. Bucureşti, Academia Română–Institutul de Inteligenţă Artificială. 2002, 12 p.* În prelucrarea limbajului natural se folosesc în ultimii ani, din ce în ce mai mult, ontologiile lexicale. *Barbu Mititelu, V. et al. Resurse lingvistice pentru un sistem de întrebare răspuns pentru limba română în Revista Română de Interacțiune Om – Calculator, nr 2. București, ACM SIGCHI Romania. 2009, p. 1 – 17.*		
Sinonime în română	procesarea limbajului natural		
Abreviere RO	-		
Note/ Traducere	**prelucrarea limbajului natural** Leon, F. Syntheses of Artificial Intelligence. Iasi, Tehnopress. 2020, 205 p. Leon, F. Sinteze de inteligenta artificiala. Iasi, Tehnopress. 2020, 205 p.		
Termen-vedetă	**32. neural computation**		
Categorie grammaticală	substantiv	*Formarea termenului*	complex
Domeniu:	IT, Neuroștiințe		
Sub-domeniu:	IA, Neurologie		
Definiția, sursa definiției	A computer that uses neural networks. https://www.lexico.com/definition/neural_computer		

	Neural computation seeks to understand the ways in which these various elements interact to process information and generate behavior in general; and, with respect to learning and memory, the ways in which these processes give rise to the encoding, storage, and retrieval of memories. Five entries on neural computation follow. The first, A pproaches toL earning, provides an overview of the field. This entry is followed by specific entries on the neural computations that occur in each of four selected brain regions that are involved in learning and memory:C erebellum, H ippocampus, N eocortex, andO lfactoryC rotex.] https://www.encyclopedia.com/psychology/encyclopedias-almanacs-transcripts-and-maps/neural-computation digital computations at the "cognitive" level. https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/cogs.12012
Contextul, sursa contextului	The ideas presented in this article could be an element of a theory for explaining how brains perform credit assignment in deep hierarchies as efficiently as backpropagation does, with neural computation corresponding to both approximate inference in continuous-valued latent variables and error backpropagation, at the same time. *Bengio, Y, Besnard, T, Fischer, A, Zhang, S, Wu, Y. STDP-Compatible Approximation of Backpropagation in an Energy-Based Model in Neural Computation no 29. Massachussetts, Institute of Technology. 2017, p. 555 – 557.* After that, we reject on empirical grounds the common assimilation of neural computation to either analog or digital computation, concluding that neural computation is sui generis. *Piccini, G, Bahar, S. Neural computation and the computational theory of cognition in Cognitive Science no 34. Texas, Cognitive Science Society, Inc. 2013, p. 453–488.*
Sinonime	neural computing
Abreviere EN	-
Echivalentul în română, sursa echivalentului	calcul neuronal
Categorie grammaticală	substantiv / *Formarea termenului* / complex
Domeniu:	IT, Neuroștiințe
Sub-domeniu:	IA, Neurologie
Definiția în română, sursa definiției	Rezolvarea in manieră clasică a unei probleme prin utilizarea unei rețele neuronale (sau a oricărui model bazat pe învățare automată) https://staff.fmi.uvt.ro/~daniela.zaharie/cne2014/curs/cne2014_slides1.pdf
Contextul în română, sursa contextului	*Ciupan, E.* Aplicații ale calculului neuronal în inginerie *în Tehnocopia, nr 2 (9). Bălți, USARB. 2013, p. 23 – 29.*

	Tot în anul 1943, Warren McCulloch și Walter Pitts stabilesc fundațiile calculului neuronal, publicând volumul "A Logical Calculus of the Ideas Immanent in Nervous Activity" (McCulloch and Pitts 1943). *Gavrilaș, M. Aplicații ale inteligenței artificiale și calculului inteligent în energetică în EMERG nr 5. București, CNR-CME. 2017, p. 73 -118.*		
Sinonime în română	-		
Abreviere RO	-		
Note/ Traducere			
Termen-vedetă	**33. neural network**		
Categorie grammaticală	substantiv	*Formarea termenului*	complex
Domeniu:	IT		
Sub-domeniu:	IA		
Definiția, sursa definiției	A computer system modelled on the human brain and nervous system. https://www.lexico.com/definition/neural_network		
Contextul, sursa contextului	As one of the two main contributions of this work, we show how the propagation of this perturbation is mathematically equivalent to the propagation of activation gradients by the backpropagation algorhithm in a deep neural network. *Bengio, Y, Besnard, T, Fischer, A, Zhang, S, Wu, Y. STDP-Compatible Approximation of Backpropagation in an Energy-Based Model in Neural Computation no 29. Massachussetts, Institute of Technology. 2017, p. 555 – 557.* There are several well known deep architectures: convolutional neural networks (CNN), recurrent neural networks (RNN) and generative adversial networks. *Gao, J, Peng, L, Chen, Z, Zhang, J. A Survey on Deep Learning for Multimodal Data Fusion in Neural Computation no 32. Massachussetts, Institute of Technology. 2020, p. 829 – 864.*		
Sinonime	neural net		
Abreviere EN	NN		
Echivalentul în română, sursa echivalentului	rețea neuronală		
Categorie grammaticală	substantiv	*Formarea termenului*	complex
Domeniu:	IT		
Sub-domeniu:	IA		
Definiția în română, sursa	acel sistem format dintr-un număr variabil (adesea mare) de elemente interconectate (modelul matematic al neuronului) ce conlucrează pentru		

definiției	rezolvarea unei probleme. https://www.code-it.ro/introducere-in-retele-neuronale-teorie-si-aplicatii/#rn
Contextul în română, sursa contextului	În prezent se acordă o atenție deosebită modelării și simulării cu ajutorul rețelelor neuronale pentru aplicații în domeniul cinematicii și dinamicii mașinilor unelte și a roboților. Pentru a exemplifica posibilitatea de analiză a cinematicii roboților cu rețele neuronale considerăm robotul cu două grade de libertate din Fig. 4. *Ciupan, E. Aplicații ale calculului neuronal în inginerie în Tehnocopia, nr 2 (9). Bălți, USARB. 2013, p. 23 – 29.* O rețea neuronală convoluțională cu 4 straturi, împreună cu instrumentul numit *TensorFlow* ce aduce o întreagă bibliotecă de inte-ligență artificială a fost folosită de computer la rezolvarea problemei de clasificare a unor cifre scrise manual (a fost stabilit că se va lucra cu 10 clase, care reprezintă cifrele de la 0 la 9). *Teodorescu, P. Recunoașterea unei cifre scrise de mână folosind rețea neuronală convoluțională și biblioteca TensorFlow în Revista Română de Informatică și Automatică, vol. 29, nr 4. București, ICI. 2019, p. 47 – 62.*
Sinonime în română	rețea neurală
Abreviere RO	RN
Note/ Traducere	**rețele neuronale** Leon, F. Syntheses of Artificial Intelligence. Iasi, Tehnopress. 2020, 205 p. Leon, F. Sinteze de inteligenta artificiala. Iasi, Tehnopress. 2020, 205 p.
Termen-vedetă	**34. neuron**
Categorie grammaticală	substantiv | *Formarea termenului* | simplu
Domeniu:	Științe medicale, Științe cognitive
Sub-domeniu:	IA
Definiția, sursa definiției	A specialized cell transmitting nerve impulses; a nerve cell. https://www.lexico.com/definition/neuron
Contextul, sursa contextului	The convolutional layer uses the convolutional operation to force the neuron to perceive a local receptive field of input feature maps. *Gao, J, Peng, L, Chen, Z, Zhang, J. A Survey on Deep Learning for Multimodal Data Fusion in Neural Computation no 32. Massachussetts, Institute of Technology. 2020, p. 829 – 864.* It also assumes that the neurons are leaky integrators with injected noise. *Bengio, Y, Besnard, T, Fischer, A, Zhang, S, Wu, Y. STDP-Compatible Approximation of Backpropagation in an Energy-Based Model in Neural Computation no 29. Massachussetts, Institute of Technology. 2017, p. 555 – 557.*
Sinonime	-
Abreviere EN	-

Echivalentul în română, sursa echivalentului	neuron		
Categorie gramaticală	substantiv	substantiv	substantiv
Domeniu:	Științe medicale		
Sub-domeniu:	IA		
Definiția în română, sursa definiției	modelul matematic al neuronului https://www.code-it.ro/introducere-in-retele-neuronale-teorie-si-aplicatii/#rn		
Contextul în română, sursa contextului	Semnalul de ieșire *y* este dependent atât de valoarea semnalelor de intrare și de ponderile w_1, , w_n, cât și de funcția de activare a neuronului și valoarea de prag. Se prezintă în continuare o mulțime de notații utilizate în regulile de ajustare a ponderilor legăturilor dintre neuroni. *Ciupan, E. Aplicații ale calculului neuronal în inginerie în Tehnocopia, nr 2 (9). Bălți, USARB. 2013, p. 23 – 29.* Între aceste straturi, se poate alege așezarea a 2 straturi ascunse fiecare cu câte 50 de neuroni. *Teodorescu, P. Recunoaşterea unei cifre scrise de mână folosind rețea neuronală convoluțională şi biblioteca TensorFlow în Revista Română de Informatică și Automatică, vol. 29, nr 4. București, ICI. 2019, p. 47 – 62.* Neuronul artificial reprezintă unitatea elementară într-o reţea neuronală artificială. *Vrejoiu, M-H. Rețele neuronale convoluționale, Big Data și Deep Learning în analiza automată de imagini în Revista Română de Informatică și Automatică, vol. 29, nr 1. București, ICI. 2019, p. 91 – 114.*		
Sinonime în română	-		
Abreviere RO	**-**		
Note/ Traducere	**neuron** Leon, F. Syntheses of Artificial Intelligence. Iasi, Tehnopress. 2020, 205 p. Leon, F. Sinteze de inteligenta artificiala. Iasi, Tehnopress. 2020, 205 p.		
Termen-vedetă	**35. noise**		
Categorie gramaticală	substantiv	*Formarea termenului*	simplu
Domeniu:	IT		
Sub-domeniu:	IA		
Definiția, sursa definiției	Irregular fluctuations that accompany a transmitted electrical signal but are not		

	part of it and tend to obscure it. Random fluctuations that obscure or do not contain meaningful data or other information. https://www.lexico.com/definition/noise
Contextul, sursa contextului	As a matter of fact, scientific, computational and simulation current classic systemic resources and most sophisticated instrumentation system (developed under the positivist reductionist paradigm and the "continuum hypothesis", CH for short) are still totally unable to capture and to discriminate so called "random noise" from any combinatorically optimized encoded message, called "deterministic noise", as evidenced by the *computational information conservation theory* (CICT), developed at Politecnico di Milano University since the 1990s (Fiorini, 2014). *Wang, Y et al. Cognitive intelligence: Deep Learning, Thinking, and Reasoning by Brain-Inspired Systems in International Journal of Cognitive Informatics and Natural Intelligence vol. 10, no 4. Calgary, IGI Global. 2016, 20 p.* Similarly, there is no agreed upon way of characterizing what constitutes a linguistic signal (as opposed to a non-linguistic one), nor what constitutes noise versus useful information. *Dupoux, E. Cognitive science in the era of artificial intelligence: A roadmap for reverse engineering the infant language-learner in Cognition no 173. Massachussetts, Elsevier. 2018, p. 43 - 59.*
Sinonime	-
Abreviere EN	-
Echivalentul în română, sursa echivalentului	zgomot
Categorie grammaticală	substantiv — *Formarea termenului* — simplu
Domeniu:	IT
Sub-domeniu:	IA
Definiția în română, sursa definiției	perturbație sonoră (de mică intensitate) care apare în orice mediu de transmisie a semnalelor. https://www.dex.ro/zgomot
Contextul în română, sursa contextului	Prin tehnici obişnuite de analiză a datelor, astronomii pot separa datele relevante de zgomot, pot analiza similarităţi sau modele / şabloane repetitive complexe şi obţine cunoştinţe utile despre univers. *Vrejoiu, M-H, Zamfie, M-C, Florian, V. Vizualizarea datelor masive și Visual Analytics. Abordări și tendințe în Revista Română de Informatică și Automatică, vol. 27, nr 2. București, ICI. 2017, p. 5 – 16.* Ea are ca scop reducerea erorilor, înlăturarea zgomotului, îmbunătăţirea inteligibilităţii atunci când semnalul este degradat, şi extragerea caracteristicilor

	acustice utile din undele vocale. *Sofroni, V, Stan, A. O descriere generală a arhitecturii sistemelor de recunoaștere vocală în Revista Română de Interacțiune Om – Calculator, nr 8 (1). București, ACM SIGCHI Romania. 2015, p. 45 – 64.*		
Sinonime în română	-		
Abreviere RO	-		
Note/ Traducere	**zgomot** Leon, F. Syntheses of Artificial Intelligence. Iasi, Tehnopress. 2020, 205 p. Leon, F. Sinteze de inteligenta artificiala. Iasi, Tehnopress. 2020, 205 p.		
Termen-vedetă	**36. pattern**		
Categorie gramaticală	substantiv	*Formarea termenului*	simplu
Domeniu:	Științe cognitive		
Sub-domeniu:	IT, IA		
Definiția, sursa definiției	A regular and intelligible form or sequence discernible in the way in which something happens or is done. https://www.lexico.com/definition/pattern		
Contextul, sursa contextului	As shown in Figure 3, given the training objects with labels, the CNN uses the convolutional layer to transfer input patterns to output feature maps… *Gao, J, Peng, L, Chen, Z, Zhang, J. A Survey on Deep Learning for Multimodal Data Fusion in Neural Computation no 32. Massachussetts, Institute of Technology. 2020, p. 829 – 864.* They started by assuming a particular pattern relating spike timing and weight change and then showed that the resulting weight change could be approximated by the product of the presynaptic firing rate and the temporal rate of change of the postsynaptic firing rate. *Bengio, Y, Besnard, T, Fischer, A, Zhang, S, Wu, Y. STDP-Compatible Approximation of Backpropagation in an Energy-Based Model in Neural Computation no 29. Massachussetts, Institute of Technology. 2017, p. 555 – 557.*		
Sinonime	model		
Abreviere EN	-		
Echivalentul în română, sursa echivalentului	model		
Categorie gramaticală	sunstantiv	*Formarea termenului*	simplu
Domeniu:	Științele cognitive		
Sub-domeniu:	IT, IA		
Definiția în română, sursa definiției	Sistem teoretic sau material cu ajutorul căruia pot fi studiate indirect proprietățile și transformările altui sistem, mai complex, cu care primul sistem prezintă o analogie.		

	https://www.dex.ro/model
Contextul în română, sursa contextului	Secțiunile 2 și 3 descriu modelele acustice și de analiză acustică, secțiunea 5 prezintă modelul de limbaj, iar secțiunea 6 procesul de decodare/căutare propriu-zisă. *Sofroni, V, Stan, A. O descriere generală a arhitecturii sistemelor de recunoaștere vocală în Revista Română de Interacțiune Om – Calculator, nr 8 (1). București, ACM SIGCHI Romania. 2015, p. 45 – 64.* Se prezintă în continuare o metodă de modelare-simulare utilizând rețele neuronale cu trei straturi, cu algoritm de instruire backpropagation. *Ciupan, E. Aplicații ale calculului neuronal în inginerie în Tehnocopia, nr 2 (9). Bălți, USARB. 2013, p. 23 – 29.*
Sinonime în română	patern model de gândire categorie
Abreviere RO	-
Note/ Traducere	**model** Leon, F. Syntheses of Artificial Intelligence. Iasi, Tehnopress. 2020, 205 p. Leon, F. Sinteze de inteligenta artificiala. Iasi, Tehnopress. 2020, 205 p.

Termen-vedetă	**37. problem solving**		
Categorie grammaticală	substantiv	*Formarea termenului*	complex
Domeniu:	Științe cognitive		
Sub-domeniu:	IA		
Definiția, sursa definiției	The process of finding solutions to difficult or complex issues. https://www.lexico.com/definition/problem-solving		
Contextul, sursa contextului	$-calculus, self-modification and cost-optimization are the driving force for problem solving, control and automatic program synthesis. *Eberbach, E. Expressing Evolutionary Computation, Genetic Programming, Artificial Life, Autonomous Agents and DNA-Based Computing in $-Calculus - Revised Version in Proceedings of the 2000 Congress on Evolutionary Computation. CEC00 (Cat. No.00TH8512) vol. 2. La Jolla, IEEE. 2001, 9 p.* These predictive models can be used for problem solving in system operations. *Wang, Y et al. Cognitive intelligence: Deep Learning, Thinking, and Reasoning by Brain-Inspired Systems in International Journal of Cognitive Informatics and Natural Intelligence vol. 10, no 4. Calgary, IGI Global. 2016, 20 p.*		
Sinonime	problem-solving		
Abreviere EN	-		
Echivalentul în română, sursa echivalentului	rezolvarea problemelor		
Categorie grammaticală	substantiv	*Formarea termenului*	complex

Domeniu:	Științe cognitive
Sub-domeniu:	IA
Definiția în română, sursa definiției	Rezolvarea problemelor este ceea ce trebuie să facem atunci când nu putem lua o decizie fără să investigăm situaţia. http://www.codecs.ro/cursuri/bzt629/files/Solutionarea%20problemelor%20si%20elaborarea%20deciziilor.pdf
Contextul în română, sursa contextului	Pentru a aplica eficient modelele Markov cu stări invizibile în rezolvarea problemelor de recunoaştere a vorbirii, acestea trebuie mai întâi antrenate pentru a detecta ansamblul unităţilor de vorbire selecţionate. *Sofroni, V, Stan, A. O descriere generală a arhitecturii sistemelor de recunoaștere vocală în Revista Română de Interacțiune Om – Calculator, nr 8 (1). București, ACM SIGCHI Romania. 2015, p. 45 – 64.* O rețea neuronală convo-luțională cu 4 straturi, împreună cu instrumentul numit *TensorFlow* ce aduce o întreagă bibliotecă de inte-ligență artificială a fost folosită de computer la rezolvarea problemei de clasificare a unor cifre scrise manual (a fost stabilit că se va lucra cu 10 clase, care reprezintă cifrele de la 0 la 9). *Teodorescu, P. Recunoașterea unei cifre scrise de mână folosind rețea neuronală convoluțională și biblioteca TensorFlow în Revista Română de Informatică și Automatică, vol. 29, nr 4. București, ICI. 2019, p. 47 – 62*
Sinonime în română	-
Abreviere RO	**-**
Note/ Traducere	**rezolvarea problemelor** Carter, P. The complete book of intelligence tests. London, John Wiley & Sons Ltd. 2005, 205p. Carter P. Cartea completă a testelor de inteligență. Londra, John Wiley & Sons Ltd. 2005, 205p. Leon, F. Syntheses of Artificial Intelligence. Iasi, Tehnopress. 2020, 205 p. Leon, F. Sinteze de inteligenta artificiala. Iasi, Tehnopress. 2020, 205 p.

Termen-vedetă	**38. reaction**		
Categorie grammaticală	**substantiv**	*Formarea termenului*	**simplu**
Domeniu:	IT, Științe medicale		
Sub-domeniu:	Reflexologie, IA, Psihologie		
Definiția, sursa definiției	Something done, felt, or thought in response to a situation or event. https://www.lexico.com/definition/reaction		
Contextul, sursa contextului	Through this data compression, chunking allows fast retrieval of large amounts of information beyond what would be available given the storage limitations of working memory, and automaticity allows rapid behavioral reaction to immediate sensory data without the need for conscious deliberation or problem solving. *Wang, Y et al. Cognitive intelligence: Deep Learning, Thinking, and Reasoning by Brain-Inspired Systems in International Journal of Cognitive Informatics*		

	and Natural Intelligence vol. 10, no 4. Calgary, IGI Global. 2016, 20 p. The behavioral data per trial consists of the reaction time and response accuracy. Yousefi, A, Basu, I, Paulk, A-C, Peled, N, Eskandar, E-N, Dougherty, D-D, *Cash, S-S, Widge, A-S. Decoding Hidden Cognitive States from Behavior and Psysiology Using as Bayesian Approach in Neural Computation no 31. Massachussetts, Institute of Technology. 2019, p. 1751 - 1788.*		
Sinonime	-		
Abreviere EN	-		
Echivalentul în română, sursa echivalentului	reacție		
Categorie grammaticală	substantiv	*Formarea termenului*	simplu
Domeniu:	IT, Științe medicale		
Sub-domeniu:	Reflexologie, IA, Psihologie		
Definiția în română, sursa definiției	Faptul de a reacționa; atitudine, manifestare ca răspuns la ceva. https://www.dex.ro/reac%C8%9Bie		
Contextul în română, sursa contextului	Interactivitatea internetului le permite să atingă aceste scopuri prin actul utilizării computerului, maşină creată după modelul creierului uman şi care oferă răspuns, feed-back, reacţie la acţiunea noastră. *Tafuni, O. Dependenţa de internet –un factor de risc al contemporanităţii în revista Psihologie, Revistă ştiinţifico – practică, nr 3-4. Chişinău, APPM. 2016, p.87 – 95.* În contextul Big Data, tehnicile și platformele tradiționale de date sunt mai puțin eficiente, existând o reacție lentă și o lipsă de scalabilitate, performanță și precizie. *Barbu, D-C. Soluții de prelucrare specifice Big Data în Revista Română de Informatică și Automatică, vol. 29, nr 2. București, ICI. 2019, p. 35 – 48.*		
Sinonime în română	-		
Abreviere RO	-		
Note/ Traducere			
Termen-vedetă	**39. segmentation**		
Categorie grammaticală	substantiv	*Formarea termenului*	simplu sufixat
Domeniu:	TIC		
Sub-domeniu:	IT, IA		

Definiția, sursa definiției	Division into separate parts or sections. https://www.lexico.com/definition/segmentation		
Contextul, sursa contextului	In addition, segmentation models have been augmented by jointly learning the lexicon and morphological decomposition (M. Johnson, 2008; Botha & Blunsom, 2013), or tackling phonological variation through the use of a noisy channel model (Elsner, Goldwater, & Eisenstein, 2012). *Huang, S, Zhou, X, Xue, K, Wan, X, Yang, Z, Xu, D, Ivanovic, M, Yu, X. Neural Cognition and Affective Computing on Cyber Language in Computational Intelligence and Neuroscience Volume 2015. Hindawi, Hindawi Publishing Corporation. 2015, 10 p.* In this step, each segmented sentence needs to be broken up into a series of separate words by dedicated tools such as the Chinese word segmentation system NLPIR [38]. *Dupoux, E. Cognitive science in the era of artificial intelligence: A roadmap for reverse engineering the infant language-learner in Cognition no 173. Massachussetts, Elsevier. 2018, p. 43 - 59.*		
Sinonime	-		
Abreviere EN	-		
Echivalentul în română, sursa echivalentului	segmentare		
Categorie grammaticală	substantiv	*Formarea termenului*	simplu sufixat
Domeniu:	TIC		
Sub-domeniu:	IT, IA		
Definiția în română, sursa definiției	Operație de izolare a unui segment dintr-o secvență sonoră pentru studiul lui auditiv, eliminându-se astfel influența contextului. https://www.dex.ro/segmentare		
Contextul în română, sursa contextului	Reţelele neuronale convoluţionale (RNC) sunt astăzi cele mai utilizate pentru detecţia şi segmentarea obiectelor în imagini, precum şi pentru recunoaşterea / clasificarea obiectelor şi sce-nelor. *Vrejoiu, M-H. Rețele neuronale convoluționale, Big Data și Deep Learning în analiza automată de imagini în Revista Română de Informatică și Automatică, vol. 29, nr 1. București, ICI. 2019, p. 91 – 114.* Pe deoparte s-a încercat optimizarea accesului la subseturi de informaţii printr-o indexare pe bloburi (Binary Large Objects) segmentate în mod optim astfel încât să suporte interogări de dimensiuni mici (100-200 de valori odată), iar pe de altă parte s-a încercat reprezentarea setului ca un tot unitar pentru a putea fi transportat mai simplu prin reţea şi prezentat din nou aplicaţiei care a făcut colectarea, ca rezultat al procesărilor. *Colceriu, R-D, Bâcu V, Ștefănuț, T, Gorgan, D. Localizarea utilizatorului prin prelucrarea contextului spațial în Revista Română de Interacțiune Om – Calculator, nr 8 (2). București, ACM SIGCHI Romania. 2015, p. 79 – 100.*		

Sinonime în română	-		
Abreviere RO	-		
Note/ Traducere			
Termen-vedetă	**40. sensor**		
Categorie gramaticală	substantiv	*Formarea termenului*	simplu
Domeniu:	ICT		
Sub-domeniu:	IA		
Definiția, sursa definiției	A device which detects or measures a physical property and records, indicates, or otherwise responds to it. https://www.lexico.com/definition/sensor		
Contextul, sursa contextului	We can think of the configuration of internal neurons as an explanation for the observed sensory data. *Bengio, Y, Besnard, T, Fischer, A, Zhang, S, Wu, Y. STDP-Compatible Approximation of Backpropagation in an Energy-Based Model in Neural Computation no 29. Massachussetts, Institute of Technology. 2017, p. 555 – 557.* Uses the gate recurrent cell with the multimodal sensor data to model driver behavior. *Gao, J, Peng, L, Chen, Z, Zhang, J. A Survey on Deep Learning for Multimodal Data Fusion in Neural Computation no 32. Massachussetts, Institute of Technology. 2020, p. 829 – 864.*		
Sinonime	-		
Abreviere EN	-		
Echivalentul în română, sursa echivalentului	senzor		
Categorie gramaticală	substantiv	*Formarea termenului*	simplu
Domeniu:	ICT		
Sub-domeniu:	IA		
Definiția în română, sursa definiției	Dispozitiv (ultrasensibil) care sesizează un anumit fenomen. https://www.dex.ro/senzor		
Contextul în română, sursa contextului	Prin analogie cu științele biologice, sistemele inteligente pot îndeplini funcții de activatori, de senzori sau de control. *Avram, A, Ciulu, S. Mazteriale inteligente în Tehnocopia, nr 15. Bălți, USARB. 2016, p. 42 – 50.* Magnetometrul și giroscopul fac parte din categoria senzorilor de orientare. *Colceru, R-D, Bâcu V, Ștefănuț, T, Gorgan, D. Localizarea utilizatorului prin prelucrarea contextului spațial în Revista Română de Interacțiune Om –*		

	Calculator, nr 8 (2). București, ACM SIGCHI Romania. 2015, p. 79 – 100.		
Sinonime în română	-		
Abreviere RO	-		
Note/ Traducere			
Termen-vedetă	**41. signal**		
Categorie grammaticală	substantiv	*Formarea termenului*	simplu
Domeniu:	Științele informației		
Sub-domeniu:	IT		
Definiția, sursa definiției	A gesture, action, or sound that is used to convey information or instructions, typically by prearrangement between the parties concerned. https://www.lexico.com/definition/signal		
Contextul, sursa contextului	Uses CNN with fuzzy logic to map modality specific signals into the shared semantic space. *Gao, J, Peng, L, Chen, Z, Zhang, J. A Survey on Deep Learning for Multimodal Data Fusion in Neural Computation no 32. Massachussetts, Institute of Technology. 2020, p. 829 – 864.* This happens because the output units are also leaky integrator neurons,meaning that their state gradually changes based on the input they receive, in the direction of the driving signal. *Bengio, Y, Besnard, T, Fischer, A, Zhang, S, Wu, Y. STDP-Compatible Approximation of Backpropagation in an Energy-Based Model in Neural Computation no 29. Massachussetts, Institute of Technology. 2017, p. 555 – 557.*		
Sinonime	-		
Abreviere EN	-		
Echivalentul în română, sursa echivalentului	semnal		
Categorie grammaticală	substantiv	*Formarea termenului*	simplu
Domeniu:	Științele informației		
Sub-domeniu:	IT		
Definiția în română, sursa definiției	Semn convențional (sonor sau vizual) sau grup de astfel de semne, folosite pentru a transmite la distanță o înștiințare, o informație, un avertisment, o comandă etc. https://www.dex.ro/semnal		
Contextul în română, sursa contextului	Semnalul de ieșire *y* este dependent atât de valoarea semnalelor de intrare și de ponderile $w_1, \ldots, w_n$, cât și de funcția de activare a neuronului și valoarea de prag. *Ciupan, E. Aplicații ale calculului neuronal în inginerie în Tehnocopia, nr 2*		

	(9). Bălți, USARB. 2013, p. 23 – 29. extragerea caracteristicilor: component responsabilă de procesarea semnalului *Sofroni, V, Stan, A. O descriere generală a arhitecturii sistemelor de recunoaștere vocală în Revista Română de Interacțiune Om – Calculator, nr 8 (1). București, ACM SIGCHI Romania. 2015, p. 45 – 64.*		
Sinonime în română	-		
Abreviere RO	-		
Note/ Traducere			
Termen-vedetă	**42. stimulus**		
Categorie grammaticală	substantiv	*Formarea termenului*	simplu sufixat
Domeniu:	Științe cognitive		
Sub-domeniu:	IT, IA		
Definiția, sursa definiției	A thing that arouses activity or energy in someone or something; a spur or incentive. https://www.lexico.com/definition/stimulus		
Contextul, sursa contextului	Classically, encoding models focus on characterizing how external stimuli are encoded in the brain through patterns of neural activity. *Yousefi, A, Basu, I, Paulk, A-C, Peled, N, Eskandar, E-N, Dougherty, D-D, Cash, S-S, Widge, A-S. Decoding Hidden Cognitive States from Behavior and Psysiology Using as Bayesian Approach in Neural Computation no 31. Massachussetts, Institute of Technology. 2019, p. 1751 - 1788.* A task interface can be viewed as a function which takes as input the internal states of the algorithm generated by the stimuli and delivers a binary or real valued response. *Dupoux, E. Cognitive science in the era of artificial intelligence: A roadmap for reverse engineering the infant language-learner in Cognition no 173. Massachussetts, Elsevier. 2018, p. 43 - 59.*		
Sinonime	-		
Abreviere EN	-		
Echivalentul în română, sursa echivalentului	stimul		
Categorie grammaticală	substantiv	*Formarea termenului*	simplu sufixat
Domeniu:	Științe cognitive		
Sub-domeniu:	IT, IA		
Definiția în română, sursa definiției	Factor care dă naștere unei reacții, unei conduite specifice a organismului. https://www.dex.ro/stimul		
Contextul în	Materiale care au răspunsuri multiple la un stimul într-o formă coordonată.		

română, sursa contextului	*Avram, A, Ciulu, S. Materiale inteligente în Tehnocopia, nr 15. Bălți, USARB. 2016, p. 42 – 50.* There does not seem to be any functionally significant way to parse which spikes are the ones encoding the stimulus, however, or to divide the neural responses to sensory inputs into subsets with unambiguous beginnings and ends. *Piccini, G, Bahar, S. Neural computation and the computational theory of cognition in Cognitive Science no 34. Texas, Cognitive Science Society, Inc. 2013, p. 453–488.*
Sinonime în română	-
Abreviere RO	-
Note/ Traducere	
Termen-vedetă	**43. symbol**

Categorie gramaticală	substantiv	*Formarea termenului*	simplu

Domeniu:	Științe cognitive
Sub-domeniu:	IT, IA
Definiția, sursa definiției	A mark or character used as a conventional representation of an object, function, or process, e.g. the letter or letters standing for a chemical element or a character in musical notation. https://www.lexico.com/definition/symbol
Contextul, sursa contextului	Characterized by its customary symbol system and simple and vivid expression patterns, cyber language acts as not only a tool for convenient communication but also a carrier of abundant emotions and causes high attention in public opinion analysis, internet marketing, service feedback monitoring, and social emergency management. *Huang, S, Zhou, X, Xue, K, Wan, X, Yang, Z, Xu, D, Ivanovic, M, Yu, X. Neural Cognition and Affective Computing on Cyber Language in Computational Intelligence and Neuroscience Volume 2015. Hindawi, Hindawi Publishing Corporation. 2015, 10 p.* Specifically, it is indifferent to the distinctions between digital versus analog (Maley, 2011), localized versus distributed, and ‘‘symbolic’’ versus ‘‘subsymbolic’’ representation (Rumelhart & McClelland, 1986; Smolensky, 1989). *Piccini, G, Bahar, S. Neural computation and the computational theory of cognition in Cognitive Science no 34. Texas, Cognitive Science Society, Inc. 2013, p. 453–488.* The innovative aspect of $-calculus is that it integrates neural networks, genetic programming/algorithms, symbolic rule-based expert systems, logic, imperative and object-oriented programming in a common framework. *Eberbach, E. Expressing Evolutionary Computation, Genetic Programming, Artificial Life, Autonomous Agents and DNA-Based Computing in $-Calculus - Revised Version in Proceedings of the 2000 Congress on Evolutionary*

	Computation. CEC00 (Cat. No.00TH8512) vol. 2. La Jolla, IEEE. 2001, 9 p.		
Sinonime	-		
Abreviere EN	-		
Echivalentul în română, sursa echivalentului	simbol		
Categorie grammaticală	substantiv	*Formarea termenului*	simplu
Domeniu:	Științe cognitive		
Sub-domeniu:	IT, IA		
Definiția în română, sursa definiției	Semn, obiect, imagine etc. care reprezintă indirect (în mod convențional sau în virtutea unei corespondențe analogice) un obiect, o ființă, o noțiune, o idee, o însușire, un sentiment etc. https://www.dex.ro/simbol		
Contextul în română, sursa contextului	Această componentă presupune modelarea relațiilor ce se conțin în sarcina de studiu; modelul poate fi în formă de obiect, în formă grafică, în formă exprimată prin simboluri convenționale. *Fotescu, E. Studii cu referire la problema formării modelului propriu de activitate creativă în Tehnocopia, nr 18. Bălți, USARB. 2018, p. 29 – 39.* Procedura *top-down* începe de la rădăcina arborelui, adică cu simbolul inițial S și încearcă să genereze secvența dorită de simboluri terminale. *Sofroni, V, Stan, A. O descriere generală a arhitecturii sistemelor de recunoaștere vocală în Revista Română de Interacțiune Om – Calculator, nr 8 (1). București, ACM SIGCHI Romania. 2015, p. 45 – 64.*		
Sinonime în română	-		
Abreviere RO	-		
Note/ Traducere			
Termen-vedetă	**44. update**		
Categorie grammaticală	substantiv	*Formarea termenului*	compus
Domeniu:	IT		
Sub-domeniu:	IA, TIC		
Definiția, sursa definiției	Make (something) more modern or up to date. https://www.lexico.com/definition/update		
Contextul, sursa contextului	Simulations and a theoretical argument suggest that this rate-based update rule is consistent with those associated with spike-timing-dependent plasticity. *Bengio, Y, Besnard, T, Fischer, A, Zhang, S, Wu, Y. STDP-Compatible Approximation of Backpropagation in an Energy-Based Model in Neural Computation no 29. Massachussetts, Institute of Technology. 2017, p. 555 –*		

	557. Using the proposed model, we can recursively update our estimate of the cognitive state using the most recently observed neural features. *Yousefi, A, Basu, I, Paulk, A-C, Peled, N, Eskandar, E-N, Dougherty, D-D, Cash, S-S, Widge, A-S. Decoding Hidden Cognitive States from Behavior and Psysiology Using as Bayesian Approach in Neural Computation no 31. Massachussetts, Institute of Technology. 2019, p. 1751 - 1788.*		
Sinonime	-		
Abreviere EN	-		
Echivalentul în română, sursa echivalentului	actualizare		
Categorie gramaticală	substantiv	*Formarea termenului*	simplu
Domeniu:	IT		
Sub-domeniu:	IA, TIC		
Definiția în română, sursa definiției	A face ca ceva să devină actual. https://www.dex.ro/actualiza		
Contextul în română, sursa contextului	Etichetele RFID sunt încorporate în cardurile de acces sau în ecusoanele elevilor, astfel încât, de fiecare dată când un elev traversează o locație a scanerului (cititor RFID), informațiile de intrare/ieșire vor fi trimise imediat pentru actualizare într-o bază de date. *Bica, O. Model conceptual pentru un sistem de prezență inteligentă care vizează consolidarea măsurilor de siguranță și securitate în școli în Revista Română de Informatică și Automatică, vol. 30, nr 2. București, ICI. 2020, p. 7 – 14.* Viziunile interactive ne permit să înțelegem cu ușurință toate informațiile și cu opțiunea complet găzduită de Tableau Cloud, nu vom avea nevoie de nicio resursă pentru a configura serverele, pentru a gestiona actualizările de software sau pentru a scala capacitatea hardware. *Barbu, D-C. Soluții de prelucrare specifice Big Data în Revista Română de Informatică și Automatică, vol. 29, nr 2. București, ICI. 2019, p. 35 – 48.*		
Sinonime în română	*reînnoire – pentru domeniul Inteligenței umane		
Abreviere RO	-		
Note/ Traducere			
Termen-vedetă	**45. visualization**		
Categorie gramaticală	substantiv	*Formarea termenului*	simplu sufixat
Domeniu:	IT		
Sub-domeniu:	TIC		

Definiția, sursa definiției	The representation of an object, situation, or set of information as a chart or other image. https://www.lexico.com/en/definition/visualization		
Contextul, sursa contextului	This task is well suited to cognitive computing since visualization of 3D and 4D data sets is not a normal human visual experience, and reviewing large data sets can be time consuming and require both effective visualization tools and experienced reviewers. *Wang, Y et al. Cognitive intelligence: Deep Learning, Thinking, and Reasoning by Brain-Inspired Systems in International Journal of Cognitive Informatics and Natural Intelligence vol. 10, no 4. Calgary, IGI Global. 2016, 20 p.* *Krstajic, M., Keim, D.A., (2013)* Visualization *of streaming data: Observing change and context in information visualization techniques, Big Data, 2013 IEEE International Conference on, pp.41-47.*		
Sinonime	-		
Abreviere EN	-		
Echivalentul în română, sursa echivalentului	vizualizare		
Categorie grammaticală	substantiv	*Formarea termenului*	simplu sufixat
Domeniu:	IT		
Sub-domeniu:	TIC		
Definiția în română, sursa definiției	A face posibilă observarea vizuală a fenomenului cercetat. https://www.dex.ro/vizualiza		
Contextul în română, sursa contextului	Poate fi împărţită grosier în vizualizare ştiinţifică şi vizualizare a informaţiilor. *Vrejoiu, M-H, Zamfie, M-C, Florian, V. Vizualizarea datelor masive și Visual Analytics. Abordări și tendințe în Revista Română de Informatică și Automatică, vol. 27, nr 2. București, ICI. 2017, p. 5 – 16.* Aplicația va permite vizualizarea permanentă a prezenței elevilor de către părinți și cadrele didactice, dar și avertizarea acestora în cazul în care prezența elevilor atinge o valoare critică, ceea ce reprezintă un element de noutate. *Bica, O. Model conceptual pentru un sistem de prezență inteligentă care vizează consolidarea măsurilor de siguranță și securitate în școli în Revista Română de Informatică și Automatică, vol. 30, nr 2. București, ICI. 2020, p. 7 – 14.*		
Sinonime în română	-		
Abreviere RO	-		
Note/ Traducere			

Anexa 5. Paul Ekman Emotions Revealed: Emoţiile date pe faţă

Nr	Limba engleză	Limba română
1.	*anger	furie
2.	*anguish	agonie
3.	*fed-up disgust	dezgust prin saturaţie
4.	*fiero	fiero
5.	*fury	furie
6.	*glare	căutătură
7.	*naches	naches
8.	*Schadenfreude	Schadenfreude (nota redacţiei: bucurie răutăcioasă de necazul altuia)
9.	agony	agonie
10.	annoyance	enervare
11.	anticipation	anticipaţie
12.	appraisal	evaluare
13.	awe	stupoare
14.	bliss	beatitudine
15.	blue	mohorât
16.	contempt	dispreţ
17.	contentment	mulţumire
18.	core disgust	dezgust de bază
19.	dejected	abătut
20.	depressed	deprimat
21.	despair	disperare
22.	disappointed	dezamăgit
23.	discouraged	descurajat
24.	disgust	dezgust
25.	distraught	tulburat
26.	Duchenne smile	zâmbetul Duchenne
27.	ecstasy	extaz
28.	elevation	elevaţie
29.	embarassment	jenă
30.	enjoyment	încântare, plăceri
31.	envy	invidie
32.	euphoric / high mood	euforie
33.	exasperation	exasperare
34.	excitement	exaltare
35.	fear	frică
36.	frustration	frustrare
37.	gratitude	recunoştinţă
38.	grief	durere
39.	grin-and-bear-it smile	zâmbet forţat
40.	guilt	vină
41.	happiness	fericire
42.	hatred	ură
43.	helpless	neajutorat
44.	hesitant smile	zâmbet ezitant
45.	hostility	ostilitate
46.	jealousy	gelozie
47.	joy	bucurie
48.	love	iubire
49.	miserable	nenorocit

50.	miserable smile	zâmbet nefericit
51.	outrage	indignare
52.	pain*	durere (fizică)
53.	panic	panică
54.	relief	uşurare, eliberare
55.	sadness	tristeţe
56.	shame	ruşine
57.	sorrowful	jalnic
58.	startle reaction	şoc
59.	surprise	surpriză
60.	terror	teroare
61.	wonder(ment)	mirare

Anexa 6. Daniel Goleman Emotional Intelligence: Inteligenţa emoţională

Nr	Limba engleză	Limba română
1.	*agape	agape
2.	*annoyance/irritability	irascibilitatea
3.	*outrage/indignation	indignare
4.	acceptance	acceptare
5.	amusement	amuzament
6.	anger	mânie
7.	animosity	animozitatea
8.	anxiety	anxietate
9.	aversion	aversiune
10.	chagrin	supărare
11.	cheerlessness	lipsa de chef
12.	concern	preocupare
13.	consentment	binecuvântare
14.	contempt	dispreţ
15.	delight	încântare
16.	despair	disperare
17.	devotion	devotament
18.	disgust	dezgust
19.	distaste	detestare
20.	dread	groază
21.	edginess	spaimă
22.	embarassment	jenă
23.	enjoyment	bucurie
24.	fear	frică
25.	friendliness	prietenia
26.	fury	furie
27.	gloom	îmbufnarea
28.	gratification	răsplata
29.	grief	supărare
30.	guilt	vinovăţie
31.	happiness	fericire
32.	hatred	ură
33.	hostility	ostilitatea
34.	humiliation	umilinţă
35.	infatuation	dragoste
36.	kindness	amabilitate
37.	loneliness	singurătate
38.	love	iubire
39.	mania	mania
40.	melancholy	melancolia
41.	misgiving	neînţelegere
42.	nervousness	nervozitate
43.	panic	panică
44.	phobia	fobie
45.	pride	mândrie
46.	qualm	teamă
47.	regret	regret
48.	relief	uşurare
49.	remorse	remuşcare
50.	resentment	resentiment

51.	revulsion	repulsie
52.	sadness	tristeţe
53.	self-pity	plânsul de milă
54.	severe depression	deprimarea gravă
55.	shame	ruşine
56.	shock	şoc
57.	sorrow	mâhnire
58.	surprise	surpriză
59.	trust	încredere
60.	vexation	vexarea
61.	violence	violenţă
62.	wariness	îngrijorare
63.	wonder	mirare

Anexa 7. Glosar terminologic din triada: inteligența emoțională, inteligența cognitivă, inteligența artificială

Nr.	Limba engleză	Limba română
	Inteligența cognitivă	
1.	ability	capacitate
2.	adaptation	adaptare
3.	association	relație
4.	attention	atenție
5.	behavior	comportament
6.	belief	convingere
7.	brain	creier
8.	cognition	cunoaștere
9.	cognitive intelligence	inteligență cognitivă
10.	cognitive process	proces cognitiv
11.	cognitive psychology	psihologie cognitivă
12.	comprehension	înțelegere
13.	concept	concept
14.	creativity	creativitate
15.	decision making	luarea deciziilor
16.	decode	a decodifica (Ro), a decoda
17.	discrimination	discriminare
18.	encode	a codifica
19.	evaluation	evaluare
20.	evolution	evoluție
21.	expression	expresie
22.	framework	cadru
23.	imagination	imaginație
24.	implicature	implicit
25.	induction	inducție
26.	inference	inferență
27.	integration	integrare
28.	intention	intenție
29.	interpretation	interpretare
30.	judgment	rațiune
31.	learning	învățare
32.	mapping	atribuire
33.	memory	memorie
34.	neural network	rețea neuronală
35.	neuron	neuron
36.	neurotransmitter	neurotransmițător
37.	paradigm	paradigmă
38.	pattern	model
39.	perception	percepție
40.	performance	performanță
41.	problem solving	rezolvarea problemelor
42.	processing	procesare
43.	production	producție
44.	projection	proiecție
45.	representation	reprezentare
46.	signal	semnal
47.	stimulus	stimul

48.	symbol	simbol
49.	thought	gândire
50.	update	reînnoire
	Inteligența emoțională	
51.	adaptation	adaptare
52.	affective	afectiv
53.	anger	furie
54.	disgust	dezgust
55.	emotion	emoție
56.	emotion regulation	gestionarea emoțiilor
57.	emotional awareness	înțelegerea emoțiilor
58.	emotional intelligence	inteligență emoțională
59.	emotional process	proces emoțional
60.	emotional reaction	reacție emoțională
61.	empathy	empatie
62.	expression	expresie
63.	fear	frică
64.	interpersonal	interpersonal
65.	intrapersonal	intrapersonal
66.	joy	bucurie
67.	recognition	recunoaștere
68.	sadness	tristețe
69.	self-regulation	autoreglare
70.	sensation	senzație
71.	social cognition	competențe interpersonale
72.	social relationships	relații sociale
73.	state	stare
74.	surprise	surpriză
	Inteligența artificială	
75.	adaptation	adaptare
76.	affective computing	calcul afectiv
77.	artificial intelligence	inteligență artificială
78.	backpropagation	propagare înapoi
79.	behavior	comportament
80.	big data	big data
81.	computation	calcul
82.	concept	concept
83.	convolutional neural network	rețea neuronală convoluțională
84.	crowd-sourcing	externalizare
85.	data	date
86.	decision making	luarea deciziilor
87.	decode	a decodifica
88.	deep architectures	arhitecturi de rețele neuronale adânci RNA
89.	deep learning	învățare profundă
90.	encode	a codifica
91.	evolutionary computation	calcul evolutiv
92.	expression	expresie
93.	feature extraction	extragerea caracteristicilor
94.	feedforward	propagare înainte
95.	framework	cadru
96.	fusion	fuziune
97.	fuzzy	logică fuzzy
98.	image recognition	recunoașterea de imagini

99.	inference	inferență
100.	interpretation	interpretare
101.	knowledge extraction	extragerea cunoștințelor
102.	machine learning	învățare automată
103.	mapping	mapare
104.	memory	memorie
105.	natural language processing	prelucrarea limbajului natural
106.	neural computation	calcul neuronal
107.	neural network	rețea neuronală
108.	neuron	neuron
109.	noise	zgomot
110.	pattern	model
111.	problem solving	rezolvarea problemelor
112.	reaction	reacție
113.	segmentation	segmentare
114.	sensor	senzor
115.	signal	semnal
116.	stimulus	stimul
117.	symbol	simbol
118.	update	actualizare
119.	visualization	vizualizare

Anexa 8. Glosar terminologic din domeniul inteligențelor cu traducerile din corpusul paralel

Nr.	Engleză	Română
	Inteligența cognitivă	
1.	ability	capacitate TR: capacitate (personală) / talent
2.	adaptation	adaptare
3.	association	relație
4.	attention	atenție
5.	behavior	comportament
6.	belief	convingere
7.	brain	creier
8.	cognition	cunoaștere
9.	cognitive intelligence	inteligență cognitivă
10.	cognitive process	proces cognitiv
11.	cognitive psychology	psihologie cognitivă
12.	comprehension	înțelegere
13.	concept	concept
14.	creativity	creativitate
15.	decision making	luarea deciziilor
16.	decode	a decodifica (Ro), a decoda
17.	discrimination	discriminare
18.	encode	a codifica
19.	evaluation	evaluare
20.	evolution	evoluție
21.	expression	expresie
22.	framework	cadru
23.	imagination	imaginație
24.	implicature	implicit
25.	induction	inducție
26.	inference	inferență TR: deducție
27.	integration	integrare
28.	intention	intenție
29.	interpretation	interpretare
30.	judgment	rațiune
31.	learning	învățare
32.	mapping	atribuire TR: cartografiere
33.	memory	memorie
34.	neural network	rețea neuronală
35.	neuron	neuron
36.	neurotransmitter	neurotransmițător
37.	paradigm	paradigmă
38.	pattern	model TR: șablon
39.	perception	percepție TR: percepție / percepere
40.	performance	performanță TR: performanțe
41.	problem solving	rezolvarea problemelor
42.	processing	procesare
43.	production	producție

44.	projection	proiecție
45.	representation	reprezentare
46.	signal	semnal
47.	stimulus	stimul
48.	symbol	simbol
49.	thought	gândire
50.	update	reînnoire
	Inteligența emoțională	
51.	adaptation	adaptare
52.	affective	afectiv
53.	anger	furie TR: mânie / furie
54.	disgust	dezgust
55.	emotion	emoție TR: sentiment
56.	emotion regulation	gestionarea emoțiilor TR: reglare emoțională
57.	emotional awareness	înțelegerea emoțiilor TR: conștientizare emoțională
58.	emotional intelligence	inteligență emoțională
59.	emotional process	proces emoțional
60.	emotional reaction	reacție emoțională
61.	empathy	empatie
62.	expression	expresie
63.	fear	frică
64.	interpersonal	interpersonal
65.	intrapersonal	intrapersonal
66.	joy	bucurie
67.	recognition	recunoaștere
68.	sadness	tristețe
69.	self-regulation	autoreglare
70.	sensation	senzație
71.	social cognition	competențe interpersonale
72.	social relationships	relații sociale
73.	state	stare
74.	surprise	surpriză
	Inteligența artificială	
75.	adaptation	adaptare TR: adaptabilitate
76.	affective computing	calcul afectiv
77.	artificial intelligence	inteligență artificială
78.	backpropagation	propagare înapoi TR: retro-propagare, backpropagation
79.	behavior	comportament
80.	big data	big data
81.	computation	calcul
82.	concept	concept
83.	convolutional neural network	rețea neuronală convoluțională
84.	crowd-sourcing	externalizare
85.	data	date
86.	decision making	luarea deciziilor
87.	decode	a decodifica
88.	deep architectures	arhitecturi de rețele neuronale adânci RNA

89.	deep learning	învățare profundă
90.	encode	a codifica
91.	evolutionary computation	calcul evolutiv
92.	expression	expresie
93.	feature extraction	extragerea caracteristicilor
94.	feedforward	propagare înainte
95.	framework	cadru
96.	fusion	fuziune
97.	fuzzy	logică fuzzy TR: logica ambiguă / logica vagă / logica fuzzy
98.	image recognition	recunoașterea de imagini TR: recunoașterea imaginilor
99.	inference	inferență
100.	interpretation	interpretare
101.	knowledge extraction	extragerea cunoștințelor
102.	machine learning	învățare automată
103.	mapping	mapare
104.	memory	memorie
105.	natural language processing	prelucrarea limbajului natural
106.	neural computation	calcul neuronal
107.	neural network	rețea neuronală
108.	neuron	neuron
109.	noise	zgomot
110.	pattern	model
111.	problem solving	rezolvarea problemelor
112.	reaction	reacție
113.	segmentation	segmentare
114.	sensor	senzor
115.	signal	semnal
116.	stimulus	stimul
117.	symbol	simbol
118.	update	actualizare
119.	visualization	vizualizare

Anexa 9. Procentul de reterminologizare în triadă

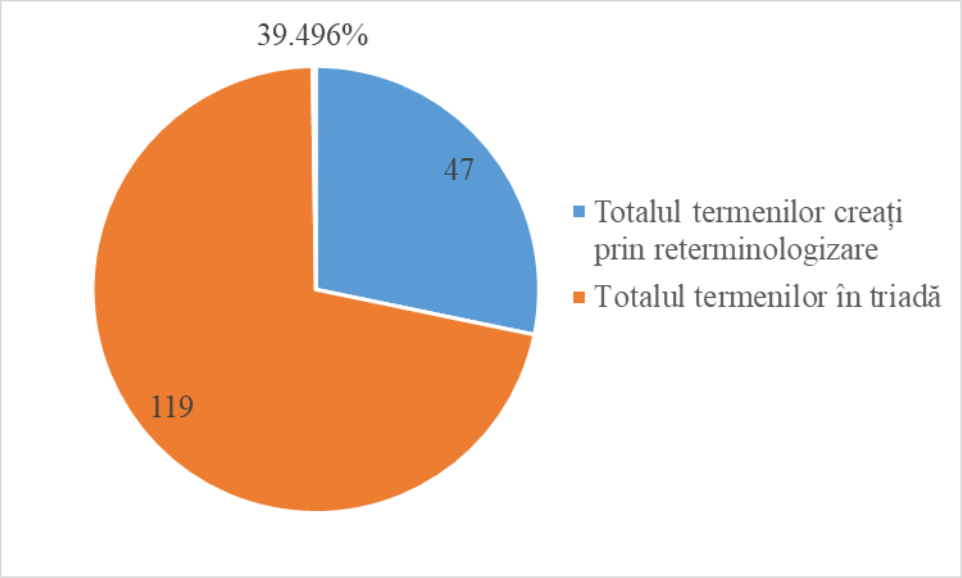

Fig. 3.1 Procentul de reterminologizare în triadă

Anexa 10. Totalul unităților reterminologizate pe tipuri de inteligențe

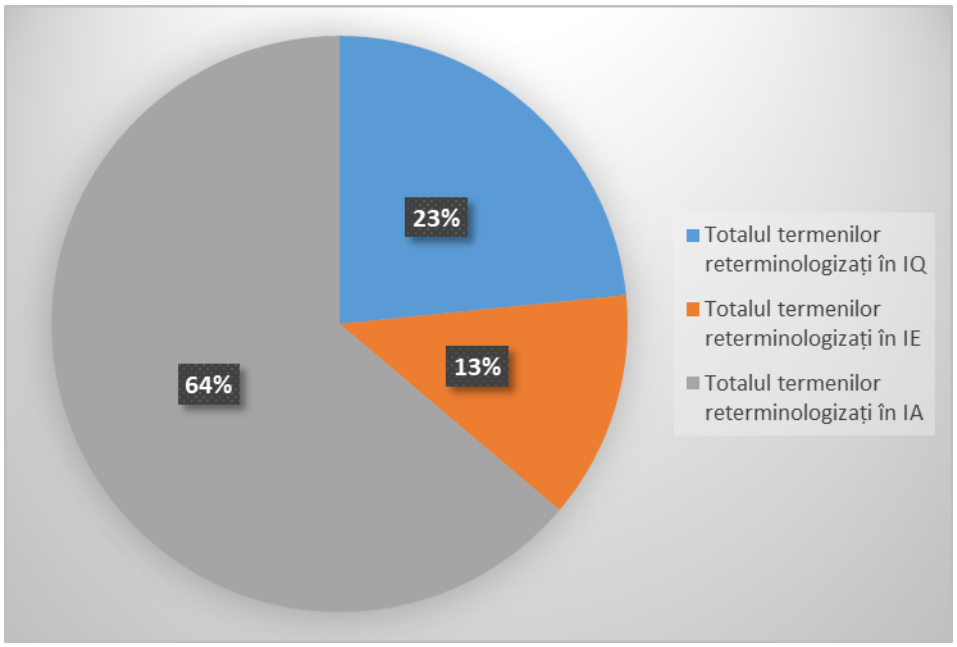

Fig. 3.2 Totalul unităților reterminologizate pe tipuri de inteligențe

INTELIGENȚA COGNITIVĂ

ability - capacitate
adaptation - adaptare
association - relație
attention - atenție
behavior - comportament
belief - convingere
brain - creier
cognition - cunoaștere
cognitive intelligence - inteligență cognitivă
cognitive process - proces cognitiv
cognitive psychology - psihologie cognitivă
comprehension - înțelegere
concept - concept
creativity - creativitate
decision making - luarea deciziilor
decode - a decodifica
discrimination - discriminare
encode - a codifica
evaluation - evaluare
evolution - evoluție
expression - expresie
framework - cadru
imagination - imaginație
implicature - implicit
induction – inducție
inference - inferență
integration - integrare
intention - intenție
interpretation - interpretare
judgment - rațiune
learning - învățare
mapping - atribuire
memory - memorie
neural network - rețea neuronală
neuron - neuron
neurotransmitter - neurotransmițător
paradigm - paradigmă
pattern - model
perception - percepție
performance - performanță
problem solving - rezolvarea problemelor
processing - procesare
production - producție
projection - proiecție
representation - reprezentare
signal - semnal
stimulus - stimul
symbol -simbol
thought - gândire
update - reînnoire

INTELIGENȚA EMOȚIONALĂ

adaptation – adaptare
affective – afectiv
anger – furie
disgust – dezgust
emotion – emoție
emotion regulation - gestionarea emoțiilor
emotional awareness - înțelegerea emoțiilor
emotional intelligence - inteligență emoțională
emotional process - proces emoțional
emotional reaction - reacție emoțională
empathy – empatie
expression – expresie
fear – frică
interpersonal – interpersonal
intrapersonal – intrapersonal
joy – bucurie
recognition – recunoaștere
sadness – tristețe
self-regulation – autoreglare
sensation – senzație
social cognition - competențe sociale
social relationships - relații sociale
state – stare
surprise –surpriză

LEGENDĂ:
aldin – metaforizare
subliniat - metonimizare

INTELIGENȚA ARTIFICIALĂ

adaptation – adaptare
affective computing - calcul afectiv
artificial intelligence - inteligență artificială
backpropagation - propagare înapoi
behavior - comportament
big data - big data
computation – calcul
concept – concept
convolutional neural network - rețea neuronală convoluțională
crowd-sourcing – externalizare
data – date
decision making - luarea deciziilor
decode - a decodifica
deep architectures - arhitecturi de rețele neuronale adânci RNA
deep learning - învățare profundă
encode - a codifica
evolutionary computation - calcul evolutiv
expression – expresie
feature extraction - extragerea caracteristicilor
feedforward - propagare înainte
framework – cadru
fusion – fuziune
fuzzy - logică fuzzy
image recognition – recunoașterea de imagini
inference – inferență
interpretation – interpretare
knowledge extraction - extragerea cunoștințelor
machine learning -învățare automată
mapping – mapare
memory – memorie
natural language processing - prelucrarea limbajului natural
neural computation - calcul neuronal
neural network - rețea neuronală
neuron – neuron
noise – zgomot
pattern – model
problem solving - rezolvarea problemelor
reaction – reacție
segmentation – segmentare
sensor – senzor
signal – semnal
stimulus – stimul
symbol – simbol
update – actualizare
visualization – vizualizare

Anexa 12. Schema de clasificare a termenilor din corpusul faptic în domeniul inteligenței emoționale

Inteligența emoțională		
Principii	**Obiecte**	**Funcții**
affective – afectiv	anger – furie	adaptation – adaptare
emotional intelligence - inteligență emoțională	disgust – dezgust	**emotion regulation - gestionarea emoțiilor**
emotional process - proces emoțional	emotion – emoție	emotional awareness - înțelegerea emoțiilor
empathy – empatie	expression – expresie	**emotional reaction - reacție emoțională**
interpersonal – interpersonal	fear – frică	expression – expresie
intrapersonal – intrapersonal	joy – bucurie	recognition – recunoaștere
social cognition - competențe sociale	sadness – tristețe	
social relationships - relații sociale	sensation – senzație	
	state – stare	
	surprise –surpriză	
	LEGENDĂ: **aldin** – metaforizare subliniat - metonimizare	

Anexa 13. Schema de clasificare a termenilor din corpusul faptic în domeniul inteligenței cognitive

Inteligența cognitivă		
Principii	**Obiecte**	**Funcții**
ability – capacitate	brain - creier	adaptation - adaptare
attention – atenție	memory - memorie	association - relație
behavior – comportament	neural network - rețea neuronală	comprehension - înțelegere
belief – convingere	neuron - neuron	creativity - creativitate
cognition – cunoaștere	neurotransmitter - neurotransmițător	decision making - luarea deciziilor
cognitive intelligence - inteligență cognitivă	perception - percepție	**decode - a decodifica**
cognitive process - proces cognitiv	**signal - semnal**	discrimination - discriminare
cognitive psychology - psihologie cognitivă	stimulus - stimul	**encode - a codifica**
concept – concept	symbol -simbol	evaluation - evaluare
evolution – evoluție	thought - gândire	expression - expresie
framework – cadru		imagination - imaginație
implicature – implicit		induction – inducție
intention – intenție		inference - inferență
judgment – rațiune		integration - integrare
paradigm – paradigmă		interpretation - interpretare
pattern – model		learning - învățare
		mapping - atribuire
		performance - performanță
		problem solving - rezolvarea problemelor
		processing - procesare
		production - producție
		projection - proiecție
		representation - reprezentare
		update - reînnoire
	LEGENDĂ: **aldin** – metaforizare subliniat - metonimizare	

Anexa 14. Schema de clasificare a termenilor din corpusul faptic din domeniul inteligenței artificiale

Inteligența artificială		
Principii	**Obiecte**	**Funcții**
artificial intelligence - inteligență artificială	big data - big data	**adaptation – adaptare**
behavior – comportament	convolutional neural network - rețea neuronală convoluțională	affective computing - calcul afectiv
concept – concept	data – date	backpropagation - propagare înapoi
fuzzy - logică fuzzy	deep architectures - arhitecturi de rețele neuronale adânci RNA	computation – calcul
inference – inferență	**expression – expresie**	crowd-sourcing – externalizare
	framework – cadru	**decision making - luarea deciziilor**
	memory – memorie	decode - a decodifica
	neural network - rețea neuronală	**deep learning - învățare profundă**
	neuron – neuron	encode - a codifica
	noise – zgomot	evolutionary computation - calcul evolutiv
	pattern – model	feature extraction - extragerea caracteristicilor
	sensor – senzor	feedforward - propagare înainte
	signal – semnal	**fusion – fuziune**
	stimulus – stimul	**image recognition – recunoașterea de imagini**
	symbol – simbol	**interpretation – interpretare**
		knowledge extraction - extragerea cunoștințelor
		machine learning -învățare automată
		mapping – mapare
		natural language processing - prelucrarea limbajului natural
		neural computation - calcul neuronal
		problem solving - rezolvarea problemelor
		reaction – reacție
		segmentation – segmentare
		update – actualizare
		visualization – vizualizare
	LEGENDĂ: **aldin** – metaforizare subliniat - metonimizare	

Declarația cu privire la originalitatea tezei de doctorat

Subsemnatul/Subsemnata **Nichita Cristina,** student(ă)-doctorand(ă) în cadrul **Școlii doctorale Științe Umaniste și ale Educației**, de la Universitatea de Stat din Moldova, declar pe proprie răspundere că lucrarea de față este rezultatul muncii mele, pe baza cercetărilor mele și pe baza informațiilor obținute din surse care au fost citate și indicate, conform normelor etice, în note și bibliografie în conformitate cu prevederile pct.182 din Regulamentul privind organizarea studiilor superioare de doctorat, ciclul III, aprobat de Hotărârea Guvernului Republicii Moldova Nr.1007 din 10.12.2014 cu modificările și completările ulterioare, și cu prevederile Articolul 1851 Cod penal al Republicii Moldova, nr.985 din 18.04.2002 „Încălcarea dreptului de autor și a drepturilor conexe" cu modificările și completările ulterioare. Declar că nu am folosit în mod tacit sau ilegal munca altora și că nicio parte din teză nu încalcă drepturile de proprietate intelectuală a altcuiva, persoană fizică sau juridică.

Declar că lucrarea nu a mai fost prezentată sub această formă unei alte instituții de învățământ superior în vederea obținerii unui grad sau titlu științific ori didactic.

Data 14.09.2023

INFORMAŢII PERSONALE

Nichita Cristina

str. Independenței 2/2 ap. 65, Chișinău, MD-2043

022 77 29 20 068 39 26 39

nichita.cr@gmail.com

Sexul Feminin | Data naşterii 01/06/1992 | Naţionalitatea moldoveană

EXPERIENŢA PROFESIONALĂ

08/2023 - prezent
Redactor-traducător
C.I.E. „Moldexpo" S.A.

09/2017 – 10/2022
Lector-asistent
Universitatea de Stat din Moldova, Departamentul Traducere, Interpretare și Lingvistică Aplicată

09/2015 – 02/2018
Profesor de limba engleză și limba germană
Centrul de Limbi Străine LINGUATA

01/2015 – 04/2015
Metodist
Universitatea Academiei de Științe a Moldovei, Secția Studii și Managementul Calității

EDUCAŢIE ŞI FORMARE

11/2018 – 10/2021
Studii de doctorat — Nivelul 8
Școala doctorală Științe Umaniste și ale Educației

Lexicologie și lexicografie, terminologie și limbaje specializate, traductologie.

09/2015 – 06/2017
Studii de masterat — Nivelul 7
Traducere și interpretare de conferințe (limba engleză)

09/2011 – 06//2014
Studii de licență — Nivelul 6
Limba engleză aplicată și limba germană aplicată

09//2008 – 05/2011
Studii liceale — Nivelul 3
Liceul Academiei de Științe a Moldovei

COMPETENTE PERSONALE

Limba maternă: limba română

Alte limbi străine cunoscute

	INTELEGERE		VORBIRE		SCRIERE
	Ascultare	Citire	Participare la conversaţie	Discurs oral	
Limba engleză	C1	C1	C1	C1	C1
Limba germană	B1	B2	B1	B2	B2
Limba rusă	C1	B2	B2	C1	B1

Niveluri: A1/2: Utilizator elementar - B1/2: Utilizator independent - C1/2: Utilizator experimentat
Cadrul european comun de referinţă pentru limbi străine

Competenţe informatice

Microsoft Office
Google Apps
MemoQ
Trados
Audacity
Subtitle Workshop
Moodle

Alte competenţe

desen

INFORMATII SUPLIMENTARE

Publicaţii

Procedeul de metonimizare în inteligența artificială (în limbile engleză și română) – 2023
Philologia, 2023, nr. 2(320), pp. 98-104.
O diacronie a cazurilor de reterminologizare în triada: inteligența emoțională – inteligența cognitivă– inteligența artificială– 2022
Etudes Interdisciplinaires en Sciences humaines (EISH), 2023, nr. 9, pp. 177–185.
Aspecte de raport între dimensiunea pragmatică și cognitivă a terminologiei – 2022
Traducerea – act creativ: între știință și artă, Ed. 1
Conceptul de transpunere în viziunea lui Eugeniu Coșeriu - o perspectivă traductologică și terminologică– 2021
CISL - Eugeniu Coșeriu Centenar
„Migrarea" termenilor în triada inteligență cognitivă – inteligență emoțională – inteligență artificială (în limbile engleză și română)– 2021
Studia Universitatis Moldaviae (Seria Ştiinţe Umanistice), 2021, nr. 4(144), pp. 105-113.
Term Creation in the Dynamic Domain of Artificial Intelligence – 2021
ANADISS. Suceava: Universitatea "Ștefan cel Mare" din Suceava, 2021, nr. 31, pp. 279-288.
Terminologia reprezentativă din domeniul inteligenței umane (în limbile engleză și română) – 2021
Intertext , 2021, nr. 1-2(57-58), pp. 103-111.
Metafora ca sursă de conceptualizare în terminologia din domeniul inteligenței artificiale – 2021
Etudes Interdisciplinaires en Sciences humaines (EISH), 2021, nr. 8, pp. 611-623.
Evoluția terminologiei în domeniul inteligențelor cognitivă, emoțională și artificială în limba engleză– 2020
Studia Universitatis Moldaviae (Seria Ştiinţe Umanistice), 2020, nr. 10(140), pp. 130-135.
Calitatea carții de specialitate reflectata în terminologie si traducerea ei – 2020
Etudes Interdisciplinaires en Sciences humaines (EISH), 2020, nr. 7, pp. 501-513.
Istoria inteligenței cognitive, emoționale și artificiale pe plan internațional din punct de vedere terminologic– 2019
Integrare prin cercetare si inovare.: Științe sociale, 7-8 noiembrie 2019
Lexical peculiarities of translating the ECHR cases from English into Romanian – 2014
Analele Ştiinţifice ale Universităţii de Stat din Moldova. Chișinău: CEP al USM, 2014, pp. 82-85.

Conferinţe

14/04/2022 – 14/04/2022 – USM
Colocviul internațional „Traducerea – act creativ: între știință și artă : in honorem Ludmila ZBANȚ, profesor universitar, doctor habilitat cu ocazia aniversării a 65-a de la naștere", Ed. 1
04/11/2021 – 05/11/2021 – USM/CODFREURCOR
Conferința științifică internațională „Langues en dialogue: traduire, enseigner, communiquer, promouvoir la diversite", Ediția a 9-a
24/09/2021 – 25/09/2021 – USM
Colocviul Internaţional de Ştiinţe ale Limbajului „Eugeniu Coşeriu" (CISL) „Limbă, Creativitate, Cultură – Structuri de Rezistenţă ale Fiinţei Umane", Ediţia a XVI-a
31/08/2020 – 02/09/2020 – Shota Rustaveli State University of Batumi, Ilia State University/CODFREURCOR
Conferința științifică internațională „National Literatures in Translation", Ediția a 8-a
07/11/2019 – 08/11/2019 – USM
Conferința științifică cu participare internațională „Integrare prin cercetare și inovare"
04/04/2019 – 06/04/2019 – USV/CODFREURCOR
Conferința științifică internațională „Patrimoniul canonic – suport al vitalității și diversității culturale", Ediția a 7-a